

ARCHIV

Vydává
KAREL DOSTÁL LUTINOV
Prostějově 1. dne každého měsíce.

OBSAH č. 1.: L.: Pochod armády. - Předn. K. D. L.: Sibyllino pro-
roctví. - Překládá K. D. Lutinov: Z německé Lyriky. - Artur
Grotgter, malíř polské války. Obrazy. - Světec literárním apoštolem. Přeložil
Alois Jašek. - Nakloň, ó Královno! - Mysterium narození Páně. Liturgická
hra chrámová. - Mysterium Nativitatis Domini. Drama liturgicum in templis
celebrandum. - Fr. Strnad: Osamělé cesty. - Okna: K 8. prosinci. - Papež
Benedikt XV. o příčinách války. - Franko-Vířozoslav Sasinek †. - Moravan
— mužem Prozřetelností pro český lid. - Smuteční slavnost padlých hrdinů. -
Vánoční hra v kostele. - Vogel, Dr. Eberhard, Einführung in das Spa-
nische für Lateinkundige. - Apologie křesťanství. - Jádru křesťanské socio-
logie. - Do Lourð. - O podstatě básnictví. - Vil. Bitnar. - »Boží« nebo »boží?«
- Armáda spásy. - Poklad písní chrámových. - Vojenský řád husitský. - Bu-
doucnost národa českého. - Kdo je pro válku? - Acta Apostolicae Sedis.

ROČNÍK III. PROSINEC 1914. ČÍSLO 1.

POZVÁNÍ K PŘEDPLACENÍ.

ARCHA vychází 1. dne každého měsíce. Předplácí se na rok 6 K, na půl roku 3 K, jednotlivá čísla 60 hal.

STUDENTI při hromadném odbírání (aspoň 10 ex.) předplácejí na rok 4 K. Adresa: Revue Archa, Prostějov. — Platí se složenkami Nového Života (číslo konta 17.942).

Předplatné a insertné splatno a žadatelno v Prostějově.

Platíce šekem (Nový Život), račte laskavě ku svému jménu poznačit, zač platíte: AIV (Archa ročník IV.)

CM (obraz sv. Cyrila a Methoda),

O (Osudy)

Euch. (Eucharistie.) Atd.

Připište též číslo, které je na obalu!

OZNÁMENÍ REDAKCE:

Pro příští čísla »Archy« máme cenné práce od Sigm. Boušky (Mistralova Smrt s předkady veršů z poslední jeho knihy »Cesání oliv«), povídku od Gab. Ronaje, články od Dr. Bernského, Dr. Al. Kolíška, M. Pavlíka, Dra. Opletala, básně od členů družiny, rozboru Homéra a Brentiana a j.

V administraci ARCHY lze dostat: ARCHA r. I. a II. po 5 K, NOVÝ ŽIVOT r. 1901, 1902, 1903, 1904 po 5 K (místo 10 K), EUCHARISTIE od Jar. Verdaguera, pfe. S. Bouška. Váz. K 2'60.

Řačte laskavě ihned předplatit nebo do týdne číslo neporušené vrátit. Kdo získá »Arše« nového předplatitele, obdrží cenný náslenný obraz gratis (nebo ročník Nov. Života).

Jako vánoční dar doporučujeme Kóhlerův obraz sv. Cyrilla a Methoděje. Životní velikost. Lithografický originál ve 12 barvách. Franko K 10'—.

Pohlednice s Grotgerovými obrazy z »Woyny«, sv. Cyrilla a Methoděje v naší administraci (20 za 1 K). — Poštní listky s obrázky a verši od K. D. L. (100 za K 1'50), hymna »Kde domov můj« s něm. překladem (50 za 1 K). Obnos předem. Zasiílá »Archa«.

PUBLIKACE.

ČASOVÉ ÚVAHY, Hradec Král. Dr. Josef Novotný: *Světlem k Bohu.* 6 K.

ČESKÁ SEKCE DIECÉSNÍHO KOMITÉTU v Č. Budějovicích.

Jos. Šmejkal: *Křesťanský názor světovy.* Díl I. K 1'90, díl II. K 2'—.

V. KOTRBA, Praha.

Sebrané spisy Al. Dostála. Seš. 49. a 50., 60 h.

DĚDICTVÍ SV. JANSRÉ, Praha.

Bible česká. Přeekl. Dr. Jan Hejčí. Seš. 4. K 1'—.

F. B. BATOVEC, PRAHA.

Politický kalendář 1915. (Obsahuje rady o daních, kolcích, mírách, poštách, úpravě měst, myslivosti a rybářství, divadlech, dopravě, politickou statistiku zeměkoule, rak.-uh. říše, Čech, Moravy a Slezska, adresář úřadů, velkostatečů, advokátů, notářů) K 3'30.

EM. ŠOLC v Kartíně.

Světová válka slovem i obrazem. Seš. 1., 30 hal.

Z NĚMECKÉ LITERATURY.

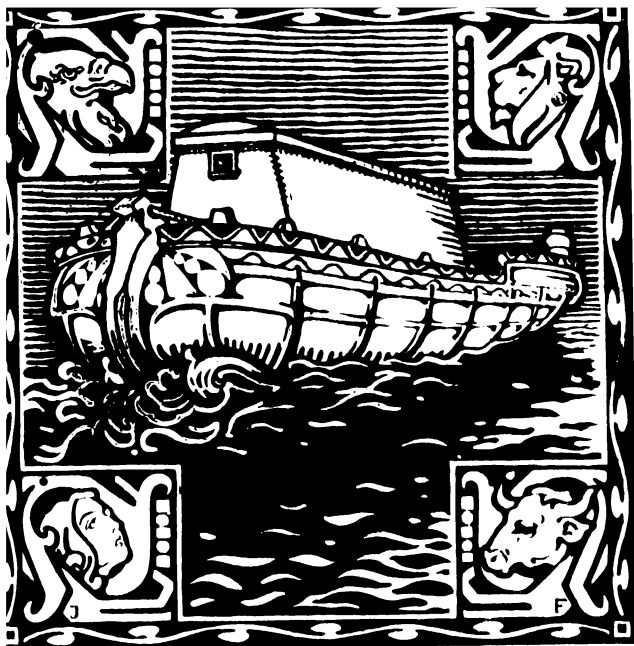
BONIFACIUS-DRUCKEREI, Paderborn: Der Sinn des Lebens. Eine katholische Lebensphilosophie von Dr. Franz Savicki. M 3'50. — Pastoral-Medizin von Capellman-Bergmann. M 4'50. — PETRUS-VERLAG, Trier: Cl. Brentano. Romanzen vom Rosenkranz. Von A. N. von Stetlné. M. 5'50.

Vogel, Dr. Eberhard: *Einführung in das Spanische für Lateinkundige.* Paderborn, Bonifazius-Druckerei. 1914. 8° (267 str.) K 2'80.

Schlecht, Raymund, *Der Lehrerberuf im Dienste des Christentums.* Vybrané exhorty pro semináristy, vydané Drem Jos. Gmelchem. Donauwörth, Ludwig Auer. K 1'20.

Falst, Dr. A., op. 27, *Fünf religiöse Lieder zum auserliturgischen Gebrauche für eine Singstimme und Klavier.* Hradec Št., Styria, 1914. (10 str.) K 1'80.

Herbert M., Von Maria Jezewicz, Ravensburg, Friedrich Alber. 8°. (129 str.) K 1'80.

ARCHA

REVUE

PRO VYŠŠÍ ŠKOLNÍ MLÁDEŽ

ROČNÍK III

VYDÁVA KAREL DOŠTAĀL LUTINOV

V PROSTĚJOVĚ 1915.

VŠECHNA PRÁVA VYHRÁZENA.

OBSAH III. ROČNÍKU.

- Ambros Ezechiel:** Harmoisace písní (Panno, Dies irae, Zvony velehradské, Loučení s kostelem) 89–92, Ave, maris stella 359.
- Dr. Bernský Dom.:** Z úvodu do filosofie křesťanské 63, 110, 142.
- Benedikt XV.:** Válčícím národům a jejich hlavám 338.
- Bělohlávek V. O. Cr.:** Tanec smrti 144.
- Claudiel Paul:** Křížová cesta. Přel. Fr. Odvalil, 95.
- Coppée François:** Evangelium 238.
- Dohnal František:** Naděje 178, Poslední vzkaz 280
- Dostál Karel Lutínov:** Pochod armády 1, Sibiylino prorocství 3, Z německé lyriky (Eichendorff, K. Hoffmann, M. Herbertová, E. Bertram, J. W. Goethe) 10, Artur Grotgter 15, Nakloň, o královno 27, Mysterium Narození Páně 28, Válečná mosaika 70, 116, 148, 180, 214, Otčenáš ve válce 79, Stille Nacht 81, Katolická Moderna 91, 145, Finis mundi 106, Boj o Dvořáka 125, Nevýslovný 141, Za Alfredem Muthem 190, Ave, maris stella 206, Veni, sancte Spiritus 207, Rozhovor 244, Poslední noc Husova 258, V červenci 1915 — 260, Za Ruð. Linhartem 286, Hřbitovní nápisy 291, Na památku Ezech. Ambrosa 358, Bože, před tvou velebností 311, Fr. Schiller: Hrabě z Habsburku 320, Veliké znamení 329. Te Deum laudamus 331. Na památku Ezechiela Ambrose 358.
- E.:** Modernismus 298. Joris-Karl Huysmans 351.
- Flinterhoff Fritz:** Světec literárním apoštolem Přeložil Alois Jašek Studýnský: Str. 21, 57, 112, 127, 162, 198, 224.
- Dr. Hejčl Jan:** Annina píseň 132, Davidova elegie 223
- Heyduk Adolf:** Modlitba, Řodné zemi 89–90.
- Hanák Josef:** Boj o chrány ve Francii 53, 102, 134, 167, 208, 239, 255.
- Horák Václav:** Zde dobré vyučování 211, 247, Světelný důkaz o pravosti Rukopisu Zelenohorského 266
- Horečka František:** Hrobař 140, Stromy, Co jsi, duše lidská 191.
- Jørgensen Johannes:** Z básní. Přel. Fr. Dohnal 133, 304.
- Dr. Kolisek Alois:** Fr. Vít. Sasinek 47, Paříž-Lourdy 107
- Dr. Kratochvíl Josef:** Problém dnešního bezvěří 137, 175, 203.
- M. J.:** Výčitka mrtvého 67.
- Müller Josef:** Osamělé cesty. Přel. Fr. Strnad 39.
- Neubauer Alfons:** Tisíciletá basilika 245.
- Odvalil František:** Básně 68.
- Dr. Pňkryl František:** Nové objevy ve vlasti sv. Konstantina a Methoda 236, Sv. Konstantin na Bregalnici 302, Sv. Konstantin a Method v Dalmácii 355.
- Ronaj Gabriel:** Ten to stvořil 157, 194, 232, 261, 307, 333.
- Seeber Josef:** Ahasver. Překlad Fr. Valouška 341.
- Střížovský Frant.:** Nový Den 172, Z básní 305, Otázka matce Zemi 357.
- Dr. Scheľcher Josef:** Šebastian Brunner. Přel. Al. Jašek Stud. 314.
- Vřesovský K.:** Modlitba novoroční 71.

OKNA :

Redaktor (L.), Studýnský, Alf. Neubauer, Mil. Skácel, V. Horák, Dr. J. Kratochvíl, Fr. Dohnal, Ot. Březina, Chodovický, Viktor Hánek, B. Lovrič.

ILLUSTRACE.

Filip Jaroslav : Vignetta 38, 79.

Grottgger Artur : Vojna 18—19.

Kasalický F. : Miniatury Rukopisu Zelenohorského 272—273.

Köhler Jano : Padlý vojnín 2, Žehnající papež Benedikt XV. Str. 51 (Modlitba za mír), vignetta 70, 150, 171, 207, 257, 297. Ilustrace přílohy: Otče zhřešil jsem. Tanec smrti 173, Studie podoby Husovy 349, Ukřížovaný 328, 330.

Runiè (Ant. Thein) : Náčrt podoby Husovy 361.

Wellner K. Z. : Nokturn 102

Francouzské ilustrace ku křížové cestě 95, 96, 101.

Podobka Rud. Linharta 286, Ez. Ambrosa 358.

POCHOD ARMÁDY.

»Dál! Ku předu!« hřmí povinnost.
Jdem kreslit nové mapy.
My máme živé barvy dost
toť krve rudé slapy.
Jdem nové říše budovat,
jak Prozřetelnost chtěla.
Dost máme kvádrů -- řad a řad --
tisíců mrtvá těla.

Svět celý hnil už jako hrob.
My hmoždíři jej zořem
a starou prácheň starých dob
plamenným smetem mořem!
Do pokroku hry falešné
jen houfnicemi houknem
a kultury té vetešné
pozlátko liché sfouknem.

Svět starý byl pln rouhačů,
a Neřesť zpsychla hrozná:
za pláče pum a kartáčů
snad opět Boha pozná.
Byl prohnilý a zhýralý
a šlapal darů Božích,
od molů celý prolezlý
mu vyprášíme kožích.

Brat brata jako zlosyna
chtěl dávit jen a rváti:
Nuž, dnes je velká hostina,
jen račte sobě přát!
Před námi požár, děs a shon,
za námi stohy trupů,
a cholera a mor a ston,
a havran sedá k lupu.

Hurrá! Hurrá! V před, vojáci!
Jsou svaty naše pluky!
My nebojujeme z legraci:
Jsme nástroj Věčné Ruky!
Jen dál a dále! Hromem v před!
Dál krve ručejemi!
**MUSÍME ZBOŘIT STARÝ SVĚT
A STVOŘIT NOVOU ZEMI!**

L.

JANO KÖHLER.

SIBYLLINO PROROCTVÍ. PŘEDN. K. D. L.

D NEPAMĚTI LIDSTVO ZÁVIDĚLO BOHU jeho vševědoucností a snažilo se odkrýt cíp opony, kterou zastřel budoucnost bolavým zrakům lidským. Saul uchýlil se k věštyni Endorské, Řekové měli své Delfi a Pythiu, Trojanští Kalchasa a zlověstnou Kassandru. Národu židovskému posýlal Jehova proroky a též v Babyloně a Egyptě jako u všech národů musili kněží lidu věštit. Nejproslulejší věštyní je SIBYLLA.

Jméno její odvozuji od toho, že věštila Boží vůli (Dios bůlé), jiní od Kabbaly neb od Cybely, matky bohů.

Sibylla stalo se jménem hromadným pro věštyně vůbec. Plato zná jen jednu, jiný devět i deset. Ve středověku rozmnožen jest počet na 14, které nazvány dle svého sídla :

1. Sibylla PERSICA, pravým jménem prý Sambetha. »Vyšla jest její řeč : »Aj, hovaďo potlačeno bude. Urodí se Pán na okršlek země a luono panenskéé bude spasenie lidské, a nohy jeho v moci lidských.« A byla oděna oděvem zlatým, šlojřf na hlavě její bílý.
2. Sibylla LYBICA v Cyrenejském kraji vyšla, též Messiáše předpověděla : »A má mieti ta Sibyla věnec zelený s kvitím na hlavě, ozdobená, pláštěm poctným oděná, nevelmi mladá.«
3. Sibylla DELFICA v Evropě z krajiny měsíčního lesa, pravým jménem Libuše (!), před boji trojanskými prorochovala, z kteréž Tirsippa takto die : »Narodíe se prorok bez mužského spojení z panny.« Má oděna býti rúchem černým, vlasý spletené a obvázané okolo hlavy, v ruce roh držecí a mladá.

(Dříve, než budu pokračovati ve středověké a staročeské charakteristice ostatních Sibyll, zastavuji se u poznámky, že slula pravým jménem »Libuše«. Hledím na to slovo, zda má skutečně nějaký vztah k Sibylle, a postřehuji, že LIBUSA je vlastně obrácená SUBILA, t. j. Sibylla. Pokud vím, nebylo na tu shodu dosud nikde poukázáno, a české bájesloví by si toho mohlo povšimnouti! Staročeská poznámka na pravé jméno »Libuša« vztahovala se snad původně na »Lybica«.)

4. CHIMERIA neb CHIMICA vlaská, z kteréž takto dí Emeria (snad nymfa Egeria ?) : »Na prvním obličejí panny vystupuje děvečka pěknej tváří, dlúhými vlasý, sedíc na stolicí ozdobený, krmě dietě dávajíc jemu k jedení pokrm vlastní neb přirozené mléko s nebe poslané.« A má býti oděna oděvem barvy nebeské, totiž modrým, zlatem ozdobeným, s rozpuštěnými vlasý po ramenú a mladá.

5. ERITRICA, pravým jménem Herophila nazvaná, z Babylonie vyšla nejšlechtnější, velmi stará. Svatý Augustýn svědčí o ní, že tak řekla: »Kristus bude súdece živých a mrtvých.« Opět takto svými literami psala. »IHS XPS YOS SOTHP«, totiž: »Ježíš Kristus, Boží Syn, Spasitel«. Opět praví o Kristu: »Ale na posledním věku pokorný učiněn bude buoh a vtělí se božské pokolenie; neb člověkem učiněn bude syn boží; spojeno bude božství s člověčenstvím, ležeti bude na seně beránek, z panny narozen neb vyveden bude buoh i člověk.«
6. EUROPA o Kristovi takto die: »Přijde ten a puojde po horách a pahrbcích a potocích lesních olympských, královati bude v chudobě a panovati bude v tajemství, a vyjde z břicha panenského.« A má býti krásná, mladá, skvúci tváři, z najtenčíeho hedvábí hlavu šlojjeřem otočila, s zlatým oděvem oděna.
7. KUMANA, řečená Amalthea neb Taraxandská neb Deifeba, v Vlaších blíž Nápuľi vyšla, mnoho o příští pána Kristovu pravila, jakož píše Varro neb Virgilius: »Že veliký narodí se od neporušiteľného neb celého neb stálého věku, rád již navrátí se i panna, navrátí se i Saturnovo království, totiž časy pod nimi šťastně zpravované, neb dobré časy, které se nyní Jupiterovi připisují, totiž nejdobrotivějšímu správci. Již nové rozplozenie neb urozenie s nebe pusí se vysokého pokolenie; i též nyní majícemu se naroditi dietěti, skrze kteréhož najprve opuštěn bude zatvrzený lid, a všemu světu povstane zlatý věk.«
8. ELESFONTICA, o kteréž píše Euklides, řekla: »S vysokosti nebeských příbytkuov prohlédl jest buoh pokorné své, a narozen bude v posledních dnech z panny židovské v jeslích země.« A baba stará sedlskými šaty oděná, starým šlojjeřem neb plátnem hlavu obvila, i pohrdlek až po ramena.
9. Sibylla FRYGIA syrská, jménem Abunca mezi Trojem a Rodem vyšla, v metropoli písem. Ukazuje: »Bičován bude Buoh od mocných země a z Olympu vyzvýšeně přijde; a uložena bude rada v nebi a zvěstováno bude panně v údolí púšť.« A má býti stará obvetselej tváři, s nahými ramený, s vpuštěnými vlasy, oděna načrveným oděvem a prstem ukazuje.
10. TIBURTINA ve Vlaších u Říma vzešla (Tivoli), jejiežto radú Augustus Kristu se klaněl, modlu a knihy držala, kdež bylo psáno: »Narodí se Kristus v Betlémě, zvěstován bude v Nazaretě, zpravujícíeho býka pokojného kruntovníka pokope. Ó šťastná ta máti, jejiežto prsy jeho krmíti budú.« Oktavianovi řekla: »Vyšší tobě přijde; nedaj se sobě klaněti!« Má býti ne velmi stará, černým rúchem oděna s rozpuštěnými vlasy.

11. AGRIPPA, tak praví o Kristovi: »Nevidomé slovo dali, káti se bude a plemeniti bude jako kořen a utrhnuté bude jako list; a nebuže zjevna okrasa jeho a obkliečen bude břiech mateřin a plakati bude buoh veselostí věčnú. A od lidí potlačen bude jako hřešník.« A má býti nevelmi mladá, ruku drží na luoně jako ohledajíc se a divíc se neb doluov hledice, pláštěm oděvem růzovej barvy oděna.
12. Sibylla SAMIA u ostrovu Thueu v Syrii v moři egejském. Takto sepsal seznam Sibyll Ferð. Menčík z rukopisu univ. knihovny (17 D. 18), pocházejícího ze XVI století.

Schází tu

13. Sibylla KOLOFONSKÁ, řečená Campusia, a

14. EPIROTSKÁ z Epiru.

V jiných seznamech jsou jména i prorocství promísena, a jest na první pohled zřejmo, že se tu jedná o výplody poesie a pověstí, a ne o historické osoby. Hlavní moment je tu náboženské předpovídání Mesiáše. Církevní kruhy používaly starých pověstí o Sibylle k náboženskému povzbuzení lidu, a mnozí vynikající mužové činili to »bona fide«.

Svědectví Sibyll dovolává se TOMÁŠ Z CELANA ve své církevní hymně »Dies irae«: Teste David cum Sibylla -- jakoby chtěl říci, že poslední soud a záhubu světa ohněm předpovídá nejen Písmo, nýbrž i tradice nebo věda světská.

Že tato sequence tanula na myslí MICHEL-ANGELOVI, když maloval »Poslední soud« v sixtinské kapli, tomu nasvědčují postavy Sibyll, které namaloval vedle starozákonních proroků do výkrojů kaple. Po Michel-Angelovi namaloval Sibyll s jejich prorocstvími znamenitý malíř dalmatský TRYFON KOKOLJIC, kterému arcibiskup barský Ondřej Zmajevič koncem 17. století světil výzdobu poutního chrámu P. Marie boky kotorské, »Gospo od Skrpjela« u Perasta. (Viz spisek O. Ivana: »Hvězda mořská«. Vyšla r. 1914 »Eva« v Olomouci.)

Nejznámější je Sibylla Kumánská. Menčík vypisuje o ní z rukopisu pražské knihovny:

»Chťi tomu mnozí, jak tak v starých římských časech za panování Tarquinia Pyšného, sedmého a posledního krále Římanů, kterémuž králi okolo 528 let před narozením Krista Pána jedna z moudrých Sibyll, totiž Kumana, přišedši devět kněh přinesla a oznámila, že v těch knihách božská tajemství všelikerá obsažena a takové jemu tajemství milujícímu prodána býti mají, pokudž jí jistou (jmenujíc znamenité quantum) peněžitou summou peněz dáti by chtěl. Majíce on ženu tu tak znamenitou za nerozšafnou, túž ženu aneb Sibyllu od sebe odejíti kázal. Vzávše tedy ty knihy a hned před očima jeho z nich tři do ohně uvrhše, spálila a navrátilvše se z ostatními šesti knihami k Tarquiniusovi, by tako-

vého vzácného daru božího z svých rukou nepropouštěl a je od ní za opáčenou sumu koupil, napomínala. I nechtíce on k žádosti její učiniti, pročež podruhé odešla a napodobně jako předešle z těch ostatních ještě tři spálila. A ty poslední tři jemu opět v předešlé ceně ke koupi předložila. A vida Tarquinius stálosti té neznámé ženy, pohnut jsa žádostí těch kněh, za ně žádanou summu vyčísti kázal. Žena pak přijavše svou cenu odešla a ačkoliv po přijatej ceně hledána, více nalezena býti nemohla. Ty pak ale knihy až do dnešního dne v Římě za zvláštní poklad a dar boží se zachovávají a libri Sibyllini se jmenují, ve kterýchžto rozličné proroctví budoucích věcí ku podivení vynacházejí, Římanům i také jiným královstvím a knížectvím mnohým zlé i dobré předpovídají; mezi kterými o Českém království v předepsaných předpovědkách se vynacházejí, které před tolika sty lety od jednoho krajana z lásky své patrie český vytažena od téhož, kterýž byl slavný papežský ministr, rhytmice přeložena byla.«

Tu ovšem pověst s bájí smíšena a, co země české se týče, přímo jest patrným výmyslem.

Knihy ony (snad nějaké runy prastaré doby římské neb řecké nebo hieroglyfy egyptské?) na listech palmových psané chovány byly prý na Kapitoliu, kdež nad nimi duumvirové (později decemvirové) bděli a v dobách nebezpečí z akrostychických versů sestavovali orakula. Knihy tyto prý r. 83. před Kristem i s chrámem Apollinovým shořely, ale z rozličných zbytků a ústního podání (zvláště v Malé Asii) sestaveny prý knihy nové, které teprve začátkem 5. stol. po Kristu za své vzaly.

Od těchto knih zcela rozdílným jest proroctví Sibyllinské, zachované až podnes. Obsahuje 12 knih řeckým šestíměrem psaných za časů křesťanských mezi prvním až čtvrtým stoletím. Zpěvy ty jsou sepsány od křesťanů a židů. Už sv. Augustin se o nich zmiňuje.

V těchto knihách mají základ všechna tak zvaná proroctví Sibyllinská, která ve všech téměř jazycích nalézáme. Z latinského překladu dostala se do řeči obecného lidu. Zvláště kol r. 1000, kdy chiliaisté očekávali konec světa, vracelo se poděšené lidstvo o rađu k »Sibylle.«

Rozjiřená fantasmie lidu i vzdělaných pracovala, i Jan Milič a Matěj z Janova viděli už Antikrista a ve Francii hrál si na pro-roka exaltovaný františkán Roquetallade, až byl upálen.

Jaký div, že i vznětlivá duše česká začala se obírat Sibyllou. V rukopise z XV. stol. nachází se počátek písně:

Žila baba Sibylla . . .

I Tomáš ze Štítného uvádí celé jedno proroctví: »I byla nějaká Sibyla, prorokyně slovutná, tu císař (Šalomoun) pozvav k sobě tázal jí, jest-li anebo bude-li kdo mocnější než on, jemuž by se s poklonou modliti měli? A ona ukázala jemu v slunci Pannu, ana drží na ruce syna; i odvedla císaře ta Sibyla, aby nedal tak klaněti se sobě, řkúc: »Tomu, jehož Panna porodí, budůf se klaněti, tenf bude větší než ty.«

Těž legenda o sv. Kateřině ze XIV. století zmiňuje se o Sibylle:

vaše hrozná hanba těžká,
ež Sibyla ta vítězká
ot Římského stola vlasti
jsúc, však rozmyslnú nápasti
v svém proroctví Boha znala
a o něm prorokovala.

Různá proroctví překládána k nám z němčiny a upravována pro českou potřebu. Používali jich buď náboženští mravokárci, sektáři nebo političti PAMFLETISTÉ a nebo kramářští SPEKULANTI. Aby proroctví o současnících bylo hodně frappantní, datován tisk o nějakém století zpět.

Přání bývalo otcem myšlenky. Tu nějaký protestantský agitátor v rouše proroka předpovídá, že r. 1622 nebude papeže, Bratrstvo růžového kříže r. 1622 prorokuje, že 1. Papež musí přece vykořeněn býti. 5. Lenivý král z Engellandu procitne a hájiti své hanby bude. 13. Falc naposledy vítězství dojde. 21. Halberštotský pak svou mocí žene mnichy, popy, až praší ve dne v noci ažd.

Na straně katolické v druhé polovici XVII. stol. rozšířilo se proroctví jesuity Martina Středovského, prosté vášnivých invektiv. Článek 8. zní: »Z toho Leopold zase dům Rakouský rozmnoží« a 9. »Bude míti šťastně více manželek než jednu.«

Proroctví Slepého mládence datuje se z dob císaře Karla IV., který v Norimberku prý se sešel se 36letým osvíceným slepcem, který mu osudy české předpovídal. Vyskytují se tehdy i pověsti o Blaníku obdobně s německým Kuffhäuserem. V XVIII. století vynořila se »proroctví obyvatele egyptského«, které předpovídá, že

R. 1790 bude hněv Boží na všecken svět.

R. 1808 bude Pán Bůh od málo lidí poznán.

R. 1845 nebude žádného Pastýře.

R. 1846 povstane jeden veliký muž.

R. 1890 budou všichni v jednoho Boha věřit.

R. 1999 nebeská světla shasnou a bude jeden ovčinec a jeden pastýř.

Kol r. 1500 vzniklo proroctví rolníka Havlasa Pavlaty.

Jak se dal Komenský šálit »proroctvími« jircháře Kottera, kazatele Drabíka a Kristiny Poniatowské, je známo.

I dnes, v osvíceném století dvacátém, jsou velká i malá města přeplněna věštkyněmi — Madame de Thebes, Brussler, astrologové, chiromanti, kartářky, cikánky, spiritistické, planetáři — a stoletý kalendář přichází také mezi proroky.

A Paříž, »město světla«, kráčí v čele. Jak za naší pokrokové, vědecké, pseudoosvícené doby nevěry kvete pověra, o tom podává statistiku »Naše Doba«:

»Město Paříž vydalo nový adresář. Mezi jinými zaměstnáními jest v něm uvedeno neméně než 34.607 haďačů, jasnovidců, somnambul, okultistův a jiných. Mužů i žen. Pařížský policejní úředník, který se zvlášť zabýval tímto oborem, tvrdí, že Pařížané, kteří nevěří ani v Boha, ani v ďábla, ani v duši, vydávají denně kolem 200.000 franků za věštbu, vykládání karet, rozmluvy s duchy a podobné. Jediná národní věštkyně, oblíbená mezi bohatými a vznešenými dámmami, vydává, jak bylo zjištěno, pouze za inserci a reklamu ročně 50.000 franků. Renomovaní haďači i haďačky se odhadují na 800 až 1000 franků denního příjmu. Roční obrat za tato tajná umění se cení na 75 milionů franků pouze v Paříži. To je hodně drahá náhrada za náboženství a církve! Do toho počtu jsou pojatai pouze profesionální haďači a okultisté. Vedle toho však jest známo, že tímto uměním se zabývá jako vedlejším zaměstnáním veliká řada jiných lidí. Skoro každá masérka, friséřka a akušérka (porodní bába), množství modistek a švadlen. Také znamením doby a moderní kultury jest tento zjev, jež lze snad nejlépe charakterisovati jako záplavu pověry. Věcně neznamená umění moderních okultistů (znalců tajných umění) o nic víc než chytrost dřívějších kartárek a cikánských haďaček z ruky. Je to stará cheiromantie (hádání z ruky), oděná pláštěm lživědecké frenologie (leboznanství) neb docela protivědecky vystupujícího jasnovidství.«

Kdo se zajímá o úplnější texty »Sibyllinské«, toho odkazují na spisek Ferd. Menčíka: »Česká prorocství« (II. vyd. r. 1914, E. Solc, Karlín), z něhož jsem vyňal většinou hořejší data.

Na konec cituji aspoň poslední kapitolu české »Sibylly«, neboť není bez poetické síly:

»A když přijde pán Kristus, živý Buoh a věčný, súditi bude živé a mrtvé; ale před tiem, než se to stane, mnoho se prve divovův jiných stane v patnácti dnech. A to na každý den zvláštní div se stane:

První den div se stane veliký, že moře výše všech hor stane a tu jeho krópe neukane;

druhý den, moře v své miesto spadne a srovná se s zemí zase rovně;

třetí den, ryby, mořské potvory žalostí velikú zúpějí a řvají budú;

čtvrtý den, vody tekúcie hořeti budú;
 pátý den, listie krvavým potem poříti se bude;
 šestý den, uvaďnú všickni stromové;
 sedmý den, skále pukati se bude;
 osmý den, země tříesti se bude;
 devátý den, srovnají se hory i duoly;
 desátý den, kdož se byl kdekolvěk ukrýl, ven musí vyjíti od
 veliké hruozy;
 jedenáctý den, mrtví vstanú;
 dvanáctý den, hvězdy padati budú s nebe;
 třináctý den, s země všechno stvořenie, kteréž jest na nie,
 oheň spálí;
 čtrnáctý den, stříebro i zlato i všechno zboží užitečné v zemi
 i všechny věci, což bylo, shuoří a zahyne, a již nic nebude;
 ale tu již všechno konec vezme a zahyne, jedině spravedliví
 nezahynú, ale s milým pánem Kristem v radosti budú;
 patnáctý den, budú nebe i země obnovena a přestane veške-
 ren běh hvězdy i planety i slunce i měsíc. Slunce stane na
 východ a měsíc na západ; tu tak stanú až na věky. A tu
 již konec všechno vezme a zahyne; všickni rozdělení budú,
 zlí do věčné žalosti a dobří do věčné radosti. Amen. Sko-
 nalo se proroctvie Sibyly prorokyně.

Moudří lidé dávno věděli, že neraďno nám dbáti proroctví leďa
 Písma svatého a že sám Spasitel nás varoval: »Střežte se fa-
 lešných proroků« a proto se nepovolaným Sibyllám a mlá-
 dencům posmívali. Bude teďy také mně snaď odpuštění, když
 skončím svůj výklad popěvkem:

Byla bába Sibylla,
 ze Sáby k nám přibyla,
 nedala, co slíbila,
 a co neuháďla, chybila.

(P. S. Ku jménu Sibyllly cituji ještě z Kralikova díla o Homé-
 rovi: Zkamenělá Nioba na osamělých výšinách SIPYLON byla
 asi též Homérem navštívena a tu asi slyšel pověsť, že tam bož-
 ské nymfy po tanci na březích Acheloise odpočívají a se ukazují.
 Nebyla Sibylla jednou z těch nymf Sipyla?)

Z NĚMECKÉ LYRIKY.

Překládá *K. D. Lutinov.*

Jos. v. Eichendorff.

DO SVĚTA.

Komu chce Bůh být milostivý,
toho posílá v širý svět,
tomu chce ukázat své divy,
kde hory, doly samý květ.

Prameny skáčou s výšin dolů,
skřivani zvoní nebi vstříc,
proč já bych nezpíval si spolu
z plného hrdla, z volných plic!

Vše odporučím Pánu Bohu!
On chrání hory, nebe, zem,
on květné roucho dává hlohu —
pod jeho rukou šfasten jsem.

F. Gichert.

ODŘEKNUTÍ.

Už mnoho let jsme práhli ven a ven
z mlh šedivých a z chmurných domu stěn,
z uliček těsných a z prášivých měst,
kam nezboudí jaro ze svých cest.

Po léta hleděli jsme v luh i sad
a v lučinách stavěli vzdušný hrad,
strádali, střádali, měřili plán —
ach — a nyní je do větrů dán.

Tak na nás to přišlo, za čas nedlouhý,
mdlé jakés ticho, zcela bez touhy,
jak říjnový den jde výšinou —
a tiše a tišeji srdce jdou.

Naše děti, ty vyvázly z města,
my měli jen touhy, jim dána je cesta,
a pijí jaro šťastnými rtoma --
ach, teď my už rádi zůstanem doma.

OPUŠTĚNÁ.

Německá lidová píseň.

Vyšla jsem k studánce — nebudu pít —
Jeníčka svého tu nevidím jít.

Nechám svá očenska žokola hrát —
vidím své nejdrazší u jiné stát.

Viďet stát u jiné — ach to je žal —
Pán Bůh tě opatruj — já půjdu v dál.

Koupím si péro a inkoust a list —
psaníčko bude můj nejdrazší číst.

Lehla sí do mechu k bílému kři,
do klína spadly mi růžičky tři.

A ty tři růžičky jsou jako krev.
Žije můj miláček — či je mrtev?

F. Eichert.

MÉ PÍSNĚ.

Mé písně, buďte zlobná kopi
a namiřte svůj hněvný hrot
po rukách, jež se drze topí
jen v cizí práci, krev a pot!

Ja nechci býti pěvcem sytých,
chamtivců v srdce prohnílych,
má píseň v stínech obrovitých
nech padá k loži zlotřilých.

Však plna lásky nech se sklání
na ňadra boľná, znavená
má píseň jako požehnání,
dávání plesem zjasněná!

TŘI KAMARÁDI.

Od K. Hoffmanna.

Tři bodři kamarádi
sí k vlnu zaseďli
a nalévall statně
a sklenky pozvedli.

Tu jeden ze tří pravil:
Nalejte po sám kraj!
Já milenku mám doma,
té přijijeme ráj!

Má oči, vlasý černé,
jak sosna stepilá,
a její žhavá ústka
mě štěsím opila.

Tu srazily se sklenky,
radostně zazněly,
jakoby do daleka
pozdravy zapěly.

A první pravil opět:
Toť dobré znamení!
Má milá myslí na mne
a o lřbání sní.

Nuž tedy, praví druhý,
já také milou mám,
s ní často jsem se scházel
ku lásky smavým hrám.

Má hnědé oči, vlasý,
krok jako srnky tah,
a její hlas je čistší
než zvonku na horách.

Tu srazily se sklenky,
radostně zazněly,
jakoby do daleka
pozdravy zapěly.

Tu druhý šťasten zvolal:
Ten cinkot jest mi mil,
teď snad si zpívá píseň,
jíž jsem ji naučil.

Já také, šeptá třetí,
děvčátko milé znám,
na věky v lásce tiché
mu věren zůstávám.

Zrak modrý, vlásky rusé,
jest jako slunka zář,
já nedovedu popsat
andělskou její tvář.

Tu srazily se sklenky,
a třetí pukla v ráz!
Jak výkřik se to chvělo,
tak bozně zněl ten hlas.

Ti první oba mlčky
hleděli do dálí,
a třetí rozplakal se
nešťastný, zoufalý.

A v hodinu tu právě
v dalekém údolí
jak pozdravení s nebe
hlas zvonů hlaholí.

Jen jedna neslyší už,
co zbožná píseň lká,
ta tichounce už dřímá —
tvářinka andělská.

Z těch mírných, modrých očí
se ztratil jas a smích,
a na kaďech rusých
je vínek umrlých.

Marie Herbertová.

CHVALOZPĚV.

Ty, jenž stvořils květiny,
zeleň, úponkové kvítky,
růže kouzliš z pustiny,
dobrý Otče, děkuji Ti!

Duše klečí před Tebou,
před zázrakem Tvým se klání,
obrostlá kol velebou
v sladkých květův objímání.

Kdekoliv si ve hloží
nohu, srdce poranila,
vlídně v krok se rozloží
fialka a růže bílá.

Vždycky z trávy na stvole
narcisky mě kyne snítka,
ze sklenice na stole
těší andělé mě — kvítka.

Lidé jsou jen pletichy,
vlídně však se ke mně kloní
květín tiché kalichy,
sladkou vůni v líc mi roní.

Na mé rány dýchají
svoji krásy rajskou těchu,
ony k srdci spěchají
v době bouří, v době vzdechů.

Proto Bůh můj chválen buď
za to, že nám stvořil kvítky,
aby mohlo v mojí hruď
sladkou útěchu vždy líti.

OTEVŘENÁ HOSTINA.

Přál bych si dnes ke stolu
mnoho tisíc hostů!
Ptáků, ryb a zvířiny,
jídel do sytosti.

Všichni budou vítáni,
pozvati se dali.

Janku, skoč se podívat,
zdali už se valí!

Čekám hezkých tvářinek,
nic nevědí z brusů,
nevědí, jak hezká věc
příteli dát pusů.

Všechny budou vítány,
pozvati se dali.

Janku, skoč se podívat,
zdali už se valí!

Uvidím též paničky,
které svého muže,
ač je z něho bručák už,
milují vždy už.

Všechny jsou mi vítány,
pozvati se dali.

Janku, skoč se podívat,
zdali už se valí!

Mladých pánů nazval jsem,
ani trochu hrdých,
skromničkých, ač plný žok
mají zlatek tvrdých.

Tyto zval jsem obzvláště,
pozvánky si vzali.

Janku, skoč se podívat,
zdali už se valí!

Muže zval jsem s respektem,
kteř na jedinou
svoji ženu hledí, ne
na nejhezčí jinou.

Odvěřili na pozdrav,
pozvánky si vzali.

Janku, skoč se podívat,
kolik se jich valí!

Básníků též nazval jsem,
ať je radost ryzí,
kteř rač než vlastní zpěv
poslouchají cizí.

Jedním sborem přitakli,
pozvati se dali.

Janku, skoč se podívat,
zdali už se valí!

Nikoho však nevidím,
nikdo nejde z dále.
Polévka už v hrnci vře,
pečínka se pálí.

Mně se zdá, že jsme to přec
tuze přísně brali!

Janku, co ty povídáš?
Počet bude malý.

Janku, skoč a neváhej,
nazvi hostí nových!
Přijíždí každý, jaký je,
bez okolků mnohých!

Celé město už to ví,
věci zvat se dali.

Janku, dvéře otvírej!
Hleď, jak už se valí!

Pozn. překl.: Parodie na podobenství z Evangelia: Člověk jeden učinil
hostinu velikou . . . *K. D. L.*

NAD HROBEM SDRUŽENÍ.

(A. v. Binzer, 1819. Studentenweise: Wir hatten gebauet ein stattliches Haus).

My stavěli pílňě
sí nádherný dům,
tam k Bohu stáli silně
vzdor bouřím, přívalům.

Tam v lásce jsme pěli
jak svobodná druž,
zlí lidé nestrpěli,
že jsme jak jeden muž.

A slídili, bděli,
že zrada je v nás,
a špinili a kleli
náš zlatý mladý klas.

Co Bůh do nás vložil,
tím pohrdnul svět,
náš svorný duch, ten množil
i v dobrých srdcích jed.

A zločinem zvány
ty sny nevinné;
lze rozbít formy, žbány,
však lásku nikdy ne.

Tu formu, žbán zrušil
nám nepřítel sám,
však co v něm čichal, tušil,
jest marný klam a mam.

Náš prapor je zlomen,
kříž zlatý v něm tkvěl,
Bůh zmlk, jak nepřítomen —
kdo ví, co tím on chtěl!

Nech dům náš se zboří,
nech nepláče druh,
jen duch když ďál v nás hoří
a naším hradem Bůh!

Ernst Bertram.

ZPĚV POUTNÍKŮV.

Zuj, Pane, vlídně obuv mého těla,
jsem putováním znaven. Čas je zde.
Vzduch modrá se, a každý k Tobě jde.
Já neznám Tě. Má duše darmo spěla.

Ty, vtělen každé formě, květům všem,
Tys v každé věci dech, jež dýše:
Dobroto bez závoje, kde sám tvoříš tiše?
Kde spíš, ó Sne, v němž všichni bytujem?

Svůj obraz rouškou zastřels zářící,
znám jen Tvůj reflex, Tvoje podobenství,
však nikdy Tebe sama v jasu sfér,
Tvůj vsetvar nikdy, věčně tvářící.

Dech Tvůj mne ovál v tichu denní púle,
kdyš v modlení mi což vzplanulo.
Však shaslo zas. Mně z pouťi je už mdlo.
Zuj, Pane, obuv mou. Tvá, Pane, vůle —

ARTUR GROTTER, MALÍŘ POLSKÉ VÁLKY.

Geniální malíř polský Artur Grotter narodil se v Ottymovicích v Haliči 11. listopadu 1837. Záhy, velmi záhy rozvil se talent snaživého hochy a od slavného polského malíře Julia Koss a k učil se prvním základem umění kreslířského. Roku 1851 nakreslil tužkou malý obrázek rakouského císaře Františka Josefa I. v kruhu jenerality a štábu. Obrázek tento získal 14letému Grotterovi přízeň velkoudušného mocnáře, který jej od té doby podporoval až do smrti.

R. 1852 přibyl Grotter do Krakova, kdež jeden rok vzdělával se v Institutě technicko-průmyslovém. O rok později nalézáme jej ve Vídni, v Akademii krásných umění, kdež pracoval pod profesorem Blaasem a zvláště pod mistrovským okem profesora Křištofa Rubena, v jehožto škole dostalo se mu pro vynikající nadání zvláštní dílny. Tu povstala první jeho olejomalba větších rozměrů: »Konfederaci«.

Ale starost o chléb vezdejší nutila často mladého umělce, plného ohně a života, do práce výdělečné. Dodával tedy rytiny a vignetty do ilustrovaných listů a pod.

Přece však talent jeho vzpínal se k dílům větším a vážným námětům.

Výbuch národního povstání polského roku 1863 stanoví přelom v rozvoji bohatého nadání mladého Grottera, který teprve odtud nabyl svérázného, výhradně národního směru. Války a utrpení Polsky nadchly mladého umělce k velkolepým cyklům: »Polonia«, »Warszawa«, »Lituania« a »Zimní večery«, které rychle po sobě následovaly a roznesly po světě v nesčetných reprodukcích slávu mladého mistra.

Všecka tato arcičila (uhlokresby) našla rychle kupců, jen »Litvy« nemohl prodat. Odhodlal se tedy, že cyklus ten pošle slavnému profesorovi pařížskému Gèrome, který poznal genialnost autorovu a pozval jej k sobě. Grotter už dávno toužil do hlavního města Francie. Říkal: »V Římě panuje klasicism, systém, škola, kolorit, antika -- to všechno není pro mne. Rušný život a duch -- to je můj živel, já musím být volný od hranic a praviidel. Co je monumentální, nesvědčí mně. Rád se do toho zahloubám a uznám jeho zásluhy, krása panuje všude, kde se vyskytne -- ale mně je Francie bližší než Itálie.« —

R. 1866 zavítal k mistru Gèromovi do Paříže. Tam se měl zdokonalit v koloritě, který byl ještě stále slabinou Grotterovou. Juž se zárodem smrti v prsou dokončil své největší dílo »Padol placzu (Wojna)«, ve kterém genius umělcův dosáhl svého vrcholu. Jest to elégie, v níž individuální pohroma národní stává se

úchvatným obrazem všeliidského utrpení a neštěstí.

Celá hrůza války obráží se v těch listech. »Wojna«, ozdoba pařížské výstavy v r. 1867, stala se majetkem císaře Františka Josefa I. a vysoká odměna, kterou umělec obdržel, měla sloužit k záchraně velmi chatrného zdraví.

Na radu proslulého lékaře francouzského Sey odjel do lázní Amdiés les Bains, kde též zhasl v náručí přítele 12. prosince 1867. Třicetiletý poeta-malíř — — —

Tři cykly Grottoverovy upravili jsme pro skioptikon, a to :

I. WOJNA (Padol placzu), 1. Pojď do slzavého údolí! 2. Kometá. 3. Losování branců. 4. Odjezd na vojnu. 5. Oběť. 6. Hlad. 7. Zrada i trest. 8. Olupování padlých. 9. Siroty. 10. Svatokrádež. 11. V dílně mistrově.

II. POLONJA. 1. Polska spoutaná. 2. Odveden. 3. Kují kosy. 4. Bitva. 5. Útulek raněných. 6. Obrana statku! 7. Spustošení. 8. Po bitvě v lese. 9. Žal.

III. LITVA. 1. Pustina. 2. Znamení. 3. Příklad. 4. Boj. 5. Duch. 6. Vidění.

(I.ze vypůjčení v administraci »Archiv« s příslušnou přednáškou.)

K. D. L.

ZI OVĚSTNÉ ZNAMENÍ

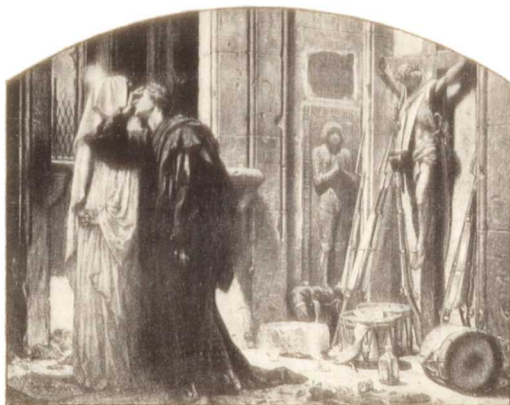
SIROTY.

ARTUR GROTTER.

ARCHA III.

VÁLEČNÉ HYENY

SVATOKRÁDEŽ.

Z CYKLU : WOJNA.

SVĚTEC LITERÁRNÍM APOŠTOLEM.

ÚVOD.

AŠE DOBA JE HODNĚ ANALOGICKOU DOBĚ před 100 lety. Tehdy zápasila Evropa v rozsáhlých válkách s Napoleonem, a kulturně byla po francouzské revoluci tak otrávena a rozeřvána jako je dnes. A z protináboženského voltairianismu počala vystupovat reakce, návrat k víře katolické, zbožňování »temného« středověku: Romantismus německé literatury.

Jsou to slavná jména: Schlegelové, Brentano, Arnim, Werner, Uhland, Eichendorff.

Obrodné hnutí toto, nový život německé literatury, má tak mnoho podobného s naším hnutím KATOI. MODERNY, která přišla po 100 letech, v čele majíc arcioromantika JULIA ZEYERA, romantické prvky provençalské (Bouška) a romantické prvky české lidové poesie (Lutinov), extaticky mystické vise Bílkovy a Jeneweinovy, besedy a sjezdy a celý ten literární ruch, z něhož vzešly neb aspoň na čas zakotvily tak pozoruhodné literární a umělecké zjevy jako: Ot. Březina, X. Dvořák, Al. Lang, J. Š. Baar, Fr. Kaván a jeho sestra Marie, Ad. Chlumecký, Zđ. Braunerova, J. Köhler, Emil Pacovský, Konůpek, Váchal, — co takových hostí vystřídal se v »Novém Životě« a v jeho nástupcích a odnožích!

Hnutí toto nenalezlo dosud bohužel svého historika, jen několik jizlivých poznámek v knížce p. Arne Nováka, který falšuje rodokmeny, zamlčuje vlivy Zeyerovy a děláje otcem hnutí B. M. KULDU, který byl jedině z počátku příznivcem mladého sdružení a finančně umožnil, že se mladí literáti v Praze mohli sjíždět a vydat svůj první almanach »Pod jedním praporem«. Kulda nebyl duševním vůdcem nového hnutí, na to slepý stařeček, tkvící v dobách probuzení národa, byl příliš odlišného útvaru duševního, ale radoval se ve své slepotě a opuštěnosti, že mladí se sdružují kol starého pohádkáře a kněze-buditele, a dělal jim otce, přítele, mecenáše, někdy mentora, povzbuzovatele — ale nikdy vůdce. Ba když pozoroval, že hnutí, zprvu čistě literárně-kulturní, začíná se rozšiřovat i na otázky církevně-reformní, podlehł našeptavačům a s obavami se od sdružení odvrátil, a Vyšehrad, kolébka katolické Moderny, stal se pro ni opět místem chladu a nehostinnosti.

O tom všem počneme v letošíc »Arše« uveřejňovat materiál, ale souběžně též spisek Fritze Flinterhoffa¹⁾ o vlivu, jaký měl moravský rodák světec Klement Maria Hofbauer ve Vídni na kruh německých romantiků. L.

I.

Klamné světlo »osvícenství«,²⁾ rozžehnuté deisty v Anglii, našlo ve Francii »zrcadlo, ve kterém se lámaly jeho paprsky v divé hojnosti.« Francouzští encyklopedisté, kteří vrchním desítitiscům přinášeli pikantní útoky na mravy a náboženství, vybranými frásemi a slovy, a mezi lidem spousty hanopisů proti trůnu i oltáři rozšiřovali, stali se nadšenými korouhevnicí »osvícenství.« Z Francie převalila se lavina těchto tiskovin do Německa, kde byla ostatně cesta a půda již připravena povrchností ducha doby.

Německo pohlíželo tehdy s obdivem na Francii, a Lipsko, »malá Paříž«, nejhlavnější skladiště francouzského zboží, zaplavovalo překlady francouzských a anglických spisů celou říší; a byly to namnoze spisy, které roznášely celou svou špínu a celé bahno po širých krajích Německa, které u vzdělaných katolíků — kněží i laiků — našli ohlasu a spolu se spisy Christiana Wolffa a Kanta i zde rozšiřovaly osvícenství.

O to, aby kalné vody této literatury stále se doplňovaly a dál a dál se rozlévaly, staraly se tajné společnosti, »které co církevní organisace osvícenství« jí věrně sloužily. Moc jejich sahala daleko; panovaly v kancelářích světa sběhlých kupců i v redakcích a spolicích spisovatelských, ba uplatnily svůj vliv i v hrđých zámcích knížecích a v staroslavných obydlích biskupů a prelátů.

V Německu byl to zvláště řád Illuminátů, který r. 1776 založil profesor Weisshaupt v Ingolstadtě proto, »aby zničil veškeru vládu lotrasů a kněžourů« — řád, který našel členy a příznivce i v kruzích církevních³⁾ a svými spisy se snažil podkopati víru.

¹⁾ Das Literaturapostolat eines Heiligen. Verdienste des hl. Klemens Maria Hofbauer um die Katholische Literatur. Von Fritz Flinterhoff. Mit kirchlicher Druckerlaubnis. Paderborn 1912, Bonifacius-Druckerei.

²⁾ »Osvícenství — od začátku 18. stol. název racionalisticko-nevědeckého směru, který jedná s pozitivní křesťanskou vírou jako s nevědomostí a tmářstvím, který chce jedině rozum osamostatnit a jej osvobodit od pout nadpřirozeného zjevení.« Herder, Konversationslexikon 3., I. sv., 811.

³⁾ V jistém výnosu biskupa Řezenského z 31. května 1787 je poznámka, že i jistá část světského i řeholního kleru je tím nakažena.

luminaté složili i modlitební a rozjímavé knížky, které přesy-ny byly duchem osvícenství a určeny, by zatlačily lidové knihy, a př. Kochemovy; tak napsal dvorní rada z Eckartshausenu :lice rozšířenou modlitební knihu: »Bůh jest láska nejčistší, má odlišba a mé rozjímání« a illuminat Dr. Phil. Josef Brunner tačně horší »Modlitební knížku pro osvícené křesfany«, kde ajdeš místa jako: účelem modlitby »není nic jiného, než vlastní še mravní zdokonalení;« »není článkem víry věřiti, že ten neb ten světec je opravdu svatý . . . , ba není ani větou věroučnou, : opravdu žili ti, které považujeme za svaté;« zavrhoval dlouhé odlišby, účinnost modlitby prosebné a nedokonalou lítost.

Těž periodická literatura, ve které se odrážejí jako v zrcadle iševní boje a snahy doby, pracovala pro »osvícenství«, jako; Mainzer Monatsschrift in geistlichen Sachen«, »Würzburger ge- hrte Anzeigen«, »Auserlesene Literatur für das katholische utschland«, »Der Freymüthige«, později »Freyburger Beiträge ir Beförderung des ältesten Christentum und der neuesten hilosophie«, »Oberdeutsche Literaturzeitung«, Wessenbergův Archiv für die Pastorkonferenzen« (Kostnice 1802, 1804—1827), Ulmský »Jahrschrift für Theologie und Kirchenrecht der Katho- ken«, 1806 - 1830.⁴⁾

Klamná, vládou podporovaná tolerance, která byla v pravdě n nejkrainějším indifferentismem, vnesla do katolické literatury ště více zmatku a nejasnosti. Byla vypsána subskripce na ká- iní, která prý byla »pro všechny náboženské strany poučná a ovznášejší,«⁵⁾ kázání kontroveršní byla potlačována, ha v jistém ikouském vládním výnosu ze 16. února 1782 přímo zakázána. ravé katolické, osvícenstvím neutrávené spisy byly dle možnosti bstraňovány. Císařská resoluce ze dne 8. června 1784 stanovila,⁶⁾ : knihovny dosavaďních kněžských seminářů mají býti předány enerálním seminářům, ale dříve že mají býti zničeny všechny iihy kasuistického, ascetického a theologického obsahu, které odí a překážejí pravé osvětě kléru i lidu. Za to studovala se lně protestantská literatura osvícenská. Protestantským spisům ostalo se chvály perel výmluvností řečnické, a v knihovnách itolických kněžší převládaly namnoze protestantské spisy. Jak alec se uplatnil protestantský vliv, vysvítá z dopisu, který psal škan Burg, pozdější biskup Mohučský, r. 1809 Wessenbergovi: le nesporno, že své opravy zakládáme na jejich (protestantských)

⁴⁾ Fr. Rösch, Ein neuer Historiker der Aufklärung, str. 164.

⁵⁾ Budek, Die rationalistischen Bestrebungen im Kath. Deutschland, str. 84.

⁶⁾ Rösch, m. j. m., str. 99.

základech a jejich dobrých dřívějších i pozdějších přípravných prací používáme ve všech oborech, zvláště teď v liturgii.«⁷⁾ Též na katolické kostelní písně oné doby uplatňoval protestantismus svůj vliv.⁸⁾

A profaní literatura neměla se lépe; nositelé nejzvučnějších jmen v německé literatuře, Goethe, Schiller, Wieland, Herder, Lessing, byli cizí katolické církvi a vůbec každému pozitivnímu křesťanství, ba bojovali dokonce i proti ní. »Nejsmutněji to dopadalo s katolickým básnictvím v rakouském císařství. Ve své bezpáteřnosti a jalovosti je zde věrným obrazem shnilého pedagogického, duševního i církevně-politického stavu země: zřícenina, kterou si může počítati Josefinism za pochybnou zásluhu.«⁹⁾

Než, už svítalo v tmavé dáli, první paprsky ranní oznamovaly už katolické literatuře lepší budoucnost. V Münsteru, »severním Římě«, vedl kruh, který se utvořil kol kněžny Amalie Gallitzin, začátkem století XIX. účinný boj proti osvícenství a illuminatismu. Též hlavnímu městu rakouskému a celému jižnímu Německu dostalo se od Prozřetelnosti muže, který jako druhý Jan Křtitel se stal hlasem volajícího, který spojil roztržštěné katolické sřly k účinnému odporu proti necírkevnímu duchu, který radou a povzbuzováním se účastnil znovuzrození katolické literatury, který se stal mnohému proslavenému básníku a spisovateli oné doby laskavým a zkušeným duchovním vůdcem: Byl to SV. KLEMENT MARIA HOFBAUER.

II.

Klement Maria Hofbauer pocházel z prosté rolnické rodiny z Tasovic na Moravě, kdež 26. prosince 1751 uzřel světlo světa. Brzká smřf otcova a skrovné poměry matčiny donutily ho, utlumiti v sobě lásku k studiu a k stavu duchovnímu a zvoliti si nějaké řemeslo. Vstoupil do služby jako pekař v premonstrátském opatství Bruck u Znojma; tam znova vyšlehla jeho ohnivá, dlouho tlumená touha po kněžství. Svěřil se se svými úmysly a nadějemi prelátu kláštera, kterýž mu na to dovolil navštěvovati domáci latinskou školu. Pak oddal se po dvě léta životu pou-

---

⁷⁾ Heslo »Wessenberg« v »Kirchenlexikon«, 2. vyd., sv. XII., 1349.

⁸⁾ Srv. Schneiderwirth, Das kath. deutsche Kirchenlied unter dem Einflusse Gellerts und Klopstocks. Münster, 1907, str. 6.

⁹⁾ Macke-Norrenberg, Allg. Literaturgeschichte. 2. vyd. Münster 1898, str. 410.

stevnickému v Milifroně, potom cestoval r. 1778 do Vídně, odkudž putoval několikrát do Říma. Po druhé pouti římské zdržoval se po nějakou dobu o samotě v Tivolí, a zde to bylo, kde jeho plány pro budoucnost obdržely určitou formu. Vrátil se do Vídně a věnoval se zde, od několika dobrodinců podporován, zase studii, až roku 1783 vstoupil v Římě do Shromáždění Nejsvětějšího Vykupitele a byl roku 1786 jako redemptorista vysvěcen na kněze. Už v době noviciátu pomýšlel živě na to, přesaditi kongregaci, která dosud jen na jihu stávala, též do severních krajín, zvláště do Německa. Po vysvěcení pracoval pilně a neúnavně na tom, by tento plán uskutečnil.

Nejprve obrátil se se svolením svých představených do Vídně. Tam arcib. záhy vyzpovídal, že každý pokus založiti zde kongregaci, selže v bouřích josefinismu, které řádily v celé říši. Proto odešel do Varšavy, kde obdržel kostel sv. Bennona a příslušné budovy. 1787—1808 pracoval zde Hofbauer se svými přáteli sice s mnohými obtížemi, ale též s bohatým výsledkem. Rozvinul zde rozsáhlou pastýřskou i sociální činnost; stvořil ve Varšavě poznenáhlu velkolepé charitativní podniky. V elementárních školách, které zařídil, bylo vychováváno 350 dětí. Mimo to zřídil ústav pro vyšší studium, který brzy se těšil velké vážnosti a mnohé znamenité muže duchovního i světského stavu vychoval; v sirotčinci nalezlo 40 hochů útulek.

Roku 1793 stal se Hofbauer generálním vikářem kongregace v zemích předalpských; tím dosáhla zamilovaná jeho myšlenka zavésti kongregaci též v Německu, nových sil; podařilo se mu sice založiti odbočky v Černém Lese a ve Švýcařích, ale nepříznivá doba donutila řádové kněze k návratu do Varšavy. I tam pracovala mocná skupina proti redemptoristům, takže museli r. 1708 město opustiti. Domy kongregace byly zavřeny, členové řádu ze země vypovězeni a po čtyřtýdenní vazbě v Küstrině do vlasti propuštěni.

Hofbauer přišel nyní do Vídně, aby zde se trvale usadil. Špatně bylo tehdy v Rakousku, zvláště v hlavním městě, postaráno o náboženský život. Nezacelily se ještě rány, které celé zemi zasadil josefinism. V prvních čtyřech letech svého pobytu ve Vídni, kdy byl správcem italského kostela, málo vystupoval na veřejnost. Teprv místo zpovědníka Uršulinek a ředitele klášterního kostela, chrámu, který ležel uprostřed města, dalo mu prostředky a možnost, aby rozvinul takovou činnost jako ve Varšavě. Neúnavně pracoval na reformaci starého císařského města, a v brzku byl kostel Uršulinek a jeho ředitel střediskem katolického života ve Vídni.

Kruh znamenitých mužů, kteří do dneška mají v dějinách literatury zvučné jméno, utvořil se kol tohoto prostého a přece tak mocného muže, a tento kruh stal se pevnou hradbou, mocnou oporou nového, náboženského vnitřního citění, které tak dlouho i vzdělaným scházelo.

Snažil se upoutat studentstvo a tak zajistit budoucnost katolického hnutí. Večer shromáždňoval rád studenty ve svém pokoji, a pak rozdával stravu pro tělo i duši. Vůbec rád pomáhal též v časných potřebách, jak mohl; byl vskutku »otcem chudých, andělem Vídně.«

Není divu, že požeňaná, blahodárná činnost jeho byla trnem v oku apoštolům »osvěty«. Než snahy jejich odstraniti Hofbauera z Vídně, zlomily se na věrné ostražitosti a velkém vlivu jeho přátel. Byl konečně předvolán i před vídeňskou konsistoř, jako generální vikář cizozemského, v Rakousku nedovoleného řádu, a vybědnut, aby buď z kongregace vystoupil aneb říši opustil. Poněvadž zůstal věren své kongregaci, měl být z Rakouska vypovězen. Jeho přátelé neustali, až s pomocí arcibiskupa Hohewarty docílili zrušení tohoto rozsuďku císařem, který se právě chystal na cestu do Italie. V Římě uslyšel císař od papeže Pia VII. tolik chvály o Hofbauerovi a jeho díle, že si přál dáti mu po svém návratu zvláštní důkaz své milosti. Nyní přišel okamžik, který měl korunovati celé životní dílo jeho; podal žádost, ve které císaře prosil, aby mu dovolil založiti kongregaci v říši, a aby mu určil dům ve Vídni. Jeho prosba byla splněna; 30. dubna byla kongregace pro celou říši potvrzena a přenechán jí kostel Panny Marie na Nábřeží, jakož i přilehající dům. Než P. Hofbauer neměl na této zemi užívatí toho, co namahavě a s mnohým sklamaním byl zasel; když konečně po dlouhé, tmavé noci ukázalo se práci jeho svítání, jitřenka věštic lepš! budoucnost, Bůh učinil konec práci jeho pozemské. Zemřel 15. března 1820. Poslední jeho slova byla: »Vše ku slávě Boha mého.«

Mrtvola jeho byla pochována v Maria-Enzersdorfu; jemu na blízku ustláno bylo též k poslednímu odpočinku několika přátelům jeho, mezi nimi i Zachariáši Wernerovi.

Roku 1862 byly jeho ostatky s velkou slávou přeneseny do kostela P. Marie na Nábřeží. Roku 1864 zaveden byl proces prohlášení za blahoslaveného, 21. listopadu 1886 ukončen; veřejná slavnost beatifikace konala se 29. leďna 1889; 20. května 1909 prohlášen byl za svatého.

Tof v krátkých rysech život muže, který chud a štván přišel do Vídně, který nepoznán a neuznán širokými vrstvami, šel svou

cestou; a přece za 12 let svého pobytu v hlavním městě rakouském vykonal veliké věci. Doba ona prosycena a opanována byla valně indiferentismem a egoismem: z jeho životopisu září nám paprsky v pravdě náboženské a sociální působnosti vstříc. Jeho neutuchající pracovitost, jeho čerstvá, živá víra a ne na posledním místě jeho rázná, mužná osobnost to byly, které mu v každém oboru, kde toho bylo třeba, kázaly přiložit ruku k dílu. O jeho zásluhách o znovuzrození katolické literatury bude pojednáno v dalších statích.

Příště dále.

NAKLOŇ, Ó KRÁLOVNO!

1.

Panno, jež v andělském sboru trůníš,
v jasnosti Boží své zraky sluníš:
Nakloň, ó Královno, pokorně lkám,
nakloň své milosrdné oči k nám!

2.

Živote! Sladkostí! Naděje má!
Evino vyhnané plémě stená:
Nakloň, ó Královno, pokorně lkám,
nakloň své milosrdné oči k nám!

3.

V údolí slzavém úpí náš hlas,
ukaž nám Dítě své, od viny spas!
Nakloň, ó Královno, pokorně lkám,
nakloň své milosrdné oči k nám!

4.

Soužení, sklíčení, ustarání
zdvíháme ruce své bez ustání:
Nakloň, ó Královno, pokorně lkám,
nakloň své milosrdné oči k nám.

5.

Nemáme nikoho na tom světě,
kdo by nás potěšil, voláme tě:
Nakloň, ó Královno, pokorně lkám,
nakloň své milosrdné oči k nám!

6.

Po tomto pozemském putování
přijmi nás v nebeském radování:
Nakloň, ó Královno, pokorně lkám,
nakloň své milosrdné oči k nám.

(Dle něm. »Wende, o wende«
K. D. L.)

MYSTERIUM NAROZENÍ PÁNĚ.

LITURGICKÁ HRA CHRÁMOVÁ.

Na svátek sv. Tří Králů kol 5. hodiny odpolední počnou zpě-
váci na kůře:

PASTÝŘ KMET :

Rosy dejte nebesa,
a oblakové dšťěte Spravedlivého!
Otevři se země
a vypuč Spasitele!

SBOR PASTÝŘŮ :

Dnes poznáte, že přichází Hospodin a spasí nás.*
A z rána spatříte slávu Jeho.
Hospodinova jest země a plnost její.*
Okresek země, a všichni, kdož přebývají v něm.
Dnes bude zničena nepravost země.*
A panovati bude nad námi Spasitel světa.
Alleluja!

PASTÝŘ KMET :

Rosy dejte nebesa,
a oblakové dšťěte Spravedlivého!

SBOR ANDĚLŮ :

Sláva na výsostech Bohu*
A na zemi pokoj lidem dobré vůle!

(Osvětli se oltář, nad ním hvězda nebo strom se světly, kněz otvírá svato-
stánek a okuřuje Nejsvětější)

SBOR PASTÝŘŮ :

Syn narodil se nám, hošík dán jest jen nám*
Chvalte, hoši, Hospodina, a jásejte jménu Jeho!

SBOR HOCHŮ: (Přichází od zadního vchoďu k oltáři zpívaje):

Veselé vánoční hody,
zpívejte, děti, koleďy,
o tom, co se vskutku stalo,
že se lidem narodilo
Děfátko!

MYSTERIUM NATIVITATIS DOMINI.

DRAMA LITURGICUM IN TEMPLIS CELEBRANDUM.

Festo Epiphaniae circa horam quintam pomeridie incipiunt cantores in choro:

PASTOR SENEX:

Rorate coeli desuper
et nubes pluant Justum!
Aperiatur terra
et germinet Salvatorem!

CHORUS PASTORUM:

Hodie scietis, quia venit Dominus et salvabit nos
Et mane videbitis gloriam eius.
Domini est terra et plenitudo eius*
Orbis terrarum, et universi, qui habitant in eo.
Hodie delebitur iniquitas terrae*
Et regnabit super nos Salvator mundi.

Alleluja.

PASTOR SENEX:

Rorate coeli desuper
et nubes pluant Justum!

CHORUS ANGELORUM:

Gloria in excelsis Deo*
Et in terra pax hominibus bonae voluntis.

(Illuminatur Altare, super illud stella vel arbor cum luminibus, et Sacerdos aperit Tabernaculum incensatque Sanctissimum.)

CHORUS PASTORUM:

Filius natus est nobis, puer datus est nobis*
Laudate, pueri Dominum, et exsultate nomini eius

CHORUS PUERORUM (cum muneribus et luminibus veniens ab aditu posteriori ad altare, cantat):

Felicissima Nativitas,
Laetare, Betlehem civitas,
Nunc est factum et non fictum,
vide natum benedictum
Infantem!

SBOR ANDĚLŮ:

Radujte se nebesa, a jásej země*
Přeđe tvář Hospodina, neboť přichází.

SBOR DÍVEK: (Vcházejte po hoších s dary a palmami):

Chvalte Hospodina všichni kmenové*
Velebte ho všichni národové!

Milosrdenství mocné prokázal nám*
A pravda jeho zůstane na věky.

Sláva Bohu Otci, i Synu i Duchu svatému*
Jakož byla na počátku a nyní a vždycky až na
věky věkův.

Amen. Amen. Amen.

SBOR ANDĚLŮ:

Vzhůru, mužové, kteří spíte! Vzhůru, kněží*
A velebte jméno Hospodinovo!

SBOR STARŠÍCH A KNĚŽÍ (vchází v bílých rouších se svícemi, jde průvodem k oltáři a zpívá střídavě s pastýři):

Požehnaný jsi Hospodine, Bože otců našich*
(S varhany.) A chvályhodný a slavný na věky.

A požehnáno je přeslavné jméno Tvé*
Jež jest svaté a chvályhodné a slavné na věky!

Požehnaný jsi ve chrámu svatém slávy Svě*
A chvályhodný a slavný na věky!

Požehnaný jsi na trůně svatém království Svěho*
A chvályhodný a slavný na věky.

Požehnaný jsi nad žezlem Božství svého*
A chvályhodný a slavný na věky.

Požehnaný jsi, jenž sedíš nad Cheruby, zíraje na
propasti*

A chvályhodný a slavný na věky.

Požehnaný jsi, jenž chodíš po perutích větrů a
po vlnách mořských*

A chvályhodný a slavný na věky.

Nechť velebí Tebe všichni Andělé a Svatí Tvoji*
A chválí Tě a oslavují na věky.

CHORUS ANGELORUM:

Laetentur coeli et exsultet terra*
Ante faciem Domini, quoniam venit. (Ps. 95.)

CHORUS PUELLARUM (intrans post pueros cum muneribus et palmis)

Laudate Dominum omnes gentes*
Laudate eum omnes populi!

Misericordia Domini super nos*
Et veritas eius manet in aeternam!

Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto*
Sicut erat in principio et nunc et semper
et in saecula saeculorum.

Amen. Amen. Amen.

CHORUS ANGELORUM:

Surgite, viri dormientes, surgite, sacerdotes*
et laudate nomen Domini!

CHORUS SENIORUM ET SACERDOTUM: (albis indutus cum luminibus, intrans et processionaliter procedens ad altare per ecclesiam cantat alternatim cum pastoribus):

(Hymnus Dan. 3. c.)

Benedictus es, Domine Deus patrum nostrorum*
Et laudabilis et gloriosus in saecula.

Et benedictum nomen gloriae tuae*
Quod est sanctum et laudabile et gloriosum in saecula.

Benedictus es in templo sancto gloriae tuae*
Et laudabilis et gloriosus in saecula.

Benedictus es super thronum sanctum regni tui*
Et laudabilis et gloriosus in saecula.

Benedictus es super sceptrum divinitatis tuae*
Et laudabilis et gloriosus in saecula.

Benedictus es, qui sedes super Cherubim, intuens
abyssos*

Et laudabilis et gloriosus in saecula.

Benedictus es, qui ambulas super pennas ventorum
et super undas maris*

Et laudabilis et gloriosus in saecula.

Benedicant te omnes Angeli, et Sancti tui*
Et laudent te et glorificent in saecula.

Nechť velebí Tebe nebesa, země, moře a všechno,
co na nich jest*
A chválí Tě a oslavují na věky!
Sláva Bohu Otci a Synu a Duchu Svatému*
A chvályhodnému i slavnému na věky.
Jakož bylo na počátku i nyní a vždycky*
A na věky věkův. Amen.

(Dospěv k oltáři zpívá):

SBOR KNĚŽÍ:

Ježíši, Vykupiteli,
kterého světla před vznikem
rovného slávě Otcově
Nejvyšší Otec vydal nám.

SBOR PASTÝŘŮ:

Králové Tharští a ostrovy dary přinesou*
Králové Arabští a Sabští s dary přijdou.

HLAS TROUBY (zvěstuje příchod králů.)

SBOR TŘÍ KRÁLŮ. (Celebrant s dvěma kněžími, oděni v pluvíaly bílý,
červený a zelený, pod nebesy přicházejí s průvodem sluhů
nesouce kalich, kaditelnici a ložku zpívající):

Kde jest, jenž se narodil, král Židovský?*Viděli jsme hvězdu Jeho na východě, a přicházíme
s dary, klanět se Hospodinu.

SBOR ANDĚLŮ:

Sláva na výsostech Bohu*
A na zemi pokoj lidem dobré vůle!

SBOR KRÁLŮ (přistupuje k oltáři zpívaje):

Světlo dnes zazáří nad námi,
neboť narodil se nám Pán*
A sloutí bude Podivuhodný, Bůh, Kníže pokoje,
Otec budoucího věku:
Jehožto panování nebude konce.
Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně*
Bůh Hospodin, a zaslil nám.
Od Hospodina stalo se toto*
A jest k podivu očím našim.

Benedicant te coeli, terra, mare, et omnia, quae in eis
sunt*

Et laudent te et glorificent in saecula.

Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto*

Et laudabili et gloriosi in saecula.

Sicut erat in principio et nunc et semper*

Et in saecula saeculorum. Amen.

(Ad altare accessus cantat chorus Sacerdotum hymnum.)

CHORUS SACERDOTUM:

Jesu, Redemptor omnium,
quem lucis ante originem
parem paternae gloriae
Pater supremus edidit!

CHORUS PASTORUM:

Reges Tharsis, et insulae munera offerent*
Reges Arabum et Saba dona adducent. (Ps. 71.)

CLANGOR TUBAE (significans adventum Regum).

CHORUS TRIUM MAGORUM (Celebrans cum duobus sacerdotibus, in-
duti pluviali varii coloris, sub umbella cum servis portantes dona: Calicem, thu-
ribulum, naviculam, Intran eadem porta, qua priores, cantantes):

Ubi est, qui natus est, rex Judaeorum?*

Vidimus stellam eius in oriente, et venimus
cum muneribus, adorare Dominum.

CHORUS ANGELORUM:

Gloria in excelsis Deo,
et in terra pax hominibus bonae voluntatis.

CHORUS MAGORUM (procedit ad altare cantans):

Lux fulgebit hodie super nos,
quia natus est nobis Dominus*

Et vocabitur Admirabilis, Deus, Princeps pacis,
Pater futuri saeculi: cujus regni non erit finis. (Isai. 9.)

Benedictus, qui venit in nomine Domini*
Deus Dominus, et illuxit nobis.

A Domino factum est istud*
Et est mirabile in oculis nostris. (Ps. 117.)

Plesej, dcero Sionská, chval, dcero Jerusalemská*
Ejhle, král Tvůj přichází svatý a Spasitel světa.
Hošík narodil se nám a synáček dán jest nám*
Jehožto království na rameni jeho : a zváno bude
jméno Jeho : Anđěl rady velké.

(Klaní se Velebné Svátosti a incensují.)

SBOR KNĚŽÍ A SBOR PASTÝŘŮ (zpívají střídavě):

Zpívejte Hospodinu píseň novou*
Neboť zázraky učinil.

Spatřily všechny končiny země spásu Boha našeho*
Jásejte Bohu veškerá země.

Známu Hospodin učinil spásu Svou*
Před očima pohanských národů odhalil sprave-
dlnost svou.

Den posvěcený zaplanul nám*
Pojďte, národové, a klaňte se Hospodinu, neboť
dnes velké světlo sneslo se na svět.

Tvoje jsou nebesa a tvoje jest země: Okruh
zemský a hojnost jeho Ty jsi založil*
Spravedlnost a soud stojí před trůnem Tvým.

Kdy všechno bylo v nejhlubším mlčení a noc
stála v půli cesty své*
Všemohoucí slovo Tvoje, Hospodine, přišlo
s nebes od sídel královských.

Alleluja!

CELEBRANT :

Pane, vyšlyš modlitbu mou.

SBOR :

A volání mé k Tobě přijď!

CELEBRANT :

Pán s vámi.

SBOR :

I s duchem Tvým!

CELEBRANT :

Spasiž, Hospodine, národ svůj!

Exsulta, filia Sion, lauda filia Jerusalem
Ecce rex tuus venit sanctus, et salvator mundi. (Zach. 9.)
Puer natus est nobis, et filius datus est nobis*
Cujus imperium super humerum eius: et vocabitur
nomen eius, magni consilii Angelus.

(Sanctissimum adoratur et incensatur.)

CHORUS SACERDOTUM ET CHORUS PASTORUM (cantant alternatim):

(Ps. 97.)

Cantate Domino canticum novum*
Quia mirabilia fecit.
Viderunt omnes fines terrae salutare Dei nostri*
Jubilare Deo omnis terra.
Notum fecit Dominus salutare suum*
Ante conspectum gentium revelavit iustitiam suam,
Dies sanctificatus illuxit nobis*
Venite gentes et adore Dominum: quia hodie
descendit lux magna super terram.
Tui sunt coeli et tua est terra: orbem
terrarum et plenitudinem eius tu fundasti*
Iusticia et iudicium praeparatio sedis tuae.
Dum medium silentium tenerent omnia,
et nox in suo cursu medium iter haberet*
Omnipotens sermo tuus, Domine, de coelis
a regalibus sedibus venit.

Alleluja.

CELEBRANS:

Domine, exaudi orationem meam.

CHORUS:

Et clamor meus ad te veniat.

CELEBRANS:

Dominus vobiscum.

CHORUS:

Et cum spiritu tuo!

CELEBRANS:

Salvum fac populum Tuum, Domine!

SBOR:

A požehnej dědictví Svému!

CELEBRANT:

Staniž se mír mocí Tvou!

SBOR:

A blahobyť ve věžích Tvých.

CELEBRANT:

Modleme se:

Učiň, Hospodine, ať nás vezdy obrozuje novost tohoto tajemství, jehožto jedinečné Narození zapudilo starobu lidskou.

Pro téhož Pána našeho . . .

Modleme se:

Bože, všech věřících pastýři a vůdce, shlédni milostivě na služebníka svého Benedikta, ježto Jsi Církvi Své Pastýřem učinil: Dej mu, prosíme, aby poddaným svým slovem i příkladem prospíval; aby se stádem sobě svěřeným k životu dospěl věčnému Amen.

(Naloží kadidla a zanotí »Magnificat« a za zpěvu Sboru podkuhuje Nejsvětější a oltář.)

SBOR ANDĚLŮ:

Sláva na výsostech Bohu*
A na zemi pokoj lidem dobré vůle.

SBOR:

Tantum ergo Sacramentum
veneremur cernui . . .

CELEBRANT:

Chléb s nebe dal jsi jim.

SBOR:

Veškero potěšení obsahující.

(Po modlitbě udělí se požehnání a na to zpívá):

SBOR:

Ó, spasitelná hostie,
jež vedeš k nebes výšinám,
nepřítel válkou skličuje,
dej síly, přispěj pomoc nám!

CHORUS :

Et benedic haereditati tuae.

CELEBRANS :

Fiat pax in virtute tua.

CHORUS :

Et abundantia in turribus tuis.

CELEBRANS :

Oremus :

Huius nos, Domine, sacramenti semper novitas natalis instau-
ret, cuius Nativitas singularis humanam repulit vetustatem.

Per eundem Dominum.

Oremus :

Deus, omnium fidelium pastor et rector, famulum tuum Bene-
dictum, quem pastorem Ecclesiae tuae praeesse voluisti, propi-
tius respice: da ei, quaesumus, verbo et exemplo, quibus praeest,
proficere: ut ad vitam, una cum grege sibi credito, perveniat
sempiternam. Amen.

(Imponit incensum et intonat »Magnificat«. Choro decantante incensat Sanc-
tissimum et allare.)

CHORUS ANGELORUM :

Gloria in excelsis Deo¹

Et in terra pax hominibus bonae voluntatis.

CHORUS :

Tantum ergo Sacramentum
veneremur cernui. Etc.

CELEBRANS :

Panem de coelo praestitisti eis.

CHORUS :

Omne delectamentum in se habentem.

(Dicta oratione datur benedictio, et immediate cantat:)

CHORUS :

O salutaris hostia,
quae coeli pandis ostium,
bella premunt hostilia,
da robur, fer auxilium!

VEŠKEREN LID zpívá:

Narodil se Kristus Pán —
veselme se!
Z růže kvítek vykvet nám --
raďujme se!
Z života čistého,
z rodu královského
nám, námi narodil se.

(Svatostánek se zavře a všichni odcházejí do sakristie, kdež se dary rozdělí
chudým.)

Demum cantat UNIVERSUS POPULUS:

Natus Dei Filius —
Occurramus!
Rosae flos eximius
Gaudeamus!
Ex ventre virginali,
ex stipite regali
nobis, nobis natus est.

(Sanctissimum reconditur et omnes in sacristiam recedunt., ubi dona
dividuntur pauperibus.)

K. Dostál Lutínov

OSAMĚLÉ CESTY.

ORTHODOXNÍ BOHOSLOVEC RUDOLF ROCHOLL vydal v roce 1898 svůj životopis pod názvem »Einsame Wege«, »Osamělé cesty«. Na první pohled zdá se býti tento název poněkud podivným, ale ve skutečnosti jest úplně vhodný pro každého myslitele vůbec a pro každý pevný charakter. Hlasitého a dalekého ohlasu dochází obyčejně jen to, co nepřesahuje prostřednost a souhlasí s duchem doby; myšlenky však a duchové velící předstihují dobu svou. Když Rochollovi vytýkali název jeho knihy, odpověděl: »Uvažte, že nitro pisatele v pestrém ruchu a hluku světa cítilo se a skutečně bylo velice osamoceno. Jeho touhám rozuměl jen málokterí. Byla to růže na pokraji lesa, o které málo kdo ví.«

Rocholl pocházel z evangelické rodiny, usedlé v Hessensku. Otec jeho byl lékařem, děd pastorem v Rhoden. Jako chlapec poznal ve kterémsi klášterním chrámu i obřady katolické, a ty ho hluboce dojal. »Nelze vypověděti«, tak píše, »jak mocně působila na mě vážnost a vnitřní sebranost, na úkonech liturgických zřejmě se jevíci, a jak zmohutněla představa svatosti v duši mé. Z nauky církve nepochopil a nepamatoval jsem si nic. Ale forma jednotlivých úkonů působila na mě dojmem nesmazatelným. Bohoslužba u oltáře, odměřená a zbožnosti plná pohyby kněze, zkratka vše dávalo tušiti jakýsi tajemný, velebný střed a na něj němé poukazovalo. Byl jsem naplněn úctou a zároveň touhou zvěděti, které to neviditelné, ale přítomné bytosti zde člověk slouží a se klání.« - Takovou plastiku a učení obrazné Rocholl ve své církvi postrádal a zvláště cítila se duše jeho zahanbenou proto, že kříže, jak pravil »jen naši katoličtí bratři nyní ještě veřejně staví.« S rozhořčením mluvil o spustošení starých a ctihodných uměleckých památek, které způsobil »zimní král« v hradčanském dómu v Praze za války třicetileté. »Brzy byly z této moci knížecí pouhé trosky, jako z onoho kříže v dómu pražském.«

Interessantním pro pozdější vývoj Rochollův jest, že již jako student university v Jeně toužil po samostatnosti a neodvislosti církve od státu a do svého denníku napsal: »Dle základní myšlenky křesťanství není stát, jako byl dříve, všecko ve všem; musel přijati postavení mnohem podřízenější; z účelu klesl na pouhý prostředek, sloužící nejvyšším cílům lidstva.«

Ponenáhu kolísala Rochollova vrozená víra a též zjevení popíráno bylo naukou Hegelovou: »Svět vyvinul se sám ze sebe a pro sebe.« A Rocholl uznával jen ještě víru ve věčný prapůvod všech věcí, ve všeobecnou lásku, která svět oživuje, v skuteč-

nění idejí, zaručených postupem časů a národů, ale bez jakéhokoliv »deus ex machina«. Konservativněji působilo na něj studium Grimmovy německé mythologie a historie středověku. Zabýval se tu zvláště spisy Einharda, Saxo-na, Jornandes-a, Witukinda a j. Užitek z toho, jak sám praví, byl značný, neboť našel to, čeho nehledal, totiž církev. Před duševním zrakem jeho vystoupila jako veliké, historické faktum. Z každého listu vážně se na něho dívala. Poznal, jak se zdvihala z pralesů, ve kterých jednotliví kmenové bydleli a se stěhovali, jak rostla a mohutněla v celách a chudých osadách mnichů a poustevníků, zvláště však v klášteřích, opatstvích a mohutných katedrálách. A z každé té kamenné ozdoby, z kružby, fiál, květů, z řeči, citátů i písní mluvil duch, jenž není z tohoto světa.

A tu slavila církev v duši Rochollově slavné a mocné vzkříšení. On uvěřil, že stojí to za to, věnovati život službám: církve a, nechav všeho, pustil se do studia theologie. Duch jeho, až dosud v poutech rozkladné filosofie se nalézající, počal se osvobozovati a rozvíjeti. Ullmannovo dílo »Sündlosigkeit Jesu« osvobodilo ho od vlivu Heglova a Straussova. Poznal, že v dějinách vládně reelní osobnost nad prostředím a myšlénkou abstraktní. Brzo po tom dal se do studia spisů Baaderových a Böhmových, kteří jeho mystické povaze hojně poskytli potravu. U Baadera zaujala zvláště pozornost jeho touha, která »tíše a tajemně proniká veškeré tvorstvo od kamene v temných útrokách země až ku hvězdám, za jasné noci na nebi se jiskřícím.« Jest ovšem pravda, že tento spisovatel všude klade důraz na »přirození«. »Dílo vykoupění a znovuzrození podobá se dle něho velikému alchymistickému processu. Stránka osobnostní při ospravedlnění před Bohem ustupuje bezdůvodně do pozadí. Ale i při této jednostrannosti jest Baaderovo pojetí hříchu a vykoupění velikolepé, a mocné musí působiti na toho, kdo nežívá se na církev jako na zjev tomuto světu naprosto cizí, jako by spadla odněkud z měsíce, ale jako na střed a náplň celého, k ní směřujícího okrsku.« Tak roztál v duši Rochollově led rationalismu a ustoupil jarnímu »jásotu a zpěvu«. Nesmíme zapomenouti, že Rocholl zde stále mluví o jedné církvi. Po rozeznávacích článkách jednotlivých vyznání tázal se málokdo; ale on snažil se vždy poznati celek. Jeho cesta byla by ho také vskutku dovedla do církve katolické, kdyby ho byl její vývoj v druhé polovici 19. stol. jako tak mnohé jiné, šlechtné duchy neodrazil. — Charakteristickou ideou Rochollovou, která jest ovocem jeho mystických studií, jest idea stélesnění, ku které dle něho celé náboženství směřuje. »Život jest žítí, tvořiti a ne býti mrtvým.« Neviditelná církev jest mu nerozumnou a nehistorickou a nejsv. Svátost Olt., ve které je Kristus životně přítomen, pokládá za střed liturgie,

ku kterému všechno musí gravitovati. Tento bod dělí Rocholla na vždy od vyznání reformovaného, kterému ostatně nijak neupírá dějinného určení. Také pietismus nepokládá za úplně bezvýznamný, neboť píše: »Pietismus může probouzeti, ale ne vésti. On stojí bez opory a cize na světě. Neshromažďuje, ale rozptyluje. Společenství, které je znamením moci, se zřekl a tak zůstal ojedinelým, málomocným. Nedovede se přizpůsobiti a tudíž zůstává bez pomoci. Jeví se podivným, chorobným a svévolným, neboť mu chybí církev, která špatné vlastnosti odstraňuje a jednotlivce krotí, přetvořuje a vede.«

Hluboce dojala ho slova na staré farní budově: »Labia sacerdotis custodiens scientiam«, vzatá z proroka Malachiáše.

V Mnichově poznal Rocholl Schuberta a Schellinga, jehož vznešené myšlenky přirovnal k velikým obrýsům vysokých Alp, na něž vtisknuta jest pečeť věčnosti.

Praktická činnost jeho datuje se od té doby, kdy jistá venkovská obec zvolila si ho za faráře. Tu snažil se zavésti aspoň ve své farnosti zповěď soukromou. S uspokojením vypravuje o jistém starci, kterého dlouho jako těžké břímě tížila vina (ošidil totiž jistého vinárníka o 5 dollarů) a ač přistupoval ku stolu Páně, přece nedosáhl pokoje. Teprve, když se z hříchu toho vyznal, odpuštění obdržel a podvodem získaný obnos prostřednictvím zповědníka nahradil, nabyl dávno postrádaného a radostného pokoje. Kéž by všichni katolíci, kteří horují proti zповědi a liguriánské moralce, pro své rozhořčení nad možným jí zneužitím nezapomínali na požehnání, jež ve svátostném vyznání spočívá. A protestanté, kéž by nahlédli, jak nedostatečnou jest jejich všeobecná zповěď, která nedává napomenutí a rady o náhradě a pokání, a kéž by zkoumali vážně sami sebe, jak to apoštol velí a za nutno má před přijetím Nejsv. Svátosti Olt. Ovšem, jiná jest otázka, na kterou Rocholl neodpověděl, kdo totiž má moc svazovací a rozsvazovací. Což neustanovili apoštolové ty, které povolali, a neposvětili jich skládáním rukou? Nesplnomocnili jich skrze svátost? A kde je tato postupná řada kněžské důstojnosti u protestantů? Kde i dar rozhřešování a světití? Největším a základním nedostatkem protestantů, jenž nevyhnutelně povstal odloučením se od církve katol., jest, že zavrhlí a ignorují vnější prostředky spásy, a ponechali si jen kázání, které však nemůže posvěcovati, ale jen k životu lepšímu probouzeti. Rocholl dobře cítil touhu, kterou tento nedostatek v duši budí, a odtud jeho náklonnost k církvi katolické. »Cítil jsem a až do dnes cítím potřebu vstoupiti do oné tiché obce, která nade všemi konfessemi se vznáší. Čím radostněji a ostřeji slovem i skutkem vlastní církev se hájí, tím utěšenější zůstává styk s oněmi duchy, kteří nad

veškeré zvláštnosti se povznášejíce pamětlivi jsou toho, že církev Boží na zemi i v kořenu i ve vrcholku svém jen jediná jest.

Tu přišel jako blesk neblahý rok 1866 a s ním unie pro nově připojené země. Státní církevnictví pruské zasadilo lutheránům úskočnou ránu žádajíc, aby vstoupili s jinými konfessemi do unie svátostné. Lutheránský pastor, jenž věřil v přítomnost Kristovu v Nejsv. Svátosti Olt., měl tuto svátost udělovati i těm, kteří v ní viděli jen kousek chleba. Obě konfesse měly jedno-duše zmizeti. Rocholl cituje Lutherovo rozhořčení nad podobnými pokusy: »Jest hrozno slyšeti, že v některých kostelích anebo u některých oltářů podává se Svátost Olt. obojím lidem; i těm, kteří věří, že přijímají pouze chléb a víno, i těm, kdož přijímají pravé tělo a krev Kristovu. Divím se, že může býti kazatel a duchovní tak zabeďněný nebo tak zlomyslný, aby k tomu mlčel a obojí stranu takto jednati nechal.« Rocholl k tomu dodává: »Věří-li skutečně sluha církve, že v posvěceném chlebě, který u oltáře v rukou drží, požehnané, nebeské Tělo Pána nejvyššího věřícím podává, pak je k tomu vázán; není to zajisté svátost jeho, ale svátost Páně. On nesmí nic přidat, ani odstranit; posvěcuje a uděluje s bázní a třesením svátost úctu vzbuzující. Ví, že všichni komunikanti přijímají dar nebes, ať již v přítomnost jeho věří nebo ne. A věda to, zdaž smí tento dar, jež lze přijímati jen s třesoucí úctou a chvějícími rty, klásti na jazyk těch, kteří v něj vůbec nevěří a po přijetí jeho pranic netouží? Dle Rocholla neliší se reformované a lutheranské křesťanství pouze v tomto bodu, ale hlavní rozdíl mezi oběma spočívá v různém, mravně náboženském pojetí křesťanského života vůbec.

Rocholl zpěchoval se zavésti unii ve své obci a byl proto se-sazen. »Loučiti se s domovem jest těžké, a cesta do dále beze všech vyhlídek smutná; jsou to právě »osamělé cesty«. Přece však se na představené nezlobil, řka: »Ti nemohli jinak. Ač mi v ledačem povolili, přece musel jsem postavení své pravdě přinesti v obět, neboť jsem se stal obětí nepravdy svého postavení.« »Kdo neumí žíti z drobtů almužny a k vůli boji postrádati všeho, ten nehodí se za služebníka pravdy.« (Hamann). Ale vy-čítá si přece, že šel do ciziny, místo aby se byl připojil k vypo-vězeným pruským. Jistý hrabě z Borriesů se ho ujal a ustanovil ho farářem v Sasku, v zemi bez unie. K církvi všeobecné však Rocholl tihnouti nepřestal. Protestoval proti independentům, kteří vidí církev v každém jednotlivci. Poukazoval na mezeru v ne-dostatečném řešení otázky církevní a státní u Luthera, jenž státní církevnictví zavedl jen z nouze. Toto církevnictví má v Rochol-lovi zapřísáhlého nepřítele; vždyť on zkusil na sobě jeho ovoce. Ale co dělat? Navrátiti se k Římu? Ten Řím, který vidí, ho k sobě neláká. Se Římem, střediskem nejlepších duchů katoli-

cismu jak v minulosti, tak i v přítomnosti, ještě by se snesl. Ale k tomu ještě nebyl čas. »Článek o církvi musí se mezi námi teprve prožít.«

Na hrobě sv. Bonifáce ve Fuldě napadají ho trudné myšlenky. — R. 1839 psal Baader o emancipaci katolicismu od římské diktatury. Dle Rochollova názoru byl nyní katolicismus úplně této diktatuře podroben. »Římská církev je hotova. Ale kde je katolická církev? Tak se my evangelíci tážeme vzhledem ku prohlášení neomylnosti. Tážeme se s hlubokou bolestí, kterou pocítí každý, kdo slouží všeobecné církvi křesťanské, kdo neupíná se jen na vlastní konfessi, společného domu otcovského pamětliv jest. Každý musí truchlit, kdo zná vůli Kristovu, jenž chce, aby všichni bratři jeho »jedno« byli.« — Rocholl doufá, že taková církev povstane v budoucnosti, a počátek její jest, dle jeho mínění, ve svobodné církvi lutherské. Je to stanovisko sice těsné, ale pochopitelné. Ale vždy napomíná R., aby se nemařily síly v zbytečné opozici a neurážela se láska křesťanská. »Stalo se protestantským zvykem tupiti; nyní pak musí se státi zvykem, hluboce toho želeť.« Od věčného boje proti Římu nutno přejíti v klid, který jedině sluší tomu, kdo ve středu různých vyznání stojí. Pravé katolictví má při svém čistém učení míti srdce obsáhlé, má žítiti se tukem křesťanství ze všech vyznání, poznati a oceniti všechny veliké duchy v říši Boží, aniž by se dalo strhnouti k bludu té které konfesse. S radostným nadšením uznává Rocholl Nejsv. Svátost Olt. za středisko církve a raduje se, že v tom se srovnává podstatně s velikými duchy doby patristické. Též i učení, že Kristus nejen jako Bůh, ale i jako člověk jest všude přítomen, bylo prý hájeno od středověkých bohoslovců, jako od Reichersbergra.

Zatím dostoupil kulturní boj své výše. Bylo prohlášeno civilní manželství. V panské sněmovně řekl Kleist-Retzow: »Předloha ta je dokončením onoho vývoje, který počal v r. 1848, t. j. v roce hanby pro Prusko. Tento zákon má přenéstí vývoj ten v tělo a krev obyvatelstva.« Tu nastal druhý konflikt. »Bylo mi nemožno,« píše Rocholl, »užívati nového formuláře při oddávkách.« Někteří faráři, kteří o otázce té psali, byli už sesazeni. Rocholl sám prosil o propuštění ze zemské církve, poněvadž viděl v civilním manželství, které má právoplatně předcházeti církevnímu, odstranění staré církevní formy kopulační. Ač stár, znovu chopil se hole poutnické a opustil zamilované působiště; ano, zásady jsou železné kleště pro toho, kdo je má. Katolické centrum obratem ruky smířilo se s civilním manželstvím ze státnických ohledů. Zde však luteránský pastor raději vzdává se svého úřadu a existence, než by dopustil, aby oddávky, které nemají pro něj ani charakteru svátostného, státem sníženy byly. Civilní manželství a unie, to

jsou věru dva pěkné protějšky. V obojím uráží stát svémocně nej-
světější city příslušníků jednotlivých konfessí a porušuje svě-
domí.

Rocholl nalezl útulek v domě jisté, příznivé mu dámy v Po-
rýnsku a stal se duchovním správcem jedné svobodné obce u
chuďých, ale poctivých a přísně věřících lidí. »Nikde, kdekoli
jsem byl, nekonal jsem svůj úřad, byť při leckteré vážné starosti,
radostněji než tam a také nikde jinde jsem nenalezl tak silnou
a širokou vrstvu živé víry jako podklad a jádro obce.« »Dobro-
volníci v před!« zvolal kdys voje- vůdce v tísní bitevní. V tísních
církvebních pak je zvolání to důležitě dvojnásob.

Lépe je zajisté postavit se v otevřený boj, než žítí v ústraní,
dát se na útěk, nebo docela obětovati přesvědčení existenci, neboť
toto trojí podlamuje sílu a zabíjí zásady. Dojemným způsobem líčí
Rocholl své působení jako správce malé té farnosti. On, učenec
vysoce vzdělaný, přizpůsobuje semalému rozhledu chudé společnosti,
kde řemeslník, rolník, kostelník zasedají s ním ve společné radě.
Občas osvěžuje se cestami, na nichž shledává materiál ku svým
vědeckým pracím. Přijde do Oxfordu, Edinburku, navštíví svo-
bodnou církev škotskou, která, ač jen mezi nižšími stavy rozší-
řena, přece vystavěla 500 kostelů, seminář založila a ještě missie
za moře vyslala.

Se starokatolíky je Rocholl již dlouho spřátelen. Reusche jme-
muje »uchvacujícím zjevem«, ale dodává: »více o něm říci ne-
bylo by slušno.« Reinkense kárá pro přijetí státní podpory. Do-
mnívá se, že výbornou zkouškou pro hnutí starokatolické by
bylo, kdyby si museli starokatolíci sami na všecko sháněti pe-
něžité prostředky. Tak by zůstalo hnutí toto čistším a bez po-
dezření, že bylo podníceno státem. — Curtius utvrdil Rocholla
v přesvědčení, že monotheismus byl původním náboženstvím
lidstva, a z něho teprve že povstaly četné náboženské formy
polytheistické. Vždyť přece dle egyptských zpráv vládl Ptah po
9000 let úplně bez bohů. Novější, i katoličtí bohoslovci nechťejí
však tomu při všech svědectvích až dosud věřiti a domnívají se,
že by tím zjevení doznalo nějaké ujmy, kdyby zanechali svého
koníčka o dějinném monotheismu židovském. — V Římě nemůže
Rocholl pochopiti »přesvědčení o nutnosti světského panství pa-
pežského a snahu, toto zpět dobytí vyhledáváním aliancí a špat-
nou kabinetní politikou.« Štiplavě poznamenává, že se v Římě
prohlášením neomylnosti poněkud zakryl nedostatek božských
sil. Mluví prý se o potupě, která stala se mrtvému Piovi, »co
teprve by se bylo stalo živému?« Tento důkaz uvádí se stere-
otypně na všech katolických sjezdech. Ale to prý jen dokazuje,
že papežství samo ku špatné vládě se přiznává a že málo přízně
si dobylo. — Otevření archivu vatikánského Lvem XIII. považuje

Rocholl za chytrou taktiku. Už Ronge prý řekl, že žádný objev bývalých sporů nemůže nic horšího na světlo vynést nežli jsou neodůvodněné domněnky, které již existují. Ač Rocholl nemůže církvi katolické přiznati jedinnost, přece váží si jí jakožto »representativní představitelky jednoty církve viditelné naproti znetvořenému a rozežranému obrazu vlastní církve, která ukazuje, jak mnoho jí této jednoty schází.« Jako Lange, tak i on postrádá učení o spojení člověka s Bohem, totiž o posvěcení.

Dějiny vedou člověka krok za krokem ku vnitřnímu prohloubení. Vedení neomylné hierarchie nebo moci státní nemá prý ani vychovávací ani tvůrčí ceny, teprve pod povrchem vnějších organizací prý dřímá pravý osobní život. Církevní reforma probudila myšlenky, které by byly pochopeny teprve po staletích. Povinností každého vážného křesťana prý jest jíti bez ohledu za hlasem Božím a s Bohem ku předu se bráti. »Nevidím před sebou cesty; ale také jí nepotřebuji. Vždyť vím, že On svou cestu zná a i při všech mých hříších na své milostiplné zaslíbení nezapomene.«

Tot krátký přehled knihy, myšlenkami velice bohaté. »Starí lidé rádi se obírají personalielemi,« pravil prelát Bengel, a já k tomu dodávám: »Mladí a dospívající lidé měli by horlivě studovati životopis takových starých, ocelových povah, aby se nadchli k následování jich. Ze soch starých hrdinů čerpal Scipio dle Sallusta (bellum jugurtinum 4.) sílu své ctnosti; knihy však jsou ještě mocnější než sochy. Ať se cokoliv v naší době chváli nebo haní, v tom jsou za jedno všichni, že málo je charakterů. A mezi malým počtem těch, kteří dnes toho jména si zaslouží a těch, kteří velký balvan přivalili ku stavbě říše Boží v budoucnosti, patří také starý Rudolf Rocholl.« Doufáme, že myslící protestanté vrátí se k myšlenkám tohoto svého souvěrce a po jeho stopách dojdou k branám mateřské Církve katolické a nezůstanou před nimi státi. A bude jeden ovčinec a jeden pastýř. Fr. Sirnad.

K 8. prosinci. (Vzpomínka na sbratření národů). Když jsme četli letos v červenci a srpnu ty nadšené, vřelostí oplývající chvály na jubilejní (25.) světový sjezd eucharistický, při němž Česká sekce vedená muži nad jiné povolanými — českým biskupem *Dr. Jos. Doubravou* a moravským kat. spisovatelem *Dr. Aloisem Koliskem* — jazykem matefským před národy všeho světa v lásce a jednotě shromážděnými hlaholila své prozpěvy Eucharistii Milostné a Immakulátě Bělostné, netušili jsme, jak smuten bude nejbližší svátek Immakulaty — 8. prosinec, smuten v Lourdech, smuten ve světě všem... Zástupce Velekněze blahé paměti Pia X. — kardínál legát — tak zdůrazňoval thema svého velkolepého proslovu: ›Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle...‹ Pokoj, mír, — mír, pokoj, to bylo stálou ozvěnou jeho skvostných slov, jimiž světu znova vyhlásil *program* strany Kristovy. Lidstvo, slyš! Národové se nesjednotí, lidstvo se nesbratří, leč v — Eucharistii a v Madonně!

Papež Benedikt XV. o příčinách války. ›Kdo zavinil tuto strašnou světovou válku? Ten se bude těžce před Bohem zodpovídat!‹ Takové řeči často nyní slyšíme. Lidé církevně a nábožensky smýšlející považují válku za trest Boží za lidské nepravosti. Za tuto živelní pohromu nelze činit zod-

povědným jednotlivce, nýbrž všichni jsou příčinou, že nastal okamžik, ›kdy pušky samy o sebe počaly střílet.‹ Svět příliš se vzdálil od křesťanství, nastala religio depopulata, civilisované barbarství, a toto musilo se přivést ad absurdum válkou, která co do krutosti nemá sobě rovné v dějinách. Toto bylo naše mínění (odlišné od ›Kazatelny‹) a toto potvrzuje Svatý Otec Benedikt XV. ve své I. Encyklice (vydal ›Našinec‹ v překladu K. D. Lutinova). Citujeme příslušný odstavec: ›Tato přítomná válka není jediná, která řádí v národech a ducha Našeho naplňuje hořkostí a obavami. Ještě jiná válka zuřf, drásajíc útroby nynější společnosti, válka, která každého dobře smýšlejícího děsí. Nejen že nakupila trosek v národech a ještě nakupí v budoucnu: Jest nutno vládnouti v ní původ a příčinu nynějšího bolestného zápasení. V pravdě: Od té doby, co se ve státním řízení přestalo dbáti pravidel a cest křesťanské moudrosti, které zaručovaly samy sebou bezpečnost a trvání řádu, železnou nutností počaly státy kolísati ve svých základech, a z toho vyplynula taková proměna ve smýšlení a mravech, tak že, nezasáhne-li rychle Bůh, lidská společnost se shroufí. Spousty, které se nám jeví, jsou tyto: 1. Nedostatek vzájemné lásky mezi lidmi. 2. Pohrdání autoritou. 3. Nespravedlivé vztahy jednotlivých tříd společenských a k vy-

nášení hmotného blahobytu jako jediného cíle člověka (jakoby nebylo dober jiných a lepších, po kterých by člověk měl toužit.) Toto jsou dle Našeho mínění čtyři činitelé zápasu, který tak hluboce rozrývá svět. Proto jest nám horlivě chopiti se díla, abychom opět uplatnili zásady křesťanství, ovšem, je-li zde skutečně úmysl, každý rozpor odstranit a společnost opět do pořádku uvést. — Tak otevřeně mluví hlava křesťanstva, tak mají mluvit i kazatelé. Každé opatrnictví a okolkování a kašičkování bylo by zanedbáváním povinnosti. Insta opportune, importune.

Franko — Vífazoslav Sasinek †.

„Fr. V. Sasinek, nejstarší, najplodnější, najzasluzenejší slovenský spisovatel, učenec, historik a básník, umrel dňa 18. novembra 1914 v 84. roku požehnaného života v Algendorfe v Štýrsku . . .“

Těmito slovy turčiansko-martinské »Národné noviny« oznámily smrt slovenského spisovatele — kněze.

Noviny slovenské, které představují pokrokové proudy Uh. Slováků, napsaly mimo jiné takto:

»Přišla Slovákovi smutná zvešť: veterán slovenský, nejstarší, najplodnější slovenský spisovatel, historik umrel . . .

Sasinek byl velmi usilovným pracovníkem na poli historické vědy . . .

Sasinek byl věrným Slovákovi a výtečným člověkem svoje doby . . .

Nad jeho truhlou stojíme hluboko skormútení s tou nadějí však, že jeho ideální víra v krásnou minulost Slovákov má nás povzbuzovat u víře v krašiu budúcnosť. (»Slovenský denník« 22. listopadu 1914).

»Národní Hlásník« velmi žalostně a hořekuje nad jistou okolností smrti a pohřbu Fr. V. Sasinka :

»Všade tá istá zem, ktorá nás prikrýje«, hovoria mamonárske ústa človeka chladného srdca ; ale ľudia citu zaplačú nad svojimi rodičmi, deťmi, priateľmi, ktorí zlobou osudu vyhnaní z rodného kraja do sveta, umierajú v chladnej cudzine a v poslednej hodinke nema im kto vody podať, hlavnicu pripravíť, ani po skone oči zatlačiť . . . Oj, Bože náš, ako ťažko bolo zomierať našmu apoštolovi Sasinkovi, keď on, čo tak neskonale vrele miloval svojich bratov slovenských, čo vyše 60 rokov najvernejšie pracoval na ich spasení časom i večnom, jak ťažko zomieral, že z jeho rodných bratov nik nestál s vďačným okom Slováka u jeho smrtného lôžka . . . Tak svet plati, tak odmieňa lásku . . . Oj, oslávenče náš, pozri do našich srdc a vidiš, že nie chlad, nie nevďak synovský, ale okolnosti bránia nám vykropiť Ti svojimi slzami chladný hrob v ďalekých štýrskych horách . . . « (20. listopadu 1914).

Sdílime tento stesk.

Mnohému bude divno, jak se vlastně stalo, že tak výborný vlastenec, spisovatel, kněz slovenský zemřel v cizině ?!

Odpovídáme : Fr. Sasinek zemřel jako chudobný, stářím křehký, na mlilosrdenství odkázaný »Messeleser« v klášteře Milosrdných bratří . . .

Jaký to byl učenec a spisovatel!

Jaký to byl kněz, jenž při *světském* směru svých vědeckých prací nezapomínal na svoje kněžské povinnosti a lid vedl nejen ku pramenům historie, nýbrž i k Původci všech dějin — k Bohu . . .

»Ešte ako kapucín raz v sviatocný den bol povolany za kazateľa do Nového Mesta nad Váhom. V kostole prítomní vzdelanci po kázni hovorili,

že zjavil sa nový Kapistran; keď sa vracal do sakristie, v rade stojaci bez výminky bozkávali mu ruky a pokládal sa za šťastného, kto mu mohol bozkaf *riacho*. Po poludni išla k nemu deputacia, aby ešte zostal a povedal im pár kázní...« (»Nár. noviny« 21. prosince 1914).

A hle, tento kněz — učenec neumirá ani jako universitní professor ani jako kanovník... nebo jiný hodnostář ať světský ať duchovní, o jehož stáří by bylo důstojně postaráno...

Je to zase jeden akt tragedie Slovenska!

Ale běda těm, kteří před *Soudcem* budou zodpovídati za křivdy, jež do nebe volají...! *Dr. Alois Kolisek*.

Moravan — mužem Prozřetel-ností pro český lid. »Složiv zkoušku maturitní, odešel do Vídně, aby se zde věnoval studium filosofickým a mohl se státi professorem. Po čtyřech letech studia na vysokých školách stal se praefektem a učitelem v chlapeckém semináři v Kroměříži, při němž nedávno před tím r. 1854 založeno gymnasium. Po pětileté působnosti v Kroměříži odebral se na gymnasium do Brna a odtud do Valašského Meziříčí. Po devíti letech této působnosti opustil dráhu učitelskou a stal se vychovatelem tří princů Windischgrätzů ve Vídni. Ve věku 41 let (r. 1885) stal se *knězem*.“ — *41letý primiciant!* Tato nezvyklost tají v sobě dojista něco božsky zvláštního... něco, na čem je pečet úradku Božího: *Tomáš Blaha*, jehož 70leté narozeniny Česká Vídeň (hříchem je, že ne celá česká Vídeň) v tyto slavila dny (naroz. 21. listopadu 1844 v Boskovicích), stal se knězem jistě z povolání a dle prozřetelnosti Boží. Útrapy českého lidu vídeňského vyžadují v náboženských

potřebách muže prozřetelnosti Boží. Takovým jest *Tomáš Blaha*. »Čech« napsal, že blahopřát jemu k jubileu má se *poukázkou* (t. j. příspěvkem na český kostel ve Vídni). Jeho adresa: *Videň III., Rennweg 8.*

Smuteční slavnost padlých hrdinů konala se 15. listopadu 1914 ve farním chrámu v Prostějově Cyrillská Jednota provedla za řízení Ez. Ambrose úplně Mozartovo Requiem, načež následovala modlitba za padlé a sv. požehnání. Čistý výtěžek 250 K odveden místnímu Červenému kříži.

Vánoční hra v kostele. Je tomu asi deset let, co benediktini v Emausích provedli v kostele středověkou vánoční hru. Přinášíme dnes podobný náčrt *Mysteria vánočního*, v němž K. D. L. samostatně sestavil texty církevní a koledové. V Mladé Boleslavi připravuje kostelní sbor veliké vánoční oratorium »*Mesláš*« na slova P. F. Žáka T. J. od mistra J. C. Sychry, jež bude provedeno v děkanském chrámu. Ženský sbor zpívá slova andělů, mužský slova pastýřů, smíšený hlas lidu. U vchodu vybírají se dárky pro Červený kříž.

Vogel, Dr. Eberhard, **Einführung in das Spanische für Lateinkundige.** Paderborn, Bonifacius Druckerei 1914. 8° (267 str.) K 2'80.

V úvodě povzbuzuje spisovatel k studiu španělštiny, poukazuje práve k tomu, že zde zachovalo se nejvíce prvků latinských. S obdivuhodnou plíí srovnává stále a stále pravidla latiny a španělštiny, poukazuje stále na podobnost slov latinských a španělských — zde by k vůli přehledu bylo záhodno rozřídění slov v sloupcích —, i tiskem různým snaží se co nejvíce ulehčiti studium této řeči. Musíme býti spisovatelé vděční za tuto příručku, která zvláště nám kněžím může otevřítí celé

ty poklady původní literatury španělské — sv. Terezie, Rodriguez, Calderon, Vega a j. — K vydání této příručky byl Vogel nejspíše povolán, poněvadž sám už vydal několik překladů z němčiny do španělštiny, jak v úvodě udává. Úprava pěkná, přehlednost látky rušena snad poněkud hromaděním pravidel. Doporučujeme. *Št.*

Apologie křesťanství. Po velmi cenném, ale těžkém díle Dra. Pavla Vychodila cítila se potřeba děl přístupnějších, populárnějších o tomto předmětu. A nyní objevila se na našem stole dvě díla, která této potřebě znamenitě hoví: Jest to kniha Dra. Jos. Novotného »Světlem k Bohu« a »Křesťanský názor světový« (II. díly) od faráře Jos. Šmejkal. Dr. Novotný zabývá se náboženstvím se stanoviska přírodovědného, probírá otázky: Stopy Boží (proč boží?) ve vesmíru, vývoj země a stopy Boží na zemi, co je život. Stopy Boží v říši rostlinné a živočišné, o povstání člověka a jeho řeči, umění, vůli a náboženství, o nesmrtnosti duše, o původu člověka z jedné rodiny, o poměru vědy a víry. Mluví jasně, věcně a přihlíží k nejnovějším názorům. — Farář Šmejkal snaží se býti ještě přístupnější a rozděluje své vývody na hojně kapitoly, probírá v I. díle otázky základní jako hořejší a v díle druhém zabývá se Písmem svatým, Vykupitelem a křesťanstvím samým. Kéz se podaří autorům vniknouti do kruhů intelligence, která tak velice potřebuje poučení o těchto věcech základních.

Jádro křesťanské sociologie. Dr. Fr. Rey v Hradci Králové vydal objemný svazek (348 stran) o látce stále tak akutní. Probírá význam křesťanské sociologie, hodnotu individua v dějinách a jeho práva, úkoly spo-

lečnosti, rodiny, státu a církve, praktickou sociologii čili politiku a dokazuje, že problém sociologie rozluštěn křesťanským solidarismem. Od díla Neuschlova liší se práce Reylova větší samostatností. Od lat. díla Dra. Kachníka, které vyniká systematickou průzračností, liší se větší moderností, přihlíží totiž více ke skutečným poměrům a polemizuje apologeticky s moderními spisovateli. Na sociální poměry a zařízení slovanská bere bohužel méně zřetel. Škoda, že Mons. Šrámek svých studií v tomto oboru pro praktické politické práce nemohl dosud uveřejnit. S potěšením můžeme konstatovati, že s dílem Mat. Procházky a Lenzovým máme patero cenných katolických sociologií sepsaných od theologů. Kéz by tato věcná vědecká práce přešla více do sloupců naší žurnalistiky, která se často utápí v povrchních, nevěcných tirádách. Jako ukázkou citujeme z díla Reylova o úkolech státu: »Účelem státu jest veřejné blaho pozemské. Stát všem svým údům má poskytovat a zdokonalovat ony podmínky, které všem a každému zvláště poskytují možnost svobodně a samostatně podle vlastních schopností a poměrů docílití toho, co ku pravému pozemskému blahu náleží.« *L.*

Do Lourd. Pod tímto názvem vydal Dr. Al. Kolísek úpravnou knihu: Podává přehled nejdůležitějších událostí lourdských, počínaje od 11. února 1858, kdy se Panna zjevila Bernardettě až po r. 1892, kdy Církev pojala Lourdy do svých liturgických knih, probírá letmo názory Zolovy, herečky Odilonové, Huysmansovy, Jørgensenovy Wohlbrückové, Dra. Aignera, Guthovy, vypočítává hlavní spisy o Lourdech, popljuje nynější Lourdy, české pouť do Lourd a hlavně pouť r. 1913, če-

skou kapli v Lourdech, poutní zpěv a pobožnost a ilustruje své vypravování obrazy a notami. Pro každého, kdo se o zázračné světové město zajímá, jest to kniha milá a cenná. Neměli jsme posud tak důstojně vypraveného spisu o tomto předmětu. Dr. Kolísek, jehož rodina si o zdomácnění Čechů v Lourdech a Lourd v Čechách získala předních zásluh, je tu autorem nad jiné povoláním.

O podstatě básnictví filosofuje Dr. Karl Herke ve studii: »Hebbels Theorie und Kritik poetischer Muster«. Hlavně zabývá se vlivem, jaký na Hebbela měl Uhland, jež poznal roku 1832. Poesii romantickou Uhlanda Hebbel zbožňoval po formě i obsahu, zvláště balladu »Des Sängers Fluch«, která povstala v prosinci r. 1814, slaví tu již právě sté narozeniny. (»Kletba pěvova« vyšla česky v »Sedmikrásách« od K. D. L.) Studie Herkova psána je slohem těžkým a tékavým a velmi mnoho předpokládá a napovídá. Dne 1. května 1838 zapsal si Hebbel do denníku o psychologii umělce: »Umělec vidí vlastně vždy jen obrazy věcí, ne věci samy. Proto není to tak nespravedlivým, dávat-li mu život okoušet horších věcí než jiným: Neuvědomělá reflexe, která všechny děje potichu vztahuje na jakési nekonečno, které se jimi odhaluje, vyrovnává mnohem více, než lidé myslí. — Básník spatřuje ideu (vnitřní bytost každé věci) vždy jen v obraze, typu. Tento typ rozvíjí mu možnosti věcí, které v idej jsou obsaženy. Básník nezná podrobností, a přece myslí správně svou intuicí. »Filosofie snaží se vystihnout absolutno, a ve skutečnosti vystihuje absolutno poesie«. A sice snem, intuicí. Jak to vyslovuje Uhland v básni »Mák«. Usnul a :

Da ward, ich fühlt es kaum,
Das Leben mir zum Bilde,
Das Wirkliche zum Traum.

Tajemstvím básně samé pak jest, že předvádí nepřirozené, z něhož vyplývá přirozené. V tom jest životní bod (Lebenspunkt) každé básně, zvláště balady. Na příklad Hebbelova báseň :

Wohin ?

Ich hatte ruhig geschlafen,
Da bin ich auf einmal erwacht,
Schnell, hastig, als ob mich was weckte ;
Nun lausch ich hinaus in die Nacht.

Am Himmel fliegen die Wolken
Vorüber in eiligem Lauf !
Ein Posthorn, lockend und drängend,
Schallt plötzlich zu mir herauf.

První sloka líčí nepřirozené — náhlé probuzení. Druhá sloka je přirozené vysvětluje a obsahuje zároveň neurčitou touhu: Postillion volá, měl bych jet, ale s kým ? a kam ? — Z obrazů, jež kniha uvádí, je zvláště suggestivní : Sie haben sich in wildem Rausch die Seelen zugetrunken. V divém opojení připíjeli si svými dušemi. — Neškodilo by, aby i v literatuře naší vyskytly se podobné práce, snažící se proniknout k podstatě a hloubce našich básníků a poesie vůbec. L.

VII. Bítar horlivě sbírá práce a listy Douchovy. Materiál roste mu pod rukama. Původní básně, zajímavé překlady, essaye jsou roztroušeny po četných dnes zapadlých časopisech, a přece mnoho z toho by zasloužilo souborného vydání, jednak jako dokument, jednak i pro cenu dosud trvajících. S tím vyroste i studie, která Douchu s nejdůležitější stránky osvětlí. Bylo dosud o něm psáno jako o spolupůlci školství, prof. Híkl vydal také pěknou studii: »Doucha Jungmannovec«

— ale jako umělec a vysoce kulturní činitel, jako předchůdce na jedné straně Vrchlického a na druhé straně, třebaš souvislost byla trochu neuvědomělá, katolické moderny — nebyl dosud důstojným způsobem ukázán. Vrchlický znal Douchovu cenu a proto v »České poesii XIX.« vymohl mu dosti čestné místo, ačkoliv jako samostatný básník Doucha trpí suchopárností. Najde se nakladatel pro toto dílo o Douchovi ?

„Boží“ nebo „boží“ ? Jak psáti ?
Poněvadž křesťanský Bůh je osoba, píše se jméno jeho osobní s velkým B, tím spíše, že jest osobou nejvyšší. Přídavné jméno »božský« píše se malou písmenou, poněvadž není osobní, nýbrž jen označení vlastnosti. Ale »Boží« není přídavné jméno, nýbrž náhradou genitivu jména vlastního jako: Adamův, Mariin, Páně, Bohův a musí se tedy správně psáti vždy »Boží«, Rodička Boží, Hod Boží. byt profanní gramatikové určovali jinak, neboť jiní nevadí, když »přední« spisovatelé čeští pišou malým písmenem »Boha«, ale velkým Sebe a své Amidorky. Když Machar píše křesťanského Boha cynicky »pánbu«, nemusí katolíci přivlastňovací genitiv Boha psáti »boží«. —

Armáda spásy (Salutisté) konala od 11. do 26. června 1914 v Londýně 4. světový sjezd (Congress of all nations) za účasti asi 20.000 členů. Armáda má nyní 58 oblastí, 10 000 sborů, 16.000 placených důstojníků, 65.000 vedlejších, 25.000 hudebníků, 2700 sociálních velitelů a přes 1000 sociálních útavů (259 nocleháren, 86 dětských útulen, 117 domů magdalenských pro padlé dívky, 24 porodnic, 22 farem.) Dne 23. června konala se jedinečná děkovaná slavnost v paláci křišťálovém,

kteřá byla zahájena válečným heslem :
FULL SALVATION, FROM ALL SIN,
FOR ALL MEN, IN ALL LANDS,
FOR ALL TIME,
AND FOR ALL ETERNITY.

(Plná spása ode všech hříchů, pro všechny lidi, ve všech zemích, pro všechnen čas a pro všechnu věčnost.)
— Účastníci skládali slib, v němž mimo jiné stojí: »Věříme, že jest naší povinností, celému světu zvěstovat poselství o povinnosti, starati se o chudé a trpící, navštěvovat vězení krmit lačné, odívat nahé, milovati ty, kteří žádné lásky nezasluhují, a býti přátely v každé zemi právě těm, kteří jsou bez přátel.« — Všechny tyto úkoly má a koná také katolická církev a mimo to skytá pevnou oporu dogmatické víry proti nebezpečným vírům sektářským.

Poklad písní chrámových. P. J. Petříček, katecheta měšť. škol v Rovensku pod Troškami, ujal se záslužně a podpory hodné akce a vydal vlastním nákladem za odborné účasti Jos. Resla, ředitele kůru, cenný harmonisovaný zpěvník v kapesním formátu 17×12 s názvem »Poklad písní chrámových a příležitostných« s průvodem varhan nebo harmonia — 400 stran obsahu na jemném velinovém papíře stojí brožované 4 50 K, vázané 5 K, v pevné vazbě K 5 50, se zlatou ořízkou a pouzdem 6 K. Poklad obsahuje přes 200 krásně harmonisovaných nejoblíbenějších písní chrámových, litanii Loretánskou, chorální requiem, prae faci, Páter noster, jakož i písně příležitostné, sborové i solové vložky, responsoria, modulace, ukázky doprovodů, nápěvy žalmů, české i chorální Asperges a Vidi aquam s abecedním seznamem. — Dílko toto ovšem

není bezvadné (zvláště po stránce textové), ale možno je vítat jako kus průpravy k ideálnímu zpěvníku.

Vojenský řád husitský, vypěstěný za Jana Žižky (kol r. 1423) a Janem Hájkem z Hodětína vydaný v 47 článkách kladl »božimu bojovníku« na srdce, aby obětoval život časný za věčný, aby nehleděl na množství nepřátel, nikdy neutíkal, druh druhu pomáhal, i pokřikem veselým útočil a *v boji nikoho neživil*. Článek 1. zněl: Nejprve aby byli služby Boží všichni hajtmanové i jich poddaní a jim poručení plní, a neřáduov žádných aby u vojště nedopouštěli, aby skrze to Pán Bůh nebyl rozhněván. — Dále se zapovídaly hry a řeči neslušné, kurevství a znásilňování žen, drancování, zvláště kostelů bez povolení hejtmana, a poškozování — včel a mlýnů.

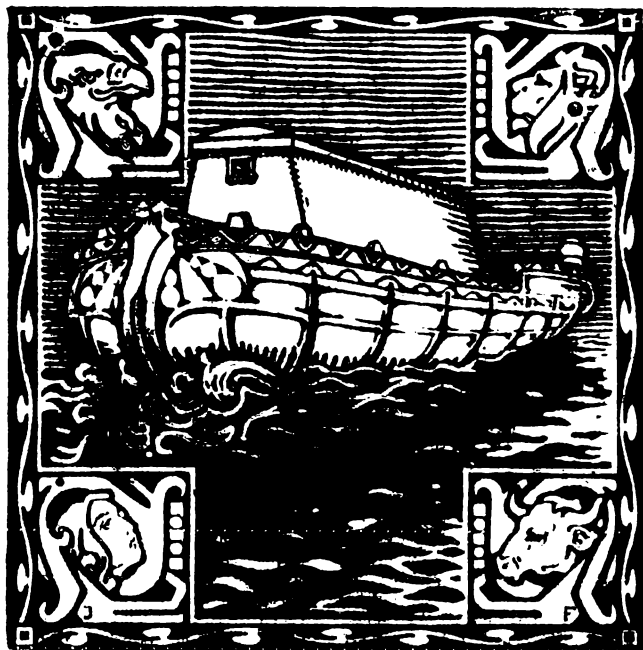
Budoucnost národa českého leží na srdci mnohým vážným mužům, kteří si přejí, aby nastalo sblížení rozvaděných stran a aby zástupcové národa stáli tu sjednocení a domluvení v pravý okamžik, kdy se bude rozhodovat na dlouhou dobu. Proto otiskly pražské denníky výzvy, aby se vůdčí osobnosti sešli ke konferenci. Dr. Hruban za katolickou stranu vyslovil ochotu k tomu. »Lidové Noviny« Dr. Adolfa Stránského postavily se proti svolání konference. Olomucké »Proudy« Dr. Rich. Fischera náhled »Lidových Novin« schvalují. Národ český prý je sjednocený dost a naučil prý se za 4 měsíce války více než za 40 let míru.

Kdo je pro válku? Oběti válečné jsou mnohým obětivní a ukrutnosti válečné bouří mnohé srdce. Tof přiro-

zeno. Všichni těžce pocíujeme a ještě snad pocítíme hrůzy válečné. Kdo rozumný mohl by se z války samé radovat? Ale dětinské nebo zlomyslné jest, pokládati světovou válku za vrtoch nebo hru několika knížeň, kterou by mohli každé chvíle zastavit. Válka je produktem dlouholetých snah a příprav politických i kulturních, a každý, kdo na ní nehledí očima dítěte, vidí v ní veliký světový soud, velkou bouři, vzduch čistící, které nemůže zastavit jeden hromosvod. Nejvíce reptají lidé, kteří svým politickým a nekulturním působením nejvíce válku připravovali, kteří válčili proti jinak smýšlejícím již před válkou, kteří zbožňovali toho, jenž na př. řekl, že katolíky »nutno postavit mimo zákon a odstělovat je jako škodnou«. Lidé, kteří krutě pronásledovali Církev, jsou teď náramně cituplní a kárají papeže, že příliš málo energicky se zasazuje o mír! Po staletí jeho autoritu ničili a dnes se jí dovolávají... Teď není doba na rekrimace; teď jedná se o konání povinnosti.

Acta Apostolicae Sedis, Num. 18 ze dne 18. listopadu 1914, přináší původní latinský text I. encykliky Benedikta XV. »Ad beatissimi Apostolorum Principis« a přepis Benedikta XV. biskupu ravennskému Paschalu Morgantimu ze dne 28. října 1914. V dopisu tom schvaluje Sv. Otec úmysl oslavit 600 výročí úmrtí *Dantova*, jež nazývá největším básníkem světa a v pravdě katolickým a přeje si, aby v jeho oslavě závodil celý katolický svět. Na opravu chrámu sv. Františka v Ravenně, kde Dante zemřel, pokazuje 10.000 lir.

ROČNÍK

Vydává
KARL DOSTAL LENTINOV
 V Prostějově 1. dne každého měsíce

OBSAH 1. 2. Boj o chrámy ve Francii. Události Josef Hanák. - Světec literárním apoštolem. - Dr. Dom. Bernský: Z úvodu do filosofie křesťanské. Výtělka mrtvého M. J. - Z básni Františka Odvahla. Proud. Borůvčí. Faustulus. Německá píseň. - Válečná mosalka. Peter Rosegger. Příčina nynější války. Válka a literatura. Modlitba novoroční. Dopis z bojiště. Vojenský rád husitský. Krise doby. Důstojník svojí nevěstě. Jaký smysl má nynější válka? Vyznání nevěřcovo. O nacionalismu. Náboženské smýšlení nynější protestantské mládeže. Básnické sny o válce. - Otče náš ve válce. - Stille Nacht! - Okna: Oprava českého pravopisu jedinou značkou. O knížce Dr. Kunstovného. Stolice církevních dějin. Integralisté odmítnuti. Kritické úvahy. Vrchlický a katoličtí literáti. O práci Dr. Jana Sědláka. Dr. Jos. Kratochvíl. Básničky pro děti. O slovenské písni marlanské. Mesiáš. - Příloha s notami: Panno, jež v anđelském... Dies irae... Zvony velehradské. Loučení s kostelem.

Naším úkolem jest, i v dobách spousty, udržovat zájem pro Ideal, pro Pravdu, Krásu a Dobro, pro katolickou kulturu. Tento Úkol nesmí na krbu národa vyhasnout a zejména musí se sanitiť v srdcích Dorostu, naší Budoucnosti. Proto odbírejte Aršku zvláště pro studující mládež a dávejte ji do jejích vědeckých rukou! Na Rozhraní dob je toho více potřeba než kdy jindy.

Přilohu „Zpívejte Pánu“ vydala admin. Jednárka v Prostějově. 1 za 20 h, 100 ex. 10 K. Heď se i vojínům v nemocnicích.

POHLEDY DO ŽIVOTA BOHOSLOVCŮ A KNĚŽÍ. Tak nazval Dr. Fr. Novák svou zajímavou knihu reformní. Na str. 230. píše: »Mnozí z nás listů katolických vůbec neodbírají, mnozí je sice odebírají, ale — neplatí. — Který hřích je větší? Vůbec neodbírají nebo odbírají a neplatí? Smutným jest za každý způsob to i ono. To i ono vrhá divné svěsto na naši 1. prozíravost (o vlivu veřejných listů dnes již ani prostáček z lidu nepochybje), 2. na naši vědomost (ty listy hájí nás a naše zájmy), 3. naši svědomitost (ty listy hynou nebo živoří naší vinou), 4. náš charakter (jinde se stydíme býti dlužnými jen zlatku — listům katolickým neplatíme po léta).

PUBLIKACE.

V. KOTRBA, PRAHA.

P. Fr. Žák: Promluvy 3. 50 h. — Bojem k vítězství. Duchovní knížka pro vojáky. 24 h. — Th. Jeska Cholňski: Poslední Římané Román. K 350. — Helena. Z angl. přel. F. Stanovský. 60 h. — Novus Confessarius polyglottus. K 1.—

ČASOVÉ ÚVAHY, HRADEC KRÁL.

Jiří Sabula: Husitská blechta. 8 h. — Byl Hus odsouzen jenom pro 30 článků z jeho spisů? Napsal Dr. F. Šulc. 8 h. — Knihovna Obnovy: Jiří Sabula: Doba předhusitská a husitská. Stran 428.

BENEDIKT. TISKÁRNA V BRNĚ.

M. Delly: Bratrství a bratrství. Román. Přel. B. Pracký. 150 K.

JOS PELCL, PRAHA.

Antonín Dvořák, Kritická studie od Dra. Jos. Bartoše. K 450. — Chvilky: H. Tala, O ideálu v umění. 40 h. — Platon: Kriton. 20 h.

F. ŘIVNÁČ, PRAHA.

Světové zbrojení a Slovianstvo. Napsal Rud. Vrba. Váz. 8 K.

OO. SALVATORIANI, Val. Mezifíel. Zpověď katolického křesťana, čili jak lze se zbavit pochybností svědomí. Napsal P. Franktuosus Hokenmayer. Str. 670. Váz. K 350.

SVĚTOVÁ VÁLKA VE SVĚTLE PRAVDY. Časová brožura a hlediska českých poměrů psaná. Cena 16 h, poštou 20 h, 5 exempl. 80 h, 10 exempl.

1 K 50 h, 25 exempl. 3 K, 50 exempl. 5 K poštou vyplacené. Rozširujte ji hromadně mezi lidem. Objednávky přijímá: »Česká sekce dilectního komitétu v Č. Budějovicích«.

»STUDENTSKÁ HLÍDKA« ročník

VII. číslo prvé vyšlo právě po půlroční přestávce v neztencném vydání! Ročník sedmý bude obsahovati 6 čísel za sníženého předplatného pro studentstvo: 1 K 40 h, pro nestudenty: 2 K. Z článků uvádíme: Prof. Korbač: »Studentká Hlídká« — v době války. — Prof. Dr. Josef Kratochvíl: Nová filozofie a poesie. — Th. St. Vladislav Růžicka: Goethovo božství. — JUC. Hynek David: Několik gloss k přítomné době a našim úkolům v budoucnosti! — Dr. Josef Šl Hronek: Karel kníže Schwarzenberg. — Jan Stukbauer: K náboženskému probuzení a snahám monismu. — Mimo to obsahuje stálou rubriku: »Z duchovního života«. »Polské a chorvatské besedy«. »Belletristická přiloha«. »Jihu« oživuje obsah! »Rozhled« nás seznamuje povšechně o studentském životě a kulturním životě současném. Rukopisy, dopisy, publikace, předplatné reklamace posílají se na adresu: »Studentská Hlídká«, Vršilská ul. č. 1 Praha II.

ČASOPISY:

Pražské: Nový Věk, Ve službách Královny, Poklad věřících, Vlast, Cyrill, Květy lásky, Studentská Hlídká. Moravské: Eva v Olomouci, Vychovatele Lísty, Katolický učitel.

BOJ O CHRÁMY VE FRANCII.

PODÁVÁ JOSEF HANÁK.

NAD U ŽÁDNÉHO JINÉHO NÁRODA NEJSOU poměry politické a literární tak podobny francouzským, jako je tomu u národa našeho. Literatura francouzská, vědecká, politická i krásná, byla v novější době hlavním zřídlem, z něhož čerpali naši přední učenci, politici a literáti látku ke svým článkům a dílům, z ní osvojili si lehkost, eleganci stylu, kterou za sebou strhli naši inteligenci. Na doklad toho stačí jmenovati jako typické representanty Kramáře, Drtinu, Šaldu. Tento sklon k francouzské kultuře kotví v sanguinické povaze obou národů, jež se dá tak snadno unést krásnou formou, vtípem a citem řeči mluvené i psané.

A poněvadž zdrojem naší moderní literatury byly po nejméně radikální, protináboženské spisy a časopisy francouzské, jsou patrné i v ní tak mocné proudy radikální a protináboženské, jež se jeví odtud i v politice a ve veškerém smýšlení veřejném. Francouzi dovedou však i zájmy náboženské hájit s nemenší elegancí a vtípem.

Důkazem toho jsou články francouzského romanciéra, poslance a akademika Maurice Barrèsa, uveřejňované v předním časopise francouzském »Revue des Deux Mondes« pod názvem »La grande pitié des églises de France«, nyní i knižně vydané. V těchto článcích obhajuje tento »nesmrtelný« katolické chrámy s takovým vtípem a tak básnickou formou, jak to dovede jen Francouz.

Není možno v našich poměrech přeložiti celé ony články. Podám z nich alespoň nejkrásnější partie, jež si přečte se zájmem a

požitkem každý intelligent v pravém slova smyslu, byť i byl jakého koli smýšlení; budou naši veřejnost na nejvyšší zájmatí již proto, že v nich uvidí tak plastický obraz náboženských poměrů ve Francii.

První části své obrany francouzských chrámů předeslal Barrés významný nadpis »In memoriam parentum« a začíná jej mottem z Demangeovy »Cesty po Recku«: »Nalézám tu dvě okouzující témata, prameny a kaple«.

A potom píše:

»Kaple nad břehem prudké řeky, věčná skála, strmící u vody, jež plyne, jaký obraz, jaké téma nekonečných reflexí!

Posadil jsem se na louce. Voda se třpytí, kvapí, zdouvá se v záhybě u mých nohou, hučí a mizí a nevidím jí než okamžik, abych ji ztratil z očí navždy. Na nebi se tvoří mraky, rozplývají se, plynou jako řeka. I ve mně tak sunou se sny. Řeka, mraky, myšlenky, vše plyne. Vzpomínám si na dlouhá školní odpoledne, kdy nám Burdeau vykládal starého Heraklita. »Svět — pravil — jest řeka, v níž vlna sleduje vlnu, takže nemožno vstoupiti dvakrát do též řeky. Co znáte stálého, neproměnlivého? Hlína, z níž jsou stvořeny věci, nabývá stále nových tvarů. Nic netrvá, vše zaniká.« Tak mluvil starý Heraklit a slyším jeho »dies irae« mísící se do šumu kvapící řeky. Voda vedle plynoucí hází krátce svou frází, ji zdvojuje, ji znovu opakuje, a její šum nese se věky. Jest to nejsladší plynutí, božské svým tajem, svým jasem. O nymfo, ó ustavičné mládí staré řeky, ó božství! Komu mám děkovat? Kam mám nésti city mne jímající? Nesmím připustiti, že mizí jako voda, jako mraky. Za nádherně malovanou oponou, která se přede mnou rozhrnuje, poznávám týž stále trvajícím řád. Na břehu toho věčného plynutí toužím vztýčiti jistotu stability a identity.

Nevyčerpatelné téma kaple nad řekou! Nic tak nemiluji, jako tuto zkamenělou meditaci nad břehem vody tekoucí, zatím co vášnek osvěžuje a zaznívá zpěv a trilký ptáka věčného ve vrboví. Zde jest místo, do něhož ukládáme své nejlepší city, bychom je zachránili, a ty, jichž nemůže přijati tato klenba, ať spějí podél řeky a zaniknou . . .«

Po tomto poetickém úvodě pokračuje:

»Tento týden dvacetkrát jsem otevřel a přečetl zprávu, kterou nám právě dodala rozpočtová komise: inventář drahocenných předmětů našich náboženských budov. Nepřátelé katolicismu se zdají býti znepokojeni pohromou umění, kterou zavinili, a p. Couyba nám vypočítává okna, tkaniny, sochy, kasule, relikvíáře atd., atd., jež dle jeho vkusu zasluhují záchrany. Zpráva je velmi neúplná co se týče krajů, jež znám. Ač jest Francie nejvíce zpustošenou zemí v Evropě, přec jest v ní velmi mnoho

kvostných památek, jichž »úctyhodný« zpravodaj neuvádí. Praví, e bude pokračovat v inventáři: hodlá »před 11. prosincem 1908 - termín lhůty stanovené zákonem o rozluce — »tříditi« všech- y předměty, jež v našich chrámech po stránce historické nebo mělecké budí ZÁJEM NÁRODNÍ«. Toť jeho vlastní slova, jež ám poďskrtává. Vybízí nás ku pomoci. Je záhodno mu poradit? lám mu říci: »Couybo, zapoměl jste na naši milostnou Pannu, ež zdobí portál kaple na starém hřbitově v Charmes. Jest tuším 15. století, okouzluje pravdivostí, pokorou . . .« Mám jakousi bavu, neboť doví-li se Couyba o této Panně, dá ji nevím do kte- ého musea, a nikdy již potom nebude mítí v ruce první černý hro- en našich vinic. Na druhé straně zapomene-li na ni Couyba, mocní se jí kupci, a svatá socha se stane prodejnou hračkou. ak i onak hrozí zkáza. Předmětům, jež vybere Couyba, hrozí eportace, vyhnanství a těm, jež zneuzná, prodej. Jak ty, tak ony mizí z míst, jež je vytvořila. Protivilo by se mně spolupracovati a tomto díle smrti.

K sestavení tohoto neblahého seznamu vzali radikálního pí- ničkáře; bylo však k tomu třeba tragického francouzského bá- níka. Bylo třeba rozezvučet všechny umfráčky . . . Slyším je, a ůj duch se bouří nevolí, ohlíží se, pátrá a instinktivně prchá ako k útočišti, do kraje mého zbožňování, nad zemí, kde se rodily všechny myšlenky, jež mně dodávají nadšení. —

Jak rychle letí obraznost! Jsem 400 km od Paříže v kantonu ogésském, pokrytém sněhem, mezi samotami, oddělenými od losely pahorky, o něž se budou opíratí naši dělostřelci v příští álce. Zde dřímá Gugney na úpatí svahu mezi zelenajícími se ady, kde tají se všechen žal lotrinských vesnic. Velkou odlehlo- tí od hlavních cest se dá jedině vysvětliti, že v tomto zátiší se choval poklad umění starší, než pleny vojáků Richelieuových. Divím se, že Couyba zná GUGNEY-AUX-AULX, neboť doznávám, e jsem tam ponejprv přišel minulého září.

Září jest měsíc, v němž ženy klečíce vybírají zemáky na polích; jejich čepečky je chrání před posledními paprsky roku. Muži osé- ají zorané role a kladiva již hřmotně dopadají na suďy před inobraním.

Na sklonku jednoho odpoledne, již krátkého, byl jsem nanej- ýš překvapen, objeviv v chudičkém kostele trosky skvostného kna ze 16. stol., potom čtyry renaissanční sloupy, tesané a zdo- ené s božskou fantasií pohanskou, pak umělecké basreliefy, obrazující výjevy z Utrpení, a konečně vedle této ozdoby vkusu ristokratického devět kamenných soch. (Nejstarší jest Pietà, sku- ina polychromovaná; nejpůsobivější je sv. Klára, venkovanka, ostavy mohutné, plná klidné síly.) Kolik duší se namahalo vy- vořiti tento vrchol oduševnění! Zdá se mně, jakobych dotýkal

srdce těch chladných venkovských plání. Tyto ušlechtilé trosky by v nějakém museu v Paříži budily málo pozornosti: zde jest jejich hodnota neocenitelná. Jsouce mystické a zároveň klassické, mají cenu zvláště tím, čím poutají. Jsou zrozeny ze sňatku tohoto kraje s katolicismem a uvádějí v soulaď pokorné snahy místní s universálním citem náboženským.

Dlouho jsem naslouchal těmto slovům oprýskaných soch jako by šeptem pronášeným, jež sdělují a přesvědčují. Tázal jsem se, jaké úmysly duše nebo přírody byly vtisknuty do těchto úctyhodných tvarů; hleděl jsem v sobě oživití city, jež naši otcové vyjádřili touto rozmanitostí slavných postav. Ach, nepředvídal jsem, že mně bude usouzeno, abych bezmocně mezi zákonodárci Francie přihlížel k odstraňování těchto svatých a světic, jimž má rasa slíbila vděčnost . . .

Přidruží se ke mně farář. Vypravuje, že dostal během roku dvě návštěvy a sice funkcionáře krásných umění, jež rozhodl, že všechny sochy mají být zařazeny mezi umělecké památky, a obchodníka z Dijonu, jež nabídl za ně 50.000 franků. Právil mně posléze, že jeden Bassompierre (jedná se o pověstného maršála B., tak velkého pijana a dobrého povídkáře?) zde kdysi postavil lovecký zámeček a povolal k sobě potulnou družinu sochařů, kteří příležitostně vytvořili tu a tam díla, jichž zbytky až dosud krásí Charmes a Brantigny. Tak vyprávěl farář. Dvěma těmi epizodkami mně bylo objasněno, jak se zrodila díla umění venkovského a jak umírají. — —

Ani p. farář ani obec není sto uchovati kostel. Až zdi chrámu dostanou trhliny, budou sochy dopraveny do sbírky katedrály, a sloupy, basreliefy, okna do nějaké veřejné národní místnosti. Je to zákon. Pospěšme si radovati se z posledních chvil Gugneve.

Během podzimu jsem se vrátil několikrát k této umírající kráse. Když tento samotářský kraj se noří v odstíní hrdlíčky, jaké kouzlo, když pojednou paprsek říjnového slunce ozáří pastviny a sady. Miluji klid, zamlklost, smutek této vesnice, kde větrem šumí ořechy. Mohu se modlit před obrazy chrámu. — —

Zákony naší duše se nepřizpůsobí vrtochům zákonodárců. Marně dvě horďky vztekle útočí na naše Lotrinsko: od západu, aby vyhladili náš jazyk, od východu, aby zničili naše náboženství, to jest mluvou našich citů. Ani tito, ani oni nejsou sto udupati naši zemi; bude vždy ploditi snažení a nadšení, jež chce býti ukázněváno. Když budou zvonice povaleny, svaté sochy vypuzeny k Dianám a Merkurům galsko-římským do zaprášených sálů krajských museí, povstane generace, jež zase zbuduje chrámy duše v našich francouzských vesnicích. (Pokračování.)

SVĚTEC LITERÁRNÍM APOŠTOLEM.

III.

P. HOFBAUER NESLEDOVAL VE SVĚ SNAZE PODPOROVATI katolickou literaturu — to buď již hned na začátku vytknuto, — žádných uměleckých zájmů; byla mu právě jako kázání a katechisování jen prostředkem k dosažení všeobecného cíle, náboženského života. Jak smutně to tehdy dopadalo s katolickou literaturou v německých zemích, víme z úvodu. Hofbauer poznal jasně, jak daleko sahá a jak zhoubné účinky má tento úkaz doby: »Němci čtou rádi, říkával, ale nemáme ničeho, co bychom jim mohli s dobrým svědomím dát do rukou.« — » . . . ó kéž by katolíci činili tolik PRO náboženství jako nevěřící PROTI němu: ti nepopřejí si oddechu; dnem i nocí vláčejí se se svými jedovatými knihami a rozšiřují je. Vstupují na nejvyšší hory, snášejí všechny svízele, jen aby dosáhli svého cíle.«¹⁾

Než Hofbauer nezůstal jako mnozí dobře smýšlející občané oné doby při planých nářcích, nýbrž pracoval cílevědomě o tom, aby zatlačil otrávený tisk »osvícenský« a získal čestné místo katolické literatuře. Snažil se zeslabiti vliv špatných knih a spisů tím, že osvětloval ve svých kázáních jejich chyby a omyly a poukazoval na pravou jejich cenu. Ale věren jsa heslu: nemáme vymítiti zlé, aniž bychom sadili dobré, chtěl katolickými knihami podávati náhradu za tak mnohé spisy, které dosud přes svůj bludný směr u kléru i u lidu se zakořenily.

Hofbauer sám nebyl mužem péra; ale přátelství vázalo ho s tak mnohým, který byl více nebo méně schopen práce spisovatelské; u těch uplatnil pak svůj vliv ve smyslu svých snah. »Poněvaž měl Hofbauer několik duší, jimž byl zpovědníkem a rádcem, které měly vlohy, ostrovtip a schopnosti pro spisovatelství, proto je k takové práci povzbuzoval.«²⁾

První jeho starostí bylo stvořiti znova pravou katolickou, osvícenským a tolerantním duchem neprosáknutou literaturu. Proto poutal pozornost známých spisovatelů na spisy světců, asketů a mystiků a uviděl záhy k velké své radosti celou řadu dobrých překladů i samostatných prací. Několik znamenitých mužů z jeho okolí, Antonín Passy, Silbert, Veith a Werner, podali dle jeho návrhů mnohý cenný příspěvek k obnovení čistě náboženské literatury; též v básnických jejich pracích ozývají se vesměs náboženské náměty.

¹⁾ Innerkofler, Ein Oesterreichischer Reformator. Řeznov 1910. Str. 515.

²⁾ Tak vypravuje jeho žák Pajallch. Innerkofler, m. j. m. str. 661.

Hofbauer poznal Passy-ho¹⁾ u hraběte Szechenyiho,²⁾ kdež byl předčítatelem a knihovníkem. Byl to veselý, milý muž výtečného nadání; v mladých letech upoutal na sebe pozornost Zachariáše Wernera, který s ním zůstal úzce spřátelen, takže tento muž jej na smrtelné posteli označil co nejstaršího svého přítele ve Vídni. Jako Werner, i Passy připojil se k Hofbauerovi, kterého si na výsost vážil, což se ukázalo též vstupem do kongregace; arcib. odhodlal se k tomuto kroku až po smrti světcové, když se se svolením vlády kongregace ve Vídni usídlila.

Cinnost jeho spisovatelská byla nesmírně bohatá a rozsáhlá, pracoval rychle a lehce; proto máme mu co děkovati za celou řadu vlastních prací i překladů v prose i ve verších.

Pravá, jadrná zbožnost, bez nasládlosti nebo blouznění, srdce překypující láskou k lidstvu a jemný cit pro zodpovědnost spisovatele podporovaly jej znamenitě ve snaze po dokonalosti v oboru lidového spisovatelství. Napsal řadu částečně výtečných knih rozjímavých, jako »Katholisches Trostbuch« (»Utěcha pro katolíka«), a knížku »Was ist nach verrichteter Generalbeichte zu thun?« (»Co máme činiti po vykonané generální zpovědi?«) Péro své věnoval též církevnímu dějepisí i biografii; mimo to chápal se často i lvy; napsal vedle vznešených hymen též mnohou prostou náboženskou píseň v lidovém slohu. Nebyl to nikdo menší než Bedřich ze Schlegelů, který napsal úvodem k jeho první sbírce básní »Des Jünglings Glaube, Hoffnung und Liebe« (»Jinochova víra, naděje a láska«) báseň. V »Orgeltöne« (»Hlasy varhan«) a »Der Orgel Wiederhall« (»Ozvěna varhan«) opěvuje církevní svátky. A tento muž, který ve svém »Kinderparadies« (»Dětský ráj«) nalezl jemné pobídky pro srdce dětské, znal též struny satiry a humoru, což dokázal v satiricko-didaktické básni »Philosophen der Neuzeit: Humana Comoedia«.

Co překladatel učinil katolickému lidu přístupnými některé spisy sv. Alfonsa z Liguori, mezi jiným duchovní písně, jichž zpracování vyšlo v druhém vydání s hudbou.

JAN PETR SILBERT, narozen 28. března 1777 v Kolmaru, byl ve Vídni učitelem frančtiny; s Hofbauerem spojovala jej úzká páska přátelská: často se účastnil i večerních zábav v jeho bytě. Silbert byl velice plodný spisovatel: získal si, ač laik, zvučného jména mnohými ascetickými a rozjímavými, namnoze velice výtečnými spisy. Získal si velké zásluhy překlady z dřívějších století, zvláště z doby mysticismu. Ukázal tu katolické literatuře pole, které dosud leželo ladem a které mohlo mnoho úrody při-

¹⁾ Nar. ve Vídni 31. března 1788, zemřel 1847.

²⁾ Přítel a mecén Hofbauerův, srv. Brunner, Klemens Maria Hofbauer und seine Zeit. Vídeň 1858, str. 257.

ěsti: v dobrých překladech podal nám spisy sv. Augustina, rudentia, Theotima, Bernarda, Tomáše Kempenského — k tomu apsal Sailer předmluvu — Taulera, Ludvíka z Granady a Fene-
ona. Ve svém díle »Dom heiliger Sängere« (»Dóm svatých pěvců«) neb »Fromme Gesänge der Vorzeit« (»Nábožné zpěvy minulých ob«), které vyšlo s úvodem Schlegelovým, snažil se zajistiti křesťanskému básnictví čestné místo. Krásný koncert křesťanských pěvců ozývá se z této knihy: spojil zde hymny a písně Ambrože a Řehoře Nazianského, Petra Damiana a Bonaventury, Valdea a Erasma, Jana z Kříže a Alfonse z Liguori, zakladatele řádu redemptoristů, ve skvostných překladech a imitacích. Jest to krásné dílo křesťanské poesie, dílo, které mohlo a může lid povznést a básníky k nadšení přivést. Periodický časopis »Derbote von Jericho« (»Posel z Jericha«), kterého vyšel jen jeden vazek, měl sloužiti podobnému účelu; k vydávání tohoto časopisu spojil se Silbert s Veithem.

Chotové Plaus
JAN EMANUEL VEITH narodil se roku 1788 v (Kutenplanu)

Cechách z židovských rodičů. Jako první universitní profesor a zvěrolékařském ústavě ve Vídni stal se roku 1816 katolíkem. Úspěšně působil jako učitel a od roku 1819 jako ředitel na tomto hvalně známém ústavě, studoval ale současně na theologické škole, až se stal r. 1821 knězem-redemptoristou. Roku 1818 řádu prostřednictvím Madlenera¹⁾ ve spojení s Hofbauerem; od této doby obcoval stále, jak sám píše, s ním. »Skoro denně jsem jej navštěvoval, a otcovská láska jeho často mne donutila špatně se cítiti v jeho světnici, když mi špatné počasí vadilo jíti až na ředměstí . . . Cítím se zavázána úctou k P. Hofbauerovi, po-
řádě mám co děkovati za tolik milostí; neboť ač jsem už do-
pěl k víře a byl odhodlán státi se knězem, dosáhl jsem přece
epla víry teprve u něho.«²⁾

»(Hofbauer) pocítoval velice dobře, že nová doba žádá nových působů kázání; často, velice často, ano skoro denně slyšel jsem od něho slavnostně a důrazně pronesená slova: Evangelium udiž nově, úplně nově kázáno.«³⁾ Tento výrok milovaného učitele, tento postulat nové kázání evangelium, t. j. zase upraveně atolicky, bez oněch zamilovaných frází osvícenských o všeobecné pravdy a všeobecném křesťanství, vzal si Veith za vůdčí hvězdu úpravě svých kázání. Svými knihami kázání způsobil jako neosledný činitel, že zmizela protestantská díla z knihoven katolických duchovních, kdež, jak jsme slyšeli, namnoze měla první místo. Slavné jméno, poutavý sloh a velká jeho procítěnost i vroucnost

¹⁾ Miláček a řádový kněz Hofbauerův.

²⁾ Innerkofler, m. j. m., str. 505. a 506.

³⁾ Brunner, m. j. m., str. 270.

získaly mu mnoho čtenářů i ve vzdělaných kruzích; obohatil katolickou literaturu o mnoho knih. Jen jeho kázání obsahují 45 svazků: z jeho modlitebních a rozjímavých knih byly nejoblíbenější: »Das ewige Versöhnungsoffer« (»Věčná oběť smírná«) a »Jesus, meine Liebe« (»Ježíš, moje láska«.)

Ve všech těchto spisech jeví se neobyčejná síla básnická. Veith dovedl též něco vážného odíti milým rouchem poesie a upravit co nejpříjemněji a nejlíbivěji; čistě poeticky málo pracoval, ale ukázky jeho nenepatrného umění vidny jsou v »Erzählungen und kleine Schriften« (»Povídky a malé spisy«) a různých básnických překladech. Veškery jeho práce prozrazují genialního, všestranného ducha, kterému věda i život otevřely poklady své v plné míře, jemu, jenž uschnout byl i k vážným rozpravám i k vtipu. Veith zemřel co stařec 89letý; při smrti ukázalo se zase pravé katolické smýšlení starého učeníka Hofbauerova, o čemž se v posledních jeho letech pochybovalo.

Veitha byl to v Hofbauerově kroužku zvláště ZACHARIÁŠ WERNER, který přivedl katolické, na prakticky-náboženský život poukazující kázání zvláště mezi inteligencí k bývalé cti. Werner, jeden z nejznamenitějších a nejproslulejších mužů, kteří se skupili kol Hofbauera, prožil mnoho bojů a vnitřních rozporů, než se roku 1810 v Římě vrátil k víře svých otců. Postavení jeho v Hofbauerově kroužku, obraz jeho charakteru, který se nám často podává úplně zkomolený, takže se naň vztahovati mohou slova Schillerova:

»Stran hořkosti i přízní pomaten
zmítá se obraz jeho v dějinách«

ospravedlňují zajisté to, že o něm zvláště důkladně promluvíme.

Bedřich Zachariáš Werner ztratil v útlém mládí svého otce, který byl profesorem na Královecké universitě. Výchova jeho vedena byla proto jen matkou, kterou sám jmenuje »čistou, svatou uměleckou duší a mučednicí bystrého, ač někdy prudkou fantasií až ztročeného rozumu.« Hluboké náboženské cítění, které následkem dlouholeté choroby duševní vyvrcholilo v představě, že ona jest Pannou Marií a její syn Spasitelem světa, přenesla též na svého syna, který se jí narodil roku 1768. Zpívá sice jako 20letý mladík zcela v duchu nationalistickej doby o pověře, pobožnůstkářství, svatě prostotě a jezovitství; ale už tehdy zněl z jeho lvy zápas a snahy jeho duše:

Jako vlny na vlny se týčí,
pochybnosti zahrnují mne:
Naděj kyne — pochyby se přičí,
hyňu — Otče — zachraň mne!

(Na hrobě otcově.)

Idea o úzkém vztahu umění k náboženství, která našla svoje obháje v romantických Tieckovi, Novalisovi a Schlegelovi, které Werner z počátku opomíjel, působila očistou na jeho náboženské mínění; čím dále, tím více sblížovaly se tyto myšlenky s jeho estetickými snahami, takže došel až k tomu, že pojmenoval náboženství matkou umění a básníka knězem Božím.

Pohlíží dle vlastních slov »na umění jen tak dalece s vyššího stanoviska, pokud mu podává alespoň jakés zdání o božstvu,« a píše knihy, ne aby »docílil prchavého souhlasu«, nýbrž proto, aby »získal duše, a budiž jich sebe méně, pro svaté, které svět nezná.« Ale to svaté náboženství, které se mu jako cíl stavělo před oči, nebylo ještě pozitivní křesťanství. Splnění svých myšlenek, snů a snah, nové náboženství, ke kterému chtěl lidstvo přivést, viděl v katolicismu zednářským »očistěném a idealisovaném«, kdež katolictví skoro úplně mizelo v moři pantheismu:

Země se stává těla svátostí,
a moře šíře svátostnou je krví —
tak nalezáte, co vás pojí s Bohem,
že vytvořeno všude v přírodě,
a není bodu, kde by nezračil se --
i prach si učiníte prostředníkem.

V tomto smyslu psána jsou také dramata, která získala mu básnického jména, »Die Söhne des Tals« (»Synové údolí«) a druhá část »Die Kreuzesbrüder« (»Bratři v kříži«).

Vešle těchto hluboce náboženských prvků žila v duši Wernerově dle slov Eichendorffových¹⁾ »žhavá, někdy až k sprostému, ba až k zločinnému se snižující smyslnost,« a tento boj vnitřní, toto kolísání mezi tím, co dosahuje k hvězdám, a tím, co lpí na prachu zemském, je pravým jádrem a obsahem jeho poesie.

Než jen onen boj jeví se v jeho spisech; i když mnohdy v životě šel za hlasem hříšných choutek, nikdy nevyhlíčil hřích a náruživost ve světle a záři. Byl celkem čestným, šlechtným mužem, který nenáviděl to, co bylo nízké a sprosté: »Nejsem zlým člověkem,« praví správně o sobě, »ale slaboch v mnohém ohledu;«²⁾ tak ukazuje též ve svých spisech, že co kněz uměny je povznešen nad smyslné požitky, do kterých by jej vrhla slepá vášně.« Jeho snaha po náboženství, jeho touha, pracovat ve službách náboženství, byla proto také naprosto pravá a odpovídala jeho vnitřnímu citění. Než 41 bezútěšných let touhy po pravdě, jistotě a klidu musel prožít, jak sám praví, až mohl pod jistou

¹⁾ Eichendorff, Geschichte der poetischen Literatur Deutschlands, herausgegeben von Wilhelm Koch, Kempten, 1906, str. 382.

²⁾ Srv. Eichendorff, m. j. m. str. 381.

ochranou církve katolické občerství duši svou u pramene Spasitelova.

Už v mládí poutal ho v katolickém kostele v Královci, který stál vedle domu jedné příbuzné a který Werner rád navštěvoval, katolický rítus, zvláště o Božím Těle, a Boží Hrob o Velkém Pátku. V době pozdější nemohl při svém hluboce náboženském citění pomíjeti prastaré, vznešené, poesii ozářené náboženství, jakým se jeví katolicism i těm, kteří jsou od něho daleko vzdáleni. Není nám proto divno, že jej katolictví často zajímá i v dopisech i v rozmluvě. Několik měsíců ztrávil s paní ze Staëiu na jejím letním sídle Coppet na jezeře Ženevském. S ní, »nejduchaplnější paní naší doby, vpravdě šlechtickou ženskou bytostí, jejíž srdce bylo alespoň tak velké jak její duch,« mluvil často a zevrubně o katolických věcech, a na její radu odcestoval pak z Coppetu přes Turín a Florencii do Říma.

Co jej konečně do Říma vedlo: zda duch jeho básnický, který toužil po Římě, který ověnčily jeho dějiny, pověsti i umění stálou zelení, zda touha jeho náboženská, která hledala v Římě, středu křesťanství, nová zjevení, odpověď na tolik otázek a pochybností, sílu v těžkém boji životním, — nevíme. 9. prosince 1809 uviděl prvně věčné město, a zde vrátil se 19. dubna 1810 k víře otců svých. Nad cestou jeho obrácení a konverse vznáší se jakés temno. Sám prohlašuje v Autobiografii, kterou uveřejnil v »Felder-Weitzeneggersches Gelehrten- und Schriftstellerlexikon der deutschen katholischen Geistlichkeit«, že ty podivné věci, které s ním se udály v Římě, se nehodí do prosaického slovníku. Ale básně z oné doby osvětlují aspoň poněkud situaci.

Po svém obrácení začal Werner nejprve privátně studovat theologii. Stále ještě žila v něm jakás touha po náboženské působnosti, která plnila jeho srdce už tehdy, kdy žil ještě fantasiím »nového náboženství«, touha, kterou chtěl tehdy ukojiti co básník »kněz božství«. Teď jej vedla táž touha po vzorné přípravě k stupňům oltáře. Knížecí jeho přítel, arcibiskup Dalberg Mohučský, který mu byl věnoval na znamení úcty zlaté péro, přijal jej do kněžského semináře v Aschaffenburgu, kdež byl vysvěcen 16. června 1814. (Příště dále).

DR. DOM. BERNSKÝ: Z ÚVODU DO FILOSOFIE KŘESŤANSKÉ.

POUHÝM KONSTATOVÁNÍM JEVŮ JEJ OBKLOPUJÍCÍCH se člověk nespokojí. Rozum nutí jej, aby hledal a stanovil podstatu jevů, aby určil zákony je řídicí, aby určil spojitost jevů, jejich poměr vzájemný.

A nespokojí-li se výkladem cizím, chce-li dle své přirozenosti sám uspokojiti vrozenou, nezničitelnou touhu svou po poznání — dosáhne jednotného názoru na svět jevů mimo sebe a v sobě, utvoří si z chaosu jednotlivých a různorodých jevů jednotný názor na svět. A ten pak podmiňuje jeho názor na život, stanoví způsob jeho myšlení a jednání, poměr k bytostem jej obklopujícím.

Tato snaha jest vložena v přirozenost lidskou, tato snaha hledati principy názoru na svět a život jest údělem každého člověka. A poněvadž filosofie jest »vědou principů«, jest filosofie každému člověku něčím přirozeným.

Ale což se neříká, že vědy přírodní tvoří názor na svět?

Což nejsou důsledky bádání věd exaktních nejschopnějšími vyhověti filosofické snaze každého člověka?

A což náboženství? Nepodává ono člověku ucelený názor na svět?

Zajisté, ale vědy přírodní podávají jen fakta, jichž podstatu třeba filosofii vysvětliti; jest třeba principů jiných, než z věd přírodních, aby spojitost výsledků bádání přírodních věd byla stanovena; aby pokrok věd přírodních byl zajištěn, jest potřebí hypotéz, k jichž konstruování jest potřebí opět prvků filosofických, z rozumu vzatých.

A náboženství? To podává názory své autoritativně, názory na zjevení spočívající, a tu jest potřebí zkoumání jeho pravověrnosti, odůvodňování věrohodnosti což nemožno bez filosofie.

Ale jak jest možno člověku každému utvořiti si jednotný názor na svět, názor na život? Vždyť názor ten vyžaduje znalosti základních zákonů myšlení, motivů úsudků a jednání a pravidel řídicích život náš.

Třeba znáti rozdíl mezi dobrem a zlem, pravdou a bludem, krásou a neladím, rozdílem mezi bytostmi jednotlivými, mezi skutečností a nicotou; utvořiti správný názor na svět znamená usuzovati správně o je-

vech smyslům přístupných, o předmětech vědomí svého, znamená znalost cíle života a důsledků poznání tohoto; toť prvky názoru na svět a na život.

Jak tedy možno zváti filosofii něčím přirozeným každému člověku?

Jak možno každému člověku utvoření názoru na svět?

A přece jest tomu tak! Nezávisle na vědách přírodních, nezávisle na náboženství dána jest odpověď na tyto otázky, zdravý smysl dá na ně odpověď. Zcela přirozenou jest člověku jejich znalost, a třebaš by si toho ani neuvědomil — jedná dle zákona příčinnosti a jiných zákonů základních, dává si odpověď na otázky o rozdílu mezi dobrem a zlem, pravdou a nepravdou; usuzuje o hodnotě poznání smyslového i rozumového — krátce: jako rozum nese se přirozeně k utvoření názoru světového, tak dává zdravý smysl též odpověď na otázky, které vyžaduje jednotný názor na svět. Správným jest tedy rčení Cousinovo: »Le jour où l'homme a réflécti, ce jour là la Philosophie a commence!«

Konstruovati jednotný názor na svět, toť cíl i účel filosofie.

Stojí-li člověk v poměrně nízkém stavu vzdělanosti, pak spokojí se snad názorem již utvořeným, cizí autoritou jemu daným, nebo názorem neprávě kritickým, sestaveným z prvků daných jemu zdravým smyslem.

Jest to, abych tak řekl, jakýsi naivní realismus, který jest neschopný reflexe a pochybování, jakýsi nezdravý konservatismus, který bojí se hnouti převzatým svým názorem na život. Ale člověk, dosáhnuv vyššího stupně kultury, zdokonaluje životní svůj názor.

Důsledky bádání vědeckého skytají jemu nové prvky k opravění a zdokonalení svého názoru, nové otázky jemu kladou, kterých třeba rozřešiti; prostředí politické, sociální a náboženské, ve kterých žije, nezůstanou na něj bez vlivu.

A co hlavního — člověk počne reflektovati o pravdách zdravým smyslem jemu podávaných, počne kriticky probírat to, co od jiných bylo a jest beze všeho přijímáno.

Odtud psychologická definice filosofie: Uvádí v pochybnost vše to, co od jiných za pravdu jest přijímáno a pak snaží se své pochybnosti řešiti.

Vidí rozpor mezi jednotlivými daty zdravého smyslu — snaží se je rozřešiti.

Uveďme příklad. Na otázku: je-li vůle lidská svobodnou při volbě, odpoví zdravý smysl kladně; ale každému více uvažujícímu jest známo, že to jest předmětem rozhodnutí vůle, co

rozum za nejlepší pro člověka uznává. Tedy vůle zdánlivě jest determinována, určována, poznáním.

Tyto a podobné rozpory odstraniti znamená zdokonalovati úsudky zdravého smyslu, zdokonalovati názor na svět.

Hlavně pak jest to neuspokojitelná touha po absolutní jistotě: proto pochybuje rozum o tom, co sám připustil i co jiní za pravdu mají, ne snad proto, aby zůstal v pochybnostech, oddal se skepticismu, který jest nesprávným a člověka nedůstojným a stojí v odporu s přirozeností lidskou, ale proto, aby pochybnosti rozřešil, svůj názor na život zdokonalil.

Netřeba připomínati, že rozum člověka myslícího hlavně pro blémem poznání se obírá, který ostatně jest základem každého názoru na svět.

Člověk vidí dualismus, myslící já a poznané ne-já. Nejsou totožnými o sobě a přece jsou totožnými v myšlení. Přemýšlí o hodnotě myšlenek svých, o možnosti poznání. K těmto a jiným otázkám problém poznání tvořícím zaujme určité stanovisko.

Z toho je patrna možnost různých systémů filosofických — různých názorů na svět — o nichž jednájí dějiny filosofie.

Dějiny filosofie rozumíme onu vědu, která se snaží podati filosofický názor na svět jednotlivých systémů filosofických, a podávši jej oceňuje jeho hodnotu.

Abý dostály svému úkolu, předpokládají dějiny filosofie:

- a) znalost pramenů,
- b) znalost prostředí historického,
- c) znalost zákonů filosofického vývoje.

Znalost pramenů: Není bez zajímavosti sdělit, že od některých popírá se vůbec možnost dějin filosofie; píše-li kdo na př. dějiny filosofie Aristotelovy, vykládá jeho myšlenky filosofické dle svého názoru -- není a nemůže býti objektivním.

Jakkoliv jest pravdou nepopíratelnou a psychologicky snadno pochopitelnou, že moment subjektivní při dějinách hraje velikou úlohu, čehož důkazem jsou tak mnohé dějiny filosofie, přece nelze tvrditi, že by objektivní dějiny byly nemožnými.

Kritická vydání spisů vynikajících filosofů, spisy jejich žáků, jsou hlavními prameny dějin filosofie — z nich možno utvořiti si pojem objektivní.

Prostředí historické: Jak již bylo řečeno, výsledky bádání vědeckého, poměry sociální, politické a náboženské mají vliv často rozhodující na systémy filosofické.

Znalost zákonů vývoje filosofického: Sem patří tři zákony: Předně zákon asociace. V každém systému filosofickém

možno naléztí prvky tradicionelní a prvky originelní. K prvním náležejí filosofické názory systémů předcházejících, které třeba nepřímo daly podnět k utvoření systémů nových. Samostatné zpracování problémů filosofických, použití nových názorů tvoří originalitu systému.

Druhý zákon zveme biogenetickým. Vyvinuje se systém filosofický z počátků nedokonalých, dosáhne vychodu dokonalosti a potom upadá ve stav dekadence. Tak na př. systém filosofie středověké z patristiky se vyvinuje, Tomášem Aq. dosahuje vrcholu, aby ve 14. a 15. stol. ocíl se ve stavu dekadence.

Třetí zákon, periodický. Každá perioda historická obírá se převážně jiným problemem filosofickým: pro Řeky jsou jiné problémy filosofické důležitými než pro Indy nebo Němce; povaha národní, podnebí a prostředí určují různé problémy.

Druhému úkolu, totiž kritickému dostojí dějiny filosofie tím, že oceňují hodnotu jednotlivých systémů dle určitého, objektivně správného kriteria.

V čem spočívá toto kriterium?

Správný názor na svět musí přijmouti jako fakt dualismus, t. j. podstatný rozdíl mezi duchem a hmotou.

Ale duch lidský instinktivně snaží se odstraniti tento dualismus a utvořiti rozumný monismus.

Pozorování vesmíru utvrzuje jej v této snaze a přesvědčuje jej o možnosti tohoto monismu.

Hmota neživá, ač velmi rozdílná, skládá se z poměrně nepatrných prvků, řízených několika zákony. Podobně jednotu a soulad vidíme v říši rostlinné, s ní shledáváme se u bytostí živočišných i u samého člověka.

Ač duch lidský příčinou jest nejrozmanitějších jevů v životě soukromém i veřejném, hmotě pouhé nemožných, přece není rozporu mezi hmotou a duchem, kterým hmota jest ovládána. I zde vládne jednota.

Aby možno bylo problem tento (utvoření monismu) řešiti, jest potřebí dáti odpověď na otázku, základ názoru na svět tvořící: kde jest příčina jednoty a souladu vesmíru?

Chci-li určití příčinu souladu a jednoty vesmíru, musím vesmír, skutečnost poznati. Odtud nový problem, problem poznání: Jak jest možným poznání? Jakou cenu má poznání.

Když rozřešen jest problem poznání, filosof hledá dostatečný důvod jsoucnosti skutečnosti a zákonů ji řídících.

Tím dána odpověď na základní otázku tvořící názor na svět.

(Pokračování.)

VÝČITKA MRTVÉHO.

NÁDHERNÉ LISTOPADOVÉ JITRO. NEBE BEZ mráčku. Vysoko nad severozápadním pohořím bledl měsíc. Skupinou vysokých a už bezlistých stromů starého panského parku, ležícího na východní straně, prozařovalo právě vyšlé slunko, vrhající na semutnělý sad protilehlé straně bledozlatý nádech a dodávajíc celé krajině, pokryté jemnou jinovatkou, pohádkovitě náлады.

Vzduch prosycen příjemným chladem. Úplný klid.

Pouze parní motor blízké pumpy houkal stejnoměrně do raního ticha, vydechuje jakoby s námahou páru, která ihned se rozplývala.

Po cestě běhaly trpětky.

K výkrovní kapli velké nemocnice kráčel ústavní duchovní. Byl to mladý muž asi 33letý. Několikaletým stykem s nemocnými stal se ku podivu vnímavým pro všechny dojmy, jichž nemocniční prostředí skýtá denně pestrou směsici. V poslední době žil ve stálé jakési precitlivělosti; vše se ho dotýkalo, každý vzdech, úsměv, slovo, posuněk, i v případě každý strom, brouk, červ, kapka vody. Všímal si všeho, jako dítě, a zdálo se mu, že teprve začíná chápati slova Kristova: »Amen pravím vám, neobrátíte-li se a nebudete-li jako maličci, nevejdete do království nebeského.« (Mat. 18., 3.)

I z dnešního jitra radoval se jako dítě.

Ve výkrovní kapli byly připraveny dvě rakve s mrtvými; u jedné stáli příbuzní. Kněz podíval se na jména zemřelých a začal se modliti.

Náhle zmocnil se ho nepokoj. Zdá se mu, jako by mrtvému, u jehož rakve stojí příbuzní, byl něco dlužen. Myšlenka ta zaujala ho docela, a litost sevřela mu hrdlo tak, že sotva mohl v modlitbě pokračovat, zvláště když uslyšel tiché štkání za sebou. Po modlitbě kropí rakev znova a znova, jakoby mrtvému chtěl něco vyhradit.

V tom kmitla mu hlavou vzpomínka na poslední rozmluvu se zemřelým při zaopatřování, jak po náboženských výkonech postěžoval si nemocný, že je velmi odležen a má velké bolesti — že by byl velmi rád, kdyby mu z domu poslali peřinu, jak se mu nabídl, že dopíše o tom jeho rodičům, a jak oči nemocného při tom zvlhly a zadívaly se na něj tak měkce — — —

Věděl už, co je mrtvému dlužen.

Zapomněl rodičům jeho dopsati.

Po výkropu přistoupili ku knězi otec a matka zemřelého a tázali se, kde se mají hlásit o úmrtní list. Poradil jim a pak se omlouval: »Chudák, žádal mne, abych Vám dopsal, a já jsem na to zapomněl.« Na to matka: »Však jsem tu byla na vše svaté, a první, co bylo, tázal se, nesu-li mu peřinu — nařikal na velké otláčeniny — a když jsem jí neměla, nechtěl už nic, ani papučí, ani prádla a udělal rukou tak, jakoby chtěl říci: »Toho už nebudu potřebovat,« vyžádal si zlatku, nač, nevím, a už nepromluvil ani slova.«

Rozladěn a nešfasten odcházel kněz z kaple. Slyšel stále slova: »Tázal se, nesu-li mu tu peřinu, a když jsem jí neměla, nechtěl už nic a už nepromluvil.«

»UŽ NEPROMLUVIL, UŽ NEPROMLUVIL.«

Krásné listopadové jitro zhořklo knězi docela.

M. J.

Z BÁSNÍ FRANTIŠKA ODVALILA.

PROUD.

Jak v sebe by strhl mne fatální proud!
Cítit ty vlny až kol samé hlavy.
Pomálu hloupé. Zpět nelze se hnout.
Tak blízko již hučí ničivé splavy.

Ty zrádné vlny! Tak nevinný šum!
Brzy to poblázní, brzy zas znaví.
Ty záluďné vlny mne ruší z mých dum!
Je blízko již strž, ty záhubné splavy?

Vyskočit? Chytit se? Vábivý běh
kallšky zrosených květů mne zdraví.
Jsou blízko již splavy? Je taký již spěch?
Je nutno již vyskočit, pošlapat běh?
Lito mi rozkvetlé trávy.

BORŮVČÍ.

Jest ustláno trsy ojněnýmmi,
jich nalvní oči na tebe hledí,
jest ustláno borůvčím, jež pod kroky
krev bez hlesu cedí. tvými

Bobulky, sestřičky, v zasněném lese
tak tíše a skrytě zrály jste prve,
ó, že noha drsná nepohne se
bez výstřiku krve!

Jakýs to, živote, každým že krokem
ničíš vše milé a prosté?
Kdož ví, zda v cestu tvou budoucím
kolik jich vrosté? rokem

FĀUSTULUS.

Byl Faust jeden malý, maličký, dnešní.
Co všechno chtěl kdys, to ví jenom Bůh.
On do knih strkal svou gáži (v čas zrajících třešní!)
a v srdci i v životě zůstával dluh.

Život jak snění. »Že kdo ví co k čemu,
co touhy hodno a co útěku.«
Prý drsný a flegma — on míval vždy trému,
když promluvit měl k člověku.

Ó město švábské, město zachmuřené,
černavých věží a červených střech!
Vzpjaly se k nebi štíty roztoužené,
zůstaly kamenem, posel je mech.

Ó město švábské, tvůj drobný mech halí
pomálu srdce i perutí běl! —
Markétko, Markétko, andílku malý,
co vše by ti Faust ten pověděl!

NĚMECKÁ PÍSEŇ.

Nebeská královno, světa paní,
Tobě se sivoření všechno klaní,
obraf, ach obraf k nám tohoto dne,
Maria, oči své milosrdné!

Rodičko Kristova, duhu krásná,
v bouřlivém životě hvězdo spasná,
vůdkyně přemoudrá, tohoto dne
obraf k nám oči své milosrdné.

Květino léčivá pro duší bol,
studánko života pro všechno kol,
útěcho přesladká, tohoto dne
obraf k nám oči své milosrdné.

Bráno ty nebeská, strážný štíte,
jitřenko budoucna na úsvitě,
ochrano přemocná, tohoto dne
obraf k nám oči své milosrdné.

V hodinu smrti pak povolej nás,
ujmi se ubohých, hříšníky spas!
obraf k nám, obraf, zvlášť onoho dne
Matičko oči své milosrdné!

VÁLEČNÁ MOSAIKA.

O poslání války slyšet různé názory. Kromě Vaňkovy »Kazatelny« všechny katolické projevy hledí na válku jako na očistnou kárnou lázeň od Prozřetelnosti poslanou, aby se lidstvo probralo z materialismu a nevěry. I časopisy pokrokové očekávají od války takové výsledky a jakési omlazení lidstva. Otiskujeme tu různé hlasy o poslání války.

PETER ROSEGGER (Aus den ersten Wochen des Krieges) píše:

Jaký to pozdní křik a jásos?

»Válka! Válka!« V radostném výskotu se vykřikuje toto nej-hroznější všech hrozných slov. Tam jsme dospěli, že zástupy lidí, že my všeci pocítujeme válku jako vykoupení.

Po celý život neuměl jsem nic cítit, myslet, mluvit než mír! Všecko pro mír, pro milý, kulturu budující mír. A nyní k nej-vyššímu úžasu musím se dovědět, že v okolnostech není nic potřebnějšího než válka. Jak bychom tu nyní leželi pod nohami svých záštiplných nepřátel, v žalu a hanbě, bezmocní — kdyby nebylo války! Jak jinak zachránit pokálenou česť, obhájit naše právo, odrazit nízkost, potrestat kruté zločiny, na nás spáchané! Zde je válka, tento »kletý zbytek divokých časů«, jediným vpravdě kulturním činem. Máme na nepříteli vykonat úřad soudce. Nechají-li nás s ním samy, bude opět brzo mír.

Jak snadno jindy malomyslníme, přicházejí-li neúrody, nemoci, nezdravý obchodní, každá nepatrná nehoda dělá nás nervosními. A nyní posíláme své syny na bojiště, nejraději jdeme s nimi srdcem silni a vznešení. Vůči možnostem strašného neštěstí dovedeme jásat. Jsme vyrváni ze sobectví všedního, vzhůru k obětavosti pro společnost. Rázem jest nám všem jasno, že jsou vyšší statky než ty, o které se denně haštěříme. Již toto povznesení do lidskosti (Emporsteigen ins Menschentum) jest vítězstvím.

* * *

PŘÍČINA NYNĚJŠÍ VÁLKY.

»Neue Züricher Zeitung« uvažuje o nyníjší válce a praví: »Když po letech poslední diplomatický spis z posledních tajných archivů dostane se do rukou dějepiscových, pravá příčina toho,

co právě se odehrává, nebude přece nalezena. Světodějně nutnosti vymykají se z okruhu myšlenkového a neřádí se vyjádřiti slovy. Z těch, kteří se domnívají, že mají v rukou otěže osudů, udá každý jinou příčinu, proč že byla válka nezbytnou, ale všichni se shodnou v tom, že byla nezbytna. Logické důvody jsou jen maskami, jichž si sami nositelé většinou nejsou ani vědomi. Co svět nyní přeměňuje, tryská z hlubin, z nichž též vystupuje duch který jich však již neosvětluje.*

VÁLKA A LITERATURA.

Krásná literatura mlčí ve válce, není čtenářů, ač nechceme tvrditi, že je pravdivé přísloví, že „ve zbraních mlčí Musy“, poněvadž pravý básník ani ve válce nemlčí a jsou i z doby válek známy knihy literárně cenné. Ale za to rozmohlo se ve válce vždy množství prací a publikací válečných, takže z každé války dala by se sestaviti celá bibliotéka odborné literatury, vztahující se k dotýčné válce. Někteří vladaři pořídili si takovou úplnou bibliotéku válečné literatury určité války, tak na př. císař Vilém I., který založil speciální knihovnu spisů, které vyšly za příčinou války r. 1870. Nyní je tato speciální knihovna umístěna v král. bibliotéce v Berlíně. Prvním pořadatelem této válečné bibliotéky byl herec a předčítatel Louis Schneider. Přes to, že byl Vilém I. do krajnosti šetrný, nešetřil na opatření knih o válce r. 1870 a tak účty Schneiderovy u knihkupců činily již r. 1872 přes 6000 tolarů. Knihovna ta byla arcif nejdříve soukromým majetkem císaře Viléma, r. 1873 předána byla král. bibliotéce. Než-li tam byla předána, byla vystavena za vstupné 5 stříbrných grošů ve velkém sále staré bibliotéky, ale finanční úspěch této výstavky byl prašpatný, přes to, že čistý zisk ze vstupného měl býti věnován ve prospěch invalidů z oné války. Naš.

K. VŘESOVSKÝ:

MODLITBA NOVOROČNÍ.

Ty, Bože silný, který v dlani světy třímáš,
jenž blesky šleháš, že se třesou hory země,
na trůny zvedáš a koruny zas s hlavy snímáš,
Ty, před nímž cherubů se ve prach sklání témě:

„Slyš slabých hlasy,
veď k vítězství nás,
dej míru časy!“

Ty, Bože svatý, jemuž ve tvář patřit smějí
jen duchů vyvolených nekonečné sbory,
před nímž jak osykový list se v světě chvějí
i duše viny prosté, slyš své bídné tvory:

»Nám odpusť hříchy
pro kříž, jež za nás
nes beránek tichý!«

Ó Nesmrtelný, kterýž dechem vše jsi stvořil,
a sám jsa od věků, vlást budeš věčné věkům;
snad že lidstva duch se hmotě více kořil,
jenž vydal's svět samého pekla vztekům:

»Pro obraz v duši,
jež vtiskl's jí v tvář,
vzdal, co jí kruší!«

Ó Bože silný! Nesmrtelný, svatý Pane,
když neslyšíš těch bolně úpěnlivých vzdechů
svých tvorů nehodných — viz, Otče náš, jak kane
proud slzí z očí tvojih dětí; — jim přej slechu:

»Chraň milného krále,
vlast drahou naši,
jí žehnej neustále!«

* * *

DOPIS Z BOJIŠTĚ,

kteřý napsal mladý Prostějovan (F. Hodan) dne 24. listopadu 1914.

Drahá Matinko!

Již dávno bylo mým přáním, bych mohl se Vám částečně vy-
povídat. Ačkoliv jako zázrakem vycházím z jedné řezy a vracím
se do druhé, přece nezdá se mi být pravda, že k takovému štěstí
dal by mi Bůh dojít a přivedl mne až k Vám. Jest to možno!

Vždyť každý z nás tu vojínů má jedno a to samé přání, --
vždyť každý rád by šel domů ku svému milým -- což jest to
možno? Ne, nikoliv! Co by to bylo za válku, aby všichni přišli
domů!

Naděje neztrácím, dokud jsem zde na světě, vždyť mohu přece
býti mezi těmi šťastnými. Ve válce u Ašprů padli všichni vojíni,
až na osm; což nemohu být já mezi těmi osmi? Ano!

Ovšem, nepočítám se sám mezi ně -- ale Bůh jest všemo-
houcí! Snad vyslyší Vás všechny doma a mne ušetří. Zvláště ať
modlí se za mne děti u Patáků, Božčin Frantík a Miluška. Mi-

luška se modlí, to vím, vždyť ta mne měla tak ráda. Vždyť Pán Bůh pravil: Nechte maličkých přijít ke mně.

Snad je Bůh vyslyší a přivede mne domů, ať již jakkoliv. Jak mrzí mne, že jsem Vás několikrát tak zarmoutil. Což pak Jste si něco podobného ode mne zasloužila? Ne! Víím, jest to trest od Pána Boha, který mě stihá.

Budu však trpět, velice rád chci trpět, jen když přijdu domů. A nepřijdu-li, modlete se za mne! Jsem připraven na vše!

Nebude mi též zle na věčnosti. Vždyť jest pěkné, zemřít za vlast. Má štěstí jen málo lidí na světě: čestně zemřít. Proč bych se trápil?

Každodenně vycházím ze všeho, kde mnoho mých kolegů zůstává. Již nemám žádného od nás z Olomouce. Všeci pryč. Někteří mrtví, někteří zase ranění, a ostatní zajatí. Přichází teď ještě řada na mne. Odrážím všecko silou lví, kterou sám Pán Bůh mi s nebe sesílá, a razím si cestu ku předu. Kulky jako mouchy lítají mně kolem hlavy, ale Bohu dík, jen kolem.

Právě dnes odnášel jsem jednoho svého raněného kamaráda z ohně. Ležel právě vedle mne, když najednou se dal do hrozného křiku. V tu chvíli klečel přede mnou za stromem p. zugsführer Bartek, strážník z Prostějova. (Teď jest také raněn do ruky.) Dival se na nás, který vstanem mu k pomoci. Nechtělo se nikomu, neb kulky lítaly jako krupobití. Bylo mi ho líto. Vskočil jsem, vzal raněného pod páže, kvér přehodiv si přes rameno, a již odnášel jsem jej do blízké chalupy, kde ihned jsem jej obvázal. Kulky nám jen fičely kol hlav, ale do nás nezabloudila žádná.

Teď jsem tedy venku ve vesnici, kde píšu tento dopis při onom raněném. Jest to mladý voják, který teď teprve přijel. Jest mu lépe než mně. Já musím nadále zmrzat. Je tu hrozná zima a my ve dne v noci ležíme v poli. Pravou stranu, zvláště pravou nohu, mám docela mrtvou, zmrzlou. Jsem již teď žebrák. Ale ať jest jakkoliv, jen když přijdu.

Pak budu Vám, matinko moje, dělat jen radost, pak teprve poznáte, co máte za syna! Nedělám si však velké naděje.

Končím. Vyplakal jsem se už dost. Vzpomínky mé srdce hrozně rozdírají. Nesmím myslet.

Teď odeberu se tam, odkud jsem přišel. Snad již na mne čeká ta, která mne najít nemůže. Jsme v ohni již 8 dní a stále tomu není konce. Je zde hrozná podívaná. Vypsat Vám to nemohu. Žijte blaze! Pozdrav všem domácím. Zdraví Vás všechny vespolek — Fandiš.

Pozdrav Kouřilovým v Olomouci a sl. V. S Bohem.

* * *

VOJENSKÝ ŘÁD HUSITSKÝ,

vypěstěný za Jana Žižky (kol r. 1423) a Janem Hájkem z Hodětína vydaný v 47 článcích kladl »božímú bojovníku« na srdce, aby obětoval život časný za věčný, aby nehleděl na množství nepřátel, nikdy neutfkal, druh druhu pomáhal, s pokřikem veselým útočil a v boji nikoho neživil. Článek I. zněl: Nejprvé aby byli služby Boží všichni hajtmanové i jich poddaní a jim poručení pilní, a neřáduov žádných aby u vojšťe nedopúšťeli, aby skrze to Pán Bůh nebyl rozhněván. — Dále se zapovídaly hry a řeči neslušné, znásilňování žen, drancování bez povolení hejtmana, a poškozování — včel a mlýnů.

* * *

· KRIZE DOBY.

Revue »Hochland« z počátku války píše pod hořejším titulem: Všechny těžké krize doby jsou zároveň krisemi myšlenky. Ničivé mocnosti zneužitých sil duševních jsou vždy spoluvinný na zmatcích, které se musejí konečně vybiťet v katastrofách. Konec 19. století (tak to líčil nedávno basilejský filosof Karel Joël v dalekozírné rektorské řeči) zanechal nám ještě světový názor, který rušil sebe sama, protože rušil ducha, který by mohl po-jati svět: »Duch tu podlehl přírodě, duševní osobnost podléhala tlaku mas . . . Život stal se strojem, který poháněly mechanicky ztrnulé atomy.« Do »železných zákonů přírody« zněl »železný zákon mzdy«, lidí, kteří teď i dějepis znaturalisovali, zněly ponuré věštbý o chladnoucí zeměkouli, která se sřítí do hasnoucího slunce atď., atď.

Ale už začátek 20. století počal svalovat můru, která nás tlačila. Ze zakletých hmot a davů tryská opět život a síla. Ale schází nám ještě (praví dále Joël) celistvost přesvědčení a s nejvyšší přesvědčivostí schází nám také nejvyšší věřivost, síla víry; naši morálce scházejí velké charaktery; našim dějinám scházejí hrdinové, v nichž by se stělesnil celý národ a doba. Schází nám velká poesie, protože naše fantasie odloučená od souvislosti světa, koření jen v malém a ve velkém jen zahrává . . . Nejúčinnějším uměním jest nám režie, umění zjevu bez reality. Máme přebohatý život, ale schází mu klid a uzavřenost, vnitřní harmonie, protože mu schází smysl pro celek, pro vyrovnání člověka a světa. A tak se krize filosofie stává krisí doby. (Die philosophische Krisis der Gegenwart, Leipzig 1914, bei Felix Meiner.) »Hochland« doufá, že těžké oběti nynější doby přinesou bohaté ovoce víry a velikosti.

* * *

DŮSTOJNÍK SVOJÍ NEVĚSTĚ.

Já věřím v Tebe, Bože!
O slyš mou prosbu, Pane!
Já dílo satana vždy potírám.
Ač v jménu Tvoji on dnes světem vládne,
já s věrou k Tobě přece pozírám.
Buď vůle Tvá!

Ta lichá hesla plané kultury teď shasla.
Je hrozná tma . . . To bylo potřeba,
by zem se celá v pekla kráse třásla!
Krev obětí nechť v zemi se vetřebá
a bude mír! . . .

Jen prosím Tě, nechť přijde brzy anděl míru
a zaveďe mne domů! . . . Nevěřit?
To v lásku něčí já bych musil ztratit víru,
již nelze zvážít, ani vyměřit,
to v lásku těch, kdož za mne se modlí k Tobě.

(Z listu »Ochrana«.)

* * *

JAKÝ SMYSL MÁ NYNĚJŠÍ VÁLKA ?

Známý český spisovatel a cestovatel Jan Havlasa, který také v Prostějově jest znám z přednášky »Ostrov bohů«, zabývá se v řadě článků, uveřejňovaných v »Našem Slově«, otázkami příčin a cílů nynější války. V jednom posledních článků píše: Krise musila vypuknouti, když nikoli tohoto roku, tož roku příštího, přespříštího; ba možno říci, že v hlavních svých obrysech první světová válka bývala by na vlas podobna současným událostem, i kdyby bývala se rozhořela ve strašný požár až r. 1917. Déle napětí vydržeti nemohlo. Přípravy stávaly se příliš horečnými a potřeba vyúčtování vždy naléhavější. Nejedná se tentokrát o rassovní boje, ani o náboženství, ani o kultury — a kdo jakoukoli takovou povrchní frázi chce definovati tuto válku, usvědčuje se z úplného nepochopení současných událostí. V tom právě spočívá velikost této války: že nehledá omluv. Je to válka železné nutnosti. Je to vyrovnání starých účtů a náběh ku splnění starých tužeb, v němž historické oprávněnosti navzájem tak se skříží, že konečně historická práva stávají se ilusemi, právě jako moderní právo mezinárodní. Zase jednou hodina udeřila, kdy zvítězí Právo Silnějšího. Jedná se o nový podklad dalšímu vývoji lidstva, jedná se o rovnováhu, jež stane se trvalou na celé

století, bude-li tentokráte boj dobojován a uchráněn zbabělého míru. Pohádky starých pergamenů nepřežijí tohoto světového zápolení. To, co bylo před rokem 1914, přestává být navždy; co v těchto vírech bude ztraceno, se nikdy již nevynoří. Nové ostrůvky budou vznikat a ponenáhlu splývati v jediný Světový Stát, ať už to, co dnes zdá se býti Utopií, vzdáleno je dneska dvě stě let nebo celé tisíciletí. (»Hlas z Hané«, 16. 1. 1915).

*
*
*

VYZNÁNÍ NEVĚRCOVO.

Dojímavé vyznání učinil před nedávnem francouzský nevěrec Lavređau, jenž vícekrát v dřívějších dobách se vysmíval víře v Boha a zasypával ji blátem svého vřsměchu. Píše:

»Posmíval jsem se víře v Boha, vysmíval jsem se všemu, co s ní souviselo a myslil jsem sám o sobě, že jsem mudrc. Nerađuji se již z té řábelské veselosti a smíchu. Viděl jsem, že Francie krvácí, že pláče. Stál jsem na silnici a viděl naše vojíny, jak s veselou tváří jdou na smrt. Tázal jsem se jich: »Proč jste tak klidní?« A odpověď? »Věříme v Boha!« Čítal jsem oběti národa a viděl, že je snáší s modlitbou a vírou. Poznal jsem, že je daleko utěšenější poznati nebeskou domovinu — tu klidnou, tichou, než světskou nenávisť. To poznání jest věda, věda dětí, a nejsem více dítě. To mně ukazuje mou ubohost v plné míře. Zmalomyslněti musí národ, který cítí bolest Francie, zmalomyslněti musí každý, kdo nevěří, že se pozemský bol změní v nebeské blaho. Kdo nemá víry, může doufatí?

Stojím nad zakrvenou vodou francouzských řek, vidím svatou tu vodu v slzách. Malomyslním opět. Stará žena v Bretagni, již vykrváceli synové na bojišti a která oslepla ođ pláče, kleč před obrazem sedmibolestné Matky Boží a modlí se »Zdrávas Maria!« Hanbím se před tou ženou. Jak to vydrží Francie, nebudou-li děti její věřiti, nebudou-li se její matky modliti! Dělostřelectvo těch, jež v Boha budou věřiti, zvítězí. Minulost Francie je slavná! Byla to Francie věřící. Nynější Francie jest ubohá. A pocítí to sama, neobráti-li se tam, odkud možno jedině posilu čerpati. Bude budoucnost její lepší? -- Snad -- a to s pomocí Boží!

Celé pokolení mrtvých pokrývá pole. Jak těžko jest, aby zůstal člověk na tom národním svatém poli nevěrcem! Varuji sebe i vás, kteří jste čítali moje knihy a zpívali moje písničky. Býl to mam a blud! Vidím smrt i klíčící život. Francie, Francie, obrať se opět vírou k lepším dobám! Koho Bůh opustí — zahyne bez pomoci. Nevím, zda budu ještě zítra živ! Ale svým

přátelům kladu na srdce: Lavredau se nebojí zemřít jako věřící. Nebojím se pekla, ale mysl číní mně výčitky, že jest Bůh — a já že jsem od něho daleko. Raduje se a plesá duše má, že dočkala se hodiny, kdy mohla otevřeně říci: »Věřím v Boha, věřím — věřím!« Víra je vnitřní písní lidstva. Kdo tu nepoznal, žije v strašné tmě.«

Nejradikálnější listy francouzské uveřejnily tuto zpověď francouzského vůdce bezvěrců bez poznámky. Zdá se, že Lavredau bude apoštolem nových přívrženců. (»Den« č. 308.)

O NACIONALISMU.

Nejmenovaný právník píše v »Bonifacius-Korrespondenz« o národnostní otázce v Rakousku: »Není pravda, že by uznání plné rovnoprávnosti různých národností vedlo k rozpadnutí říše. Naopak: současně se specialisací dochází k novým sjednocujícím prvkům, které tvoří tím krásnější harmonii. Kdyby bylo v Rakousku 10 až 12 státoprávně uznaných, rovnoprávných, jazykově jednotných národnostních států, pak nezůstane se při tom. V mezinárodních vztazích vítězí právo silnějšího. Tento moment bude udržovati národy dunaj. monarchie pevně semknuty.« »Přirozené bude se toto spojení vztahovati jen na ta odvětví, která dosud nejsou dotčena národnostními spory a pro všechny mají stejnou, vysokou cenu: vojenskou moc, diplomacii a zájmy obchodní a dopravní. Právě na společenství těchto zájmů spočívají nejsilnější státy: Německo, Spojené Státy Severoamerické a j. Rakousko je národnostním státem a bylo by nejlépe, hleděti tomuto faktu klidně v tvář.«

NÁBOŽENSKÉ SMÝŠLENÍ NYNĚJŠÍ PROTESTANTSKÉ MLÁDEŽE.

V časopisu »Tat« zabývá se F. Felden otázkou: »Jak jest s náboženstvím« a dospívá k závěru, který správně charakterisuje plný rozklad nynějšího protestantismu. Felden konal v Brémách přípravu ke confirmaci a vykládá o zkušenostech, kterých při tom nabyl. Uučoval 410 hochů a dívek u věku od 12 do 14 let. Jednou otázal se ho jeden ze žáků, proč se stále mluví o Bohu, když žádného není? Jsa překvapen touto otázkou, vyzvídal Felden, kdo ze žáků jest ještě téhož mínění; poznal ke svému úžasu, že s 50 dětí toho oddělení, v němž byli čtrnáctileté, 49 mu řeklo, že není žádného Boha. Nyní pátral Felden i v ostatních

odděleních a shleďal, že ze 360 zbývajících dětí věří v Boha 26, 13 dětí řeklo, že toho nelze tvrdit, a 321 prohlásilo, že Boha není. Tedy ze 410 dětí, připravovaných ke konfirmaci, 360 nevěřilo v Boha, 14 jich o něm pochybovalo a toliko 26 v Boha věřilo. Také docela klidně prohlásily děti, že i jejich soudruzi tak smýšlejí.

* * *

BÁSNIČKÉ SNY O VÁLCE.

Z Milána uveřejňuje »Fr. Ztg.« 4. prosince tuto zprávu. »Včera večer řečnil v Teatro Filodramatico básník MAETERLINCK pro zájmy Belgičanů a tvrdil, že se Belgie obětovala za kulturu, odporujíc proti vpádu barbarů, a tím vykonala světu takovou službu, jako kdysi Řecko svým odporem proti vpádu Peršanů. Apelloval na cit Italů a tvrdil, že ví z bezpečného pramene, že Němci podminovali velké náměstí v Bruselu a též zamýšleli rozbořit Bruggy, Gent a Antverpy, aby tento koutek země, plný památek, zmizel se světa. Itálie, jako matka kultury, jež byla Belgií do posledního vojáka hájena, povinna prý je Belgii pomoci.«

OTČE NÁŠ VE VÁLCE.

Ve farním chrámu v Prostějově kázal K. Dostál Lut. 19. října 1914.

Občas lidstvo oslepne. Nerozeznává tmy od světla, lži od pravdy, neřesti od cnosti, úpadku od pokroku.

A tu milosrdný Buh ve tmách rozžihá pochodň vělky nebo jiné pohromy, aby člověk prohlédl a se poznal.

V dobách blahobytu zapomíná člověk se modlit, ztrácí smysl modlitby, říká ještě slova, ale nechápe a necítí jich smyslu.

Ale v neštěstí otvírá se tajný smysl srdce jeho. smysl pro náboženství, a člověk počíná rozumět. Osem jen člověk dobré vůle.

Člověk zatvrzelý ve hříších spí dále hlubokým spánkem zavržení a neprobouzí ho ani rachot děl a šrapnelu, ani praskot hořících měst a nárek porubaných obětí.

Válka učí nás modlití se a rozumětí nejhlubší a nejkrasnější modlitbě. Modlitbě Kristově, modlitbě Paně. Otčenáši

OTČE NÁŠ, JENŽ JSI NA NEBEŠICH!

Lidé poznávají, že ve světové katastrofě všeci otčové pozemští jsou bezmocní, všichni vládaři světa jsou strhováni od bouře, ať chtějí nebo nechťi, osudy národu i jednotlivců vede vyšší ruka: Toho Otce jenž je v nebesích!

A podivná ironie! Musí přijít válka se svým nepřátelstvím a vražděním, aby lidé poznali, že jsou jednoho Otce děti a bratři! Ve vojště táhne do pole a o poslední kurku dělí se chudás s bohačem, sociální demokrat s křesťanským sociálem, Orel se Sokolem, Čech s Němcem. Ti, kteří nedávno stáli proti sobě jako odpůrci a přemýšleli jen, jak by jeden druhého pokořili a zničili, ti jsou nyní nejlepšími kamarády a bratry! Válka je smířila! Jdou pod jedním praporem za jednoho císaře a jednu vlast! V jednoho doufají Boha.

1. POSVĚT SE JMENO TVÉ!

Jak mnohý z nich za času míru nejen že jména Božího nevětil, ale jemu se rouhal! Podporoval listy a spolky, ve kterých

se náboženství a církve Kristova tupila. Nyní, v ohni válečném, píše svým dětem, aby se zaň modlili, líbá obrázek Panny Marie, v zákopech před bitvou s druhý svými klesá na kolena a vytahuje i růženec a prosí: kamarádi, učte se mne modlit! Křídla strašlivé smrti chřestí nad ním v podobě granátů a šrapnelů, přišla chvíle milosti, srdce jeho se otevírá Bohu!

Leckterý z vojinů za míru nenáviděl chrám a kněze; a nyní když jdou kol kříže, klekají před ním, když jdou kol chrámu, hrnou se do něho, když jim kněz poslouží útěchou, radují se srdečně.

Leckterý věřil falešné vědě, že člověk jest jen lépe organisované zvíře, posmíval se věřícím a mnichům a jeptiškám, které obětují život svůj za nebeskou posmrtnou odplatu. Nyní, když zraněn leží v poli, chápe křesfanskou lidskost a lásku a přeje si, aby jí svět byl plný, aby Bůh jemu poslal milosrdného samaritána v podobě té posmívané jeptišky. Posvět se jméno tvé!

2. PŘIJĎ NÁM KRÁLOVSTVÍ TVÉ!

Království Kristovo zvěstovali andělé nad Betlémem v písni: «Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!»

A místo království míru a lásky na zemi boj jednoho proti druhému, zlá vůle. Bohu se nevzdává sláva v životě veřejném, Bůh jest falešným pokrokem odevšad odstraňován: Ze zákonů, ze škol, ze společnosti. A nyní vidíme následky, vidíme konec moderních zásad a voláme ze srdce: Přijď nám království TVÉ!

Bůh nechť opět panuje ve všem, v srdci, v rodině, v celé vlasti! Zákon světský spočivej na zákoně Božím!

3. BUĎ VŮLE TVÁ JAKO V NEBI TAK I NA ZEMI!

Člověk, vída v burácení války svou malomoc, kladě své srdce k nohám Božím: Buď vůle tvá! Tak praví otec a syn, jenž odchází do zbraně, tak volá matka a sestra. My jsme bezmocni a slepi, zmítání mořem jako skořápka, my nevidíme úradků tvých. Otče, Tvá vůle se staň!

Zda se zdrávi shledáme či zda drn poroste na dalekém neznámém hrobě — buď vůle tvá! Jen buď milosrden naší duši a spas ji na věky!

4. Dnes chápeme hluboký význam prosby:

CHLĚB NÁŠ VEZDEJŠÍ DEJ NÁM DNES!

Když vojáci táhnou spustošenými krajinami, kde ani za drahé peníze nedostanou kouska chleba, dnes chápe mnohý, který vybíral si v lahůdkách, smysl slova: Chléb náš vezdejší!

Teď, když vidí vyhnané obyvatele měst a vísek běhati po lesích a sami nocují v bažinách, teď cení tichý koutek domáci, který mnohému byl odporný. Mnohý byl nespokojen s dobrým živobytím a záviděl boháčům — teď vidí, jak málo je třeba. A

buďe si vážit vezdejšího chleba, buďe si vážit práce a mzdy a klidného domova.

Člověk poznává svou prostopášnost a svůj nevďek a modlí se pokorně:

5. **ODPUST' NÁM NAŠE VINY**, jakož i my odpouštíme našim vinníkům! Jak malicherné bylo všechno, proč jsme se hněvali a pronásledovali. Jak těžce doléhá na nás ruka Soudcova, který jakoby pravil: »Chtěli jste boj, máte jej.« Myšlénky míru buďi se v srdcích. Jen někteří lidé, kterým ještě moc dobře se daří, nemohou zapomnět na své štváčské řemeslo, a sejí dále pomluvy a klepy. (Nenaříkejme, že nyní vraždí Bůh! Kolik matek zavraždilo své dítky v čas míru! V Rakousku více životů lidských zavraždí matky ve svém lůně za jeden rok než jich padne v celé válce!)

6. **A NEUVOĐ NÁS V POKUŠENÍ.**

Chraň nás, Bože, abychom si nezoufali! Chraň nás od myšlenek zraďy! Chraň nás vsecky od falše a nevěry! Chraň lidi od lichvy! To jsou ošklivé a těžké pokušení, které přináší válka! Zrušení přísahy, lichva a nevěrnost jsou hříchy, které Bůh velmi těžce trestá.

7. **ALE ZBAV NÁS ODE ZLÉHO!**

Zbav nás, Otče, bouře válečné a vzdaluj ji od přibytků našich! Zbav nás poranění neb ztráty našich milých! Zbav nás hladu a moru! **ZBAV NÁS PORÁŽKY A HANĚBNĚHO OTROCTVÍ!** Ale především zbav nás hříchů a nenilosti své, neďej nám zemřítí ve stavu hřísňém, zbav nás všeho, co vzdaluje od nás království Boží, království to slávy Boží, míru a pokoje v Kristu! Amen.

STILLE NACHT!

Tichá noc! Posvátná!
Všechno spi, jenom dva
lidé od Boha zvolení bďi,
v jeslích pachole spanilě sní:
Nechť se Ti o ráji zřá!

Noc tichá! Posvátná!
Pastýřům památná;
Andělé alleluja pějí,
s jasných výšin zpěvy znějí:
Spasitel Ježíš jde k vám!

Noc tichá! Posvátná!
Boží Syn láskou plá,
tvářinka božská se rozjasnila,
hoďlna spásy dnes uhoďla:
Mesiáš zrodil se nám!

Přel. K. D. Lutinov.

Oprava českého pravopisu jedinou značkou. »Obnova« uznává potřebu zjednodušení českého pravopisu, a sice v tom směru, aby se odstranila písmena dvojdičná a nahradila se jednoduchými, která by ani v tisku ani v písmě nerušila. Aspoň pro velké písmeny to žádá. Myslíme, že by tu nebylo třeba vynalézat písmen nových, nýbrž že by se to dalo opravit jediným novým znakem, jakýmsi jeříkem, ale jednodušším, který by v tisku měl podobu *i* bez tečky a v písmě by mohl být ještě prostší, asi jako těsnopisné *l*, tedy pouhá tečka vzhůru obrácená na psací lince základní. Znak tento by se kladl za každou písmenu místo čárky, háčku neb kroužku, tedy: *á* píše se *Á*, *ai*; *č* *ci*, *ď* *di*, *ě* *ei*, *ň* *ni*, *ř* *ri* atd. Jen *t* a *l* ponechávají si svá diakritická znaménka; rozdíl mezi *ú* a *ů* mizí. Takovým způsobem by se docílilo písma plynnějšího a úhlednějšího, aniž by se stal obraz slova méně jasným, aniž by se ublížilo historickému vývoji, etymologii. Nebyla by to vlastně oprava pravopisu, nýbrž oprava písma. Písmo latinské vypadá oproti českému ušlechtilější, poněvadž nemá tolik čárek a háčků. A toho by se docílilo naší opravou. Anebo, aby se vůbec nemusilo lít nových znaků (*i* bez tečky), mohlo by se jako onoho »jeříku« používat *ə*, t. j. obráceného *e*, nebo *pouhé tečky* nad základní linkou, která by se plynně psala jako gabelsborgovo

l neb *a*, anebo jako klička v těsnopisném: *dvě*. V tisku zatím: *Otce na's*, *posve't* se *jme'no tve'*; *pr'ijòd* atd.

O knížce Dr. Kunstovného, o níž jsme se zmínili v minulém ročníku »Archy«, píše »Obnova«:

»Dr. Ot. Kunstovný vydal úvahu »O českém pravopise a jeho opravě«. V poslední době vyšlo několik brusů jazyka českého, které k ustálení jednotného pravopisu přispěly velice málo. Proto sluší vítati hlasy, které naléhají aby nás konečně přestalo uváděti ve zmatek několik různých gramatických škol. Že by leckde mělo nastati zjednodušení, také jest jisto. Na př. »*ú*« by se mohlo vymítliti, protože písmeno »*ú*« jest zde zcela dobrou náhradou

Dr. Kunstovný proti těm, kteří odporučují úctu k minulosti, konstatuje, že právě v minulosti byl náš pravopis mnohokrát měněn. Kdo by chtěl zachovati pravopis dosavadní z úcty k Bratřím a Husovi, tomu autor odpovídá, že dávno nepíšeme ani Husovým ani bratrským pravopisem.

Poznamenáváme, že Husovu pravopisu nechtěli se učiti ani sami husité. Jest ještě stále velikou otázkou, zda polské spřežky psaní neusnadňují více než náhrn našich háčků. Napíšeme-li na př. »štěstí, čížek, šišák« a pod, kolikrát při krátkém slově běh péra se přerušuje k nastavování písmen! Chce-li Kunstovný opravu radikální, má míti plný zřetel i k tomu, zda jest

potřebi v češtině tolik písmen rozdělených vlastně na dva kusy! Největší svízele při krasopisu a zvláště při knižtisku natropí složená písmena veliká »Á, Ó, Ď, Š« atd. Dá-li se do stroje ruční sazba, háčky a čárky se lehce urazí, tak že v dílech skvostně vypravených třebaš i v titulech čteme místo »ŠTĚSTÍ« »STESTI« a pod.

Do toho má právo mluvit i esthetika. Moderní umělci podrobují horlivě dosavadní písmo zvláště při tvoření velikých nápisů nejpitvornějším změnám, tak že někdy těžko smyslí rozluštíte. Ale tam, kde by rozvoj umění měl zasáhnouti na prvním místě, staly se posud pokusy nepatrné. Dvojdílná veliká písmena straší dále, očepičkované »D, T, E« ruší nápadným způsobem harmonii řádku, vedle mezi malými samohláskami uzfíte třikrát větší změkčené souhlásky veliké. Jest nutně zapotřebi, aby každé třetí čtvrté písmeno bylo složeno ze dvou částí od sebe oddělených? Jestliže při kursivě si vypomáhá stejně mnohý psář tím, že háčky s příslušným písmenem spojuje, zavřuje nečitelnost, ale spolu dává bezděčně pokyn, jak by bylo pro praxi psáření výhodno zbaviti se aspoň nástavek nezbytečnějších.

Chce-li Kunstovný psát nyní »čefi, fskne, delili« atd., jen množi písmena dvojdílná. Má-li tedy nastati opravdu oprava radikální, nechť si vymyslí aspoň pro rozpůlené souhlásky písmena nová. Namítne se, že by se tak poněkud změnila latinka, co by řekli cizinci, kteří by se chtěli učiti češtině a j. v. Na to odpovídáme, že cizinci jest litera »đ, « zrovna tak neznámá jako některá litera řecká. Denis ke konci svého díla »Hus et la guere des Hussites« v dodatku musí poučo-

vati Francouze jak se čte české »ř, ě, ž, š«.

Stolice církevních dějin na c. k. bohosl. fakultě v Olomouci uprázdnil se odchodem kan. Dr. J. Tittela. »Nášinec« upozorňuje na dva vynikající učence, kterým by takové místo právem příslušelo. Jsou to prof. Dr. Jan Sedláč z Brna a Msgr. Fr. Šnopak z Kroměříže, první odborník v otázce husitské, druhý v cyrillo-metodějské. P. Ad. Jašek upozorňuje na Dr. Karla Kyšeleho z Prostějova, který pracuje o době Celsové a protireformační.

Integralisté odmítnuti. Ježto papež Benedikt XV. výslovně projevil přání, aby se nedělal rozdíl mezi katolíky a integralními katolíky, sloučil se integrální časopis v Miláně »Laboro« s orgánem římského katol. vydavatelstva »Italií«, která ode dne 7. prosince je zaslána abonentům »Laboro« až do skončení jich předplatného. Zakročením papežovým proti neplodným sporům o »integralism«, jak se vyjádřil kardinál Richelmy v Turině, skončil hádky, na které se v posledních letech vyplývalo mnoho drahého času () nás jak známo, směr integralský hlásaly orgány P. Škrdla, který stavěl se proti každému splnutí mladších literátů s »Vlastí« a tím vyvolal mnohé ostrosti a přestřelky z tábora moderny. Místo »Integralní« říkal P. Škrdla »ryzí« katolíci. Ve Vídni snažila se zdvihnout prapor integralismu »Oesterreichische Sonntagszeitung«, ale byla odmítnuta samým kardinálem Pifflem. Papež Benedikt XV. v 1. Encyklice rozhodně zavrhuje kaceřování a hašřování mezi katolíky a žádá plnění kněží k biskupům a lidu ku kněžím.

Kritické úvahy. Turzení, že jsme došli v té neb oné věci pravdy, ač se to z dosavadního badání docílit nedá,

jest choroba souvěké vědy. Zvíře to neb ono prý se vyvinulo z nižších tvorů bojem o život a selekci. Pěkná báje, ale žádná věda. V boji o život podléhají i silní tvorové (mamut) — a selekce brání degeneraci. Jsou přece tvorové, ku př. bezhlavé rybičky, úplně bezbranné, bezrozumné — a jsou od pravěku. Někteří tvorové jsou barvou svému prostředí přizpůsobení, jiní nejsou, ku př. koroptev na zoraném poli a vrána na sněžné pláni, severský medvěd a vlk též krajiny — a žijí všeci.

Lidstvo posunulo svým bádáním některé vědění o krok dále: to je věda. Není toho mnoho. Praktické vědění roste daleko rychleji. Vždyť my posud nevíme, co je to v podstatě hmota, co síla.

Lidstvo ve vezdejší životě jest a bude asi vždy na cestě ku pravdě. A jak často je vidíme kráčet po maminách, které od pravdy odvádějí

Pravý vědec oceňuje poctivé snahy i když se berou jiným směrem, poněvadž, kdyby se ukázalo konečně, že směr ten nebyl správný -- i ten poznatek je cenný.

Co však máme říci, čteme-li v »Národopisném věstníku«, jeliž si jinak vážíme, v VIII. ročníku na str. 69:

»Zaznamenáváme jev pro otázku o vědecké výzbroji aspoň části naší studentské mládeže velmi kormutlivý. »Studentský obzor« menšinový postavil se ve svém posledním čísle ze dne 28. ledna 1913 do řady obdivovatelů Martina Žunkoviče atd.«

Když umlčet, tož umlčet — ale proč se kormoutit? Martin Žunkovič sehnal pro pravěk slovanský starých památek dost, více než mnohá akademie. Ač se se všemi jeho vývody neztotožňujeme, přece musíme poctivě přiznati, že přinesl do slovanského pravěku

mnoho světla. A metoda jeho nalezla v Německu několik znamenitých následovatelů, ku př. velmipilného Manna. (O sloupech Rolandových a o francouzské chanson de Roland.)

V čísle 3.—4. z roku 1914 téhož ročníku píše eklektik L. Niederle u svého zeleného stolu toto; str. 71.: »Varito podvrženého RK není nikde doloženo.« Eklektik Niederle asi ví, že všechny námitky proti RK jsou dávno vyvráceny. Ale bylo odhlasováno — a on byl též mezi hlasujícími -- že RK je podvržen, ať je to pravda neb není.

Jak málo jest spolehnutí na eklektika, který neovládá celý obsah, rozsah a dosah sporné otázky, vysvitne z následujícího.

Do seznamu hudebních nástrojů pojal »troubu«, ale nikoliv »roh« (str. 74 téhož čísla a ročníku), a sice proto, že trouba a roh jsou mu totožny, a vším právem. Praví na str. 56: Trouba (roh) je jistě jedním z nejstarších domácích nástrojů, a Kosmas proto právem, třeba nevědomky, klade troubení na rohy (prosím!) do dob báječných. A na str. 58: Tuří rohy figurují jako nástroj pastýřský v starých ruských bylinách. Že se trub užívalo ode dávna i ve vojštitě slovanském při útoku na nepřitele, dokládá pro X. století Dětmar.« Ale na str. 57 ve 44. poznámce čteme: Nejedlý l. c. »Lesních rohů ovšem tehdy nebylo; jsou vynálezem novověkým a v RK hrubým anachronismem« Tak, to je ta věda, jejích věda.

V Brockhausově Conversationslexikon za to čteme pod heslem Horn: »Rohy -- I rohy kovové — jsou nejstarší nástroje hudební, poněvadž rohy byly již přírodou dány. Rozeznáváme dva druhy rohů: jednoduchý přirozený

lesní či lovecký roh (Wald- oder Jagd-horn) — tedy roh prastarý — a lesní roh s klapkami, který jest moderní (Ventilhorn)«. V Jaroslavu není o lesních rozích s klapkami ani zmínky — jak se může mluvit o anachronismu? Vždyť dle Niederle vojsko slovenské při útoku troubilo na rohy již v X. stol. — a ovšem i dříve. L. Niederle namítne: mně jde o slovo »lesní« rohy. Sám uvádí: tuří rohy. Tuří sluli též divocí lesní býci. Valašská pohraniční stráž na Rožnovsku a Novojicku dávala si signály v lesích svými lesními rohy (ovšem bez klapek), které byly druhdy i dřevěné neb kovové — proč by právě v Jaroslavu nesmělo stát lesní rohy — to ví sám Bůh.

V Jaroslavu jest dobrá čtvrtina versů, rýmovaných. Rým stojí buď na začátku, divěchu — záviděchu — střežechu a m. j., buď v prostředku: po bocech, na plecech a j. buď na konci: porubání — radování; utěkati — hnáti, loči — vnoči a m. j. V Jeronymu čteme: polnice ječící, olivy zelené; ječící, zelené jest epitheton ornans, rovněž jako tráva lesní, vůně lesní, seno lesní. A až Niederle bude na našich horách slyšeti zvonění rohů pastevců, snad sám zvolá: je přece úchvatná ta muzika lesní. (Srovnej: j'aime le son del cor le soir au fond des bois.) A tak i v Jaroslavu stojí epitheta, která se rýmují: rohův lesních — bubnův břeskných. Či by L. Niederle měl odvahu tvrditi, že ve 14. stol. byly sice bubny — ale nebyly bubny břeskné?

Nejpěknější tedy na celé věci je, že v RK »lesní rohy« vůbec nestojí, nýbrž »rohy lesní« a to není totéž. Umělec v orchestru hraje na lesní roh, ale nikdy se neříká na roh lesní. Celé

povídání je tedy tak moudré, jako že indiánky, hotentotky a j. sice již pisali, ale česká děva ve 14. stol. o psaní nesměla ještě věděti. Předpokládaná věda není věda — je pavěda.

Poznámka: Na str. 95 téhož sešitu stojí v 7. odstavci: »Archiv městečka Kralic zasluhoval by pečlivého opatření atd. Že archiv je opravdu důležitý, svědčí to, že chová listiny velmi staré: tak své doby vystaveno z něho 11 listin pergamenových, 7 českých a 4 latinské, z nichž nejstarší česká byla z roku 1316«. Myslím, že listiny jsou v Kralicích opatřeny dobře: zachovala se tam jedna po 600 let! A jsou vědeckému badání přístupny: mohou se ofotografovati a uveřejniti. Tak snímek fotografický Listiny krále Jana, právě té z r. 1316, byl v »Českém světě« z r. 1913 a sice v čísle ze 24. ledna uveřejněn. Proč o tom není zmínky? Snad ne proto, že písmo listiny jest téhož typu jako písmo RK? A kde by měla býti listina ta lépe opatřena? Snad v museum? Ale rukopisy musejní jsou vědeckému badání velmi nepřístupny. Zažádáte, abyste směli rukopis ten neb on z na svůj náklad dáti ofotografovati. Vyřízení žádosti přijde po měsících. Dáte rukopis ofotografovati — ale uveřejniti snímek nesmíte. Podáte novou žádost o povolení k rozmnožení. Po měsících dostanete vyřízení, že musíte přiložiti dobrozdání pana X a pana Y. Zaopatřte si toto dobrozdání — a vyřízení nepřichází ani v tom ani v onom smyslu. Tak se podporuje správu musejní snaživé badání. Očividně si správa myslí: zatím ztratíme se buď my, buď se ztratí badatel, buď rukopis — a bude pokoj. Já pak pravím: nebude, pánové.

(V. Horák v Našinci.)

Vrchlický a katoličtí literáti. Po smrti Vrchlického požádal jsem dp. Jana Blokšu, aby v »Arše« uveřejnil svou korespondenci s Vrchlickým. Nedostal jsem odpovědi, ale za to v ročníku 1914 »Nového Obzoru« otiskl P. Blokša 42 listů Vrchlického s poznámkami. Po přečtení jsem seznal, proč ne v »Arše«: V listech jsou výpady na katolické literáty, na Dra. P. Vychodila, Dra. Šimanka, Iva Šolce, X. Dvořáka, S. Boušku, zvláště ostrý na mne. Dvořák a Bouška hájí se na konci zasláném proti výtce Vrchlického o zradě a nevděku (že uveřejnili práce v Almanachu secesse, v orgánu sodomitů a pederastů, jak Vrchlický nazval pražskou Modernu), já svou věc vyložím na konci. Dopisy jednají vesměs o prácech dantovských. Vrchlický se raduje, že v poušti netečnosti pro Danta nalezl v P. Blokšovi spolupracovníka, posílá mu časopisy a knihy (Scartazzini), durdí se na kritiky (Šolce, Šimanka, Hlídku literární, Lutinova, Tezu), vymáhá P. Blokšovi podpory Č. Akademie (na spis o životě Dantově 300 zl., na komentář k Peklu 200 zl. a k Očistci 250 zl.) a, ač s nechutí, přijímá jeho návrhy na opravu v novém vydání, zvláště po stránce theologické, neboť nerozeznává bytost od bytnosti, hubuje na »švindle« a nízké honoráře (10 zl. za arch) nakladatele Ottý, děkuje za zasloubranou, líkér, šperky, ovoce, Madonu (Jeneweinovu). Poměr je velmi přátelský a srdečný. Rozmrzen stálými výtkami v llistě 16. píše, že nejlépe bylo by přeložit Božskou komedii bez rýmu, jak učinil Philalethes (saský král Jan). A nyní co se týče mne: V »Novém Životě« (r. IV. 1899, str. 280) uveřejnil jsem skoro celý 33. zpěv Dantova »Ráje« *rýmem originálu* a podotkl jsem, že bych za

rok přeložil tak celou Komedii, ovšem kdybych měl rok úplně jen pro tu práci volný. Na př.

In te misericordia, in te pietate,
In te magnificenza, in te s' aduna
Quantunque in creatura è di bontate
Ty vlídnost máš i smilování svaté,
máš velebu, a všeho dobra struna
v tvém srdci zvučí v síle přebohaté.

Vrchlický na to reagoval v dopise 32. tímto ušlechtilým způsobem: »Chvilku humoristickou mi způsobil p. Dostál-Lutinov v Novém Životě. Ten dobrý muž chce za rok přeložit celou B. K. rýmem originálu. Četl Jste to, co tomu říkáte? Já nevím, je-li v tom větší hloupost nebo drzost, snad obojí dohromady.« — K tomuto výpadu podotýkám, že V. zlobí se na mne už v listě 20, že jsem v Hl. Lit. »ne-logicky zkřítil« jeho »Kytku aster«. Sám v jiném listě se chlubí, že »na posezení« přeložil půl »Pekla«! Můj překlad shledal pozoruhodným prof. Kraus v berlínském »Liter. Echo« a Vrchlický sám mu nic nevýtýká. Opatřil-li mi Akademie dovolenou a nakladatele, jsem ještě teď ochoten za rok celou B. K. přeložit. O kolegiálnosti P. Blokšy se nešfím. Rozešli jsme se, když v »Moravanu« místo Dantovi sloužil Dru Kohnovi. Vrchlickému budiž odpuštěno, když ve své ne důtklivosti a podrážděnosti viděl v upřímné kritice »pronásledování«. Je to vinou jeho lichotníků. — *Lut.*

O práci Dr. Jana Sedláka, spec. o jeho »Studiih a textech« svědčí posudek V. Novotného ve 4. seš. letošního ročníku »Časopisu Matice Moravské«:

»Dr. Sedlák, známý svými četnými a cennými příspěvky a studiem z oboru náboženských dějin českých, zvláště husitských, zjednal si novým časopisem nároku na uznání a vědět

Panno, jež v andělském . . .

The image shows a handwritten musical score for a piece titled "Panno, jež v andělském sboru trůníš". The score is written on four systems of staves, each with a treble and bass clef. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The lyrics are written above the notes in a cursive hand. The lyrics are: "Panno, jež v andělském sboru trůníš, v jasnosti Boží své zraky sluníš: Nakloň, ó Královno, pokorně lkám, nakloň své milosrdné oči k nám!" The score ends with a double bar line and the date "16/12 1914".

PANNO, JEŽ V ANDĚLSKÉM sboru trůníš,

v jasnosti Boží své zraky sluníš:

Nakloň, ó Královno, pokorně lkám,

nakloň své milosrdné oči k nám!

2. Živote! Sladkosti! Naděje má!
Evino vyhnané plémě stená:
Nakloň, ó Královno . . .
3. V údolí slzavém úpí náš hlas,
ukaz nám Dítě své, oď viny spas!
Nakloň, ó Královno . . .
4. Soužení, sklíčení, ustarání,
zdviháme ruce své bez ustání:
Nakloň, ó Královno . . .
5. Nemáme nikoho na tom světě,
kdo by nás potěšil, voláme tě:
Nakloň, ó Královno . . .

Celkem 8 slok.

Dies irae . . .

HNĚVU DEN kdys ohně silou zma-ří zemi

rozmá-ří-lou, svědkem David se Si-byllou.

Jaká hrůza po oboru, až Pán přijde

ve svém sboru soudit přesně viny tvoří

H. 18. 1894
K. 18. 1894

HNĚVU DEN kdys ohně silou
zmaří zemi rozmařilou —
svědkem David se Sibyllou.

Jaká hrůza po oboru,
až Pán přijde ve svém sboru,
soudit přesně viny tvorů!

2. Trouba divá zazní temně
nad náhrobky celé země:
Vstaňte mrtví! Pojďte ke mně!

Příroda, smř, vody, hory
užasnou, až uzří tvory
vstávat s Bohem v rozhovory.

3. Rozloží se psaná kniha,
v níž je všechna hříchů tíha,
pro které soud lidstvo síhá.

Soudce tedy, když si sedne,
provin tajných závoj zvedne —
pomstě neujde ni jedné.

Celkem 10 slok.

Zvony velehradské.

Na Sestrici.

X. J. L.

The musical score is written in a single system with a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in G major and 4/4 time, with lyrics in Czech. The piano accompaniment is in G major and 4/4 time, featuring a simple harmonic accompaniment. The score is divided into five systems of music. The first system includes the vocal line and the beginning of the piano accompaniment. The second system continues the vocal line and piano accompaniment. The third system continues the vocal line and piano accompaniment. The fourth system continues the vocal line and piano accompaniment. The fifth system includes the vocal line and piano accompaniment, ending with a double bar line. The lyrics are: 'Zvoňte, zvony, na všechny strany, probouzejte Moravy, zvoňte, zvony, na Slováky, na Balkánce, na Tatrány, svolávejte odevšad v Betlém Slávu, Velehrad.' The piano accompaniment consists of a simple harmonic accompaniment in G major, 4/4 time, with a tempo marking of 'mf.' and a dynamic marking of 'p.'.

Zvoňte, zvony, na všechny strany, probouzejte Moravy,
zvoňte, zvony, na Slováky, na Balkánce,
na Tatrány, svolávejte odevšad v Betlém Slávu,
Velehrad!

Prostějov 3. 7. 1912

ZVOŇTE, ZVONY, NA VŠE STRANY, probouzejte Moravy,
zvoňte, zvony, na Slováky, na Balkánce, na Tatrány,
svolávejte odevšad v Betlém Slávu, Velehrad.

Celkem 6 slok.

Loučení s kostelem.

The image shows a handwritten musical score for a piece titled "Loučení s kostelem." The score is written on four systems of staves, each with a treble and bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The lyrics are written above the notes in a cursive hand. The lyrics are: "S Bohem, má radosti, Velebná Svátosti! Když mám jít od Tebe, vždycky jdu s lítostí." The score ends with a double bar line and the date "16/12. 1914." written in the right margin.

S Bohem, má radosti, Velebná Svátosti! Když mám jít od Tebe, vždycky jdu s lítostí!

16/12. 1914.

1. S BOHEM, MÁ RADOSTI, velebná Svátosti, když mám jít od tebe, vždycky jdu s lítostí.
2. Vracím se v ten zlý svět, do strastí, zlob a běd, a vždy si rozjímám, že jdu již naposled.
3. Než půjdu k milým svým, ještě si vyprosím, že si té lásky Tvé na cestu vzítí smím.
4. Maria, máti má, na cestu objímá, a pak mne provází svatýma očima.
5. Anděle Boží, pojď, cestou mne doprovod, k milému domovu lásku nes Otcovu.

všech badatelův v dějinách hnutí husitského . . . Jistě najdeme zde mnohé velmi důležité studie o činnosti Husově, jistě přináší časopis řadu neobyčejně cenných a neznámých nebo málo známých textů pro poznání života Husova i jeho doby, nad to však jest tu i více, jsou tu příspěvky a články, přispívající k osvětlení doby pozdější a také i předcházející, jimiž netoliko doba a osoba Husova, nýbrž i celý věk husitský nabývá v nejednom směru nového, nebo aspoň důkladnějšího osvětlení . . . Jestliže vědecká kritika česká bývá namnoze nucena vyslovovati se proti pracem se stanoviska katolického psaným, příčinou toho není jejich stanovisko, nýbrž to, že nejsou vědecké, ač se za ně vydávají. Sedlák, položiv důraz právě na vědeckou stránku svého podniku, ukázal, že jest si této závady vědom a že se jí chce vyhnouti. Opakují, že se mu to celkem (až na dotčené výjimky) podařilo. Bude-li mu možno -- o dobré vůli jeho nechci pochybovati -- svůj časopis na stejné výši udržeti jako dosud, může býti jist, že mu kritika neodepře uznání a že stanovisko jeho nikomu nebude překážeti.

Sedlák svými přípravnými edicemi, svým zpřístupněním materiálu tak znamenitého usnadnil nejen budoucí vědecké vydání, ale umožnil nebo ulehčil další badání vůbec.

Opakují, že časopis zasluhuje hojného uznání a plné pozornosti jak co do nového materiálu, který v míře obdivuhodné přináší. Sedlák staví se na jediné správné stanovisko historické, že k poznání a vysvětlení jevů historických jest nutné i důkladné poznání jejich okolí a vůbec celého prostředí, věnuje tudíž také pozornost všeskeré době, mimo jiné i spolupracovníkům

a zvláště protivníkům Husovým, jimž namnoze náleží jeho sympatie a pro něž tudíž sbírá doklady zvláště závažné.

Kde otiskuje Sedlák spisy Husovy nebo takové, jež Husovi lze přičísti, znamená práce jeho veliké plus a zasluguje plného i opravdového uznání.

Studiemi o činnosti Husově, především literární, vykonal Sedlák práci ohromnou, za níž mu uznání odborných pracovníků náleží měrou vrchovatou a jejíž výsledky namnoze podrží cenu trvalou, třebaž i zde je někdy možno býti míněni odchýlného. --

A také tam, kde vybízejí k polemice -- věcná polemika jistě jest každému vážnému pracovníku vítána -- přispívají zajiště k vyjasnění sporných bodů, čehož si právě u Husa všichni musíme přátí.

Dr. Jos. Kratochvíl píše v 1. č. »Studentské Hlídky« o estetice novoidealismu: »Objevuje se tedy nová filosofie v hodnotách poetických a uměleckých. Novoidealistické intuíce o souvislosti života duchového s životem hmotným, o možnosti proniknouti v nadsmyslno, o mravních hodnotách života, spočívá na podkladě vědeckém, vyhovuje odvěké touze lidstva po poznání toho, co za zjev se skrývá. Vyšší snahy vědecké přinesly nový, nesmírný popud ke spekulaci metafysické, respektive filosofické. Proti kasárnickému velkoměstu uplatnila se touha po osamocení, po venkově. Vitalismus přírodní překonal mechanismus, synthesisa, analysu, bezvěří potlačeno vroucí vírou, indifferenismus překonán obrozením náboženským.

V učení Kristově ukázal novoidealismus nové stránky, myšlénky božského Mlstra spojeny smělou synthesisou s výsledky moderních věd, nové perspektivy otevřeny duchům laičním po Kráse a Pravdě.

A jest věru zajímavé, že v životě velikých duchů: básníků, umělců, filosofů i vědců, když předčasnou smrtí nebyl přerušen vnitřní vývoj, pozorujeme vždy tři velké intuice života. Jaké pozorujeme i ve vývoji nové filosofie. Prvých motivů jest hledající a pochybovací vášeň, bolest života, ráz tragický. Motiv druhý záleží v širokém zkoumání přírody, v báni života. Ve třetí intuici prvky životní se slučují, očišťují, prohlubují, probouzí se touha syntetická, náboženské pojetí života. Smysl života i smrti se pronikají a spojují tak úzce ve vědomí, že rozloučení není již možné. Nejčistší, nejhlubší a nejlidštější poesie musí opěvovatí vítězství života nad smrtí a smrti v životě. Věčnost pronikne smysl života, minulost překoná budoucnost. •

Báseňky pro děti.

Cinky blinky kudrlinky —
K čertu jděte mi s tím už!
Jenom ta jest pravá báseň,
kterou může číst i muž! L.

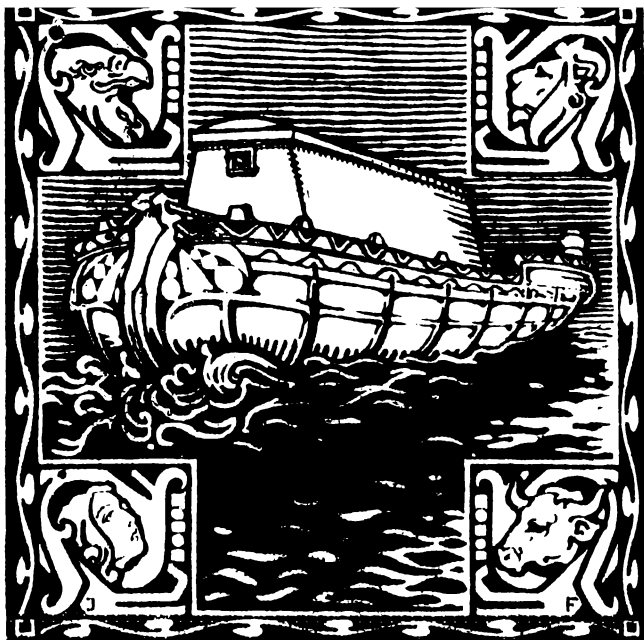
O slovenské písní mariánské přednášel 28. prosince 1914 ve velké dvoraně Měšťanské Besedy v Praze Dr. Alois Kolisek. »Pražský Pájemník« (7. I. 1915) o tom píše: »Ve prospěch milodarů vojnům v poli uspořádal »Lourdský spolek« zajímavý koncert, jehož jádrem byl výklad »Mariánské písně lidové«. Vynikající slovenský pracovník, hluboký esthet a znamenitý řečník prof. Alois Kolisek, kons. rada z Hodonína, ujal se tohoto úkolu slovem i zpěvem tak zdatně, že uchvátil obecenstvo strhujícím způsobem. Jeho výklad byl nejen vystižný, ale opájel šfavnatým obsahem i formou, že udržel auditorium do konce v napjetí. Počal od písně chrámové, přešel ku světské, 1 aneční a skončil vojenskou. Dovedil

na typických příkladech a rázovitých versích, jak účta k Panně Marli ve všech odvětvích byla vkořeněna v lidu (slovenském a moravském), který pro typický svéráz i nad náš dovedl vydržeti. Prof. Koliska jako excellentního řečníka známe, tentokrát poznali jsme v něm i oduševnělého, citového pěvce slovenských písní. —

Mesiáš. Vánoční oratorium pro soli, smíšený sbor a varhany. Slova napsal P. František Žák T. J. Hudbu složil Josef Cyrill Sychra. (Poprvé provedeno v děanském chrámu Páně v Mladé Boleslavi 27. prosince 1914.)

Opřavdovým svátkem hudebním byl beze sporu nedělní duchovní koncert chrámového sboru mladoboleslavského, pořádaný ve prospěch místních raněných vojnů. Na programu koncertu byla rukopisná novinka dirigenta tohoto sboru, ředitele Jos. C. Sychry dvoudílné vánoční oratorium »Mesiáš«. — K velkopáteční kantátě »Na Golgotě«, »Cyrillem« r. 1912 vydané a o rok mladší kantátě »Velkopáteční meditace« přibývá »Mesiášem« dílo třetí Jos. C. Sychra, jeden z nejpłodnějších a nejlepších českých skladatelů církevních, cizinou dávno a dávno obdivovaný, jest u nás v Čechách dosud nedoceňen. Bývá již tak, že v domovině těžko jest se státi prorokem. Dnes tiché. klidné práce, byť byla sebe lepší, není-li podepřena důkladnou reklamou, stíží kdo si povšimne a tak take jest i s mistrem Sychrou. •

Tak píše v »Čechu« soudce jistě povolany K. Douša. (Sychra narodil se 12. března 1859 v Ústí nad Orlicí.) Libretto »Mesiáše« uveřejňuje autor v listě »Ve službách Královny«. Ač prozrazuje dilettanta, přece vyhovuje. Zvláště ukolébavka je pěkná.

ARCHIV

Vydaná
KARL DOSTÁL LUTINOV
v Prostějově 1. dne každého měsíce

OBSAH: čís. 3, Z básní Adolfa Heyduka. Moderna. **PROSTĚJOVSKÁ ZEMĚ**
 F. Odvalil. - Boj o chrám ve Francii. Podává Josef Hana. **PROSTĚJOVSKÁ ZEMĚ**
 K. D. Lutinov - Paříž - Lourdy. (Dle J. Huysmansa D. **PROSTĚJOVSKÁ ZEMĚ**
 Dr. Dom. Bernský: Z úvodu do filosofie křesťanské. - Světlo, **PROSTĚJOVSKÁ ZEMĚ**
 šolem. - Válečná mosaika: O válce a tvorbě kulturní. **PROSTĚJOVSKÁ ZEMĚ**
 Machar píseľpřítel. Lidová legenda. Píseň zašilí proti Anglii. Německy **PROSTĚJOVSKÁ ZEMĚ**
 Lissauer. Přel. K. D. L. Hlasy Svato-Hostýnské. Narozeniny císaře Viléma. Dopis **PROSTĚJOVSKÁ ZEMĚ**
 P. Ant. Urbanovi v Kroměříži. Řeč německého císaře k zeměbraně. - Okna **PROSTĚJOVSKÁ ZEMĚ**
 Johannes Jørgensen o neúčasti katolíků v krásné literatuře. Doba předhusitská **PROSTĚJOVSKÁ ZEMĚ**
 a husitská. Básník Sládek a víra v Boha. Světové názory. Dopis básník **PROSTĚJOVSKÁ ZEMĚ**
 Otokara Březiny S. Bouškoví, překladatel »Eucharistie«. Francouzská poesi **PROSTĚJOVSKÁ ZEMĚ**
 klasická a moderní. Česká literatura v době válečné.

ROČNÍK III. BŘEZEN 1915. ČÍSLO 3

POZVÁNÍ K PŘEDPLACENÍ.

ARCHA vychází 1. dne každého měsíce. Předplácí se na rok 6 K, na půl roku 3 K, jednotlivá čísla 60 hal.

STUDENTŮ při hromadném odbírání (aspoň 10 ex.) předplácejí na rok 4 K. Adresa: Revue Archa, Prostějov. — Píší se složenkami Nového Života neb Archy (číslo konta 17.942).

Předplatné a insertné spiatno a žalovatelné v Prostějově.

Platíte šekem, račte laskavě ku Svému jménu poznačit, zač platíte: AIII (Archa ročník III.)

CM (obraz sv. Cyrila a Methoda),

O (Osudy.)

Euch. (Eucharistie.) Atd.

Připište též číslo, které je na obalu!

LISTÁRNA.

Pro nával látky bylo nám některé ze zaslaných prací odložit do čísla příštího. — Prosíme zvláště o příspěvky k dějinám katol. moderny. — Prosíme snažně o laskavé vyrovnání předplatného!

KOPRAVĚ PÍSMŦA ČESKÉHO došli nás návrhy šk. r. Horáka a P. Holého. Až bude návrhů více, sestavíme mo-salku.

OTČE, ZHRĚŠIL JSEM!

Spovědní listky, ilustrované mistrem J. Köhlerem, doporučujeme duchovním správcům k hojnému rozšíření. 1000 ex. K 5.—; 500 ex. K 3.—; 200 ex. K 1.50. Vydala ARCHA v Prostějově.

EUCHARISTIE Jac. Verdaguera došla vztelého ocenění. (Viz úsudek Otok. Březiny v tomto čísle.) Váz. ex. K 2.60.

Různé hlasy: »Redakci »Archy« v Prostějově: Zašlete mi ještě jednu »Eucharistii« od Verdaguera-Boušky. Taková rozjímání jsou jazyky orlími křídly pro znavenou duši kněžskou! Měla by býti na klekátku každého kněze! V největší uctivosti oddaný Fr. Hala, farář ve Vrchoslavicích. — (Výtisk v původní vazbě stojí jen K 2.60). — Račte mi listků plnit pošty s verši poslat 150. Objednávám podruhé, neboť se všeobecně zalíbily. V. Strmiska, farář v Provodově. (100 listků za 1.50). Dp. Bart. Kotal z Raškova píše: »Ze bílou andělskou knihou (Eucharistii) díky!« — Na revui »Archa« předplácí se ročně 6 K, studenti 4 K. — Köhlerův obraz sv. Cyrilla a Metoděje 10 K. — »Pošli mi ještě jednu Eucharistii Verdagerovu. Je to skvostné! Dr. Alois Kolísek«. — »Zpívejte Pánu«. 1 ex. 20 h, 100 ex. 10 K.

KŘÍŽOVOU CESTU od Fr. Bílka přikládáme k tomuto číslu Archy, prosíme o laskavý doplatek: Zpívejte Pánu 20 h, Křížová cesta 20 h, úhrnem 40 h. (Při větších objednávkách sleva.)

PUBLIKACE.

V. KOTRBA, PRAHA.

Domácí lékárníčka venkovana 70 h. — Památník lásky Boží v nejsv. Svátosti a Srdci Páně. Z Dra Ot. Procházky pfeš. Bohumil Kyselý. 1 K. — Ch. de Bernard: Lvi kuže. 1 K. — Novus Confessarius polyglottus K 1.—

F. TOPIČ, PRAHA.

Osení: 57; J. W. Goethe: Z mého života. 70 h.

J. OTTO, PRAHA.

Elisée Reclus: Dějiny potoka. Ottova naučná knihovna. Rediguje Dr. Zdeněk Tobolka. Svazek 2. — Frant Petr: Do světa širého. Pro mládež — Jan Rokyta: Jadranské dojmy. Básně, 2 K. — Emerich Maixner: O válečných epidemích. K 3.20. — Teffi: Dým bez ohně. K 2.—

A. REINWART, PRAHA.

Katalog knih z oboru hospodářství, zahradnictví, lovcetví atd. Zbarna.

V. V. JENÍČEK, ČÁSLAV.

Musejní pathologie od téhož. J. PELCI, PRAHA (Mikulášská 36.) Antonín Dvořák, Křtitcká studie od Dra. Jos. Bartoška. K 4.60.

F. J. KUBEŠ, TŘEBÍČ.

Jindřich Haša: Moderní písmo ozdobné a reforma psaní. Velmi doporučujeme. Cena K 1.20.

VYCHOVÁTELSKÉ LISTY doporučujeme hojně pozornosti. (Val. Mezihřel) »MORAVSKÝ VENKOV« V BRNĚ Kuneš Sonntag: Moravské cukrovary a řepatství. Cena neudána.

Z BÁSNÍ ADOLFA HEYDUKA.

(Přino pro Archa)

MODLITBA

Dej Pane všemohoucí,
jas v moje oko mroucí
by otmplne zvlétlo
Toc vecm olãone svetlo!

Dej silu moji duši,
af svatý žár v ní vzruší,
dej záhaò znát jí zřídla
a tuž jí chabá křídla.

Zbav žalu jí i hněvu
a dej jí vroucnost zpěvu,
a v azurovém týnu
nech snít jí na svém klínu!

RODNÉ ZEMI.

Má rodná země, ráji nad vše skvoucí,
když na tě zřím, chví hruď se, vlhne zor ;
tys klenotem, jež Tvůrce všemohoucí
jak velký smaragd ovil věncem hor,
by prstenem tím na vždy přetajemně
tě nebi zasnoubil, má rodná země!

Ó Bůh tě chraň! My objali tě duchem,
co jest nám zášť, co nepříznivý svět,
co hrozby meč s poutí ustavičným ruchem,
co smečky křivd a zlob a hrůz a běd ?
My tvými jsme, a vrazi-li nás zmojou,
pak na své štítý padnem u tvých nohou.

To víme však, že v zběsilém nás honu
v čas vystřídá zas jarých vnuků sbor,
jak ondy bohatýry Marathonu ;
že na mohutných štítech českých hor
Svět zlatým písmem naše heslo vznítí :
»KDO PRO VLAST PADLÍ, BUDOU VĚČNĚ ŽÍTI!«

KATOLICKÁ MODERNA.

Příspěvky k literární historii.

I. »ČESKÁ MODERNA« A »KATOLICKÁ MODERNA«

KUPINA SVĚTSKÝCH »POKROKOVÝCH« LITERÁTŮ pod názvem »České Moderny« sdružila se kol »Rozhledů« Jos. Pelcla, které vycházely v Chrudimi. Manifestem dne 1. září 1895 přijala skupina jméno »Moderny«, ale za půl roku se rozpadla. Vznikala od r. 1891 v moravských listech: V Roháčkově »Nivě« a v Dlouhého »Vesně« (příloha »Literárních Listů«). V těchto počaly se tisknout exotické básně a kritiky, které nereferovaly, nýbrž »analysovaly« díla, honosily se brillantním nebo apartním slohem a cizími slovy, blýskaly se velkou »erudicí« a povzneseností, která z obrů dělala trpaslíky a z průměrných lidí velikány. (Tak na př. F. X. Šalda napsal o překladateli z angličtiny J. Váňovi větu, kterou jsem si jako curiosum zapamatoval: »Pan Váňa je causeur. A jaký! Každá věta naráz ocelí. Jiskří. Svítí. Pálí.«) Kritika byla sama sobě účelem, byla uměleckým dílem pro sebe, kochala se ve své mnohomluvnosti více než v díle samém. Básníci i kritikové moderny hlásí se k impressionismu a importují své lásky i své pohrdy z Paříže: Verlain, Mallarmèe, Bandelaire, Rops atd., lidé degenerovaní a přerafinovaní, nemocní exstatikové a satanikové jsou bohy našich Karásků, Procházků, Kamínků, Neumannů, Hlaváčků, Houdeků, Theerů, Sovů, Auředníčků, Kvapilů, Boreckých, Šlejharů, Mrštíků, Svobodu, Hladíků, Krejčích, Vodáků, Dyků. MACHAR a BŘEZINA, kteří také prošli tím prostředím mlhovin, proletěli jimi jako pevná tělesa: Machar spadl k zemi a stal se příliš reálním vojákem bezvěří, a Březina vznesl se nad sluneční systém do kosmického étheru.

V této literární revoluci nepokojných žvlů mísily se prazvláštní prvky v jakýsi moderní romantismus: Impressionismus a Zolův nahý naturalismus, exaltace a dekadence, hyperkultura a primitivismus, individualismus a psychologismus, symbolismus a mysticismus atd., vlivy Goncourtů, Huysmanse, Roda, Strindberga, Hennequina a j. Těžko tu stanovití jednotný směr nebo program, hlavní tendencí byla novost, zvláštnost, APARTNOST. Ani ve směru ideovém nebylo tu jednoty, vedle sataniků vystupovali tu nadšení obdivovatelé katolicismu, novokatolíci, jejichž ideálem byl středověk a kláštery.

Byla to doba zhnusení klasicismem a idealismem, zmrzelo se stále verbalistní horování Vrchlického, zmrzely se vlastenecké, rozumně vybrousené verše Svat. Čecha, jen exotický, aristokraticky opodál stojící Zeyer měl mezi mladými sympatie, v Macharovi ovšem největšího nenávistníka. Je pravda, moderní hnutí bylo z velké části epigonské; byl to právě Vrchlický, který tento moderní kvas přenesl k nám svými překlady z mladé Francie, z Walta Whitmana a j., Vrchlický napověděl všechny revolty a blasphemie Macharů a Neumannů (kult Safana z Carducchio), ale přece byl proskribován, mladou kritikou »trhán«, děti požírali svého rodiče. A konečně ve své dravosti pozřely se mezi sebou. Některým kritikům počalo se požírání a ubíjení starců nechutit a odsoudili je v »Rozhledech«, žádajíce humanní zacházení. (Třebický: Pollice verso). A to bylo příčinou rozpadnutí České Moderny, půl roku po jejím vzniku.

A »Česká Moderna« rozstoupila se na několik proudů vedle sebe tekoucích: Machar zůstal při »Case« a »Naší Době« (v níž 20. října 1894 uveřejnil památný článek o Hálkovi, který jej rozkmořil s Vrchlickým, Krásnohorskou, Vlčkem, Zákrejsem, Schulzem atd.), Karáskova skupina hypermoderních zůstala v Procházkově »Moderní Revui«, Neumann si založil »Nový Kult«, Hladík se přestěhoval do »Lumíra«, Mršík založil »Mor. slezskou Revui«, Šalda rediguje »Volné Směry«, (později »Novinu« a Českou »Kulturu« atd.)

Roku 1895 počala se uplatňovat »KATOLICKÁ MODERNA« (Almanah: Pod jedním praporem, počátkem r. 1896 »Nový Život«.)

Jak povstala tato skupina?

Několik mladých kněží poslední dobou pilně všímalo si literárního ruchu, čtlo kritiky Šaldovy, Krejčího, Karáskovy, hledalo moderní výraz pro katolický světový názor: Nejstarší XAVER DVORÁK, profesor vyšší dívčí školy v Praze, psal v duchu idealistního verbalismu Vrchlického s niternějším, mystickým zabarvením, psal o námětech náboženských, katolických. Benediktin SIGM. BOUŠKA, rovněž žák a přítel Vrchlického, na pokyn mistrův počal překládat felibry provencalské (Mistral), Aubanella, Roumanille, katolické katalance, zvl. Jacinta Verdaguera. Nový svěží vzduch proudil otevřenými okny do katolického světa českého, katolický romantismus, který měl signum aristokratické světovosti. Rovněž bedlivě sledoval moderní literaturu českou bohoslovec KAREL DOSTÁL LUTINOV, s nímž Vrchlický seznámil Boušku, tak že se vyvinuly čilé styky, a součinností moravského kaplana Fr. Skalíka, také epigona Vrchlického, počala se kol vyšehradského kanovníka Kulový, jakožto mecenáše (na vydání Almanachu věnoval 1000 zl.) kupit družima »Katolické Moderny«.

Odkud toto jméno?

R. 1895 F. V. Krejčí v nějaké kritice v »Rozhledech« per tran-
terannam, snad poněkud ironicky, nazval tak katolickou skupinu
terátů, a Lutinov akceptoval toto jméno ve významném článku
»Literární Hlídce« Dra Pavla Vychodila.

Lutinov nebyl nikdy bezvýhradným stoupencem dekadentní
moderní poesie. Jeho ideálem byla katolická POESIE NÁRODNÍ,
čemž svědčí zvláště jeho první sbírka »Sedmikrásy« (1895).
Iž na gymnasiu (v semináři kroměřížském) studoval poesii lidovou
Žarotše, Erbena, Sušila) a po této stránce byl bližší Havlíčkovi
Nerudovi, než Vrchlickému, kterého kritisoval často v »Hlídce
terární«, vytýkaje nedostatek českosti, protikatolické výpady a
alešný kult antiky. Lutinov prožíval v sobě filosofickou krizi
moderního člověka jako »Česká Moderna«, ale proti mysli bylo
na napodobení vyžilé Francie, chorobných zjevů pařížského
arnassu. Viděl už tehdy, že dekadence bude mít jen krátké
vání a prchavý význam, že nemůže se nikdy stát živným chlebem
národa (a o ten mu nejvíce běželo, neboť pojímal literaturu jen
jako duševní stravu národa, který chtěl mít zdravý a silný). Ce-
ěmu »modernímu« hnutí, které se vypínalo s velkou arrogancí,
řipisoval jen význam epigonů, kteří ze zlata, nashromážděného
geniů, razi jen drobné, zdobné penízky, a po nichž nezůstane
literatuře než několik zjemnělých postřehů a frázi pro budoucí
istry velké linie.

Tyto myšlenky Lutinov (tehdy kaplan Wiesenberský) uložil
delší studii v Hlídce Literární: CO JEST POESIE ? (1895) a
akončil článek větou: »Myslím, že tím jsem formuloval literární
redo »Katolické Moderny«.

Tak bylo jméno přijato a zůstalo, i když později program této
kupiny rozšířil se i na otázky církevní, reformní, sociální a
olitické.

Zmíněná studie vzbudila značnou pozornost. Dr. Roháček jí
ak otiskl polovici v brněnské »Nivě« a pozval Lutinova za spolu-
racovníka. Lutinov otiskl tehdy v »Nivě« epickou báseň, ale
adále tiskl své věci téměř výhradně v »NOVÉM ŽIVOTĚ«, který
yšel poprvé v Praze počátkem r. 1896 s obálkou, kterou nakreslil
Bouška.

X. Dvořák neměl kdy, aby se novému listu věnoval, a mladí
orlivi Vil. Bittner a Jul. Koráb byly příliš nezkušení a bez theo-
ogické erudice, než aby byly mohli řídit bezpečně list, který
atolicismu měl razit nové cesty a byl proto od přátel i nepřátel
elmi zárlivě pozorován.

Tak se stalo, že již 3. číslo Nového Života vyšlo v působišti
D. Lutinova, v Novém Jičíně na Moravě. Korektura byla sice
trašná, neboť v tiskárně nebylo českého sazeče, ale Lutinov od
ě doby po 12 roků pevnou rukou řídil obsah i finance podniku

a sdružoval v něm všechny literáty a umělce, kteří projevili nějaký sklon ku katolické ideji.

Bouška přivedl Zeyera a Jeneweina, Vaněk Bílka. Velmi slibně v 1. ročníku vystoupil Fr. Holeček.

Dvořák a Bouška přáli si, aby Nový Život zabýval se pouze literaturou a uměním, aby si počínal vůči přestřelkám »České Moderny« irenicky, a těžce nesli úvodník Lutinových v 1. čísle Nového Života, v němž se obracel stejně energicky proti »buldočké« trhavosti mladých jako proti nesnášenlivé bohorovnosti starých.

Ale Lutinov, nepřítel nemístné courtoisie a přehnaného l'art pour l'artismu, chtěl směr upřímný a otevřený na všechny strany, chtěl aby literatura rostla ze života a pro život, neznal kompromisů v otázkách zásadních, kde běželo o hluboké rozdíly v názorech světových, a vedl svým směrem Nový Život a celé další hnutí Katolické Moderny, až jako faráři prostějovskému po různých persekucích vysmekly se mu otěže z rukou, Nový Život r. 1907 zastaven, načež některé excentrické živly ještě zrádnou působností kálekly štít katol. Moderny, až (v Loskotově »Nezmaru«) zanikly. Literární dědictví »Nového Života« převzala Bitnarova (Pacovského, Hrachovského) pražská revue »Meditace« (Obrození).

Po jejím zániku navázal Lutinov na Nový Život naši »Archu«.

*

Zběžně přelétl jsem vývoj »moderny« a budu jej postupně dalšími kapitolami doplňovati. Byl bych rád, kdyby ostatní členové družiny se ozvali. Fr. Holeček vzdělal se na dokonalého literárního historika (o Pravdovi), ale odmlčel se. S. Bouška by mohl napsat zajímavé články, ale roztrpčen nepřízní osudu stal se černohlídem a mimosou. J. Š. Baar slíbil, že napíše některé vzpomínky z naší hrdinské epopoje. Několik cenných studií již napsal Vilém Bitnar (o Xav. Dvořákovi v posledním Našem Domově, o barvách v poesii Lutinova rozepsal v Novém Věku, ale nedokončil). Pilné a pečlivé jsou práce prof. Helebranta; kěz by pracoval soustavně a vyčerpal látku! V »Novém Obzoru« (r. 1914, str. 76) uveřejnil JAR. HUGO velmi věcnou a pěknou studii »O vzniku České Moderny«. Tento inteligentní a klidný pracovník byl by zvláště povoláným ku třídění materiálu! Studie M. Kavánové »Naši básníci« (Bouška, Dvořák, Dostál, Bitnar) má více ráz esthetický a popularisační než historický. Doufám, že rubrika »Katolická Moderna« bude se těšit přízni spolupracovníku i čtenářů.

PAUL CLAUDEL.

PŘELOŽIL F. ODVALIL.

KŘÍŽOVÁ CESTA.

Imprimatur. Paříž 10. září 1913. G. Lefebvre,
vic. gen. Librairie de l'art catholique, Paris
Place Saint-Sulpice 6.

PRVNÍ ZASTAVENÍ.

SKONČENO. SOUDILI JSME BOHA, K SMRTI ODSOUDILI.
Nám překáží, tož nechceme již Krista ani chvíli.

Nemáme krále kromě císaře, ni zákona, než krev a zlato.
Jej třeba ukřížuj, jen nás ho zbav! Af uvvedou ho hned!
Tolle! Tolle! Tím hůř! Tož obětován buď, nám Barabáš dán
za to!

A Pilát na místě, jež Gabbatha zvou, sed.

»Nic nepravíš?« dí Pilát. Ježíš neodpoví slova.

»Nenalezám viny na člověku tom, však co víc!« řeč dále Pilátova.

»Af zemře, když tak chcete. Dávám jej vám. Hle, člověk ten!«
Tu jest, na hlavě z trní koruna a v purpur přioděn.

Naposledy ještě zrak, slz a krve pln, k nám zaletí.

Co my můžeme? Nelze děl ho tady držeti.

Jak Židům pohoršením byl, tak pro nás hloupostí je.

Ostatně dán již ortel, nic nechybí, židovský, řecký, latinský.

A vidět řvoucí lid a soudce, jenž si ruce myje.

DRUHÉ ZASTAVENÍ.

Navracejí šat mu a kříž přinesen.

»Zdráv buď, kříži« — Pán dí — »dávno's vytoužen.«

Okamžik slavnostní. Ty, křesťane, viz a chvěj se již!

To poprvé na sebe Kristus bere věčný kříž.

Ó dnes naplněný strome z ráje zahrady!

Hleď, hříšníku, k čemu hřích tvůj zavádí.

Již není zločinu bez Boha nad ním, ni kříž, kde není Kristus vbit!

Je jistě velký lidstva bol — však není tu co dít,

neb nahoře je nyní Bůh, jenž nepřišel vysvětlovat, ale naplnit.

Ježíš kříž svůj bere, jak my přijímání.

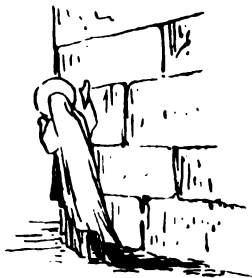
»Mu dřevo za chléb dáváme,« dí Jeremiáš v lkání.*)
Ó jaká kříže délka, ohromnost a obtíž veliká!
Jak tvrdý je a drsný, těžký planou váhou hříšníka!
Jak daleko, krok za krokem, jej nésti a na něm umřít tam!
A ty jej, Pane Kriste, nésti chceš tak sám?

Mne trpělivým učíš na cestě kříže, ježž mně jsi určil zas.
Neb třeba dříve nésti kříž, než kříž povznese nás.

TŘETÍ ZASTAVENÍ.

Na pochod! Ke Kalvarii oběť vykročí i katů řada.
Bůh za šíj smýkán kolísá a k zemi padá.

Co říkáš, Pane, prvému tomu klopýtnutí?
Co myslíš o něm teď, sám zkusiv ho? V zamžiknutí,
kdy klesne se a břímě špatné naložené k pádu nutí!
Jakou nacházíš tu zem, již stvořilo tvých rukou hnutí?
Ó ne že by jen cesta dobrá byla neschoďná,
i cesta zla je záluďná a překotná!
Zde není již jen zpřímá jít, zde s každým kamenem se třeba
seznámiti,
a když i pevný duch, přec noha sklouzne a se sřítí.
Ó Pane, pro tvá svatá kolena, ta obě kolena, jež selhala ti
v ráz,
pro náhlé srdce překypění, pro pád, jímž začal cesty sráz,
pro léčku dobře hozenou, se zemí seznámení,
nás uchraň hříchu prvního, v nějž padnem překvapení.

*) Jerem. 11. 19. Mittamus lignum in panem eius — dá se obstojně přeložit v onen smysl, ježž autor si akkomoduje. Smysl bible je ovšem jiný.

Pozn. překladatele.

ČTVRTÉ ZASTAVENÍ.

Ó matky, jež dítě první a jediné mřítí jste zřely,
na poslední noc vzpomeňte, k vám ubohé kdy záupěly,
na vođu, lež a lékařstva, marně shledávaná,
na smrt, která se plížila, marně zapíraná.
Ještě přezout botičky, převléct by je chtěla —
Již kdos jde jí vyrvat je, hodit v zem, jež zela.
S Bohem, dobré děfátko, s Bohem, tělo z mého těla!

Čtvrtá štace Marií jest, jí vše to se stává.
Hle, na nároží Chudoby Poklad očekává.
Ústa vyschlá, oči již nemají slz k pláči.
Nedí nic, jen hledí tam, odkud Kristus kráčí.
Přijímá ho. Přijímá ještě jednou. Výkřik však
přísně v srdci potlačen silném, přesném tak,
nedí ani slovíčka, v Krista patří zrak.
Matka v Syna, Církev zří v Spasitele líci.
Mu duše letí vstříc jak křik, jež dal vojín zmirající.
Stojí přímo před Bohem, duši čist mu dává,
v srdci nic, co brání se, nic co odvolává,
ni žilka v srdci zbořeném, jež nepřijímá, nesouhlasí.
Jak ten Bůh sám, jenž je zde, přítomnou se hlásí.
Přijímá a patří naň, Syna v lůně počatého.
Nedí ani slova, zříc Svatých na svatého.

PÁTÉ ZASTAVENÍ.

Toť okamžik, kde nelze dál, v před není možno již.
Zde právě pro nás onen spoj, kde my též pod tvůj kříž
jsme připuštěni sklonit se, třebaš z přinucení.
Takový Šimon z Cyrény na kousek připřažený.
On pevně ruku přiloží, za Ježíšem jde milo,
by nebyl nic obroušen kříž a nic ho neubýlo.

ŠESTÉ ZASTAVENÍ.

Žáci vesměs uprchli, Petr zapřel v rozčilení.
Žena v klubko potupy, kde o smrt nouze není,
se vrhá, Pána nalezne, tvář jeho bere v dlaně.
Nás zhrdat světa ohledy uč, Veroniko, odhodlaně.
Neb komu ne jen obrazem, však pravdou Pán je celý,
ten ostatním hned zdá se být protiva podezřelý.
Směr žití jeho na příky, úmysly jeho cizí.
Cos v sobě má, co uniká, co vždy jim v dálce mizí.

Muž, jenž se modlí růženec a k zpovědi jde smělý,
jež v pátek postit se, na mši s ženami zřeli,
to dráždí přece v smích a žert, k úštěpku pobídně.
Ten ať si pozor na vše dá, po něm se každý ohlídně.
Ať pozor dá na každý krok, neb znamením je všem.
Jeť křesfan, třebaš nehoďným, však pravým Krista obrazem.
A tvář, již světu ukáže, je odlesk triviální
té tváře Boží v srdci kdes, zhaněné, triumfální.
Ať ještě jednou zřít v ni dá nám zbožná Veronika,
na plátně, v něž ji přijala, v tu tvář svatého Viatika,
v ten závoj, v který ukryla, v ten uctivý šat Iněný,
tvář hroznů Sběrače, v den jeho spojení,
by obraz jeho ulpěl tam, navždy nezměněný,
z jeho krve, slz a slin našich vytvořený.

SEDMÉ ZASTAVENÍ.

To není kámen pod nohou, ni oprátka, jež stáhla
se příliš upjatá — to duše padla znáhla.
Ó hříchu samovolný! Tvé prostředí nás obestírá!
Když milující nemá pól a pevnosti své víra,
poněvadž cesta zdoluhavá a cíl tak daleký je,
že člověk je tak samotěn a po útěše nvyje.
Ó délko času! Zhnusení, jež tajně roste v hloubi
nad neúprosným zákonem, nad soudruhým, s nímž kříž nás
snoubí!

Proto se ruce rozestrou, jak u toho, jenž plove stěží.
Zde nepadá se na kolena již, zde na tváři se leží.
Tělo padá, pravda; však i duch tentokrát byl svolný.

Nás ochraň pádu druhého, jenž z nudy dobrovolný.

OSMÉ ZASTAVENÍ.

Dřív než Ježíš dospěje hory na úpatí,
s pozdviženým prstem se k lidu poobráť;
pár chudých žen tu v slzách kráčí, s děcký na loktech.
Tu nezříme již Krista jen, tu slyšíme též přítomného vzdech.
To není člověk pouhý však, jenž zobrazen prst vznáší.
To trpěl — ne na obrázku jen -- sám Bůh pro spásu naši.
Tož všemohoucí Bůh ten člověk byl, toť jistá pravda je!
Byl vskutku den, kdy vše to trpěl pro nás strádaje!
Co hrozilo nám, že za takovou jsme cenu zachování?
Je lidí spása ta tak strašně prostá věc, že k vykonání
Syn Boží z lůna Otcova trhá se a dolů spěje?

Když ráj opustil, což to jiného než peklo zlé je?
Co s dřevem suchým stane se, když s čerstvým tak se děje?

DEVÁTÉ ZASTAVENÍ.

Ještě jednou upad jsem, tentokrát naposled.
A tak rád bych se vzpřímil zas, však nejde to tak hned.
Neb tiskli mne jak zralý plod, a člověk, jehož nesu, ten tak tíží.
Chybil jsem, a ten, jenž mrtev se mnou, člověk, tolik tíží!
Tož zemřeme, neb lehčí jest než stát, tak zůstat ležet zbitý,
a tíž je žít než umírat, a na kříži než pod ním býti.

Před třetím hříchem uchraň nás, v němž zoufalství je skryš!
Nic není ztraceno, kde nevyppita ještě smrti číš!
A s dřevem tímto konec je, však železo tu zbývá!
Po třetí padl Pán, však vrchol kde Kalvarie kývá.

DESÁTÉ ZASTAVENÍ.

Hle, mlat, kde nebes pšenice bude vytlučena.
Obnažen Otec. V stánku jest clona roztržena.
Na Boha se ruka vztáhla, Tělo z Těla chví se,
vesmír v hloubi, v základech hrůzou tetelí se!
Když tuniku již vzali mu, šat vzali nesešitý,
na nejčistšího Ježíše se odvažujem zříti.
Nenechali, Pane, nic, všecinko ti vzali,
jako dnes — šat přilíplý, který tělo halí —
s mnicha kápi trhají, závoj s mnišky bledě.
Vzali vše, nic nezbylo, čím bys zakryl sebe.
Není žádné ochrany, jako červík holý
vydán v pospas lidem všem, obnažený v poli.
Tak, tu teď Ježíš vás! K smíchu! Plný skvrn a ran,
na alienisty*) a policii odkázán.
Tauri pingues obsederunt me, libera me, Domine, de ore canis.
On není Kristem. Není Synem Člověka. A Bohem není též.
A Otce nemá v nebesích a jeho zvěst je lež.
Toť blázen! Podvodník! Ať mluví! Ať mlčí zas!
Pacholek Annášův ho bije, Renan líbá v ráz.
Vše vzali. Ale zůstává ta šarlatová krev.
Vše vzali. Ale zůstává ta rána rozpuklá!
Bůh ukryl se. Však zůstává muže bolů zjev.
Bůh ukryl se. Však zůstává můj bratr, který lká.

Pro ponížení tvé, pro pohanění, Pane,

*) t. j. kteří se zabývají znehodnocenými: psychiatři, kurátoři.

na přemožené pohlédni, na slabé, pošlapané!
Pro hrůzu toho posledního šatu strhaného
pomni taďy každého tvora mučeného!
Děti tříkrát řezaných, lékaři jež povzbuzují,
zraněného ubožce, jehož převazují,
pokořených manželů, syna, jenž má v očích matky schnouti,
i té strašné lásky, již ze srdce třeba vytrhnouti!

JEDENÁCTÉ ZASTAVENÍ.

Hle, že Bůh již není u nás, na zemi se svíjí.
Jako smečka na jelena vrhli se mu v šíji.
A tys přec byl tu, Pane náš, u nás byl jsi doma! —
Sedli na tě, srdce ti zmáčkli kolenoma.
Ta ruka, jížto krouťí kat, tof pravice je Všemocného.
Nohy spjali Beránku, spoutali Všuďy Přítomného.
Hlinkou na kříž značili jeho výšku, rozpjetí.
Hřebů-li chce zkusit, buďe pak jeho obraz viděti.
Synu Věčný, meze tvá se Nekonečnost zvala.
Po jakém zde místečku touha tvá se vzňala!
Eliáš, jenž naď mrtvým prostřel se — tof on.
Hle trůn otce Davida, slavný Šalomon.
Lůžko naší lásky, hle, mocné, tvrdě znáš!
Těžko asi vpravit se Bohu v rozměr nás.
Zatáhli. Zapraskají, zaúpějí, zpola vymknuté,
úďy děsně rozčtvrceny, jak šroub napnuté.
Došlo na řeč prorokovu, jehož volat slyšíme:
»Zboďli ruce, nohy, sečtli všecky kosti mé.«
Jsi zajat, Pane, nikuďy nelze uniknouti.
Nohy, ruce přikuty, se s kříže nesmíš hnouti. —
Já s heretiky, bludaři již nehledám nic v nebe šeru
Mně došti Bůh můj, visící na těch hřebů čtveru.

DVANÁCTÉ ZASTAVENÍ.

Trpěl vžďy, tof pravda jest. Nyní zmirá vsak.
S každým Boha oddechem kříž se pohnul tak.
Zde již všecko. Nezbyvá, než listiny jen znění;
z dvojí přirozenosti nestihlého sjednocení,
z těla, duše pramene, z hypostase taje
dovodit, jak možná v něm muka taková je.
Je zcela sám, jak Adam kďyž samoten byl v ráji.
Rty si po tři hoďiny na víně pochutnají.
Ó nezďolné člověku Boha nepoznání!
Host náš slábne, pomalu hlava se mu sklání

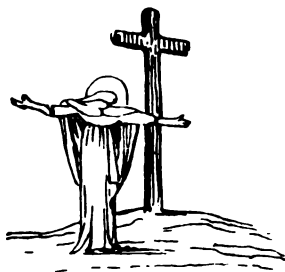
Již ni Matky nevidí, Otce blízko není.
Ochutnává kalich, smrt, v zvolném omámení.
Ještě není octa dost s vodou smíšeného,
že vzhopiv se na kříži, voláš »Žízním« s něho?
Žízníš Pane? Jsem to já, jemuž díš ta slova?
Je ti třeba ještě mne a mých hříchů znova?
K Dokonánu ještě mne řeč zve Ježíšova?

TŘINÁCTÉ ZASTAVENÍ.

Passio se končí zde, compassí se stala.
Krista není na kříži, Matka si jej vzala:
jako vzala slíbení, bere dokonání.
Dotrpěv před zraky všech, v lůno matky se zas schrání.
Církev navždy v náruč svou Miláčka ždá břímě.
Jenž jest tvůrcem člověka, z Boha, z matky símě,
vše to v jejím plášti teď u ní navždy dríme.
Vzala, vidí, dotýká, prosí, pláče, obdivuje!
Rubášem i masí mu, pohřbem, myrhou sluje,
knězem jest i oltářem, nádobou, coenaklem.
Kříž již končí, vyměním zde se s tabernaklem.

ČTRNÁCTÉ ZASTAVENÍ.

Hrob, v němž Kristus položen po svém utrpení,
na kvap rozpečetěný, by tam probodený
přespal noc, než zvedne se k Otci přelajemně:
toť nejen ten nový hrob, toť mé tělo temné,
toť je člověk, útvor tvůj, hluboký jak země!
Teď, kdy srdce dokořán, ruce probodeny,
kříže, na němž není on, mezi námi není,
ani hřichu, by mu ran neodpovídalo dosti!
Spasiteli, přijdi k nám, skrytý, ze Svátosti!
Tvor tvůj ať ti otevřen do své hlubokosti.

BOJ O CHRÁMY VE FRANCII.

PODÁVÁ JOSEF HANÁK.

JSEM SOUŽEN TÍMTO NEBEZPEČÍM CHRÁMŮ. MÁME DOSTI zájmu pro jejich situaci? — —

Opět a opět čtu debaty o zákonu rozlukovém. Není kapitoly v historii intelligence ve Francii, která by nám ukázala takový přehmat ohledně toho, co táž intelligence tvořila během věků. Jistě, naše chrámy jsou dány v plen. Tají v sobě poklady a idey, hle, dva mocné důvody, pro něž nikdy se nemělo zahrávat s jejich bezpečností, již požívají i věci a bytosti bez umělecké ceny. Jejich skvosty, nahromaděné během věků, okna, emaile, věci ze slonoviny, koberce, zlaté schrány na ostatky, oltářní desky, krajky, výšivky, budily vždy lačnost. V každé době byly vydány v šanc zběsilosti a zinatkům, poněvadž vyzývají vášně duše. Ano, jest osudem těchto domů pokoje, aby byly terčem bouří válečných. Dnes však jest jejich situace jako nikdy před tím. Dnes po prvé v historii Francie spějí dle zákona naše chrámy do nebezpečí smrti. Jejich ochrana se dostala do ruk těch, kdož jich nenávidí, pro něž jsou předmětem posměchu.

Text zákona je velmi jasný. Náboženská společenstva, která by měla prostředky i povinnost udržovatí bohoslužební budovy, se neutvořila. A v této situaci, hle, zásada vládní, plná jurisprudence:

Obce -- jako vlastníci -- mohou udržovat chrámy, ale nejsou vázány. Jsou svobodny, tak že nemusejí činiti žádného nákladu na udržování; je-li budova chatrná, ať ji zruší a hrozí-li sřícením, ať ji zbourají.

Naše ubohé chrámy! Není žádné pochyby, jsou obchvácneny svými nepřáteli, obleženy, uvrženy do stavu, kde musejí zahy-

outi — zákonem. Není to přízrak, hle, jsou dány na pospas jako učedníci v aréně!

Dány na pospas — komu? Bestii!

Potom uvádí M. Barrès případ vandalismu, jemuž padla za obětí památka stavitelská v Grisy-Suisnes, kde bohoslužebné věci byly dražbou rozprodány za babku a chrám zbořen. To jej řimělo k tomu, že se obrátil otevřeným dopisem na samého ředse du ministerstva Brianda, v němž mu připomíná, že chrámý joří v první řadě bohatství francouzské kultury, jež třeba odezdati potomstvu tak, jak byly přijaty od předků, a že jeho poinností jako hlavy vlády jest, postarati se o to, aby nebyly íčeny tyto zdroje duševního života.

V listě, kterým odpověděl Briand Barrèsovi, tvrdí, že rušení hrámů není nutným důsledkem zákona o rozluce církve a státu, oněvadž prý se tak stávalo i za konkordátu, aniž by to bylo odnětem ke kritice nebo znepokojení. Zrušovací dekret prý ne může býti vydán dříve, než se prokáže, že v chrámě se nekonaly o šest po sobě jdoucích měsíců žádná bohoslužby. Z tohoto ředpisu zákona prý jde na jevo, že jsou to vlastně kněží a věřící, kteří rozhodují o tom, má-li býti kostel zrušen nebo ne. Podobně prý tomu bylo i se starým kostelem v Grisy-Suisnes, v němž se již nekonaly bohoslužby téměř dvě léta, a jenž byl na spadnutí. Tamější věřící, kteří používají jiného chrámu, potaveného na soukromém pozemku, prý byli státní radou vyzváni, aby se postarali o opravu; na výzvu však ani neodpověděli. Důsledkem toho byl prý vydán zrušovací dekret, kterým se stal kostel nemovitostí obce, s níž tato mohla libovolně naložiti. Ostatně, kdyby prý měl kostel cenu historickou neb uměleckou, byl by býval «tříděn». Na konec připomíná Briand Barrèsovi, že jeho obavý jsou přehnaný a neodůvodněny.

S odpovědí Briandovou není Barrès naprosto spokojen. Na ážeje ironicky na jeho povolání advokátské praví, že kdyby rájil před porotou Seinskou Jacka rozparovače, sotva by vyhrál ří důvodem, že ve všech dobách ženy umíraly. I za konkordátu prý byly chrámy rušeny, avšak jen ty, jež vyplnily svůj úkol. On ale mluví prý o chrámech, které chtějí žiti a na které hlupáci výkřiky radosti nosí rýče a dynamit.

Ministr prý dobře ví, a každý může předvídat, že zákon rozlučovný brzy pokryje Francii sříceninami. Je prý povinen chrániti ájmy Francie a k nim patří v první řadě chrámy, poklad civiisace. At prý odhalí, jaké úmysly má v tom ohledu vláda. Dle jeho slov prý jsou katolíci držitelé chrámů bez titulu, památky náboženské závisí od dobré vůle obecních představenstev. Mezi ěmi jsou však taková, jež zaslepena politickou vášní, touží je bořiti jako pozůstatky fanatismu. Co prý hodlá učiniti, aby

uchránil tyto vznešené projevy franc. ducha proti novým barbarům, kteří včera po dražbě v Grisy vláčili pokrov pohřební kalužemi?

»Celkem — podotýká Barrès — p. Briand nevysvětluje nic. Snad se k tomu nehodí otevřený list, půjdu tedy promluvit s ním osobně.«

Potom líčí živými barvami rozhovor s Briandem. Tento mu praví, že lituje upřímně těch katolíků, kteří jsou ztrápeni nad tím, že nemají dovoleno zříditi náboženské obce, jež by spravovaly jejich úctyhodné zájmy a pečovaly o chrámy, jež tak oprávněně zajímají pana Barrèsa. Ale čím prý vina? Na Řím prý se musí obrátiti se svými výtkami a ne na něj. Barrès správně podotýká, že náboženské obce měly vnést mezi katolíky vlastně rozkol. Pamatuje si, jak kdysi Renan u přátelského stolu s radostí předpověděl, že církev ve Francii zahyne rozkolem. Toto poučení starého mistra si dobře zapamatoval Anatol France, jenž po rozluce napsal: »Stát nebude činiti rozdílu mezi biskupy pravověrnými a rozkolnými, věřící se rozštěpí, povstanou soupeřící strany a jednota poslušnosti bude zlomena.«

Je to tradice, praví Barrès, která plně oprávnjuje nedůvěru katolíků. Nepřišel prý však k Briandovi proto, aby s ním pojednával o filosofii, historii a proto mu ještě jednou namítl:

»Naše chrámy se rozpadají nebo rozpadnou ve sříceniny. Jak čeliti této zkáze? Čím jí chcete zabrániti?«

Když ministr podotkl, že přehání, pravil mu:

»Je to otázka faktu, a fakty mně dávají příliš za pravdu. Popíráte? Plyne to ze zákona. Obce, jichž jsou majetkem, nejsou povinny je opravovati; v tom jsme za jedno, není-li pravda?«

»Ano«, pane Barrèse.

»A katolíci také nic . . . .

Místo odpovědi na tuto otázku pravil ministr vstříc:

»Klerus má nesmírné zdroje. Donuff-li mne, povím, jak se pořádají v některých chrámech pravé koncerty s tourniquety u dveří, a zjistím obnosy, jež se vyberou. Raději je však věnují na podporu patronáží, jež jsou válečnými zbraněmi, místo by opravovali kostely. Jen ať mě nedonutí říci to s tribuny.«

Barrès mu na to odpověděl, že neví, kde viděl katolíky, nestarající se o své náboženské budovy; sám však že jest ochoten vypočísti mu obce, které z radosti, že mají uprostřed návsi sříceninu, upřely věřícím právo, svým nákladem opravit kostely.

Briand pravil, že takových obcí není a velebil státní radu, jež prý se snaží o uklidnění. Pochopuje prý jeho velmi úctyhodný zájem o chrámy, zvláště s ohledu uměleckého, který jej vede k nadsázkám. Nesmí prý se všemu věřiti. I on prý není pro politiku klacky a uznává důležitý moment chrámů pro venkov; tam

prý se vesničané každý týden scházejí, jsou prý jakýmisi středisky pro obchod. U kostelů se vypravuje, pojednává o záležitostech . . .

M. Barrès poznává, že s politikem, jenž tak pojímá důležitost chrámů v životě lidí, je další rozhovor bezúčelným, odporučí se mu s úmyslem, obrátiti se s otázkou chrámů na celou zemi a přednésti ji s tribuny všem.

Učinil tak 16. ledna 1911 ve sněmovně při generální debatě rozpočtové velkolepou řečí, v níž byl s počátku vyrušován dvěma třetinami poslanců; avšak na konec uchvátil všechny nesrovnatelnou důležitostí předmětu, nádhernou formou a hlubokými myšlenkami své řeči.

V úvodě podotýká, že již otevřeným dopisem upozornil ministra na nebezpečí, které zákonem rozlukovým hrozí chrámům, a tázal se ho, jakým způsobem hodlá se postarati o záchranu architektonické; fyzické i morální fysionomie vlasti. Odpověď ministrova nepodala řešení jasného, bezpečného, rozhodného.

Seznam chrámů, které svým stavivem již pokrývají půdu, je dlouhý. Jak je zachrániti? Chrámy jsou nyní závislé na dobré vůli obcí a díky Bohu, velký počet představenstev pečuje o ně dle možností, jako o jiné veřejné budovy. — Jsou však i představenstva, chrámům krajně nepřátelská. Dají se rozdělit na tři skupiny. K první patří ony obce, které bezdůvodně odpírají každý příspěvek na udržování chrámů, jež jsou jejich majetkem. Jako typický doklad uvádí obec Lignières, kde starosta zavřel chrám a obec nechce nic činiti, ač zákonem o rozluce se obohatila zádušním jménem v obnosu 15.000 franků, které nese 363 fr. úroků.

K druhé skupině náležejí obce, kde katolíci chtějí nésti část nákladu na opravu, jsou však od obce odmítáni, jak je tomu na př. v Souvigné, kde obecní rada se usnesla zbořiti zvonici, ač lamnější věřící chtěli ze svých kapes doplniti obnos, který bude státi zbourání, by byla zvonice opravena.

Třetí skupina obcí nechce dovolit opravu chrámu ani tehdy, chtějí-li věřící nésti všecken náklad, jak se stalo v Méricourtu, Buseauiu a jinde, takže věřící jsou nuceni modliti se pod klenbou, hrozící sřícením.

To jsou fakty, jimž podobné by mohl uváděti až do zítřka. Řečníku se nejedná jen o záchranu těch chrámů, jež mají cenu uměleckou, ale i takových, které jsou nevzhledné, opovržené, které nepřinášejí užitek ani železným drahám, ani hospodským . . . Žádá záchranu pro všechny, i pro ty, o nichž nikdo neřekne: »Jaký by to byl pěkný taneční sál, jaké museum!« Mluví pro záchranu chrámů, nemajících pro sebe žádného důvodu jako toho, že jsou místem duchovního života.

(Pokračování.)

FINIS MUNDI!

(Z knihy: Ve mlýně světa)

Ó dívej se na blankyt nevýslovné něhy,
jímž táhnou oblak různotvárné sněhy,
a hleť Orionu obraz velkolepý —
neb zítra? — Zítra budeš slepý!

Ó zpívej si tu píseň milovanou,
již zpívávals, když duši snoubils s Pannou,
tu píseň od Smetany, která s nebem spíná zemi —
neb zítra? — Zítra budeš němý!

Ó poslouchej kanárka klokotání,
orchestru Wagnerova bouřné horování,
jak mannu pij hlas matky staré suchý —
neb zítra? — Zítra budeš hluchý!

A naposled vem něžný kvítek lípy
a ssaj a ssaj dech sladký v lačné chřípí,
ssaj slední cigarety dým a slaný výdech moří,
neb zítra? — Zítra všechno shořít!

Ó zlíbej ret, jenž hlaholí ti lásku,
ó zlíbej ruky otce svého vrásku,
ó zlíbej dítě, jež ti v náruč padne
neb zítra? — Všechno bude chladné.

Ó myšli jen a sni! V nervosním paroxysmu
domysli konce svojich syllogismu
a těkej duchem kvítím světa pro pel,
neb zítra? — Všechno bude popel.

V cár budou mapy, světovládců plány,
a hráze mezi pevninou a mořem ztroskotány,
dál mezi hvězdami a zemí v jedno splyne,
a v onom světě tento zhyne, zhyne, zhyne.

A proto modli se a miluj, duše drahá,
vylétej výš, až kam tvá touha sahá,
neb dříve než se hory odějí zas nachem,
hlas trouby zazní andělské, a všechno bude
prachem.

K. D. Lutinov.

PAŘÍŽ — LOURDY.

K 11. ÚNORU 1915.

(Dle J. Huysmansa Dr. Alois Kolisek.)

ORIS K. HUYSMANS VE SVĚM SPISE »LE FOULES DE LOURDES« sličně vypisuje dějiny rozličných zjevení P. Marie, která se udála ve FRANCII a vymezuje poměr jejich k onomu velkému DIVU devatenáctého století, jehož milostí žije století naše a budou žítí století věkův . . . k LOURDŮM.

Nesmíme zapomenouti, že Marie přišla do LOURD nejen zvat hříšníkú k pokání a ukazovat moc svojí přimlavy tolikerými úzdavy, nýbrž přišla též a to hlavně dosvědčit, že jest »Nepoškvrněné Početí«, jakž čtyři roky před tím za článek víry prohlásil v Římě papež Pius IX.

Ve zjeveních, která se před zjevením Lourdským stala na rozličných místech půvabných Pyrenej, nebylo nikdy řeči o této výsadě: Maria osobně nikdy o ní nemluvila až do roku 1830, kdy jí zjevila jediné z předchůdkyní Bernadettiných totiž Kateřině Labouré v Paříži.

Bylo to tedy v tomto městě, kde Maria poprvé mluvila se člověkem o neporušenosti Svého zrození.

Abychom pravdu děli, již od doby Karla Velikého křesťané v rozličných provinciích Francie uctívali Neporušené Početí Panny Marie, a Universita Pařížská řídila se v této věci naukou sv. Anselma; ba v století 14. ve chrámě sv. Severina byl oltář i bratrstvo Nepoškvrněného Početí.

Úcta k Immaculátě v Paříži kvetla . . . ale pak živořila . . . až v r. 1830 v měsíci listopadu Maria se rozhodla vzkřísiti ji nejen k novému životu v Paříži, nýbrž k rozkvětu v širém sytětě.

Tu zjevuje se Kateřině Labouré v kapli Sester Lásky (Šedé sestry) v ulici Rue du Bac; velí raziti a rozšiřovati medaile Nepoškvrněného Početí.

Malá kaple však nemůže pojeti zástupů, jež se hrnuly do Rue du Bac. Panna Maria věc jinak spravila. Když zjevila se v oné kapličce, byl při faře sv. Františka Xaverského, kamž klášter Šedých sester náležel, farářem M. Dupriche-Desgnettes. Vynasnažoval se rozšířiti co nejvíce hnutí Nepoškvrněného Početí, když najednou byl jmenován farářem »PANNY MARIE VÍTEZNÉ«. Tato farnost byla z nejhorsích v Paříži; farní chrám zel prázdnotou od rána do večera. Marně se farář pokoušel dostati sem

několik věřících. I byl tak sklíčen a ve svědomí znepokojen, že si umínil vzdáti se fary, aby snad jiný — lepší — kněz pokusil se probuditi ono nutné svědomí . . .

Více než kdy jindy zabýval se touto myšlenkou, když 3. prosince 1836 ráno, o slavnosti sv. Františka Xaverského, patrona své bývalé farnosti, přistupoval k oltáři sloužit mši sv. Pokušení, aby nechal všeho, mučilo jej tak kruté, že nemohl ani své pobožnosti soustřediti; při »SANCTUS« se vzpamatoval a prosil Boha »aby jej zbavil těchto muk.« Sotva, že přednesl tuto prosbu, jakýsi vnitřní hlas mu sděloval určitá slova: »ZASVĚT SVOJI FARNOST NEPOSKVRNĚNĚMU SRDCI MARIE« — a hned nabyl klidu. Po mši sv. pátral sám u sebe, nebyl-li to klam, illuse, ale v tom slyší tatáž slova ještě jasněji. Přišed domů napsal, jakoby na něčí diktát, stanov y BRATRSTVA ku zvláštní účt ě Neposkvrněného Početí -- a dříve než svůj plán dal do veřejnosti, — jeho farní chrám se plnil, aniž se vědělo, proč a jak. Brzy byly tu zázračné úzdravy, brzy obrácení hříšníků. Panna Marie Vítězná stala se znenáhla slavným poutním místem v Paříži.

Maria přešla přes vodu (řeku Sein u), zarazila svůj příbytek v nejzkaženější čtvrti města, blízko Bursy, v tábořišti židovstva peněžnického a soukenického; úcta, která se zrodila v Rue du Bac, kdež se P. Maria zjevila, byla přenesena do starobylého chrámu Augustiniánského a množství návštěvníků, jež se zde každoročně shromažďuje, jest nesmírn o. Zázraky u P. Marie Vítězné v Paříži! Vizme!

V protikřesťanském pařížském list ě »La Lanterne« byla jednoho dne výzva: »Kdo chce spatřiti zázrak, ať si zajde ve čtvrtek a v neděli večer mezi 7. - 8. hod. do chrámu vítězné Panny Marie«.

Toto překvapilo jednoho starého pána, odběratele listu. Nechal obřízati svého stáří a šel ve čtvrtek do chrámu, aby viděl, dějí-li se tam skutečné zázraky. Bylo to v květn u r. 1879. Vstoupiv do chrámu, zaslechl právě kázání, v němž kněz poukazoval na milosrdenství Panny Marie, naděje hříšníků. A hle, Panna Maria zvíťazila nad srdcem starého hříšníka, žijícího mnoho let bez Boha. Po kázání šel do sakristie ke kazateli a pravil mu: »Vidíte před sebou starého, nešťastného hříšníka. Noviny »La Lanterne« oznámily, že se dějí v tomto chrám ě zázraky. Zvědavost mě sem přivedla; slyšel jsem Vaše slova, a Maria nade mnou zvíťazila. Rád bych se vyzpovídal.«

Po zpovědi pravil stařec knězi: »Mám tak velkou radost, že musím za ni obětovat něco Pann ě Marii. Poraďte mi, co. Jsem boháčem a mohu ledačím projevit i vděk vůči t ě, která mi zachránila duši.«

Kněz vlídn ě odvětil: »Jen jedin ě chce od Vás P. Maria. Váš sem přivedla vyhláška v list ě »La Lanterne«. Přiveďte sem v neděli REDAKTORA on ěch novin!«

»Nebude to lehké«, pravil pán. »Nebudu již odběratelem toho listu a zříkám se všeho styku s jeho redaktorem.«

»A přece si to přeje Panna Maria«, odvětil kněz, propouštěje hříšníka.

Naplněn zvláštní silou k vyplnění těžkého úkolu, šel příštího dne k redaktorovi.

»Přicházíte právě vhod«, oslovil ho redaktor, »sbírám denní příběhy. Nemáte nic pro mne ?

»Ano, nejdůležitější novinou je, že se stal včera v chrámu Panny Marie zázrak.«

»Sláva, hned mi vypravujte, jak se to stalo. Zase jedna příležitost, abychom zafali kněžím žílu!«

»Zázraky se dějí«, děl vážně stařec, »ale chtěl bych, abyste je spatřil i Vy. Pojďte proto v neděli se mnou; zavolám Vás.«

Redaktor se vymlouval, že nemůže obětovati této záležitosti celý večer. Ale přece povolil. O půl osmé přišel starý pán. Šli do chrámu blahoslavené Panny. S počátku ohlížel se redaktor kolem dokola, naslouchal hudbě, prohlížel oltář a podotkl ke svému soudruhovi: »Vše se mi líbí, hudba je pěkná, kostel vkusný, ale kde jsou zázraky ?«

»Račte trpělivě vyčkati, spatříte je za krátko.«

Po chvíli vystoupil na kazatelnu farář. Redaktor obrátil se ke svému příteli a řekl rozčileně: »Ještě to mi scházelo . . . Dobrou noc, nechci slyšet kázání . . . možná, že se později vrátím.«

Dobrý jeho přítel zdržel ho však slovy: »Zůstaňte jen, neboť zázraky dějí se právě při kázání.«

Více ze zdvořilosti než z přesvědčení setrval. Ustoupiv do kouta naslouchal redaktor s počátku roztržitě, ale pak sledoval pozorně řeč knězovu. Poslouchal napjatě, až náhle mu vytryskly slzy. Za hodinu klečel u nohou kazatelových, vyznává své hříchy. Od té doby věnoval se službě církve, stav se spolupracovníkem světoznámého francouzského časopisu »L'Univers«.

*

Zvláštní hyperdulie v Lourdech (první zjevení stalo se Bernadettě Soubirous 11. února 1858) jest opakování, zvětšené, rozšířené do všech končin země . . . Úcta u Panny Marie Vítězné jest omezena jen na diecesi Pařížskou. Úcta lurdská má zde (v Paříži) svoje počátky, ale Panna Maria jí nezavedla, leč až starodávná víra mateřských kostelů Pařížských byla světu uložena za článek víry.

DR. DOM. BERNSKÝ: Z ÚVODU DO FILOSOFIE KŘESŤANSKÉ.

(Pokračování.)

JAK ZKOUMÁ FILOSOF, JAKÝ JEST POMĚR ku hmotě. Odpověď na tyto otázky musí uspokojiti snahu po jednotě, musí utvořiti správný názor na život. Všechny tužby rozumu, všechna přání srdce musí uspokojivou odpověď odvoditi z taktu stanoveného názoru na svět. A priori možno říci, že jen ten systém filosofický správně rozřešil svou úlohu, který střední místo zaujímá mezi přehnaným empirismem a přemrštěným idealismem. Jak již řečeno, musí býti východištěm stanovení správného názoru údaj z *zdravého smyslu*: jestliže přespříliš filosof na ně se spoléhá a jim důvěruje, nevznikne toliko »*naivní realismus*«, ale i upřílišněný *empirismus*. Jestliže dojde k důsledkům, naprosto odporujícím údajům *zdravého smyslu*, pak není to toliko *skepticismus*, ale i upřílišněný *idealismus*.

Kriterium správnosti systému filosofického tedy jest:

Jen ten systém jest správným, který jak ve svých principech, tak v důsledcích z nich odvozených stojí uprostřed empirismu a idealismu, či lépe řečeno, jest jakousi syntésí obou.

Deus et Dies.

Dle biogenetického zákona, též dějinami filosofie vládnoucího, přišla doba úpadku filosofie středověké. Znechutila se bídnou latinou a upřílišněnou formou syllogistickou; spekulace filosofická, které se obdivujeme u knížete scholastiky, Tomáše Aqu., zvrhla se v suchopárné, nechutné hádky malichernůstkářské — *littera zabila ducha*.

Renaissance zastínila scholastiku; více lichočila fantasii než působila na rozum — ale přece sesadila scholastickou filosofii s trůnu jejího — scholastiku ztrnulou, lišící se od dřívější filosofie scholastické jako noc ode dne.

Boj proti autoritě církevní, ovládající celý život, velkolepé výsledky věd přírodních, rozkvět matematiky a filologie tof pole, z něhož vzešla filosofie novověká.

První charakteristickou známkou její jest přerušení tradice filosofické.

Filosofie scholastická z n a l a filosofii řeckou: Aristoteles, Proclus, Averroës, Avicenna jsou překládáni a vykládáni; — jest filosofii »novou«, protože křesťanství jí propůjčilo nové prvky ku zbudování jednotného názoru filosofického; ale tolik používá filosofie řecké, že v jistém smyslu možno říci, že staví na jejich základech.

Ne tak filosofie novověká. Pro ni neexistuje filosofie křesťanská, filosofie středověká. Vrátila se sice pod vlivem renaissance k filosofii řecké — ale jen na krátko — chce býti filosofii úplně novou.

Nepoužívá důsledků bádání vědeckého, aby opravila, zdokonalila středověký filosofický názor na svět— nýbrž chce stvořiti úplně nový, odlišný od dřívějších, dle názoru jejího nesprávných, názor světový.

Abý možnou byla tato nová stavba filosofická, bylo potřebí odstraniti hlavního činitele ve filosofii středověké, autoritu náboženství.

Ve scholastice nerozlučnou byla filosofie a náboženství — což ostatně jest v tehdejší době něčím zcela pochopitelným.

Byla to církev, která měla v rukou veškeré školstvo; ona zakládala university, její autoritě byly podřízeny.

Na fakultách působily kněží světští i řeholní — není divu, že úzký byl vztah mezi filosofii a theologií.

Filosofie byla sice přípravou na studium theologie: ale zdůrazňován byl vždy podstatný rozdíl mezi filosofii a theologií, obě byly samostatnými. Řád přirozený neslučitelný jest s řádem nadpřirozeným; neodporují si navzájem, ale podstatně se liší.

Řádem přirozeným obírá se filosofie, theologie pak řádem nadpřirozeným.

Vůdčím světlem ve filosofii jest přirozené světlo rozumové, v theologii světlo víry. Filosofie závisí na theologii potuď, pokud z ní poznává pravdy nadpřirozené, pravdy zjevené, s nimiž v bádáních svých nemůže a nesmí přijíti do rozporu. Theologie používá filosofie, ne aby tato určovala, čemu třeba věřiti, nýbrž aby odůvodnila pravdy zjevené, aby dokázala »pravdu víry«.

Že není jiného poměru mezi filosofii a theologií ve středověku, než který zde naznačen, o tom svědčí filosofy a theology scholastickými z a m í t a n é tvrzení několika reakcionářů 11. století »philosophia ancilla theologiae«. —

Není filosofie služkou theologie — anebo jest služkou, nesoucí před theologii-paní »hořící pochodeň«: filosofie dokazuje »veritam fidei« — bez těchto důkazů pravdy zjevené pro mnohé by nebyly věrohodnými — tedy nesmělo by se jim věřiti.

(Dokončení příště.)

SVĚTEC LITERÁRNÍM APOŠTOLEM.

(Pokračování.)

KONCEM SRPNA 1814 PŘIŠEL WERNER DO VÍDNĚ; CO jej táhlo do krásného císařského města na Dunaji, nevíme; ve své autobiografii píše: »Zašel bych daleko, kdybych měl uvést příčiny, které vedly Wernera do Vídně.« Ubytoval se nejprve u Servitů v Rossau. Poznal brzy, asi prostřednictvím Schlegela a Müllera, Patera Hofbauera. Na Wernera, nepokojného ohnivého ducha, který proloužil a prohlédl léta, kterému náboženství bylo sluncem života, muselo tak urovnané, tiché a přec energické, při tom naprosto nezištné, v myšlení i jednání na výsost náboženské jednání světcovo velice působit. Proto také se úzce připojil k němu, a dal se jím, »jemuž není hozen rozvázati řeménky obuvi«, jak sám z kazatelny prohlásil, vésti jako dítě. Úcta jeho k mohutné osobnosti svatého kněze šla tak daleko, že učinil tento výrok: »Mezi živými znám jen tři mohutné zjevny: Napoleona, Goetha a P. Hofbauera.«

A P. Hofbauer doveďl jej zcela upravití dle svého ducha a neopomenul ani jej pokořiti vida, že je od přirozenosti poněkud pyšný a pro sebe zaujatý. Jednou dopustil se Werner v kázání v kostele sv. Voršily dogmatické chyby; Hofbauer mu naporučil, aby se příští neděli opravil, a Werner to učinil.

Dobrý znalec lidí Hofbauer byl to jistě též, který Wernera přivedl k tomu, by vystoupil na kazatelnu; neboť dobrovolně to neučinil; »bez své vůle«, praví ve své autobiografii, »byl ku kázání vybídnut.« Působil nejprve jako kazatel v některých chrámech předměstských, později mluvil z prvních kazatelen vídeňských; zvláště za trvání vídeňského kongresu, kdy všude neřest se rozšířovala, působil mocně: »Tu vystoupil Werner, bičoval neřest, aniž by bral ohled na kterýkoliv stav, a kázal zase katolicky.«¹⁾

»Celé vystupování Wernerovo«, píše Brunner,²⁾ »bylo nanejvýš originelní a pro Vídeň něco úplně neobvyčejného. Vysoká postava, markantní tahy, dlouhý nos, neobvyčejně černé brvy, poněkud dutý hlas, pruský dialekt; výraz tváře měl úplně ve své moci. Druhý Jan na poušti, vybízející lid k pokání.«

K tomu působil též v kruzích, které byly církvi odcizeny, jméno jeho co básníka: Zachariáš Werner, doveďný světák, slavný básník, přítel a chráněnc Goethův jako katolický kněz na kazatelně, to hnal mnohoého muže pyšného ducha z celého toho

¹⁾ Brunner, m. j. m. str. 177.

²⁾ Brunner, m. j. m. str. 178.

světového města na jeho kázání: a unášející jeho výmluvnost přivedla mnohou ovečku zbloudilou zase k stádu Ježíše Krista, takže Hofbauer jej právem nazval hlásnou troubou Boží.

O Wernerových kázáních píše Dorothea Schlegelová, nejvýznačnější dáma z kroužku Hofbauerova, několikrát ve svých dopisech! V říjnu 1815 píše, že Werner v den sv. Voršily u Uršulinek výborně kázal,¹⁾ v listopadu, že jeho kázání velice působí.²⁾ V březnu 1816 píše Bedřichovi ze Schlegelů do Frankobrodu: »Kázání Wernerova stále dělají furore, je k nim nával až radost; jdou tam i lidé, kteří jaktěživ o kostel nezavádili; hubují naň, ale přece zase přicházejí. Lidé z vysokých kruhů večerejí o šesté hodině, aby slyšeli jeho kázání. Působí velice blahodárně, neboť nestoupe jen návštěva jeho kázání, nýbrž i v ostatních kostelích v městě i v předměstích.«³⁾

Tak působil Werner úspěšně na vídeňských kazatelkách; tato činnost odpovídala jeho schopnostem a vyhovovala proto jeho přáním. Ideje, které jej kdys zaměstnávaly, v jádru se sice změnily, a psací stolec zaměněn za kazatelnu, ale hybná síla, snaha pracovat pro náboženství, zůstala táž. »Knihy působí v tomto ohledu«, psal kdysi v září 1802 Hitzigovi, »málo aneb vůbec ne. Potřebujeme apoštolů (NB. v moderním smyslu), kteří pracují za určitým cílem.«⁴⁾ Teď sám se stal apoštolem, který »slovem i pohledem bratřím« z kazatelny kázal; jako kdysi apoštolé vše opustili a šli za Pánem, tak obětoval i on, jak sám praví v úvodu k »Machabäer« (Machabejci) »důležité nejvyšší a nejčistší snažení zdraví, vlasti, časnou slávu a snad i úctu u přátel, »ano obětuji jí«, pokračuje, »i nejbolestnější všech obětí, po celý život trvajícím zvyk mého bytí a snažení, mou básnickou lyru, po které mohu teď po letech snad jen několik málo hodin sáhnout.«

Ale v těchto málo hodinách rozezvučely se struny mistrně pod zkušenou rukou mistrovou. Z listu z roku 1818, adresovaného jistému příteli z mládeži, můžeme nahlédnouti do jeho literární dílny. »Co se mi asi za 15 let«, čteme tam, »na hrbolaté cestě a v putování mém zvláště namanulo co kámen úrazu i příčiny k další pouti, zachoval jsem si v poznámkách, jichž mám již v stancích, sonetech atd. značný počet: chci je někdy, prodlouží-li Bůh můj dosti ubohý život, příležitostně s poznámkami, nebude-li mi to možno, (poněvadž se mi dosud nedostávalo pokdy, abych

¹⁾ Dr. J. M. Raich, Dorothea von Schlegel und deren Söhne Johannes und Philipp Veith, Briefwechsel. Mohuč, 1881. 2. sv., str. 325.

²⁾ Raich, m. j. m. 2. sv. str. 334.

³⁾ Raich, m. j. m. 2. sv. str. 339.

⁴⁾ Brühl, Geschichte der katholischen Literatur Deutschlands. Lipsko, 1854. Str. 148.

je opsal, a po mně jich nikdo opsati nemůže), pak utonou nečteny v moři zapomenutí. Totéž platí i o dramatickém dítku srdce mého, druhé části Kříže v východního moře, které mám od roku 1805 z polovice hotovo, aniž bych byl dosud mohl dále na něm pracovat, čehož jest mi upřímně líto. Taktéž nedokončeno jest mé s Boží pomocí nejpodařenější dílo: Eucharistie aneb nejsvětější Svátost Oltářní, mešní hymnus. Je spracován dle proslulého obrazu stancového Raffaellova, la disputa del s. Sacramento, aneb lépe řečeno před ním, obsahuje dílem lyrické, dílem epické i dramatické znázornění oběti mše sv. v jednoduchých, prostých písních a tak srostlo se srdcem mým, že stále prosím Boha, aby jen tak dlouho nechal mě žít, až je dokončím! Než, buď vůle Jeho! Taktéž nedokončen jest životopis Raphaelův, též dle obrazů, v kanzonách. Dokončeno, ale dosud netištěno jest: Matka Makka-bejců, duchovní tragedie. K jiné duchovní tragedii vypracoval jsem již úplný plán. Vidíš, že mám mnoho ještě in petto, že jsem se Mus nezřekl. Než narodil jsem se již 18. listopadu 1768 a nemám času, neboť spása mé i jiných duší má přednost! . . . Pod titulem: Duchovní cvičení na tři dny (Vídeň u Wallishausena, 1818) vyšlo nedávno několik mojich duchovních básní, z nichž některé jsem recitoval i z kazatelny.«¹⁾

Vidíme z tohoto dopisu, jak v celé jeho básnické tvorbě převládají náboženské motivy a tendence, a že básník Zachariáš Werner stal se právě tak apoštolem svého katolického přesvědčení jako co kazatel. Symbolicky skládá zlaté péro, věnované Dalbergem, jako hlavní nástroj svých poklesků, hříchů, ale též lítosti, v klenotnici Matky Boží v Mariacelli a prosí (ve vlastnoručně psaném věnování) Boha, by mu dal síly k získání duší, aby alespoň poněkud napravil »hrozné pohoršení, které svým psaním způsobil«, (k čemuž přidává tyto verše):

Nesrážej mě k smrti dveřím,
nedávej mě červům v plen,
dokud obraz, v nějžto věřím,
v lidu není probuzen!
Dej, ať Tebe hlásám lidu,
jejžto halí hříchů noc;
zář, jež plaší hříchů bidu,
mnou nes jemu na pomoc.

Krásným vysvědčením jeho věrného, katolického smýšlení jsou dva zpěvy, které věnuje památce svého zesnulého přítele a otce Hofbauera, ve kterých zpívá chvály vznešenému kněžství katolické církve.²⁾ Zajisté to byla láska k světcům, která jej pohnula ke vstupu do kongregace; než brzy v pokoji ji opustil. 18. února 1823 ná-

¹⁾ Otisknuty v »Coelestina«, duchovní dar pro pani a dívky. 1837 str. 178.

²⁾ Otisknuto u Brunnera, m. j. m. Str. 407 a 408.

sledoval svého milovaného učitele ve smrti a byl dle posledního přání vedle něho pochován.

Tito čtyři mužové, kterým ve spolku s Hofbauerem zvláště ležel na srdci rozkvět poučné a kazatelské literatury, sešli se k společné práci v nábožensko-poetickém časopisu »Oelzweige«, který pod heslem »Spějme k tomu, co míru slouží«, »V sobotu 1.—2. ledna 1819« ponejprv vyšel. Duševní zakladatel a vlivný rádce tohoto nového podniku, jenž spěl za obnovením náboženského života, byl P. Hofbauer.

V »Oelzweige« vycházela souhlasně s církevním rokem náboženská poučení; v básních i povídkách projednávány motivy náboženské; mystikové, na které Hofbauer sám, jak známo, své přátely upozornil, byli zde u veliké vážnosti. Výsledek nového tiskového podniku všeobecně překvapil; za vedení Jiřího Passy-ho¹⁾ a Silberta v 5. a posledním ročníku dosáhly »Oelzweige« takové obliby, že muselo býti pořízeno i nové vydání. Škoda, že tento pěkný časopis z příčin ne zcela jasných, snad proto, že hlavní spolupracovník vstoupil do řádu, zanikl. 31. prosince 1823 ohlásil svůj konec básní »Schwanengesang und Schluss des fünften und letzten Bandes der Oelzweige«, z níž vyjímáme v překladu dvě poslední sloky:

Čas letí tak rychle, mách perutí opět,
hned toho, hned odvolá pěvce zas jiné,
a neshoví ani, než lehký rok mine,
ni truchlící labutí nedá zpěv dopět!
I ona jest odňata z lyrických her
do vážných sfer.

Tak dozněla docela poslední píseň;
jen poslední ohlas se do duše snáší!
Je loučení! — Naděj však truchlící vznáší,
že ve věčném míru se rozplyne třeň
To shledání přáním jest těch našich slok
v ten veselý rok!

Pozdější pokusy o nové vydávání tohoto časopisu selhaly. Brunner o tom píše: »Roku 1841 — tedy 18 let po zániku časopisu »Oelzweige« — měl znova vycházeti pod titulem »Oelzweige, Konversationsblatt für Katholiken« za redakce bratří Nepomuka a Antonína Passy.« — Tendence časopisu měla zůstati nezměněna, jen rozšířena o několik rubrik (korrespondence z ciziny, misijní zprávy, zprávy z diecésí, Vídeňské diecéšní zprávy a recenze). Censor Scheiner udělil »Admittitur«, ale c. k. centralní knižní revisní úřad zrušil 19. června 1841 toto votum a nařídil: »Projektované rozšíření se zavrhuje, titul má zníti: »Frische Oelzweige«, dovolena jsou jen sdělení o nábožných nadacích a

¹⁾ Nar. 1784, bratr již uvedeného Antonína Passy-ho, nadaný básník, vstoupil jako bratr-laik k Redemptoristům a zemřel 1836.

o povýšení, a i tu nutno si vyžádati souhlasu politických i duchovních úřadů.* Censor Scheiner rekurval k nejvyššímu politickému a cenzurnímu úřadu a vymohl výnos ze dne 11. prosince 1841, který povolil nový titul i vyřízení, ale rozhodně vymýtil přímou korespondenci z ciziny a diecesánní zprávy, protože by pak časopis měl charakter církevně-officiální, a k tomu přidal napomenutí, aby se nikterak nebojovalo proti misím jiných křesťanských vyznání. — (Příště dále.)

VÁLEČNÁ MOSAIKA.

O VÁLCE A TVORBĚ KULTURNÍ

přednášel dne 1. února v naplněném sále Měšťanské besedy spisovatel dr. F. X. Šalda. Ve stručné ale hutné přednášce šlo mu o to, zodpověděti otázku, pokud může válka, zejména pak dnešní moderní světová válka působiti na tvorbu kulturní. Právil: Válka sama je dílem kulturním, není improvisací, je dílo dlouho připravované miliony mozků a srdcí, válka, zvláště dnešní světová válka je arci dílem lidského umění organizačního, není náhlým bojem, ale vrcholem dlouhé práce a organizace za míru. A na konec zvítězí ve válce ona strana, která dovedla vyvinouti největší sumu nejvyšší energie, zvítězí ten, kdo v míru dovedl vychovati tuto energii v lidu, kdo jí v nejvyšším napjetí umí vyvolati. Mravní cena války je, že nám sice strašně, ale krásně ukazuje, že hrdinství není nic náhlého, vzrostšího v jediném okamžiku, ale že je to vytrvalost, státi neumdlené na svém místě. Je to ona mravní síla, která vyhrává bitvy. To pochopuje Tolstoj ve »Vojně a míru«, když vykládá, proč Rusové porazili Napoleona u Borodina, proč »dobyli mravního vítězství«; proto, že byli duchem silnější, proto, že dovedli vytrvale státi i v neprudčí střelbě Napoleonově. To pochopuje také Ruskin, když na otázku, proč máme cítiti vojáka i v míru, odpovídá: ne proto, že zabijí, ale proto, že v případě potřeby dá se zabítí. Jeden z vychalovatelů války, de Maistre praví, že válka vyvíjí v lidech ctnosti, o nichž v míru nemáme potuchy. Není v tom však celá pravda, válka nemůže v lidech vyvinouti, co v nich není; kdo je malým v míru, bude malým i ve válce. Válka má však ten význam, že ukrytý heroismus všedního života vynáší na světlo. Ona nám také objevuje jedinečnou krásu lidu, který s úsměvem na tváři tvoří toto dílo za ostatní. To nám lépe než co jiného dává přesvědčení, že jest kdesi síla, která drží svět a ta je klidná a pokorná. Toto poznání nás obohacuje. Tím je válka kladným prvkem. Proti odstředivým tendencím moderního života soustřeďuje. Tvorba kulturní musí nésti spravedlivý poměr mezi individuem a kolektivitou. Válka zdůrazňuje mravní pospolitost lidstva, bez níž není pravé kulturní tvorby. A proto není neodůvodněno, čekáme-li od této války nápravu i v moderní tvorbě kulturní. Připomíná jednotlivci závislost na celku, učí správnému poměru mezi volností a vázaností, že volnost je ne v požitku, ale v napjetí, třeba v zápase, neboť požitek je spotřeba, tvorba však je výrobou nového.

Válka nese v sobě jistě také nebezpečí, ale je nutno pochopiti, že tvorba je usoustavněné nebezpečí, že je nebezpečí samo. To všechno však jsou nepřímé účinky války; válka sama nemůže nic vytvořit, může jen spolupracovat na vytváření nových poměrů. Válka však nemůže zdušňovati víru v lidství.

Válka urychluje vývoj děl a činů, způsobuje úžasné zrychlení děje životního. Nemůžeme předvídati vývoj, neboť pak by to nebyl vývoj, ale logické schema. Dnešní doba je velká, ale jest nám pečovat, abychom ani pro tu, která přijde po ní, nebyli malými.

Za plného zájmu shromáždění skončil dr. Šalda své hluboké vývody. — Přednáška uspořádána byla spolkem »Vesmír« v jeho cyklu o válce. (Nár. Listy.)

* * *

»POCHOD ARMÁDY«, který jsme uveřejnili na první straně tohoto ročníku »Archy«, vzbudil jakousi sensaci. Celá řada časopisů jej otiskla (České Listy, Český Západ, Hlas Lidu v Čes. Budějovicích). Jediný hlas ozval se proti tomuto výkladu o poslání války: Špindlerovy mladočeský-malicherné a nafouklé Podřípské listy. Po 2 měsících teprve otiskl pochod ten Herbenův »Čas« (z nějakého krajinského listu; »Archy« nečte a proto je také tak znamenitě informován). »Čas« otiskl ovšem onu báseň s úmyslem poštvat své čtenáře, a to se mu podařilo. (Autor dostal insultační lístek z Kyjova, z Jihlavy a z bojiště — vesměs anonymní, což mluví samo.) Ale »Čas« při tom přehlédl, že jeho vlastní spolupracovníci a stoupenci pokroku nabyli o poslání války podobných názorů, ba že je dokonce »Čas« se souhlasem uveřejnil (ba dokonce celý feuilleton od dšamy!). S podobným úmyslem a výsledkem otiskl báseň z »Času« později »Hlas Lidu«. Báseň vyšla v ARŠE -- tedy pro inteligenci. K. D. L.

* * *

J. S. MACHAR píše příteli E. Mandlerovi v »Čase« 31. ledna 1915. (Půl roku války mlčel.)

Jděte odhodlaně a pozorujte: nad tím kolotáním těl lidských, nad rudými zněmi Smrti železná, neúprosná Nutnost trůní, již všecko přijít musilo, jak přišlo. Smrt žne a za ní rozsévač jde Život, syn její věčný -- třeskot děl pak hlásí, že v říši Času, pro dnes očím skryté, se rozbořuje vše, co zralé k pádu. V to velkolepé divadlo Vy jdete co jeden z činitelů. Duchem rytíř, jak poznal jsem Vás, zůstaňte i dále. Vy budete vždy nepřítelem čestným těm, naproti nimž postaví Vás Osud -- Jsteť Vy i oni řemesníky Dějin. A strachu nikdy nedopřejte místa.

* * *

LIDOVÁ LEGENDA.

Vypravovali mi lidé, co slyšeli od vojinů: Když pluk se vracel z bitvy strašně hladov, u vsi jakás paní čekala je s chlebem. Z pecna krájela — a divno! Pecna neubývá! Když pojedli, kdos z vojáků se tázal: »Co myslíte, má paní, kdy as konec té válce bude?« Ona na to jemu: »Až můj svátek přijde!« A odešla — a už jí nenalezli.

PÍSEŇ ZÁŠTÍ PROTI ANGLII.

Německy napsal Ernest Lissauer. Přel. K. D. L.

Co je nám do Francouze, co do Rusa?
Rána od rány, kus od kusa!
Nemáme k nim lásky,

chráníme Vislu a Vogésy.
Jen proti jednomu zdviháme záští pavézy;
milujem vřele, nenávidíme vřele,
jednoho máme jen nepřítele:
A toho všichni znáte.
Za šedou vodou schoulený sedí,
v závisti, vzteku a úskoku hledí,
oddělen vodou, jež husta jak krev.
Ten musí poznat soud náš a hněv!
Přísahu přísaháme, bozi to vědí,
přísahu železnou proti všem vichřicím,
přísahu dětem a dědicím,
hlas ten jak bouře se Německem valí:
V jediné záští z nás každý se halí:
Milujem svorně, nenávidíme vřele,
jednoho známe nepřítele:

ANGLII!

V kajutě loďní — toť slavnostní síně —
sbor důstojníků sedí ku hostině:
Jak šavle sek, jak plachty vzlet,
tak jeden k pozdravu pohár zved,
jak veslo když zapleskne:
»Dni, jenž se rozbřeskne!«
Komu ten pohár platil?
Všechny jeden vztek schválil:

PROTI ANGLII!

Najmi si žoldáků ze všech zemí,
z prutů zlata si vystavěj lemy,
pokryj celý oceán — přišď vedle příďě —
počítáš dobře, však přec budeš v bídě!
Co je nám do Francouze? Co do Rusa?
Rána proti ráně — kus od kusa.
Bojujem o ocel a, čím má být spěš,
jednou však přece se smíříme též:
K tobě však máme vždy jenom ZÁŠŤ,
na souši nenávisť, na vodě zvlášť,
nenávisť hlav a nenávisť rukou,
nenávisť korun a kladiv, jež tlukou,

nenávisť sedmdesáti milionů,
jež v jediném slévá se a hřmí tonu:
PROTI ANGLII!

* * *

HLASY SVATO-HOSTÝNSKÉ uveřejňují v č. 1. pozdravy moravských vojnů:

Důstojní! Přijměte především srdečné díky za Váš lístek. Slova oné sloky (na polničce vydané »Archou« v Prostějově: Milený!) zní mi jako hudba a táhnou duši jako vánek z lesů hostýnských. Ochranou sv. Matky z Hostýna jsem až dosud zdrav atd.
A. Š.

Veleď. pane! Srdečný dík za lístek s P. Marií a básničkou, která opravdu člověka dojme a nadchne! Jsem teď ve větším městě atd.
J. J., malíř z Bystřice.

* * *

NAROZENINY CÍSAŘE VILÉMA.

(K. k.) Berlín, 28. ledna. O oslavě narozenin císaře Viléma ve velkém hlavním stanu sdělují váleční zpravodajové B. T. a L. A. toto: Slavnost konala se v rámci prosté bohoslužby. Dvorní kazatel mluvil na citát z bible: »Ukládá nám břemena, ale také nám pomáhá« (Hospodin). Císař byl vážný a jeho oči lpěly na kazateli. Po bohoslužbě konal císař přehlídku vojska a oslovil válečné zpravodaje: »Dobré jitro, pánové; klaním se vám. Píšete famos. Konáte tím výtečné služby. Vaše články mají velmi vlastenecký vzlet. Má velikou cenu pro naše lidi v zákopech, můžeme-li jim posílati takové věci. Mou zásadou jest slovo starého Johna Knoxe: »Jeden muž, při němž stojí Bůh, je vždycky většinou«.

* * *

DOPIS P. ANT. URBANOVI V KROMĚŘÍŽI.

Důstojný pane!

Při odchodu mého bataillonu na severní bojiště (10. 9. 1914) poctil jste nás svou přítomností při slavnostním rozloučení na náměstí v Kroměříži a nadchnul jste mužstvo úchvatnou promluvou. Dovoluji si Vám zaslati zprávu o činnosti pěšího pluku arcivévodý Karla č. 3. v bitvě u Ivangorodu . . . .

Prosím Vás, abyste Vy, důstojný pane, jako zvolený zástupce ušlechtilého moravského lidu z této zprávy poznal, jak nanejvýš znamenitě, udatně a vytrvale příslušníci Vašeho národa bojují nyní za císaře a říši. Věřte mi, mužstvo bylo v těchto nepopsatelně těžkých, krvavých bojích obdivuhodné.

Není nikterak mým úmyslem, aniž mým úkolem dělati »náladu«, nejsem k tomu nikterak oprávněn, jest to však mým vlastní zkušeností nabytým skálopevným přesvědčením: Morava může býti hrda na své syny; neznám hodnějšího, věrnějšího a statečnějšího lidu. Viděl jsem je bojovati, krváceti, umíratí, tyto znamenité muže. Činili všechno s nezdolnou odvahou, s radostí, přímo šťastní i ve smrti, kteréž patřili v tvář s pevnou důvěrou v Boha, neohroženě a bez bázně.

Ano, mohu to tvrditi: Válka, boj ukázal, jak dobří, krásní a ušlechtilí tito lidé jsou. Nebylo nenávisti, nebylo závisti, jen láska ku kamarádovi, poctivá vůle, vykonati co nejlépe svou povinnost. Boj ukázal, jaké čisté duše skrývají se pod prostým, všedním zevnějškem. Je to výsledek staletého působení náboženství. Láska k vlasti, ku panovníkovi, radostná obětavost k rodině a příslušníkům národa, poslušnost a schopnost odříkání: odkud by to všechno tyto prosté děti rolnické byly vzaly, kdyby jim to nebyla církev ve staleté pilné práci v duše vstřípila a pečlivě pěstovala?

Tak viděl jsem Boha žíti v duších bojovníků, a Bůh jim dá vítězství. Synové Moravy jsou dobří a ušlechtilí, a církev víra je takovými učinila.

Sponner, major.

* * *

ŘEČ NĚMECKÉHO CÍSAŘE K ZEMĚBRANĚ.

Z Berlína, 1. února. (K. k.) Válečný zpravořaj Scheuermann oznamuje berlínským listům, že řeč císařova, kterou pronesl na své narozeniny středoněmeckému zeměbraneckému bataillonu, jenž konal až dosud službu v hlavním stanu, zněla: Dobré jitro, zeměbranci! Vyslovuji vám Své blahopřání, že vaše přání, abyste přišli do fronty, se splní, a Můj dík za to, že jste svou věc zde rádně konali. Byl jsem s vámi velmi spokojen. Víím, co mám ve své zeměbraně. Všude, kde zeměbrana přišla před nepřítel, bila se statečně, na východě a ve Vogesách. Nedávno byla to zeměbrana, která s hrdinnou statečností dobyla důležitou výšinu a nepřítel vyřadila. Konejte tudíž zrovna tak. Buďte zdraví, kamarádi, Mé požehnání vás provází! -- Když se císař dozvěděl, že odjedou do oblasti korunního prince, obrátil se radostně ještě jednou k mužstvu a pravil: »Nyní však pozdravujte Mého syna!« — Bataillon odpověděl nadšeným »hurá!«

Johannes Jørgensen o neúčasti katolíků v krásné literatuře.

Johannes Jørgensen navštívil 15. října 1913 kněžský seminář v Brixenu a při té příležitosti měl ke shromážděným bohoslovcům promluvu, v níž na nejvyšším zajímavým, originálním, jen sobě vlastním způsobem dotekl se a vysvětlil tak často přetřásané thema o inferioritě katolíků. Mimo jiné pravil: »Byl jsem tázán, proč tak mnoho se mluví o neúčasti a méněcennosti katolíků v krásné literatuře. Čím to, že na druhé straně skutečně je tolik a tak významných talentů. Okamžitě nedovedl jsem odpovědět. Později však napadlo mně dvoje rozluštění toho problému. Předložím vám je. Jedno rozluštění je to, dle něhož můžeme si představit svět jako nějakou zahradu. V zahradě jsou rozličné rostliny, jež všechny svým časem kvetou a po svém čase ovoce pčinášejí. A tak myslím, že na dějiny světa dlužno patřiti jako na zahradu, a tu především křesťanství během života lidstva vypučelo v tak krásné květy, že všichni dosud nad nimi žasneme a jim se podivujeme! Jdeme jen jednou do Itálie, do všech těch zemí, kde kultura církve byla mocnou a silnou. Tam uvidíme, jak křesťanství kvetlo v umění. Teď domnívám se, přišla pro křesťanství hlavně doba plodů. Vidíme to na velikém rozvoji života charitativního . . . Víte, že všude na světě je na sta a na tisíce

domů křesťanské lásky, bohaté to plody se stromu křesťanské lásky — to je naše velikost, kterou nám nikdo upřítí nemůže. Květy jsou pryč, plody jsou zde. Bohatě obsypán je strom křesťanství, a snad není daleko ona hodina, kdy objeví se andělé Boží a shromažďovati budou plody do stodol nebeských. To jest jeden důvod. Druhý je tento: Kdo uchází se o nevěstu, zpívá. Víme všichni, že z jara ptáci zpívají, když ucházejí se o nevěstu. Po sv. Janu umlknou ptáci, protože domovské svazky jsou již uzavřeny; mláďata jsou v hnízdě a není více kdy ke zpěvu. Kdo nedosáhl ještě štěstí, ten zpívá svůj bol, svou zádumčivost, ten zpívá všechnu tu bouři a lseň svého srdce; a tak vidíme hojnost písní, které vyjadřují touhu po pravdě. Avšak my uvedli jsme již domů nevěstu. Pravda je naším vlastnictvím a Bohužel děláme to jako ti ptáci: nezpíváme víc — je to lidské. A souvisí to také s tím, že sil, které jsou k dispozici, použití nutno k jiným účelům, především pro veliký úkol charitativní. Pravím však, kdyby ta manželská láska byla v pravdě velkou, činila by to tak, jako to činila láska k nevěstě, ba překonávala by tu lásku k nevěstě tak, že zpěvy, básně, jež zaznívaly k počtě pravdy, nebyly by méně krásné a méně četné než ony, které vznikají z touhy po pravdě. Myslím, že nemilujeme pravdu dostatečně, síc bychom k její počtě více

zpívali, více jásalí a nádhernější zámky krásy a umění bychom jí stavěli, než jak činíme. Z toho tedy následuje, že *potřebujeme ještě větší lásky, než jakou máme*. Lásky, která je dosti velikou, aby všechna charitativní díla, jichž je třeba, při životě udržela, ale ještě i přebytek lásky, jenž vylévá se v dílo krásy . . . .«
Fr. Dohnal.

Doba předhusitská a husitská.

Napsal Jiří Sahula. (Vyšlo nákladem »Politického družstva tiskového« v Hradci Králové.) Je to nová, obšírná studie pilného spisovatele v oboru dějin husitství. Kniha vnáší světlo do středověkých církevních poměrů v Čechách použitím rozsáhlého materiálu a zvláště nejnovějších věcných výzkumův. Autor vysvětluje důmyslně příčiny a důsledky »babylonského zajetí« papežů v Avignoně a církevního rozkolu. Líčí významný rozvoj země koruny české v době té, popisuje, jaké následky měla kritická situace hierarchie pro církevní poměry české. Přehledně vysvětluje osudy českých reformátorů před vystoupením Husovým; líčí, jakou přeměnu vnesl viklismus do ruchu reformačního. Dále se zde dočítáme, dle jakých předloh spisoval a učil Hus a jak praktickou reformaci širých davů prováděl. Spisovatel poučuje o poměru mistra Husa k svobodomyšlným křesťanům a modernímu pokroku na základě vlastních slov mistrových, vykládá podrobně způsob Husových útokův i obrany. Ke konci poukazuje výstižně na dalekosáhlé důsledky husitského převratu. Kniha ta zpracováním nejnovějšího materiálu historického jest velice cenným obohacením literatury o době husitské a přišla jako na zavalanou. Vede k skutečnému uvědomění. Sloh spisu jest velice přístupný, celé zpra-

cování jest populární, aby kniha vnikla do nejširších vrstev. Stran 428. Cena pouze 1 K 60 h franko. Objednávky vyřizuje Družstevní knihkupectví v Hradci Králové.

Básník Sládek a víra v Boha.

Arne Novák, známý literární kritik, píše v »Topičově Sborníku« o tomto předmětu následovně: »Sládkovo prudké a opravdové lidství neztrácí ani na okamžik důvěryplné vědomí přítomnosti Boží: magnetickou střelkou životní jistoty Sládkovy jest víra, že nelze Boha pozbýti, dokud jest srdce pravdivé a čestné. Nezachránil si v náboženství jen elegicky vděčnou vzpomínku vyvanutého dětství, nepřepodstatnil jím pouze úzkost unavených čiv a stesk poděšeného srdce, ani nehledal matně a nezávazně božství ve vývoji kolotající hmoty a vzestupující abstraktní myšlénky - jeho víra, jednoduchá a mužná, vzrušeně osobní a odhodlaně dramatická, uvývá z křesťanského theismu a vrací se k němu. Před Ot. Březinou, jehož opojený pantheism letí na zářících křídlech daleko za hranice sluneční soustavy, aby posléze rozjhl v kosmických mlhavinách, měli jsme v J. V. Sládkovi básníka nejnáboženštějšího: oba významáči vidí celý Život ukryt v klíně Božím, vše posvěceno, vše vykoupeno, ale vše v rušném pohybu za zdokonalením. Proto Sládek nezná Smrti, která ničí a ukončuje: Bůh, věčný a účastný hospodář, posílá ji »dumnou, mhavozárnou spasitelku« jako dělnici, aby obdělávala a kypřila lány Života. Kde je, ó Smrti, osten tvůj ?

Světové názory jsou dva: křesťanský a atheistický. Křesťanský názor kposuzování života přibírá vedle rozumu lidského Boha, nejv. Bytost, jenž mocně zasahuje v dějiny srdcí i duší lidských.

S přibráním Boha přibráno jest celé křesťanství, neboť jen ono podává pravdu o Bohu svým Zjevením. Atheistický názor shasil světla na nebi, nepřijal Boha k posuzování dějů, ale spokojil se úplně a výhradně lidským rozumem, jemuž bylo zakázáno opustiti zemi a čas. Eufemisticky se říkalo tomuto názoru: vědecký, moderní, pokrokový, empirický, exaktní atd. Oba názory měly a mají své stoupence, proto utkaly se v boji, který dosahoval nejvyššího bodu před světovou válkou. Více než 90 procent novin lámalo kopí pro moderní světový názor, universitní stolice, vědecká díla, celá nejnovější kultura, parlamenty, řečníci na schůzích, veliký kapitál, to všechno stálo v řadách jeho. Boj vnikl do nejposlednější vesničky a nezastavil se ani před posvátností krbu domácího. Právě rok 1915 měl býti triumfálním jeho vítězstvím. Prozřetelností Boží a svobodným jednáním lidským přišlo však ke světové válce, a tu oba světové názory podrobeny byly generální zkoušce. Ne jedna osoba měla rozhodovati, ale miliony mužů, stojících v poli v zákopech, a miliony žen, dětí, rodičů, kteří doma zůstali opuštěni a ve strachu o život svých nejdrazších. Nejednalo se o jeden národ, o jeden stát, ale téměř o celý svět. Plebiscitem, do miliard stoupajícím, byl moderní názor světový zavřen a uznán neschopným vyplniti srdce i duši člověka v tak těžkých dobách.

Dopis básníka Otokara Březiny S. Bouškoví, překladatel „Eucharistie“. Přečetl jsem s radostí Vaši knihu, drahý příteli; jako v zhradě znám v ní už každou pěšinu, která vede k nejkrásnějším místům, a děkuji Vám vroucně za bratrské Vaše věnování.

Veliký básník je Váš katalánský mistr Jacinto; vidí mocně ve světě duchovním, ale právě tak mocně vidí i věci to h o t o světa. Katalánská jeho vlast žije celá v jeho slově; žhavé slunce i jižní vegetace její, žár a síla jejího lidu, tragika dějin, dávná nádhra jejich měst a chrámů, gesta králů, hrdin a světců, hloubka legend, pokorná prostota víry; a všady cítíte tajemnou blízkost velehor a moře.

Vykonáváte svými překlady dílo, jemuž nelze odepřítí obdivu a úcty. Verše, které překládáte, mluvíte, vystihujete vznícen se stejným zdarem skvělé passáže popisné (Průvod o Božím Těle, Noc Božího Těla) i naivní písně prostého srdce (neboť Váš básník hrdinských epopejí má chvíle, kdy je důvěrný a sladký jako dítě); a Vaše sloky, častokrát tak jemně melodické a při nápodobení katalánské lidové poesie tak exotického kouzla, rozvíjejí se bezpečně a lehce jako originál (Hledal jsem ho, Obilí, Monstrance dómu Barcelonského). A jak už ani jinak býti nemůže u překladatele-básníka, i Vaše individualita jeví se ve Vašich verších, aniž by tím trpěla jižní inspirace původního textu, který je často práce jen cizí našemu realističtějšímu slovanskému duchu.

Děkuji Vám ještě jedenkrát, můj milý, za Váš vzácný dar, a přeji Vám, aby Vám bylo možno dokončiti šťastně slíbený výbor Verdagerovy poesie a aby další Vaše práce přinesla Vám mnoho duchovní radosti a útěchy. Snad dočkáme se tisku i Vašich znamenitých překladů z Mistrala (překlad veliké epické básně Mistralovy *Mirèio* (idylla o 12 zpěvech) byl přijat Čes. Akademií a vyjde letos ve Sborníku světové poesie), na něž po léta se těšíme.

Vzpomínám na Vás, milý příteli,
jako vždy vroucně a bratrsky.

Věrně Váš Otokar Březina.

Jaroměřice 10. I. 1915.

Francouzská poesie klasická a moderní. Náboženství a básnictví souviselo vždycky pospolu, v nejstarších dobách byly jedno a totéž, jejich předmětem byl poměr lidstva k Božstvu. Čím více obracelo básnictví později zřetel svůj k světu, tím více odpoutávalo se od náboženství a tím větší jevil se rozpor v duchu obou. O tomto rozporu klasické a moderní poesie francouzské pěkně píše ředitel francouzského odboru při universitě v Edinburgu Charles Sarolea v úvodu k antologii francouzských lyrických básníků: »Klasická poesie vyniká nejen krásou formální, ale i intelektuální a spirituální, vyniká i harmonickou, zářivou a jasnou interpretací pravd věčných. Klasické umění francouzské triumfuje nikoli v poesii lyrické, nýbrž v poesii náboženské a didaktické, filosofické a psychologické. V tomto ohledu pokračuje vlastně umění Lukretiovo a Virgilovo a nehledě na rozdílnosti zevnější, jest umění doby romantické výplodem vycházejícím z umění Velkého století: poesie Lamartinovská vychází přímo z poesie Racinovské a nic nepodobá se tiradě a monologu Corneilla tak jako tirada a monolog Viktora Huga.

Co budí ještě náš zájem pro poesii klasickou, jest intensita vnitřního života, jež zjevuje. Daleko méně roztržiti než my životem zevnějším, žurnalistikou, cestováním, pokrokem věd fyzických a přírodních, zabývali se naši otcové více než my vztahy duše. Daný směr v jednání i kázni duševní, pojmutí idej náboženské, podrobné výkony katolicismu, to vše rozvinulo a

zdokonalilo vkus morální analýse, vědu vnitřních mohutností. Duše křesťanská byla vždy sebrána a soustředěna, vždy obrácena do sebe a zaměstnána sama sebou. Proto u těchto básníků ona pravda psychologická, onen delikátní takt, onen zjemnělý duch, ono jemné umění do plného světla vědomí uvéstí nekonečné drobné tisíceřer podrobnosti života vnitřního. Bez odporu jest více zabarvení místního v divadle romantickém, avšak pravdy intimní a hluboké jest opět více v divadle klasickém; jest více »dokumentů lidských«, to jest více lidskosti v tragedii Racinově než v dramatech Hugově, jako jest jí více v memoirech de Saint-Simona než v historiích Micheletově.

A toto kouzlo, tento půvab klasické poesie, není to jednoduše věčnou výsadou genia? Doba, která žije a čerpá tolik z děl lidských, zjevuje a obnovuje duchovou a nehybnou krásu velkého umění.

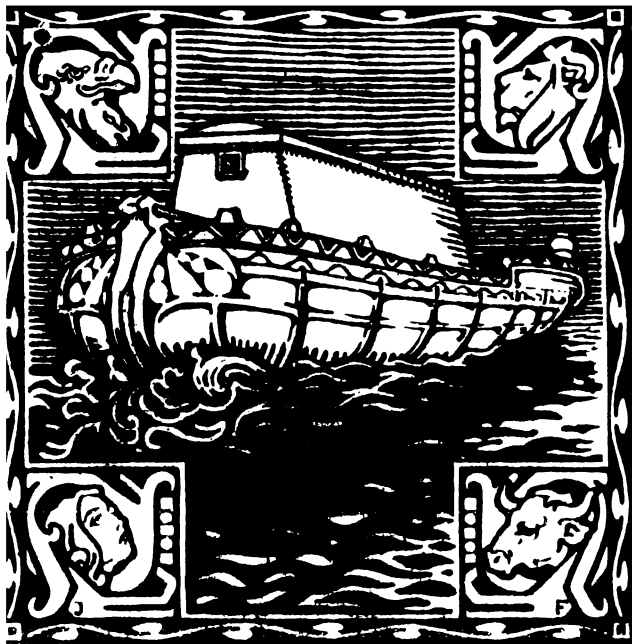
A spisovatel končí úvod veršem:

»A zmírají i bozi,
světa cit i měkký . . .
Však umění, to pravé,
přetrvá vše věky!«

(*Obnova-Chodovický*)

Česká literatura v době válečné žije jako na onom světě. Současné drama světové jako by se jí netýkalo. Mlčí i spisovatelé, kteří jako mimosy reagovali na všechny zevní podněty. Machar teprve za půl roku počal psát o válce — feuilletonistické veršičky muže, jenž stojí stranou. Již třetí byla zabavena. Mnoho spisovatelů jest na vojně, ale mnoho mlčí nebo píšou o ničem. Buď neumějí nebo nemohou. V jiných státech je trh zaplaven literaturou válečnou.

ARCHY

VYDAVÁ
 KAREL DOŠAL LULINOV
 v Prostějově 1. úně každého měsíce

Obsah: čís. 4. Boj u Dvořáka. Svatec literatury apoštolem.
 Amína píseň. Přeložil Dr. Jan Hejdl. Z básní Johannes
 regensena: Stíny smrti. Píseň Mariánská. Přeložil Fr. Dohnal. Boj o chrám
 Franců. Podává Josef Hanák. - Dr. Jos. Kiatochvil. Problém dnešního bezvěř
 r. Horečka Hrobař. - K. D. Lulinov. Nevýslovný. - Dr. Dom. Bernský
 úvodu do Filosofie křesťanské. - P. V. Bělohávek O. Cr.: Tanec smrti.
 itolická Moderna II. - Vatečná mosaika: Co bude výsledkem přítomné války
 Řášenská: Modlitba Bojovníků v železe. Z Berlína. Z mudrosloví slovanských
 rodů v příslovích. Protest francouzských umělců a učenců proti ničení
 mátek Machar v »Čase« píše. O výchovném vlivu války. Kultura barbarů
 léb. - Okna: Dvě nová česká dramata. Dějiny literární. Nebezpečný spo
 movník Dr. Josef Tumpach. V Křížové cestě. Dosti Třebízského? Pokro
 kněžském semináři. Z Riegrova odkazu. »Svatobor« udělil podpory z Rie
 ova odkazu Z křesťanského umění. Krise umění. Sblížení učitele s knězem
 Moderní škola. Literární novinky.

ČOČNÍK III. DUBEN 1915. ČÍSLO 4

OTČE, ZHŘEŠIL JSEM. Přípravky ke sv. zpovědi (Beichteinladungen), české i německé, s uměleckou výzdobou mistra J. Köhlera, lze dostat v administraci „ARCHY“ v Prostějově: 1000 za 7 K, 500 za 4 K. (Zvětšený vzorek je přílohou tohoto čísla Archy.)

.....
POZVÁNÍ K PŘEDPLACENÍ.

ARCHA vychází 1. dne každého měsíce. Předplácí se na rok 6 K, na půl roku 3 K, jednotlivá čísla 60 hal.

STUDENTI při hromadném odbírání (aspoň 10 ex.) předplácejí na rok 4 K. Adresa: Revue Archa, Prostějov. — Platí se složenkami Nového Života neb Archy (číslo konta 17.942).

Předplatné a insertné splatno a žádatelné v Prostějově.

Platíte šekem, rače laskavě ku Svému jménu poznačit, zať platíte: AIII (Archa ročník III.)

CM (obraz sv. Cyrila a Methoda),
O (Osudy.)

Euch. (Eucharistie.) Ald.

Připište též číslo, které je na obalu!

.....

PUBLIKACE.

JAN SVÁTEK, Č. BUDĚJOVICE
Přehled dějin české literatury od obrození až po naše časy. Zpracoval Dr. Fr. Šimek. K 150.

V. KOTRBA, PRAHA.
Knihovna „Ludmila“: Stín. Napsala Barb. Mellanová. — Planá růže. Napsal Alois Dostál.

KNIHOVNA OBNOVY, HRADEC KRÁL. Doba předhusitská a husitská. Napsal Jiří Sahula. Stran 426, cena K 160. Výborná kniha, která by — bez fráse měla být v rukou každého katolického čtenáře, aby jí mohl zapůjčit odpůrcům, kteří aspoň trochu po pravdě touží. Autor prostě a věcně líčí příčiny rozvratu církevního před Husem, přesvědčivě ukazuje vinu francouzských králů, kteří papeže uvěznil v Avignonu, líčí snahy velkého reformátora církevního našeho Karla IV. o vysvobození papeže a věcně rozvrhuje světlo i stín Husa a jeho stoupenců. Devatenáct kapitol z historie čte se poutavě jedním dechem, a každá o sobě jest živou přednáškou lidovou.

Cenné jsou vývodky, jak Hus stojí proti modernímu pokroku. Tolle, lege! Zapůjčte zvláště pp. učitelům!

UMĚLECKÉ SNAHY, PRAHA.
Křížová cesta Fr. Bílka (Kolínské reliefy) na 14 pohlednicích světlotiskem. K 150.

V administraci
»ARCHY« objednejte:
ECHARISTIE.

Básně Jac. Verdaguera.
Přel. S. Bouška. Váz. 260.

OSUDY.

Básně K. D. Lutínova.
Váz. 3 K. + + + +

RYME A ŠPRYME.

1 K.

ORLÍ PÁNČARY.

60 hal.

Sluneční píseň.

Drama

od Gabriele Ronaje.

V administraci »Archy« za 1 K.

LISTARNA.

Prostíme snažně o laskavé vyrovnání předplatného!

Každý katolický inteligent měl by svůj přibýrek ozdobit dvěma uměleckými obrazy, jež vydala Archa: Felix Jenewein. Dekorace 6 K. Jan Köhler: Svatý Cyrill a Metoděj 10 K.

BOJ O DVOŘÁKA.

LADÝ HUDEBNÍ KRITIK DR. JOSEF BARTOŠ vydal jako 3. svazek Pelcovy knihovny »Kritické studie« knihu: ANTONÍN DVOŘÁK.

Autor vyznává, že je ze školy Dr. Nejedlého, který vypravil tažení proti Dvořákovi, ač prý s důvody mistrovými nesouhlasí. Byl zamilován do Dvořáka, zbožňoval jej, poznal jej důkladně, ale čím dále četl jeho partitury, tím více poznával jejich prázdnotu, nedostatek psychologické, filosofické, umělecké hloubky, až dospěl k tomuto výsledku:

1. ANT. DVOŘÁK není ze sloupů, čili zakladatelů české hudby, není vůbec geniem. Vynecháním Dvořáka nenastane žádné mezery mezi skutečně národními skladateli Smetanou a Fibichem. Dvořák jest pouze zakladatelem našeho koncertního života. On českou hudbu vnesl do ciziny.
  2. Dvořákovi schází dramatičnost.
  3. Dvořákovi schází styl, slohovost. Podléhá okamžité náladě.
  4. Dvořákovi schází deklamace. Nikdy nepochopil spád české věty. Nepoznal českého ducha, používal pouze českých melodií k vůli exotičnosti.
  5. Dvořákovi schází polyfonie. Jeho díla jsou jen zdánlivě polyfonní, mnohohlasá. Není harmonikem.
  6. Dvořákovi schází myšlenková originalita. Jest eklektikem.
- To by byly nejhlavnější nedostatky, jež p. Dr. Bartoš na Dvořákovi shledal. Při tom není slepý k jeho přednostem:
1. Dvořák je skvělý instrumentalista.
  2. Dvořák je výborný dirigent.
  3. Dvořák je temperamentní rytmik a lyrík, vyznamenává se melodičností (ne krásou melodií).

4. Dvořák se náramně odvážně pouští do nejtěžších úkolů chce být všestranným.
5. Dvořák je nedocenený v komorních skladbách.
6. A nad to vše Dvořák jest ryzí charakter, člověk nesmírně dobrého, pokorného, čistého, zbožného srdce.

Tuto zbožnost, dětinou víru katolickou, však p. Dr. Bartoš příliš necení. Práví, že byla výronem naivity mistrovny a nedostatků filosofického hloubání a byla prý mistrovi vlastně na závalu, neboť mu bránila, aby pochopil skeptické, rozervané nitro moderního člověka a promluvil k němu svou hudbou.

To jest ovšem docela subjektivní názor pokrokového p. kritika-realisty. Jiní právě tu naivní dětskou duši pokládají za příznak genia. Ve světové hudbě stává Dr. Bartoš Dvořáka vedle Čajkovského a Griega, jest mu jen poctivějším než Čajkovský a mnohostrannějším než Grieg, který za to měl více autokritiky.

Dvořák učil se z počátku od svého vrstevníka Smetany, ale nedosáhl jeho slohovosti a hloubky. Tvořil díla ceny nestejně, kdežto Smetana a Fibich ručí za každou notu, kterou podepsali. Dvořák uznával Smetanu za mistra hudby ČESKÉ, ale sám chtěl být skladatelem SLOVANSKÝM, nebyl však leda EXOTICKÝM. Ve svých skladbách na básnické texty (hlavně Erbenovy) nevystihl stavby a ducha básně. Byl hudebníkem absolutním. Jako učitel nevychoval nám skladatelů, jen dirigenty. Vítězslav Novák začal něco platit, až se odpoutal od mistra. Ze symfonií Dvořákových nejvýše cení kritik Symfonii d-mol. Vůbec vypočítává slušnou řadu děl mistrových, u nichž neskrblí uznáním, tak že zůstává dílo Dvořákové přes všechny výtky obrovitým obohacením hudby. Výtky dají se činit každému umělci, i dobrý Homér podřimuje, i Mozart a Beethoven mají své fašessy. Dr. Bartoš je sice muž velmi vzdělaný, ale filosofie jeho také není ještě ujasněná, což vidět z celku i z jednotlivostí. (Na př. v jednom odstavci píše Bůh i bůh, ač píše o též křesťanském Bohu).

Knihy Bartošova jest dosud největším souborným dílem o Dvořákově, snáší všecek téměř materiál, a zasluhuje proto pozornosti, byť tendence mířila proti Dvořákově. Od dobrého znalce Dvořáka byla tu přinesena oběť realismu, jehož podstatou jest ve všem hledat modlu, která se musí skácel, nebo aspoň potřísnit.

Dvořák pracoval v době největšího rozmachu české kultury (jeho působnost jest obdobná činnosti Jar. Vrchlického), pracoval překotně rychle, aby vyhověl naléhavým objednávkám a potřebám — ale přes to zůstává vysokou bytostí, které se dosud koří — svět.

SVĚTEC LITERÁRNÍM APOŠTOLEM.

(Pokračování.)

IV.

MIMO TYTO NÁBOŽENSKY HLUBOCE ZALOŽENÉ MUŽE racoval pro časopis »Oelzweige« mnohý z onoho kroužku katolických literátů, kteří ctili v Hofbauerovi svého duchovního otce kteří, každý ve svém oboru, snažili se uvésti k vítězství svůj názor světový. Mezi nimi zvláště vynikal BEDŘICH ZE SCHLEIERMACHERA. Kdyby se nebyl tento veleduch, »Mesiáš romantické školy«, zakladatel dějin literatury« stal katolíkem, a kdyby se nebyl tím oddal těm, kteří jej ctili jako svého učitele a vůdce, bylo by jeho jméno s nejvyšší úctou jmenováno na severu i na jihu naší vlasti. Tak ale je opovrhováno a v klatbu dáno, protože následoval sužbu svého rozumu a hnutí srdce a vrátil se do církve.

Jako u mnohých jiných mužů doby osvícenské, kteří později e vrátili do katolické církve, nebylo ani jeho mládí prosto chyb a poblouznění. Teprv v 16. roce byl určen pro dráhu obchodníckou, začal studovat; věnoval se v Göttingách a v Lipsku filologii a studoval při tom dosti nestále literaturu, umění a krasovědu. Když přišel 25letý Schlegel roku 1797 do Berlína do kroužku Schleiermacherova, měl už na základě svých příspěvků pro »Berliner Monatschrift«, Wielandova »Merkura« a jiné listy jisté jméno. V Berlíně vzbudil mladý učenec svým bohatým věděním velký div. Schleiermacher psal o něm své sestře:!) »má tak rozsáhlé vědomosti, že nemohu pochopiti, jak může v takovém mládí tolik vědět; je tak originelního ducha, který zde, kde přece je tolik ducha a tolik nadání, vše převyšuje, a ve svém chování tak přirozený, otevřený a dětinně mladistvý, což ve spojení s ostatním je právě to nejpodivuhodnější« . . . . »Co se týká jeho ducha«, říká Schleiermacher v pozdějším dopise,?) »je mi tak supérier, že s ním mohu psát jen s největší úctou. Jak hluboce a rychle proniká v ducha každé vědy, každého systému, každého spisovatele, jak vznešenou, nepředpojatou kritičností vykazuje každému místo, jak v krásném souladu jsou uspořádány jeho vědomosti v krásný systém, jak práce jeho postupují ne mané, nýbrž dle velkého plánu, s jakou neúnnavností sleduje vše, co jednou začal, to s jistotou oceníte teprv za tuto krátkou dobu, kdy viděl jsem zrovna oditi se a růsti jeho idee.«

Větší ještě byla oddanost, kterou věnovala Beďrichu Schlegelovi

1) Baumgartner S. J. v »Stimmen aus Marla-Laach«. 22. sv., (1882) str. 9.

2) Baumgartner S. J., m. j. m str. 10.

Veronika Veit-ová, jedna z dam, které v berlínské společnosti hrály velkou úlohu; věnovala mu veškeru svou lásku, dala se se svým manželem rozvésti a vdala se za mladého básníka, ač byla o osm let starší jeho. 1799 přišel Schlegel s Veronikou k svému bratru Augustovi; zde povstal z obou Schlegelů, Fichtea, Schellinga, Hardenberga (Novalis), Gries-a a Brentano-a svaz prvních romantiků, jichž idea a tendence byly ze začátku úplně nejasné a teprv znenáhla došly k směru katolickému. 1802 odjel Schlegel do Paříže, měl tam přednášky o německé literatuře a pilně studoval, pokud mu to dovolovaly starosti o vezdejší chléb.

V této době vzbudily rozmluvy tří Koliňanů, dvou bratří Boisseréův a jejich přítele Bertrama, kteří u něho v Paříži bydleli a do jeho přednášek chodili, u něho zájem o zvyky a bohoslužbu v kostelích a klášterích na Rýně; na jejich vyzvání navštívil též staroslavnou katedrálu »Notre Dame«, která naň mocně působila. Doufal, že dosáhne v Kolíně pevného postavení, a obrátil se proto 1804 do tohoto starého, katolického, tolik vzpomínek vzbuzujícího města na Rýně, kdež našel mnoho přátel a kde zůstal do 1808. Pobyť jeho v Kolíně byl častěji přerušen studijními cestami do Paříže a jinam. Výsledky svých studií složil roku 1808 do pronikavého díla »Ueber die Sprache und Weisheit der Indier«. (»O řeči a moudrosti Indů.«)

Zatím přiblížil se Schlegel vnitřně víc a více katolicismu. Aniž by to byl chtěl, přivedly ho studie dějepisu, literatury a umění, filosofie a systémů náboženských, kterým se věnoval s úplnou vážností učence, ke katolické církvi, »bez kteréž by,« jak sám praví, »vůbec žádného křesťanství nebylo«, a mimo kterou »neexistuje čistého reálného křesťanství.« Ve »Fragmentech« z let 1805 a 1806 mluví o svém tehdejší postavení ke katolické církvi takto: »Žítí bez náboženství je smutné i nešťastné. Katolické náboženství je jediné, které můžeme chápati, nesporně aspoň lepší.« . . .

Přítulnost jeho k církvi byla živena obcováním s katolickými přátely, k nimž patřilo mimo Koliňany, kteří byli s ním v Paříži, též mnoho jiných, mimo jiné též zasloužilý Wallraf. Jistě nezůstaly též vzpomínky a umělecké pomníky z doby rozkvětu katolického duševního života, jimiž oplývá stará bašta katolicismu na Rýně, bez vlivu na jeho jemně chápavou přirozenost. Ač již 1806 odloučil se od protestantismu a jasně poznal pravdu učení katolického, dal se dlouho z liché bázně lidské a z ohledu na své příbuzné, přes všechno napomínání své manželky, odvracet od veřejného přestoupení. Teprv 16. dubna 1808 složil s Dorotou, — tak jmenovala se Veronika po svém křtu 1804 — vyznání víry, dva dny později bylo jejich sňatku požehnáno, a pak odjel Schlegel do Vídně, jistě aby ujel zvědavým povídkám; manželka jej v srpnu následovala.

Oba Schlegelové strávili první měsíce ve Vídni dosti nuzně; špe se jim dařilo, když Bedřich dostal 28. března 1809 místo jako alečny sekretář ve dvorní kanceláři. V této funkci odcestoval již . dubna do císařského hlavního stanu, kde pod svým šéfem, rabětem Stadionem, k velké radosti Doroty alespoň pérem bojoval rotí Napoleonovi a psal proti němu ohnivé proklamace; měnivé těstí válečné hnalo ho v těchto měsících od města k městu, naosled do Budapeště; odtud redigoval armádní noviny, až v provinci se vrátil do Vídně. V únoru 1810 mohl ohlásiti a začítí řednášky z dějepisu.

S Hofbauerem seznámil se Bedřich Schlegel koncem r. 1808 neb začátkem 1809 — snad prostřednictvím barona Penklera;¹⁾ ž 2. května 1809 vyřizovala mu Dorota pozdravy svétce do hlavního stanu.²⁾ Filip Veit, syn Dorotin z prvního manželství, píše styku těchto velikých mužů: »Jakmile se P. Hofbauer a Bedřich e Schlegelů ve Vídni seznámili, zůstali důvěrnými přátely, a lofbauer měl co skoro denní host domu velký vliv na Bedřicha na nyní již zesnulou matku, kteří na něm lpěli neomezenou iskou a úctou.«³⁾

Co to bylo, co Schlegela, veleducha, po dlouhá léta poutalo tak věrně úctě a přátelství k Hofbauerovi? Už před svým obrá-ením nepochyboval Schlegel o tom, že ideální obraz katolicismu, ik se mu obrázel v studích, nenajde nikde uskutečněn, že oslňující jeho krása je zakrývána a kalena lidskou nedostatečností a zvláště rachem osvícenství: »Mrtvá ztuhlost a zinalátnělost,« čteme zmíněných již »Fragmentech«, »kterou viděti nyní i v katolickém větě, není příčinou nepřestoupení, nýbrž naopak jedna naděje íc, že bude znova oživena novoobrácenými, jak to bylo u mnohých ttců církevních.« Tím silnější musel býti tedy dojem, který naň dělal svétec, poněvadž v něm viděl proti očekávání ideál kato-cismu ztělesněný, — ideál, který si přál s celou horoucí láskou eophyty. Nalezl Hofbauera »prosta všech přídavek a pout, všech ředsudků osvícenství, v jeho původní čistotě a samozřejmosti, jeho přesvědčující síle a slávě.«⁴⁾

Arcif nepůsobil Hofbauer bezprostředně na literární práce chlegelovy; bylť vůdcem duše jeho, který uvedl lodičku života ho na určitou dráhu; snažil se jen přivésti k opravdově hlubobému poznání katolicismu a pramenů milosti jeho a udržeti v něm ovou víru. Věrné katolické smýšlení žákovo nalezlo samozřejmě hlas ve spisech, které ještě před vydáním předkládal k posouzení

¹⁾ Jeden z nejstarších přátel Hofbauerových ve Vídni.

²⁾ Fr. Raich, m. j. m 1. sv., str. 356.

³⁾ Innerkofler, m. j. m. str. 688.

⁴⁾ Martin Spahn, Hochland 1909, str. 309.

Hofbauerovi. Vypravuje se: »Když jednou Schlegel přečetl Hofbauerovi jistý článek, objal jej Pafer a pravil: »Dobře, můj Bedřichu, zcela dobře, ale lépe ještě jest milovati Pána Ježíše z celého srdce.«¹⁾

Jindy zase nevzdal se Hofbauer kritiky, kde se mu to zdálo prospěšným, jak vysvítá z tohoto vypravování Veithova:²⁾ »Byl jsem kdys přítomen, když mu bývalý kníže německé literatury Bedřich Schlegel vysvětloval svůj divný neurologický (mesmerický) system katolicismu. Hofbauer klidně poslouchal a podporoval svou trpělivost občas slovy: »To není nic, ale docela nic!« Než věhlasný filolog a romantik neutuchl; chtěl mu svou zamilovanou myšlenku mermomocí důsledně vnutiti. Konečně toho měl Hofbauer dost; vstal, objal legačního radu oběma rukama, potřásl jím a pravil: »Ty jsi přece můj Bedřich!« A co Schlegel? Trochu rozmrzen řekl: Inu, pravda, ale —;« a nepokračoval dál v přednášce. Byl odbyt.«

Schlegel působil ve Vídni svou daleko rozvětvenou literární činností slovem i příkladem na znovu se rodící křesťanské písemnictví i umění. Roku 1810 založil na rozkaz Metternichův časopis: »Oesterreichischer Beobachter«, který od roku 1811 vydával Pilat.³⁾ 1812 a 1813 vyšlo za jeho redakce »Das deutsche Museum«, kdež většina romantických básníků skládala vplody své; mimo to předčítal o novějších dějinách a o dějinách starého i nového zákona, což roku 1810 vyšlo tiskem; tím pozvedl dějiny literatury na vědu.

Jeho práce v »Oesterr. Beobachter«, kdež zůstal pilným spolupracovníkem, získala mu důvěru Metternichovu, takže byl r. 1815 co legační rada poslán na sněm do Frankfurtu. Z cest po Italii s císařem se vrátiv založil r. 1820 časopis »Konkordia«, jehož program určitě ukazuje věrné katolické smýšlení jeho. »Všeobecný morální stav naší doby a německého národa, pokud se může vědeckým poučením naň působiti, je vlastním předmětem a účelem tohoto časopisu k jehož vydávání se spojil slušný počet vědců a vědecky vzdělaných mužů v Rakousku i v ostatním katolickém Německu. Nový katolický časopis pro vědu, dějiny a literaturu, ve kterém by se na celou tu oblasť vyšší duševní kultury pohlíželo ze stanoviska náboženského, za tím účelem aby se pracovalo a ve všem aby brán byl ohled na náboženství co poslední cíl, jest nutností.«⁴⁾

Schlegel zemřel 12. ledna 1829 v Drážďanech, raněn byv mrtvici právě, když spisoval úvahu o jistotě a pravdě ve vědě. Poslední

¹⁾ Innerkofler, str. 688 a 689.

²⁾ Sebastian Brunner, Klemens Maria Hofbauer und seine Zeit. Wien 1858, str. 271.

³⁾ Fr. Brühl, m. j. m. str. 209.

⁴⁾ Srv. Stimmen aus Maria Laach. 15. sv. (1878) str. 96.

slova, která napsal, zní: »Úplně ucelené a dokonalé rozumění ale . . .« Byl to tedy právě vhodný okamžik, že právě tu zvedl se tomuto šlechetnému duchu, tomuto neunavnému badateli a zkoumateli závoj, a věčná pravda se mu zjevila v plném světle.

Úsudek, jaký měl Schlegel o Hofbauerovi a jeho činnosti, vysvítá z dopisu, který Dorothea psala 17. února 1819 z Říma svému manželovi: »Sám říkáš. »Co Hofbauer ve Vídni založil a vykonal, nezmizí nikdy.«¹⁾

Stejnak cítila svěřce Dorothea. To dosvědčí nám místo v dopise, v němž svým synům v Římě vypravuje o pohřbu Hofbauerově:²⁾ »Co jsem JÁ zde ztratila — než neprávem pravím JÁ — co MY všichni jsme ztratili, což nyní do smrti budu marně hledati, je náš milý, drahý duchovní otec; nesmím o tom mluvit, celé srdce mi usedá, mluvím-li o té duši, kterou musím nyní postrádat v tomto životě, který přece tak málo radostí skýtá! Příkladám ti opis místa z dopisu, který napsala Augusta Mengershausenová do Říma o jeho pohřbu. Mnoho set lidí s pláčem následovalo jeho rakev, bez předchozí domluvy nebo pozvání. Kupec jeden vystoupil z krámu a ptal se: Koho to pochovávají? To byl jistě nějaký boháč!« Ano boháč, kolik je ale těch, kteří jsou bohatí jako on?«

Dorothea, před křtem Veronika, byla dcerou Mojžíše Mendelssohna, onoho něžného, přívětivého muže, jehož filosofie byla nepřítelkyní každého pozitivního náboženství a přece tkvěla v upřímně míněné religiozitě, jež ukazovala se u vykonávání těch ctností, které doba osvícenská označila jménem humanita. Patnáctiletá byla zasnoubena židovskému bankéřovi Veithovi v Berlíně, kterémuž ale věnovala málo lásky; duševní směry obou manželů byly příliš různé: ona, vzdělaná dáma, již literární život byl nutností, on prostý prosaický kupec. Hledala a našla náhradu v stejné smýšlejícím kruhu přátel, kdež hrála spolu se svými přítelkyněmi Jindřiškou Herzovou a Rahelí Levinovou, které obě staly se též katoličkami, velkou úlohu. Jakýs sentimentální ton převládal v této společnosti, jejíž náhled na manželství a lásku byl hodně široký: vždyť dávali průchod i volné lásce. (Příště dále)

¹⁾ Martin Spahn, Ungedruckte Briefe von Friedrich von Schlegel. »Hochland«, 1904 - 05 II. str. 434 nn.

²⁾ Johannes Eckardt, Clemens M. Hofbauer und die Wiener Romantikerkreise. »Hochland« 1910 - 11 I. str. 25 nn.

ANNINA PÍSEŇ.

(1. Sam. 2, 1—10.)

Z hebrejského originálu kriticky upraveného přeložil Dr. JAN HEJČL.

1. Plesá srdce mé z Hospodina,
povýšen je můj roh od mého Boha,
mluví má ústa k mým nepřátelům,
ano, radost mám, žes mi přispěl.
2. Neb není svatého, jako jest Jahve,
ani spravedlivého, jak Bůh náš!
3. Nemluvte ustavičně zrupně,
a drzost z úst vašich nevycházej!
Jeť Bůh vševědoucí Jahve,
Bůh, který skutky správně váží.
4. Lučistě hrdinů se láme,
slabí však opasují se silou.
5. Kdo býval syt, za chléb najímá se,
kdo však hladověl, otročit přestal.
Ba i neplodná mnoho rodí,
matka však četných synů vadne.
6. Jahve život bere i dává,
uvádí v šeól a zas vyzvedá.
7. Jahve chudým i bohatým činí,
ponižuje i povyšuje.
8. Pozdvihuje nuzného z prachu,
a z kalu chudáka povyšuje,
knížatům po bok je posazuje,
čestné křeslo jim vykazuje.
9. Nohy svých ctitelů opatruje,
hříšní však ve tmách umlkají.
10. Věru, ne svou silou zmůže co člověk;
Jahve, ten své odpůrce děsí!
Nejvyšší v nebesích je tříští,
Jahve soudí končiny země.
A dává sílu svému králi,
zdvihá roh svého pomazaného.

Poznámky: Bližší výklad básně nalezne laskavý čtenář v nové Bibli České, Praha 1913 nn. — Rozčleněna je báseň na sloky dle P. Dhormea («Les Livres de Samuel», Paris 1910, str. 29 nn. K verši 1. »Roh«. Srv. Horáce kn. III. oda 21 ad Amphoram: Tu spem reductis mentibus anxius Viresque; et ad d'is, cornua pauperi — K verši 6: Šeól — podsvětí. — K verši 7: Srv. Hesioda, Op. et dles 5 n.: 'Ρέα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάνοντα χαλέπτει ῥεῖου δ' ἀρίστηλον μινύθει καὶ ἄδηλον ἀέξει Srv. též Ésope: τὰ ὑψηλά ταπεινοὶ καὶ τὰ ταπεινὰ ἀνυψοῖ. — K verši 10: Srv. Luk. 1, 69 n. — K celé básni srv. »Magnificat«: Velebí duše mi Hospodina a duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém.

Z BÁSNÍ JOHANNESA JØRGENSENA.

Z DÁNŠTINY PŘELOŽIL FR. DOHNAL,

STÍNY SMRTI.

(Z knihy »Af det Dybe«.)

Jak lehce, tiše padá sníh,
tak neslyšný je času krok —
tak tiše plyne za dnem den
a dřív než víme, mine rok.

A dřív než víme, mine rok,
a dřív než víme, deset let —
mně zdá se: včera mlád jsem byl,
dnes pryč už mého mládí květ.

Jak sněhu pád, jak sněhu pád,
tak tlše, tlše plyne čas —
ach zrcadlo, rci, je to sníh,
ta běl zde, již můj svítí vlas?

Tak plyne pryč, ten dlouhý čas
a mizí, mizí víc a víc —
a v krátkce již tu není nic,
jen moje smrt mně kráčí vstříc.

Ach, blažen, jehož duše zde,
nedbajíc světa bludných cest,
doutalí může v život tam —
to jakby viděl jaro kvést!

Ach, ano, bláh, kdo věřit můž',
že za sněhem, jenž zdobí vlas,
za zimou smrti, za hrobem
života slunce uzří zas!

PÍSEŇ MARIANSKÁ.

(Z knihy »Blomster og Fruyter«.)

Nikdy dítě tak krásné nezřel svět,
jak Ježíš byl, Panny Marie květ
Matko Maria Golgothská!

Nikdy radost tak velkou nezřela zem,
jak měla matka nad svým děťátkem —
Matko Maria Golgothská!

Nikdy tak velký země nezřela žal,
než jaký posléz Marii jal —
Matko Maria Golgothská!

Pálily oči, kolena klesala níž,
jak stála opřena o hrozný kříž
Matko Maria Golgothská!

Stála tak v bolu — ó žalostný zjev —
zřela jak řine předrahá krév —
Matko Maria Golgothská!

A když pak smrti objal Ho stín,
sňali a matce Ho vložili v klín
Matko Maria Golgothská!

Něžně Mu rovnala zlatý vlas
a slzy horké kanuly z řas —
Matko Maria Golgothská!

Pozorně trny ven táhala pak,
drahou jež hlavu zbodaly tak —
Matko Maria Golgothská!

Hřeby pak vytáhla z nohou a z ruk,
srdce dív nepuklo z těch velkých muk —
Matko Maria Golgothská!

Do hrobu nesli pak Ježíše v stráž,
za Ním šla matka, pláč rosil jí skráň —
Matko Maria Golgothská!

Kamenem hrob pak zavřeli v ráz —
»Nejdražší Synu, se shledáme zas!«
Matko Maria Golgothská!

BOJ O CHRÁMY VE FRANCII.

PODÁVÁ JOSEF HANÁK.

VÁHAL PODJATI SE TOHO ÚKOLU. TÁZAL SE SAMA SEBE, nemá-li ponechat čest brániti chrámy těm kollegům, kteří vynikají řečnickým talentem a vědomostmi právníckými a patří straně konfesionální. Ale zdá se mu, že důvod katolický, jež by podali, by nenalezl ohlasu u všech. Hodlá tedy uvéstí ve prospěch chrámů Francie důvody, které mohou, které musejí býti uznány od každého, ať náleží straně kterékoli.

Omezí se pro tentokrát na jeden z důvodů, který i jej nejvíce přesvědčuje, který jej tak poutá ke chrámům, který jest společný všem členům majority. Tuto myšlenku, o niž se chce opíratí, zdědila moderní demokracie po filosofii 18. století. A potom pokračuje:

»Je to vaše thése, ŽE KAŽDÝ ČLOVĚK MÁ PRÁVO NA ROZVITÍ VŠECH SVÝCH VLOH.

Jest to thése, jež pojí filosofy XVIII. století s naší moderní demokracií a kterou daleko větší počet našich kollegů přijal od L. Blanca, Micheleta, V. Huga. Snad jest mylná, ale jest ušlechtilá, částečně pravdivá, a proto jí přijímám k účelům diskusse. Odtud vyjdeme spolu.

Jedná se, zabezpečiti každému jednotlivci co nejuplněnější uplatnění své osoby. V tom směru počítáte i se školou. Ó, dobře chápu - se školou zítřka; doplněnou vyučováním pokračovacím, spojeným s lidovými kursy, s docházkou do museí, s přednáškami v lidových universitách s veškerým tím souhrnem různých zřízení, která po vašem rozumu mají člověka obklopotati a podporovati po celý jeho život a k dispozici mu dáti všechny vědomosti i pomůcky vědění.

Ale poskytnete-li všem dětem venkovským oprávněné porozumění pro vědecké metody, proniknete-li racionalismem všechny duchy, neučinili jste zadost všem tužbám člověka. Jest stránka v duši - a to nejhlubší - které nemůžete ukojiti, ani jí dosáhnouti. Tažte se jen hlav toho hnutí volné myšlenky, jež nás unáší. Jděte do ulice Monsieur-le-Prince, August Comte tam postavil kostel. Jděte dolů do Provence a naleznete tam modlitebnu, kterou zřídil Stuart Mill. Týž Stuart Mill, jehož Gladstone nazval světcem radikallismu! Všichni nebudují modliteben, všichni nedospějí až tam, aby viditelně projevili své tužby náboženské; ale všichni na konci svých prací shledají se s Nepoznatelnem a nedovedou žiti bez jakéhokoli druhu obcování s ním. Snaží se ho dosíci, jím se ukojiti. Jest to hluboká potřeba jejich bytosti.

Jejich jasný rozum dozná svou malomocnost a splnomocňuje tedy zakročení citů, snu, adorace, předtuch, intuice — krátce všech těch nehlubších sil jejich duše.

P. Bouge volá: »Velkolepá mluva!« —

»Tento nepokoj, tento smutek, toto neukojení v síni pracovny — toť ono, co Albrecht Dürer zobrazil svou vznešenou rytinou »Melancholie«, pod níž by se mohl napsati: »Nedostatečnost vědy k ukojení velké duše«. Toť osud Fausta, osud všech Faustů, nejvyšších, nejučenějších inteligencí.

A mějte na paměti, pánové, že toto vzkypění citu náboženského, tyto hluboké síly směřující k tajemnu, které je podkladem každé reality, existují u každého z nás.

Bez pochyby běh života, prostřednost, únava z denních potřeb nám v tom brání a naše všední osudy jsou méně plodné na reflexe, jako velkolepá sklíčenost Fausta neb Pascala. Zatím narození, založení rodiny, smrt, poslední útrapy — jako nezhojitelné nemoci — jež tušíme a jimž nemůžeme uniknouti, pocít mučivé nespravedlnosti v životě nás stále stíhající, obrací pozornost i nejprostšího k tomu, co jest nepochopitelného a neusmířeného v údělu lidském. Ston stařeny, klečící v chrámě její vesnice, jest téhož rázu, jeví touž nevědomost, touž předtuchu, jako meditace učence nebo básníka.

Jsme všichni tatáž bytost v základě náboženská, neklidná nad svým osudem, jež se vidí s úděsem obklopenou, zmitánu vlnami onoho oceánu tajemna, o němž mluvil starý Littré a pro který nemáme ani ložky ani plachty.

V předsíni nechá každý břímě svého života. Tam i nejvíce ubohý člověk se povznáší do řady duševních velikánů, poetů, co dím? do řady druhů: vmísí se v říši myšlenky a snu. Nic hnusného, ani nízkého se neodvází přiblížiti se mu, a pokud dlí pod tou klenbou, těší se nejkrásnějším chvílím lidské vznešenosti. I bolest mizí ze srdce matek zarmoucených a přenechává místo kouzlům naděje.

Domníváte se, že tyto nádhery vzrušení náboženského můžete znehodnotiti, nic pro ně nečiníte. Snad se domníváte, že je můžete i zničiti. Věříte tomu, poněvadž tolik vašich mistrů (myslím mistry vaší inteligence) vás k tomu podněcovalo. A dejte pozor! Dnes ti, které uznáváte za své mistry, již vám to netvrdí. Naopak! Stoupenci experimentální metody, kteří ji chtěli aplikovat i na jevy duše a zbudovat tak vědu psychologickou, vám praví, že z těch hlubokých stránek bytosti, z té říše temné rodí se všechny tvůrčí schopnosti člověka, všechny intuice, i ty, jež rozum může kontrolovati i ty, které rozum převyšují.

Jest hluboko v nás říše zmatených tužeb, říše velmi bohatá, říše temná, a oni psychologové-vědátoři ji uznávají za skrytý stůl,

který žije naše jasné myšlenky. Největší a nejmohutnější myšlenky, z nichž nabýváme vědomí, jsou jako vrcholy ostrůvků vyčnívající, které však mají pod mořem nesmírné zvrstvení.

Cím dál tím více se duchové kloní k té podvědomé říši duše.

Nemůžete si nevážit této velké činnosti vnitřní. Tento tajemný život, tak temné vědomí, tato potřeba božského jest fakt, jež zničit v člověku není v naší moci. Kolik jímajících příkladů požadavků tohoto hlubokého života ducha bych mohl podati! A až bude sněmovna — jak předvídám — zabývat se zkoumáním »otázky Sorbonny«, domnívám se, že bude lze snadno dokázati, že studující, kteří si stěžují do zcela suché vědomosti svých mistrů (vědomosti jinak velmi zajímavých), jsou mladí lidé, jichž vnitřní život volá po pokrmu, a kteří trpí (často bez svého vědomí) tím, že se v nich vzdělává toliko povrch duše.

Ano, až chrámy našich vesnic budou srovnány se zemí, čím ukojíte celý ten svět tužeb, jemuž vyhovují naše chrámy? Kde budete vzdělávat ony mohutnosti života duševního, jež se uchylují, zjemňují, uklidňují po staletí v chrámě? Až bude chrám zavřen, kde nalezneme ono dostiučinění, jež skýtá tajemnému nepokojí, ono uklidnění hluboké úzkosti a — jedním slovem — onen druh kázně obávané hlubiny duše?

Ano pánové, mohutnost náboženská je velmi užitečná a velmi hodna obavy, a církev ji ukáží. — — Jedině církev sahá svojí mocí až do oněch konců, kam, jak pravil Goethe, rozum nedosahuje a kde přece nechceme nechat vládnouti nerozum.

Stalo by se mnoho neočekávaného, kdyby starý chrám zmizel ze středu domů, jimž vládne

Poslechněte, co vám praví venkovští kněží a lékaři. Souhlasně tvrdí a konstatují, že půdu, ztracenou křesťanství, neziskává kultura racionalistická, ale pohanství v nejnižších svých formách, jako jsou kouzla, čáry, oblouzení theosofická, šarlatánství spiritistů.

Chrámy venkovské assanuje půdu, do níž jest zasazen. Kdež chtějí jej zbořit, věří, jak předpokládám, že povznesou venkovana na vyšší stupeň, k jakémusi vyššímu, čistšímu oduševnění, ale zkoumají-li věc bedlivěji, poznají svůj omyl. Jest to zpátečnictví, které připravují.

Na konec Barrès podotýká, že nehájil chrámy důvody dogmatickými. Vývoody své shrnuje ve věty: Zákonodárce má mít zřetel na skutečnost. Cít náboženský skutečně existuje, a chrám jest viditelným jeho výrazem. Mají tedy býti respektovány ony kameny nezbytné k plnému rozvíti individua.

Reč svou skončil za živého potlesku v centru, na pravici a na různých místech levice. Přátelé mu vše blahopřáli.

(Dokončení příště.)

PROBLÉM DNEŠNÍHO BEZVĚŘÍ.

Dr. Jos. Kratochvíl.

Hlavní záhadou filosofickou jest: »Nutí-li veškerenstvo nás obklopující rozum lidský, aby uznal Bytost prvou, nutnou a nekonečnou, jakožto příčinu a nejvyšší důvod jsoucna. Křesťanská filosofie odpovídá kladně. Pohyb, který pozorujeme ve stvoření, nezbytně předpokládá prvého hybatele; povstání bytostí nemožno vysvětliti bez první příčiny; jejich náhodnost vyžaduje bytost nutnou; jejich dokonalosti neúplné dokonalost nekonečnou; pořádek, jenž mezi nimi vládne, hlásá jsoucnost myslí pořádající.

Tento způsob řešení nejvyšší otázky životní jest ovšem velmi úzce spojen se základními principy noetickými, na nichž spočívá veškerá stavba scholastické, respektive křesťanské filosofie. Jest to jednak objektivnost našich poznatků smyslových, jednak objektivnost prvních principů lidského myšlení.¹⁾ V základních principech má rozum objektivní podklad k postupu dalšímu, na nich spočívá pak hodnota a cena rozumu lidského.

Filosofie bezvěrecká, vycházejíc z relativistického principu poznání Kantova, staví se hlavně proti základním této předpokladům spekulace křesťanské. Poznáváme-li skutečnost jenom podle subjektivních forem a podle podmínek ducha poznávajícího, jsou-li nejvyšší principy myšlenkové, ani princip kauzality nevymáhají, pouhou aprioristickou syntésou myšlení, jež jednotí s oněmi normami subjektivními fakta zkušenostní, pak ovšem každá naše vědecká konstrukce omezí se na pouhou jistotu zjevů, my nepoznáváme světa vnějšího, nýbrž jen sebe. A nepoznáváme-li světa vnějšího, jak v sobě jest, pak není ani řeči o poznání světa nadmyslného. Vede-li nás poznání smyslové jen k představám subjektivním, pak veškeré poznání nadmyslné jest nesmyslné, pak nic nedonutí nás k uznání jsoucnosti první Příčiny tvůrčí. Tak soudí různí idealisté.

K témuž důsledku, cestou poněkud jinou, dospívají i stoupenci t. zv. pozitivismu. I oni vycházejí z relativistického principu

¹⁾ Cf. Pospíšil, Filosofie I., 2 vyd. v Brně 1915, str. 282 a 334. Předmětem našeho poznání smyslového nejsou naše představy subjektivní, nýbrž objektivní smyslný svět. — Apriorní základní principy našeho poznání: princip identity, kontradikce, vyloučeného třetího a dostatečného důvodu.

noëtického, ale nad to popírají jakýkoliv aprioristický prvek myšlenkový. Předmětem vědění jest prý jen smyslné dějstvo vnějšího světa, co nad tím jest, tedy všechny pravdy nadsmyslné, ideální, jest pouhou fikcí. Proto radikálně vylučují možnost dospěti rozumovým hloubáním k uznání jsoucnosti Boží.

Český náš stoupenec positivismu Fr. Krejčí píše tu zcela jasně: »Bezpečným východiskem pokládá (positivismus) zkušenosť, t. j. to, co jest našimi smysly dáno beze vší pochybnosti, co důkazu nepotřebuje . . . Na tom základě chce zodpovídati všechny otázky světového názoru se týkající . . . Nepátrá po tom, co za zjev se kryje, nehledá pravdy absolutní, nýbrž spokojuje se s pravdou relativní, zastavuje se u pouhého jevu; neptá se proč, nýbrž, jak se vše děje. Nemůžeme všecko vědět, nechťejme tedy všechno vědět, spokojme se tím, co můžeme vědět a zařídme se podle toho . . . Positivism . . . nepřipouští víry, ale umí oceniti služby, jež náboženství prokazuje vývoji lidstva.«¹⁾

Můžeme tedy dnešní odpůrce tradičního theismu rozdělit ve dva tábory. Na jedné straně stoupeni školy positivisticke, k nimž se druží více méně přímo všichni zástupci method naturalistických, od nejkrajnějších ctitelů materialistického monismu až k nejmírnějším zastancům účelnosti a mechanismu v přírodě. Na straně druhé pak jsou stoupeni kantovského kriticismu v jeho nejrůznějších útvarech novo-kritických, které však všechny při veškeré své různosti detailní souhlasí v tom, že vylučují objektivnost poznání a vědu převádějí na přízpůsobování skutečnosti formám myšlení.

K prvému i druhému táboru odpůrců přidružují se, hledisky ovšem někdy velmi různými, všichni stoupeni t. zv. filosofie nové,²⁾ ať již se jmenuje pragmatism nebo voluntarism. filosofie imanence nebo filosofie činu atd. V záporném svém snažení všechny tyto směry nové filosofie jdou proti filosofickému a metafysickému intelektualismu a popírají možnost rozumu proniknouti za zjev; kladně pak značí potvrzení empirismu a positivismu v ohledu nábožensko-mravním, neboť tvrdí, že pravdy mravní i náboženské -- v prvé řadě ovšem jsoucnost Boží -- nejsou nám dány zevně, nýbrž z vnitřního našeho vědomí, jako praktický výsledek našich snah a tužeb. --

Přehlédnuvše takto zcela krátce hlavní odpůrce theismu, přikročme k vlastnímu problému dnešního bezvěří kritickým

¹⁾ Fr. Krejčí, O filosofii přítomnosti. V Praze 1904, str. 174 a násl. (Věty a slova proložená podtrhl jsem sám.)

²⁾ Obšírněji pojednávám o všech směrech t. zv. nové filosofie ve svých »Dnešních otázkách filosofických«. V Praze 1909 a částečně i v »Casových úvahách filosofických«. V Příboře 1913.

rozbořem zásad odpůrců a poukazem na chabost jejich základů oproti pevné stavbě theodiceje scholastické a křesťanské filosofie vůbec.

Positivism, abychom začali jím, když se přednáší české akademické mládeži na universitě, přichází k zápornému řešení problému Boha ve jménu oné vědy, jejímiž autentickými zástupci se pozitivisté sami nazývají. »Positivism chce podatí názor na spolehlivých základech, na faktech, chce podatí poznatky, které v logické jistotě nestojí za fakty vědeckými. Vědeckost jest mu ideálem!« (Fr. Krejčí.) Nuže, toť onen základní kámen positivismu, podle něhož každá konstrukce vědecká vyžaduje pouhou koordinaci pozorovaných fakt. A na podkladě tohoto principu chtějí pozitivisté vyložití celý vesmír, chtějí vědecky vysvětliti veškeru skutečnost, jež nás obklopuje i všecky její projevy. »Poněvadž všechno poznání pochází ze zkušenosti, jest poznání omezeno na jevy, jest relativní. Absolutno, transcendentno, zámyslno, nadmyslno jest nepoznatelno. Věda musí vycházeti od zkušenosti, a musí se obmeziti na jevy . . . Filosofie spokojuje se také jen relativním poznáním a buduje názor na svět, vyloučením transcendentna. To je právě positivism.«¹⁾ Podobně mluvil již žák Comteův Emil Littré: »Vědy pozitivní neznají toho, co metafysika nazývá absolutno. Staří filosofové byli by pokládali za chimerickou filosofii, jež se nezabývá absolutnem, dnes naopak chimerickou jest ta filosofie, jež není založena na relativitě.«²⁾

Jest tedy jasno, že negativní řešení problému Boha, jak je provádí dnešní positivism, uvěřá přirozeně z jeho noetických předpokladů, že totiž nesmyslové je tolik jako neskutečné. Přiznává to i Krejčí ve zmíněném článku, kde praví: »Avšak snaha ta (totiž poznati transcendentno, t. j. jsoucnost Boží, lidskou duši, podstatu věcí atd.) musí se ukázati marnou, dokud se nechají platiti noetické základy vědy« (totiž vědy positivistické). Zkrátka positivism tvrdí, že člověk má pouze jediný způsob poznání - poznávání smyslové. Filosofie je omezena na zkušenost smyslovou a nemůže býti vědou o transcendentním, nemůže a nechce ničeho věděti o podstatě věcí. Proto mluví Spencer o pojmu »neznáma«, jako o tom, co se za zjevy skrývá poznání našemu, a Stuart Mill o pozitivním způsobu myšlení. (Pokračování.)

¹⁾ Fr. Krejčí, Glosy k nynější filosofii u nás v »České Mysli«, ročník 1914, str. 22 a násl.

²⁾ Littré, Aug. Comte et la philosophie positive, Paris 1864, str. 42 a násl.

HROBAŘ.

Měl divné zaměstnání starý Poleďník.
Žil z umírání druhých. Denně slýchal křik
nad otevřenou zemí tento zahradník.

A zkušeností mnoho zjevila mu zem.
Sem tam se blýskla broží, zlatým prstýnkem,
když udeřil ji tupým krompáčem.

Též drobná mince pískla často z mastných hruď,
kde s nebožtíčkem dřímala až doposud.
A rychle vyzdvihl ji k světlu drsný úd.

Ženušku svou — tu dařil denně náručím
rozbitých rakví. Dříví uspořila tím.
Pojedli potom tiše zemák se zelím.

S kmotřenkou Smrtí žil prý v dobrém přátelství
a mnohokrát jí hlučně připil na zdraví,
když kynula mu vlídně z temné dálavy.

On s chutí kopal hroby malé, veliké,
za léta v horku, v sněhové vánici zlé,
z rána, večer, zdvihal a spouštěl ruce své.

Než také někdy slzel dobrák, pohnutím,
když sebevraha složil v koutku za hrabčím,
sám knězem jsa, žalmem i lidem plačícím.

Byl tich, když po západu z loktů ženy bral
rakvičku malou, v které anďelíček spal,
jenž mrtev zrodil se a světa nepoznal.

A jednou stál, jak bys ho praštil přes rozum,
když růžemi a chvojím zdobil k svatbě dům
a zemí ukázal nešťastným milencům.

I v noci někdy kopal, když byl dobrý lov.
Tak stárl v proudu času tiše, beze slov,
až také jemu kmotra nasypala rov.

Fr. Horečka.

NEVÝSLOVNÝ.

(Z KNIHY: VE MLÝNĚ SVĚTA.)

Když duše oči otvírá a pátrá, kdo ji stvořil,
kdo rozžehl jí hvězdy nad hlavou,
kdo pod žebra jí toužné srdce vnořil
a velikými sny naplnil hlavu dumavou:
Tu k TOBĚ v úžasu své dětské oči zvedá
a za clonami mléčných drah Tě hledá.

Když žalost zahryzne se jako dravec v těla,
když srdce bolí, štvané zlobou krvácí,
když země chví se, ve hruď vnikne střela,
a člověk jako raněná laň v smrt se potácí:
Tu k TOBĚ spíná dlaně s důvěrností,
že jenom Tvoje ruka bolestí jej zhostí.

A když se srdce, oklamané světem,
zíznicí po úsměvu otvírá jak květ,
jenž rád by rosou vypráhlým půl retem,
a nesmrtné chce lásky okoušet:
Na srdce TVOJE neviděné spěchá
a rukou Tvojí nadhvězdnou se hladit nechá.

Když místo zákonů se ozvou hromná děla
a v prach se řítí krása Cathedral,
když záštím zmítá sebou země celá
a barbarství svůj slaví karneval
a nikdo cesty k lidskosti zpět nezná:
Jen v TEBE doufá touha křesťan bezdná!

Já TVÉHO jména nevyslovuji, neb svato,
a jazyk lidský pro ně nemá výrazu,
ve hvězdném písmě září na nás vzňato
a v básnických se kmjtá změní obrazů:
Ač nevyslovil jsem TĚ, každý přece zná TĚ
a koří se TI, i když zapírá TĚ!

15. 2. 1915.

K. D. Lutinov.

DR. DOM. BERNSKÝ: Z ÚVODU DO FILOSOFIE KŘESŤANSKÉ.

(Dokončení.)

V NĚKTERÝCH »SUMMÁCH« STŘEDOVĚKÝCH ZDÁNLIVĚ jest SPOJENA filosofie s theologií, ale vlastně jest to KONFUSE filosofie a theologie. Ale tato konfuse není leč zdánlivou.

Že neprávem se přičítá filosofům a theologům středověkým, o tom svědčí i největší odpůrci a posměvači filosofie středověké. Tak v traktátu Busouové z r. 1676. »de doctoribus scholasticis« výslovně se připomíná rozdíl mezi theologi a filosofy scholastickými.

Tomuto poměru filosofie a theologie třeba připočísti veledůležitý charakter filosofie scholastické — charakter, který vlastně má býti společným všem systemům filosofickým: jednotnost. Přes všechny spory filosofické — které svědčí o čilém životě duševním — všichni národové křesťanští, všichni učenci byli za jedno ve víře a v uznání principů základních, na nichž spočívala jejich bádání.

Filosofie moderní přetrhla tuto spojitost mezi náboženstvím a filosofii — učinila z nich nesmiřitelné odpůrce.

Z počátku byla uznávána tak zv. »dvojí pravda«: pravda filosofická a pravda zjevená; pravda filosofická byla zkoumána, o ní pochybováno, a pochybnosti pak řešeny — pravda náboženská zůstala netknutou — byla uznána a respektována jako pravda Bohem zjevená. — Ale vlivem těch, kteří celou vědeckou práci středověku šmahem odsuzovali a cenili nulle rovnou, pak vlivem tak zv. reformačních snah protikatolických filosofie čím dále tím více se odchylovala od »respektování náboženství« a stala se nejen nezávislou na náboženství, ale čistě protináboženskou. Ovšem zabývala se a zabývá se dosud náboženstvím a nechce býti NENÁBOŽENSKOU: ale vycházejíc z předpokladu, že neexistuje zjevení Boží, že církve nemá poslání božského, snaží se přirozenou touhu člověka po náboženství upokojiti řešením více méně uspokojivým těch otázek, na které ve středověku byla dávána odpověď výkladem Zjevení. Filosofie pak přešla k formální nenávisti katol. církve ovládnuté středověk.

Nadpřirozený řád neexistuje; není zjevení Božího; rozum lidský jest autonomním, nezávislým na zjevení i jest jediným pramenem veškerého poznání.

A v tom spočívá druhá charakteristická známka filosofie novověké: oddělení filosofie od náboženství.

Tento poměr filosofie novověké ku scholastické měl v zápětí **NOVOU METODU** a nové stanovisko ku základnímu problému veškerého bádání filosofického, ku problému poznání.

Filosofická věda středověká vycházela od prvních zákonů a zásad, kterých nedokazovala, kterých ani není možno dokázati — poněvadž jsou samozřejmy.

Připouští se objektivnost světa zevnějšího, objektivnost zákonů rozumových; poznání rozumové jest podmíněno poznáním smyslovým — od poznání věcí smyslům přístupných přichází se ku poznání věcí nadsmyslých. — Užívalo se metody analyticko-synthetické. — První otázkou problému poznání bylo, jak jest myšlení možným? a druhou: jakou cenu má poznání naše? — Filosofie středověká celkem byla uprostřed směru empiristického a idealistického; nebyla sice »naivním« realismem, ale byla realistickou, poznatky »zdravého smyslu« byly jí směrodatnými.

Filosofie novověká staví svá bádání na zcela jiném základě. Stala se individuální, každý filosof na jiném základě staví své poznatky — navrhuje základy systémů jiných, jen ve své má důvěru. Jest čistě aprioristickou, ze stanovených principů odvozuje důsledky, až když tyto jsou v přímém rozporu se zdravým smyslem. U mnohých přestává býti dílem rozumu, stává se dílem imaginace. V problému poznání první otázka zní: jakou cenu má naše poznání — ovšem **MOŽNÉ** dle konstrukcí aprioristických.

Zneuznávání tradice filosofické, stanovení rozporu mezi filosofií a náboženstvím, nové metody a nové nazírání na problém poznání — toť podstatné charakteristické známky filosofie novověké.

Touto filosofií byla zatlačena filosofie středověká. Mohla li ještě míti právo na existenci, pak bylo třeba, aby se zreorganizovala, aby znovu počala stavěti na těch základech, na nichž pracovala v době svého rozkvětu. Byla zatlačena do učelišť čistě církevních, klášterních; jen tu a tam nalezla na učelištích veřejných zastánce.

A filosofie novověká tak dokonale použila svého dominantního postavení, že i u filosofů opravdových filosofie středověká tvoří pojem jakéhos dětského, směšného, nesmyslného synkretismu.

Z učelišť klášterních počala se rozšiřovati a hlásiti se o své právo; znovuzrozena, obnovena, stávala se ponenáhlu předmětem bádání i těch, kteří se k ní původně chovali zamítavě, a v době dnešní »novoscholastika«, neothomismus jsou jedním z účtyhodných systémů filosofických, s nimiž se vážně počítá.

Jako pod filosofií středověkou míní se filosofie scholastická, aristotelicko-thomistická, a neběže se zřetel ku jiným směrům filosofickým — rovněž filosofií novověkou či moderní rozumí se filosofie »protischolastická« — jsou to pojmy totožné.

Všichni myslící duchové a dějiny filosofie novověké znající jsou v tom zajedno, že neuspokojila snahu ducha po poznání pravdy toužícího, že nesplnila naděje v ní kladené.

Ale ani toto poznání, ani její příkré odmítavé stanovisko ku pozitivnímu křesťanství nesmí býti vodítkem při posuzování filosofie novověké.

Třeba se chrániti chyb, kterými se prohrěšila filosofie novověká proti filosofii středověké, hlavně tvrzení, že vše jest v ní nesprávným. — Třeba se varovati upírati jí dobrou, upřímnou snahu poznání pravdy, originalitu a pozitivní, cenné důsledky bádání jejího.

P. V. BĚLOHLÁVEK O. Cr.

TANEC SMRTI.

(MEZINÁRODNÍ.)

Já jsem ta, jež od počátku
dostala hřích za otce,
usouzená světu k sňatku
od života Původce.
Synu země, pamatuj,
že jsem tvá a ty jsi můj.

Každý chvíli jest můj milý,
jak když k tanci zavolá,
sotva jsme se otočili,
s jiným letím do kola
Synu země, pamatuj,
že jsem tvá a ty jsi můj.

Letím dál, kam nesou oči,
přes hory i přes doly,
kdo si jednou se mnou skočí,
toho nohy nebolí.

Zavířím já v siném moři
s lidmi, loďmi na pochop,
vlny trysknou — slzy v hoři,
siné moře jeden hrob.

Zakroužím já sirou zemi
jako v tanci kolovém,
konec s trůny, králi všemi,
celá země — hřbitovem.

Zatočím já s Goliáši
s pancíři i se štíty,

s malými též Zacheáši,
cupy, cupy, cupity.

Škaredá jsem a všem hrozná,
bílá lebka, žlutá kost,
kdo však hlouběji mne pozná,
tomu zazářím jak skvost.

Já jsem hořká, jak lék nutná,
ostrá však jen z počátku,
potom pak můj kalich chutná
jako med všem po sladku.

Od mocného Čaroděje
zde jest mok v tom kalichu,
od Božího Dobroděje —
nuže pij, můj ženichu!

Nuže pij a bleskni okem,
mého boku chop se hned,
zatočíme prvním skokem
v oku se ti zatmí svět.

Zatočíme v druhém skoku, —
andělíčku, pěkně hraj, —
a hned v zatemnělém oku
zaskví se ti věčný ráj.

Po třetí, — k mé pohled líci,
co jsem teď? Zjev bez hany:
v náručí máš krasavici,
Živu místo Morany.

KATOLICKÁ MODERNA. II.

PRVNÍ ROČNÍK »NOVÉHO ŽIVOTA«.

Jest tomu letos právě dvacet let, co jsme zakládali »Nový Život«. V Sochorově dřevěném kostelíku Národopisné výstavy v Praze r. 1895 dalo si dostaveníčko asi tučet mladých katolických literátů a usnesli se vydávat svůj list. A koncem téhož roku vyšel. Na počesť Dantovu a k naznačení programu navrhl jsem název: »Nový Život«.

Dvacet let uplynulo od té doby, loďička Nového Života zmítala se ve vlnách, po 12 letech na čas uchýlila se z vlnobití do přístavu a vyplula znova jako »Archa«.

Když přehlížím ročníky Nového Života, vidím, že to byla hrdinská epopěj: Zvedla se celá mladá generace a chtěla cosi nového a velkého a zanechala tu hluboké stopy.

Od té doby nepozdvihlo se v katolickém táboře žádné nové hnutí mládeže, žádná nová myšlenka, žádný nový ideál. Co přišlo, bylo jen pokračováním Nového Života. A nejlepší, nejčilejší lidí v katolickém táboře vyšli z tohoto hnutí, nebo aspoň byli mu blízcí.

Mám řadu dopisů, v nichž mi mladí lidé vyznávají, jak mocně na ně působil Nový Život, jak je přivedl k víře a ku kněžství. Ještě před nedávným měsícem píše mi mladý farář:

»Rád bych z autentického pramene se dověděl, proč přestal »Nový Život« vycházeti. Když jste se stal farářem v Prostějově, tu mnozí hned prorokovali, že to bude na újmu Vaší literární činnosti. Já však jsem byl vždy při Vás a pravil jsem: Lutinov jest duše nadaná, umělecká, a ta nedá se ničím udusiti. A čas mi dal za pravdu, neboť po »Novém Životě« mocně dere se k světlu »Archa«. A tak pravý talent, i když ho chtějí ubíti, vždy zase znovu se vzchopí a nové cesty najde, aby se uplatnil. Škoda tak uměleckého měsíčníku jako byl Nový Život. Kněží mohli být hrdi na časopis tak šťastně redigovaný, ale pravda? Patentování vědatoři, jejichž celá věda jen v diplomu záleží, a pak tak zvaní přítelčkové, kteří nemohou snést, aby někdo v něčem nad ně vynikal, utínali kořeny »Novému Životu«, kde mohli? Neopomeňte, prosím, vypsat, co vše bylo Vám jako literátu vystát. Vždyť Vás N. Ž. více ve prospěch církve a nás, tehdy ještě studentů, vykonal než — — — on nás církvi získal«. — Odpovím na tento dotaz příště, dnes otiskuji jen dva články z 1. čísla Nového Života, v nichž vyložen jaksi program:

Už před vydáním listu rozeslána provolání tohoto znění:

NOVÝ ŽIVOT!

Pod tím názvem počíná se r. 1896 vycházeti v Praze péčí básníkův a umělcův katolických nový měsíčník pro umění, vzdělání a zábavu. Úkolem listu jest, pěstovati rozkvět poesie a umění českého, pokud odpovídá katolickému světovému názoru našeho národa.

Pan J. Zeyer, zasílaje básnickou práci pro náš list, píše: »Jsem velice zvědav na »Nový Život« a na výklady se všech stran; nepřátel se vyskytne hned dostatek — doufejme, že také nějaký přítel upřímný! Je tolik předsudkův proti církvi, lidé nechápají, že církev není instituce nějaká ztrnulá a nehybná, nechápou, že je živa duchem! Ovšem padá velká vina na ty, kteří myslí, že jediné representují církev. Ale myslím, že právě proti nim se strana Vaše ozve, ne-li direktně a offensively, přece celým počínáním svým a duchem svým.« — Že by nám povstalo více nepřátel než přátel, nemyslíme, neboť vystupujeme s palmou u mřížův v ruce. Ne jako Církev útočící, ne zcela jako Církev bojující, hájící a učící, (to vše přenecháváme ostatním listům katolickým), vystupujeme jen jako díl Církve zpívající a tvořící, náš list pěstuje toliko křesťanské umění. — Dnes, kdy moderní duchové marně hledají odpovědi na nejpálčivější otázky svého nitra, kdy frase o »mrtvých dogmatech« se sama už stává mrtvým dogmatem, kdy víra a láska ke Kristu zase roste v srdcích, doufáme právem, že čeští umělci a česká intelligence s chutí a důvěrou přílnou ke snahám katolické moderny.

Názvu toho jsme si nedali sami, ani nevystihuje úplně našeho programu, ale jest už historickým, a proto jej přijímáme. Katolickou modernou jsme v tom smyslu, že chceme vyvážit nesmírné bohatství poetických pokladův z katol. umění, dějin a života; že chceme ukázati, jak lze i nejnovějším ideám a myšlénkám srovnati se s učením tímto, jsou-li opravdu čisty a vznešeny, a že ideám svým dáváme výraz moderní a umělecký.

Kdož jest s námi jedné mysli, zve me Vás: Podporujte »Nový Život« příspěvkáním, předplácením, doporučováním. Ročník 2 zl. Žádejte číslo na ukázkou!

J. Al. Koráb, administrator »Nov. Života«, právník v Praze I.-189. (Karlova ul. č. 2.) Práce přijímá Karel Dostál-Lutinov, vydavatel »Nového Života«, Nový Jičín na Moravě.

(Že by se uskutečnila Zeyerova předtucha, nemysleli jsme, neboť jsme doufali v mladistvé důvěřivosti, že právě kruhy rozhodující získáme.) Na 1. straně »Nového života« byl »Předposlední žalm« od Dra. Ruďáka a hned za ním následující programní článek od K. D. L.:

NĚKOLIK SLOV ÚVODEM.

Nové jaro, nový život,
nový život, nové kvítí —
kdo se zlobí na motýla,
kukla že mu nestačí?

Jsou starší páni, upřímní přátelé katolické literatury české, kteří jsou toho přesvědčení, že náš nový list je zbytečný. My těm dobrým lidem nezazlíváme, ale nevíme si rady: nám žádný z stávajících katolických listů nevyhovuje a nerozumí, v žádném se necítíme úplně doma. Nový život raší a pučí v katolickém umění — to je vše. Budou-li plody dobré nebo ne — nemá dosud nikdo právo předpovídat.

Nestavíme se na vysoký papírový piedestal k České Moderně, jež ve svém prohlášení nadouává se s buldockým výrazem ve tváři a přemýšlí, jakým nejopovrhlivějším gestem by vyjádřila své nekonečné a nevýslovné pohrdání generací starších pracovníků, na jejichž ramena se vyšplhala.

My v děčně pohlížíme na lopotnou práci, jež vykonána před námi — ale chceme dál a nedáme si bránit! Česká Moderna chce individualitu, ať je zlá nebo dobrá, jen když je silná a významná — my chceme křesťanské umění. Ne blouznivé a vágní novokřesťanství, nýbrž zdravé, plné umění katolické.

Vystupujeme proti liberální bezcharakternosti, jež se nazývá moderním dilettantismem. Chceme mužnou a podnikavou *bo-
drosť* místo mrzutého pessimismu. Chceme umění místo literárního řemesla a suchého moralisování.

Jsme připraveni, že neúmorná zášť a zloba opět pozdvihne drzé čelo a zatím, co my budeme zpívat, bude nám kradmo přisívat na záda křiklavou záplatu kacířství a zhoubného liberalismu, aby proti nám pošťovala nemyslící davy.

My však nedbáme a směle otvíráme orgán katolických umělců českých; vstupujeme ve spojení s mladým katolickým uměním celého světa a zveme všechny laiky i duchovní, kdož jsou s námi spojeni smýšlením, by se k nám přidružili i prací.

Potom lze doufat, že list náš vykvete a vzroste, že sdružení naše objeví se jako zdravá haluz na stromu současné poesie, pučící a ženoucí vedle stárnoucích větví utěšeně do květů a plodů.

VÁLEČNÁ MOSAIKA.

CO BUDE VÝSLEDKEM PŘÍTOMNÉ VÁLKY. Zajímavý úsudek pronesl americký setník Harvey, který své doby přičinil se o to, aby nynější prezident Wilson dostal se v čelo Unie. Harvey v „North American Review“ zastává se názoru, že netřeba debatovat a hádat se o příčinách války, ale nutno hledět k tomu, co přinese, a starat se o to, aby když už vznikla, přinesla lidstvu mnoho. Je přesvědčen, že tak bude. Harveyovi jsou příčiny války celkem triviální u srovnání s velikostí tragedií; snaží se dopídití se hlubších vlivů, jež válku přivedily. Příkladem je mu válka o odtržení jihoamerických států. Také tato byla vybojována pod pláštěm nejružnějších záminek a lidských pletich. Odstranění otroctví na jihu nemohlo však býti jinak vybojováno; tehdy nebylo to arci přiznáváno. Harvey pak kladé otázku, jaké vnitřní síly jsou příčinou největší války na světě. V americkém boji byli osvobozeni černoši, v evropském boji bude vykoupena bílá rača. Miliony mladých Němců, Francouzů, Rakušanů a Rusů bojují o toto osvobození. Konec tohoto zápasu nezná nikdo; zdá se ještě daleký. Je zbytečno lámati si hlavu tím, jak došlo k válce; hlavní je, aby cíl prozřetelnosti byl dosažen. Tento cíl budoucnosti vidí americký publicista ve vítězství demokracie, lidství, jež sice kulhá a tápe jako dítě ve tmách, ale dojde přece vítězství jednoho dne.

*

M. ŘASENSKÁ: MODLITBA.

Ty, květe bílý, Máti dobrotivá,
sem dolů sešli milosti své hled
na naši zem, jež v černém hávu splývá
a v tichém smutku k prosbě chystá ret.
Bůh trestá přísně v hněvu spravedlivém,
odvrací od nás božskou svoji tvář,
nezdá se slyšet hlasů v bolu živém,
nevidí oči, kterým zhasla zář,
neslyší teskných povzdechů a lkání,
které se nesou šírou světa plání,
jak úpěnlivý žalu komentář . . .

Vím, zázrak velký by se musil státi —
a tvojí přímluvou se jistě stane tak:
Ó, pohleď na nás, dobrotivá Máti,
a k svému Synu svatý upni zrak,

ať otevře už slavných mírů chrámy
a jasnou duhu sklene nad hlavami
všech, kdož dnes k Tobě úpí do oblak.

(«Český Svět» č. 19. dne 22. ledna 1915)

*

»BOJOVNÍK V ŽELEZE«. Z Vídně, 6. března. Dopoledne konalo se na Schwarzenberském náměstí slavnostní postavení »bojovníka v železe«, zřízeného vdovským a sirotčím pomocným fondem veškeré branné moci. Slavnosti se účastnili pan arciv. Leopold Salvator s dvěma syny, německý velvyslanec šl. Tschirschky, turecký velvyslanec Hilmi paša, min. předseda hr. Stürgkh s členy kabinetu, starosta dr. Weiskirchner, prezident válečného pomocného úřadu atd. Po řeči pana arciv. Leopolda Salvatora a starosty dra. Weiskirchnera zatloukl pan arcivévoda jako první jménem Jeho Veličenstva císaře zlatý hřeb, načež následoval německý velvyslanec, který rovněž zatloukl zlatý hřeb z rozkazu německého císaře, pak turecký velvyslanec jménem sultánovým. Na to připojili se ostatní slavnostní hosté. Bojovník jest z lípového dřeva, do kterého obyvatelstvo má zatloukati hřeby za dar nejméně jedné koruny. Dary připadají svrchu zmíněnému fondu. — (Ani ne za měsíc vybral »bojovník v železe« 18.000 K.)

J. K.

Dne 21. března 1915 přistoupilo v Americe 1,500.000 dětí k stolu Páně, aby vyprosili mír.

•

Prof. Dr. T. G. Masaryk dlí už delší čas v Římě a neslyšet o něm. Tyfem zemřel v Praze jeho syn malíř Herbert.

•

MACHAR v »Čase« 6. 3. 1915 píše :
Aurea aetas.

V žurnálech nikdo neujistí už nadšeným nás výkřikem,
že řeč, již možno dneska čísti, je v dějích českých mezníkem.
Už ztichly vášně bojujících, zrad národních už zmizel hřích,
a bláto leží na ulicích a nepolétá po tvářích.
Korouhve tíše zavínuly a zarazily nadšení
a praskly naše slavné nully, a po vlastech je mlčení.
Tož svědčte, páni pacifisté, před tváří světa celého,
že válka tahle, což je jisté, má přec jen mnoho dobrého.

•

O VÝCHOVNÉM VLIVU VÁLKY přednášel bývalý evangelický farář Gottfried Traub z Dortmundu v Budapešti a dvakrát ve Vídni. Dle referátu »Času« ve vídeňské »Uranii« 30. ledna dovozoval, že válka :

1. Zvýšuje naši znalost dějin. »Rozumíme lépe dějinám, protože dějiny sami děláme«. Zjevuje se nám chladná, kovová tvář dějin. Jen silní snesou její zrak; ale i slabé sflí její pohled.

2. Dává poznání, že stát je útvarem nejvznešenějším, nedotknutelným. Jeho majestát, legalisující smrt nejdražších květů stromu svých občanů, prýští z dějin, ze svatých nutností. Traub odmítá pojem vlasti, kde jde o ospravedlnění války. Nepřeje si důvodů nacionalistických. Jedině svazek státní kladě onu nejvyšší povinnost!

3. Válka odmete kastovnictví. Člověk poznal člověka. Nyní existuje jen dvojitý druh lidí: stateční a zbabělí. (Němci říkají zbabělým nyní »Drückeberger«). — Tohle měřítko zůstane i v míru. Nebude prý nadále otázky: »Či jsi«, nýbrž: »Co umíš«. Již není lidí bezvýznamných, bezejmenných. Ze zástupů šlehají síly a vloh. Dobudou si zasloužených práv.

4. Nastane vzrůst obyvatelstva prudčí, dle tajemných zákonů, jimiž příroda nahrazuje své ztráty. Řečník brojí s vervou a dávkou bonhomie proti malthusianismu, obvyklému v kruzích zámožných, že větší obtíží vychovat dobře jedináčka než několik dětí. Ovšem stát musí pečovat o levné byty. Moudrý člověk byl, jenž připomenul, že část válečné náhrady musí být vynaložena na rozřešení otázky drobných bytů.

5. Válka učí pravé náboženskosti: víře, že tajemný osud vším vládně, že Prozřetelnost vše řídí, že nutno pokorně se podrobit. Učí však také, že vnitřní nezávislost člověka na útrapách hmotných není pouhou bajkou. Sociální demokrat Frank, jenž padl na bojišti, napsal před svou smrtí: »Tělo jest otrokem duše«. Ejhle, žák Marxův, vyznavač převahy prvků hmotných! Statečnost a zbožnost jsou prvky téhož ethosu. Válka váží zdatnost národů. Válčící podrobují se zkoušce spravedlivé.«

»Čas« dodává: »Jak zřejmo, Traub, silná německá individualita, chvalořečí době, která zdá se mu otevírat tolik možností do budoucna. Podivuhodný a nanejvýš zajímavý jest duch dnešního, všude po organisaci toužícího Německa, mobilisujícího nejen svá vojska, nýbrž celý zdroj idealismu a víry v svůj dějinný zápas. Discamus moniti! (Učme se po napomenutí!)«

Kultura barbarů: **Chléb**. Napsal Ernst Lissauer. Přel. K. D. I.

ZVĚSTOVÁNÍ.

Nemohou zkrušit nás kanonů řadem,
chtějí nás spustošit hladem.

Vrah vedle vraha, tak vůkol se tísni,
tlačí se do země bída a hlad?

Já k vám přicházím s jarní písní,
naše země je s námi svou přízní,
nový chléb už roste nám z lad!

NAPOMENUTÍ.

Šetřte potravou, mějte o ní péč!
Chléb je meč.

MODLITBA.

Rolník vsel síně do země.

Sešupme se a žehnejme!

Půdo naší země!

Nemohou zdolat nás zbraní vpádem,

chtějí nás porazit hladem.

Povstaň ty ve hněvu žně!

Zkvef hustou travou, zvlň osení!

Nejdraží země na světě,

probuď se našich žalů hlasem,

vstaň nepřátelům k odvetě

stéblem a klasem!

Dvě nová česká dramata. Jan Hilbert vystoupil v Nár. divadle s novým kusem: Kolumbus. Ve 12 obrazech líčí pracně shánění výpravy a smutný konec objevitelův. Sám pokrokový ›Čas‹ vytýká dílu, že ignoruje hlavní rys v povaze Kolumbově: Živou katolickou víru, a tím falšuje jeho portrét. Chtěli bychom vidět Kolumba jako neúporného pozorovatele a dobývatele, rázného a nezlomného, ale vidíme člověka sraženého, zápasícího s vlnadnými ženami, které usilují o jeho lásku. Představitel hrdinův p. Schlaghammer nemohl hrdiny vystihnout. — Viktor Dyk napsal fantastickou hru: Veliký Mag. Mag je personifikací Života, jenž v horečce otvírá hrdinovi oči, učí jej zkušeností, jak vratká, hamižná jest láska žen a jak sobecké srdce mužů. Hra tato na Král. Vnohraděch docílila značného úspěchu. Hilbert chce být duchaplným. Dyk jím jest. Myšlenka hry ve spánku není ovšem povodní. Vyskytá se poslední dobou na prknech velmi často. (Mae-terlinck: Modrý pták a j.)

Dějiny literární. Dr. Šimek vydal pro studenty Přehled dějin nové české literatury. Stručně podává data literární, zdržuje se úsudku. Jak jest informovaný nebo věcný, posoudíme z odstavce: Katolická moderna. Organizátorem jejím nazývá S. Boušku. Vypočítává tučně všechna původní díla Bouškova, Dvořákova, Baarova.

Ostatek pak zní: ›Orgány katolické Moderny byly hlavně Nový Život (re-đigoval K. Dostál Lutinov), ženské otázky věnována Eva (red. B. Konářfk); oba listy zanikly‹. Autor nezmiňuje se o jiných spisovatelích katol. moderny, o knihách Dostálových, Meditacích, Arše, ač kniha jeho datována 1915. — Čekáme více úměrností.

Nebezpečný spor o právech farářů a katechetů vypukl mezi ›Vychovatelem‹ (prof. Em. Žák) a ›Věstníkem‹ (farář Pauly). Válečná doba (před kulturním bojem!) jest rozhodně nevhodná k vyřizování tak choulostivých otázek, které se dotýkají odvěké konstituce církve, nevhodná je nyní veřejná polemika o vnitřních záležitostech kněžských, a naprosto nemístny jsou osobní jíživosti, které vylučují objektivní osvětlení otázek. Teď platí více než kdy jindy: Ut omnes unum sint! (›Vychovatel‹, majetek družstva ›Vlasti‹, není stavovským listem kněžským, nýbrž ›časopisem věnovaným zájmům křesťanského školství‹.)

Kanovník Dr. Josef Tumpach píše v ›Časopise katol. duchovenstva‹ str. 112: ›Jacinto Verdaguer: *Charistie*. Formou originálu přeložil P. Sig. Bouška O. S. B. (Vydala ›Archa‹ v Prostějově. Váz. K 2'60). Myslím, že jest nutno, aby ›Časopis‹ náš učinil výjimku v tomto případě, a tento spis básnický aby nejen registroval, nýbrž o něm i promluvil. Jeť to kniha, která

ybočuje z mezí obyčejné poesie lidské, st: to poesie nádherná, skoro anděl-ká. Něco velkolepějšího v rouše bás-ickém nebylo posud o Eucharistii ap-sáno. Originál není arcí český, ale ýborný překlad jeho (pročitěný, pro-reditovaný) jest nám tak drahý jako riginál. Ano, je to kniha meditační řede mší svatou i po ní. Co tu nád-erných myšlenek, kolik nových hle-isk, kolik velkolepých, smělých a rich námětův! Duše se opájí v nich, asne a zase pokorou zmožena kloní e čelem až do prachu země. Autor řekladu sám upozorňuje na některé, skutku gigantní kusy sbírky té. Zvláštní - mně jsou dražší a milejší právě ty ratinké, vzdušné, letné vzdechy k bě-učké Eucharistii, jež jsou jen jakoby pěšně, v opojení načrtány a nedo-racovány, nepropilovány. Je tu více itky k rozjímání a myšlení. Krátce, to knihu ať si na své klekátko položí aždý kněz, mladý i starý, i každý neu-lysta a bohoslovec, ať čte pomalu ránku za stránkou, zpěv za zpěvem. ak to bude živý velezpěv... Dr. os. Tumpach. - A v tomto tónu zní šechny posudky, od největšího če-řého básníka Ot. Březiny až po nej-rostšího čtenáře z lidu. S objednávkou etno si přispíší, neboť druhé vydání ebude se moči tak brzo vydat.

V Křížové cestě od Claudela má áti: Strana 97, řádek 18: duši číst u dává; str. 98., ř. 12. v den jeho pojení.

Dostí Třebízského? Klecanský aplan V. Beneš stal se v antikleri-álním národě českém populárním jak idný druhý katolický povídkář. Pravda, osmák, Baar přinášejí positivnější odnoty, ale nemají té obliby, jako orý, melancholický, sentimentální řebízský. Čím to? Myslíme, že při-

čina je v tom, že Třebízský namnoze akceptoval husitské stanovisko. A nelze mu toho osobně zazlívat: Jeho prameny byly nevyjasněné, jeho pře-kotný kvap, jeho hlava plná fantasie, jeho srdce plné citu nedopouštělo objektivnějšího zkoumání, jeho choroba (tuberkulosa) líčila mu svět černě. Neměl po ruce ještě práci Sedláko-vých, Wintrových a j. a proto nevy-stihnul zabarvení staré doby ani staro-české řeči. Je básníkem pobélohorského žalu. Dnes by psal jinak. Zemřel před 30 roky jako chudý kaplan. Z jeho díla kořistí čiperní nakladatelé. Pan Topič na Ferdinandce vyšperkoval si z jeho spisů nádherný dům (říká se mu: »pomník Třebízského«), a nyní zrovna tři nakladatelé vydávají jeho pispy, neboť už nemusí platit honoráře. A tu ozývají se hlasy: »Už dosti Třebízského! Národ potřebuje stravy živnější a životnější, než jakou mohlo poskytnout bolavé srdce nemocného básníka. Lid musí se učit ne naříkat a kvílet, ale radostně pracovat a dů-věřivě hledět před sebe. A nakladatelé mají dát chleba živým spisovatelům a ne kořistit z mrtvých! Romány ide-álného kněze splnily už dávno svůj vlastenecký úkol. Nuže, jest v tom kus pravdy. Ale přece raději vidíme v rukou lidu básnické sny Ideálního kněze než překlady detektivek a pod., které se rozlézají jako myši.

Pokrok v kněžském semináři. Po čem jsme už dávno volali, usku-tečněno v Praze: Že směji k boho-slovcům promluvit kromě profesorů i zkušeni praktikové, ze života pro život. »Čech« o tom sděluje: »Dne 28 ledna přednášel bohoslovcům vys. důst. pan provinciál řádu kapucínského P. Aug. Kubes o Tyrolsku, dne 4. února vedl. pan farář a spisovatel Vlastimil Hálek

o zakládání katolických spolků, dne 15. února veled. pan c. k. profesor reál. gymnasia v Libni dr. Josef Kašpar o důkazech pro existenci duše. Po těchto přednáškách, jež bohoslovci sledovali se zaslouženým zájmem, následovaly 4 přednášky »Křesfanské Akademie«, kterými bohoslovci seznali cíle »Křesf. Akademie« a upozornění byli na nutnost umělecké sebevýchovy. »Domine, dilexi decorem domus tuae« modlí se kněz denně při mši sv., a »Křesfan. Akademie« ukázala bohoslovcům, v čem musí jejich starost o ozdobu domu Božího záležeti. Dne 21. února přednášel pan architekt Fanta o zásadách při stavbě a konservování chrámů i o cílech uměleckého odboru »Křesf. Akademie«, dne 22. února seznámil bohoslovce veled. p. prof. dr. Frant. Stejskal se zajímavou a poučnou historií »Křesf. Akademie« a s jejími budoucími úkoly, dne 23. února vzbudil v bohoslovcích svou přednáškou veled. pan dr. Dobroslav Orel, redaktor »Cyrilla«, nadšení pro gregoriánský chorál a chuť k práci pro posvátnou hudbu, a konečně dne 25. února přednášel opět veled. pan prof. dr. Frant. Stejskal o látkách na paramenta a jich rozeznávání. Těmito přednáškami byli bohoslovci přivedeni k poznání, jak nutno dále sebevzděláním budovati na základech, které se jim »Křesf. Akademie« snažila podat. Jsme přesvědčení, že záslužný čin »Křesf. Akademie«, pořádání totiž bohoslovcům přednášky, přinese zcela jistě hojně ovoce. Kéž se zavede i jinde!

Z Riegrova odkazu mají se udílet podpory ročně těm, kdož prospějí zvelebení národa. Členy Rady nadání Riegrova jsou JUDr. K. Matuš předseda, Dr. V. Strouhal, Dr. Heyrovský,

Dr. Mareš, Dr. Pastrnek, Al. Jirásek a K. V. Rais. Žádosti může kdokoli podat Svatoboru do 15. listopadu

„Svatobor“ udělll podporyz Riegrova odkazu takto: V oboru vědném: Prof. dru Ot. Srdínkovi na výzkumy o struktuře tkání podporných 600 K. Prof. dru Vil. Mathesiusovi na vydání II. dílu Dějin literatury anglické 600 K. JUDru. Františku Kubecovi na zpracování práva rybářského a práva vodního se zřetelem k zájmům zemědělským 400 K. JUDru. Jar. Splíchalovi na studium hydroskopcity kaolinu se zřetelem k určování půdních koloidů 400 K. — V oboru literárně-uměleckém: Dru. Fr. X. Šaldovi na další tvorbu literární 1000 K, Bohdanu Kaminskému na další tvorbu literární 800 K. Viktoru Dykovi na další tvorbu literární 800 K. Janu Lierovi další podpora na vydání sebraných spisů 600 K. Viktoru Kamilu Jeřábkovi podpora na další činnost literární 400 K. — Svazu osvětovému na další zřizování knihoven pro lid 400 korun.

Z křesfanského umění. Sochu Srdce Páně (bronz) pro Hostýn zhotovil Vosmík. Pro smíchovský chrám maluje křížovou cestu pražský malíř Rudl. — Jano Köhler pracuje dále o mosaikové křížové cestě pro Hostýn a v lithografii Klabusaevové kreslí náboženské (hl. velikonoční) obrázky pro Archu a Matici Cyrillo-Metodějskou v Olomouci. Mnichovské sladkosti, které zaplavují český svět, mají být nahrazeny uměleckou tvorbou domácí.

Krise umění. V »Díle«, čís. 8-9 XII. ročníku, pojednává kritik Miloš Marten o neblahém zmatku ideí i forem v umění přítomnosti. Krásně vyjadřuje kletbu tohoto chaosu na konci své úvahy: »Popření genia, nevěra v tradici, porušený poměr umění k ohniskům

uchovního života — v těchto třech ludech koření krise moderního umění. Imi upadlo v chaos, který je pohluje, jimi ztratilo svou transcendentní sílu, smysl a oprávnění, — a samo oložilo otázku, která se mu klade nes již nepokrytě: existuje-li ještě, rá-li možnost a důvod, aby existovalo. Isto jest, že, aby existovalo, jest mu cela překonati bludy, v něž zabředlo, rátili se k podstatným, nezvratným rávdám, kterými žilo. Proti davovému ultu osobnosti — reintegrace hierarchie duchů a víra v genia, jediné svodného, jediné tvůrčího v umění; rotí ještě pověře modernosti, dnešku i zítřku, — oddaný, ač svobodný vztah duchovnímu odkazu minulosti, návrat tradici; a proti bezkrevnému materialismu formy, láska ke všem hodnotám bytí, mocná a prostná síla víry, ouhy, záhady, vroucí v člověku, ponání krásy jako metafysické entity, hniska, v němž se protínají světelné lny, vržené absolutnem v duši lidskou, ozkoš a bolesi, myšlenka a cit, život smrt — to jest ne theorie či program, ale vnitřní předpoklad umělecké enaissance a také vlastní dramatické apětí, jediný evoluční smysl této emné chvíle duchovních dějin. Jaký o zrovna výkřik tužby po umění duchovním. Sursum!

Sblížení učitele s knězem jest řáním všech upřimých Čechů, neboť odpor mezi těmato dvěma vychovateli ároda jest nemocí národa. Rolník Dotalík v Raclavicích u Přerova založil době války list ›Jednota venkova‹, němž velmi záslužně usluje o smíení rozvaděných Řídící učitel v Stavišticích Fr. Švarc otiskuje tam symatický článek, z něhož vjíjíme: Pravím přímo a bez obalu: Mým idelem je rolník vzdělaný a zbožný!

A tyto dvě překrásné ctnosti vtěliti ve slovo ›sedlák‹, toť přec musí býti vrcholným cílem všech lidí dobré vůle, kteří opravdově s naším venkovem cítí. Uvědomiti našeho sedláka není zahnatí ho od oltáře, ba naopak, celým srdcem vrátiti ho Bohu, naučiti ho čísti v té velikolepé knize Boží — přirodě — naučiti ho nejen vážití si jí, ale účelnou prací svou ji krásiti a celým svým zjevem státi se hodným slouiti tvorem Božím! Doufám, že mluvíím jasně. Co v předešlém apotrofováno učitelí, možno s nepatrnými změnami říci opět o knězi. A budeme-li k sobě loyálními, bude bez významu výrok francouzského básníka Huga o učiteli-světle a faráři, který světlo to zhasíná. Vždyť přece je možno, ba žádouco, jíti ruku v ruce učitelí s knězem k lepšímu bytí národa. Vyhražují pro učitele volnost, jak práci svou si zařídí, a zavazují se, té volnosti, již pro sebe žádám, jinému plnou měrou popřátí. Nikdo zde pánem — nýbrž sobě rovni — ale společný cíl, jedna meta pro všechny: Jednota venkova! Poukazuje-li kněz na své akademické vzdělání, dobře! Učitel nezahálí, a čeho mu nebylo dopřáno dosíci studiem, dohání soukromou pílí. A to musí mu býti jen k dobru připsáno. Konečně je zde strach z politického vlivu na venkovany. Ano, vším právem!‹ Pověz mi, s kým obcuješ, já ti povím, jaký jsi›. Malý ždíbec logiky: A bude-li učitel obcovati s knězem a kněz s učitelem, oba pak se spoluobčany, budou stejně vlivní. Každý upřimý přítel našeho lidu s radostí uvítal, zatím jen pokus, sjednotiti nejen sedláky, ale všechny, kteří obývají náš krásný venkov. Od pokusu nechť dojde k mužným činům. — A jsme to především my, učitelé a

kněží, kteří, jako jediní inteligenti venkova, musíme předcházeti dobrým příkladem. My učitelé téměř denně vidíme malé venkovánky sjednocené ve svých učírnách a vám pak, kněžím, z té duše přejí, byste každou neděli a svátek zřeli všechny venkovany bez rozdílu politických stran a bez rozdílu stavu před tvář Boha, který dobré odměňuje a zlé tresce. Ano, v chrámu Páně nechť ze všech úst jednotně zní: »Posvěť se jméno Tvé! Přijď království Tvé!« — Kostel i škola, jako kněz i učitel, musí býti mravním pojítkem rozvaděných bratří venkovanů, musí býti tmelem, spojujícím vše, co se člověkem zove! Važme si kostela, važme si školy! Ctěme kněze, ctěme učitele! Odvrzme mrzskou, muže nedůstojnou zášť a nevraživost! Jděme dobrým příkladem lém, o které do dnes jsme zápolili, vsiříc! Považujeme je za spoluobčany, sobě zcela rovné, nikoli za massu, dobrou jen k hájení separátních choutek, a to kýžené sjednocení přijde samo sebou! — Podo-
týkáme jen, že v kněžstvu není zásadního odporu k učitelí, za to ale stavovské listy učitelské systematicky pěstují zášť ku kněžstvu a víře pod titulem »protiklerikalismu«. Kéž by se to změnilo a nastalo přátelské spoluzlí a spolupůsobení v duchu křesťanském a českém!

Moderní škola. Učitelstvo dospívá názoru, že se školou se ve snaze po modernosti příliš experimentovalo, že se zavádělo příliš novot a předmětů, které náležejí do škol vyšších, a že bude nutno navrátit se k základním úkolům školy elementární a věnovat více péče — výchově. To jest obsahem článku »Věstníku Zemského ústředního spolku učitelských jednot v království Českém« ze dne 19. března 1915.

Literární novinky.

Ferdinand Tomek: *Tri desetiletí v Drahošíně*. Kus kroniky ze závěťí. Nakl. Č. J. Mojžíš v Chocni.

Opravdu svědomitá kronika rodiny venkovského lékaře, nevyhýbající se namnoze ani nejmenším podrobnostem ze života svých hrdinů. Některé části knihy této, zejména líčení studentského života v Litomyšli a v Praze v letech padesátých s výstižným náčrtem dobového pozadí, upomínají na Jiráska, jehož však Tomek nedosáhl. Děj knihy hraje asi v Chocni.

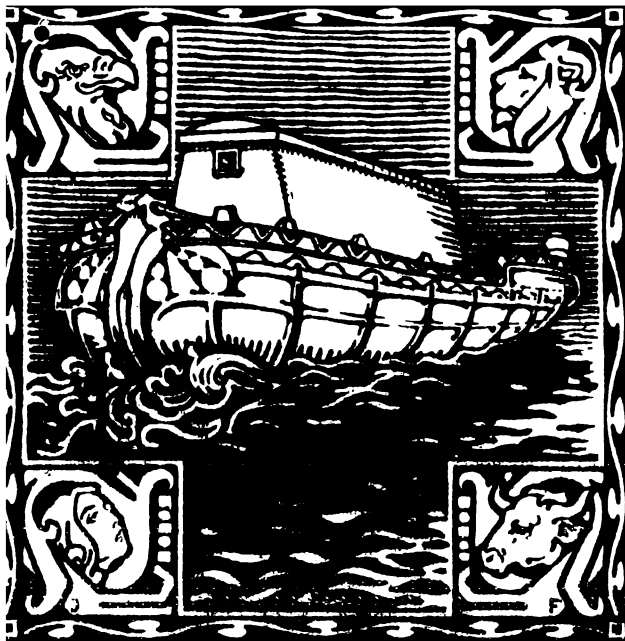
Mladý katolický básník Jan Šanda debutuje knížkou veršů: *Syn člověka*. Prozrazuje lyrickou i balladickou žílou. Čekáme s nadějí jeho další rozvoj.

Nákladem J. Otty vyšly satirické feuilletony ruské autorky Teffi (N. A. Bučinské): *Dým bez ohně*. Mile pobaví.

Do světa širého! Obrazy z dějin objevů zeměpisných. Mládeži upravil Frant. Petr. Stran 131.

Vkusně upravená, ilustrovaná knížka obsahující poutavé a mládeži přístupné líčení prvních objevů zeměpisných v pěti kapitolách, jichž nápisy jsou: Marko Polo a jeho putování po Asii. Portugalci v oceáně Atlantickém. Křištof Kolumbus a objevení Nového světa. Rozkvět námořní velmoci portugalské. První plavba kolem světa. Mladiství čtenáři naleznou v Petrově knize bohaté poučení a ušlechtlou zábavu.

Jan Rokytka (Adolf Černý) vydal sbírku básní: *Jadranské dojmy*. Člověk tu ani nepoznává zuřivého pozdního husity, který kostmi Husovými otlouká lebky katolíkům a zuřivě volá: Pryč od Říma! Zde jest jen měkký, až naivní turista, který se cíjí u Adrie jako v ráji a bojí se obletujícího racka, že nese smrt jeho dítěti. —

PRAHA

Vydána
KAREL DOŠTÁL LUTHOV
v Prosetově 1. dne každého měsíce.

BSAH: čís. 5. Giab. Romaj: Ten to sivořil! - Seštes literárního štolem - Boj o chrány ve Francii. Podáva Josef Hanáček. - mšek Stržovský: Nový den. - Problém dnešního bezvěří. Dr. Jos. Kratochvíl. - František Dohnal: Naděje. - Válečná Mosalka: Básnickovo vidění. Jen i stanství! Iri jezdcí. - Okna: Osvěta. «Zlatá Praha»: Leoš Janáček. Pražanost. Co je mystika? O Fr. Douchovi. Popel... Papež modelem. 7 ulisi naši literatury. Co pomáhá k vážnosti? Z literatury a umění. Jos. enberger. Profesor Nábělek. Nové vydání Dantových děl. O českém veršárním novinky. Náboženské touhy v německé literatuře. Naše národ ození a osvícenství. Za Alfredem Muthem. - Illustrace: J. Köhler: Tane

OČNÍK III. KVĚTEN 1915. ČÍSLO 5

POZVÁNÍ K PŘEDPLACENÍ.

ARCHA vychází 1. dne každého měsíce. Předplácí se na rok 6 K, na půl roku 3 K, jednotlivá čísla 60 hal.

STUDENTI při hromadném odbírání (zaspoň 10 ex.) předplácejí na rok 4 K. Adresa: Revue Archa, Prostějov. — Platí se složenkami Nového Života neb Archy (číslo konta 17.942).

Předplatné a insertné splatno a zavazatelno v Prostějově.

Platíte šekem, radče laskavě ku svému jménu poznačit, zač platíte: AIII (Archa ročník III.)

CM (obraz sv. Cyrila a Methoda,)
O (Osudy)
Eucl. (Eucharistie.) Atd.

Připište též číslo, které je na obalu!

Vhodný dar. »Den prvního sv. přijímání snaží se každý katecheta učinit dítkám nezapomenutelným. Probudit lásku k Svatostnému Spasiteli a zachovat ji v nevinných dětských srdcích jest jistě vroucím přáním dobrých rodičů těch dítek. Nákladem časopisu »Archa« v Prostějově vyšla nedávno andělsky něžná chvála Nejsvětější Svatosti. — Je to kniha katalonského kněze básníka Jacinta Verdaguera: »Eucharistie«, kterou v libezných verších naší mateřštiny ztlumočil básník-kněz, benediktin P. Sigmund Bouška. Jakoby pro dětsky něžnou lásku psány byly ty nadšené hymny svátosiného Ježíše! Katechetům i rodičům doporučujeme knihu »Eucharistii« i pro jejich miláčky.

PUBLIKACE.

NAKL. V. KOTRBA, PRAHA.
J. Hallčský: Ve válce v Rusku a v Hallči. K 150.

R. PROMBERGER, OLOMOUC.
Vlasta Pittnerová: Úředníci sirotkové.
SPOLEK VYTV. UM. »MANES«, PRAHA.

Dráhy a cíle. Sv. 10. F. Chudoba: Básníci, věšci a bojovníci. I.

POZORUHODNÉ ČASOPISY:
Časopis katolického duchovenstva v Praze za nynější redakce počíná v Čechách zaujímat místo, jaké na Moravě měla Brněnská Hlídkka. — Bohoslovecké »Museum« v Brně jest čile vedeno, rovněž Studentská Hlídkka v Praze. — Vaňkova »Kazatelna« (Pelhřimov) slevila už se stanoviska: Nepovažovat válku za metlu Boží.

LISTÁRNA.

Zpovědní přípravy Archy vyšly větším písmem 1000 za 7 K.

Knihy zdarma zasláá vojínům do nemocnic »Archa«.

V článku »Boj o chrámy ve Francii« jsou tiskové chyby, které ruší smysl:

V 2. sešlité str. 55. poslední řádka má státi: jako bych se dotýkal; str. 56. řádka 14 má státi: věčnost, místo věčnosti.

V 3. sešlité str. 103. řádka 31 má státi: naprosto; str. 104. řádka 30. má státi: ne místo nic; řádka 31 má státi: ostře místo vstříc; řádka 22. má státi: o filosofii historie.

V 4. sešlité str. 135 řádka 29. má státi: do řady duchů; str. 136 řádka 2. má státi: o nichž; řádka 6. má státi: toto temní; řádka 11. má státi: suchých vědomostí; řádka poslední má státi: vše.

Obraz sv. Cyrilla a Methoděje od Jana Köhlera 10 K.

VÁŽENÉ PÁNY odběratele slušně žádáme o laskavé předplacení (resp. doplacení). Nedojde-li nás předplatné do 5 dnů, budeme mít za to, že si p. t. odběratel přeje vyzvednutí obnosu poštovním příkazem.

Administrace.

GAB. RONA J:

TEN TO STVOŘIL!

OD DÁVNA NESLAVILO SE V BLATNICI VESE
lejší svadby nad svadbu Martina Vavříka a Marin
Masaříkové. Dva dny a dvě noci se u Masařík
jedlo a pilo, dva dny a dvě noci hráli tři houslist
čelista a basista, a při zvucích jejich huďb
zářící děvčice točily se kolem rozjařených chlapci
že natřásaly černými šorcí jako sýkorečky ocásky
Dva dny a dvě noci chlapci zpívali, výskali a juchali a vrtěli s
kolem děvčic jako ptáči sokoláčci okolo sladkých révnových pňu
A přece byla to svadba chudobná, ubohá. Martinovým majetker
byly rýč, motyka a housličky. Marininým otrhaná chalupa, d
níž slunce svítí a proudy nebeské vláhy se lijí. Rosa nebesk
tak důkladně chalupu svlažovala, že zadek její s chlívkem
komorou se shroutil, a předku k tomuto smutnému osudu měl
scházelo. Od dávna se vědělo, že Marina tuto »ústavu« dostan
věnem, a podle toho byla chlapcům vzácnou. A že Marina chodil
tu s modřinou, tu s oteklinou, dělaly se vtipy, že tak chlapci u
ní »bijí«, ač se dobře vědělo, že Marinu tak krásli její otec.

Starý Masařík pil již za života svojí ženy, ale po její smr
zaprodal se kořalce s tělem i duší. Nejprve propíjel svůj výdělek
pak utrácel i výdělek Marinin, když pak ani ten nestačil, prop
dvě kozy, později i stůl, lávky, lůžko, a štěstí bylo, že nemot
propítí upěchované země, na níž v jednom koutě spával on
v druhém Marina. Učinil sice kdysi u žida pokus prodati své
»palác«, ale jakmile o tom začal, chlapi se na něj obořili, na
tloukli mu a z hospody jej vyhodili.

A jak byla Marina hledanou chlapci, tak Martin byl vzácnýr
děvčicám. »Škoda toho pěkného chlapca«, povzdechla si mnoh
při pohledu na Martina, když u muziky hrál na své housličk

tak krásně, až se všichni divili, když trefil ihned do noty, ať se mu začala jakákoliv píseň, když zpíval tak vysoko, že nikdo z celé hospody nemohl s ním na vrch a při tom kudrnatou hlavou vesele pohazoval, celou tvář a modrýma očima zářil. Chválen byl pro svou štedrost, když z piva, jež se mu donášelo, na vše strany zavdával a jim plýtvál. Milým byl Martin všem a nepřítelíčka široko daleko neměl.

Přece že nějaké vzdechy nad Martinem?

Jak by ne? Martin se naučil u muzik pítí, že co v jedné noci vyhrál, to v následujících propil, ne sice sám, jako spíše s kamarády, kterým nedovedl ničeho odepřítí, pro něž byl by propil i korďulku s bohatými »tulipánky« i klobouček s dlouhými péry. Která děvčica by tedy Martina Vavříka chtěla? To, že Martin krásně hraje, že zpívá jako slavík, že si umí také udělati topůrko do motýky, to navváží chyb a zlých zvyků, jež ohrožují Martinovu budoucnost.

Kterak tedy by se neměla slaviti svadba veselá a hlučná, když se spolu berou Martin Vavřík a Marina Masaříkova? Bylo proto na svadbě jáсотu a mimo svadbu smíchu. Kdož by taky se nesmál, když bída s nouzí se berou a spojení své tak hlučně oslavují?

»Ale jak bude dál?« tázala se tetka tetky, a odpověď zněla: »Dnes je huj, ale zítra bude fuj. Mladý Vavřík popije si se starým Masaříkem, a chalupa přece praskne.«

»Kdo ví, tetko? Masařík už se jenom vleče. Nebude dlouho trvat, a při »glgu« gořalky se zadusí.«

»Pravda,« dotvrzovala druhá tetka, »ale sklínku po něm sěděl Martin.«

Po svadbě se Martinovi tyto řeči donesly, a že měl Marinu rád a styděl se před ní pro tyto posudky, umínil si stůj co stůj Marinu i okolí o opaku přesvědčiti.

O starém Masaříku sousedky dobře prorokovaly. Pil o svadbě, pil po svadbě — Martin mu nemohl odepřítí — a tak chátral, scházel, až na zadku chalupy v rozvaleném chlívku skončil.

S odnešením mrtvého těla Masaříkova jakoby z chalupy černá kletba byla odstraněna. Marina si oddechla, jako by hroznou tíhu se sebe shodila, vzpřímila se jako se rovná v zádech dlouho k zemi ohnutí. Martin velmi dobře pochopil, co Marina oddechnutím naznačuje, přivinul jí k sobě a se vši rozhodností pravil: »Nyní všem ukážeme, co spolu stvoříme.« Marina zahleděla se Martinovi v jeho dobré, modré oči. Ti dva splývali v té chvíli v jednu bytost.

Po smrti Masaříkové Martin a Marina žili tiše a spokojeně. Den co den spolu pracovali u sedláka, u něho stravovali a výdělek pečlivě ukládali, neboť budoucnost jim předváděla před oči sterá vydání. Chalupa vnitř i vně zela prázdnotou a nedostatkem. Martin sice před svadbou největší díry ve stěše na rychlo zakryl došky,

Marina chalupu vylíčila, ale byl to obilný hrob, vše jen tak na oko. Dvěře od ulice i od jízby se stářím rozpadaly, okno se rozsypalo, kachlová kamna se poroučela. Světnice bez nábytku, kuchyně bez hrnců. Dva rýče, dvě motyky nemohly na vždy zůstatí jediným majetkem mladých manželů. Housličky Martinovi nyní nic nevyzískaly, na kolků visely a snímaly se jen tehdy, když Martin cítil touhu buď vyjásati svou radost či ztlumočit svoje radosti neb posíliti své naděje. V hospodě se Martin od svadby s husličkami neukázal. Báł se hospody on a ještě více se jí bála Marina. Ba ta řekla: »Rozbila bych ti to, kdybys na to v hospodě vrznuł.« A tak Martin do hospody nevkročil. Sousedky se Martinově zdrželivosti divily, z úžasu nevycházelý nad jeho pořádností, Marina pak nad jejich zklamáním jásala a Martin jen se smál svýma dobrýma očima. Ale v tom usmáním jevílo se odpouštějící sebevědomí, jež v očích Martinových překvapovalo.

Přišla zima. Práce u sedláka stála. Ale proto nezahálel Martin. Lopotil se v sedlákové skále, hluboko pod zemí, kdež byl chráněn před divokými chumelicemi i krutými severáky. Umluvil se se sedlákem, že s nalámaným kamenem se rozdělí, polovici vezme sedlák, polovici Martin. A tak Martin trávil pod zemí skoro celou zimu při matném světle malé petrolejové lampy, jíž musil místo vyhlédnouti a připravit, aby nebyla roztržena úlomky kamene, jež při mocných úderech Martinových na vše strany lítaly. Martin tak si navykl v skalní slují, že mu připadala druhou jeho jízbou, tak proti zimě otvrdl, že potlučené a opuchlé jeho ruce necítily nejkrutších mrazů. Ač sníh v zimě často trousil a vysoko napadl, stezka k Martinovu skalnímu zámku byla vždy ušlapána. Den co den jí prošlapával Martin i jeho žena, která mu obědy nosila a v práci vypomáhala. Spousty kamení rostly před skalou, kubíky, jež Marina po obědě pečlivě rovnala, stály tam jako řada oltářů práce. A tak těch dvou lidí vesnice neviděla, jak týden dlouhým, leč v neděli, když se spolu ubírali na služby Boží. Ke sklonku zimy, když sněhy zmizely, svázal sedlák od skály kámen. Svou polovici doadal do města k stavbám, Martinovu pak svezl k jeho chalupě. A to tam leželo kamení, že lidé volali na Martina: »No no, Martine, chceš stavět babylonskou věž?« Ale Martin se usmíval a zářil svýma dobrýma očima.

Sousedé počítali, že Martin dá se z jara do stavby, ale přepočítali se. Martin se kamene ani nedotkl. Dále lopotil se u sedláka i s Marinou a přidával groš ke groši. Kterak pustiti se do stavby, kdyžtě k ní toho ještě tolik schází? Kde má Martin dřevo, kde krytí, písek? Na to nastával v bezprostřední budoucnosti úbytek výdeřku a vzrůst vydaní. Nad střechou Martinovou kroužil totiž párek čápů a u komína stavěl hnízdo. Což kdyby ten zloděj žení ukradl někde nemluvnátko a sletěl s ním komínem do domku

Martinova? V tom případě bylo zapotřebí pro dítětko kolébku obstarati a mladé tetičce Vavříčce popřáti klidu a času k opatrování dítěte.

Martin tedy odešel do města, že tam v trhu koupí kolébku. Marina zatím doma čekala a se těšila. Martin přišel k trhu, vyčkal příhodné doby, kdy neviděl v nábytkovém tržišti žádného člověka ze své vsi, vklouhl k pantátu stoláři a nesměle se tázal po ceně jedné vystavené kolébky. Ale jak se ulekl, když slyšel, že nejjednodušší kolébka stojí šestnáct korun. I vytratil se od pantáty stoláře, potloukal se a bloudil kudysi městem. Zatím Marina doma na kolébku tolik se těšila, že ani s takovou toužebností nečekala, když kdysi Martin jí byl slíbil, že přiveze z města svaté obrázky.

Ale jak se Marina zklamala, když za polehne zastavil před domkem vůz a ona, vyhlížející oknem — neboť se styděla ze světnice vyběhnouti — spatřila Martina z vozu skládati desky, poříz, hoblík a pilku. »Ó, já ubohá děvečka«, zanaříkala si, — »kolébky mně neveze.«

»Tak, už se dáš brzy do stavby?« tázal se sedlák Martina.

»Dojista, jak už si desky obstarávám«, odvětil Martin.

Ale Martin si zalhal. Nezamýšlel dáti se do stavby.

Marina s reptáním vítala Martina. »Nereptej, že jsem ti kolébky nepřivezl«, — chlácholil Martin ženu. — »Z těch desek sám ti stvořím kolébku, že jí tak brzy rovné nebudě.«

Martin za večerů měřil, řezal, hobloval, ůlabal, vyřezával, sbíjel, až před Marinou stála kolébka, již bylo třeba pouze nabarvit, aby se zaskvěla v dokonalé kráse. I to Martin provedl k úžasu Marininu. U místního stoláře vyzvěděl, jak se tvoří barvy a pak maloval. Marina chtěla, aby kolébku natřel na červeno, ale Martin vedl základní barvu do světle žluta, aby prý z ní vynikly květy, jež na ní tvoří. A vskutku vymaloval na obou bočních stranách červené růže, veliké a krásné, jímž dle úsudku Martinova nescházelo, než vonět. Na pravo i na levo od růží táhl vlnitý proutek s četnými drobnými růžičkami. Na čelních pak deskách tvořil dole srdce ohraničené čárou červenou, vedle ní do vnitř čárou modrou a mezi obě čáry nakladl růženec zelených teček. Ze srdce pak vyzvedl vzhůru vlnitou čáru a k ní připojil lístky a přepodivných květů nejrůznějších barev, že ten rozmarýn budil úžas. Tak tu kolébka stála před Marinou v plnosti krásy a bohatosti barev a Marina nemohla na tu krásu dosti se nadívati a musila uznati, že této kolébce nevyrovná se tak brzy která.

Ale taky byl nejvyšší čas, aby dílo Martinovo bylo dokonáno. Barvy ještě na kolébce neuschly, když zaujal v ní bydllo nový občanek světa, jenž dostal jméno po otci. Byl to klučina kučeravý jako Martin a tmavooký jako Marina, takže se v něm oba

rodiče poznávali a nad ním i nad sebou se radovali. Malý Martinek ukazoval, že bude dobrý zpěvák a otec usoudil, že bude jistě i dobrý muzikant, neboť byl při stálé žízni, což Marina do-
svědčovala. Ale třeba že to byl kluk jako buk, nešlo o něm mezi sousedy a známými tolik řeči, kolik o divotvorné kolébce. Tu kdo spatřil, musil doznati, že Martin »stvořil«
dílo znamenité. Martin se usmíval nad uznáním a chválou a cítil silněji než dříve v hrudi růsti vůli k životu silnému a tvořivému. Duch Martinův tkal tiše předivo různých plánů, s nimiž se ještě neodvažoval ani Marině se pochlubit.

První dva měsíce nemohla se Marina od kluka hnouti. Společná rodinná pokladna pocítila sice následky toho, ale Martinových plánů to zmařiti nemohlo. Ostatně po dvou měsících brali již Martinka s sebou na práce u sedláka, jemuž připadl úkol živiti všechny tři Vavříkovy »mlatce«. Důlek vzniklý v pokladně brzy se vyrovnal a než se obilí vymlátilo, podzimní osevy v lúno země vložily, zemáky a řepa sklídily, úspory vzrostly a dávaly právo útek plánů dále sosnovati. Pán Bůh zřejmě požehnával. Časy, kdy dva rýče a dvě motyky byly jediným majetkem mladých manželů, kdy nebylo v čem uvařiti, dávno minuly. Dům se pomalu plnil. Kolébka teprve ukázala Martinovi jeho sílu a nadání, to, čeho se smí odvážiti, co dovede. A tak stvořil Martin během léta i lávky ke stěnám, jež neméně hlásaly jeho zdatnost. Opěrní desky lavek rozdělil kolmými sloupky a mezi nimi vyřezal srdce, jež podobně barvami ozdobil jako srdce na čelních stranách kolébky. A ty lávky a kolébka tak se krásně a jasně nesly, že Martina počalo mrzeti lůžko a stůl, jež byl po svadbě na trhu koupil, a raději by jich ve své jizbě neviděl. Ale Marina krotila Martinovu nespokojenost a úplně ji odstranila radou, aby lůžko dle svého vkusu omaloval. Martin dal se s chutí do práce, neboť tvořivý pud s každým zdařeným dílem v něm rostl. Čelo u hlav zvýšil násadkem obloukovitě súženým a pomaloval je tím krásněji, čím více plochy k malování skýtalo. Čelo u nohou pokreslil s malými změnami jako čela kolébky. Ke konci stvořil ještě Martin dvě legátky, jejichž »lenochům«
dal podobu srdce většího než u lavek, ale podobně pomalovaného. Když nový rok vešel do jizby manželů Vavříkových, rozjasnil svou tvář jak měsíc v úplňku, neboť spatřil nečekanou krásu; na všech stranách to květy a barvami jávalo. Nelze se tedy diviti, že Martin pro svou tvořivou práci budil pozornost celé vesnice. (Pokračování.)

SVĚTEC LITERÁRNÍM APOŠTOLEM.

(Pokračování.)

DO TOHOTO KRUHU VSTOUPIL, JAK UŽ SHORA ZMÍNĚNO roku 1797 Bedřich Schlegel. Veronika našla v duchaplném mládění užší ideál, který si byla vybásnila o přístím manželství; a nestala, až došla k rozvodu s Veitem, s nímž již 18 let byla spojena a terému zrodila 4 děti; a k sňatku s Bedřichem 1799 přišla s ním o Jeny; účastnila se činně v »Athenaeum«, které tehdy vydával se svým bratrem, a ve všech jeho snahách, pracovala na románu Florentin« a splýnula zrovna s blouznivkovskými snahami kruhu rvných romantiků. Z této doby známe zajímavý výrok o jejím shdějším postavení ke katolické církvi v dopise¹⁾ Augustě Böhmeové, dceři Karollny, ženy Augusta Schlegela: »Matce tvé srdečně děkuji za svatý obrázek; (který jí tato poslala prostřednictvím své dcery.) Leží stále přede mnou na stole. Myslím, že bych i sama nebyla vybrala jinou svatou, ta se mi zamlouvá. Obrazy katolické zpěvy mne dojalý, takže jsem si umínila, stanu-li se řestankou, že musím býti katoličkou. Prosim matinku, aby mi dělila, jak to mám začít, abych se mohla na pf. v Bamberku át pokřtít. Jen se neaměj, miním to vážně.«

Než toto vyznání uvěřalo dosud jen z okamžitého naladění nyslí, a ne ještě z hlubokého přesvědčení; dokazuje nám to dopis chleiermacherovi, datovaný z Paříže, kamž přišla 1802 s Bedřichem, kde se více a opravdověji než jindy zabývala náboženskými ámetý: Čítám v obou Zákonech pozorně a poznávám dle mého litového smýšlení, že protestantské křesťanství je přece čistší a íá přednost před katolickým. Toto má příliš mnoho podobnosti e starým židovstvím, které tak nenávidím. Protestantism je, jak e mi zdá, úplně náboženství Ježíšovo a náboženství vzdělanosti; srdci jsem, pokud rozumím bibli, úplně protestantkou; veřejně vyznání nepovažuji dle svého uznání ani za nutné, neboť i v tomto eřejném vyznání tkví jakási katolická ostentace, panovačnost marnivost. Stačí, když to vím a věřím.²⁾ Roku 1802 také skutečně řestoupila k protestantismu; ale její odpor proti veřejnému vyznání byl asi zlomen, neboť se dala ve švédské kapli v Paříži okřtiti a s Bedřichem slavnostně oddati. Dala zde tedy konečně vědeckví o svém křesťanském přesvědčení, a tak alespoň poněkud opravila pohoršení, které dával její dosavadní společný život Bedřichem. Pak obrátila se se svým chotěm do Kolína.

Zde blížila se Dorothea víc a více více katolické; zvláště jeví

¹⁾ Raich, m. j. m. 1. sv. str. 42.

²⁾ Raich, m. j. m. 1. sv. str. 113.

v básních z té doby vnitřního převratu láska a dětinná úcta
 Matce Boží. Vrací modlitbou podporovala působení milost
 oží, a tu došla k takové jistotě a pevnosti ve svém předsevzet
 áti se katoličkou, že neustále slovem i dopisy dorážela na
 edřicha, aby učinil rozhodný krok. Tak na př. mu psala:!) »Mí
 ilý Bedřichu! Záného člověka přesvědčení nemůže znásilnit
 é přesvědčení, ani moje ne. Nebeť na nic ohled než na hlas
 oží; ať vše ostatní mlčí, vždyť vše je tak nicotné; . . . Ale též
 eodkládat, milý Bedřichu! Kdo nám ručí za zítřek? a ty jsi právě
 yní v tom věku, kde musíš začít, co k slávě Boží chceš do
 onati. — O posledních Velikoročích měla jsem opravdu pokušen
 : předejít, ale zdržela jsem se. Bez potřeby neodloučím se od
 te. Báh mi dal tebe za vůdce; následuj tě, ale považ, že budeš
 usit klásti počet za dvě duše.«

Po společném přestoupení odcestoval Bedřich, jak již zmíněno
 ned do Vídně; manželka jej následovala později a přišla v říjnu
 o Vídně. Brzy se seznámila s P. Hofbauerem, jemuž se co svému
 povědníku co nejužší připojila, a kterého ve svých dopisech
 nenauje svým předrahým duchovním otcem. Jak si ho vážila, viděl
 sme nahofe. Duševně velice nadaná paní rozvíjela velkou nábo
 enskou horlivost a stala se silnou oporou věrného katolického
 roužku vůči sboru osvícenců, kdež vedoucí místo měla Karolina
 lichlerová; tato o ní píše:!) »Arciť ani mi nenapadá, abych schvalo
 ala to přílišné pobožnostkářství, do kterého se paní ze Schlegelů
 aberanila, což jí tak naklonilo mínění Ligoriánů¹⁾ a vůbec ultra
 iontanismu, aneb je dokonce hájila.« Ve večerních společnostech
 jala se i slova o předmětech, které znám oné doby byly ne
 námé, o nichž jednala s velikým porozuměním. Svými bohatými
 ědomostmi v různých oborech mohla podporovati slovem i pérem
 nahy svého chotě i jeho přátel. Více než jednomu z nich byla
 vou mužně silnou duší oporou v nebezpečných dobách; mnohému
 terý hledal cestu k čistému ideátu katolického náboženství, stala
 e osvědčenou vůdkyní. K největší své radosti mohla to učiniti
 u svých dvou synů Filipa a Jonáše Veita.

Stále a stále povzbuzovala oba, — poněvadž viděla jejich ná
 lonost ke katolicismu, — aby se odhodlati k rozhodnému kroku
 přišli proto do Vídně; neboť zde »je vše připraveno a může
 e státi bez hluku, tiše. V celém Německu není místa jako je Vídeň
 de se o podobných věcech nektepe,« a Vídeň je »k tomu
 elkému předsevzetí mnohem vhodnější než z pola francouzské
 pola protestantské Sasko.« »Není zde řeči o ženách, nýbrž

1) Raich, m. j. m. I. sv. str. 224.

2) Johannes Eckardt, m. j. m. str. 22.

3) Redemptoristé dle svého zakladatele Amónse z Liguori.

o mužích, které zde najdeme, kteří se s láskou věci této věnují, takže budete dobře poučeni . . . Najdete též v těchto mužích nejlepší přátele pro celý další život.«¹⁾

K těmto mužům patřil především P. Hofbauer: onť to byl, který Filipa i Jonáše láskyplně vyučoval, když konečně uposlechli pozvání, a který jim též i nadále zůstal, i po konverzi, věrným rádcem na další cestě životní. Když se později obrátili do Říma a s romantiky Kornéliusem a Schadowem se seznámili, zůstal s nimi v listovním spojení. Tak jim psal 12. dubna 1817: » . . . Nejsem na to málo hrdý, že naši krajani předcházejí v umění ostatním národům. Jste zajisté již úplní Italiani, ale přece doufám, že zachováte si při tom své německé srdce.« 31. května 1817 dává jim vpravdě otcovským a apoštolským způsobem radu, když oba se zanašeli myšlenkou státi se kněžími. Kněžími oltáře se sice nestali, ale za to kněžími Páně v křesťanském umění. Od Filipa, přítele Eichendorffova, který zemřel teprv 1877 co ředitel Mohučské obrazárny, máme mimo to i několik dobrých náboženských písní.

Dům obou Schlegelů stal se shromáždistištěm nejvěhlasnějších mužů i žen, kteří stále či přechodně ve Vídni žili. Karolina Pichlerová charakterisuje život v domě Schlegelově takto:²⁾ » . . . jejich dům byl pojiťkem veleučenyých lidí, interesantních přátel a umělců. Velice příjemně ubíhalý večery v tomto kruhu, a právě omezení ve štěstí, které rodině nedovolovalo ani jaký luxus, ani mnohdy odporouou eleganci a pretensiosní fashionabilitu, dávalo těmto schůzkám zvláštní nátěr domácího tonu a srdečnosti. Každý cítil, že byl opravdu rád viděn, a že vše to jednoduché, ale chutné, co se nám podávalo, bylo nám dáváno s opravdovou láskou a upřímností.«

A v tomto kruhu katolických veličin zaujímal skromný pater vynikající postavení; byl v jistém směru středem tohoto kroužku, poněvaď většina z těch, kteří sem chodili, měli jemu co děkovať za svůj náboženský život, všichni pak měli v literatuře, jako on v ohledu náboženském, stále co bojovati proti osvícenství a racionalismu. V dopise ze dne 1. října 1865 píše Filip Veit o svazcích, které Hofbauera poutaly k domu jeho matky a Schlegelů:³⁾ » . . . zvláště v době vídeňského kongresu byl náš dům shromáždistištěm význačných osobností, jak protestantů tak katolíků; všichni ale byli za přítomnosti P. Hofbauera plní úcty k jeho osobě, a k zvláštnímu disputu o věcech víry nedošlo, pokud si pamatují,

¹⁾ Raich, m. j. m. 1. sv. str. 405.

²⁾ Karollna Pichlerová, Denkwürdigkeiten aus meinem Leben, Vídeň, 1844. II. str. 135.

³⁾ Innerkofler, m. j. m. str. 688.

ikdy, i když P. Hofbauer nikdy neopomenul vážně jako katolický než promluvit, někdy i veselým, humoristickým způsobem, jako a př.: »Inu, kdy pak už konečně obujete tu černou punčochu?« podobně. Ale nikdy nezapoměl na svou hodnost a řekl bych, a svou vznešenost.«

Mimo přátelské schůzky v domě Schlegelově scházivali se terárně interesovaní přátelé Hofbauerovi společnost »Strobelkopf«, u které patřili většinou věrní katoličtí spisovatele Vídně, co atím »osvícenci« si zjednali »společnost koroptví« (Rebhühneresellschaft). Zda docházel Hofbauer též do společnosti »Strobelopf«, není jisto, ale pravděpodobno, poněvaž sem patřili všebečně oni katoličtí literáti, kteří obcovali v domech Schlegelově Hofbauerově. Mimo už jmenované vídeňské literáty patřili nim ještě Adam z Müllerů, Klinkowström a Pilat.

Adam z Müllerů¹⁾, o němž napsal Metternich, že je jedním nejduchaplnějších mužů, které zná, snažil se upotřebiti romantických ideí v politickém a společenském ohledu. Jeť to charakteristickým pro proudy romantické, že chtěly mimo poesii proniknouti éž jiné obory života duševního. Josef z Eichendorffů²⁾ jmenuje nahy svého přítele: vědeckým obrazem státu, totiž u věčném pojení s náboženstvím, poesii a životem«. Roku 1805 přednášel Müller ve Vídni o německé vědě a literatuře, kdež rozvinul své omantické plány o úpravě státu.

31. dubna 1805 složil ve Vídni katolické vyznání víry. Jako iným konvertitům, tak i Müllerovi byla činěna výčitka, že přestoupil z nízkých motivů. Ale místo v dopise Vavřince Leopolda fášcky Karlu Leonhardu Reinholdovi ze dne 27. září 1805, který uveřejňuje Johannes Eckardt v »Hochland«³⁾, nepřipouští žádných pochybností o čistém úmyslu konverse: »Berlíňan, mladý filosof, opravdu jasná hlava, mnohostranný talent, spisovatel Opaku«, který jste právě Vy v A. D. Bibliotheca arcif ne cymbalis bene sonantibus recensoval, složil zde -- (to Vám svěruji co nejtajněji, naseptávám do třetího Vašeho ucha -- profesionem ideí catholicae, a já jsem stál při tomto slavnostním aktu co vyzádaný svědek. Ještě hned v noci na to odjel odtud domů, aby hledil každý stín podezření o časném prospěchářství. Divil jsem se jemu, sobě, všemu!« Toto místo nesporně se vztahuje na Adama Müllera, který 1804 byl vydal první díl své »Nauky k opaku«, »Opak«.

¹⁾ Naroděn 1779 v Berlíně, studoval v Göttingách práva; 1805 ve Vídni; 808 měl přednášky o literatuře v Berlíně a v Drážďanech; zemřel 1829, raněn arťivcí, v náručí Klinkowströmové.

²⁾ Eichendorff, m. j. m. str. 353.

³⁾ m. j. m. str. 344.

Teprv roku 1811 přišel zase do Vídně na přání arcivévodý Ferdinanda d'Este, v jehož paláci měl přednášeti národnostní ekonomii; pravděpodobně seznal se v domě Schlegelově s Hofbauerem, kterého si zvolil za zpovědníka. »Nesmírně velký byl počet těch, kteří se lísnili okolo jeho zpovědnice; a byli to lidé všech stavů, od hokynářů až po učence a boháče. Věhlasní mužové, jako dvorní rada Adam z Müllerů, právě tak děťinně ho poslouchali jako lidé z nižších vrstev,« soudí Veit.¹⁾

Hofbauer a Müller byli úzkou přátelskou páskou spojeni, což se mělo též společnou prací i na venek jeviti. Zabývali se plánem zříditi vychovávací ústav pro mladé šlechtice, kde by se dostalo mladým těmto lidem věrně katolického vychování, oproti mnohým ústavům, které byly prostoupeny rationalistickým duchem času. Provedení tohoto plánu a vedení podniku mělo býti svěřeno rukám Müllerovým, který za druhého ředitele zajistil si Klinkowströma a v náboženském řízení dal se vésti Hofbauerem. Asi 24 hochům a jinochům z vyšších kruhů ve stáří od 10—18 let mělo se dostati výchovy v tomto ústavě, jehož program zněl: »Křesťanství ve své vše spojující síle.« Müller sám vypracoval učební plán, jehož obsah je nám zachován Alfonsem z Klinkowströmu v životopisu jeho otce²⁾: Učování má obsahovati, začínaje hned vyššími humanitními třídami, filosofické a juridické studium, mimo klasickou římskou a řeckou literaturu a má býti rozšířeno též na studium zemědělské, úplný Cours diplomatique v řeči francouzské, na encyklopedii ve vědách vojenských. Pojato bylo i elegantní vzdělání ve výslovnosti, v rytířských a hudebních exercicích. Ke všem těmto předmětům bylo určeno 8 roků. Učování má býti udíláno zkoušenými privátními učiteli. (Duchovní a náboženské vedení P. Hofbauerem a jeho spolubratry. Učování dějepisu, státních věd, filosofie a matematiky chtěl vésti Müller sám. Toto privátní studium bylo by se řadilo po bok studiím vysokoškolským, ale bez jakýchkoliv veřejných zkoušek; ústav měl býti otevřen pro každého povolaneho v každou dobu a hodinu.«

(Pokračování.)

¹⁾ Innerkofler, m. j. m. str. 474. a 75.

²⁾ Alfons z Klinkowströmu, Friedrich August von Klinkowström und seine Nachkommen. Vídeň 1877. Str. 298.

BOJ O CHRÁMY VE FRANCII.

PODÁVÁ JOSEF HANÁK.

DRUHÝ DEN SE POKRAČOVALO V DEBATĚ O ZÁCHRANĚ chrámů, která se skončila, aniž by bylo učiněno nějaké rozhodnutí. Barrès to ovšem předvídal; chtěl mluvíti s tribuny sněmovny přes hlavy poslanců k celé zemi. A úmysl se mu zdařil. Dostal nesčetně děkovných a povzbuzujících listů od věřících, od biskupů a farářů, plných radostí i rozhořčení, v nichž lze slyšet bítí srdce francouzského venkovana.

Umělci poslali předsedovi sněmovny tento krátký, ale výstižný dopis:

» Jsouce hluboce dojatai zkázou četných chrámů, skromných a snad bez stylu, než plných půvabu a dojemných vzpomínek, malebných božích muk a starých hřbitovů, přicházíme, my, umělci a spisovatelé všech vyznání, bez rozdílu stran, kteří jsme našli u těch prostých svatých tolik vzrušení a uměleckých vznětů, s protestem a se žádostí k parlamentu o obdobnou ochranu chrámů jako jiných budov historických, malebných poloh a uměleckých památek. Chceme zachovati tyto pozůstatky minulosti, tyto zdroje duševního života; chceme zachrániti fysonomii architektonickou, podobu fy sickou i morální Francie.«

Protest podepsala francouzská Akademie, Akademie krásných umění, Akademie věd morálních, Akademie nápisů, Institut, jímž následoval dav umělců, malířů, sochařů, architektů, archeologů, skladatelů hudebních, literátů, všech konservatorů franc. museí, všech slavných jmen Francie a pak všech archeologických společností, venkovských akademií, lyceí, studentských korporací, zkrátka všechna sdružení, která si vzala za úkol povznést intelektuelní niveau země.

Barrès se táže: » Dosáhne svého cíle tato velkolepá demonstrace umělců u mých kolegů? Doufám pevně. Všechny mocnosti veřejného mínění jsou vzrušeny. Tato velká otázka v podstatě katolická, jak se samo sebou rozumí, stala se otázkou civilizace. Zbožiti chrámy Francie jest nestvůrným činem nevděku a krátkozrakosti, zmenšením ceny lidské!«

Aby souhlas byl všeobecný, zaslal Barrèsovi inspektor učitel. akademie Blanguernon otevřený list s nápisem: » Školy a zvonice« tohoto obsahu:

» Nebyl jste vždy laskav k učitelům a v kampani, kterou vedete pro záchranu chrámů, nepočítáte bez pochyby na jejich podporu. Nuže! Je třeba, abyste připojil jejich jméno

ku jménu učenců, umělců a kněží, kteří vás právě podporují, a jsem šťasten že vám mohu říci, že učitelé Haute-Marny, alespoň ti, které jsem vzdělal, se naučili znáti a milovati jako úctyhodné svědky místní historie tyto náboženské budovy, jež chcete zachrániti před zkázou. Jsme ochotni vám k tomu podati pomocnou ruku.*

Podobně se vyjádřili i jiní předáci učitelští ve svých časopisech. Porozumění pro záchranu chrámů proniklo všeobecně.

Druhý oddíl své kampaně končí Barrès půvabnou lícni venkovské slavnosti náboženské, již předeslal nadpis: »Procesí v zahradě«, a kterou uvádíme v překladě:

»Jest léto, doba prázdnin! Sněmovna se rozchází, a já ježu na venkov. Při tom nespouštím se zřetele své povinnosti. Listy, prosby, bolestné fotografie, vzpomínky, úmrtní oznámení mě následují a stále plní můj listář — a tyto fakty, jež rozdělují do nesčetných článků novinářských, ožívují se ve mně úvahami, sny den ze dne . . .

Jak příjemné a zdravé prostředí jest náš venkov, jak nám jej vytvořily věky. Poslechněte zvuky, jež jsou nám tak milé a které zaléhají ze sousední vesnice; rány kladiv kovárny, dupot stád, řinčení řetězů nad korytem, zpěvavý hlas školy, hovory u krbu, zvuk zvonu, a neprotivím se na procházce ani cinkotu sklenice v hostinci, ani úderu koulí o srážené kuželky. Všechny ty zvuky nestejného významu stoupají, se spojují, se mísí. Jest to ohlas francouzské vsi, ožívující sady mirabellové v Lotrinsku, ovocné v Normandii, olivové v Provinci. A kdo z nás by ho nemiloval! Vše jest pravdivé, vytvořené dobou, plně smyslu. Jest to harmonie, jest to souhrn zkušeností, nahromaděných generacemi. Je-
dinec tam najde úplné ukojení. Všechny stránky duše jsou tam pěstovány, vedeny jako na vrchol dokonalosti, právě dosti daleko od barbarství, aniž by spěly k raffinovanosti, která později jistě zeslabí rasu. Vzorové domácnosti, obvyklé práce, vyučování školní, nauka a ovzduší chrámu nic z toho všeho není zlé. Přijímám vše jako celek. Než jest možno, aby někomu zde vadil chrám a aby jej chtěl zničit? Právě chrám tají v sobě cosi, skýtá obci jistou realitu. Jsou okamžiky dne, situace, osamocení, nehody, jež jsou pány nitra a naši duši činí těžší, vážnější, opravdovější — ale chrám převyšuje všechny tyto pány nitra. Vše jest bez ceny, nedostává-li se srdce, a jsou to básně chrámu, jimiž na venkově se vzdělává a sytí srdce.

Dnes, v den procesí 15. srpna, chrám bude překypovati zpěvy nad malým městem. K 5. hodině zavznějí zvony, a za chvíli zvuky hudby se blíží rychle do ulice, kde slunce již skloněné ozářuje jen vrcholky domů . . .

Hle, objeví se mohutná, červená záda — vrátný ve své skvělé

uniformě. Otvírá průvod, pořádá jej, řídí kráčeje po zpátku. Potom po obou stranách několik dětí z chóru, za nimiž se ubírá dvojitá řada hochů a děvčat. Nesou malé, zářící korouhvičky a sestry-učitelky s bílými křídélky, umístěné na boku jako vojenští šeržanti, udržují sladkou kázeň vojenskou.

Všechn ten svět malých recituje pěknou modlitbu: »nyní i v hodině smrti naší . . .«, a ono slovo, vržené stem dětských hlasů, ona dobrá vůle těch nejmenších, povznese se k těm velkým tajům, to vše působí dojmem podivuhodným.

Za nimi jde skupina dívek bíle oděných, jež nesou na nosítkách těžkou, pozlacenou sochu Panny. Jest to ideál našeho rytířstva i sv. Bernarda, jest to kult ideálu ženského, jest to tradice etická i francouzská, která se rozvíjí tam v průvodě, a nese se do ovzduší s »Ave Maria«.

Je následují městské paní, seskupené v kongregacích, nesoucí u krku široké, fialové stuhy.

Potom jde kněžstvo, pan farář a jeho vikáři. Průvod ukončují muži v nedělním oděvu, kteří jedním hlasem opakují neúnavně zpěv: »Jsem křesťan . . .« Ten jejich důraz čím dál tím větší a jenž neustává, ten dupot kroků, ty hlasy mají do sebe cosi válečného. Jejich refrén jest jako prapor pevně třímaný, jenž strhuje. Rozumím mu: »Jsme bratři!« A tento šik se svým rythem mě přesvědčuje lépe než jakákoliv apologetika.

Již se nedovoluje, aby procesí šlo na malé náměstí. Rychle na konci ulice zabočí do zahrady, velmi staré zahrady, zavěšené nad bývalými valy, která jest dlouho majetkem šlechtické rodiny. Nyní v ní mívají útulek staří kněží diecése, kteří končí svůj život pozorující řeku a louky, kam vedou 200 metrů srázné okliky . . .

Na počátku těchto stezek mladé dívky, nesoucí Paníu, se na pokraji terassy zastaví a umístí pěknou sochu tak, aby ji bylo lze viděti při sestupu a potom při návratu zpívajícího průvodu. S nimi jsou fanfáry patronáže, zpěváci a pan Martin, můj starý učitel hudby, se smyčcem na houslích. Fanfáry znějí do polí, mladé dívky zpívají, a můj starý učitel hraje na housle.

Tyto »Ave Maria«, tyto chvály, vše se rozvíjí, vlní v čistém jasu a i bolest by začarovalo. Procesí kráčeje jim odpovídá. Chvilími mladé dívky zpívají samy, seskupené kolem sochy a metají do zahrady hymny svého srdce. Ihned dole ze strany jim odpovídají dětské hlasy, ztlumené stromy, něžné jako mocný šum listů. Jest to slast rekonvalescence, kdy bolest mizí v dálce. Svět stává se lehčí, průsvitnější; ohyždnosti a surovosti se vzdalují; nostalgie se probouzí v naší duši, ale zmírněná, zastřená, utajená; cítíme tím více sympathie, uznání a všude kolem nás ožívají se prvky plynné a nezvažitelné, světlo, sladkost mizícího večera, habří rozechvění, mlha řeky. Slyšel jsem »Parsifala«

v Bayreuthu; vše je tam těžké, hrubé, nucené u porovnání s touto slavností čistoty.

Dětství, mládí, zralost, tichý večer života, všechny věky plynuly nad starým parkem jako ranní mlha visící na stromech, jako vibrace z Mozarta, když zmlknou housle. Jaký rozkvět, takový den mezi dlouhými pracemi všedního života. Zde může malé město čerpati cit své mravní krásy a uniknouti hmotným starostem. Buďtež díky těm, kteří vykouzlují ty krásné hodiny z tmavé spousty dnů! Viděl jsem kráčet poesi, již jsem syn vděčný a vyznamenaný.*

Debata ve sněmovně 16. září 1911 se neskončila žádným usnesením; ale cíle svého M. Barrès dosáhl; veřejnost, zvláště umění-milovná, byla jí vzrušena, nadchnuta pro chrámy.

Barrèsovi šlo zvláště o to, získati mezi poslanci co nejméně podpisů pro tento návrh **resoluce**:

»Sněmovna uvažujíc, že souhrn našich památek, architektury náboženské, tvoří národní poklad, vybízí vládu, zajistiti ustanoveními zákonnými zachránění a zachování těchto pomníků.«

Soudí, že k podpisu resoluce není ani třeba býti katolíkem, že stačí býti jen *intelligentem*. Je pln naděje, že bude mítí úspěch. Podpisují poslanci různých směrů — i socialističtí. Jiní se vymlouvají: »I království, aby se upevnilo, zničilo mnoho krásných věcí; proč by to neměla učinit demokracie? Co dělati? Jest to historie všech bitev, že se v nich zasazují rány nešťastné.«

Jeden socialista směru radikálního chtěl podepsat pod podmínkou, že po bohoslužbách mohou používatí chrámů různé spolky *ke* svým schůzím.

»Jaké spolky — velký Bože!«

»Filanthropické a jiné ušlechtilého směru. V Elsasku jsou chrámy, v nichž konají bohoslužby katolíci i protestanté, a obecensvo basilejské (protestantské) pozvalo našeho kollegu Jaurès, aby mluvil v jejich katedrále.«

»Jaurès ve vesnickém chrámě? Raději ať se sřítí!« zvolal Barrès a podotýká, že uvést do našich chrámů antichristianismus by znamenalo, odsouditi je k smrti. Nepřátelé křesťanství opovrhují i významem našich budov náboženských a snaží se jej osudně změnit. Kdyby se jim vydala *Notre-Dame* pařížská, *chartreuská*, *amienská*, *remešská*, *beauvaisská*, aby tam postavili bohyni »Rozumu«, brzy by různými zařízeními, v jejich očích užitečnými a slušnými, znetvořili ty vysoké lodě, kde v každé podrobnosti najdou otisknutu a proklamovanu *svrchovanost* víry, což právě popírají. Bylo by pošetilé počítati u nepřátel Kristových — byť i byli esthéty — s tím, že zachovají *reporušenu* budovu, která je podobou, myšlenkou, výrazem *samého* Krista.

Z rozhovoru s jednotlivými poslanci dospěl Barrès k těmto úvahám: Úmyslem našich politiků v této chvíli jest, prodloužit říši chrámů, aby tak měli zbraň proti Vatikánu a jakousi výměnnou hodnotu.

Jsou docela znepokojeni tím, že jsou zbaveni kárného prostředku, jež jim skýtal konkordát, a kalkulují, že, nechají-li bohoslužebné budovy v nebezpečí, budou tím udržovati klerus v náležitě míře. Ostatně, mají-li chrámy zahynouti, ať se tak stane. Nejsme všichni smrtelní? Kostely jsou jako staří lidé, jako staré babičky; jest třeba, by zemřely, jest to zákon světa a štěstí dědicův. Ale stane se tak slušně a od nynějška učiní se otisk jejich drahého obličejce u jejich smrtelného lože. - Barrès naráží na návrh Jaurèsův, aby sádrové kopie chrámů ceny umělecké se ukládaly v muzeu Trocadéro a tím způsobem aby se zachovaly památky náboženské architektury.

Zajímavý jest úsudek o náboženském smýšlení antiklerikálních poslanců, jež si utvořil z rozhovorů, které s nimi měl o návrhu své resoluce. Pozoroval jemnou odchylku od typického antiklerikalismu s tuřím čelem a očima krví podlitýma. Mladí radikáli a radikální socialisté jsou méně útoční, méně násilní. Děti vítězství, narození ve šťastných dnech, neznají již prudkých výbuchů záští proti kněžstvu. Jisté brutálnosti boje, jako laicisace nemocnic, zrušení řádů kontemplativních, zanedbání náboženské architektury, jich neplní hrđostí.

Uznávají u katolíků i jisté přednosti. Dva z nich hovořili před Barrésem o ochranných jedného velkého města průmyslového, v nichž nechávají dělníci ráno své dítky na starosti řeholnicím a jdouce večer z práce pro ně se stavují.

•To bychom i my (socialisté) potřebovali,« pravil jeden.

•Kde najdete obětavost?«

•Bah, to spraví dekorace.«

A souhlasili jako s faktem všeobecné zkušenosti, že mimo stav duchovní nelze ničeho dosíci než penězi nebo řádovými stuhami.

(Pokračování.)

FRANTIŠEK STŘÍŽOVSKÝ:

NOVÝ DEN.

Všude krev — i na travách a v sítí.
Rudý mok z řek, moří, jezer svítí.
Krev, jen krev se válí v oblacích,
krví západ ve skla oken dých.
Rudé stíny
v šeré klíny
jalý den.

A noc přijde. Ztemní stíny rudé.
Pohasne žár v oknech. Tma jen bude.
Předešlých dnů ztlchnou ohlasy.
Na obzoru blýskat bude na časy
Tichou nocí
čárnou mocí
půjde den.

Nejdřív v slzách ranních mlh a rosy
probudí se světla pěvci — kosi. —
Slunce šlehne žářem pálavým,
a kde větr i požar byl a dým,
bude věští
míza žití
nový den —

JANO KOHLER: TANEC.

Z CYKLU: »BLÁZEN«.

PROBLÉM DNEŠNÍHO BEZVĚŘÍ.

Dr. Jos. Kratochvíl.

CO ODPOVÍ PRAVÁ VĚDA NA TVRZENÍ POSITIVISTICKÁ?

Nikterak nepopíráme, že první prvky veškerého poznání našeho vycházejí ze zkušenosti jak vnější tak vnitřní. Ale proto není možno přece tvrditi, že tyto materiální fakty musejí zachovati ráz částečnosti a náhodnosti, kterým jsou oděny v přírodě i v našich vjemech smyslových. Naopak! S Aristotelem i se všemi velikány filosofickými středního věku soudíme, že fakta empirická podrobují se v nás procesu rozumovému, který je zbavuje rázu individuálního a dává jim ráz bytný.

Dr. Pospíšil píše jasně ve své Noëtice str. 333 a násl.: »Poznání vychází vždy z poznání smyslového . . . A jako poznání rozumové vychází ze smyslné zkušenosti, tak jest také ve všem svém dalším postupu a průběhu zkušeností podmíněno. Smyslové poznání dochází svého cíle ve smyslných představách. Z těchto představ čerpá rozum všeobecné pojmy, kteréž jsou prvotným a neprostředným předmětem poznání intelektuelního. Scholastikové uznávajíce mimo smyslové poznání i poznání intelektuelní od smyslového podstatně rozdílné, zahrnují ovšem ve své soustavě filosofické i říši metafysickou, ideální. Scholastika hájí mimo empirii také nutnosti metafysiky, jež však není od empirie odloučena, nýbrž nezbytně přepokládá empirii jakožto základ a půdu své soustavy. Metafysika scholastická jest v pravém a vlastním slova smyslu vědou věcnou. Jejím hlavním a základním obsahem jsou bytnosti věcí smyslných, tedy právě to, co činí tyto věci těmito smyslnými věcmi, kterými jsou, a co je rozeznává ode všech ostatních věcí. Z toho nutně následuje, že se nemůže nikdy nesnáseti s resultaty věd empirických (přírodních) . . . Přijímá každý nový výsledek přírodovědou nače vši pochybnost postavený a vysvětluje i odůvodňuje a doplňuje jím ihned svou soustavu . . . Hledá nejvyšších důvodů věcí a v těchto důvodech nejvyššího středu, v němž všechny resultaty věd přírodních se spojují, docházejí vyšší své jednoty a takto vyhovují požadavku ducha lidského, jemuž přirozenou nutností ve všech rozmanitých zjevích vždy hledati jest nejvyšší jednoty.«

Toho positivism nečiní ani nechce činiti. »Nemůžeme všechno věděti, nechtějme všechno věděti« jest jeho heslem. Člověk prý se tím upokojiti má, praví Krejčí. Ale zajímavo jest, že jak H. Spencer tak W. Wundt, které Krejčí uznává za hlavní dva sloupy positivismu, se tím upokojiti nechtějí. Wundt praví ve svém »Systému filosofie«, že zkušenost nutně vyžaduje doplnění.

»Bylo by nesmyslným žádati všeobecného spojení částek veškerenstva přístupných lidské zkušenosti, kdybychom nechtěli připustiti spojení jejich s příčinami a výsledky, jež již nejsou fakty zkušenostními.« (System der Philos. Lipsko 1889, str. 201.) Nu a famosní ono »Neznámé« Spencerovo jest tatáž neuspokojenost a snaha po proniknutí absolutna.

Musíme tedy nezbytně uznati, že fakta přírodní v soustavě v pravdě vědecké podléhají dvěma způsobům zkoumání, které se navzájem doplňují: prvý, který konkrétně konstatuje jsoucnost zjevu, sílu, která jej působí, zákon, který jej ovládá, a druhý způsob, jenž pozoruje tento zjev a abstraktně i jeho sílu a zákon a prohlédá až k poslední adekvátní příčině. Nuže tedy, přímé pozorování zjevu přírodního vede nás zcela jasně k závěrům směřujícím nad zjev sám. Poznání s počátku smyslové stává se formálně rozumovým. Tak na př. astronomie nebo geologie vedou nás přímým pozorováním k masse kosmické, jako prvotnímu faktu jsoucnosti veškerenstva. Dále nám nepraví ničeho, ale jejich resultáty byly by přece jen příliš chudické, kdybychom si je nedoplňovali hloubáním rozumovým. Rozum zajisté pozoruje na jedné straně, že vesnir, jak vysvítá z fakt zkušenostních, má původ časný, a soudě na druhé straně, že by bylo nesmyslné hlásati časný původ, kdyby kosmická massa byla od věčnosti existovala, právem zajisté usuzuje, že ona massa počala a že tedy vyžaduje jisté příčiny svého bytí.

Vidíme z toho, že princip kausality, jako nevyhnutelný základ každé konstrukce vědecké, jest nezbytný při jakémkoliv hloubání v pravdě filosofickém. Jím možno vystoupiti od nejmenšího faktu empirického k nejvyšším zákonům stvoření, ke světlu pravdy rozumové. Věd a jest vlastně jen pouhou aplikací zákona příčinnosti. Popírá-li tedy positivism zákon kausality, přetrhává tím kořen zřavého vzrůstu vědeckého. Proto praví vědci s nevolí odvracejí se od positivického skepticismu. Vidíme to i u nás, kde profesori věd přírodních, ať již jmenuji jen Mareše, Babáka, Ráďla, ostře vystupují proti positivickým základům Krejčího »Psychologie«. Případně tu praví francouzský filosof Farges: »Chemik, fysik i fysiológ věří v substance a příčiny: uznávají princip kausality a jeho podivuhodnou plodnost. Přesvědčíte hvězdáře, který zkoumá běh hvězd, že snad studuje zjev psychické, a že substance a příčiny, jež odhaluje v přírodě, jsou pouhé zdání a iluze jeho mysli? Ne, nikdy! Věda odvrací se od skepticismu, a obdivuhodné výsledky, jichž docílila právě v posledních dvou stoletích, dávají jí k tomu právo.«

A věru zcela bezdůvodně tedy omezuje positivism obor lidského poznání. Duchu lidskému nestačí, aby se zákon kausality aplikoval pouze na zjev přírodní s jejich smyslné stránky, nýbrž

vrozeným pudem, jemuž n e m ů ž e odporovati, jest nutkán, aby princip kauzality aplikoval i na nejvyšší fyzické zákony a tak dospěl k jasnému poznání nejen jednotlivých příčin těchto zákonů, nýbrž i k poznání nejvyšší a nejprvnější příčiny všech těchto příčin jednotlivých, k poznání Boha. Jen takové poznání doceluje, d o k o n č u j e a d o v r š u j e snahy lidského ducha; jen takové poznání jest pravým a dokonalým.

* * *

Emanuel Kant ovšem popřel možnost dojít z principu kauzality k uznání jsoucnosti prvé, nadpřirozené příčiny reálné od světa rozlišené.

Rozumové principy mají prý svůj význam v činnosti vědecké, ale pouze jako *synthesa a priori*, zákony a normy našeho myšlení. »Čisté názory, kategorie a ideje jsou úkony ducha a dovolují poznatky zkušenost prosté o předmětech možné zkušenosti a o možnosti poznání. První umožňují všeobecné a nutné vědění o formách, v nichž nám mohou býti předměty dány, druhé vědění rovněž apodiktické o formách, v nichž zjev musí býti myšleny, třetí umožňují posuzování zjevů od onoho vědění rozdílné, avšak jemu neodporující. Kategorie a ideje dávají mimo to problematické pojmy takových předmětů, jež nám nejsou dány názorem, jež dosud existují mimo prostor a čas: věci o sobě nemohou sice býti poznány, ale mohou býti myšleny, což jest důležité pro ten případ, že bychom o existenci jejich nabyli jistoty jiným způsobem než smyslovým nazíráním.

Určení mezi spekulativního rozumu vyššího jest dokonáno. Všecko vědění a dokazování omezuje se na zjev čili možnou zkušenost. Ale hranice toho, co lze zkusiti, není hranicí toho, co jest, tím méně toho, co býti má, hranice rozumu theoretického není hranicí rozumu praktického... Kdybychom byli bytosti pouze theoretické, bytosti pouze zkušenosti nabývající, scházel by nám každý podnět domnívati se, že jest za a nad světem zjevů svět jiný, pomyslný; jsme však bytosti chtějící a jednající dle zákonů rozumových, a nemůžeme-li věci o sobě poznati, smíme a musíme věci o sobě – svobodu, Boha, život zásvětný – postulovati. Neboť pravdivé a nutné jest nejen to, co jest podmínkou zkušenosti, nýbrž i, co jest podmínkou mravnosti.«*)

(Dokončení.)

*) Falckenberg, Dějiny novověké filosofie. V Praze 1899. 14. 481 a násl.

NADĚJE.

I.

Dunivě hřměla děla,
les pušek rachotil,
hrůzou se země chvěla
v doteku strašných sil. —
Zděšeně na to zřela
družina bílých vil.

Zář rudá k nebi čněla,
divoký orkán vyl,
vesnice, města celá
v rum trosek proměnil --
Zděšeně na to zřela
družina bílých vil.

V zoufalství srdce mřela,
celý svět jeden kvil:
krév čerstvá všude čpěla,
kterou se člověk spil. —
Zděšeně na to zřela
družina bílých vil.

Zděšeně na to zřela
a děsem hrůzných chvil
chvěla se bílá těla,
jak orkán vždy víc vyl --
a náhle prchla celá
družina bílých vil.

Jen jedna osaměla:
»I v hrůze těchto chvil
já zůstanu přece, děla,
»mé místo tam, kde kvil« ...
Na dě je jméno měla
ta nejdražší všech vil.

II.

I lidským očím utajena
chodí světem bílá víla
a kam kročí, kvítek pučí
a v něm divná, černá síla.

Modrý květ ten tajuplný
hoře mírní, slzy stírá,
nový život budí v srdci,
zoufalstvím že neumírá.

Mnohý květ sic zloba zničí,
mnohý také mrazem zajde --
ale přece aspoň chvíli
potěší se, kdo květ najde ...

Bože můj, ach jaká děsná
bouře na svět přikvačila --
štěstí ještě, že tu světu
zůstala ta bílá víla.

Bílá víla, Těšitelka,
tiše chodí stále světem,
těší, sílí, hoře mírní,
slzy stírá modrým květem ...

III.

Starodávná, nachýlená
Boží muka na rozcestí. --
U ní v slzách mladá dívka
pláče o své mladé štěstí.

Srdce div jí nerozkočí
zoufalstvím v tom náhlém bolu. —
ale již tu víla těší:
»shledáte se zase spolu!« ...

Malá chatka; pod svahem jí
téměř ani nevidětí.
V chatce chorá žena leží,
u ni čtyři drobné děti.

A kdyby přec, nedej Bože,
staly jste se sirotami:
ještě v nebi Pán Bůh žije
a ten bude dále s vámi. —

Jaký smutek! Matka chorá,
otec kdesi na bojišti —
a snad právě v této chvíli
zmírá v krve ratolišti!

Bože můj, co potom bude
s drobnými tu sirotami,
bez matky a bez tatíčka
zůstanou-li v světě sami?

Zoufale zří chorá žena
na dítky, jež v slzách klečí —
och, to v srdci dvojitý rána,
které nikdo nevyléčí!...

Ale již tu dobrá víla,
zoufalé by potěšila:
>Dá Bůh, otec navrátí se,
uzdraví se matka milá.

A tak chodí bílá víla,
kde se právě nejhůř děje,
kde je nejvíc divých bolů,
kde je nejvíc beznaděje.

A tak chodí bílá víla
krvavém i po bojišti,
ještě šeptá slova těchy,
nad hlavou kóžď koule sviští.

A když děsí kupy mrtvol,
ještě těší víla jiné:
>Dá Bůh, že se domů vrátíš,
dá Bůh, tebe koule mine.<

A když jde smrt nenasytná
zkrvavěným lazaretem,
ještě dobrá víla brání,
zachraňuje modrým květem.

Stírá čela zkrvavená,
tlší bolest v ráně rudé,
těší: >Dá Bůh, uzdravíš se,
všechno zase dobře bude.<

IV.

Ó naděje, ty dobrá vílo bílá,
ty Těšitelko v bolu hrůzných chvíl,
ty silící, když slední klesá síla,
čím bez tebe by bědný člověk byl?

Ó naděje, když vše nás opustilo
a uzkost děsivá rve naši hruď
a v duši soumrak je — o, dobrá vílo,
ty při nás stůj, ty spásou naší buď!

Ó naděje, zvláště v této hrozné chvíli,
kdy divoký se orkan rozzuřil,
kdy všechno lká a všechno hrůzou kvílí,
jak celý svět se vlastní krví spil,

ó, s námi buď, ty dobrá vílo bílá,
ty Těšitelko v bolu hrůzných chvíl,
ty silící, když slední klesá síla —
vždyť bez tebe, ach, čím by člověk
byl!...

VÁLEČNÁ MOSAIKA.

BÁSNÍKOVO VIDĚNÍ. »Hamburger Nachrichten« uveřejnily báseň rakouského básníka Roberta Hamerlinga (žil ve Štýrském Hradci, zemřel r. 1889; v českém »Sborníku poesie světové« vyšel v překladu jeho »Ahasver v Římě«). V básni té líčí se nyníjší hrđinský zápas Německa a Rakouska s nepřáteli. Škoda, že neudán rok, ve kterém báseň povstala, a sbírka, z níž je vyňata. Baseň v překladu zní (Meine hellen Seheraugen . . .):

Věštecké své oči jasné
nořím v světlo, do věčnosti,
a před duši mou se staví
opojné sny budoucnosti.

Ze tmy, husté jako sukno,
z doby dálné, činí matky,
bohyni zřím kráčet blíže,
zjev to veliký a sladký.

Tys to, Dvacáté po Kristu!
Řinčí zbraněmi a v žase
od daleké příští doby
»Věkem Němců« nazývá se.

Národe můj, šírá země
před tebou se bude chvítí,
a ty budeš vrahů svoje
soudit v bouři, hromobítí.

Anglickou prst nedotknutou
zdeptá tvoje mocná pata,
v celém světě bude kouřit
krev tvých vrahů, oběť svatá.

Rusko, obra hliněného,
sraziš k zemi jako maltu,
orel Němců zahnízdi se
na bohatých výspách Baltu.

Austrie, teď jak by mrtvá --
než let dvacet vezmou vody,
ve mladistvé síle, kráse
hrdě staneš před národy!

Omámeni tvojí slávou,
sklonění tvým pod vladařstvím,
Krátkou Východu tě nazvou
a germanským druhým cařstvím.

Nová Polska korunovat
habsburského bude syna,
v nové svobodě se pod ním
zaskví mladá Ukrajina

Národe můj milovaný,
slyším bít už do clmbálů,
do bubínků, trub a kottů
při vítězném festivalu.

Těš se na hrđinské doby,
s tebou ve spolku je štěstí,
nic se neboj nepřátel svých,
píseň má ti pravdu věstí!

L.

Krátce na to prohlásila správa státního archivu v Hamburce, že ona báseň se v rukopisech Hamerlingových nenalézá.

JEN NE KŘESŤANSTVÍ! »Arbeiterzeitung« připouští, že válka znovu vzkřísila v soudruzích odumřelý náboženský cit, prorokuje však, že nálada taková nepotrvá dlouho a dodává: »Přes to něco z tohoto mravního přerodu zůstane, a my můžeme z toho jisté poučení čerpati. Člověku je třeba ideálu. A proti ideálu náboženskému stojí ideál socialistický, anebo lépe řečeno, vyrůstá vedle něho a nad něj. Pročež pracujme všemi silami, by v massy pronikl. A dejme mu třeba i lehký nádech náboženství, však náboženství starověku«.

TŘI JEZDCI.

Tři jezdci jeli tiše doubravou,
močálem jeli — mraky nad hlavou.

Červánků krví západ zahořel,
a první jezdec takto hovořel:

›Já smuten v boj jsem nikdy nespěchal,
však dnes jsem doma sestru zanechal;
tak malíčká jest -- jaký trud a žal,
až uloupí ji cizák nepřítel!‹

Teď nový mrak se po obloze hnal,
a druhý jezdec tak se zadumal:

›Což sestra žal svůj brzo pochová,
jak pod okénkem zazní podkova;
však hůf jest mně -- já doma ženu mám
a bolestí pln na ni vzpomínám.
Ta dítky má, div mne to nezmučí!
pod srdcem jedno, druhé v náručí.
A jak hloh trpké nese ovoce,
tak vychování dítek bez otce!‹

Nezavál víchr z pusté skallny,
leč třetí zalkal z duše hlubiny:

›Což sestra, žena — věru bolný cit!
ale já matku musil opustit;
malíčka moje, bídná stařena,
jak nad potokem vrba zlomená,

Zaslzl jsem mohutným pohnutím čta nyní tuto báseň, jednu
z prvotin Vrchlického, sotva dvacetiletého! Myslíl jsem: Cím
mohl se Vrchlický stát národu, kdyžby byl pokračoval v tomto
duchu ryze slovanském!

ta vypláče si oči do krve,
vždyť jedu od ní dneska po prvé;
té při vzpomínce je mi ku pláči,
kdo po smrti jí víčka zatlačí!‹

A v smutném tichu jedou dál a dál
močálem černým kolem holých skal,
a nežli měsíc na vlnách se skvěl,
na sestru první jezdec zapomněl;
a válečnou když píseň zapěl,
i druhý jezdec čelo zveselil;
a vrahů tábor, hle, již v plamenech,
však třetí pořád samý pláč a vzdech;
a nežli mlha klesla na trávy,
již vybojován boj byl krvavý.

Prvnímu orel v lebku zafal spár
a v rose schladil krve jeho žár.

Vlk druhého si zavlék v houštinu
a bohatou měl na něm hostinu.

Leč třetí prapor až ke konci nes'
a s jménem matky na rtu k zemi kles'.
A že i v smrti na ni vzpomíná,
tož z těla jeho vzrostla kallna,
a na kallnu bílý ptáček slel'
a zazpíval — keř jeden list a květ,
a zpívá ptáček z noci k svítání:
Ó matko! = dítě! -- jaké shledání!

Osvěta. Všude na všech stranách ako záhubu věšticí bouře znějí hlasy povolanych i nepovolanych zástupců vědy: Víra a věda jsou dva neslučitelné pojmy, jsou jako oheň a voda, navzájem si úplně odporují. Proto mile překvapí čtenáře, když v 1. čísle ›Osvěty‹ 1915 v článku ›Boj o názor světový a vědy přírodní‹ známý filosof Bohumil Bauše zcela zřetelně píše: ›Mezi náboženstvím a vědou nemůže být odporu; jsou jen dvě různé cesty k poznání mravního řádu světového — náboženství cesta exoterická (vnější, obecná), věda esoterická (vniterní, zasvěcenecká). Tím může být každému jasno, že pro lidi dobré vůle jest pole, na němž společně pracovat a působiti mohou, ať jejich vyznání nebo poměr k víře jest jakýkoliv. Páska tato jest dána vírou v mravní řád světový. ›Hvězdné nebe nade mnou a mravní zákon ve mně‹ vyslovil se Kant. Vzácné doznání, pozoruhodné slovo z úst novodobého filosofa a v časopise ne klerikálním! Dále podává krátký nástin vývoje názoru světového počínaje starověkem, Eudoxem z Knidu a Ptolemeem až po nynější monisty a praví ›... duch lidský jest tak už zřízen, že nezastavuje se na poznaném, ale zabíhá rád na pole metafysické. Věda přírodní má však zůstat objektivní a vědoma si mezi, za nimiž vznikají záhady, jednak dosud nerozluštěné (du Bois-Reymond označil je heslem

›ignoramus‹ — neznáme, jednak nerozluštitelné (ignorabimus—nepoznáme.) V boji o světový názor netřeba zneužívat vědy přírodní a stále k ní se odvolávat jako by nutně vedla k nevěře a podávala jediný názor světa představitelný, logický. Zdá se snadně při povrchním seznání běhu života v přírodě, hned domýšlivě mluvit o neshodě biblického a jakéhokoliv theistického podání s výsledky empirického pozorování. Jest třeba hloubk vniknouti do podstaty zjevů; poctivý přírodopysk věří v bezpodmínečnou zákonitost světa...‹ Jak by se toho dalo použítí u dorostlejších studentů! Slovo za slovem mohlo by se to přecíst a probírat. O monismu pronáší svůj soud slovy odpůrců německých monistů, sestoupých v t. řeč. Keplerbundu a to: ›Statisíce přívrženců láká méně filosofie monismu, k jejíž pochopení třeba jest hlubšího vzdělání, jako spíše laskavá ethika rázu materialistického, která upírá člověku svobodnou vůli a mravní zodpovědnost.‹

Článek jest psán se zvláštní objektivností a proto zasluhuje veškeré pozornosti. Osvěta vůbec by asi za sloužila větší pozornosti z naší strany, neboť jest vedena a řízena duchem přísné a u nás vzácné objektivity. Celý obsah čtyř dosud vyšlých čísel ›Osvěty‹ 1915 jest zajímavý a cenný, neb obsahuje nejen plody vědeckého snažení, nýbrž i umělecké tvorby literární.

Tak upozorňuji na historickou práci »K jubileu Husovu«, několik studií |Dra. V. Flajšhanse, v nichž dosud pojednává: I. Datum narození Husova, II. Učitelé Husovi, III. Hus a Viklef, V. Stará a nová vydání českých spisů Husových.« V stati III. Hus a Viklef pod čarou vytýká Dr. Flajšhans profesor Sedláku, jehož záslužné práce jinak uznává, ignorování prací jiných a nedbání priority cizí. Dr. Sedlák jistě se obhájí. J. L. Červinky »O poloze velkomoravského hradu Velehradu«. I z básnických plodů zasluhují některé povšimnutí na př. »Legenda« od Pavla Aurigy. Jako nedostatek objektivnosti musí se vytknouti, že v rozhledech po dějinách nejnovějších v čísle I. v projevech pro společnou poradu českých poslanců neuvádí se akce katolické národní strany V čísle 4. Světová válka r. 1914-5 zmiňuje se též referent Adolf Srb o mírových pokusech presidenta Spojených států, ale o mírových akcích hlavy celého křesťanstva papeže se vůbec ani nezmiňuje. Osvěta vychází v nakladatelství J. Ottů v Praze, redakcí Fr. Ad. Šuberta měsíčně (mimo srpen) v objemných sešitech za 14/40 K. *F. L.*

„Zlatá Praha“, »representační« list český, přináší úvodní básně Pauerovu, v níž autor v potu tváří se namáhá čtenáři namluvit: »Jen život lidský byl Tvůj život, Kriste«. V jubilejním roce Husově, který hlásal božství Kristovo!

Ó betlemský náš Mistré,
my velicí jsme Husiti!

Leč to, več ty jsi pevně věřil,
musíme na prach zdusiti!

Leoš Janáček v »Hlídce« odbývá knihu Dra. Jos. Bartoše odmítnutím výtky o Dvořákově »neoriginalitě myšlenkové«. Nezáleží na převzetí nějakých nápěvků odjinud, to činí každý:

záleží na *duši* skladby — a ta není u Dvořáka dosud vystižena. Janáček knihy Bartošovy tak málo cení, že jí ani — nedočel.

Pravá vzdělanost nespočívá zajiště jedně v odborných vědomostech, nýbrž i ve schopnosti chápati a rozuměti věcem novým ve světle starších. Vzdělanost záleží ve zvědavosti stále čilé a mohostranné. Naučiti žáky samostatnému přemýšlení, přivésti je k samostatné práci — toť hlavní úkol vzdělání školského. Duše — říkal starý Plutarch — není nádobou, již nutno naplniti, nýbrž ohněm, jež třeba roz-nítiti. Vzdělanost není hromada konkrétní látky, kterou jsme napěchovali do paměti. Vzdělanost je forma, kterou dáváme svému duchu rozumovou práci. Vzdělanost — toť živé a úporné úsilí, toť pohotovost ideí logických a jasných. Vzdělanost záleží v chuti iniciativy a kritiky, v odvaze mysliti svou vlastní hlavou, v úsilí býti sebou samým. Krátce vzdělanost záleží ve schopnosti chovati se vůči jakékoliv záhadě, jakékoliv nové otázce, ne jako papouškující naučný slovník, nýbrž jako myslící duch — schopný správně a rychle se rozhodovati i úsilně pracovati.« Dr. J. Kratochvíl: Formální vzdělání na střední škole. (Nový Věk 30. 1. 1915.)

Co je mystika? V »Osudech« od K. D. L. jest báseň, která podává pojem mystiky, ale nedošla dosud pozornosti nebo diskusse těch, kteří se mystikou zabývají, ač podává něco svérázného. V »Novém Věku« p. A. N. (prof. Neubauer z Jičína) pojednává o nepravém mysticismu. Ač se s ním úplně neshodujeme, pro cenné upozornění na rádění nevěřících »mystiků« vývodů jeho zde uvádíme:

Katolická mystika a nepravý mysticismus. Jistě pravdu pověděl svatý

Řehoř Nazianský, že nejvrtkavější z tvorův je člověk. V dějinách lidských i v životě jednotlivců jest to patrné napořád. Byly doby a není tomu ještě dávno, kdy samo slovo mystika vyluzovalo na tvářích rozumných a osvěcených lidí útrpný úsměv a v nejlepším případě setkávalo se s velkomyslnou shovívavostí, kdežto dnes zase přichází pomalu mystika do módy a kde kdo se nutí do mystické pósy. Prohlížejte moderní a hypermoderní básně, knihy a časopisy, najdete v nich opravdové mystiky ovšem málo anebo nic, ale slovem mystika, mystik, mystický všude se rádi kráší asi tak, jako místo diamantů lidé nosí jejich napodobeniny více méně bezcenné. Přijdou vám jedni s tak zvanou přirozenou anebo přírodní mystikou, jež hledá své pole v oboru neprozkoumaných přírodních sil, druzí s mystikou daemonickou, při níž se koketuje s mocnostmi pekelnými, s mystikou pantheistickou, do níž jako do labyrintu zabloudiví bratři svobodného ducha a některé beghardi ve 14. věku, ke kterým se druzí spinozovský i novodobý monismus, což všecko jsou světýlka jen zdánlivá, bludičky, za nimiž kdo jde, utone v temných a studených bažinách, jestli se v čas nevrátí,

neboť jiné není
cesty ku spasení
nežli Kristus Pán,
skrze Něhož máme všickni,

v jednom Duchu přístup k Otci, a tato jediná cesta zasluhuje jména mystiky. Jest to mystika křesťanská, kteráž, na rozdíl od pantheistické, přijímá a uznává základní rozdíl mezi Stvořitelem a stvořením, avšak snaží se o vroucné sjednocení člověka s Bohem milostně posvěcující. Křesťanská mystika není snad něco luxusního

anebo věc záliby pro některé jednotlivce, nýbrž patří ku podstatě naší Církve, je to panis filiorum non mittere deus canibus. Křesťanská mystika vychází z Písni písní a z různých jiných míst Písma Svatého, jako třeba Pláč Jeremiášův III, 25—28. Citovati všechna taková místa, znamenalo by citovati tosam bibliam. Zvykejme si zase, aby nám byla tato velkolepá kniha denním chlebem jako bývala lidem středověkým.

Když tedy věci takto jsou, jest samozřejmo, že katolické mystice mohou dokonale rozuměti jen katolíci. Proto knihy a studie o ní jiným se nedařily. Jest toho dokladem Pregerova Geschichte der deutschen Mystik anebo nová vydání katolických mystiků, doprovázená úvodou monistů, jako je třeba úvod monisty Bölsche k Angelu Silesiovi, anebo vůbec doprovody k textům vydaným u E. Diedericha v Jeně, o nichž jsem zde již jednou mluvil varovně.

Zde musíme býti na stráži a nedopustit, aby naše nejkrásnější květy trhali jiní a dokonce jejich přirozenou, libou a léčivou vůni uměle přeměňovali v aroma mámivé a snad i umrtvující. Je to hrozná křivda, kterou páše bohopustá přítomnost na minulosti. Pořád ten starý duch klamu. Napřed umlčovat a hanobit, a když to se nedařilo, tedy aspoň uměle přebarvovat a neprávě vykládat. Kdo však je poctivý, vyzná, jako Harnack vyznal: Ein Mystiker, der nicht katholisch wird, ist ein Dilettant. Nový Věk, A. N.

O Fr. Douchovi uveřejňuje črty Miloš Babor v »Novém věku«. Z původních básní Douchových otiskuje z »Koledy« z r. 1878. též Náhrobní píseň, která je významná pro to, jak Doucha nazíral na úkol kněze a lite-

ráta. Proto ji celou reprodukuje. Tento kněz-buditel nebyl pouhým »čistým« básníkem, který »si to nechce s národními veličinami pokazit«, nýbrž bojovníkem:

Náhrobní píseň.

Žilť básník; po skončeném závodu
již chystal se světa se k odchodu; —
než na tu cestu dalekou se dal,
sám náhrobní si ještě báseň psal:

»Vy v konec boje mého, k uctění
věrného při svízelných zapění,
mně vavřínový věnec v lásky jev
dát chcete, svěží, — klidnou na rakev?

»Zda zpěv můj strží chvály lahodu,
či stržen bude, v hany průvodu,
co dbáti? nechť mi není přičteno,
co »slávou básnickou« je pokřtěno!»

»Já poesie zvolil okrasu
jen za odění vyšších zápasu:
to svatým bylo cesty úkolem,
kde hnusným kráčet světa koukolem.«

»A protož na rakev af, v pohřbu den,
mně vavřínový věnec nekladen;
leč na ni položte mi pádný meč,
jenž pravdě, právu líhl v tuhou
seč!»

»Ten meč, mně prosným věnčen
kvítím v čest,
nechť pohřebníkům výmluvnou dá věst,
že vojín chrabrý stál jsem ve voji,
kde člověčenstva pochod k výboji.« —

I skonál. Jako toužil k poslední,
tak stalo k jevnému se pohledu:
dán jest mu sdlně rake na povlak
ten kvítím ovinutý meče znak.

Když dle té vůle, střeha mrtvolu,
meč ve světél se blytlil plápolu,
duch jeho statný, vděčen za dar ten,
oblétal schránku tichou, utěšen.

Popel . . . Pod tím názvem vydala spisovatelka Helena Malířová knihu, v níž pod různými pseudonymy zachyceny jsou privátní poměry a soukromí života některých známých pražských spisovatelů a umělců. Jsou-li vypravované tu děje jen z části pravdivé, pak mezi pražskými umělci jest rozšířeno úžasné morální bahno a špína. Pak vysvětlujeme si onu nízkou obscenost, smyslnost a mravní prázdnotu české literatury za posledního desetiletí. Autorka románu nijak se nesnaží zakrýti, že hlavní osoba její knihy, Božena z Popela, jest ona sama, a líčí, kterak provdala se proti vůli matčině za souchotinářského alkoholika, stíženého ještě jinou hroznou nemocí pohlavní. Přejala od něho všechny zvyky hospodského ponocování, podváděla ho již ve třetím roce manželství, propadla po jeho smrti zcela demónu kavárenskému a vinárenskému, opíjí se, vodí si k sobě mladé muže . . . Také básník Otmar, onen, jemuž zemřela žena umělkyně a jenž má »vliv v kružích divadelních« (kdo to neuhádne?), líčen jest v románě jako hýřil. Vozí chytlavé mladé vdovy do Berlína a protlouká noci s přístupnými dámami po pražských kabaretech a vinárnách. Zpěvačka paní Krásová, širokoramenná Valkyra s mohutně rozpjatým poprsím, dráždí v románě kabaretní společníky okatým nakláněním hrudního výstřihu. Toť několik ukázek soukromého života pražských umělců. Popel, popel, popel . . . ! A nikde oheň, jenž by svým životním teplem a jiskřivou září uchvacoval, obrozoval, očisťoval . . . Taková jest dnes i česká literatura! Č. Západ.

Papež modelem. Florentský sochař Rafael Romagnoli, který byl zavolán z Petrohradu do Říma, aby zhotovil

podobiznu papeže Benedikta XV. v bronzu, sdělil zpravoďaji »Resto del Carlino«, že nemohl od papeže dosáhnouti než tří krátkých sezení. Své dojmy vyjádřil umělec těmito slovy: Papež má velmi zajímavou hlavu se známkami velmi živé inteligence, široké čelo, trochu stlačené nad nosem, a kulatá lebka, v níž mozek jest nejlépe uložen, svědčí o jasné myslí a duševní rovnováze. Nos má orlí, oblouky obočí hluboké a úměrné, takže znatelné vystupují lesklé oči, ne sice velké, ale velmi živé. Oči jsou zakryty tlustými skly, neboť papež je krátkozraký, ale časté pohledy přes ně prozrazují inteligenci skvělou a pohotovou. — Ústa jsou široká, ale úměrně a pevně krojená, což svědčí o dodržování předsevzetí jednou učiněných. Brada vyčnívá jako u klasických typů Caesara a Napoleona. Tyto charakteristické rysy mění se pak ještě následkem fyziognomických kombinací, které způsobuje nervosní a skoro nepokojný temperament papežův. Papež byl s mým dílem spokojen a věnoval mi svou velkou fotografii s vlastnoručním podpisem. Pak s povzděchem dodal: »Děkuji Bohu, že jsem konečně s malíři a sochaři hotov. Jste jediným, jemuž jsem seděl třikrát, ale ujišťuji vás, je to velká námaha pro mě.«

Ze zákulisí naší literatury. Ve »Večerníku Našeho slova« píše F. Peroutka v besídce »Umění a vyděleci«:

»Co všechno hazardně sází u nás ten, kdo vsadil na kartu svobodného literátství. Stačí, aby se větfík trochu obrátil a začal foukati z jiné strany, aby naši umělci byli zbavení existence a vydáni v šanc náhodě a milosrdenství. Loni vypukla stávka typografů — a literáti byli bez chleba. — Propukla

válka, a většina umělců je odkázána na veřejnou podporu a dobrodiní.

Rdím se vždycky studem, mluvím-li s německým nebo ruským literátem o našich poměrech. A přece neřeknu jim vše, co vím; bůh ví, co mi zabránilo, vyprávět jim na př. tuto pravdivou legendu:

Přišel jednou Vrchlický, již jako universitní profesor a slavený básník několika desítek veršů k nakladateli a povídá:

»Pane nakladateli, prosím vás, dejte mi zálohu sto korun.«

»Nedám.«

»Tedy padesát.«

»Nedám.«

Vrchlický chvíli mlčel a pak řekl tiše:

»Tedy aspoň dvacet.«

»Nedám.«

A Vrchlický šel . . .

Rděl jsem se studem také tehdy, když Knut Hamsun nebo jeho paní si komusi stěžovali, že čeští nakladatelé přes své sliby neplatí ničeho za překlady Hamsunových románů. (Mluví-li již o Hamsunovi, připomenu jednu scenu z jeho »Nové země«, která vždy jistě pokořovala svou nelibostnou pravdou všechny umělce, kteří nedovedli si řádně srovnati umění a otázku existenční: mladá paní strká svému milenci básníkovi do kapsy svrchníku obálku s bankovkou; on o tom ví a nebrání se.)

Člověk, zasvěcený do zákulisí naší literatury, může vyprávěti věci trpké a bolestné: znám jednoho mladého literáta, který dostává stravu i oděv od jisté dámy, také literátky; časem ho ona dáma, dobfie situovaná, vezme na malý výlet; a za to vše je literát povinen psáti dámě rozvrhy jejích prací, často některou povídku i sám vypracovati. Zním dále několik literátů a malířů,

z kterých věčný nedostatek peněz na-
 dělal příživnické stvůry; klesli i tak
 hluboko, že o sv. Janě čekávají na
 venkovany, které pak omamují pre-
 styžem svého umění a dávají se od
 nich vydržovati po celou dobu, co pro-
 dlí v Praze. To jest již nejhnusnější
 forma lidského i uměleckého úpadku.
 A i oni mají chvíle, kdy probouzí se
 v nich svědomí, a oni jasně si uvědo-
 mují celou bídu svého postavení; na-
 lezl jsem jednoho z nich kdysi v roz-
 čilení a v slzách; na inou otázku od-
 pověděl: »Nedostatek peněz dělá ze
 mne bezcharakterního člověka. Jsem
 již úplně bezcharakterní, to je děsné.«
 Několik takových lidí dovede dokonale
 zhanobit umělecký stav, na který si
 pak veřejnost navykne pohlížeti s tichým
 pohrdáním.«

Co pomáhá k vážnosti ?

Charakter a práce,
 utrpení, vlohý
 někomu však postačí jen
 hodně dlouhé nohy.

Z literatury a umění. »Nový Věk«
 odsuzuje, že spolek českých spisovatelů
 »Máj« zřídil si kinematografický pod-
 nik (jemuž dal nevhodné jméno »Ma-
 ják«) a že se dobře situovaní spiso-
 vatelé čeští tak zahazují, že za peníze
 chtějí psát pro tento kramářský podnik
 krvavá dramata! Časopis »Cyril«
 uveřejnil Sychrovu skladbu na slova
 K. D. Lutínova: »Václave svatý, zbožný
 reku«. -- Nová kniha Vlasty Pittne-
 rové: »Úředníčtí sirotkové« (vydal
 Promberger) těší se značné pozornosti
 a udělá autorku populární. Líčí rozto-
 mile časy českého probuzení. — Malíři
 Jano Köhler a Ad. Kašpar byli
 odvedeni k vojsku. Kresba Köhlerova,
 kterou dnes přinášíme (Tanec se Smrtí)
 povstala už před lety jako lept. — Jan
 Halouzka, farář v Mistříně, badatel

v době probuzenské Moravy, slaví 40
 let literární práce. — Prof. Jos Zubatý
 a Fr. Čáda slaví padesátku. Vůbec
 hemží se nyní v českém životě pade-
 sátky a šedesátky, stárneme. Dr. A.
 Podlaha, Reyl atd. — V Německu bylo
 za posledního půl druhého roku za-
 vřeno 1000 kinematografických divadel
 pro nepřístojnosti. — Prof. Alf. Neu-
 bauer doporučuje vydávání litur-
 gických knih v dokonalé úpravě pro
 české čtenáře. — »Nový Věk« vytýká
 tragedii od Waltera Harla na »Norim-
 berské vejce«, která byla počtěna cenou,
 křiklavé anachronismy.

Josef Ehrenberger. Čeští literáti
 katoličtí měli by letos důstojně oslaviti
 jubileum stých narozenin povídkáře
 Ehrenberga, které případně na 22. čer-
 venec. Času bylo by tedy k přípravám
 ještě dosti. Vzácný kněz narodil se
 roku 1815 v Korouhvi u Poličky na
 Chrudimsku. Zemřel jako vyšehradský
 kanovník 10. února 1882 a pochován
 byl v kapitulní hrobce pod hřbitovní
 kaplí. Jeho historické i časové povídky,
 jakož i jeho básně pečlivě sebral a
 vydal básník Xaver Dvořák u nakla-
 datele Francla v Praze. V posledním
 sedmém svazku najde se i jeho pěkný
 článek životopisný (str. 687-704.) Mimo
 tento článek psal o Ehrenbergovi ještě
 Otokar Mokry (Květy IV. 493 nn) a
 Beneš Třebízský (Osvěta XII. 298-301).
 Věčná buď paměť ušlechtilému muži!

Profesor Nábělek, slovatný kato-
 lický řečník, podrobil se v Kroměříži
 těžké operaci, která byla šťastně pro-
 vedena. Před operací zaopatřil jej sva-
 tými svátostmi probošt Stojan. Vroucně
 přejeme vzácnému muži brzkého uzdra-
 vení.

Nové vydání Dantových děl. Italská
 poslanecká sněmovna povolila
 180.000 lir na nové kritické vydání

Dantových spisů. Těchto dnů dohodla se vláda s Dantovým spolkem o podrobnostech. Dílo vyjde roku 1921 na oslavu 600. výročí smrti velikého italského básníka, a to v 15 foliových svazcích.

O českém verši píše školní rada prof. Václav Horák tyto pozoruhodné poznámky: Básník jistě cítí, že chod českého přízvuchného verše je velmi jednotvárný — t. j. vesměs trochejský, af už s bezpřízvuchnou předdrážkou nebo bez ní. V plynné řeči ovšem praeifixy i předložky často jsou bez přízvuku — a tento tkví na kmenové slabice. Než dětem, ač bohuďik marně, se vtlouká ve školách nesprávně pravidlo, že předložka neb praeifix přízvuk mítí musí! a tím se jednotvárnost propaguje. Vážnější je věc tato: V mluvě stýkají se často dvě přízvuchné. Jaký půvab mají u Kolcova rytmy — — — — —. Totéž jsem našel i v Hito-padeši (z níž přineseme ukázky příště).

Na př.: I červ ze stvolu květiny
a muž, nemající varny.

Vrchlický už něco podobného si dovolil, ale Sekanina při vydání V. veršu tyto odchylky přemětnutím slabik vymítal a tak Vrchlického »zlepšil«. Ucho by si přivyklo a každý by se divil síle těch veršů.

Literární novinky.

Elisée Reclus: *Dějiny potoka*. Přeložil A. Mufovský. Ottovy naučné knihovny svazek 2. Vydal J. Otto v Praze. Stran 147.

V Dějinách potoka sledována jest tekoucí voda od svého »objevení se na povrchu země až k zmezení v řece a moři« ve všech svých vlastnostech a způsobech, jimiž ony jsou člověkem využitkovány. Spisovatel však nepřestává na pouhém popisu, nýbrž bohatě

využívá všech předmětů k hlubokým úvahám hospodářským, sociálním. Na-
devše poutá v této Reclusově knížce uchvacující líčení přírody, které ji činí opravdovou básní v prose, vynikající neopotřebovaností myšlenek a svěžími motivy.

Náboženské touhy v německé literatuře. (Z knihy Dra. Fr. Zacha.) Největším dramatem moderních spisovatelů jest bez odporu Sudermannův »Johannes«. I když postavy v tomto dramatu nejsou osoby biblické, nýbrž jen typy — Jan je tu Nietzschevým nadčlověkem, jenž samotěn přes vrcholy hor putuje; — trpí sice přesycením efektů to drama, ale vaně jím velká tucha: hlásá s chvějící se nejistotou naději nové doby — víru messiánskou. K Sudermannově tragedii řadí se nápadně báseň epika Brunna, »Der Täufer«. U obou jest Jan muž z pouště, jenž zpuchřelým poměrům jen smrtelnou ránu zasazuje, ale nadějí lidstva nových ideálů dáti nemůže. Nezná tichosli, chybí mu láska, jež prohřívá všecko učení Messiášovo. Tímto kontrastem předstupuje Ježíš právě jako spasitelská postava před našeho ducha.

V románě nadaného, ale nervosně neklidného R. Vossa dovedně se líčí obraz zacházejícího světa pohanského a ukazuje, jak velká říše ve shonu dne se ohlíží po pevné opoře. Buditě ještě připomenuta Hauptmannova »Versunkene Glocke« s její temnou ideou messiánskou. Také v »Hanneles Himmelfahrt« má postava Spasitelova svou úlohu. Jediné světlo, jež osvěcuje soužení zde líčené — vychází z postavy Pána.

Tito básníci postavu Spasitelovu ne učinili středem svých děl — volili osobu předchůdce jeho, jenž má cestu při-

praviti vyššímu; nebo ukazovali zradlení messiánské postavy na různých skupinách tehdejšího života. V obou případech nabyli možností paraleliso-
vatí s naší dobou a tím účinný zájem pro přítomnost.

V nejnovější době napsali básníci přímo knihy o životě Ježíšově — Frenssen román »Hilligenlei«, a Rossegger knihu »I. N. R. I., radostná zvěst ubohého hříšníka«. Oba přetvořili Písmo svaté zcela libovolně dle metody protestantských badatelů biblických. Obě knihy jsou jen romantickým oslavením »člověka« Ježíše.

Obě tyto knihy o Ježíšovi jsou však důležitými dokumenty časovými, protože se v nich obráží moderní kult Ježíšův.

Je to stanovisko k mravně-nábož. ideálu evangelia lhostejné nebo i nepřátelské, ale uctivé k osobě Ježíšově. Je v tom snaha dílo a osobu Ježíšovu rozlišovati, jedno popřítí, druhé potvrdit. Moderní lidé chtějí mít Ježíše hodně pomilování hodného a nade vše mírného, Ježíše, jenž ničeho nepřikazuje a ničeho nezakazuje, jenž je pouhá láska a především žádný Bůh. Proto hledí Ježíše co nejvíce od Písma svatého odpoutati a postavili jej v ostrý odpor vůči dogmatice a církevnictví. Setrou s něho všechny záznaky, vymýtí vše božské. A tím to nové hledání Boha zvrhlo se v opak jako vše, co nechce se navázati na pozitivnost -- vnitřně se hledá Bůh — zevně se chce nalézt člověk. Nadšené přijetí těchto románopisců Ježíšových od čtenářů je však pádným důvodem pro náboženskou potřebu dneška.

Naše národní obrození a osvícenství. Je naše národní obrození ovocem tak zv. osvícenství či je dílem

romantismu? V těchto dnech vyšel v Čes. Budějovicích Přehled dějin české literatury od obrození až po naše časy od profesora Dra. Fr. Šimka jakožto pomocná kniha k opakování maturitnímu pro žáky středních škol. Kniha tato pravděpodobně hromadně se rozšíří mezi žactvem středoškolským, i bude dobře všimnouti si, jsou-li názory v ní hlášané opravdu správné. Knižka ovšem nepřináší nic původního. Je to kompilace, pracovaná na základě známých a běžných literárních historií, z nichž také přejímá, aspoň v základě, celkové pojetí, jmenovitě názor, že naše národní probuzení je v přímé příčinné souvislosti s francouzským osvícenstvím, což je nesprávné, poně-
vadž naše obrození pramení se z romantismu. Autor sice nezapírá, poně-
vadž je to nemožné, velikeho vlivu romantismu na naše národní probuzení, charakterisuje romantický směr celkem správně, ač ne zcela úplně, jenom že dylhyramby, které péje o francouzském osvícenství na prvních stránkách, odporují tomu, co se dále povídá v kapitole o romantismu. »Přehled« přiznává, že osvícenství pohrdalo historií a historickými právy jednotlivců i jednotlivých národů, že romantismus naproti tomu vzbuzuje úctu k historii, zvláště k historii středověku a křesťanství, vyzdvihuje význam jednotlivců i jednotlivých národů proti státu a společnosti. Kdežto osvícenství pokládá prostý lid za cosi nižšího, romantismus hlásá lásku k prostému lidu, učí, že základ veškeré poesie a kultury tkví v prosté, však svérázné poesii a filosofii lidové — odtud běže původ usilovné studium písně lidové. Osvícenství nemělo porozumění ani pro umění, ani pro lidovou poesii, osvícenství u nás ger-

manisovalo, nešetrně rušilo drahé české památky. Zbraslav (nic neplatily dávne české upomínky), Sv. Jiří na Hradčanech (abatýše svatojirská korunovala české královny), málem by byl padl i královský hrad na Hradčanech, množství knih a všelijakých historických památek bylo tenkrát zničeno, jako by bylo nějaké staré haraburdí, zbourána v době osvícenské řada domů starobylých a svérázných, zbourány malebné městské brány, zbouráno středověké římské imperium 1806, kde byl u osvícenců smysl pro malebné kroje, lidové chalupy, lomenice atd.) ošklivěli si Norimbek (ó té omezenosti!), ošklivěli si gotické umění, jen holé a fádni kasárnické fasády zdály se jim moderní a účelné, sumou: Naše národní obrození nepřamení z osvícenství, nýbrž z romantismu. (Nový Věk.)

Nový básník Valašska objevil se v mladém učiteli Fr. Horečkovi, od něhož jsme v minulém čísle přinesli báseň »Hrobař«. V těchto dnech vyšla první jeho kniha veršů: »DRSNÝ ŽIVEL. Sloky o božích tvorech. Péči přátel Valašska. Ve Frenštátě pod Radhoštěm v dubnu 1915«. Talentověži, originální, nadějný. Nemá romantické zpěvnosti Kalusovy, více si libuje v drsném realismu, je bližší Slavičinskému, Kaldovi, valašským prosaikům, a velmi často bije na strunu bezkydského barda — Bezručce. Jen přísná autokritika Bezručova mu dosud chybí. Potom bude koncisnější, vynechá příliš drsné detaily, kde jich není třeba, a nezdařilé pointy, někdy nechtuté a banální. Začátek je mnoho-
slibný.

L.

Za Alfredem Muthem.

Schöne Jugendzeit!
Meine Flügel weit
bis zum Himmel möcht' ich dehnen.

Za krásných dnů mé mladosti
jsem čet tvou píseň unylo —
a za dalších let nikdy již
jsem neslyšel tak spanilou.

To bylo v listě obrázkovém,
jimiž jsem rád tak listoval —
tam za Tvé písně toužným slovem
se obraz kresby na mne smál.

Kdes na výšině jakés hory
ve smavý krásný letní den
trojlístek studentů si hověl
na trávník v štěstí rozložen.

Zdvihali čapky, ruce vzpřáhl
kams do hor, rovin, do dále —
(tak Ludwig Richter kreslil mládež —)
a Tvoji píseň zpívali.

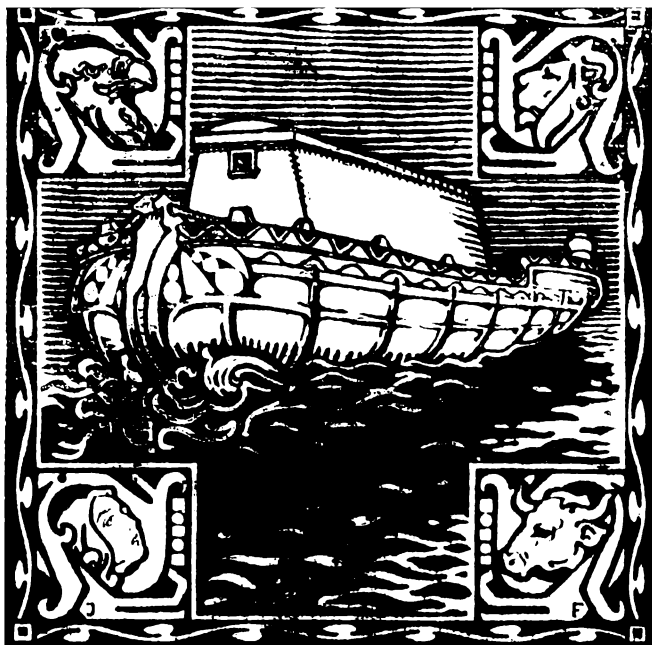
Jen akkord slední zní mi v duši —
když duše znavená chce v let
z těch tvrdých dusných trampot žít,
tak rád bych zas tu píseň čet:

»Nad námi blankyt svítí,
před námi krásné vlasti ráj,
za námi propast hluboká
se šklebí.

Ó touhu mládež! Křídla široká
já chtěl bych rozepnout
až k nebi! . . . « — !

II. 1. 1915.

K. D. L.

ARCHY

Vydává
KAREL DOSTÁL LUTINOV
v Prostějově 1. dne každého měsíce.

Obsah: čís. 6. Z Básní Fr. Horečky: 1. Stromy! 2. Co jsi, duše lidská? - Gab. Ronaj: Ten to stvořil! - Světec literárním poštolem. - Problém dnešního bezvěří. Dr. Jos. Kratochvíl: - Hymny církevní fel. K. D. Lutinov. - Boj o chrámy ve Francii Pokračuje Josef Hanák. de dobré vyučování. Přel. Václav Horák - Válečná mosaika: Gabriel d'Annunzio. původu d'Annunziové. Hr. Jos. Zichy vrací velkokříž řádu italské koruny. - kna: Z literatury a umění. Adolf Heyduk. Ezechiel Ambros. Jos. R. Hradecký: Osвобоzení otroci, »Děti touhy«. Památka velkého filozofa františkánského ogera Bacona, Mezinárodní kongres na uctění památky Danta Alighieri. - r. Jiri Outh: »Babí léto«. J. J. Mjasnickij: Dobrodružství Černobololinských. ýstílný článek o Annunziovi. Nakladatelství J. Otto v Praze. V hranickém ostele. Paní Anna Baarová. Machar vychovatel. Divná znalost historie. Duchovní koncerty. Co je Skansen? Božo Lovrič.

ROČNÍK III. ČERVEN 1915. ČÍSLO 6.

POZVÁNÍ K PŘEDPLACENÍ.

ARCHA vychází 1. dne každého měsíce. Předplácí se na rok 6 K, na půl roku 3 K, jednotlivá čísla 60 hal.

STUDENTI při hromadném odbírání (aspoň 10 ex.) předplácejí na rok 4 K. Adresa: Revue Archa, Prostějov. — Platí se složenkami Nového Života neb Archy (číslo konta 17.942).

Předplatné a insertné splatno a zavolafelno v Prosfějově.

Plafice šekem, račte laskavě ku Svému jménu poznačit, zač platíte: AIII (Archa ročník III.)

CM (obraz.sv. Cyrila a Methoda.)
O (Osudy.)
Euch. (Eucharistie.) Ad.

Připíšte též číslo, které je na obalu!

EUCCHARISTIE. Básně Jac. Verdaguera. Váz. K 2'60.

PUBLIKACE.

BENEDIKTINSKÁ TISKÁRNA, BRNO. Karel Eichler: P. Pavel Křížkovský. Životopis. K 4'—.

GUST FRANCL, PRAHA. Dr. J. Klug: Boží slovo a Boží Syn. Apologetické úvahy. Přeložil Dr. F. Černovský O. S. A K 3'20

JOSEF PEICL, PRAHA. Knihovna Rozhledů IV.: Vladimír S. Solovjev: Duchovní základy života. Přel. Anna Tesková. K 2'—.

V. KOTRBA, PRAHA. Vzdělávací knihovna katolická. Sv. LXII.: Dr. Josef Čihák: Theosofická společnost a její učení. K 1'50.

J. OTTO, PRAHA. Gabriela Preissová: Z mé aleje. Dva svazky po K 2'40.

ČESKÝ DENNÍK, PLZEŇ. Dr. Jaroslav Hruban: Úvod do ethefilky.

G. FREYTAG & BERNDT, WIEN. Karte der österr.- und deutsch-russischen Grenzgebiete. K 1'20.

V administraci
»ARCHY« objednejte:
EUCCHARISTIE.

Básně Jac. Verdaguera.
Přel. S. Bouška. Váz. 2'60.

OSUDY.

Básně K. D. Lutinova.
Váz. 3 K. + + + +

RYME A ŠPRYME.

1 K.

ORLÍ FANFARY.

60 hal.

Sluneční píseň.

Drama

od Gabriele Ronaje.

V administraci »Archy« za 1 K.

V ADMINISTRACI „ARCHY“:

DOLOROSA od Fel. Jeneweina
v passepartout 6 K.

SOLI DEO. Básně X. Dvořáka 1 K.
SLOVO K OTCENÁŠI Fr. Bílka
od J. Demla. Váz. 7 K.

OSUDY. Básně K. D. Lutinova.
Vázané . . . 3 K.

DUŠE V PŘÍRODĚ. Básně Sig.
Boušky. . . 4 K.

LISTÁRNA.

„Vítěz“ Gab. Ronaje byl v minulém ročníku dokončen.

Pp. odběratelům, kteří mají nedoplatky, zasílali jsme poštovní příkazy, jak jsme minule oznámili.

Z BÁSNÍ FR. HOREČKY.

1. STROMY!

STROMY ZEMĚ, SVOU TOUHOU VYROSTLÉ k závrtným výškám! Stromy v mohutných táborech se zvedající, i vy, odstupující od společného množství do samoty!

Bytosti života svatého a čistého. Vás ráda unáší země na bedrech svých, až šustí šaty vaše a zpívají ústa vaše. A šťavami sladkými napájí sčercé lačné rty kořenů vašich. Vy, miláckové země, k nebesům ynášíte zelené prapory na znamení vítězství jejího. K prsům talky své přissátí jste teplým. Marně snaží se víchr odervati vás od nich. I když dravá jeseň zlatistý poklad vyrvé z rukou vášních, tají se ve vás radostná síla vzdoru, ač zdáte se státi tu opuštěnosti a sirobě, lomíce křečovitě haluzemi jako máti lovívá rukama nad hrobem prvorozeného. Neđlouho trvá však aše jeseň. S úsilím novým vás napájejí podzemní cévy, až krev lizí z vypuklých pupenů vašich a bílým květem vzhůru se sméje země.

Nevinná, bílá jest láska vaše a plod váš bez hříchu počatý. Tmout poustevníků ve vás pramení. V korunách vašich líhnou se ptáci a vypravují o síle země. V korunách vašich za jasných ocí sedají hvězdy, by spočinuly. Ve stínech vašich hřbitovy lidské dřímají tiše. Nežádá život váš smrti tvorů, krev vaše není rví zabitých, leč čistá míza mateřských ňader. Z tradice věků ostete klidně, vyznávajíce praotců víru.

Ó, lípo, která prorázíš nebe živlem svých větví! Tisíce tvorů bdarováváš přebýtkem mízy. Zda který básník vyrovná se ti té poesii?

Panenské břízy! Z podsvětí když jste ke kvasům žití vystouply na svět, zda volaly vás zvonečky ovcí? Zda přilákal vás píšťalou pastýř? Zda toužily jste rozjasnit lesy příchodem svým?

Ó, třešni, v bílém květu snící a blouznící! Tiše oddáváš se slavnostní hodině, zapomínajíc minulé siroby a netušíc blížícího se zatížení haluzí svých. Ráda se obětuješ a trpělivě snášíš veškeré všední dny života svého, by jedinou Neděli mohla ses zastkvíti jako kytice čarokrásná na oltáři Jeho.

Jabloni, plody nabízející! Cím zasloužili jsme sladkých darů? Zapomínáš, jak uráží člověk? Křesťanský dobrá jest tvoje mysl a jednoduchá.

Ó, stromy země, jež mezi sebou bratřimi se nazýváte. Vyrůstající v horách i dolech společně s lidmi. V mládí kvetoucí i ve stáří! Národe zbožný! A roztoužený dorůst až k Bohu!

V tušení vašem to Strom obrovský, kořeny jehož v objetí svírají celou zemi. Kmen jeho kdesi v nebesích končí. Do nedohledna vysílá sněti a rozprostírá je po obloze. Za jitra zkvětá růžovým květem, celý den kvete sněhově bílý, až za soumraku zas opadává narudlý květ. A v noci zraje ovoce jeho, jablka zlatá, úroda hvězd. Nesčtelným plodem jest obsypána koruna jeho – a všechny stromy na zemi tichnou, spočívajíce v hlubokém sněhu tohoto Stromu. Tak vypravujete to svým dětem.

Ó, stromy tiché! Miláčkové země! K nebesům vynášíte zelené prapory na znamení vítězství země!

*

2. CO JSI, DUŠE LIDSKÁ?

Co jsi, duše lidská? Otázka to věčná!
Jsi prelud bílý lehké holubice?
Jsi mocná perut orla ideálů?
Jsi racek potulný nad oceánem žití?
Jsi nejkrasší květ mezi květy země?
Jsi motýl těkavý, jenž pít chce krásu?
Jsi slunce hořící, jež žehne v nitru?
Jsi žena-poutnice, jež k věčnému jde městu?
Jsi král, jenž vyhnán z království byl svého?
Jsi Odysseus, jenž k Ithace touží?
Jsi v chrámě přírody zář věčné lampy?
Jsi Betlémem a Kalvarií Boha?
Jsi Ráno světů? Bílá vigilie
přede dnem zbudování nadpozemské Říše?
Jsi Krásy podmínka, jsi Krása sama?
Jsi ohlas Vůle a tvůrčího Gesta?
Jsi spoludělníci na velikém Díle?
Jsi zázrak vesmírů a tragedie Země?
Jsi výdech Úst, jež velela: »Buď světlo!«?

Jsi zlomek Vůle, Tajemství a Síly?
Jsi Lásky tep a veliké »Já« všeho?
Jsi veliké »Miluj!« a veliké »Žizním!« ?
Jsi nástroj tajemný, jež rozehrály Neznámého Ruce?
Jsi báseň, kterou zpívá nejslavnější Básník?

Vysoko se vyklenulo nebe noční,
vzpřímil se Orion spanilý, Sirius jásá,
klikatý blesk Cassiopey nad zemí svítí,
Veliký Medvěd očima blýská,
Pes, Skopec, Lev, Býk zjitřili zraky
na březích jasné nebeské řeky,
již Mléčnou drahou zvou lidské rety.
Tam Labuť zářná po proudu pluje,
nad řekou Orel letkami šumí.
Blíženci věrní jdou ruku v ruce
rozkvetlým luhem,
a Aldebaran vzplál v čele Býka . . . .

Ó, duše lidská! Co dálky jsou a čísla?
Co milliardy hvězd, jimž dala's jméno?
Co věků zpěněných překotný vír?
Sto roků k tobě šel paprsk z hvězdý!
Však přece šel, by dotekl se tebe.
Tvá země není ubohá a malá.
A otrokem-li zvou ji na galeji slunce,
pak u kormidla první mocně máchá veslem.
Chtěj jen, ó, duše lidská,
a země bude první velikosti hvězdou.
Pak sama zodpovíš otázku věčnou:
»Genia největšího jsem největší dílo!«

TEN TO STVOŘIL!

(Pokračování.)

II.

PO NOVÉM ROCE ŘEKL MARTIN MARINĚ: »KDYŽ UŽ jsem se pustil do té rýpačky s dřevem, tož nepopustím«. I svěřil se s úmyslem odejít do hor a vyhledat tam něco na stavební dřevo.

I šel a úkol svůj provedl.

Za několik dní svázal sedlák před domek Vavříkův kladý.

»Martin tohoto jara dá se do stavby« — pronášeli sousedé své názory. Ale zklamali se. Jaro přišlo neočekávaně záhy a přerušilo tvořivou práci Martinovu. A Martin se nehněval. Důlek v pokladně neukazoval mu, že by si mohl mnoho troufati. Martin uznával, že nezbývá nic, než moudře skutečnosti se podrobiti a tvořivý puď zkrotiti. Čím více však puď ten krotil, tím více v něm háral. Martin celé léto obcházel kolem chalupy, okoukával prostor za domkem, ji měřil a ukazoval stokrát Marině, kde stvoří komoru, kde chlévek, kterak prostoru ohradí zdí a za krátko budou mítí dvorek, že se musí pohledati. Marina jej srážela na oko s jeho vzletu do vysoka, aby si moc netroufal, že nejsou ani chalupníci, tím méně sedláci, ale v duchu byla přesvědčena, že Martin svou úspěšně provede, a toužila po tom snad silněji nežli Martin sám. Společné touhy hnaly oba k cíli, k uskrovnování a šetření na všech stranách.

Prázdných chvil, jichž léto spoře skýtalo, užíval Martin k tvoření nových oken a dveří. A když se do té práce dal, chtěl provésti dílo, jímž by nad jiná vynikl, jež by mu k tím větší cti bylo, čím častěji bylo by pozorováno. Ale chtěl okny a dveřmi náhle překvapiti. Proto se skrýval se svou prací na půdě, aby se před časem nevědělo a nevykládalo, jaké dveře a jaká okna bude mítí Martin Vavřík. Teprve přede Všemi Svatými Martin z nenačání přivezl si sedlákovými koňmi fúru pálených cihel. Na dušičky po mši svatě stál již Martin u svého domu — přede mší nechtěl se dáti do práce, aby mu dušičky na to nehleděly - a se zeďníkem vyzdával stará okna a malý otvor zvětšoval do výšky i šířky. To koukali sousedé na hrozné, černé otvory, jež příšerné zely ze stěn domku. Ale když zeďník počal vrch pálenými cihlami klenouti a spodek jimi podkládati, když otvory počaly dostávatí pyšný, městský vzhled, tu sousedé zazlivali Martinovi, že se vypíná nad svůj stav. A když v otvory vsunuta okna krásně do zelena zabarvená a zalesklo se jejich čisté sklo

v paprscích slunce, tu sousedky prohodily cosi o pyšné žebroty a že Martin již zapomněl, kterák nedávno žil z housliček. Martinovi bylo přeslechnouti mnohou ostrou narážku, ale nenapadlo mu vzít si k srdci mravná naučení sousedská, ba »pokoušel Pána Boha« ještě více, neboť k oknům přidal dvěře prostranné, krásně vyřezávané, na zeleno a na bílo nabarvené. A tu kdo si již nemohl se zdržeti a prohodil, že nic neschází, než aby někdo Martina a Marinu namaloval na modro a pak by u Vavříků bylo prý vše pomalováno. Martin na zlost sousedům poručil Marině, aby hned domek čistě olíčila, a tak tu stálo »číslo« Vavříkovo uvnitř i zevnitř čisté, krásné, útulné, milé jako ti obyvatelé jeho.

Ale když to tak všecko bylo stvořeno, Martin si vzdechl: »Marino, toho, co máme, je málo, ale mnoho, čeho se nedostává«.

»Ba« — odušila Marina — »není čeho závidět«.

Následující zima byla náramně mírná. Na Sylvestra ještě se dláci přeorávali pole. Martin v té době brouzdal se potokem, jenž tekł nedaleko před domkem, vyhazoval štěrk a prohazoval písek.

»Martin s jara dá se do stavby« -- s jistotou tvrdili sousedé.

Zdálo se, že Martin vskutku na to pomýšlí. Odvezl písek k domku, a když po novém roce sněh poskytl písku pokrývku, aby nemizel dešti, hrabáním slepic a hrou dětí, Martin dal se do otesávání klad.

Jednoho dne Marina se postavila před Martina a zadeklamovala mu: »Písek, vápno, kamení — potřebujem k stavení. A když všecko máme do práce se dáme.« Ale Martin jejím přednesem nedal se uchvátiti »A když všecko máme« -- řekl jí, kladu důraz na »všecko«. »Máme již všecko? Víš, co je to stavět? Doveďeš si představit, co bude stát střecha? Myslíš, že budu krýt dochem? Pod břidlici všecko se dá.«

»Malý chlévek, to je všecko,« odporovala Marina a zase ona zdůrazňovala malinkost toho »všecko«, jež si Martin tak velikým představuje.

»Ne jen chlévek, i předeck se dá pod břidlici. Není to směšné: veliká okna, veliké dvěře a chalupa pod dochem? Ale břidlice se musí přibít na desky, a víš ty, kolik je desek potřebí a jak jsou drahé? A těch já ti nestvořím, ty musíme koupit.«

»Ne, Martine, tak ne. Kdyžs chtěl krýt břidlici, musil bys volat pokrývače a již bys nemohl říci, že tys to stvořil. Pokryješ taškami sám, bez pokrývače, uspoříš na deskách, latě nebudou tolik stát a řekneš: »To já jsem stvořil.«

»Teď se dám do stavby a uvidíš, co stvořím bez zedníka, bez tesaře a bez pokrývače«.

Když bylo po jarních pracích, a lány v zelený šat se oblekly a slunce proudy tepla lilo, Marina bystře ryla u potoka, bláto se slamou šlapala a cihly hnětla, zatím co Martin svázel se-
dlákovými koňmi tašky a latě. A jakmile všechno měl pohromadě, sám se postavil před Marinu a zaдекlamoval: »A když všechno máme, do práce se dáme«. Jak má dílo býti provedeno, Martin nastokráté uvážil a rozměřil a proto s Marinou oba se chutě vrhli do práce. Vykopali základy pro komoru a chlévek a již Martin do nich kladl kámen ke kameni, jež jemu Marina podávala, stačíc i maltu rozdělovati i ji donášeti. Že ti dva lidé pracovali od časného jitra, kdy světlo denní bylo ještě jakoby za jemnou bílou záclonou, kdy první ptáček se budil a zaštěbetal, že se namáhali až do pozdního večera, kdy světlo bleďých hvězd nestačilo osvěcovati jejich díla, vyrostly ze země v několika dnech zdi, a již Martin s Marinou tahali na ně trámy, stavěli krovy, obíjeli latěmi a věšeli na ně tašky. A když začervenaly se komora a chlévek pod novou střechou, sousedé s údivem prohodili: »Jakoby Pán Bůh pro Martinův chlévek s deštěm čekal. Co se v tom rýpal, nekáplo. Až když poslední tašku na střechu vložil, spustilo jako z konve«.

Ale Martin nepochvaloval si. Jeho krasocit uráželo nevkusné spojení předku dochem krytého se zadní stranou domku pod taškami. On by potřeboval ještě nejméně týžne jasného, než by došky strhal a nahradil je novou krytbou. Ostatně deště se přehnal, a s prvním zásvitem stálejšího slunce Martin s Marinou v práci pokračovali. V krátké chvíli byl předek oškubán a spousta špinavé, černé slámy válela se kolem zdi, trčících jako po vyhoření ošklivě vzhůru. Ale již za odpoledne Martin k starým krovům nové latě přibíjel, druhého dne věšel na ně čisté, červené tašky a rovnal řadu k řadě.

Ale sousedé jeho dílu nic dobrého do budoucna nevěstili. Jakmile přijde první víchor, prorokovali, pobere tašky z předu od štítu a uloží je ke zdím, jako Martin došky. Všichni však se zmýlili. Ukázalo se, že na Martina nevzraje kdosi nebo cosí. Martin o nejbližším trhovém dni přivezl z města úzkých desek, doma je ohobloval, s jedné strany polokruhů na nich nařezal, na každý polokruh silným nebozezem otvor vyvrstal, desky pak na zeleno natřel, ale okraje polokruhů a kruhů namaloval na červeno, a když tak všechno stvořil, přibyl desky na okraje štítu, aby chránily tašky proti všem útokům víchrů. Když Marina pak domek vyličila, okna a dvéře omyla, měli jste se podívatí na Vavříkovu chaloupku, jak tu stála čistounká, pěkná jako světlooká panenka s červeným šátečkem kolem hlavy. »Tak jsem to stvořil« — řekl Martin — a zahleděl se na chaloupku, jako hledíval před

třemi roky na Marinu, jež přes nepřízeň poměrů vyškrobená a vyžehlená točila se u muziky s chudým chasníčkem.

Jako byla ta Martinova chaloupka vnitř i vně ozdobená, tak stály louky v plnosti květů a barev a sedlák volal do senoseče. Martin věděl, že, co začnou sena, nebude pokoje až do zimy. Po senech následují žně, po těch mlatky, pak podzimní setí a sklizeň otav, zemáků a řepy a práce za prací se pohrne, že nebude vědět z které do které. A tak třeba Martin měl to ještě v duchu rozměřeno s dvorkem, kterak zídrou jej obežene, věděl, že se k tomu toho roku již nedostane. Byl rád, že mohl do chlívka stvořit koryto a žebř a to bylo vše, co mohl ten rok ještě poříditi. Marina komoru i chlívek na podzim, až stěny sedly, vymazala a vylíčila. Ale chlívek stál prázdný, neboť pozdní doba nedovolovala koupiti ani kozy, jelikož pro ni nebylo zásob píce.

»Martin má chlívek« — řekli někteří — »ale chyba, že prázdný.«

Druzí však výsměch mírnili: »Jen vyčkejte, když Martin stvořil chlívek, obstará i něco do něho.«

V tom čase čáp podruhé vletěl do chaloupky Vavříkovy a položil tam krásnou holčinku, která měla Martinovy modré oči, ale barvou vlásků ještě se neprozradila. Že se však nenarodila kužrnatá, Martin usoudil, že děvčátko vlasy sdědí po matce. Jako se viděli rodiče v malém Martinkovi, tak se poznávali i v děvčátku. Jemuž na křtu svatém dali jméno Marie. Marinka se měla neméně čiperně k světu než Martínek, jenž zatím povyrostil a nabral tolik rozoumku, že holčinku hned přijal s láskou, jež se projevovala tak důrazně, až matka citelným způsobem musila jej poučiti, že se musí ve své lásce krotiti, aby sestřičky samou láskou neumačkal. Kolébka, jež nějaký čas měla dovolenou na půdě, snesla se dolů, a housle, na něž Martin pozapomínal, jasně vyjadřovaly radost otcovu a tichoučkými flažolety uspávaly malou Marinku. Někdy však ji i zvuk strun probudil, a to tehdy, když malý Martínek k nim se dopíal a smělou rukou sáhl v struny. Tu obyčejně pak zavzněl k hudbě i dvojpěv Martinka a Marinky.

(Pokračování.)

SVĚTEC LITERÁRNÍM APOŠTOLEM.

(Pokračování.)

ALE BYROKRACIE A JOSEFINISM ZNIČILY PLÁNY MÜLLEROVY a Hofbauerovy. »Josefinští učitelé,« praví zmíněný Klinkowström,¹⁾ »nalezi mnohý háček ve spisech Müllerových, čemuž se my, kteří známe jeho přesně katolický směr, nedivíme.« Nepřekvapuje nás tedy, že směrodatné instance použily rukověti, kterou jim zákon podával, a že zavrhly Müllerův plán, protože byl prý namířen »proti všem rakouským studijním zákonům«, a zapověděly založení ústavu. Zasloužili katoličtí mužové byli tehdy, kde jen bylo možno, opomíjení a odstavování. »Kdyby se nebyl tento muž stal katolíkem,« praví svobodný pán z Brennerů,²⁾ »v celém Německu by se o něm troubilo jako sotva o někom jiném. Publicisté, národohospodáři, dějezpytcové, řečníci, esthetici by se v tomto koncertě střídali, a plným právem. Nesmíme též zapomenouti na filosofy; neboť v každém tomto oboru stvořil Müller neobyčejně mnoho.« Jmenujeme zde jen několik jeho spisů: »Vorlesungen über die deutsche Wissenschaft und Literatur,« Drážďany 1806 (2. vyd. 1807); »Über die Idee der Schönheit,« Berlin, 1808; »Von der Idee des Staates,« Drážďany 1809; »Von der Notwendigkeit einer theologischen Grundlage der gesamten Staatswissenschaft und der Staatswirtschaft insbesondere,« Lipsko, 1819; mimo to články a pojednání v časopise »Phoebus«, který vydával s Kleistem, v »Deutsches Museum« a v »Konkordia«, oba redigovány Schlegelem, v »Zeitgenossen«, »Friedensblätter«, »Oesterreichischer Beobachter« atd. Ve všech těchto spisech »uplatňovala se jeho zvláštní duševní universalita, ve které náboženství tvořilo stálé východiště jeho myšlení i jednání.«

Zamilovaný jeho plán, zřízení výchovavacího ústavu, mohl uskutečniti přítel jeho Klinkowström, pro kterého svého času byl reservoval, jak již podotknuto, místo druhého ředitele ve svém ústavě. Klinkowström narodil se 1778 v Ludwigsburgu u Stralsundu. Po krátké službě vojenské věnoval se 1802 úplně malířství, k čemuž měl vlohy i nadání; usadil se v Drážďanech, kde chodíval do kroužku umělců, kteří se snažili uskutečniti nevytříbené ještě idey romantiků v malířství. Později obrátil se do Paříže a odtud do Říma; z Říma přišel 1811 do Vídně, kde byl v kroužku Hofbauerově přátelsky přijat.

Müller mu sliboval místo ředitele ve svém ústavě, ale vláda

¹⁾ m. j. m. str. 299.

²⁾ Klinkowström, m. j. m. str. 373.

zamezila založení. Válečné operace s Napoleonem přinesly Klínowströmovi náhradu a přinesly mu místo v státní službě, kdež měl hlavně organisovati zeměbranu. Mír pařížský ukončil jeho činnost, která nebyla nikterak vábivá, a přivedl jej zpět do Vídně.

Krátce před tím obdržel z Vídně dopis od své ženy Luisy, roz. z Mengershausenu, sestry paní z Pilatů, ve kterém mu zvěstovala svou konverzi ke katolické církvi. Jeho slova při přijetí této zprávy: »Tedy se Luisa přece stala dříve katoličkou než já« dávají tušiti, jak si tehdy v ohledu náboženském stál.

Opravdu bojovalo už tehdy slunce svaté naší víry s poslední mlhou v duši jeho, aby ji zapudilo a svými paprsky v čisté krásě ji ozářilo. Klínowström byl už »od přirozenosti nábožensky založený a hluboce v sebe uzavřený myslitel«. Mnoho let nosil se, jak vidno z jeho dopisů, s myšlenkami příznivými náboženství katolickému v srdci; studia o křesťanském umění a společnosti, v nichž se pohyboval v Římě a ve Vídni, živily tuto myšlenku. Jisté přiblížila jej apoštolská postava světcova a jeho mohutné, pevné a přece přívětivé vystupování nemálo konverzi; k tomu přišlo ještě to, že událost jedna z mládeí ukázala mu v něm muže prozřetelnosti, Klínowström sám o tom vypravuje¹⁾: »Co mladík súčastnil jsem se kdysi rozpustilé večerní společnosti. Bylo tam rušno a plno, pilo se, zpívalo a rámusilo a na konec byla též přivolána zvrhlá ženština.

Když se otevřely dvéře a tato vstoupila, uzřel jsem za ní ctihodnou postavu v církevním rouchu, katolického kněze v štole a pluviale. To vše viděl jsem tak přesně a jasně, že jsem dovedl si zapamatovali a poznačiti i ornamentiku látky. Nebylo mi děle možno zůstatí ve společnosti, utekl jsem a vzdálil jsem se.

Později jsem celý tento zjev nakreslil, jen tahy tváře se mé paměti ztratily. Vstoupil jsem pak do vojska, cestoval, oženil se a přišel pak po mnoha letech do Vídně.

Bedřich ze Schlegelů přál si mne seznámiti s P. Hofbauerem a zavedl mne za tím účelem do italského kostela. P. Hofbauer právě měl po požehnaní s Nejsvětějším a odcházel právě od oltáře, když jsem vstoupil do kostela a v něm poznal onu postavu, která mne kdysi tak šťastně napomenula opustiti místo prostopášnosti. Bylo to totéž pluviale, táž štole a tytéž tahy obličjeje, na které jsem si teď okamžitě vzpomněl.»

Tak si vysvětlujeme, že Klínowström světil poslední přípravu ku přestoupení P. Hofbauerovi, do jehož rukou složil 13. září

¹⁾ Sebastian Brunner: Klemens Maria Hofbauer und seine Zeit, Vídeň 1858. Str. 227 a 28.

1814 vyznání víry. O tom vystavil Hofbauer vysvědčení, které v překladu zní takto:¹⁾

»Jan Klemens Maria Hofbauer, generální vikář apoštolských misíí pro Německo a Polsko pod názvem Nejsvětějšího Vykupitele.

Zdar a požehnání všem a každému, kdož tento náš dopis čtou.

Oznamujeme tímto a uvědomujeme a sdělujeme všem, jichž se to týká, že jsme plnou mocí Apoštolskou stolicí nám udělenou a po obdržení vrchnopastýřského svolení osvobodili od kletby a exkommunikace vysoceváženého pána Bedřicha Augusta z Klinkowströmů, narozeného v Ludwigsburgu v Švédském Pomoří, jehož otec byl vyznání lutheránského, matka kalvínského, když napřed dobrovolně a formelně a před svědky Josefem Antonínem Pilatem a Bedřichem z Schlegelů, muži vědou i hodností význačnými, složil apoštolské vyznání víry katolické; přijali jsme jej do církve katolické, vrátili obcování svatých a oprávněna prohlásili k účasti na sv. svátostech. — 13. září 1814.

K ověření tohoto aktu dali jsme svému spolu podepsanému tajemníku rozkaz, by sepsal toto vysvědčení, opatřili jsme je vlastní naší větší misijní pečeti a k právoplatnosti podepsali a potvrdili.

Vídeň v Rakousku, den a rok týž.

Jan Klemens Hofbauer,
generální vikář apoštolských misíí atd.
P. Josef Sabelli, tajemník kongregace.

Klinkowström zůstal i po konversi se světem v čilém, přátelském spojení; na jeho radu a pod jeho vedením obnovil plán Müllerův k založení vychovávacího ústavu. A co se jeho přáteli 1813 nepodařilo, toho dosáhl 1818, i když omezeněji, než původní plán to žádal. Ústav byl vládou schválen, po odstranění finančních těžkostí za auspicií světce zařízen, a Klinkowströmem až do roku 1834, kdy nemoc jej donutila k resignaci, řízen. Celý způsob výchovy ukazuje Hofbauerova, t. j. v pravdě katolického ducha; »důkladná znalost a cvičba náboženství co hlavní zorný bod výchovy« napsal vůdce nového podniku do svého programu. »Jednalof se o to, zajistiti oživenému katolickému vědomí ve Vídni, které se zatím omezovalo jen na jistou skupinu význačných mužů, vliv též v dalších kruzích a vychovati pravou křesťanskou výchovou mládeže dorost, který neutone v náboženském indifferntismu doby«; — a tato činnost byla korunována skvělým výsledkem.

¹⁾ Klinkowström, m. j. m. str. 279 nn.

Arcibí nalezl Klinkowström nyní málo času, aby se věnoval službě ideálu svého mládí, malířství, ač láska k němu nikdy ze srdce jeho nevyhynula. Doba odpočinku byla nyní věnována pracem spisovatelským, které sloužiti měly výchově mládeže. Napsal tak pro mládež Duchovní a světské ABC, a »Povídky ze Starého a Nového Zákona« s 24 mědirytinami vlastní tvorby.

Mimo to věnoval mladým svým přátelům zábavnou knihu »Vater Heinz, eine Sammlung von Erzählungen und Märchen von einem Erzieher«; 1818—20 vydával illustrovaný časopis pro mládež »Sonntagsblätter für die Jugend«, jehož program charakterizuje takto:!) »Za účelem poučení a povzbuzení pile, vědychtivosti a dobrého chování, s vybranou sbírkou lehkých a zábavných článků z dějin světa i přírody, ze země- i národopisu, z přírodopytu, z různých oborů řemesla a ze zaměstnání různých stavů vůbec, jimž se má mládež věnovati. Mimo to malé povídky, bajky, pohádky, básně, hádanky, šarádky atd. S mnoha mědirytinami černými i barevnými.« Než po dvou letech musel pro spoustu stavovských prací tento časopis, který se všeobecně zamlouval, zastavit. Pro lid přeložil několik děl z francouzského; mimo to psal příležitostně přírodopisné články pro Pilatův »Beobachter«¹⁾

Císařský vládní rada Josef z Pilatů, tajemník mocného Metter- nicha, spojen byl s Klinkowströmem svazky přátelskými i příbuzenskými; manželka jeho Eliška, rozená z Mengershausenu, byla sestra paní Ludoviky z Klinkowströmů. Obě paní přestoupily ve Vídni u Hofbauera z protestantismu k církvi katolické. I Pilat sám, který byl členem lóže zednářské, má světci za obrácení co děkovati. »Poznal jsem Hofbauera«, přiznává se sám,²⁾ r 1814 Moje paní, kterou P. Hofbauer přivedl do katolické církve, při vedla mne k němu, a jeho otcovské starostlivosti mám co děkovati, že jsem se zase vrátil k pravé víře a ke katolickému životu. Stal se pak mým zpovědníkem a zůstal jím do smrti... Mimo zpověď jsem s P. Hofbauerem každý týden aspoň dvakrát hovořival.«

V domě Pilatově, vysoceváženého a vlivného muže, nalezla katolická duševní elita residence nové středisko, odkudž v době Vídeňského kongresu vyšel mnohý náraz proti Wessenbergovým³⁾

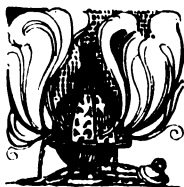
¹⁾ Klinkowström, m. j. m. str. 289

²⁾ Innerkofler, m. j. m. str. 607 a 608.

³⁾ Wessenberg, nar. 1774 v Drážďanech, byl obráncem tendencí josefinistických. 1802 stal se generálním vikářem knížete-primasa Dalberga, ale teprv 1812 knězem. Nosil se s plánem odloučení německou církev od Říma a utvoření národností církev. Pro tento plán pracoval zvláště o Vídeňském kongrese; ale Římu věrní mužové, mezi nimi zvláště Hofbauer a jeho přátelé, zamezili jeho uskutečnění. Zemřel 1860 co soukromník, odloučen od církve.

Římu nepřátelským plánům. A Pilat byl muž, který byl ve spojení se svými přáteli s to, i před širokou veřejností pustiti se v boj s Wessenbergem a jeho stoupenci; byl redaktorem časopisu »Oesterreichischer Beobachter«, oficiálního orgánu Metternichova, jehož vedení 1810—11 měl Schlegel. Pilat řídil tento vlivný orgán co věrný žák Hofbauerův a vymítal z jeho sloupců jmenovitě vše to, co podporovalo v kterémkoliv směru »osvícenství«, uveřejňoval oproti tomu často křesťansky-konzervativní příspěvky z pera Schlegelova, Müllerova, Klinkowströмова a j. V »Beobachteru« věnoval Adam Müller, což zde uvádíme, Hofbauerovi srdečnou posmrtnou vzpomínku, z níž vyjímáme následující:!) »... Plodů jeho práceplného, v pravdě apoštolského života mezi námi bude užívati potomstvo. Vznesení i nízcí, učenci i neučení truchlí nad nenahraditelnou ztrátou svého otce a vůdce, a i vzdálenější, kterým znám byl jen dle jména, cítí při zprávě o jeho smrti, že padla silná opora víry a náboženství, a tedy i otciny. Jen myšlenka, že žije dále v nesmírně bohatém výsevu dobra, zmenšuje poněkud náš zármutek nad jeho smrtí.«

(Pokračování.)

!) Innerkofler, m. j. m. str. 811 a 12.

PROBLÉM DNEŠNÍHO BEZVĚŘÍ.

Dr. Jos. Kratochvíl.

(Dokončení.)

NÁZOR KANTŮV O NEMOŽNOSTI THEORETICKÝCH DŮKAZŮ JSOUNOSTI BOŽÍ MĚL NESMÍRNÝ VLIV NA CELOU DALŠÍ SPEKULACI FILOSOFICKOU. Z jedovatého tohoto kořene vyrostla celá řada omylů, z něho vypučel v podstatě celý problém dnešního bezvěří. Z Kanta vychází stejně anglo-americký pragmatism, jenž se snaží najít pravdu v tom, co jest nejužitečnějším jistým účelem subjektivního ducha, jako p a t h e i s t i c k ý i d e a l i s m Bergsonův a jeho stoupenců, jenž uznává jedinou opravdovou skutečnost v duchu našem, jež se stále vyvíjí, tak že ani Bůh není bytostí od nás rozlišenou, nýbrž immanentním principem tohoto vývoje k dokonalosti. Z kantismu vyvěrá mlhavý český humanitism Masarykův a Drtinův, který se opírá o p a n t h e i s t i c k ý z b a r v e n ě z á s a d y k ř e s t a n s k é, i m n o h o t v á r n ý a s l o ž i t ý m o d e r n i s m, jenž by rád vyložil veškerou víru náboženskou, celé křesťanství a jeho dogmata, z pouhých potřeb a snah našeho ducha, což nazývá náboženskou zkušeností. Ze systému Kantova jediné možno theoreticky odvodit dnešní a g n o s t i c i s m i a t h e i s m.

Je-li tomu tak, pak jest hlavním našim úkolem prozkoumat ve světle zdravé kritiky filosofické základní omyl kantismu a o b h á j i t i h l a v n í p r v k y k ř e s t a n s k é t h e o d i c e j e.

Daleko by nás vedlo, kdybychom chtěli rozbirati hned základy kantovské noetiky. Není toho ani třeba, když »Hlíďka« přináší právě podobnou studii dra Bernského a máme výtečné dílo Pospíšilovo. Nám se tu jedná hlavně o zneužití rozumu u Kanta při theoretických základech kladného řešení záhady Boha nebo ještě zřetelněji: o z n e u ž i t í p r i n c i p u k a u s a l i t y u K a n t a.

Princip svůj vyjadřuje Kant asi takto:*) Každý zjev, který se začíná, má svůj původ v jiném předchozím. Přemýšlíme-li hlouběji vidíme jasně, kterak formulka ta jest zcela libovolná, ježto spočívá na klamném předpokladě, že při vztahu příčiny a účinku oba zmíněné termíny podléhají našemu empirickému pozorování.

*) *Kant*, Kritik der reinen Vernunft, vydání Kirchmannovo v Lipsku 1877, str. 439 a násl. . . . da würden wir an einem Subjekte der Sinnenwelt erstlich einen empirischen Charakter haben, wodurch seine Handlungen, als Erscheinungen, durch u. durch mit anderen Erscheinungen nach beständigen Naturgesetzen im Zusammenhange ständen und von ihnen, als ihren Bedingungen abgeleitet werden könnten, und also mit diesen in Verbindung Glieder der einzigen, der Naturordnung ausmachten . . .

vání. Pravdou ovšem jest, že daný zjev vyžaduje v naší činnosti pozorovací souvislost s předchozím, ale není přece nutno, vyjádřeno absolutně, aby zjev předchozí (antecedens) byl viditelný a empiricky určený. Kdyby tomu tak mělo být, pak bychom musili popřít i sílu gravitační, která přece neodolatelně působí při pádu těles, musili bychom popřít i skutečnost životního a rozumového principu v člověku, který přece jasně se jeví v nejvyšších projevech života, v umění, myšlení atd.

Nad to pak kantovské omezení principu kauzality na pouhý zjev přírodní jest úplně bez základu a pouhou libovůlí, ano odporuje nejvyšším tužbám lidského ducha. Vždyť docela stejně jako fyzik jest veden vztahem fakt částečných ke stanovení jevu předchozího jako příčiny předchozího, tak i metafyzik, který má dospět k vyššímu a plnějšímu pochopení problému bytí, veden jsa vztahy svého myšlení ke skutečnu, nezbytně musí stanovit příčinu všech zjevů veškerenstva v prvém předchozím, ne již fenomenickém, nýbrž vyšším celého vesmíru. Celá příroda nás obklopující i bytost naše vlastní nutí nás přece co nejmočněji ke kladnému řešení problému Boha. »Z děl těla poznávám jeho živoucnost; z děl přírody nemůžeš poznati Stvořitele? (Ex operibus corporis agnosco viventem, ex operibus creaturae non poteris agnoscere Creatorem?) táže se sv. Augustin. A fyzik Herschell dodává, že čím více se rozšíří pole fysiky, tím více bude důkazů jsoucnosti tvůrčího a všemohoucího Rozumu.

Není tedy pochyby, že na podkladě správně pochopeného zákona příčinnosti můžeme oprávněně pokročiti k uznání Příčiny prvé, nadpřirozené. A jako není vůbec možná věda, nestaví-li svoje konstrukce na základě principu kauzality, tak jest i nemožno připustiti princip ten, neuznáme-li oprávněného jeho užití i nad zjev přírodní. Správným hodnocením zjevů vesmírných nutně musíme dospět k Bytosti mimo-světové, věčné, nestvořené -- k Bohu, prvé příčině všeho jsoucna.*)

Ježto ovšem stvoření, z něhož vycházíme, abychom postupně došli až k Bohu, podle thomistického názvosloví jest »effectus virtutem causae non adaequans«, tu projevuje také trojí vztah k Příčině, totiž závislosti, podobnosti a nedokonalosti. Proto cesta kauzality, kterou dospíváme k Bohu, nutně jest spojena s druhýma dvěma cestama, jimiž jest logicky doplněna. Prof. De Maria vystižně to naznačuje slovy: *Tripliciter mens humana progreditur ad Dei cognitionem, nempe via causalitatis, excel-*

*) Cf mop. »Záhadu Boha v antické filosofii«. V Praze 1908. passim.

lenticiae, remotiois. (Philos. per. — schol. III. v Římě 1898, str. 3.) Tím ovšem padá jakákoliv výtka anthropomorfismu, neboť nepřipisujeme Bohu dokonalosti tvorů tak, jak jsou ve tvorstvu, nýbrž způsobem absolutním bez omezení a nedostatků, které jsou vlastní tvorstvu.

Ale nejen že vyhneme se postupem takovým anthropomorfismu, nýbrž dospíváme i k dostatečnému poznání Boha čili jak říkají scholastikové: Ex creaturis in divinae essentiae aliqua le m cognitionem devenimus. Nepoznáváme ovšem Boha o sobě, nýbrž jen leccos, co o Něm můžeme tvrditi. Nemáme pojem Boha vlastní a quidditativní, ale přece jen máme jakýsi pojem, který Bohu odepřítí nemůžeme.

Ba dospíváme i zcela logicky k pojmu osobního Boha. A věru marně namáhají se dnešní bezvěrci na základě spinozismu a kantismu popřítí pojem osobnosti, jako by prý to znamenalo omezení, které je nesrovnatelné s pojmem absolutna a nekonečna, jež Bohu připisujeme. Pojem osoba značí o sobě jsoucí (persona — per se una) tedy v Bohu Bytost jedinou o sobě subsistující. Lidská osoba ovšem jest omezená, ana lidská přirozenost není dokonale v sobě jsoucí, proto v ní osobnost nedochází celé formální plnosti. Jasně to vysvětluje sv. Tomáš Akvinský:*) *Dicendum, quod persona significat id quod est perfectissimum in tota natura, scilicet subsistens in rationali natura. Unde, cum omne illud, quod est perfectionis, Deo sit attribuendum, eo quod eius essentia continet in se omnem perfectionem, conveniens est, ut hoc nomen, persona, de Deo dicitur. Non tamen eodem modo quo dicitur de creaturis, sed excellentiori modo; sicut et alia nomina, quae creaturis a nobis imposita Deo attribuuntur.*

Neuznává-li mnoho lidí za dnešní doby, a snad i lidí vzdělaných a toužících po pravdě, jasné této, právě naznačené, cesty k poznání Boha, pak ovšem nutno hledati také jiné příčiny jejich odporu, příčiny, které nemají již ničeho společného s čirým hledáním pravdy. Vzpomeňme, že rozum závisí často na vůli, ne ovšem per se čili formálně, jak tvrdí voluntaristé, nýbrž případně a prostředně, kdy totiž dobrá vůle vede sice rozum na cestu pravdy, ale vůle zlá svádí jej tisíci překážkami a odpory. Jaký tedy div, že vůle ta, svedena vášní a pýchou, tvoří hlavní překážku a příčinu neuznání Boha! K uznání jsoucnosti Boží jest tedy třeba dobré vůle, ne ovšem v tom smyslu, že by dobrá vůle dodávala

*) Sum. theol., I. q. XXIX., a. 3.

důkazům jsoucnosti Boží hodnoty, jaké by neměly, nýbrž že ona z b a v u j e d u c h a p ř e k á ž e k, které jej svádí z cesty. Je-li nutno, aby duch byl volný při hledání kterékoliv pravdy, tím nutnější zajisté jest to při hledání pravdy nejvyšší a základní. Tu jest třeba d o k o ř á n o t e v ř í t i s r d c e, t. j. překonati všechny možné překážky, zbaviti se hojných předsudků filosofických, jež obracejí pravdu v lež, skutečnost v domněnky.

Upraví-li si člověk zachvácený dnešním bezvěřím tímto způsobem cesty, pak není možno, aby nedošel na základě rozumu a vědy k uznání Bytosti nejvyšš mocné, rozumné a volné, k nejvyššímu Tvůrci a Řediteli světa. A učiní-li tento prv ý k r o k n a c e s t ě p r a v d y, pozná v Bohu nejen příčinu účinnou, nýbrž i konečnou všech věcí; pozná Pravdu, která jednou poznána, musí b ý t i i m i l o v á n a. Nechce-li tak učiniti, pak ovšem platí slova sv. Pavla k Římanům: »Nebo neviditelné věci Jeho, hned od stvoření světa, po věcech učiněných rozumem pochopeny bývají, toliž ta jeho věčná moc a Božství, tak aby bez omluvy byli (kteří zavírají oči před tak jasnou pravdou). M ě v š e s e z a m o u d ř é, b l á z n i u č i n ě n í j s o u!«

HYMNY CÍRKEVNÍ.

Přel. K. D. Lutinov.

AVE MARIS STELLA!

1. Zdrávas hvězdo mořská,
dobrá Máti božská,
panno povždy jasná,
bráno k nebi šťastná!
[Zdrávas, zdrávas, zdrávas,]
zdrávas **MARÍA!**
2. Se r l ů Gabriela
zvěst jsi uslyšela,
že jde lidstvu spása —
EVA AVE hlásá.
3. Rozvaž pouta hříšných,
otevř oči pyšných,
zaplaš naše strasti,
zehnej z rajske vlasti.

4. Ukaž, že jsi Matkou, přímluvou Svou sladkou veď nás k Svému Synu, jenž snil na Tvém klínu.	6. Dej nám čistě žítí, cestou jistou jítí, bychom u JEŽÍŠE zaplesali s výše.
5. Panno nad vše krásná, dobrotivá, spasná, rozpoutej vin pásku, vlej nám cnosť a lásku.	7. Sláva Bohu Otci, Synu stejné moci, Duchu též Svatému, Bohu Choti Tvému!

VENI, SANCTE SPIRITUS!

Duchu Svatý, zavítej,
s nebes výšin záři lej
v lidských stánků dolinu.
Přijdi, otče chudáků,
přijdi, dárce zázraků,
osvěť srdcí hlubinu.

Těšiteli nejsladší,
duše má tě nejradší,
v Tobě mile spočinu.
Ty mne v práci osvěžíš,
Ty mne v pláči potěšíš,
z žáru vodiš do stínu.

Ó ty slunce blažené,
zář Tvá trudy zažene,
hřeje věrných rodinu.
Bez Tvé božské milosti
pusto v lidské bytosti,
ztrácí všechnu nevinu.

Co je v prachu, umývej,
co je v suchu, zalívej,
uzdravuj, co ve zhynu.
Obměkčuj, co zpuřného,
rozsvěcuj, co chmurného,
zbloudilé veď v otčinu!

Připrav svojim věřícím,
s láskou k Tobě hledícím,
seďmi darů hostinu:
Odměnu dej za ctnosti,
do věčné nás radosti
uveď v blahou hodinu!

Poznámka: Hymnus »Veni, Sancte Spiritus« je celý vázán jedním rýmem (radium, cordium atd.), kterážto symbolika byla v posavadních překladech pomíjena.

BOJ O CHRÁMY VE FRANCII.

POKRAČUJE JOSEF HANÁK.

ALE AČ JEST JEJICH ANTIKLERIKALISMUS ZMÍRNĚN, jest přec hluboký. Tito mladí mají v úmyslu — všechny illuse stranou — pracovat k tomu, aby Francie byla sprostěna všeho, co má ráz náboženský. A jejich antiklerikalismus není jen prostým článkem programu, nezbytností pro jejich kariéru politickou, jest to spíše předsudek kotvící v kořenu každé jejich myšlenky. Všichni svorně věří, že na venkově mohou výhodně nahraditi kostel školou; nevidí, že náboženství odpovídá skutečným potřebám; mají pro ně neporozumění klidné, beze zloby, mínění shovívavé, jímž jest ozářena veškerá jejich physionomie. Nevadí jim v Albertu de Mun, v Grouseau-ovi, těchto »representantech jiného věku«, ctíti vznešenost umění a charakteru, ale nepochybuji nikterak o své intelektuální převaze. V očích všech těch lidí jest náboženství jen snůškou pověr, překonaný názor světový, zastaralá forma ducha, jedna z těch koží, které lidstvo postupně svléká a nechává na své cestě.

A pokládají ji za tvrdou jako ze železa. Kdo by se tomu divil? Naučili je tomu jejich mistři, kteří jim tvrdili, že mohou sami, jako Mark Aurel, jako Goethe, dospěti k oné umírněné moudrosti, k oné rovnováze, k onomu světlu, krátce k onomu míru, který skýtala církev našim otcům a po kterém člověku dvacetiletému ani nenapadne dychtiti.

Často se divili v soukromých rozhovorech, jak je možno, že Barrès, jehož znají z jeho děl, o němž vědí, že se hlásí k Taineovi, Sainte-Beuveovi, může velebit chrámy nejen pro jejich krásu, ale i s hlediska mravního a duševního. Snad to činí jen k vůli jiným?

Barrès na to odpovídá, že se vždy hrozil takového suchého pojetí náboženství pro lid, že nikdy nebyl z těch, kteří milují v katolicismu jakousi duševní gendarmerii.

»Biju se pro sebe. Chrám na venkově zlepšuje vzduch, jejíž dýchám. Zcela správně! Co jest v lidu francouzském a ve mně nejživotnějšího a nejušlechtilejšího, roste v ovzduší chrámovém. Každý z nás nalézá v chrámě vyvrcholení duše. Bráním chrámy jménem vnitřního života každého.«

»Je to velmi zvláštní.«

»Ale nikoli! — pravím — velmi obyčejné. Třeba jen míti trochu zkušenosti a snivosti. Jest to obvyklá křivka života francouzského a bez pochyby i ve všech podnebích.«

A své mínění osvětluje epizodou ze svého života, již předeslal lova: Pax aut bellum. »Před 30 lety konal jsem první cestu do Itálie. Měl jsem 20 let, studoval jsem dějiny umění, dějiny Risorimentu (renaissance); byl jsem unášen slavnými jmény veřejnosti těmi, jež se zdokonalují v samotě; četl jsem básníky a pozoroval úžasný zjev italských dívek, podobných dívkám museí. Kolem ebe viděl jsem jen poesii, báj, třept, rozkoš a myslel jsem si: Kam bych se měl postavit v této pěkné řadě?«

Tyto chvíle tak vzdálené vidím jasně jako zářící ostrovy nad mořem, a vzpomínám si — mezi jinými — na den, který jsem rozžil na Monte Olivetto u Sienny ve starém klášteře, červeném, ad pahorkem černých cypřišů. Od té doby mnoho radostí i nudy e položilo mezi tyto obrazy minulosti a mého ducha. Nevdá! Dýchám ještě půvaby, které italská vesna vysílala z té nedohledné rajiny, roklinaté, vápenité, posázené stromy hřbitova, a cítím, jako y to bylo včera, onu zahálčivost, jež se vznášela za toho příliš dlouhého odpoledne nad skvostnými malbami Signorellovými a iodomovými.

Ty velkolepé scény, půvabné a nádherné, pod oblouky kláštera chvacují dojemem božským. Při prvním nárazu všechna naše ytosť se vymrští, než za okamžik padá s té výše zpět do všedního života. V necelé hodině jsem okusil veškerého opojení amoty. Klášter byl téměř opuštěn; od té doby, co byli mníši ypuzeni, bydlel zde jediný převor, a několik bratří, kteří udržovali rozsáhlé budovy — a tato poloviční smrt domu modlitby, jež e stal jakýmsi rozkošnickým relikviářem, nítla ještě více mé ypění. Šel jsem vyhledat laskavého převora a během desíti minut sem mu upřímně vyložil, že vznešenost života spočívá ve vnitřní íle, která jej ovládá v takovém zátiší, a když mně vysvětlil, jak oužívá svých dnů, cítil jsem, prohlásil jsem, že vznešenost není inde než tady — a přidružil jsem se k nudným spolucestujícím, i nimž mne svedla náhoda v Sienně, k tučnému Marseillanu, cela kulatému, provázenému neteří na chvílku, kteří neobratně krývali své snadné štěstí Joviše a Héby. Deset minut byli samý život a hned potom smrtelná nuda. Prchl jsem od nich, abych e oddal procházce, snění, četbě, které mě nedovedly upoutat. — — Druhého dne při odchodu šel jsem s dvěma Marseillany se rozoučit s převorem, jemuž každý z nás jako dík za pohostinnost al almužnu pro jeho práce. A on zase s okouzující laskavostí íam věnoval brožury, zasvěcené svému krásnému klášteru. Naď nojí drží chvílku péro a patře na mě dí:

»Co mám napsat: Pax aut Bellum?« Odpovím rychle, jakoby iž pouhé váhání bylo urážkou všech těch snů o činnosti a slávě, které mě volaly na jeviště světa: »Bellum!«

Byl to skandál. Marseillan a jeho neteř mne zatáhli za kabát. Ale převor s mírným úsměvem odvětil:

»Ne, mladý muži, Pax.«

Pravil to, slavnostně utkvívaje na mně pohledem, a pak napsal zvolna na malou hnihu, kterou mám dosud, slovo PAX písmeny velkými, zřetelnými. »Pax aut bellum«, mně pravil samotáf z Monte Olivetto, a já jsem odvětil: »Bellum«. Dnes poznávám sterilnost těch bojů, těch nárazů, jimiž se absorbuje mládí; vím, že chceme-li učiniti pokrok, je nám třeba se sdružit, hledati souzvuk povšechný, ustati od opposice, nalézti jednotu, z níž jsme vyšli a k níž se musíme vrátiti.

Pax! slovo kouzelné, formule touhy, stará jako lidstvo, podrobiti se, odpoutati se od sebe sama, povznésti se mimo svět slepé a bojovné přírody. »Nyní nic, než hudbu,« radí Sibyla Sokratovi. Jean-Jaques Rousseau sbírá arie, romance a ðua, jimž dává nápis: »Útěchy běd mého života«. Na konci svého věku Beethoven skládá ve své Mši do dé triumf vnitřního míru. Lamartine, obtížen zkušenostmi i léty, usuzuje, že »člověk nebyl stvořen pro nic jiného, než pro adoraci.« A já chápu, proč tato tři písmena Pax, vryta ve mramor, lejí slast do hřbitova podzimu. Ach, kéž by nikdy nezmizela z našich vesnic vysoká budova, na jejímž průčelí září ono velké slovo, tak mocné, že oslazuje smrt. Sřítí-li se chrám, kam budeme moci potom shromáždit svět duše a - ubožáci - kde budeme moci naslouchati hudbě Sibylly, ariím a romancím Jeana Jacquesa, adorující hymně Lamartinově? Buďe nám nutno spokojiti se jen s přírodou slepou, neúprosnou? Kde uvidíme se rozvíjeti podivný květ, jehož se marně dožadujeme na dubinách, lukách, hájích? Kde teskná touha duše se naučí lámati, tříštiti naše sobectví? Kde uslyšíme, co žádný oráč neznamenal při svých setbách, a co působí svrchované opojení života, plného dnů píseň zrna obilního, které zmřrá v brázdě, by znova se zrodilo?«

Podpisy poslanců na návrhu resoluce se množily, podepsali i četní radikáli, a Barrès byl pln naděje, že návrh bude přijat. K debatě o návrhu došlo 25. listopadu 1912. Barrès byl na počátku znepokojen tím, že mnozí radikální a radikálně socialističtí poslanci odvolali své podpisy, ðavše se zastrašiti výhrůžnou poznámkou, uveřejněnou v »La Laterne«. Obdržev slovo, hájí chrám y s hlediska uměleckého i náboženského, hájí je jménem civilisace. Hlavní myšlenky jeho řeči jsou tyto:

(Pokračování).

ZDE DOBRÉ VYUČOVÁNÍ.

Ze sanskrtu přeložil a sloky ¹⁾ štěpnými rýmy opatřil Václav Horák.

ÚVOD.

1. Dhúrdžati,²⁾ ten, jehož hlavu — zdobí tenký proužek luny pěně podobný Džáhnnaví,²⁾ — zdar udělíš práci dobrých.
2. Hitópađeša udílí — obratnost v sanskrtě řečem, rozmanitost rozmlouvání — a pro život rozum, moudrost.
3. Mysli si žes nestárnoucím — nesmrtelným k vůli vědě, čacký jednej, jako by tě — smřl už jala za pačesy.
4. Pravím vám, že ze všech věcí — věda jest věc nejvzácnější: vědu nikdo nedocení — nepoškodí, neuloupí.
5. Jako vede muže k moři — potok, byf byl málovodný: tak i věda ku mocnému — králi vede učeného.
6. Věda daří dobrým mravem; vědou dojdeš důstojnosti; důstojnost tě daří cností -- dobrem, majetkem a štěstím.
7. Učeností a válečnou — vědou získává se vážnost; první vžďocky ctěna bývá — druhá ve stáří je k smíchu.
8. Jako na džbán nový vrytá — ozdoba se neměňuje, tak zde malým pod halenkou -- bajek udílí se moudrost.
9. Jak ti líčí Paňčatantra³⁾ a pak ještě jiná kniha nesvár, válku, mír a přátel — volbu; tuto můžeš čísti.

Na břehu Baghíráthí leží město Pafaliputra. Tam sídlél panovník všemi ctnostmi obdařený, Sudaršana (Pěkný Vzhled) jmenem. Tento zeměpán jednou slyšel, jak kdosi hlasitě přednáší tyto dvě sloky :

¹⁾ Hitopadeša složeno z hita + upadeša: dobré vyučování. Každý verš sestává ze dvou půlí o stejném počtu slabik, jež jsou vázány převážně štěpem, jen velmi zřídka snad nahodilým rýmem. Dva takové verše tvoří dvouverší čili sloku. Někdy, ač ne často, má každá z obou půlí vlastní štěpy. Jsou to tedy dva verše, s m y s l e m spojené ve verš jeden. Napodobil jsem i toto. Transkribuji první dvouverší :

Sídhih sádhye satám astu — prasádát + tasya Dhúrdžatéh,
Džáhnnaví + phéna + lékhéva — yan + mūrdhni šašinah kalá.

Délky označují jako v češtině, tedy á, í, ú; e, o jsou vždy dlouhé, proto se obvykle jejich délka neoznačuje. Měké hlásky jsou jako v češtině: č, š, dž, ž, ň, f, d; pak jest ještě střední hláska mezi š a s, ň a n. Tyto označují takto: š (týž znak a táž hláska jako v polštině) a ň. Místo našeho j píšu y, jednak poněvadž sanskrt tvrdého y nemá, jednak poněvadž se v transkripcích vesměs tak děje).

²⁾ Šiva má několik příjmení: Dhúrdžati, Haras a j. — Svatá řeka Ganga (chybně Ganges) rovněž: Džáhnnaví, Haimaválí, Bhagíráthí, Tripathagá a j.

³⁾ Paňčatantra (pět knih) sbírka Bidpayových bajek — a pak ještě jakás kniha — která, neví se — jsou pramenem Hitopadeše (masc.). Bajky Bidpayovy, známé již v druhém tisíciletí před Kristem, jsou rozšířeny po celém Východě až po dnešní den.

10. Mnoho záhad luští věda ; — věci odhaluje skryté ;
okem každého jest věda — ovšem ačli není slepým,⁴⁾
11. I o sobě hlouposť, mládí — moc, zisk hmotný škodit může ;
a což teprv všechny čtyry — tyto věci dohromady.

Když to radža (král) slyšel, vzpomněl si, že jeho děti nejsou posud vyučovány, že často přicházejí na scesti, i uvažoval ve svém srdci, jak tomu odpomoci.

12. Je-li syn můj bez vzdělání — a bez cností, co mám z něho ?
a co z raněného oka ? — Ovšem že jen bolest oka.
13. Nezrozený, mrtvý, hlupák : — lepší hloupého dva první :
první dva bolest jen jednou — působí, poslední stále.⁵⁾

Vždyť :

14. Narozným nechať slove — muž, jehož rod stoupá k výši.
Kruhem běží život světa. — Umřel kdo ? — kdo se nezrodí ?⁶⁾

A jinak :

15. Mužů slavných když počítá — počet pachole a žasna —
neupustí křídly,
zveš-li jeho matku plodnou — rci, neplodná — jaká as
má býti ?⁷⁾

A též :

16. Kdo se nekaje, almužny — nedává, není statečným,
nezná získat věd prospěšných — ten není než lejnem matky.

A pak :

17. Lepší jeden statný, ctnostný — syn než na sta ledabylých.
Luný zatmění nás léká — víc než zánik lesku všech hvězd.
18. Když se někdo kaje těžce a se koupe v řece svaté,⁸⁾
rozšafný a rozumný syn — rozmnoží čest jeho rodu.

⁴⁾ slepý — nevědomý.

⁵⁾ Při porodu a při smrti ; hlupák zarmucuje své rodiče vždycky.

⁶⁾ Dle názorů Indů stvořil Brahma (Nejvyšší Svatý) bezpočtukrátě svět, který trval vždy miliardy let — Výrony jeho : Višnu (udržovatel světa) a Šiva (jeho ničitel i obnovitel světových období) jsou sice věční ale méně dokonalí než Stvořitel (Brahma) — Každý stvořený svět rozpadá se na čtyři periody, stejné délky. První trvala přes tisíc milionů let : žili jen dobří duchové Druhá (přes sto milionů let), doba dobrých i zlých andělů (svět tedy byl už porušen). Třetí (přes deset milionů let), doba dobrých a zlých andělů a dobrých lidí v ráji. Čtvrtá, nynější doba (přes milion let), doba dobrých i zlých lidí, kazi se vždy více a spěje ku svému konci, aby ustoupila novému, opět dokonalému světu — Lidé zemřeli rodi se znovu, aby buď dobrými skutky se stali výtečnějšími a někdy se sloučili se Stvořitelem, aby v něm uhasili (Nirvana). Mnozí však páchají zlo i budou vymazáni z knihy života. Vůdcem nebesanů jest Indra, který (divný názor) se světem zanikne a se více nezrodí. Stvořen bude nový Indra. Toť koloběh světa.

⁷⁾ Chod veršů maluje úžas.

⁸⁾ Svatá řeka = Ganga.

Též se praví :

19. **Štěstí** bývá v živém světě **šestero** : — milenka neb žena něžná, **šetrná**, stálé zdraví, **vzrůstající blahobyť**, — **poslušný a přívětivý⁹⁾** **potomek**.
20. **Na syny** jest **mnohý bohat** — **na korce plní** sýpky : **avšak lépe tam, kde otec** — **ctěnou oporou** jest rodu.
21. **Záhubou** jest **pěkná paní** — **záhubou syn** bez vzdělání ; **zhoubou otec marnotratný** — **zhoubou matka pošetilá**.
22. **Jed** jest věda **neztrávená**, — **jedem pokrm** **nezažitý** ; **palác pro chudé** jest **jedem** — **pro starce mladička jedem**.
23. **Onoho neb toho rodu** — **úctě vždy se těší** **cnostný**. **Urozený ledabylec** — **bez tetivy luk** : **co s nimi ?**
24. **Haha, hochu neučený!** — **V duševní si hovíš noci ?** **Mezi vědci ve tmách sedíš** — **jako vůl v hlubokém báhni**.
25. **Společný** jest lidem -- i hovaďům : **strach**, **potraviný**, **spánek** -- **úkon pohlavní**. **Co nás od zvířete** -- **dělí, to je cnost** ; **beze cnosti byli** — **bychom zvířaty**.
26. **Cnost a zdolnost, láska, volnost** -- **z těch-li nemáš ani jedné** **život tvůj jest lichý jako laloky na šiji kozla**.

Praví se :

27. **Paterá věc** : **život, činý věda, statek, umírání** **během času vyvíjí se** jako **člověk v lůně matky**.
- Jak to ?**
28. **Co má býti, musí býti** **af u mocných, af u malých**. **Tak je nahým Modrokrký ; Harinovi¹⁰⁾ had** je lůžkem.
- A též :**
29. **•Být co nemá, není ; a co nemá tak být, bývá jinak!** **Leč ten náhled líných lidí lék jest zlý a smrtonosný**. **Tak mluví jen lenivci, jimž se nechce přemýšletí**.

Pokračování

⁹⁾ Přívětivý - při + vět (ivý), skrt: priya + vad | in, doslovně: přijemně) | mluvící (priya ještě ve slově: přijatel - přítel); **vět** ve slovech věta, vece (krásné a snad jediné perfektní medii v češtině, skrt. úče vzniklé z **voce** = pravil); odpověď, povědění. — Ale vědění i vidění = skrt. vid. — vetti (on ví) — srv. naše staročeské: zvesti, skrt. vetum.

¹⁰⁾ Nilakañña (Modrokrký) je Šiva a Harin (Lupič; uloupil obětního koně) je Višnu, který odpočívá na světovém prahadu, jimž je sobrazeno moře, oláčejší svět. — Mitgartšlange u Germánů

VÁLEČNÁ MOSAIKA.

GABRIELE D'ANNUNZIO.

Nejčtenějším romancierem a básníkem moderní Italie jest Gabriele d'Annunzio. Na ulicích římských viděl jsem loni jezdit vedle prodavačů mraženého prodavače knih, kteří na svém vozíku měli vylouzeny romány Annunziovy po — 70 centesimech. Plodnost a popularnost Annunziova stala se vedle jeho zadluženosti a dražeb jeho starožitností předmětem vtipů. V kinematografu dával se »kus«, v němž mladá žabka pořizuje si knihovnu, samé svazky Annunziovy, a návštěví v meziaktí se smálo: »Gabriele d'Avviso e sempre d'Avviso.« Pořád jenom samý Annunzio. Chce-li mile nec rozpálit fantasií a bujnou smyslnost své vyvolené, nemá vhodnějšího dárku nad Annunzia. Dikce jeho je plynná a barvitá, jeho věty zvonivé.

Tak jako žid Heine dal německému verši pružnost a kouzelný libozvuk a loreleyovou náladovost, tak také Annunzio zahrává si s italštinou. A jak Heine uměl býti pikantní a frivolní, tak umí to i Annunzio. A jako Machar odívá se togou antiky, tak také Annunzio manipuluje pohanskými bohy, mytologií a zašlou římskou slávou. A dělá politiku »antickou«, chce vzkřísit staré římské imperium, chce Itálii vydobýt celou Adrii a celé střeďozemní moře (s jakým enthusiasmem bylo od nacionálů přijato jeho drama »La Nave«!). A je cosi antikristského v jeho celém díle. Proti křesťanské očiště ducha hlásá renaissanci těla. A odívá své blasfemie rouchem Evangelia a symboly křesťanství! Svůj pseudonym vzal z katolického obrazu: »Zvěstování andělova« a tak napořád dával svým světským dílům názvy starých katolických obrazů italských. (Il Trionfo della morte atd.) Je raffinovaným požívačem jako byl kdysi Huysmans, ale je při tom nerytířsky beztaktní, jen když dosáhne sensace a efektu.

Slavná herečka Eleonora Duseova popřála mu své lásky a on ji v románu »Il Fuoco« zkompromitoval.

Annunzio jest sice ještě v davu hojně čten jako byl Mante-gazza a Zola ale znalci, kteří hledají v literatuře hlubší jádro, prohlédli jeho vnitřní prázdnotu a odvracejí se od něho. Není to pravý Ital, jako nebyl pravým Němcem Heine. Nemá ducha Dantova, Petrarcova, Pellicova. Jde bludnou cestou Boccacia, Ariosta, Pietra Aretina, Casanovy . . .

Snad právě proto, že cítí bleďnutí své slávy básnické, sahá Annunzio po vavřínech — demagogických.

On, básník, který se pokládá za výkvět, za vrchol moderní kultury, jest nejhorlivějším agitátorem pro zločinnou válku!

Žene svou vlast do nečestného zrušení spojenecké věrnosti, rozdmýchává litici ukrutností, vrhá Itálii do nebezpečí, že zhyne v ohni a dýmu její poklady umělecké, které ji činí nejzajímavější zemí na světě a vlastí celého vzdělaného lidstva!

A při tomto štvání neostýchá se parodovat nejvznešenější část Evangelia: Horské kázání Kristovo!

Na věčnou paměť a výstrahu, jak kultura bez Boha vede k bestialitě, otiskujeme zde řeč d'Annunziovu, jak byla (a to už censurou upravená!) v »Čase« dne 7. května 1915:

D'Annunziova řeč. »Berl. Tageblatt« uveřejňuje depeši o řeči spisovatele D'Annunzia při slavnosti v Quarto:

»D'Annunzio začal pozdravem jmenovitě dvou vnuků Garibaldivých, jež přirovnal k spartským blížencům. Dnešní den — pravil — znamená pro Itálii datum nového tažení, jako onen den, o němž mluví kámen pomníku. Toto tažení hlásal také Garibaldi a všichni mučedníci italských bojů za jednotu Italie. Také mramorové výtvary Michelangelovy, »Ranní Červánky« a »Noc« se probudily a střásají se sebe jho, jež lpí ještě na východních italských Alpách. Výpravu Garibaldivou na Sicílii porovnal d'Annunzio po té k činům homérských hrdin, skálu v Quartu přirovnal k předhoří Mykalé. Dnes zaznívá s tohoto místa hlas, dnes Italie se znovu narodí k nové velikosti. Smrt obou vnuků Garibaldivých, zemětřesení v Abruzzách a jiná znamení ukazují, že nastávají veliké věci. Nad celou Itálií prostírají se červánky. Oheň roste a musí být živena a obětovný duch Garibaldivův nad tímto požárem volá: Vše, co máte, vše, čím jste, dejte hořící Itálii! Blažení ti, kteří svoji mládež, svoji cudnou mysl, svoje silné tělo, mohou dáti hořící Itálii, blahoslaveni ti, kteří vzdychají po slávě, neboť oni budou uspokojeni. Blahoslaveni ti, kteří léčí poraněnou krev a tiší bolesti války. Blahoslaveni ti, kteří jsou čistého srdce, blahoslaveni ti, kteří se vítězně vracejí, neboť ti budou patřiti v tvář nového Říma, na Dantovo čelo čerstvě ověncené a triumfující krásu Italie.«

K. D. L. 12. 5. 1915.

*

O PŮVODU D'ANNUNZIOVĚ.

Z Pešti, 27. května. Jak se »N. Pester Journal« dovídá, není italský básník Gabriel d'Annunzio plnokrevným Italem, nýbrž synem židovského advokáta z ruského Polska, jménem Rapaporta. Otec básníkův byl ve službách býv. ministra zahraničí hr. Agenora Goluchowského. Později přestěhoval se do Italie, kde přijal jméno Rapazzi. Jeho syn přikládal si samovolně šlecht-

tický predikát a jméno d'Annunzio. Tato sdělení pocházejí od hr. Ag. Goluchowského, který je vyprávěl v Jockey-Klubu.
(Našinec.)

J. S. MACHAR V »ČASE« 22. KVĚTNA 1915 PÍŠE V ČLÁNKU :
»ZIKMUND WINTER. IV« :

»Evropská válka uzavřela náhle jednu periodu našeho národního, společenského i literárního života. Periodu neveselou, rozháranou, politikářskou, malichernou, mnohdy i nečestnou — doufejme, že na dobro. A řekněme, že to byla nemoc našeho českého těla i ducha. Ale i taková nemoc patří pak historii, A znát se musí, chce-li se tělo uzdravené jí vyvarovat.«

(My bohužel vidíme trvání nemoci ; Machar i liberální listy pokračují stejným duchem.)

HR. JOS. ZICHY VRACÍ VELKOKŘÍŽ ŘÁDU ITALSKÉ
KORUNY.

C. k. kor. kanc. Budapešť, 27. května. Pester Lloyd oznamuje: Tajný rada a ministr m. sl. hrabě Josef Zichy vrátil prostřednictvím amerického velvyslanectví s italsky psaným dopisem králi Viktoru Emanuelovi III. velkokříž italského korunového řádu, jenž mu byl před 40 lety propůjčen. V listu se praví m. j.: Je tomu 42 let, kdy Jeho Veličenstvo v Pánu odpočívající děd V. Veličenstva ráčil mi propůjčiti velkokříž král. řádu italské koruny. Byl to drahý klenot pro mne, jenž od nejútlejšího mládí tělem a duší byl jsem nakloněn italskému národu. Nyní však vidím s krvácejícím srdcem, že většina italského národa, svedená na scestí sliby, podplácením a štváním chásky, která spojuje se s královrahy, potlačovateli národa, nesvědomitými kramáři a moskovitskými barbarý, vypovídá válku iné vlasti a přepadá dosavadní věrné spojence úkladně, jako oni středověcí bravi činivali anebo jako také Vašeho Veličenstva zesnulého otce prokletý zločinec úkladně zavraždil, a vše to děje se přes to, že naše vláda učinila nejdalekosáhlejší, trvalý mír zaručující návrhy. V dějinách nebyl ještě nikdy konstatován bezectnější a prokletější postup, než tento, jenž prsa každého slušně myslícího muže naplniti musí odporem a opovržením. Za těchto okolností uzná zajisté Vaše Veličenstvo přirozeným, že nepřeji si dále nositi odznaky zmíněného řádu, a že je tímto dávám Vašemu Veličenstvu k dispozici.

Z literatury a umění. Dne 24. února 1915 zemřel v Praze nadějný ostelní malíř Jaroslav Filip, autor aší obálky a jiných kreseb. Bylo mu prve 38 let. — Dne 7. května slavila Morava sedmdesátiny vynikajícího Sutilovce: Dr. Josefa Pospíšila, preláta Brně. Stěžejním dílem jeho jest: filosofie podle zásad sv. Tomáše Akinského. Mnogaja ljeta! — Upozorujeme zatím na významné dílo doenta Vlast. *Kybala*: Arnošt Denis a ilá Hora. Koriguje názory Denisovy, okládá za neštěstí, že Jiří z Poděbrad epřevodl Čechy do církve katolické.

Mor.-slezská Revue přináší obšírnýivotopis *Fr. Bílého* od J. Kabelíka. Kodá, že revue tato vyhýbá se věcem atolickým. Anna Tesková vydala Pelcla *Solověvovy*: Duchovní základy vovta. Dokazuje nutnost církve a hierarchie. K dílu tomu se vrátíme.

aktor *Dyk* vydal sbírku časových a tfrických veršů: Lehké a těžké kroky. ůl knížky je zabaveno. Dojem jest egativní, schází síla přesvědčení a rogramu. Koketování s Husem je anální. — Dr. Jaroslav Hruban, prof. Uh. Brodě, náš spolupracovník, vydal bsahný: Úvod do estetiky. Roste něm znamenitý odborník. Kéž ná-eduje brzo esthetika praktická! — asopis katol. duchovenstva v Praze řináší velmi zajímavý článek Dr. Jos. *labého*: Nové výzkumy egyptologické.

- V Nár. Divadle v Praze dáváno

Wagnerovo »Zlato Rýna« a »Léto«, nová hra Fr. Šrámka. Líčí, jak záletná žena probudila v studentu lásku — k jiné. Velmi »časové!« — Al. Jirásek napsal nový román »Temno« z dob Koniášových. O tendenci díla svědčí, že »Čas« je bez sebe chválou. — Ve »Vlasti« pokračuje V. O. *Klošina* ve velmi cenných statích: Husité a Premonstráti.

Adolf Heyduk, Nestor českého Parnassu, slaví 7. června v Písku osmdesátiny Bůh zehnej jeho stáří.

Ezechiel Ambros, moravský skladatel, zemřel 53letý v Prostějově, kdež přes 25 let fidiil proslulý kúr. R. I. P.!

Jos. R. Hradecký: „**Osvobození otroci**“, „**Děti touhy**“. Vydal Frant. Borový v Praze. Je v naší literatuře málo knih tak hlubokých a krásných jako jsou tyto dvě. Hradecký má zvláštní kouzlo v námětech svých povídek. Na všem je rozlítá horká letní pohoda, ze všad, ze všad dýše vůně lesa, zrajícího obilí a dech lesů i hor. Jsou to rozkošné zpovědi tuláckého srdce, které vždy počátkem jara se zneklidní, roztouží po prozářených dálkách, po ohničcích v polích. (»Letní večer«, »Pánův den«, »Opojenci«). I jaksi přišerné a divně teskné úryvky podává (»Havran«, »Čertova louka«) svým hlubokým soucítěním prohřáté. »Děti touhy« stojí rozhodně výše než »Osvobození otroci«. Zde spád, něha a měkké vlnění niterných dějů je bez-

prostřednější a poutavější. Jen jedno mi chybí v obou knihách: to uděšení ze zimy, kterou tuláci zdolati nemohou a před níž prchají do nenáviděných měst. Jsou i na to sice malé narážky, ale jen en passant: pravý dojem zachycen nebyl. *V. Hánek.*

Památka velkého filosofa fran-tiškánského Rogera Bacona, jehož 700leté narozeniny připadly roku 1914, uctila Anglie pomníkem v Oxfordě, novým kritickým vydáním jeho děl a založením společnosti učenců obírajících se studiem doctora mirabilis, který byl nejen velkým filosofem, ale i *největším přírodopzpytcem* středního věku. Obíral se stejně astronomií jako optikou, chemií, geografii a ostatními obory přírodovědeckými. Předpověděl již velmi četné výzkumy doby nejnovější jako automobily, aeroplány a parní lodi. Italská Rivista di filosofia neoscolastica věnovala celý poslední sešit roč. 1914 Rogeru Baconovi. Jsou to práce Brusadelliho: *Ruggero Bacono nella storia*, Dr. Fleminga: *Rug. Bacono e la Scolastica*, Brusadelliho rozbor: *Lo Speculum astronomiae di R. Bacono*, Robinsona: *Alcune opere recen ti su R. Bacono*. U nás o něm psal obšírněji dr. Kratochvíl ve svém Úvodu do filosofie a v knize *Věda a víra ve filosofii středního věku*.

Dr. Jiří Guth: „Babí léto“. Causerie z cest a vzpomínky. Vydal Fr. Borový v Praze. Práce zahrnuté v této knize vycházely svou dobou v každoročních premiích »Máje«. Guth, překladatel Pierra Lotiho, jde na Bretoňské břehy, oslněn je krásou hořícího moře v odpoledním slunci, a při tom vzpomíná na »Rybáře Islandského«. Vše zná tu z knihy, kterou překládal s takovou láskou a rozkoší, a posílá do Čech svůj dojem. A tak mnohde cítíte tu hořkost nad shrbenými českými hřbety, tu bolest nad českou neprozíravostí a nemohoucností. A dále kus scenerie Švýcarské nás okouzlí. Ale nejvíce zaujmou vzpomínky. Tu na prvý rok ženského gymnasia v »Minervě« (»Intermezzo pedagogické«), tu opět líčí autor kus svého mládí (»Intermezzo hudební«)

trochu smutný uzávěr »Intermezzo ražské«). Nejvýznačnější je črta »Na ámku«, kde se jedná o babičino údolí, možnost postavení pomníku Boženě Němcové princem ze Schaumurg-Lippe, jenž byl ochotem postavit pomník vlastním nákladem, ovšem dvojjazyčným nápisem o Boženě lěmcové a jejím díle. Dr. Guth pak vádí své vzpomínky na různé cesty kongresy, jichž se účastnil (»Grandon«, »Trouville«, »Za soumraku«, »Ze ápisků olympijského kongresisty«). – Po této knize vzpomínek, doufejme, e dr. Guth nám dá své vzpomínky statní: na Jar. Vrchlického, na vztahy vé k francouzským autorům (zvláště a Pierre Lotiho). *V. Hánek.*

J. J. Mjasnickij: Dobrodružství Černobolotinských. Román humoistický. Přeložil Jiří Šterbinský. Vydal Otto v Praze. Mjasnickij měl vzor pro svou několikadílnou knihu, z níž to je jen částí. Byl to výborný Lejkin. Mjasnickij zůstává daleko za ním. Tento humor je »dělaný« a násilně spořádávaný. Má plno nedorozumění, tera chtějí dělat situaci a vyvolávat mích, a dokazují jen jedno: nemooucnost. Už v celé té kresbě rodiny Mokrogubovy je cosi neúplného, neoteřknutého. Mladý jen chválí, drmolí vé »mon onkle« do omrzení, starý u vyčíní, usmívá se, piji, jedí, jedou ékam po Moskvě, ztratí se ženám, a rájí se do hotelu kde bydlí, a čekajíce vých žen, opět: jedí a piji... V knize, tera navazuje na děj kapitoly předházející, je plno a plno narážek, které trácí významu, neboť z překladu jen ástí románu čtenář se ničeho nedozví, šmi narážkami se jen odvádí od děje – a konec konců, i s tím chudým děem není spokojen. To není ten humor, terý poutal u Lejkina! Tam situace

se utvářily samy sebou, překotnost byla v samém díle, od základu diktoána oběma manželi. Toho se nedostává Mjasnickému. Nevyužívá daných možností. Jeho vtip spočívá ku př. že objednájí 3 pečená selátka a ta snědí, za zbytečného povídání. I ty jejich drobné aventury cestou, okradení, ošálení, cesta do redakce a do velkoobchodu – to vše je zoufale mrtvé a nechutné. Je cítit násilí autora, který snaží se vši mocí někde zachytit, něco podat – a nejde to! Nejde... Stránka ubíhá za stránkou, člověku je mřlo nad věčným sháněním po jídle a pití, je nechutno opakovat slova tisíckrát opakovaná, bezvýznamná, která mají »působiti smích«. Jednomu se divím: proč tato část románu byla přeložena? Má to vůbec nějaký smysl a účel? Nevycítil pan překladatel zbytečnost své práce? Stalo se. Soudil jsem věc zbytečnou. A odsoudil. Z důvodů, které soudný čtenář musí uznati.

Viktor Hánek.

Výstižný článek o Annunziolovi otiskla v »Reichspostu« Dr. M. Mareschová. Vlastní jméno jeho jest Rapagnetta. Jako 16letý gymnasista vydal sbírku veršů, v nichž napodobil Carducciho. Dvacetiletý oddal se hýřivému životu v Římě, tak že psal sám svému příteli, že v rozkoších lásky vyčerpal síly těla i ducha. V prvních románech napodobil naturalismus francouzský a ruský (Zola, Tolstoj), potom ale hledal osvěžení v duchu německém, v Nietzschevi a Wagnerovi, chtěl se stát symbolikem, ale zůstal dekadentem. Ve svých románech opěvuje jen lásku smyslnou, cizoložství a orgie, není schopen předvést lásku čistou. Líčí jen sybaritské požívání bonvivantů. Nikdy nesnižuje se k pracujícímu lidu, pohrdá »lůzou«, ale za peníze neostý-

chá se své plamenné a opojné díky zneužívat ku štvání prostého lidu do sebevražedné války. A s takovým člověkem-dravcem-cynikem objímá se římský starosta hrabě Colonna na kapitulu a král jej blahosklonně provádí svým parkem! Zajímavé bylo by vystopovat původ tohoto muže, jež sám soc. dem. »Avanti« nazývá »degenerovaným zločincem«. Jeho vzezření, smyslnost a činy nesvědčí o původu arijském.

Nakladatelství J. Otto v Praze
nám píše: V Praze dne 6. 5. 1915. Vele důstojný pane! V čísle 5. roč. III. časopisu »Archa« Vámi vydávaném jest otištěn článek F. Peroutky »Umění a výdělek« z večerníku Našeho Slova, v němž se tvrdí, že Vrchlickému odešel nakladatel i nepatrnou zálohu 20 K. Ačkoli ve článku nakladatel není jmenován, mohlo by se přece mysliti, že případ týká se mne, u něhož vyšla největší část děl Vrchlického a nyní vycházejí jeho sebrané spisy. V zájmu pravdy dovoluji si Vám teď sdělit a prosím, abyste ve ct. Svém časopise laskavě uvedli, že jsem Jar. Vrchlickému nikdy žádnou zálohu neodešel, nýbrž naopak byli jsme vždy až do smrti básníkovy v nejpřátelštějším poměru. Doufaje, že ráčíte vyhovětli, jsem s veškerou úctou oddaný J. Otto. Na doklad přátelských stýků zasílá nám p. Otto dvě básně, které Vrchlický věnoval paní a děti p. Otty.

V hranickém kostele měli členové soukenického cechu zvláštní práva. Tak o velikonocích, na Veliký pátek,

má soukenický cech právo od 1 do 2 hodin odpoledne zpívat s doprovodem varhan za hlaholu trub a lesních rohů starobyrou »Píseň při Božím hrobu na Veliký pátek«. Napřed zpívá Josef z Arimatie verš začínající slovy: »Ejhle, již ten čas přišel, Nikodeme milý«. Jemu odpovídá Nikodem: »Ovšem, muži spravedlivý, slunce se skloňuje«. Vzpomeňme si, že na Veliký pátek jsou (jak lid říká) zvony a varhany v jiných kostelích zavázány, ale v hranickém kostele na Veliký pátek od 1 do 2. hodiny odpolední duní varhany, hřmí a rozléhají se zvuky trub a lesních rohů. Před lety drncely k tomu svou jednotvárnou notu i kostelní bubny čili tympány. Zemřelý p. farář chtěl hudbu i varhany na Veliký pátek zakázat, ale nešlo to. Starobylá píseň těžké, nezvyklé noty zpívala se s doprovodem varhan a trub i letos. Staří i mladí, majíce starou píseň tu, švabachem i nově latinkou tištěnou v rukou, zpívali, až se kostelní okna třásla. Píseň sama je dosti uměle složená a dle zvláštního jejího rázu řekl bych, že pochází ze začátku minulého století. Má 17 veršů o půl pátém řádku a zpívá se vždy celá; varhany i hudba hrají po každém verši dosti umělou dohru. Abyste poznali, jak asi jest píseň složená, cituji sedmý verš, v němž Panna Maria nařká :

Radostná byla ta chvíle,
když jsi ke mně poslal
a mne archandělským Ave
pozdraviti nechal.
Ach, jaká je to proměna!
Neboť nastala hodina,
že na místo ave
Tobě, synu, musím říci vale!

Nynější ředitel kůru p. Schnaubelt mi ukázal rukopis noty a doprovodu pro varhany k písni té, který napsal ně-

jaký Jan Swažek, ředitel kůru, jak česky na titulním listě je napsáno. Papír je už zažloutlý a dlouholetým užíváním poškozený. Škoda, že tam není napsáno datum, kdy byly noty napsány. Nota písně i doprovod k ní jsou samý hudební přechod a bez doprovodu varhan a hudby by se píseň ta sotva mohla zpívat. V hranickém kostele zpívali a modlivali se až do nedávné doby přede mší poslední členové také kdysi slavného literáckého sboru, z nichž mnozí byli i členy soukenického cechu. K. V. Karliček.

Paní Anna Baarová, matka spisovatele J. Š. Baara, zemřela 7. května 1915 u svého syna na faře v Ořechu. Na literární činnosti svého syna měla tato vzorná, dobrá česká žena značný podíl, neboť mnoho vážil z pokladnice jejích chodských vzpomínek. Čestná buď ji paměť!

Machar vychovatel. Mladí synové Mus zasílají mistru Macharovi do Vídně sbírky svých plodů k posouzení. Machar jim odpovídá v »Čase«:

A chcete znát, co soudem mojím
a žádáte rad k cestě té
i kdybych hřměl: ne - já se bojím,
že přec jen básnit budete
Mladíku český, co vám říci?
Čas, papír utraceny jsou
dát pachatele na lavici
a pětadvacet liskovkou.

Divná znalost historie. Při požáru university v Lovani shořela česká bible, kterou si universita před válkou vypůjčila z Drážďan na přání českého badatele P. Vraštila. »Lidové Noviny« Dr. Stránského a »Čas« Dr. Herbenův, podávajíc zprávu o této události, vzpomínají bible kralické, která prý byla zhotovena v Kralicích — u Prostějova! Je to divné, když naši Čeští

Bratři nevědí, kde povstala slavná Bible Kralická!

Duchovní koncerty počínají se konat častěji v katolických chrámech. Církevní úřady chovají se k tomu často skepticky neb docela odmítavě — a má to v jistých případech dobrý důvod. Z vlastní zkušenosti můžeme sdělit, že pořádný koncert v kostele jest spojeno vždy s jakýmsi nebezpečím pro posvátnost místa. Stalo se na př. v městě P., že na koncert přišla spousta Židů s rabinem, kteří si zaplatili svá místa a chovali se jako v divadle, tak že při následujícím koncertě farář výslovně si vymínil, že smí být zváno jen obyvatelstvo křesťanské. Frequentovaný chrám katolický s Velebnou Svátostí musí zůstat místem p o b o ž n o s t i a ničím menším. Dle našich zkušeností lze připustit duchovní koncert jen v kostele neužívaném anebo v kostele navštěvovaném jen za těch podmínek 1. že jsou zváni jen katolíci, 2. že vstupné se nevybírá v kostele, 3. že program je vesměs duchovní a spojen s p o b o ž n o s t í, kterou řídí kněz u oltáře (modlitby, požehnání atd.), 4. a že i chudými umožní se účast volnými vstupenkami. Jinak je těžko vyvarovat se dojmu, že kostel byl jaksi znesvěcen, což se nevyvází výtěžkem pro účel dobročinný.

Co je Skansen? Nejkrásnější, nejbohatší a nejrozmanitější sbírkou Štokholmu jest národní museum na konci Blasieholmu, směrem ke Skepsholmu. Nádherný to palác, postavený ve slohu benátském, jehož krásy nezastíní ani naproti ležící zámek královský. Jest tam umístněno historické museum, glyptotéka a obrazárna. Velice milou a osvěžující proměnu při prohlídce města a jeho památností skýtala nám návštěva královského Djurgardenu, ve-

likánského to parku, zvláště nejzajímavější partie jeho, zvané »Skansen« Videaáci chodí bavit se do Prateru, obyvatelé štokholmsí chodí do Skansenu. Není však Skansen pouze místem zábavy jako Prater, nýbrž skýtá i poučení. Jest to vlastně velké museum národopisné a přírodovědecké, zobrazující poloostrov skandinávský — pod širým nebem. Založil je dr Artur Hazelius r. 1891. Na prostoře asi 25 ha spatřujeme pěknými sady a půvabnými lesními partiiemi obklopené starošvédské věže a kostelíky, selská stavení a dvory z různých krajů s úplným zařízením a jich obyvatelé, oděné v pestré kroje, návsi s májem, staro-norský hřbitov, selské stavení ve výzdobě vánoční, chýše horníků a uhlířů, vidíme tu i Laponce v jejich boudách i s nářadím, jehož užívají i se svými soby, jichž je zde stádo; jsou tu i losi, polární medvědi, vlci, mroži, vůbec ssavci i ptáci, ovšem nikoliv jako v nějaké menażeril, nýbrž na různých místech ve zvláštních klecích a slujích, vidíme tu nejdůležitější nerosty a ohromné balvany skalní, jakož i celou květenu země. Jsou tu i povětrné mlýny, areny, kde vystupují pěvci, přednášeči a šprýmaři; provozují se i národní tance a slavnosti. Vše v krojích národních. Stráž nosí kroj z dob Karla XII. Že jsou zde i restaurace, kavárny a punčovny, rozumí se samo sebou. Na nejvyšším místě »Bredablicku« jest vysoká rozhledna, odkudž jest úchvatný pohled nejen na Skansen a Djurgarden, ale i dále na město, obklopené lesy, skalami a mořem — jako v pohádce. V pestré směsici větších i menších lodí viděli jsme i válečné lodě švédské, zakotvené u opevněného ostrůvku Kustelholmen, což nás velmi zajímalo. (Jan Hlák: Cesta k sever. mysu na Špicberky).

Božo Lovrič. J. Hreljan uveřejňuje ve »Zlaté Praze« překlady z mladého jhoslovanského básníka. Zde ukázka:

B á s n í k.

V míru
a v pokoji
básníkovo srdce trouchníví.
Ruce jeho stvořeny jsou k boji,
k zápasení věčnému,
a vždýcky připraveny
k činům hrdinným.

Život není souhlas,
život není mír —
a básník je lovcem
i honěnou zvěří,
oči jeho,
plně žádosti a touhy,
nemají života ni záře,
nevedou-li do zápasu.

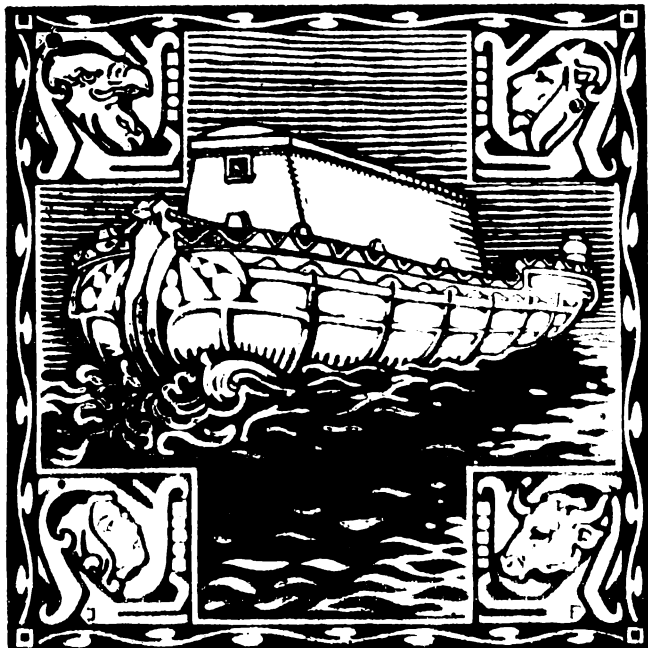
Za životem
básníkovi nohy běží,
a každý jeho krok,
každé slovo
vyzývají osud.

Básník čeká na jeho nejmenší kývnutí,
aby s ním zanítil spor o život a na smrti.

Básník je lovec příhody,
vyhledává srážek,
aby tím velebnější
bylo jeho očistění.
Vyvolává přelom,
aby ve zvuku, v barvě a slově
proměňoval věci
a nadšení vléval tvorou.

Toť vůle tragičnosti,
aby v nesouladu tvořila souzvuk,
všechno ponížení, výsměch a smích
i bezděký jeho hřích
prošly ohněm živototvorného plamene.
Básník, dítě světa, věří v div,
ve vzkříšení z mrtvých
a čeká, až na zjasnělá ústa
nové taje vloží jemu Bůh.

Hiskem Václava Horáka v Prostějově. — Za redakci odpovídá Vilém Vysloužil.

ARCHIV

výběh
 KAREL DOŠTAL TUHOUV
 v Prostějově 1. dne každého měsíce

OBSAH: čís. 7. Davidova etiologie nad padlým Saulem a Jonatanem. Přeložil Dr. Jan Hejčl. - Světec literárním apologetem Gab. Ronaj: Ten to stvořil! - Dr. František Píkr: Nové objevy ve vlasti sv. Konstantina a Methoda. - François Coppée: Evangelium. Přeložil Viktor Hánek. - Boj o chrámy ve Francii. Pokračuje Josef Hanák. - Rozhovor. K. D. I. - Tisíciletá basilika. A. P. - Zde dobře vyučování. Přeložil Václav Horák. - Okna: Vzor českého sedláka. Sférisko katolíků v Praze. Z literatury a umění. Artuš Drtil. Fr. hr. Tarouca Fr. Sušilovi. Neuvěřitelné!

ROČNÍK III. ČERVENEC 1915. ČÍSLO 7.

.....

POZVÁNÍ K PŘEDPLACENÍ.

ARCHA vychází 1. dne každého měsíce. Předplácí se na rok 6 K, na půl roku 3 K, jednotlivá čísla 60 hal.

STUDENTI při hromadném odbírání (aspoň 10 ex.) předplácejí na rok 4 K. Adresa: Revue Archa, Prostějov. — Platí se složenkami Nového Života neb Archy (číslo konta 17.942).

Předplatné a insertné splatno a žalovatelné v Prostějově.

Platce šekem, račte laskavě ku svému jménu poznačil, zač platíte: AIII (Archa ročník III.)

CM (obraz sv. Cyrila a Methoda),
O (Osudy)
Euch. (Eucharistie.) Atd.

Připište též číslo, které je na obalu!

.....

PUBLIKACE.

DĚDICTVÍ SV. JANA NEP. PRAHA, Soustavná katolická věrouka pro

lid. Napsal Fr. Žák. T. J. Díl I. K 6.—
— Dědův odkaz. Kniha pro jinochy. Napsal K. Balík. (86 exhort.) K 1 40.
— Paměti Fr. J. Vaváka, souseda a rychtáře Měčického. Z let 1770-1816. Vyd. Jindřich Skopec. Kniha III., část I. K 2 50.—

V. KOTRBA, PRAHA.
Dr. Jos. Štábl: Sion a město Davidovo ve světle nejnovějších objevů. 90 h. — Jan Plešinger: Ex libris. Rada vybraných povídek z různých literatur. K 2.—

VIKTOR HÁNEK
vydělá na podzim nákladem knihovničky »Pferode« knihu básní »Ticho v bouři« (dva díly), nákladem A. Lapáčka trů o jednom aktu »Ohničky«. K tisku uchystal knihu bární »Biblické fresky« otiřené vesměs v »Novém Obzoru«. Kniha pros »Květy hořkých vůní« je v tisku. — Píše 5 aktů náboženského mysteria »Hora Ollv.«

FR. HOVORKA, PRAHA.
Jan Rokyta: Zpěvník o Janu Husovi.

ZEMĚDĚLSKÉ KNIHKUPECTVÍ, PRAHA. Vydělávání a barvení králíčích a pod kůží po domácku. Napsal B. Šetlík. 80 hal

---

Přístí číslo ARCHY přinese konečně ohlášené otisky RUKOPISU ZELENOHORSKÉHO

s původními ilustracemi, které byly původně červené, staletími zašly a nyní vystoupily fotografováním. Kresby pořídil p. Kasalický. Vystouplo asi 80 hlav. Slovní doprovod napsal objevitel ilustrací pan školní rada Václav Horák. Otázka pravosti RZ jest rozřešena.

Na soud veřejnosti.

Dluhujícím odběratelům zaslali jsme dávno před tím ohlášené poštovní příkazy. Leč nastojte! Téměř polovice adresátů příkazy vrátila a tak nám jen nové útraty způsobila! Doufáme, že křivdu nám způsobenou brzo napraví, abychom jim nemusili další zasílání „Archy“ zastavit! Tisk stojí velké peníze. Vydávatel pracuje zdarma, a více se po něm žádat nemá a nemůže.

DAVIDOVA ELEGIE

NAD PADLÝM SAULEM A JONATANEM.

(2 Sam 1, 19–27).

Z původního hebrejského textu kriticky opraveného přeložil Dr. JAN HEJČL.

Výkvět v horách tvých, Israeli, je mrtev . . .

BĚDA, KTERAK PADLI HRDINOVÉ!

Nepodávejte zprávy o tom v Getu,
nemluvte o tom v ulicích Askalonu,
by radost neměly dcery Filišťanů,
nejásaly dcery neobřezanců.

O ty vysočino Gelboeská,
rosa ni deště na tě nepaďte,
vy pole, která zklamání způsobila,
neb tam potřísněn byl junáků štít.

Štít Saulův olejem pomazán nebýval,
ale krví zbitých a tukem reků;
Jonatanův luk nikdy neustoupil,
a Saulův meč se nevracel s nepořízenou.

Saul a Jonatan, ti milí a libí,
v žití ni ve smrti nebyli rozloučení;
byli rychlejší nežli orlové jsou,
byli udatnější nežli lvové.

Dcery israelské, plačte nad Saulem,
který odíval vás v kment a červec,
a věšel na vaše roucho zlaté šperky!

BĚDA, KTERAK PADLI TI REKOVÉ V BITVĚ!

Pro tvou smrt, Jonatane, cítím hrůzu,
žalost mám nad tebou, bratře můj Jonatane!
Tys měl půvabu pro mne velmi mnoho;
Tvoje láska byla mi nad lásku žen.

Jak matka miluje svého jedináčka,
řakovou láskou miloval jsem tebe.

**BĚDA, KTERAK PADLI TI HRDINOVÉ,
A KTERAK ZTRACENY JSOU VÁLEČNÉ ZBRANĚ!**

SVĚTEC LITERÁRNÍM APOŠTOLEM.

V.

TOŽ NĚKOLIK RÁZOVITÝCH MUŽŮ, KTERÍ SE SESKUPILI okolo Hofbauera, k němu pohlíželi co k svému otci a rádcí, s nímž pracovali o znovuvzkříšení katolického ducha v literatuře. Než musíme zde zmíniti se ještě o jiných jménech dobrého zvuku v katolické literatuře, jichž nositelé dleli jen dočasně ve Vídni a tam seznámili se s Hofbauerem a jeho kroužkem.

Vídeň byla okolo roku 1810 cílem mnohých znamenitých duchů; mnohé přivedly náboženské příčiny do starého císařského města, neboť i přes všecken josefinismus a osvícenství bylo to oproti Berlínu katolické německé město; jiní hledali ve Vídni, vedeni jen literárními zájmy, hlavní baštu romantiky, kterou se stala Schlegelem; zase jiné lákala politická Vídeň, která tvořila střed protinapoleonské politiky, Vídeň Metternichova, v jehož kabinetě, zvláště v době kongresu, sbíhaly se nitky evropské politiky.

K těmto »interesantním cizincům« -- dle pojmenování Karoliny Pichlerové -- patřil Jan Nepomuk Ringseis, který 1812 promován v Landshutu s velkým prospěchem a pak rok se věnoval studiím ve Vídni. Odporučovací dopisy zjednaly mu přístup u Schlegela, kamž byl dle svých »Erinnerungen« častěji zván na čaj: »U Schlegela poznal jsem věhlasného Patera Klementa Hofbauera, zakladatele redemptoristů v Německu.« Ringseis stal se známým zvláště specificky křesťanským pojetím zdravotovědy, které uložil 1841 ve svém »System der Medizin«.

V kroužku Hofbauerově byl též Josef z Eichenendorffu po delší dobu vítaným hostem. 1810 přišel se svým bratrem do Vídně, aby zde studoval státní vědy a připravil se takto na státní službu. Ale mimo zaměstnání s odborným studiem našel básník ještě dosti času, aby se napájel z pramene poesie a tak vypláchnul prach aktů a pandektů. »Ráno od 7--10«, čteme v jeho studijním plánu z oné doby, »vždy jurisprudencce, pak do 2 poesie. Odpoledne od 3--5 a déle jurisprudencce, pak poesie atd.«¹⁾

Eichenendorff znal již romantické hnutí, než přišel do Vídně; v Berlíně poznal 1805 Arnima a Brentana, dva básníky, kteří těmto ideím sloužili, a Adama z Müllerů, státníka-učence, který se k romantice hlásil; v Heidelbergu sedával u nohou všeobecně ctěného Görresa. Proto bez pochyby toužil po tom, aby seznámil se ve Vídni s mužem, který tvořil střed tamnějšího kroužku romantiků; jistě seznámil se Josef se Schlegelem již před létem 1811,

¹⁾ Dr. Reinhard, Eichenendorffstudien, Münster 1908, str. 19.

kde je v jeho denníku ponejprv zmínka. 15. července 1811 píše:*) »Na zpáteční cestě (od Eggerů) potkal Schlegela a s ním na trhu mluvil.«

Užší a důvěrnější stal se jeho styk s domem Schlegelovým od té doby, co tam dělal Filip Veit, který začátkem června 1811 přišel do Vídně a brzy úzce se s ním spřátelil. 4. srpna jej poznal: »Šli jsme odpoledne za velikého vedra do toho hrozného Alserského předměstí k Bedřichu Schlegelovi. Nalezli jsme jej v nankingovém kabátci s paní a přivětivým synem Filipem, který přijel z Drážďan, a ještě jedním pánem v zahrádce u domu okolo stola.«²⁾

Při této příležitosti uslyšel Eichendorff o přjezdu Müllerové do Vídně, s kterým se byl v Berlíně úzce spřátelil. Spěchal hned na druhý den k němu a byl u něho »s nelčenou radostí« přijat. Müller stal se mladému svému příteli věrným mentorem a přiměl jej i jeho bratra, aby koncem roku 1812 přestěhovali se k němu. V domě Müllerové a Schlegelové přiblížil se mladý básník Hofbauerovi více a byl jistě Dorotheou uveden do jeho okruhu ideového; arcif o hlubokém vlivu světce nedá se ničeho dokázati, asi též ho ani nebylo, poněvadž Eichendorff neměl žádného náboženského vřívnu před sebou a proto zůstal ušetřen větších bojů a nebezpečí.

Pravděpodobně seznámil se s Paterem Hofbauerem teprv 3. února 1812, jak můžeme usuzovati z místa v denníku, tímto datem označeného:*) »... později přišel Schlegelův zповědník, řádový generál, pln ohně, veselý, polsky mluvicí, ještě s druhým knězem. Zanechal tam tajně dort, který jsme pak s vínem snědli. Madame Schlegelová už mu o nás vypravovala.«

Mimo Schlegela, Filipa Veita a Müllera svedla asi Dorothea častěji Eichendorffa s Hofbauerem. Ze začátku úplně lhostejný, věnoval jí později úplně svoji důvěru; vysvítá to už z toho, že podrobil svůj první román »Ahnung und Gegenwart« její kritice a opravě. Bezpochyby chtěla při svém živém náboženském cítění také na jeho život vřív působiti vlivem svého ctěného rádce Hofbauera a jiným způsobem. Tak ukázala mu jednou »tajně dva růžové listy s přirozenými hady, které jí syn¹⁾ z hrobu nějakého světce z okolí Říma poslal.«²⁾

Jednotlivosti o styku Eichendorffově s Hofbauerem nejsou známy; než dle přátelského kroužku, kterému se připojil, je častá schůzka se světcem velice pravděpodobná. Pro to mluví též ústní tradice ve vídeňském klášteře redemptoristů Maria Stiegen, v jehož

1) Reinhard, m. j. m., str. 16. pozn.

2) Johannes Eckardt, m. j. m. str. 846.

3) Reinhard, m. j. m. str. 26.

4) Jan, který žil jako malíř v Římě.

5) Denník, 26. ledna Fr. Reinhard m. j. m. str. 26.

klášteře se uchovávají Eichenendorffovy spisy s vlastnoručním věnováním.

U Eichendorffa nedá se mluvit o náboženské krizi, život jeho plynul tichou drahou, za to prožil Brentano,¹⁾ jeden z jeho berlínských přátel, celá léta v stálém blouzení, než přišel 10. července 1813 do Vídně. Ztratil víru a bloužil nyní jako loď bez kormidla, proti každé bouři sláb, po moři života. Tak jako Werner, prožil i on mnohou bitvu, z kterých nevýšel též bez poranění a ztráty:

Umřela láska, naděje i víra —
co ještě plní prsa zjizvená?
Sžehnuto srdce — mrtvý uhel vrždí.

Ale i v době nejtěžších poblouzení žila v něm stále touha po nekonečném dobru a krásnu, která jej nenechala ani odpočívati ani ustupovati. V jeho pozůstalosti nalezl se úryvek dopisu,²⁾ ve kterém píše sám o sobě: Žádné jídlo jeho hlad neukojilo . . . Odkud, tázal se, tento věčný hlad, tato stálá touha po nasycení, po jakémsi dosti v člověku? Proč žádné využitkování ze všeho časného zápolení a snahy než poznání Šalomounovo, že vše je marnost? Tu řekl mu hlas: »Bůh je sám sobě dosti, jemu nemůže nic stačit než on sám; člověk je stvořen dle jeho obrazu, trápí se ale touhou a hladem, když odpadl od Boha a požil zapovězeného ovoce. Chudák člověk, který ztratil podobenství Boží, nemůže býti nasycen, nemůže naléztí dostatku, neboť nemůže sobě samému stačiti.«

Jeho cesta životní značena je stálým kolísáním mezi církví a světem, nebem a zemí, ctností a hříchem. Zní to jako výkřik rozervaného, nad sebou samým zoufalého srdce, co psal z Vídně Raheli:³⁾ »Proč nejsem bezúhonný, tichý, skromný, něžný, čistý, šlechetný, otevřený a rozšafný? Nemám všech prostředků zde po ruce?«

Ale ani Vídeň nepřinesla nepokojnému duchu jeho pokoje; obcoval sice v kroužku Hofbauerově, jehož vážný, náboženský duch a svatý pokoj též na jeho duši učinil velký dojem: »Cítím, jak moje okolí,« píše Raheli, »hýbe v duši mé podivné vlny; ó kéž by mne zanesli na svatý některý ostrov.«⁴⁾

Zvláště rád dílel v domě Adama Müllera, kterého znal z Berlína. »Krásný obrázek,« vpravuje Raheli 28. července 1813, »vidím v Adamu z Müllerů a jeho dobré paní jakož i dvou milých dítkách;

¹⁾ Nar. 8. září 1778, zemř. 28. července 1842; obrátil se 1817 po dlouhém boji k církvi katolické.

²⁾ srv. Dr. Heinrich, Klemens Brentano, 3. Vereinschrift der Görresgesellschaft, str. 20 a 21.

³⁾ Diel-Kreiten, Klemens Brentano. Herder. Sv. I., str. 393.

⁴⁾ Diel-Kreiten, Klemens Brentano. Herder. Str. 389.

vidím ho denně; bydlí v nádherném zámku s krásnými zahradami kdež chce . . . založit vychovávací ústav pro děti vznešených rodin. Pomocníky jeho jsou dosud dovedný, hluboce založený malíř . . . pán z Klinkowströmu ze Švédských Pomořan, jenž má milou paničku, dále tři velice milí kněží z řádu redemptoristů a starý, přátelivý můj přítel, pán z Eichenendorffu ze Slezska. V celku panuje takové ticho, klid, tak čisté a jasné snahy, . . . že bych zde věčně chtěl býti.«¹⁾

Ale přes to všechno nedosáhl ve Vídni pokoje a štěstí; neboť současně chodil též do domu Karoliny Pichlerové, kde poznal komika Hasenhuta, který jej uvedl do »koroptví společnosti« (Rebhühnergesellschaft). Vliv této společnosti zmařil působení Hofbauerova kroužku na duši jeho. Nesúčastnil se sice »všeobecné choru výsměchu náboženství, ale zůstal přece jen jako dobromyslný Mefistofeles sedět a pohlížel na vše z komické stránky.

Ale oko světcovo bdělo nad ním, bohatě nadaným básníkem; a když také nemohl hned duši jeho přinést klid, nalezl se u něho, když bída života klepala na dvěře jeho.

Bylo to den po propačnutí jeho veselohry »Ponce du Leon« na jaře 1814, jak dokázal Jan Eckardt²⁾: Klemens byl v zoufalé náladě; všechny jeho naděje byly zničeny, jeho kus vypískán a vysyčen, k tomu okamžitá finanční tíseň; a nikde východiště. »V nejbolestnější náladě, skoro umírající,« vypravuje »Rheimischer Antiquarius«³⁾, »dostal z rána neočekávanou návštěvu. Přišel jej pozdravit a potěšit P. Hofbauer, onen kněz, který ještě v odumřelém hlavním městě se opovážil slovem i skutkem kázati křesťanské smýšlení, a jehož apoštolské vytrvalosti má Rakousko co děkovati za zachránění mnohého šlechtetného, pro lepší časy uschovaného seménka a zavedení liguoriánů. Nejen uzdraviti, nýbrž i na lepší cesty přivésti chtěl zbloudilého návštěvníka, a přísně mluvil o zvráceném směru a zneužívání nejslechetnějších vloh. Tak se cítil Brentano zmučeným, že vyzpovídal se ze svého bedného stavu, a jak nouze jej dohání k tomu, aby způsobem, který sám odsuzuje, žebral o souhlas obecnstva a z toho svůj denní chléb hledal. Tu položil Hofbauer na jeho psací stůlek štoček 100 dukátů, a i když následovalo dosti zpětných kroků, v duchu obdarovaného zanechal vysoký, něžný a dobročinný zjev nesmazatelný dojem.«

Jiného básníka, který později se stal katolickým knězem, Hofbauer též v nouzi radou i skutkem podporoval, Wilhelma Smetsa,⁴⁾

¹⁾ Diel, m. j. m. str. 393.

²⁾ Diel, m. j. m. str. 348 a 49.

³⁾ 2. odd. 1. str. 117.

⁴⁾ Nar. 1796 v Revalu, zemř. 1848 co kanovník v Cáchách.

syna velké herečky Žofie Schröderovy. Smets přišel na podzim 1816 do Vídně a našel tam ve věhlasné hvězdě divadelní zase svou matku. Sláva matčina a zděděná láska k prknům divadelním přivedly též jej na jeviště. Ale nemohl dosáhnouti vavřínů, obrátil se pak z nouze k žurnalistice a pracoval co spolukorrektor na díle, které tehdy právě ve Vídni vycházelo, »Geschichte der Religion Jesu Christi«, (»Dějiny náboženství Ježíše Krista«), jehož autorem byl Bedřich Leopold hrabě Stolberg; později pracoval pro několik vídeňských listů. Antonín Passy uvedl jej do literárního kroužku katolických spisovatelů, mezi nimiž jej, mladého nadšeného básníka, upoutala zvláště interesantní osoba Werne-
rova. Věnoval mu tento epigramm :¹⁾

Hlava na hlavě — stojíce, sedíce slouchaly davy,
v zvědavém vtipkování kázání čekali čas.
Ejhle, už vystoupil: Zrak jeho matně se blýská,
v prsa se bije a v pláč vypuká useдавý,
žaluje na sebe sama, jak hříšný je, zmučen se tváří,
každého zapřísahá zůstat, kdo odejít chce.
Kazatelův dnes dává se kus, tož »Attila hunský«
na dvorní scéně se hrá, proto tam leckdo spěchá.
Nerozčiluj se, můj drahý; kdo z kázání v divadlo chvátá,
ten chtěl tu vidět též, jak ty divadlo hráš.

(Jos. Müllermeister, Wilhelm Smets in Leben und Schriften, Aachen 1877. S. 51.)

Antonín Passy seznámil Smetse s P. Hofbauerem, který stal se později jeho záchranným andělem, když v duševní i tělesné bídě byl již blížek zoufalství. Hofbauer pomohl jeho tělu i duši, strhl ho od zoufalého kroku, k němuž jej dohnala úplná bezútěšnost nad ztraceným životem, a dal mu spolu s jinými přáteli radu, aby opustil Vídeň, kdež nemůže již ničeho dosáhnouti. V pozdním podzimku 1817 opustil Vídeň, kamž před rokem s tak velkolepými plány přišel, a vrátil se do své užší vlasti, do Porýní.

Z Porýní, z krásného Frankfurtu, města kupců a básníků, přišel též Jan Bedřich Jindřich Schlosser do Vídně. Schlosser pocházel ze staré, vážené rodiny Frankfurtské, která sňatkem bratra otcova s jedinou sestrou Goethovou vstoupila v příbuzenské spojení s rodinou velkého básníka; Schlosser navštěvoval v době svých studií v Jeně, kde se věnoval právům, často slovného básníka, který jej vždy přijal velice přívětivě. Po zakončení studií dosáhl místa ve svém rodném městě, až jej zavedly důležitě práce ku kongresu vídeňskému.

¹⁾ Josef Müllermeister, Wilhelm Smets in Leben und Schriften, Cáchy 1877, str 51 a 52.

Zde došlo k velké změně v jeho životě, která byla už dlouho připravována; byl už dlouho přesvědčen o pravdě katolického náboženství a v tomto přesvědčení utvrzen přestoupením svého milovaného bratra Christiana¹⁾ roku 1811. Jeho úmysl, vrátit se k matce-církvi, dozrál konečně pod něžným, blahým vlivem světce. O tom psala jeho paní Žofie, roz. du Fay: *)Můj nebožtík manžel neučinil sice o své konverzi žádných písemných poznámek, aké pokud vím, ani přátelům v dopisech o tom se nezmiňuje. Věrné a nezlomné přesvědčení, . . . které v pozdním podzimku 815 seznámením se zesnulým P. Hofbauerem oživilo, způsobilo jeho konverzi«. V její zprávě o prohlášení Hofbauera za blaholaveného čteme:*)

*)Můj nebožtík manžel a já měli jsme to štěstí poznati v pozdním podzimku 1815 blah. P. Hofbauera. Bylo to v domě pána Pilátů, jehož zesnulá již paní Eliška z Pilátů, jakož i sestra švagr pán a paní z Klinkowströmu měli též vlivu P. Hofbauerovu co děkovati za nejvyšší štěstí. Buďte mi tu ale sotva možno vyličití dojem, jaký tento bohumilý muž na mne učinil. Právítko jeho života byla láska k Bohu a k svaté církvi, a touha vésti uše k Bohu. To mluvilo zrovna z jeho celé bytosti, z jeho slov a skutků a z jeho kázání, která byla tak prostá a jednoduchá jako jeho osoba, a přece působila neodolatelně. . . . Když P. Hofbauer přijal od nás vyznání víry (27. prosince 1815), jednal s námi jako se svými dětmi, a neznám šťastnějších chvil nad ty, když jsme po mši sv., při které jsme byli u sv. přijímání, u něho zpívali. . . . Děkuji proto vždy milému Pánu Bohu, že nás přivedl do jeho blízkosti.«

Schlosser byl osobností šlechetnou, vznešenou, nadaný básník a ještě dovednější překladatel básnických plodů cizích národů. Jž před svou konverzí byly hymny církevní předmětem jeho pozornosti, a na př. už co student přeložil »Stabat Mater«, teď, když stal se dítkem církve, vždy věrné ochránitelky a rozmnožovatelky těchto pokladů, zahloubal se úplně do hlubin svaté poesie. A co dlouhou, úsilovnou prací mnohý den a mnohý rok v mistrném překladu z různých řečí i dob stvořil, to nám daroval v díle »Leiden des hl. Franziskus von Assisi« a zvláště v eminentním díle »Die Kirche in ihren Liedern durch alle Jahrhunderte«; mimo to napsal během let 1810-1811 »Bekenntnisse aus dem Leben der hl. Theresia von Jesu«, »Auserlesene Schriften der hl. Theresia«, »Nachfolge des armen Lebens Jesu von Tauler« i m. j.

¹⁾ Zemřel 1829 v Římě.

²⁾ Rosenthal, Konvertitenbilder. 1. sv., str. 234. Schaffhúzy 1866.

³⁾ Rosenthal, m. j. m. str. 235.

Hofbauer, který velice miloval duchovní písně, a který den co den při procitnutí Pána zpěvem velebil, zajímal se velice o literární snahy svého přítele a žáka. Za svého pobytu ve Vídni potěšil jej Schlosser překlady obou hymen k poctě Nejsv. Svátosti »Lauda Sion« a »Ađoro te«. Ale též z Frankfurtu došel častěji nějaký básnický plod Schlosserův do domu Hofbauerova, jak vidno z dopisů světcových. Tak píše 25. ledna 1817 paní ze Schlosserů: »Eliška (z Pilátů) četla mi předložené verše o nejsv. Jménu Spasitele našeho. Četla se slzami v očích, jistě to práce našeho zbožného Bedřicha.«¹⁾ Ve svém posledním dopise z 18. května 1818 děkuje světec za překlady, které obdržel darem k Velkonočím; -- I když byl světec místem oddělen od svých přátel, zůstal s nimi v listovém spojení. — Schlosser podporoval katolickou věc ve smyslu světcově zvláště tím, že ji stvořil ve svém domě ve Frankfurtě a později na Neuburgu u Heidelbergu nové literární středisko.

*
*
*

Tak tedy nezůstal vliv Hofbauerův omezen jen na kruh vídeňských literátů, nýbrž sahal mnohem dále: Hofbauer měl věrné přátele a žáky ve věčném Římě, kde mezi Nazareny oba Veitové si ho velice vážili — v liberálním Frankfurtě, kde Schlosser se osvědčil jako vřelý zastance katolické víry i práce, — a daleko v severovýchodním Německu, v starobylém Münsteru, kde jeho známý hrabě Stolberg s ostatními z kruhu kněžnina, svazu »Familia sacra«, věren ideím velkého zesnulého duchovního vůdce Overberga, pro katolickou věc bojovali skoro za takových okolností, jako jejich vídeňští přátelé. »Jako Overberg v Münsteru, tak působil ve Vídni, arcif méně osvícenským duchem času dotčen, pro větší kruhy redemptorista Klemens Maria Hofbauer. Církev jej přijala mezi své blahoslavené, a zásluhy, které mu získaly čest oltáře, získal si částečně z literatury.«

On, muž slova, nebyl básníkem, ale nástrojem v rukou Božích, aby hrdou šíjí innohého krasocitného, lhostejného člověka přivedl pod sladké jho Ježíše Krista; a od Karpat až po Vogesy byl mnohý ctitel krásného umění, který ctil v prostém knězi svého otcovského přítele, apoštola a duchovního vůdce. Ne romantika, ale kázání a svátosti, podávané rukou statných kněží, učinily poesii zase katolickou. Hofbauer nebyl ani učencem ani básníkem, ale pravým knězem s čistou hlavou a teplým srdcem.²⁾

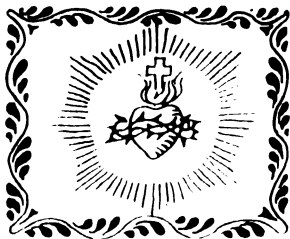
To jest tedy krátkými slovy jasný úsudek o Hofbauerově významu v katolické literatuře. Literární přátelé jeho, zvláště ti, kteří

¹⁾ Innerkofler, m. j. m. str. 621.

²⁾ Macke und Norrenberg, m. j. m. str. 367.

psali pro lid, mají mu co děkovati za mnohý popud a podporu největších ale zásluh o katolickou literaturu, které spojují jeho jméno co nejúžeji se jmény vídeňských romantiků a jejich přátel, získal si tím, že je vychoval na věrné katolíky, kteří své přesvědčení též hájili ve svých spisech. »Nenapsal sice žádného díla na papír, za to ale slovem i skutkem do srdcí lidských, což zajisté má trvalejší, stálejší cenu už naše psané knihy. U tohoto muže vzrostly zkušenosti života a mnohá poznání, jichž získal, v moudrost životní, která, ač přichází s hůry, přece, jak zlaté jedno přísloví praví, »jest jen u pokorných«. ¹⁾

Přeložil Alois Jašek Studýnský.
Verše K. D. L.

---

¹⁾ Srv. Brunner, m. j. m. str. 163.

TEN TO STVOŘIL!

(Pokračování.)

III.

NASTÁVAJÍCÍ ZIMY SE MARTIN LEKAL. NEBÁL SE JÍ, ŽE by snad hrozila domku bída nebo neštěstí, nýbrž že nevěděl, kterým směrem by měl uplatnit svůj tvůrčí pud. Chalupa stojí bez važy a hany, s dvorkem nelze ničeho kloudného počítit, nač se tedy vrhnouti? Kdyby alespoň dříve za léta byl obstaral palachu na pletení rohoží! Nyní již bylo pozdě.

Tu šťastná náhoda Martina z nudy a dlouhé chvíle vysvobodila.

»Pantáto, nepotřebujete šlapák?« zavolal jednoho dne nějaký muž na Martina, poodchýliv dvéře světnice.

»Jaký šlapák?« — opáčil Martin.

»Na utírání botů, abyste si bláta nenanesl do světnice.«

»Myslíte, že jsme tu páni?«

»Já jsem si povídal, vída tak veliká okna —.«

»Pojďte dál« zval Martin muže a již mu sundával s hřbetu nůši. »Kde jste se to naučil plést?« — vyzvídal Martin.

»Prosím pekunko, išol som z fabriky a že mē zachvátila deštivá noc, pýtal som si u dobrých ľudí nocleh. Že to boli dobrí ľudia, rádi mnē ho dali. Já som sa zažíval, jak pletú šlapáky a hned som to pochytil.«

Martin koupil od muže šlapák, prohlédl tajemství jeho ústroje, a večer již pletl ze slámy šlapáky. Po několika dnech pak vydával se do světa s nůši šlapáků. Bylo mu sice všelijak u srdce, když opustil světničku a v rodné vsi zaslechl leckde výsměch, ale stud a tíseň ducha přemáhal myšlenkou, že kdo chce něco stvořiti, nesmí za peci léhati. A kolik Martin měl ještě plánů do budoucna! V duchu jeho vystával budoucí dvorek zdí obelhaný, čistý, pak chlévek s dobytčetem, ba co ještě Martinovi schází, krmník, ano krmník, hle, divná věc, na ten ještě ani nepomyslí, a bylo by dobře, kdyby i krmník měl, ano, je ho třeba. Pak to bude již všecko, co pořádný domek s sebou nese. Ale kde na to vzít peníze? Samy ti stříbrní a zlatí ptáčci nepřiletí. Takovými myšlenkami Martin přemáhal stud a trpělivě brouzдал se blátem od domu k domu, od vesnice k vesnici. Ale obchody představoval si růžověji, myslil, že v každém panském domě budou od něho s chutí kupovati, zatím však téměř všudy jej odbývali, že mají, že nepotřebují. A tak Martin byl s malou noškou šlapáků již tři dny na cestách.

Čtvrtého večera poprosil o nocleh v hostinci okresního města.

Hostinský odkázal Martina na podomka a ten chtěl vykázati Martinovi místo ve stáji. Ale když Martin prosil o místo čistější, přijal jej k sobě do kuchyně, kdež měl Martin za šlapák na zemi spáti.

K osmé hodině dolehl do kuchyně trhané zvuky písně. Martin nemohl rozeznati, která píseň by to byla, ale že byl zvědav, jaké písně se v městském hostinci zpívají, vyšel na dvůr, aby poslouchal. Sotva stanul na chladném vzduchu, otevřely se dveře hostinské místnosti a z ní vyalil se bystrinou jasný zvuk slov: »Udělej kolečko, moja galánečko«. Píseň byla doprovázena houslemi a kytarou.

Martina píseň chytila za srdce. V té chvíli duch jeho zaletěl k Marině, ale ne k té, jež doma na něj vzpomínala, chovajíc Marinku, nýbrž k Marině, mladé dcerce, jak se v hospodě čiperně točila, div na ní Martin oči nenechal. A již slyšel říti se ztlumeně :

Kdyby ne fa, moja milá, kdyby ne fa,
byli by mě chytli,
do Hradišča odvedli
za regrúta, za regrúta, za regrúta.

Martinem projelo rychlostí blesku radostné rozechvění. Každá žilka v něm hrála, jako by do ní vniklo přeskakujících jisker, prsty se mu chvěly, jako by cítil pod nimi struny svých houslí, hrdo se mu k zpěvu otvíralo, a Martin jako kouzelnou mocí puzen, šoural se k místu, odkud zněl zpěv. Než přišel k dveřím, přehnal se třetí sloka: »Ale že jsi, moja milá, milosrdná«. Uvnitř ozval se potlesk. Martin nesměle sáhl na kliku a když vešel do místnosti, spatřil pány prostě oděné, patrně mistry a chudší občany. Zpěv i hudba vycházely z druhé, zadní světničky. To Martina upokojilo, že klidněji zasedl k poslednímu stolu u dveří. A již u něho byla dcerka hostinského, nabízejíc obsluhu. Martin popíjel pak piva, ale čím déle naslouchal hudbě a zpěvu panstva z druhé světnice, tím větší chvění cítil v prstech a tím silněji se musil přemáhati, aby nedal se do společného zpěvu. Když pak vypil druhé pivo, již u dveří vydržeti nemohl, povstal a zvolna se přisouval k druhé světnici. V tom tam bystře spustili: »Treba som já rychtárova céra«, - a jak houslista s chutí projel strunami, Martin nemohl se již udržeti, a stoje mezi dveřmi, připojil svůj hlas k sboru: »preca já mám cigána frajéra«. Páni na Martina pohlédli, ale ve zpěvu mýlití se nedali. Martin zpíval s počátku tiše a nesměle, ale čím dále v slokách se pokračovalo, tím více dodával si odvahy, až koncem písně hlas svůj uplatnil na tolik, že společnost, již trojí gradace pro svou výšku činila obtíže, cítila se Martinovi za jeho tenor vděčnou.

»Jenom pojdte mezi nás« — vyzval po písni nějaký pán Martina — »nestůjte mezi dveřmi.« — A druhý pán již nabízel židli.

Tolika cti se Martin nenařadil, i odmítal skromně.

»Hlas máte jako Mařák« — chválil první pán — a Martin, s něhož ostýchavost padala, připojoval: »Taký umím zahrát«.

»Vítáme vás teď do svého cechu« — volal houslista — a Martin již se usmíval, již se cítil jako mezi svými.

»Jestli páni poručí, zahrám a zazpívám leďacos« — nabízel se Martin.

Páni vycítili muzikanta z povolání. Houslista podával Martinovi housle.

Když Martin brkl prsty v struny, všechno v hospodě stichlo jako v kostele a hlavy všech jak z druhé tak první místnosti obracely se k němu. Martin zatočil kolíčky, přitiskl je a pak jemně, tiše, zvolna přednášel nápěv písně, jenž se lahodně a prostě loundil ze strun, a ač dosud neslyšen a neznám, vkrádal se do srdce všech přítomných. A již Martin přednášel zpěvem první sloku:

Už sú ty borečky
na dvě polovičky,
co na nich sedaly
sivé holubičky.

Martin svůj zpěv doprovázel altem na houslích, k první sloce připojoval variace, nápěv obměňoval v triolách, a pak spustil druhou sloku:

Sivé holubičky,
sivé jako nebe,
miluj mě, šohajku,
a já budu tebe.

Martin variací ukončil.

Co mělo oko a ucho, to bylo k Martinovi obráceno. Pánům bylo jasno, že mají před sebou člověka, v němž vtělila se celá duše slováckého lidu, člověka, jenž v sobě obsáhl všechno, čím ten lid žije, co tvoří, čím jásá a čím trpí. Po zpěvu Martinově zachvěly se místnosti bouří potlesku. Martin musil píseň opakovati, kytarista k zpěvu přibrnkával na struny svého nástroje, společnost připojovala se hlas za hlasem k zpěvu, až co hrdo mělo, to zpívalo: Miluj mě, šohajku, a já budu tebe.

Martin preludoval a již přednášel novou píseň:

Třeba su já, třeba,
bledúšičká, bledá,
ale mě maměnka
leďakomu nedá —

a za ním celá hospoda sloku opakovala. Martin byl již celý v ráži.

Struna jeho hned výskala, hned plakala, hned jako čmelák bzučela a zase jako drozd flažeoletem hvízdala. Martin hlavou vesele pohazoval, až kadeřavé vlasý se mu rozletěly, nohou si přidupkával, do veselého zpěvu celým tělem se rozehnal. Martinovou náladou byla zmítána celá hospoda, hned se to v ní smíchem otrásalo, hned výskáním hlaholilo a zase několik kapek z oka potají skanulo — až Martin za všeobecného jásotu skončil:

Pomožte mně na sušírnu,
já su malá, nevyčíhnu,
a jak mně tam pomůžete,
všeci za mnú polezete.

Všichni byli by Martina radostí objímali. Zdálo se jim býti stvořený z těch písní a nápěvů upřímných a bujných. To prozrazovalo jeho modré oko, jež modří jávalo, jeho tvář, jež jako by byla otevřenými dveřmi srdečnosti, kadeřavá hlava, jež bujnost ducha tlumočila, celá postava, jež se s upřímností a nehledaností podávala.

»Co tu v městě děláte?« — ptal se jeden pán Martina, a když on vložil příčinu svého pobytu, hned všichni se nabízeli, že od něho koupí šlapáky. Martin přinesl nůši, a ta hned do posledního šlapáku byla rozebrána a dobře zaplácena. Ba páni slibovali, že od nikoho nebudou kupovati šlapáků leč od Martina a přísně mu nařizovali, až bude chtít do města se šlapáky, ať neopomene o tom dáti písemnou zprávu panu hostinskému, aby se již napřed vědělo, že Martin je tu, že se bude v hostinci hrát a zpívat a že oni přijdou i s ženami a přijdou i mnozí jiní a všechno se mu odkoupí. Martin musil slíbiti, že přijde co nejdříve, jen co nových šlapáků nadělá.

(Pokračování).

NOVÉ OBJEVY VE VLASTI SV. KON- STANTÍNA A METHODA.

V SRPNU 1910 NALEZL JSEM V OKOLÍ SOLUNU TOTO : rodiči sv. Bratří, Lev a Maria, posli z Lagođiny, ođ zdi Soluně 64 km. k zálivu Orfano se táhnoucího kraje lahodného a tolikěž širokého, k limánu Strumy, jezeru Tachino, jež prostupuje Bešik planina¹⁾ a zvlažují dvě jezera s četnými přítoky ođ severu i z jižního řetěze Hortače. Obyvatelé jsou Slované. Čtyři osady svědčí, že z nich posli rodiči sv. Věrověstů. Sucho, město 10.000 obyvatelích, 34 km. severovýchodně Soluně pod vrcholy Bešik planiny, obývané výlučně Slované; Vysoko, město o 12.000 obyvatelích, z nichž je 1000 Mohamedánů; vesnice Žarovo o 300 domech a městečko Nėgovan u jezera Tachyno.

Lagođinu obývají posud Sakulati, nyní oficiálně Bu'gari zvaní, v nářečí jejich dnes promíchaném bulgarismy a srbismy převedl sv. Konstantín církevní knihy pro misie proti Bogumilům (Arianům), jež konal se zdarem asi 20 let po balkanském poloostrově a v téže době také na Ukrajině, v donské oblasti a na Kyjevsku, než došel na Moravu.

Sakulati podnes užívají v mluvě hlásek a , jako Poláci z a cz na př. zemb-zub; ěemb-ďub. Otec Lev byl kňazem Sakulatů v Lagođině a Dregovičů v soluňském poli useďlých po Berůj černý (malý),²⁾ nyní Karaferia, až po Voden. Oba tyto kmeny usazený zde Konstantinem Vel. ve IV. stol. z Ukrajiny jako milites socii, foederati; Sakulati ođ Černomoří mezi Bugem a Dněstrem, Dregoviči z Kyjevsku jako strážci slavné »via egnatia« z Drače do Cařihradu.

Herodot zove je Skoloti, částí Skitů.³⁾ Strábo jmenuje je Skity, nebo Gety. Jordan, rodem Alan⁴⁾ zove všechny Ukrajince Gėty a ve spisku: Jordan-is de origine actibusque Gėtarum hl. 21. o nich vypravuje r. 550:

»Gėti . . . bez nich komukoliv (z císařů) těžko bylo bojovati. Častěji se o nich ví, že pozváni byli; jako za Konstantína (Vel. ve IV. stol.) přeprošení byli, aby protiv příbuznému

¹⁾ Planina jmenuje se na Balkáně horstvo, pole rovina.

²⁾ Berůj bílý (velký) byl u Slivna pod Balkánem.

³⁾ Skit značí podnes na Ukrajině samotu, step. Pasák dobytka: skitálec a táhal se po pastvě stepní: skitacja.

⁴⁾ Alanové, Ukrajinci na alánském pohoří u vrchoviska Donu a Donce.

Liciniu bojovali. Porazili jej, v Soluni zavřel a sesazeného mečem odpravili. Aby znamenitou soupeřku Říma (Cařihrad) založil, Gétové pomáhali. Podle smlouvy s císařem (Konstantínem Vel.) poslali 40.000 svých k bezpečnosti proti různým kmenům a připomínají se jako spolčenci (foederati)«.

Jordán mluví zde o kmenu Sakulatů v Lagošině. Tito a Dregoviči byli strážcové »via egnatia« od Drače do Cařihradu, proti kmenům podle této římské silnice od pravěku žijícím: Od Drače po Strugu Vojníci, Arvanaši; od Strugy po Ostrovo Brzjaci (Berzité Tukydida a Herodota), Pjanci od Ostrovo a Vodena po Strumu (Paionii Tukydida a Herodota); Rupčení na Rodope a a pohoří Strandže (Runchyni Tukydida). Tito měli stejnou mluvu s Gétý mezi Starou Planinou (Haemus) a Isterem, i s Gétý ve Volosku (Rumunsko) a Dáky v Sedmihradsku a východních Uhrách. Hlavní známka společná byla a jest, že připojují na konec přízvučných jmen člen: ten, ta, to. Příbuznosť těchto dokazuje kolem Nar. Kr. P. Strábo v Zeměpise VII, III, 2:

»Helenové měli Gétý za Tráky, bydleli na obou březích Dunaje, jako Mézové, kteří také Trákové jsou.« 10. Za naší doby převedl Aelius Cato z tamního břehu Dunaje 50.000 Gétů, s Tráky stejnořečmluvících, jako kolonisty do Tracie, nyní Meziové zvaní. 13. Dákové mluví stejnou řeč s Gétý. 14. Mezi Dunajem a Dněstrem jest poušť Gétů (stepní oblast).« Dříve ve IV. stol. př. Kr. Herodot o Gétech mezi Haemem a Istemem svědčí IV, 93: »Gétové, lidé to jsouci nejstatečnější a nejspravedlivější všech Tráků. 94. věří v nesmrtelnost.«

Sakulati a Dregoviči a později Bolgari (Vulgari) jsou příchozí vojenský lid skitický. Ostatní uvedení kmenové jsou autochtoni. V Lagošině měl kněz Lev statek s lesy, v nichž podle obvyčeje šlechtických dětí mladých sv. Konstantín koňmo lovil a tam udály se příhody jeho se sokolem a jelenem. Tehdy zvolal sv. Konstantín nad jejich ztrátou: »Takový jest život tento, že místo radostí jen zármutku přibývá.« (Paměti i žitije blaženago učitelja našego Konstantina prvago nastavnika slovensku jeziku. Chilandar, bibliotéka, rukop. z XIII. stol. objeven 1910.)

102

FRANÇOIS COPPÉE: EVANGELIUM.

V těch dobách, Kristus kdy jen s Petrem chodil zemí
na břehu jezera u Genesareth, těmi
horkými poledny, v nichž slunce nejvíc páli,
před chýší ubohou šli, kterou zřeli z dáli.
Tam vdova rybníka v své roušce smuteční
na prahu seděla, a o svém bolu sní,
zdržujíc slzy své, jež zrak ji zakalily,
své dítě hýčkala a prsty v kužel vily.
Za fiky ukryti, tak nedaleko ní,
s přítelem Mistr šel nejsouce viděni —
Sudain z těch starců byl, jež hrob již blízký čeká,
žebrák, svou nádobu na hlavu zvedl výše
a potom řekl té, jež předla len svůj tiše:
»— Hleď, ženo, musím nést nádobu plnou mléka
člověku, ve městě jenž sídlí nedalekém . . .
Leč ty to vidíš přec, jsem slab a zničen věkem;
jsou domy ještě víc než kroků na tisíce,
však dobře cítím, sám že nesvedl bych více
tu práci, oboly jež bude zaplácena . . .
Bez slova zvedla se ubohá ona žena,
nechala bez úvah svůj kužel nespředný,
sirotka v kolébce, jenž plakal probuzený,
a vzala nádobu a zašla s ubožákem . . .
Řek' Petr: »Třeba jest v případě přispět také,
Pane, ta žena však má strachu v pravdě málo,
že takto odejde. Syn, dům, vše pozůstalo,
by první, cestou kdo jde kolem, nešel sem . . .
Ten starý žebrák měl přec dál i s břemenem
svým k městu dáti se, než zde se stavít tak!
Řek' Ježíš Petrovi: »Ó v pravdě, nejinak,
když chudý s chudšími má soustrast, zapomíná
na vlastní příbytek a pomoc s dobrem spíná.
Má žena zajisté proč bez odkladu jít!« —
Když řekl slova ta, šel Pán se posaditi
na starou, dřevěnou lavičku před chatou,
a uspal malého v kolébce proutěné,
a kužel upředl svou rukou přesvatou. —
Pak zdvih' se, Petru dal znamení úsměvné
a zašli .

Vdova když se domů navrátila
aniž by na přítele byla pomyslíla,
ježž ve své dobrotě Bůh poslal nezvané —
nalezla kužel plný, dítě uspané!

„*Světla cizích pracoven*“.

Přeložil Viktor Hánek.

BOJ O CHRÁMY VE FRANCII.

POKRAČUJE JOSEF HANÁK.

NAŠE CHRÁMY TVOŘÍ OBDIVUHODNÝ NÁRODNÍ POKLAD. Žada chrámů zbudovaných během věků jest souvislým řetězem pomníků francouzského umění stavitelského. Vždyť co zanechala světská architektura u porovnání s tím nesmírným rozkvětem umění církevního, trvajícím téměř po deset věků, tak rozmanitým dle dob, dle krajů, ano dle farností? Není ve Francii dvou kostelíků, jež by si byly v každém ohledu podobny, jako není dvou stejných listů rozlehlém lese. Chrámů románských, chrámů gotických, chrámů francouzských renaissance, chrámů barokových — všechny jsou svědectvím velkolepým, nejmocnějším, nejhojnějším francouzského genia.

A tento poklad, jediný na světě, jest ve strašném nebezpečí zkázy. Uvádí doklady, jak lidé bez vešlé kvalifikace rozhodují o bytí a nebytí těchto skvostů. Svou řeč ukončil ohnivou výzvou: »Cítili bychom se jako vyhnanci na venkově, kde by nebylo chrámů, i ve Francii, v níž by se zvonice nevypínaly k nebi. Ano, chrám nás všechny vábí; vábí věřícího i toho, jenž víry nezbyl. Jeden tam hledá naděje a druhý aspoň vzpomínku. Sraťte chrámů k zemi, odhodíte nejen pravdy věroučné, ale i hluboké vzněty, jež po věky budí v každém z nás. Nedojíám vás o to? Ta pěkná věž, která je prastarým a nejúchvatnějším výrazem toho, co je božského v naší rase, ta ztemnělá klenba, pod níž nás uchvacuje pocit, že jsme druhdy žili a že musíme žítí věčně, ten kamenný stůl, kde jsou uloženy velké principy, jež tvoří mravní život naší historie, nic z toho vás nepřesvědčuje, nic vás nezadržuje, abyste neporáželi toho domu, který stále otevřenou branou ve středu vesnice tvoří spojení s božským a se mísí s denní skutečností? Domníváte se, že jako lidstvo zahřelo kdysi bohy hellenské, tak nyní nastal okamžik, aby Kristus byl zbaven i chrámů i věřících? Máte-li takový záměr, takovou vůli, tož dojde zklamání. Těší-li se někdo, že jednoho dne, ubíraje se vedle zbořených venkovských kostelů, bude moci insulovat mrtvolu nepřítele, nedostane se mu té zahanbující satisfakce. Katolicismus by nebyl ubit zhroutivšími se balvanů chrámů, ale by do stodol k improvizovaným oltářům. A předpokládám vám, že by jej tam následovala nespočetná mládež, jsouc pohoršena naší rutálností, naším nevěděkem.

Věčná hanba by padla na toto shromáždění, kdyby nechalo říti se nejstarší pomníky našeho duševního života. Jsem jist, že příští generace by námi jednou opovrhovaly, datující odtud naší obyčejnosti úctyhodných chrámů Francie.«

Poslouchali jej na všech lavicích velmi pozorně, často potleskem projevovali souhlas, ale když došlo k hlasování, byl jeho návrh resoluce zamítnut. Bylo třeba přesunouti jen 13 hlasů, aby chrámy byly zachráněny; toho dne, jedním slovem, byla by je vláda, kdyby byla chtěla, vyrvala smrti.

Dne 13. března 1913 došlo ve sněmovně k třetí debatě o záchráně francouzských chrámů. Jednalo se v ní o dodatečném návrhu, který podali radikální poslanci Landry, Honnorat a soudr. a kterým chtěli přispěti na pomoc Barrèsovi. Navrhovali, aby byly vytvořeny dva fondy, do nichž by plynuly příspěvky obecního; jeden by byl určen na správu a udržování stavitelských památek (tedy ne pouze chrámů), které jsou »tříděny«, majíce cenu uměleckou nebo historickou, druhý na stavitelské památky, jež jsou »netříděny«.

Barrès je na rozpacích, co souditi o návrhu, má-li jej považovati za mystifikaci, za válečnou lest nebo za poblouzení dvou nevinných. Dlouho váhal, má-li zasáhnouti do debaty o návrhu. Radil se se spolubratrem z Institutu, M. Sabatierem, jenž byl toho mínění, že má býti návrh potírán jako záluď.

»Založil jste svou kampaň na prosté myšlence, že jest nestvůrné jednání sektářských obecních zastupitelstev, jež nechávají rozpadávati se chrámy, které nemohou býti opraveny ani nákladem katolíků; tím jste pohnul celou Francií . . . Vaší úlohou jest, probuditi veřejné mínění, nakloniti si obecní zastupitelstva, krátce, nadchnouti duchy tak, aby vláda byla donucena něco podniknouti.«

Barrès souhlasil se Sabatierem, nemohl však přece seděti nečinně při diskusi o návrhu, jež podali Landry a Honnorat. Navrhl k němu dodatek, kterým měl býti jejich návrh změněn a do plněn v tom směru, aby fond na udržování památek historických byl veřejný; kdo věnuje příspěvek na opravu určité budovy, ať má právo kontroly na opravu za dohledu »Kommissse pro památky historické«, fond ať přispívá na opravu obnosem nejmeně tak velikým, jako je příspěvek osobou soukromou věnovaný.

Druhý fond na udržování památek netříděných ať není zřizován; ať jsou místo něho založeny fondy soukromé, třeba diecéšní, které by spravoval biskup a z nich dle potřeby rozdílel příspěvky na opravy.

Svůj dodatek odůvodňoval zase skvělou řečí, jíž naslouchala napjatě celá sněmovna a která byla přerušována výkřiky obdivu, souhlasu i odporu.

Připouští jistý význam fondu na udržování chrámů ceny umělecké nebo historické, ale vláda reklamuje vlastně k tomu v první řadě peníze katolíků. Co se týče druhého fondu, z něhož mají

býti udržovány chrámy dosud netříděné a který jej zajímá v první řadě pochybuje, nalezne-li podporovatele.

Své mínění osvětluje příkladem:

»Jak? Zajímaje se o kostel své obce a chtěje pro něj něco učiniti, ponese své peníze, jež chci naň věnovati, do vaší pokladny? Učinil bych tak, kdyby mé peníze, prošeďše vaší pokladnou v Paříži, se vrátily do mé vsi o něco rozmnožené. Tím by má dobrá vůle byla odměněna, a měl bych důvod, obracet se do vaší pokladny. Ale nic z toho. Dám své peníze do vaší pokladny, a jsou pohlceny. Co učiníte? Neďáte je jen chrámu mé vesnice, ale všem chrámům. Ještě lépe, vaše pokladna bude přispívati na všechny budovy všech obcí a departementů. Za takových okolností pochopíte dobře, že nechci, že nemožu, maje na zřeteli svůj kostel, vám dáti peníze do pokladny, jichž by snad použila na udržování radnic, fontán, kašen, škol. Zrovna tak, zajímám-li se o radnice, kašny a školy, nač bych dával peníze do vaší pokladny, jichž byste mohli použiti na udržování chrámů?

Namítáte, že dárce může vysloviti přání vzhledem na svůj dar. Avšak ani on, ani vy nemůžete odstraniti jednu překážku. Není nic ve vašem návrhu, co by zavazovalo obecní radu sektářskou, přijati peníze z vaší pokladny. Radnice sektářská, která chce míti sfíceninu svého chrámu, odmítne mne, odmítne vás.

Jest tedy třeba zlomiti odpor radnic, jež chtějí nechat sfíciti se své chrámy. Jest proto prostředek velmi jednoduchý, totiž třídití všechny chrámy zbudované před rokem 1800. Tím by ještě stát nebyl nucen udržovati kostel; byl by tím jen zlomen odpor zastupitelstev, která brání lidem dobré vůle, přiněsti oběť ve prospěch jejich chrámů, byla by tím postavena hráz proti vandalismu. Jak jest možno, že vláda nepřeje tomuto prostředku, jímž by se zachránilo velkolepé dědictví naší náboženské architektury?

Vláda toho nejen nedbá, ale nekoná ani povinnosti, kde má k tomu moc, nezakročuje ani proti těm vandalům, kteří se nespokojují jen bořiti chrámy, nýbrž je i hanobí, a tím stává se spoluvinnou.

Ve známé krajině, zvané zahradou Francie, jest město milé nade vše, v němž je půvabná památka stavitelská z 15. století, něco jako v Paříži věž sv. Jakuba. Umělci, katolíci, občané zamilovaní do svého malého města si přáli, aby věž byla tříděna. Obecní rada na to patřila nepřátelsky; potom ve vhodném okamžiku řekla:

»Ach, dobře! chcete ji zachovati; zachovejme ji, může se z ní vždy něco udělati, může vždy k něčemu sloužiti.«

A víte pro co tuto věž určili? Zřídili tam veřejné záchodky! Jedná se, pánové, o věž sv. Martina ve Vendôme. Za práce byly

nalezeny lidské kosti, ano i jedna celá kostra; místo, aby je zanesli na hřbitov, zahrabali je pod rouru výkalovou.

»Eh dobrá — pravili — (používám výrazů časopisu Progrès de Loir-et-Cher, jenž hájí toto zužitkování věže sv. Martina), eh, dobrá! »budujeme na posvěcené půdě chrám bohu trávení!«

Na pravici: »Jaká podlost!«

Markýz de Pomereu: »Toť hanebné.«

Markýz de la Ferronnays: »Nijak se nezměnili ođ roku 93!«

Barrès: »Proč vláda, která má moc, trpí podobné jednání?«

Generální zpravodaj: »Má vláda známost těchto faktů?«

Barrès: »Těchto neřádů? Jiného slova pro to není.« (Potlesk.)

»Aby nebylo pochybnosti, mám fotografii k dispozici svých kolegů. Doufám pevně, že se najde nějaký obrázkový časopis, který by je uvedl před oči obecnstva a byl bych rád, kdyby to konečně pohnulo vládu, aby učinila opatření, jimiž by se zabránilo prodlužovati nebezpečnou situaci, v níž se boří chrámy Francie.

Případ z Vendôme — hanebný sice — jak ozařuje celkovou situaci!

Pane ministře, je třeba konečně upravit tuto pohnutlivou otázku naší náboženské architektury, je třeba zachrániti ty chrámy Francie, které tito nešťastníci chtějí zbořiti, nebo — co jest ještě horší — zhanobiti. Ohledně takových lidí musíme býti všichni jedné mysli — vypověděti je z francouzské civilizace.«

Živý potlesk většiny provázel Barrèsa, majícího v ruce fotografie hanby vendômské, s tribuny. Jeho kollegové s ministrem Klotzem v čele, pronášeli výrocky, jichž nechce ani opakovati.

A přec když došlo k hlasování, sněmovna kolísala. Pođ záminkou, že Barrès zamýšlí obnoviti rozpočet kultu, jej opouštěl jeden po druhém. Z 522 hlasů bylo pro jeho dođatek jen 201, 311 proti. Dođatek Landryho byl přijat bez skrutinia.

Panstvo vendômské, aby se pomstilo Barrèsovi, že je postavil na pranýř, ěalo zakrýti jámu záchođkovou náhrobním kamenem, a usneslo se, že na Velký pátek uspořádá »žranici«, a pak slavnostně otevře záchođky ve věži sv. Martina. »Temps« napsal: »Je třeba, aby se skončila tato špinavá komedie; hanba z takového skandálu padá na nás všechny.«

»Vzduch! vzduch! otrávil mne,« volá Barrès, sedá na vlak a jede se podívat na skvost Francie, kathedrálu Remešskou.

»Kam jdou ti, kteří nemilují našich chrámů?« táže se Barrès. »Do parthénonu? Byl velmi prázdný, když jsem tam stoupal, a byl jsem velmi zklamán. Přirovnáváje bezměrný vesmír katolický, jeho části jasně i tajemnější, ke světu antickému, do něhož jsem se jal vnikati v Řecku i na březích Nilu, cítím, jak omezeně chápe se všeobecně problém víry. Tážete se mne, věřím-li?«

Jsem si jist, že patřím k civilizaci Kristově a že jest mým

kolem, ji hlásati a brániti. Zde můj rozum, celá má bytost, nazlá svůj život, své lepší já, své povznesení. V chrámě co jest mně po mých nesnázích ducha? Přijímám zpěv křesťanův a ruším se k nim celým svým srdcem. Miluji ten velký úkoj, ten lid, v němž nás nechávají, ve stínu pilířů, dlouhá cvičení a vynášení viry; miluji ty zvučné raketky, jež tryskají, ty náhlé rozmachy ěřících davů a bez dalšího mudrování sedím klidně ve své tvíci, povznáším zraky k věřícím, poslouchám, co praví kněží, a přijímám vše, z čeho mohu míti užitek, nechávaje ostatkem se mývat, se pronikati, je-li možno . . .

V jedné postranné kapli větší hoch-kostelník rozděloval pečlivě nížečky na asi padesát prázdných sedadel. Přistoupil jsem.

»Je to pro mši sv. přijímání,« mně vysvětluje a podává mně jednu z knížek. Byla to asi na 30 stránkách krátce vysvětlená iše se sbírkou písní a modliteb. Právě jsem si ji listoval, když řišla četa malých hochů a děvčátek, jež se rozdělili na dvě řady, lezi než se postavil mladý vikář. Jal se mluvit na pravo i na levo, jsa poněkud podoben dirigentu orchestru, podněcuje a řídě své malé posluchačstvo, zatím co jiný kněz přistupoval k oltáři. Iše přijímání dítek začala.

Mladý vikář četl hlasitě z knížečky krátký výklad bohoslužby, o tom ihned začal se modliti, při čemž mu padesát dítek sborem doprovázelo. Neviděl jsem jich, bylo třeba jíti zpět, nebyly zde proto, by mně sloužili za divadlo, ale v jejich hlasech, jimiž plýtvaly, mě šilo to, co se linulo z jejich skupiny nevinnost, pokora dětství, čistota bytostí bez alkoholu, bez vášně lásky.

Když nadešla chvíle přijímání, jaly se kráčet k oltáři. A kněz rže ciborium sestoupil k nim od oltáře.

Který básník by se neobdivoval Církvi, když pozvedá hostii ad svět a hned potom ji podává dítěti sedmiletému! To znamená, áti mu zbraň proti nízkosti, žár, o němž svědčí ti, kdo ho mají, e jest jejich pokladem. Nejsem sice hozen činiti výklad o této ožské hostii, než vidím uplynulými věky všechny hostie lidstva, šechny šlechtné Iphigenie, všechny, které a kteří se zasvěcují, šechny oběti obětované. A nyní když se vracení na svá místa, ozorují ty malé Champaňany tak jasné, tak čisté, tak jisté již, tváří vážnou. Vycítuji z jejich chůze, z jejich nesení hlavy, že íc než jeden z nich se přidá k nevěřícím, ne z nadbytku touhy o vědění, nýbrž z nedostatku; velmi snadno někdo z nich se tane horlitem věcí nízkých. Krátce zdají se mně zdrávi, obmeeni. Ale zpívají s energií: »Jsem křesťan« a, byť i jednoho dne stali to říkati, zůstanou jim přece v zásadě své bytosti.

(Pokračování.)

ROZHOVOR.

MOUCHA.

Hej! Filozofe zamračený! Zdvihni hlavu z těch prašivých knih! Neslyšíš ptáky zpívat? Jen pozři do okna: Modrem svítí nebe! Slunce, slunce, slunce! Pod tíhou včel sklánějí se květin stvolý, a pasák výská s hor, a dobytka zvonce s pastvin zvoní. A ty pořád jen v prachu jako červ!

UČENEC. (Mlčí.)

MOUCHA.

Nu! neslyšíš? Vesny píseň zpívám! Neslyšíš laštovek šum a oddechů stromů? Skřivánek s písni se vznáší k nebesům, ty ale zarýváš se do škartek starých jako krtek. Nu, probuď se přece! (Pošimrá Učence na nose).

UČENEC.

Co je to? Ošklivá moucha? Starý bručák! Jdi, masařko, na maso mrch — a ducha nech na pokoji!

MOUCHA.

Zpívám, že Vesna je zde! Bůh pořádá výstavu svého umění a zve tě, bys divil se jeho snům! On neotvirá ráje svého psům, ale člověku! Vstaň, sundej okuláry a setřes foliantů prach a vejdi v přírody chrám! Tu hovoří věda i poesie, tu člověk v pravdě žije, tu teprve oběma křídloma vzlétá . . .

UČENEC.

Mne vábí vyšší cíl než přeletavá všední proměna ročních časů. Až rozřeším písmo klínové a vystihnu všechny prvky sumerské v kultuře babylonské, pak budu slaven a šťasten. Až zjistím nový druh trilobitů, pak zavru zkoumání knihu.

MOUCHA.

Ó bláhovče surový! Necitelný k volání Boha. Otevři aspoň okno, by napršelo ti na stůl s jabloně květů! Nuž, hýbej se! (Štípně jej znova do ruky).

UČENEC. (Rozčilen.)

Hloupá moucho! Já musím mít pokoj! (Honí mouchu kapesníkem po okně, až ji rozmáčkne. Pak sedá opět ku svému knihám.) Konečně ticho a pokoj! Prorok umlčen.

K. D. L. 12. I. 1915.

TISÍCILETÁ BASILIKA.

Často s politováním uvažoval jsem o tom, jak málo jest u nás porozumění pro tradici dějinnou. Stará doba českých dějin, ač tak slavná a utěšená, jakoby pro nás ani nebyla, jakoby české dějiny začínaly teprve asi rokem 1400 a před tím jakoby byla tabula rasa. Výmluvných dokladů této národní netečnosti našli bychom po vlastech našich žalostnou hojnost, jmenuji jen Zbraslav a bývalé opatství svatého Jiří na hradě Pražském. Staročeskou královskou Zbraslav, Aulam Regiam, zničili Husité, Hradčanské opatství padlo pod ranami tak zvaného osvícenství. A že je tomu zrovna letos tisíc let, co chrám svatého Jiří byl založen, sluší se, abychom této svatyni věnovali vzpomínku jubilejní.

Chrám sv. Jiří založil vévoda Vratislav I. roku 915. Měl být rodinným chrámem a hrobkou vévodské rodiny. Sobě i matce své, svaté Ludmile, připravil zde vévoda Vratislav hrob. Služby Boží řádem přesně liturgickým, od matutinum až do kompletáře, vykonávala tu kapitula devítičlenná, probošt, 4 kněží, 2 diakoni a 2 subdiakoni, kteří se spravovali řeholí slavného reformátora Chrodeganga Métského.

Roku 971 sestra Boleslava II. Milada, proslulá zbožností i učeností, založila při chrámě svatého Jiří ženský klášter řehole benedikťinské, a byla sama jeho první abatýší, přijavši závoj z rukou papeže Jana XIII.

Hlavním úkolem sester bylo slavně slaviti služby Boží a církevní hodinky v choru, vedle toho věnovaly se ručním pracem, jmenovitě miniaturnímu malířství a hotovení bohoslužebných rouch, též vyučovaly dívčí mládež.

Kromě princezny Milady i jiné dámy z Přemyslovského domu byly abatýšemi, a teď ovšem se opatství těšilo přízni panující dynastie. Otec vlasti, král Karel, propůjčil abatýším svatojiřským důstojnost knížecí a pro vždy právo korunovati českou královnu.

Bouře husitské přinesly klášteru těžké chvíle. Když kněžna abatýše Bořka Voršila z Vartenberka odepřela podepsati na radnici staroměstské čtyry pražské články, byla se 30 sestrami vyhnána od husitů z kláštera a něžné duše, přivyklé mystické poesii a gregoriánským zpěvům musily bolestně zakoušeti při hrubých výsměšků rozvášněných davů. Rozešli se do svých bývalých domovův a ku příbuzným, a když r. 1437 poměry se zas uklidnily, vrátila se kněžna abatýše, však jen se třemi sestrami do kláštera.

Řeholní obec zase pomalu se zrestaurovala přízni králův českých, jmenovitě Jagailovských a Habsburských. Zvláště Ferdinand I., Rudolf II., Matyáš a Ferdinand II. osvědčili se jako

příznivci svatojiřského opatství. V době barokní pak dožil se klášter nové stkvělé periody vnitřního i vnějšího rozvoje, až r. 1782 zpusťošila tuto krásnou štěpnici benediktinského života prudká vichřice josefinské saekularisace. Část starého kláštera je teď kasárnou.

Z bývalých knižních i jiných sbírek klášterských mnoho zaniklo a propadlo zkáze. Rukopisná historie kláštera však se zachovala na pražské univ. bibliothece sign. XVI. B. 2. Kdyby někdo aspoň výňatky z ní uveřejňoval v našich časopisech, vykonal by dílo dobré.

S radostnými pocity sledoval každý věrný Čech opravu chrámu Svatojiřského, prováděnou v poslední době. Já bych si ze srdce přál, a se mnou jistě též mnozí jiní, aby oprava kostela byla začátkem úplné restaurace starobylého opatství.

V nepřehledném množství dnů budoucích vidím jeden zvláště krásný a slavný den. Ze Smíchovského benediktinského opatství svatého Gabriela ubírá se slavný průvod ke svatému Jiří na hrad Pražský. Slavně zvoní zvony po celé Praze a nejradostněji na věžích Svatojiřských. Vítají nové příchozí do posvátných zdí. Vlašťovičky na římsách bezstarostně a vesele švitoří Jesu Krist, Jesu Krist, a osamělý pavouček filosof někde v břečtanu anebo révoní na zdi rozjímá o všem tom, co mu vypravovaly staré omšelé zdi o sestřách a abatyších, jež korunovaly českou královnu.

Kéz brzy by přišel ten radostný den, kdy bude lze říci, že klášter svatého Jiří zase je obydlen, že hrob svaté Ludmily již není opuštěn, že tisícileté basilice neschází ani věčná lampa, ani matutinum, ani nešpory.

A. N.

ZDE DOBRÉ VYUČOVÁNÍ.

Ze sanskrtu přeložil a sloky ¹⁾ štěpnými rýmy opatřil Václav Horák.

30. **Ani Daivo**¹⁾ nevyhne se — **námaze!** to **dobře uvaž!**
Olejnátý sezam nedá — **oleje** ti bez **námahy**.
Neďbej tedy řeči **lenivých**, **neschopných lidí**.

Jinak:

31. **Snaživému muži** + **Ivu**²⁾ — **Laksmí**³⁾ **chodí v ústrety**.
»Mocné Daivo přeje mu!« — **praví muži darební**.
32. **Jako nemůžeme jeti** -- na voze o kole **jednom**,
tak i Daivo nezdaří se — **člověk-li se nepřičiní**.

A tak:

33. **Kolebkou dnešního Daiva** — **dřívější jsou skutky: Karma**.
Proto nyní dobrá Karma — **konej pro zrození příští**.
34. **Dělník, vezma hroudu hlíny** — **všeliká z ní hněte díla**.
Právě tak i člověk kuje — **na svých činech, na svých Karmech**.

A jinak:

35. **Před sebou-li Daivo vidí** -- **poklad maně nálezený** --
nezvedne jej nikdy samo; -- **čeká, až jej zvedne člověk**.
36. **Námahou se daří dílo**, -- **nikoliv však planým přáním**.
Lev-li spí, tu nepoletí -- **v jeho tlamu lehké laňky**.
37. **Mějte péči o vzdělání** -- **má-li syn váš býti cnostným**
Učeným přec nevychází -- **nikdo z lůna mateřského**.

A tak:

38. **Rodiče jsou nepřátely**, -- **syna, jehož nevzdělali**.
U dvora jest ničím, jako jeřáb mezi labutěmi.
39. **Sličným mládím okrášlení** -- **lidé z rodu vznešeného**

¹⁾ Dle názoru indického dal Stvořitel každému rozumnému tvorů: bohum (my bychom řekli andělům, poněvadž **deva** je vlastně **nebešfan** a **kníže**) lidem svobodnou vůli a možnost konati dobro. Skutky bývají ovšem mnohdy dobré (dobří andělé, ctnostní lidé), mnohdy zlé (padlí andělé, hříšníci). - Skutek takový - buď si on dobrý, buď si zlý, nazývají karman (mn. č. karmáni), tedy česky: karino (mn. č. karma) - Když se člověk znovu zrodí, postaví ho Všemohoucí do poměrů, jak je sobě svými karmy v dřívějším životě připravil. Tyto poměry nazývají se Daivem. (Daivo jest jako karmo středního rodu, skrt. daivam, mn. č. daiváni). Každý člověk má se snažiti, aby dle možnosti ctnostně žil i dobrými skutky sobě dobré Daivo pro příští život připravil. - Spisovatel odmítá tedy rozhodně **kismet** mohamedánů, jimž je řečeno: tak je určeno osudem; dělej -- nedělej, tak se stane. Odtud tupost mohamedánů a duševní čilost brahmanů.

²⁾ Statečný, silný muž sluje: muž + tigr, muž + býk, muž + lev. - Srv. Hengist a Horsa (Hřebeč a Oř) vedli Anglosasy do Anglie; chrabrá vůdce sedmíhradských Bulharů, který padl v púte s Maďary, slul Zerebec. - Tyr neb Tur (divoký býk) neb Stry, vůdce Neklanův, padší na Turském poli. Buj-Tur vůdce Rusů v Igoru a j.)

³⁾ Laksmí -- bohyň štěstí.

- bez lesku jsou bez vzdělání — jako bez peří papoušci.
40. U dvora se leskne hlupec — je-li lazně ošacený:
potuď se tam leskne hlupec — pokuď neotevře huby.

— To uváživ, povolal radža ku svému dvoru učené muže i pravil jim: Slyšte, muži učení! — Který mezi vámi by mohl převzítí vyučování mých dítek, aby je obrodil. Neboť, nemajíce vyučování, přicházejí často na scestí.

Neboť:

41. Lesk skla smaragdem se třpytí — přimísí-li se mu zlata,
a hlupák se stává lepším — obcuje-li s ctnými lidmi.
42. Bafo,¹⁴⁾ ty se sprostým staneš bytuješ-li se sprostými;
jak jsi, zůstaneš s rovnými — mezi vzdělanci se vzděláš.

Tu se zvedl Višňušarman, velký učenec. Ten znal nauku o životní moudrosti tak dobře, jako Brhaspati (učitel bohů a sám bůh). — I pravil řka: Králi, já vyučím tyto prince vznešeného rodu.

Říká se sice:

43. Plody dává každá práce — jen ne na nepravém místě.
Nikdy jeřáb papouškovaf — nebude, marná s ním práce.

Oproti tomu:

44. Nerodí se v tomto rodě — radžo, dítky bez nadání:
kutné hory¹⁵⁾ na rubíny — nedávají horský krystal.

V průběhu šesti měsíců vyučím tvé dítky dokonale životní moudrosti.

Radža zdvořile odpověděl:

45. I červ ze stvolu květiny vyleze na čelo čestných;
kámen, křesán zdoľnou rukou dává sochu božské krásy.

Nezapomeňme:

46. Leskem obláčí se všecko u lepé Udayagiri,¹⁶⁾

¹⁴⁾ Bafo milý příteli, milý brachu (jako skr. táta na tomto místě) slýchati velmi často na východní Moravě. — I příjmení Bafo je známé; bafovky jest obuv, vyrobená Zlínským Bafou. — Slovo toto, vyskytující se již v Záboji, básni z doby pohanské, ač přepis, který nám ji zachoval, byl shotoven teprv okolo 1300 na východě Moravy, je starodávne.

¹⁵⁾ Kutné hory, kde se kutá čili doluje. V této sloce pochlebujie Višňušarman radžovi, řka, že v jeho rodě nemohou býti dítky bez nadání. — Dobrotivý a moudrý radža ve sloce 45. a následující uvádí tento posudek na pravou míru.

¹⁶⁾ Staří Indové představovali si zemi jako ohromnou plochu, drženu hlavami čtyř světových slonů (srv. Atlas). — Slonové stáli na půdě podsvětí. Z podsvětí vyšinulo se slunce na vybájenou horu V y č h o d u (udaya — východ, giri — hora), tak že všechno v okolí se obláčelo leskem. Odtuď vyhouplo se do nadsvětí a putovalo po obloze nebeské.

a muž, nemající varny¹⁷⁾ -- leskne se na blízku velkých,
47. Cnosti u cnostných jsou cnostmi; ve hříchy, — na pokrytce
narazíce, zvrhnou se.¹⁸⁾
Vody pramenité sladké bývají, — u moře však více pít se
nedají.

»Odevzdává ve Vaše ruce, pane, své syny, propůjčují Vám
moc nad nimi. — Jsem jist, že je vyučíte co nejlépe«. — Po
těchto a jiných slovech plných úcty, propustil radža učence. —
Tento pak vedl prince na plochu střechu paláce. — Když se zde
pohodlně posadili, vece Višňušarman:

48. Čacký člověk čas si krátí — vědou aneb čtením básní:
hloupý hýřením neb spaním — aneb hlučným hašteřením.

»Počínám vyučování tím, že vám budu vypravovati bajku o
želvě, vráně atd.« -- Princové zvolali: »Aryo,¹⁹⁾ vypravuj.« --
»Slyšte, tedy. -- Začnu první knihou o získání přátel.«

(Konec Úvodu.)

¹⁷⁾ Varna masc. kasta. V Indii byly čtyry varny: kněží, vojini, ob-
chodníci a rolníci, sluhové. Tito se třídili na velký počet podružných varnů:
Čandalové, bezmajetní nomádové (naši cikáni), kteří jedl všechno, co se jísti
dá svině, padliny, ano i krávy! jsou nejnižším varnem, kterým každý
opovrhuje. Piže stál ještě člověk bez varny. Ušlechtilý radža si však váží
i takového člověka, jen je-li cnostným.

¹⁸⁾ Ku př. stálosť v pýchu, pokora v podlizavosť, šetrnosť v lakomství,
dobročinnosť v marnotratnosť, nábožnosť v hnusné farizejství, t. j. klamání
Boha i lidí a j. v.

¹⁹⁾ Arya ušlechtilý, ctihodný. Mnozi myslí, že od toho slova je odvozeno
Arii čili Arejci. Jiní pak, majíce na mysli země Aria a Eran na východě a
zelený Erin (Irsko) na západě, praví, že tím slovem se označuje lid pěstující
orbu (oráči) -- kdežto Turan (turaga -- kůň) jest pustá země, nehodící se
k orbě a proto obývaná kočovníky. Naše krátké tvary mě, tě, se (dříve se)
a mi, ti, si jsou prastaré. Již skrt má vedle plných forem krátké: ma, ta,
sua (sva) -- me, te, sue. -- A naše přece, zas čili zase vzniklo z: před se,
za se (= za sebe), -- On přišel zas = on přišel za se (po svých stopách zpět).

Tím jest vyloženo v Jaroslavu: Tataři utkali. Na ranu se obrátili a hnall
po sobě křesfany (po své stopě zpět). Staré je afsi, bufsi, tedy i si. Správné
je tedy: zadrieše si ostré trnie v RK.

Vzor českého sedláka. Jindřich Skopec podjal se velmi záslužné práce. V »Dědictví sv. Jana Nepomuckého« vyvádá »Paměti Františka J. Vaváka, souseda a rychtáře Milčického (u Poděbrad) z let 1770—1816.« Dnes je ta kniha zvláště časová, z několika důvodů: Líčí dobu před sto lety, obdobnou časům našim. Je to kniha sedláka katolického a odpovídá na moderní hesla agrárníků. A konečně vychází dílo to v době, kdy kritika velebí Jiráskův román »Temno«, který hraje v době Vavákovi blízké. Tu možno poučit se o době od inteligentního rolníka současníka. Nevím, zda v době naší žije český sedlák takové intelligence, aby při pilné práci na statku a v obci dovedl ještě psát tak všestrannou kroniku své doby. Vavák připomíná svým náboženským zájmem Tómu ze Štítného, svým veršováním Dalemile, svým slohem Komenského a vyniká nad ně svou prostotou muže z lidu. Právem nutno jej nazvat jedním z buditelů národa. Je rozhodným katolíkem a polemizuje častěji se sektáři, ale je při tom rozhodným Čechem a neostýchá se obrátit se na samého krále Leopolda II. před korunováním vlasteneckou apostrofou (r. 1791!):

Doufej, ty šťastná Čechle...

Drahou přístroj svou Korunu
pro Lva, Ženicha tvého...

Rci mu potom vlastním hlasem,
by svrhl to břímě těžké,

kteřé snášíš dlouhým časem,
že jsi zbaven řeči české.
Ukaž škody, představ bídu,
ať Svou pomocí přispíš,
jaká těžkost všeho lidu,
když se po česku neslyší.
Hle, mnoho i samých Čechů
napočítáš všady zhusta,
že tvou Řeč mají v posměchu,
položíš jim prst na ústa. Atd.

Vavák poznamenal: »Takových tištěných listů mnoho tisíc po české i moravské zemi roznešeno jest, ano i do Uher mezi Slováky, neb oni nyní všeliké tištěné písmo i noviny z Prahy berou.«

Sám Dobrovský předkládal králi zpěv Vavákův s jinými spisy. Vavák zaznamenává pilně počasí a zkušenosti hospodářské, při tom hned zajímavé příklady románové a historické, sbírá starožitnosti a rozpisuje se o starořímských mincích, nabádá své syny k podobné činnosti, sleduje pilně korunovací českého krále a zaznamenává, že při tom vypuštěn balon nad Prahou, utváří si hned dle potřeby slova; »Větrník (vzduchoplavec) Blanchard v jisté připravené kouli vysoko do povětří se vznášel«, cítil lítělost českého slova František a píše se »Franěk«, a vůbec je radost sledovat, jak se v něm mísí hluboká intelligence a vzdělanost se selskou naivností. Jak rozmarně klasicky vypravuje na př. epizodu o »našem nejdůstojnějším

pantátu arcibiskupovi« pražském An-toni Petrovi, jenž přes vysoký věk a »otevřen život« nechtěl korunování krále přepustit arcibiskupovi olomuc-kému, jenž dojel do Prahy s 20 čtyř-spréžnými vozy zavazadel!

Vavák je život, kdežto Jirásek et corsortes jsou konstrukce tendenční. Vavák je důkazem, že katolictví ducha českého nechromilo a nezatemnilo. Pamětem Vavákovým měly by věno-vat častou pozornost katolické listy rolnické, a o Vavákoví, rolníku buďiteli, měl by se zpracovat článek do číta-nek lidových a školních.

Na konci r. 1791 zaznamenává svou filosofii, konservativní a zdravou filo-sofii českého sedláka, k níž se nyní i různí bouřliváčkové kajicně vracejí :

»Tuším my sedláci abychom jen zů-stali při starém: My máme naše pole stará, ba právě stará, mějme taky starou víru. Na ta pole nám svítí sta-ré slunce, starý měsíc, -- nechťiž náš rozum osvěcuje staré umění starých otců a staré církve! Jestliže prve svět byl lepší a na všecko jadrnější, než-li jest nyní, takový i to mudrcství nebylo ničemné -- jak by bylo, poněvadž i to nynější od starého plyne a původ svůj má?« - »Tohle prý je jezuitský štrých: »Stará víra, staré víno, staré mince«, - ale však přece posavad přes to není. Mnoho jest těch, jenž mají rádi staré víno a starou minci, ale nerádi při tom mají starou víru. Všichni pak nejradší máme starého Pána Boha, mějme pak taky rádi starou víru.«

Vavák nepomýšlel asi na uveřejnění svých pamětí, psal jen jakoby rodinnou kroniku, neboť na jednom místě praví : »Mé milé děti, když já budu v hrobě, potěšíte se tím ve všelijaké době.«

A tato intimnost právě dodává zá-znamům jeho většího půvabu. Roz-

hodně jest to čtení jadrnější a pravdi-vější než Jiráskovo »Temno«. Když člověk čte rozumy starého českého pís-máka a muže činu, zamyslí se a řekne tiše : Dříměj sladce, zlaté české srdce, jakých nemnoho !

Středisko katolíků v Praze. »Čes-ký Západ« přinesl 17. června 1915 následující úvodník : »Uskutečněný sen? Náš Lutínov měl 29. února 1914 zvláštní sen Zdálo se mu, že toho dne svítili v Praze monumentální sídlo katolické kultury — Danteum. V místnostech jeho jest katolické di-vaadlo, museum, výstavní sál, před-náškový sál, spolkové sítě, katolická knihovna, čítárna, galerie pro získaná díla katolických umělců atd. Dílo to bylo uskutečněno za pomoci opata Zavorala, opata Albána a probošta Buriána, kteří získali pro myšlenku tu českou hierarchii a šlechtu. Řízení ústavu a práce v něm chopili se před-ní literáti katolíci. Pracovní program jejich jest veliký: V neděli nábožen-ská hra, před polednem dětský dý-chánek, odpoledne theologická před-náška, v pondělí sociální přednáška, v úterý literární přednáška, ve středu přírodovědecká přednáška s obrazy, ve čtvrtek přednáška o katol. uměl-cích, v pátek recitační večer, v sobotu duchovní koncert. Tak stalo se Dan-teum hotovou věcí — v Lutínovově fan-tasii . . .

V srdci Prahy stojí krásný, staro-bylý palác s ovzduším aristokratické povýšenosti — palác knížete Schwar-zenberka ve Spálené ulici. Ještě před časem ozýval se v prostorách jeho ruch šlechtického dvora, šumění hed-vábných vleček, veselé laškování kní-žecího panstva, spěch služebnictva . . Dnes z toho všeho zůstal jen tichý jakýs stesk, který rozložil svá smutná

křídla na šlechtický portál paláce, jeho vysoké komnaty, vzdušné chodby, nádherné sály, kamenný dvůr . . . Noví lidé a nový život ovládl starý palác Schwarzenberkův. Do domu nastěhovalo se vedení katolického lidu českého s celým svým aparátem hospodářským, sociálním a kulturním . . .

V přízemních místnostech založil své království šotek knihtiskařský. Až do pozdních hodin nočních ozývá se tu ruch tiskárny. Velké a těžké stroje tiskařské hučí svou jednotvárnou píseň, sázecí stroje s třískotem stavějí písmenku vedle písmenky, malé stroje s klepotem vykonávají svou práci . . . V prvním poschodí jsou hospodářské instituce katolického lidu. Řada hlav sklání se nad psacími stolky a psacími stroji . . .

Požehnána buď jejich práce! Tito lidé zde jsou pravými pracovníky ve straně. Oni jedině mohou přivést stranu v rozkvět a trvalý rozmach. Jejich tichá práce nalezne teprve v budoucnosti své ocenění . . .

A po těžkých kobercích vstupujeme do poschodí druhého. Zde má svou říši královna věd — theologie. S úctou vstupujeme do jejich komnat a nasloucháme rozniceným slovům, jimiž učitelé zasvěcují mladé adepty theologické vědy do říše Pravdy, Dobry a Krásy . . . Fakulta theologická.

Hle, obrysy Lutinova Dantea! Katolický učenec podává si v něm ruce s katolickým umělcem, politikem, národohospodářem, literátem . . .

Mnoho ještě schází k uskutečnění Lutinova snu, ale ve Schwarzenberkově paláci pomalu vystupují z mlh budoucnosti obrysy katolického Dantea českého . . . Věřím, pevně věřím, že náš dům ve Spálené ulci bude sídlem katolické kultury. Mladí naši

katoličtí literáti, učenci a umělci nalezi v něm již svůj útulek a krystalizační bod. Přestane ustavičné stavění větrných hradů, plánů, návrhů. Cítíme již v sobě tolik sil a schopností, že, jakmile přestane působiti tlak dnešních poměrů, uskutečníme, po čem jsme po léta toužili a co jen malichernost lidská kazila.

Chcete toho záruku? V těchto dnech vyšla drobounká, hezká knížečka delikátní úpravy z tiskárny našeho Dantea. Jest reprezentantem nejen typografické vypěstlosti naší tiskárny za řízení výborného ředitele Březiny, nýbrž i ukázkou čilého literárního ruchu, který se ve Schwarzenberkově paláci rozvinul. 20 předních našich spisovatelů do literárního almanachu toho uložilo své výborné práce. Jmenujeme na př.: dra J. Dolenského: Starodávní regule a předpovídání čili pranostika, básníka Heyduka: Modlitba Čechů ve válce, dvor rady dra J. Kalouska: Heslo, univ. prof. dra Korďače: Původ a vznik božské ideje, X. Dvořáka: Modlitby básnikovy, R. Březiny: O starobylém původu a významu Československé tiskárny, dra J. Wolfa: Pražští nakladatelé, knihkupci a tiskárny r. 1829, Vil. Bitnara: P. Frant Doucha. K. Dostála-Lutinova Velké znamení, B. Staška: Ideový vývoj moderní české literatury katolické, Jana Orala: Z písní sedlákovy syna, dra Č. Zlábrta: Dosud neznámé, nově objevené kalendáře staročeské, Fr. Odvalla: Básně, c. k. vl. rady Flaly: Kult světců na mincích staročeských, básníka J. Červenky: Lyrický cyklus z rukopisné pozůstalosti, dra Šebesty: Popis obyvatelstva atd. Řada mladších literátů nemohla být již do almanachu pojata. Stane se tak v almanachu příštím, který bude zá-

roveň ročenkou a reprezentantem literárních snah mladších našich katolických spisovatelů. Větší práce jejich budeme ukládati do nově založené knihovny »Forum«, jež bude asi svou úpravou, obsahem i niveau státi na výši Ottovy Světové knihovny. První číslo vyjde v nejbližších dnech a přinese práci mladého našeho národohospodářského pracovníka JUDr. Noska. Co jiného se chystá ve Schwarzenberkově paláci, o tom dozví se naši přátelé, až věci formálně budou úplně ukončeny a hotovy.

V něčem však se sen Dostálův nevyplnil! Nové Danteum mělo býti uskutečněno pomocí hierarchických a aristokratických kruhů. Ve skutečnosti však stalo se, že středisko naší hospodářské, literární, umělecké a vědecké práce nepostavila ani hierarchie, ani aristokracie, nýbrž chudý, domkařský a rolnický lid, zorganizovaný v našem Hospodářském Svazu. Ten koupil Schwarzenberkův palác a dal nám tak sídlo ku pěstování katolické kultury. Není třeba ani připomínati a na srdce klásti všem, kteří cítí se povoláni ku práci na poli katolické kultury, ať ve směru kterémkoliv, by z vděčnosti a uznalosti k tomu chudému lidu domkařskému přinesli svou hřivnu k nám, spojili se s námi a s námi pracovali na díle velkého českého Dantea.

Dr. H.

Z literatury a umění. V »Hlídce« otiskuje Eman. Masák studii: »Náboženský vývoj Z. Krasliňského.« — Krasliňski žádal pokřesťanění i politiky: »Což jsou oltáře Boží toliko pod klenbou katedrál? Všude: i ve sněmovně i v soudní sni, v kruzích voličův i zvolených, v sídelním městě i na obyčejném náměstí, v dílně řemeslnické i na burse, v každém umění, v každé

vědě musí býti Pán uznán, uctěn a uskutečněn — musí býti a bude! (II., 484). — Václav Kubíček tamtéž pokračuje v důkladných »Dějínách města Loštice«. — Jan Tenora píše o Účasti kardinála Dietrichštejna za boje mezi arciknížetem Matyášem a Rudolfem II. r. 1608; Boh. Kyselý o novější theosofii; Dr. K. Hubík o prvním pronásledování křesťanů. — Lidový měsíčník: Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda vydává v Kroměříži Dr. C. Stojan a Ad. Jašek) na str. 83. přináší článek: Posvátné malířství byzantinsko-ruské. Dle M. Czermiňského »Na gorze Atliosu«. — V Praze na staroměstském nám. byl tiše odhalen Šalounův pomník doby husitské. Sdružení morav. výt. umělců pořádá loterii originálů ve prospěch válečné péče. — Před rokem započato bylo s opravou gotického chrámu sv. Bartoloměje v Plzni a za 2 roky má býti dokončena. Provádí ji architekt Hilbert s asistentem Margoldem. Kamenickou práci dělá mistr Chudoba z Hofic. Na jižní straně presbytáře vybouráno staré okno. Osvětlením získá socha »plzeňské Madonny«. Sternberská kaple vynikne v nové kráse. Mladý lyrický básník švédský Ossian Nilsson vydal roku 1913 plamenný román: »Les barbarů«, v němž bouří proti stoupencům Marxovým jako největším nepřátelům kultury: Oni nenávidí náboženství, poněvadž dav je novým bohem. »Váš duch je fanaticismus, vaše cesty bojkot, váš sen o budoucnosti vězením, v němž sami jako dozorcové vězňů obcházíte.« Sven Hedin napsal knize souhlasnou předmluvu.

Artuš Drtil. Tento enfante terrible kol roku 1900 strašně sebou zmítal a třepotal v moravské pokrokové veřejnosti. (Nar. 1885 u Úsova, jako sextán

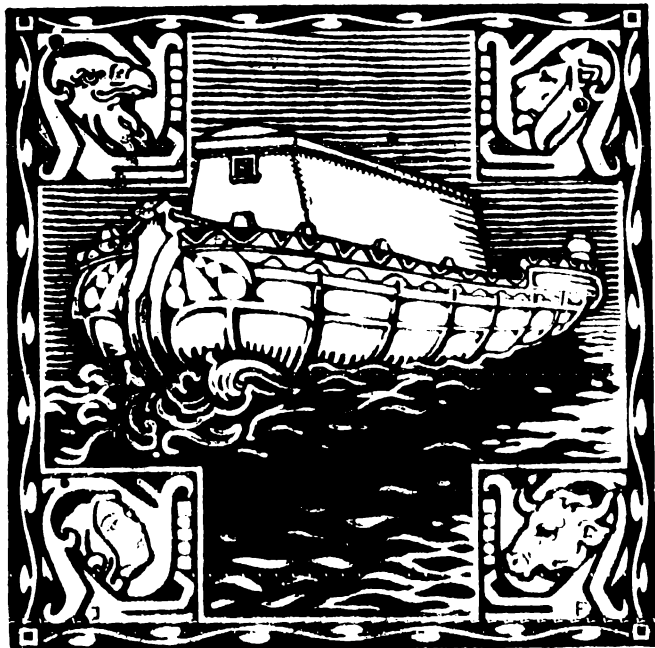
zábřežský už se vrhl na žurnalistiku, dělal fanatického průkopníka Macharoví, modernismu a pokroku (v »Pozoru a j.), útočil na katol. modernu, zemřel v Praze v nemocnici 10. dubna 1910). Dr. Miloslav Hýsek v Mor.-Sl. Revui (X. 2.) oceňuje jeho duševní potenci takto: »Artauš Drtil, stržten přílišnou vírou ve své síly, přecenil je; v době, kdy bylo třeba ještě mnoho a mnoho soustavně se učit, byl již nucen vydávat plody, které nemohly být než nezralé.« Články jeho za měsíc už pozbyly významu, neboť vyplynuly pouze z potřeby chvíle, byly vyvolány okamžitou nelibostí a nezrodily se z hlubšího přemýšlení a palčivých bolestí. Proto Drtil tak často si pomáhal citáty. — — Drtil přijímal s nadšením vše, co se hlásalo ve jménu pokroku — ale sám nedovedl obohatit tento nový život o žádný tón, o žádnou hloubku, o žádnou krásu. — Ve Výboru (jeho spisů, vydal Dr. F. Šelepka) jsou dva nekrology moravských autorů, Jos. Merhauta a Josefa Uhra; je opravdu nesnadno představit si studie prázdnější a nesprávnější. — Drtilovi scházelo širší rozhled, scházelo mu hlubší vzdělání, scházela mu umělecká kultura. — To jest bilance bouřliváčka z úst pokrokového liter. historika. Této posmrtné popravě měly by si všimnout různí také kritikové.

Fr. hr. Tarouca Fr. Sušilovi. V družině Sušilově byl svěraznou hlavou kněz hr. Fr. Silva-Tarouca, jenž pocházel z Čech u Prostějova, ze zámku, v němž bydlel a maloval mistr Josef Manes. Odtud Tarouca měl velký smysl pro výtvarné umění a jeho vlivem obstaralo si Dědictví Cyr. Met. diplom v pravdě umělecký od Manesa a pod. Tarouca vydal se v letech šedesátých jako plní kněz na studijní cestu do

Italie, z níž dopisoval Sušilovi, Wurmovi a j. »Hlídko« uveřejňuje právě dopisy z Florencie (r. 1865). Tarouca chystal cestopis, ale scházela mu terminologie česká pro výtvarné umění, jakou Němcům poskytla Sulzerova Theorie der schönen Künste, na kterou se odvolává Goethe ve své Italienische Reise. Zajímavý je passus Taroucův: »Pan Göthe se podívá s velikým oblibením na zříceniny chrámu Venuše v Assisi, ale chodí mimo chrámu sv. Františka, on nechce o tém Machwerk des finsteren Mittelalters nic vědět. Bylo to v roku 1786. Kdyby pan Göthe udělal tu cestu nyní, a někdo by o této budově tak soudil jako on sám těchdáž, by ho jistě měl za největšího barbára, a to vším právem, neb stavba a malba jest při té budově výtečná, a patří k nejdůležitějším na světě.« (Středověké umění v Itálii odhalili Němci romantikové (nazaréni) Schnorr, Cornelius, Koch, Führich, Velt, Schadow, Overbeck atd.) — V tomtéž dopise píše Tarouca: »Glagolizu dosti dobře znám. Mám s tím něco za lubem, ale nevím, jestli se to podaří.« —

Neuvěřitelné! »Hlídko« sděluje: »V Učitelských novinách pražských píše jakýsi p. Doležal k písni »Hospodine, pomiluj ny« a Čelakovského »Buď vůle tvá«, o jejich »monotheistickém, křesfanském stanovisku« ve škole, že takové literární plody »mají jen a jen cenu literárně historickou; jinak jsou pro moderního člověka bezcenné, poněvadž světový názor, na němž jsou zbudovány, je dnešnímu člověku nepochopitelný, cizí, nepřijatelný. To nutno dnes říci bez obalu, hlasitě. Škola, která se bude piplat s přežitky starých kultur, moderních lidí nevychová.« — Je to sice hloupé, ale systém v tom je — dodává »Hlídko«

Fiskem Václava Horáka v Prostějově. — Za redakci odpovídá Vilém Vysloužil.

ARCHIV

Vydání
KAREL DOSTÁL LUTINOV
Prostějove I. one katolíky měsíce.

OBSAH: Čís. 8. Boží chrány. - František Doležal: Děkujeme Josef Hanák Husova 2. V červenci 1915. - Gab. Rosta: Ten to slovoil! - Světelný důkaz o pravosti Rukopisu Zelenohorského. - Pile V. Horák: František Dohnal: Poslední vzkaz. - Okna: Kazimierz Przerwa-Tetmajer. - Poesie: K. Cervinka: Vysušený močál. - Šlechtický titul biskupů. - Německý historik Karel Lamprecht zemřel. - Spisovatel P. Rudolf Linhart zemřel. - Hruškové: Armeje Brüder. Dějiny a bibliografie. - Doslovný překlad. Jan Rokyta: Jadránské dojmy. - Za Rudolfa Linhartem. - In memoriam.

ROČNÍK III.

SRPEN 1915.

ČÍSLO 8.

POZVÁNÍ K PŘEDPLACENÍ.

● **ARCHA** vychází 1. dne každého měsíce. Předplácí se na rok 6 K, na půl roku 3 K, jednotlivá čísla 60 hal.

STUDENTI při hromadném odbírání (aspoň 10 ex.) předplácejí na rok 4 K. Adresa: Revue **Archa**, Prostějov. — Platí se složenkami Nového Života neb Archy (číslo konta 17.942).

Předplatné a insertné splatno a zálohovatelné v Prostějově.

Platíte šekem, rače laskavě ku Svému jménu poznačit, zač platíte: **AIII** (Archa ročník III.)

CM (obraz sv. Cyrila a Methoda),

O (Osudy)

Euch. (Eucharistie.) Atd.

Připíše též číslo, které je na obalu!

LISTÁRNA.

Příští dvojčíslo Archy vyjde až 1. října. — V krátce počne v Arše vycházet povídka „**Kanovník**“ od předního romanopisce katolického. — Pp. odběratele, kteří dosud nevyrovnali předplatného, uctivě o to prosíme, abychom mohli dostát svým povinnostem. Tisk i papír je zdražen. — Růžé Dominikánská nazvala „Archu“ nejkrásnějším katolickým časopisem. — Ziskávejte laskavě Arše nových odběratel.

O Rukopise Zelenohorském písním 6. srpna 1915 dp. Ant. Benda, katech. měšť. škol, Praha VII. 354. Skalecká 11: „Měl jsem příležitost přehlížeti skleněné diapositivu a fotografie Libušina soudu. Obrázky vytyčené p. školním radou V. Horákem tam skutečně jsou a každý omyl jest absolutně vyloučen.“

Z Ameriky z Tish Mills, Wisconsin, obdrželi jsme dopis ze dne 14. června 1915: „Posílám tuto 3 dollary na „Archu“ v registrovaném psaní, snad to dojde. (Obdrželi jsme 15 K a vzdáváme díky za příkladný účinný zájem. Red.) Můj dřívější list byl opravdu trpký ze zlosti nad špatným podpořem české katolické literatury tam v starém domově. My zde máme hodně co dělat s našimi listy. Kdyby klérus v Čechách lépe sobě vážil listů jako je Archa, jako byly České Květy, jinak by to vyhlíželo. Nebylo by té nuzoty. Přejí Vám mnoho zdaru od Pána Boha. Váš

Red. *Vojt. Cipín.*

(Jaká pak nuzota? Jeden zbožný hodnostář má v bankách už milion. Casopisů neodbírá a neplatí. R.)

PUBLIKACE.

NAKLADATEL J. OTTO, PRAHA.

Fr. Tichý: Adolf Heyduk a jeho dílo. K 1'20. — Kytice z lyriky Ad. Heyduka. 40 h. — V. Martinek: Hus a husitství v české poesii. 60 h.

BENEDIKTINSKÁ TISKÁRNA V BRNĚ. Myšlenky a rady vzdělaným jinochům od P. Adolfa v. Dosse. Pfl. Dr. Tomáš Korec K 1'50. — Knihovna našeho lidu: V potu tváře. Dělnické obrázky Al. Dostála.

ČESKOSLOVANSKÁ AKCIOVÁ TISKÁRNA V PRAZE (Spálená 15). Almanach 1915. Vybrané práce ve vkusné úpravě. Zvláště cenný je článek o vývoji moderní katol. literatury od B. Staška. Množství starobylých rytin. 160 stran v elegantní vazbě K 3'—. Doporučujeme vřele a gratulujeme tiskárně k řízení řed. Březiny. — Prof. Dr. Jos. Kalousek: O potřebě prohloubiti vědomosti o Husovi a jeho době. Brožura tato zasluží hojného rozšíření.

KATOLICKÉ REVUE:

Eva. Red. Lad. Zamykal v Olomouci. — Hlídka. Red. Dr. P. Vychodil v Brně. — Vlast. Red. Al. Dostál v Praze. — Ve službách královny. Věstník Mar. Družin. Red. P. Fr. Žák v Praze. (Mívá pěkné ilustrace).

Z LITERATURY HUSITSKÉ.

Jan Rokyta (Ad. Černý) vydal u Fr. Hovorky: Zpěvník o Janu Husovi. Jest to 1. díl čtivějšího životního protikatol. církví. Slovo pravda opakuje se stokrát, ale není jí v tendenčním pádě. — Klím. Čermák v Čáslavi vydal r. 1912: Listy Jana Žižky z Trocnova a jeho vojenský řád. — Spisek velmi poučný. — Rovněž doporučení zasluhuje kritická studie Vl. Kybala: Arnošt Denis a Bílá Hora. Vydal Jos. Pecl v Praze. K 2'—. Protestantský stranický je dílko: Stan. Klíma: Husova knížka pro české děti. (70 h.). — Stejným duchem se nese Martinkův výběr: Hus a husitství v české poesii.

DĚLNICKÉ KNIHKUPECTVÍ, PRAHA II.

V. V. Veresajev: Zápisky z ruskojaponské války. 80 h.

K. ARCIB. S. GYMNASIUM V KROMĚŘÍŽI. Výroční zpráva za r. 1914/15.

BOJ O CHRÁMY VE FRANCII.

DOKONČUJE JOSEF HANÁK.

OBDIVUJÍ SE SÍLE FORMACE, JÍŽ SE PODDÁVAJÍ. CO právě tajemným způsobem vychází z jejich bytosti, ujasňuje jim mladý abbé v krátké, jímavé promluvě, končíci slovy:

„Voláme hlasitě, dle Bayarda, dle Duguesclina, dle Joanny d'Arc: «Ať žije Kristus!» Pod kterou krásnější ochranu lze postavit mladého Francouze? V těch vznešených postavách, jež jsou jim dány za vzor, v důrazu této promluvy slavnostní tají se výsledek širších a rozsáhlejších zkušeností, než jsou zkušenosti jednotlivce. Jest to ovoce dlouhé, společné úvahy. Naučit pochopiti a opakovati to děti, umístiti to do jejich srdcí ještě něžných na vždy, znamená zabezpečiti naši nesmrtelnost. Církev budíc u těch malých komunikantů tento stav vzrušení tiskne do jejich srdcí naše francouzské pravdy lépe, než by učinila jakákoliv pedagogie. Jedná se o to, by se duše probudila co nejdříve; jedná se o to ji povznésti, ji sytiti, ji připoutat k světu heroickému. Nejmenší jsou způsobilejší než starší, při jati toto dobrodiní, ač nemají ještě plného poznání, poněvadž affekty srdce a údivy obraznosti předcházejí dokonalému rozvíti intelligence. Není to rozum, jenž nám skýtá mravní směr, ale jest to cit.

Starý Kant nedošel ke svému kategorickému imperativu svou geniální dialectikou; týž jest jen nábožným naučením, které mu říkala jeho matka, když byl dítkem. Naše svědomí muze nám zjevuje, především to, co přijalo v útlém mládí, ve věku, kdy naše okolí určuje sklon prvním touhám srdce. Třeba vložit do mladé paměti vzpomínky, ony vzpomínky dětství, jež jsou vždy velmi milé a na něž se připnou a jimi se zpřijemní tisíce okamžiků našeho tvrdého života. Laskání matky, krásná procházka, hodiny kouzla radostného vyprávění působí na všechn život. Předě mnou v tomto ohromném výjevu církev přichází řídit a upevňovat u těch malých mohutnost uctívání toho, co nesmí zemříti nikdy.

Viděl jsem, jak smrt napadá nejpomnějnější části budovy, ale — přísáhám — duše její trvá. Zde jest jisté místo, kde člověk přijímá, si tvoří pojem své bytosti, jenž jej nutí, povznáseti se nad sama sebe. Zde dědí generace nauky i vzory velké civilizace, zde nalézají cnosti a pak projevy toho, o co nesmí býti sporu. Zde jednotlivec cítí probouzeti se v sobě hluboké stránky, k nimž jinak nic nehovoří tak maně. Když jeden chvalo zpěv se vznáší u oltáře, druhý zpěv buď se v našem srdci.

Výjev, jenž se právě odehrává před mými zraky, mně dává odpověď na otázku, kterou jsem si často kladl: »Vznešené chrámy Francie, co zamýšlíte učiniti? Ve svém nebezpečí, uprostřed tolik nízkosti, ignorance, zášti, když nepřítel lámaje naše úsilí žene útokem na vaše zdi, jaké zbraně uchováváte?«

Stará kathedrála mně odpovídá: »Vychovám malé děti!«

V následující části své obrany chrámů hájí je jako výtvar francouzského genia, jako podstatnou a nenahraditelnou ozdobu francouzského kraje, jehož půvaby doveďte tak jemně kresliti, jehož každý potůček, každý pahrbek, každé jezírko, každý háj, ba každý strom se mu zdá býti oživen božstvem — genius loci — jež miluje tak horoucně.

Na konec pak volá, že francouzské chrámy, aby byly zachráněny, potřebují svatých. Mohou se udržeti potud, pokud potrvá náboženský život. Ve chvíli, kdy chrámy by byly respektovány jen pro svou minulost, jako neobyčejné památky, něco jako keltské dolmeny a peulvany, krátce jako velké tetry na návrších, byly by ztraceny. Fysická jistota svatyní spočívá v tom, aby byly morálně plodny. **PROTO NEJKRÁSNEJŠÍ CHVÁLA CHRÁMŮ NENÍ NIČÍM VEDLE SLUŽBY, KTEROU MU PROKAZUJE KNĚZ, NAPLŇUJE-LI JEJ VĚŘÍCÍMI.** Jest si tedy přáti, aby každý chrám nalezl vzorného kněze.

Řadu svých obranných článků končí Barrès slovy: Jest tomu jako za velkých vpádů. Jsou lidé, kteří váhou své bytosti si vynucují respekt, přesvědčují, zastavují barbary a činí je svými pomocníky. V době, kdy politický duch je zkažen, jak se zdá, zničen a kdy návrat k barbarství se ohlašuje ztrátou důvěry ve vznešené idey: cnost, jevíci se skutky, stává se mocností. Jest to ona, jež by vedla duchy do chrámu lépe, než jakákoliv stránka jakéhokoliv spisovatele. Vidím-li Francouze, o nic lepší nebo horší než byli jejich otcové, celkem bytosti ze znamenitého lidského materiálu, jak hledající slávu, pustošice ty krásné budovy světla a lásky, jichž nemohou ničím nahraditi, toužím veškerým svým srdcem, abych mohl mluviti s každým z nich a nepochybují, že bych je konečně přesvědčil, tak je vše snadné. Ale kde se s nimi sejíti, a jak nabýti jistoty, že mají aspoň kousek dobré vůle, bez níž je každá řeč marná? Tož před chrámy tu a tam

poloprázdnými, polozřícenými přistihují se šeptati velkou pravdu,
slovo rozhodné:

»CHRÁMY FRANCIE — POTŘEBUJÍ SVATÝCH!«

Podali jsme hlavní myšlenky a přeložili nejkrásnější místa slavné obrany Barrèsovi, jsouce přesvědčeni, že i naši intelli-
genti, v pravém slova smyslu, si řádky tyto přečtou se zájmem.
U nás učinila o spisu Barrèsově zmínku »Hlídká«, podotknuvši,
že Barrès jest ještě příliš daleko ve své obraně katolických
chrámů od stanoviska katolického, ano i křesťanského. Třeba
však míti na zřeteli, že Barrès hájí chrámy jako umělec a ne
jako theolog a že se mu jednalo o to, své posluchačstvo i své
čtenářstvo, většinou skeptické, po případě nevěrecké, důvody
jemu blízkými strhnouti pro svou akci, což se mu i podařilo.
Obranu Barrèsovu třeba posuzovat se stránky umělecké a ne
theologické, a zde hledat její význam a cenu.

P. R. Dnes, kdy dómy v Remeši, v Arrasu a j. leží v troskách
podlehše litici válečné, bezděky cítíme Nemesis, a postava
Barrèsova vzrůstá do výše proroka jenž kázal marně.

Z KNIHY: VE MLÝNĚ SVĚTA

OD K. D. LUTINOVA.

1. POSLEDNÍ NOC HUSOVA.

• Ježíši Kriste, dobrý kněže
a Spasiteli všemohoucí,
smiluj se nađe mnou, jenž tonu!
Ty, jenž jsi Petru podal ruku
a vytáhl jej z mořských vod!
Tma přede mnou, tma za mnou — kam se
mám rozhodnout a řídit kroky?
Jsem pod Golgotou... Vikleť, Vikleť!
jak mnohému ty hlavu zvikleš!
A nemáš pravdy, zřím to jasně —
bludičko hrozná mého žití!
Však kterak mohu odvolat?
Zůstanu při svém — zhynu ohněm —
a odvolám-li, zhynu hanbou.
Ti všichni, kterým v Betlémě
jsem hlásal Říma nenávisť,
ti proklnou mě s pustým šklebem
a jako sketu zavrhnou mě.
Na pražském rynku vstaví pranýř
a haštrošem tam postaví mě
a upálí mě moji žáci.
A v Polsku, v Litvě, v Londýně
potřesou hlavou nađe mnou.
Nesmím se vrátit do své Prahy,
nesmím se vrátit v universí,
nesmím se vrátit do Betléma,
nesmím se vrátit v české kraje
jak Kain bych musil tĕkat světem,
znamení hanby na svém čele —
neb tiše zmírat někde v dáli
v klášterní kobce osamělé.
Rač volím smrt, než také žití!
Co ryba bez vody? Co Mistr
bez učedníků slouchajících,
bez studentů a měšténinů
a žen, jež věrně sledují ho?!
Co orel v poutech? Slyšet musím
svůj hlas, jak aulou, chrámem zvoní,

zřít musím zraky zapálené
a hlasy davů: Pojďme za ním
a pojďme umřít se svým Mistrem!
Jinaký život nemá ceny.
Co pak je zvon, jenž spadl s věže?
Ježíši! Bože! Ty to vidíš,
že nemohu nést život taký!
Hle, po Rýně se rybář plaví:
Zprvu jen z těžka kocábku svou
odrážel od břehu mdlým veslem,
však nyní sama plyne proudem,
vesele unáší ji řeka
tam k vodopádu — běda! Obrat!
Já obrátil bych, Bože dobrý,
leč nemohu. Už pozdě, pozdě . . .
Už příliš vzrostlo vlnobítí,
jež sám jsem vzbudil — Pozdě, pozdě!
Já útekem moh' jsem se spasit,
však ti, kdož hájí přišli mě,
mě zadrželi v pasti vlastní . . .
Když zhynout musím, Kriste dobrý,
měj smilování s mojí duší!
Ty víš, že chtěl jsem jenom dobro
a že jsem jenom proto zbloudil,
že chtěl jsem Chof tvou vysvobodit
z objetí lotrů, z bahna světa.
Já vím! Ty, nechápaný světem,
mně také budeš soudcem vlídným.
Nuž, staň se vůle tvá! Chraň Čechy
a v svatosti lid zachovávej,
by pravdu miloval tvou věčnou
a nedal tlačit tvojich sluhů
a každému přál světla tvého.
Smrť stojí v levo - a smrť v pravo.
Nic volit nemohu, než smrť.
Tož volím tu, k níž cesta bližší.
Ó Matko křesfan, při mně stůj!«

Kostnické věže, cimbuří
se zardívají v červáncích.
Mistrova hlava klesla. Spí.
Boj dobojován. Dokonáno.

2. V ČERVENCI 1915.

Lehounce vítr pokyvuje
mým oknem z kořán otevřeným,
jímž usmívá se modré nebe
s vrcholky mraků bělostných.

A okno skřípá, kvílí, zpívá,
jako když jel jsem po Adrii
a lehký větřík plachty vlnil
a parník písní třepotal.

V hluboce modrých vlnách moře
medusy pluly, velké hřibý,
v hluboce modrých vlnách vzduchu
kol rackové se chechtali.

A do rozkoše všechno jelo:
k ostrovům plným vinohradů,
ku lázním plným vil a smíchu,
ku krásným hradům — Miramar . .

My potkávali plesné lodi,
s nichž huďba, jásot, šátků chvění,
a v naší lodi při kytáře
pěl píseň lásky troubadour.

A dnes? Ó moře, jak jsi smutné!
Jen obrněnce, vrahý hostíš,
máš v hloubi miny místo medus,
a místo racků letadla.

Jsi říší smrti. Žádný výlet —
i obchod zemřel na tvých vlnách.
Ó moře krásné, v slunci zářís —
však zakletým jsi královstvím .

TEN TO STVOŘIL!

(Pokračování.)

IV.

JAK MARTIN PŘED PĚTI DNY VYCHÁZEL S MALOU DUŠIČKOU z domu, tak po svém hudebním večírku kurážně se vracel. Tak krásně jej ti páni přijali, tak rádi jej viděli a slyšeli, tak štědře jídlem a nápojem obdarovali, tolik peněz mu utržiti dali, že Martinovi to připadalo jako pohádkou. Nač to slibovali, jen s ním dobré obchody uzavírali, jen jemu dát bohatě tržiti. To se nyní vrhne s dvojnásobnou chutí na šlapáky. A Martinovi vstával při zpáteční cestě v duchu jeho dvorek, jak jsi jej z výdělků stvoříš, kamennou zídou obžene, a na tom dvorku bude tak čistě, útulně, slunečno. Marina podsype na kuřata a ta drobotina bude se proháněti po dvorku a poroste. Kohoutka pak Martin vymění si se sedlákem za jiného a ten kohout bude si po dvorku hrdě vyšlapovati, časně z rána kokrhati a připomínati, jak si to Martin vše krásně stvořil, a slepice mu budou kokokdákat: ty jsi pán — ty jsi pán. A jakmile bude s dvorkem hotov, stvoří krmník, a tak pěkně všecko půjde jedno za druhým. V takové myšlenky zabrán, kutal se Martin zablácenou silnicí k domovu.

Doma Marina vyhlížela Martina s toužebností. Pět dní bez něho zdálo se jí měsíce delší. I Martinek nepěstával se vyptávati, kde jsou táta a otázku stokrát zodpovězenou stokrát opakoval, až se Marina na to domrzela. Když konečně táta se mihnul kolem okna, Martinek na plné hrdlo vzkřikl: »táta« — a chtěje rychle s lávky, narazil se, dal se do pláče, a Marinka, slyšíc Martinka plakati, též spustila na celé kolo, a Marina, konejšíc oba, nemohla ani Martina tuze přivítati. Ale Martinkův pláč proměnil se v úsměv, když táta vytáhl kornout bombonů a podával jej křiklounu. Marinka vidouc, že Martinek již nepláče, též se utišila, a tu Martin teprve mohl usehnouti a vyprávěti Marině, kudy chodil a jak se mu dařilo. Marina se zájmem poslouchala, ale když Martin začal o své hře a zpěvu v hospodě, zamračila se a dala průchod své nevoli: »kdybys ty nebláznil« — a již výklad dále poslouchati nechtěla. Ale konečně smířila se s Martinovým koncertem, když uviděla před sebou hromadu korun a slyšela, že je svým večírkem vyzískal. — »Tak vidíš, že jsem to dobře stvořil« — vítězil Martin nad hněvem Marininým.

Po čtrnácti dnech Martin opět se vydal se šlapáky na cesty. Tentokrát prvním cílem bylo okresní město. Tři dny před vyjitím

dal hostinskému vědět o svém příchodu. Pan hostinský Martina vlídně přijal, uvedl jej k podomkovi, jemuž poručil, aby břímě s beđer Martinových sňal a v komoře uložil, a pak si vedl Martina do prvního poschodí, kdež mu vykázal čistou, příjemně vytopenou světničku. Tam Martin si měl pohodlí učiniti, odpočinout, upravit se a pak do hostinských místností zavítati. Martin byl vlídností a laskavostí pana hostinského skoro k slzám dojat. — »Jaké zázraky dělají mé housličky« — myslil Martin. »Mé? — Ne« — odporoval si — »mé to nejsou. Kdybych tiskl své housličky k prsům, teprve bych zázraky dělal.« Martin cítil, že jeho housličky jsou jako kus jeho srdce, na cizí taky sice pěkně zahraje, ale přeče na své by hrál s větší láskou — škoda, že si jich nevzal s sebou.

Martinův večer vskutku slákal mnoho pánů a dam i jejich dcerušek do hostince. Přišli i ti, kdož Martina ještě neviděli a neslyšeli, jsouce zvědaví, zda je takým mistrem a umělcem, jakým jej pověst líčila. A Martin nezklamal. Když viděl, že je všemi známými přátelsky vítán, když pozoroval, že i dámy a jejich dcerušky nic proti němu, člověku prostému, nenamítají, chutě sáhl v struny. Na všeobecnou žádost opakoval nejprve písně z předešlého večera a hostinec se rozhlaholil. Nebylo škarohlída, jemuž by do srdce neukáplо několik kapek veselí, když viděl Martina nohou si přicupkávati, jako by jej písně do skoku nutily, hlavou si pohazovati, až mu kudrnaté vlasy po tváři se rozletěly, když jej viděl hráti nejen rukou, nýbrž celým tělem, jakoby proud písně bystřinou jeho žilami se líl, když pozoroval modré oči Martinovy, jež pomněnkovým jasem světélkovaly, a tvář jeho, vyzařující veselost a dobrotu. A bylo toho večera veselo, ještě veseleji než předešlého. Martin tak všechny hrou a zpěvem zaujal, že se cítili nadšeni pro cosi krásnějšího, čistšího a upřímnějšího. Po večírku nestyděli se — čímž zase Martina za srdce chytli — odnáseti si jeho šlapáky po dvou, po třech kusích.

Tak Martin si shromáždil za tu zimu slušný kapitál, s nímž se pustil z jara do stavby dvorku.

Spolu s Marinou kopali základy, kámen snášeli, maltu mísili. Martin kámen jako dovedný kamenník oklepával, rovnal, kus ke kusu přidával. Zídka kolem dvoru rostla, prodlužovala se do délky, nejprve s jedné strany podélné, pak i s druhé, až zadní příční stěna, v níž Martin stvořil vchod, uzavřela dvůr. A byl to dvorek, že Martin nemohl se na něj dosti nadívat. K podzimku zídka kol kolem omazal a Marina ji čistě olíčila a tu Martin brzy s předku, brzy ze zadku a zase s boku domek obkukoval a stokráte si v duchu opakoval: »Tak jsem to stvořil, že se tomu musí říci »oni«.

Za léta ještě Martin koupil dvě kozy, aby chlévek nestál na

prázdnou a nebyl k výsměchu. Marině pak nastala povinnost, kozy zaopatřit potravou na zimu, aby v ničem neucítily nejmenšího nedostatku.

Jen jedna věc ještě ležela Martinovi v hlavě, a to byl ten krmník. Nejraději by jej stvořil hned, ale všechno dřevlo vložil do stavby, a nyní v horách něco obhlížeti nemůže. Sedlák na Martina doráží, aby šel k němu pracovat, hrozí, že mu pro dřevlo nepojede a vykládá, že bude-li krmník, musí být i vepř, a bude-li vepř, musí být pro něj pole na zemáky. Ale nepůjde-li Martin k sedlákovi, že on mu pole neobdělá, a naopak, půjde-li, že mu v zimě k všemu dopomůže, vepřika lacino prodá, ano i zemáků přidá.

A tak Martin musil to s krmníkem odložit až na zimu. Ale mrzelo jej, že je na sedláku závislým, a již kul plány, jak by se z moci jeho vymanil. Ano, tak to stvoří: koupí si kravičku, sjedná snadno pluh, vždyť kolářskou práci sám na něm provede, do oračky pak spřihne s kravou některého souseda a nebude se sedláka doprošovat a nikým si nedá hroziti.

Martin zaujat těmito plány, pracoval u sedláka až do zimy.

Jakmile prvního sněhu napadalo, šel Martin do hor a koupil klad, jaké se mu pro krmník zamlouvaly. I na pluh dřevlo vyhlídl. Pak v městě obstaral potřebné desky. Tašky zbyly od předešlého krytí. Sedlák všechno ochotně svezl, a Martin dal se do práce.

Nejprve ztesal čtyry rožní sloupky, jež měly nejen nésti vrch krmníku, nýbrž i čtyry boční strany bylo jim svíratí. Pak rozřezal desky, vše pečlivě rozměřiv a vypočítav.

»Kdybch nechtěl stvořit něco dokonalého« — řekl Marině — »mohl bych hned krmník stlouci dohromady. Ale že Martin Vavřík leďacos na oči nevystaví, proto teprve nyní zaberu se v práci.«

Martin na vrchu každého sloupu stvořil dvojný římsu a mezi ně vyřezal řadu drobných čtverců. Pak na průčelních stranách dvou sloupů vymaloval na spodu srdce a z něho vedl rozmarýn plný květů a barev.

Ale nezavděčil se svou malbou Marině. Ta se dala do smíchu, a když smíchem tvorbu Martinovu nezastavila, přešla v nadávky: »Ty blázne, kdo něco podobného na krmníku viděl? Vždyť se ti celá dědina vysměje.«

Martin dohotoviv ozdobu sloupů, hobloval desky a pak je natíral na zeleno. — Na konec stvořil štít střechy, jež vyřezal a nabarvil dle štítu domku.

Když Martin všechny součástky krmníku složil na dvorku v jeden celek, ukázalo se takové dílo, že se vyjádřil: »Takový krmníček mohli by mít páni za villu.«

Ale Marina srážela pošetilou pýchu: »Před villu dojista ne.«

»A já si jej dám před dům« — rozhodoval Martin — »ať kdekdo vidí, jaký jsem stvořil krmník.«

Ač Marina bránila, Martin trval na svém: »Když jiní nestydí se tam za svoje sbořiska, moje villa jistě na hanbu nebude.«

A již se hnal s rýčem před chalupu, aby kopal čtyry jámy, do nichž by zasadil sloupy. S takovým spěchem vyhazoval zmrzlou zemi, že pot se mu potůčkem lil s hlavy. V krátké chvíli čtyry jámy vykopány a již Martin přenášel sloupy a na ulici je zakopával, měřil jako inženýr a do dlab sloupů zapouštěl desky. Pak krovky kladl, latě přibíjel, tašky věšel, a než slunce sklonilo se k západu, stálo tu dílo Martinovo v celé kráse. A mistr tak byl schvácen radostí nad svým tvůrčím dílem, že, ač se Marina bránila, on ji chytil a tančil s ní po světnici.

Ale Martin svým dílem v očích osadníků si neposloužil. Všeobecně se sice uznávalo, že takového krmníku nebylo a nebude, ale v jeho vystavování na odiv všem jevilo se Martinovo zhrdnutí. Že Martin koupil do chlévka pár koz, nikdo se neodvážil tvrdit, že by v tom krmníku nikdy ničeho neměl, ale nespokojenost projevovala se v slovech: »Jen ať ho Pán Bůh tím krmníkem nepotrestá.«

Martin však fečí nešbal a sotva že byl s krmníkem hotov, stvořil dřevěnou práci na pluhu a odevzdal již kováři k doplnění.

Sněhy mizely, když Martin se pustil zase do šlapáků. Marina mu pilně pomáhala, neboť měla slíbeno, že z výtěžku za šlapáky koupí jí Martin do krmníku prasátko. Ale že do jarních prací nebylo daleko, nehodlal Martin mařiti čas pochůzkami pro každou nůši domů, nýbrž nadělav šlapáků velké zásoby, dal si je sedlákem dovésti na nejbližší nádraží, odkudž za ním dle potřeby měly býti zaslány do světa.

»Až všecko vyprodám, vrátím se se skřivánkem domů« — oznamoval Marině, kteráž jej s žehnáním propouštěla z domu. Ale nebyla by Martinovi tolik žehnala, kdyby byla spozorovala, že s Martinem zmizely i jeho — housle.

Čeho Marina v následujících dnech se hrozila, v to Martin skládal více nadějí než ve šlapáky. Po hostincích zahraje, zazpívá před veselou společností — bez toho se celý rok po ní stýskalo — něčeho v jejím středu užije, pojí si a popije, šlapáky snadno a dobře vyprodá — vzdýt jistě během roku lonské výrobky zničený — a pak vrátí se k Marině, Martinkovi a Marince, přinese hromadu peněz, že budou všichni oči otevírati. Marinka do stříbra chutě drápne hrstičkou, okouzlena jeho leskem. A pak Martin koupí vepřka, najme dvě, tři měřičky pole a až píce shromáždí, koupí si i kravičku. Tak ano, tak to Martin stvoří.

Jak si to Martin představoval, tak mu to šlo do noty. V hostincích hrál, zpíval, kaďefavou hlavou pohazoval, nohama si přicupkával, zdravým tělem dle ducha písně pohazoval. Hospody s Martinem zpívaly, jásalý, i tančily, bylo veselo až do pozdních

nocí. Martin cítil se v tom veselí šťastným a blaženým, ba usoudil, že té radosti po celoročním dření potřebuje jako ryba vody.

Plynul den za dnem a Martin se domů nevracel. Marina čekala a toužila, Martinek se neustále doptával, kdy přijde táta, i Marinka po něm ručky vzpínala, ale táta nepřicházel. Skřivánci již se vraceli z dalekých krajů, již s vrchu do brázdy proudu zpěvů lili, ale po Martinovi ještě nebylo stopy. Až když hroudy na poli větry osýchaly, vrátil se Martin, nesa na zádech pytlík, v němž schovával své housle. Jak Marina na Martina pohlédla, bodlo jí u srdce. Spatřila na jeho tváři stopy stísněnosti, bázně. Martin bál se jí pohlédnouti otevřeně do očí jako by neměl dobrého svědomí. Nevítal se ani s dětmi plesně, nýbrž mlčky a ostýchavě hlažil je rukou po hlavičkách.

»Tak se pochlub — ukaž, kolik máš peněz« — začala nevlídně Marina.

»Měl jsem, Marinko, — ale už nemám« — přiznával se Martin a sotva že slova ze zadržnutého hrdla protláčel.

»Nemáš?« — křičela Marina. — »Utratils? Propils?«

»Neutratil — nepropil -- kdosi mně je -- ukradl.«

»Ukradl, když jsi byl opilý« — a Marina jako rozkáčená lvice skočila k houslím, popadla je a mrštila jimi o lenoch židle, že se na kousky rozletěly, jen krk zůstal v rukou Marininých. Děti daly se do pláče a Martin bolestně zaštkal: »Tak jsi mně přivítala?« — popadl čepku a odkvapil. Po jeho odchodu Marina střepey houslí sesbírala, do kamen vhodila, pak odešla na dvorek, aby jí děti neviděly, a plakala. Později rozvaha v ní zvlstěvila i lítovala svého unáhleného skutku. Ale když Martin za noci se vrátil opilý, opět se smřila s rozbitím houslí. Housle, nešťastné housle jevilý se jí příčinou nynějšího neštěstí, ba viděla i v budoucnou proud zla z nich se líti.

Neštěstí Martinovo nezůstalo utajeno. Pověst z blízkého města vše do vesnice přinesla, zmizelé housle dořekly konec a krmník, jenž prázdným zůstával, hlásal následky. Již sama zlá nehoda Martina sužovala, ale více jej trápilo, že nikdo ho nepolitoval, že škodolibost z očí i úst svých bližních vyčetl a vyslechl, nejvíce však jej mrzelo, že jeho prázdný krmník stal se terčem nejen posměchu lidí, nýbrž i ran kluků, kteří do něj kamením bušili a blátem jej pohazovali.

P. ě.

SVĚTELNÝ DŮKAZ O PRAVOSTI RUKOPISU ZELENOHORSKÉHO.

I. PŘEDMLUVA REDAKCE.

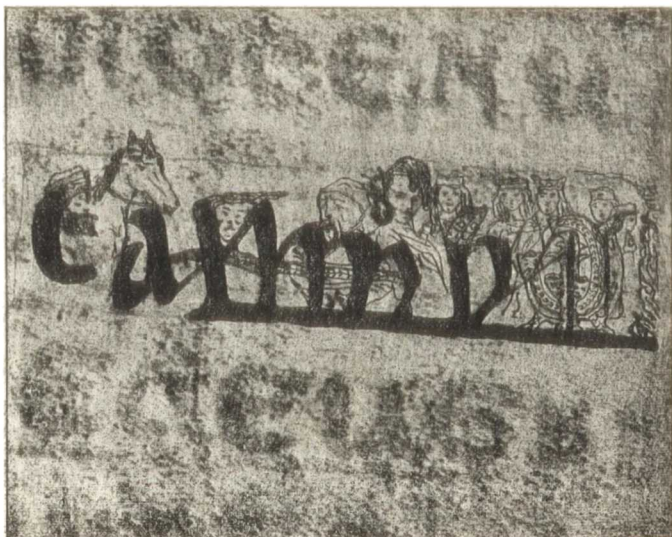
Roku 1817 byl objeven RZ. Od té doby šel ohněm zkoumajících učených zraků, až propadl odsouzení jako padělek. Škola Dr. Masaryka zlomila nad ním hůl docela. I ti, kteří uznávali RK., od RZ. odvraceli se odmítavě.

Ale: Co sto roků bludných hodlalo, zvrtné doba.

V. Horák (Vršovice, Ruská 42), jenž provedl UMĚLECKÝ důkaz pravosti RK. uveřejněním štěpného rýmu a tím obohatil hlavně českou poetiku, tentýž provádí SVĚTELNÝ důkaz o pravosti RZ.

V ARŠE r. II., č. 5. otiskl dne 1. května 1914 článek: »Slunce odhalilo pravdu, čili Fotografie Rukopisu Zelenohorského«, v němž sděluje, že koncem r. 1913 dal RZ. důkladně ofotografovat p. inž. Bohumilem Střemchou ze Smíchova. Běželo mu hlavně o přečtení nejasného místa (na str. 4., řádek 14., v levo od razítka musejního), které se od odpůrců RZ. vykládalo jako kryptogram »Hanka fecit«. Při zkoumání bližším nalezl tu soudní šraňky, stolec Libušin, věšteckého koně a řadu osob, o nichž báseň mluví. Nejasné značky čte: »A s ňů bysta«.

Zajímavé toto místo reprodukuje zde ve zvětšeném formátě:

Dalším pátráním zjistil, že některé písmeny jsou odchýlné, jakmile se mluví o nějakém reku. I našel v písmenách hlavičky reků, po okrajích obrazy zvířat a přípisky.

Po vydání článku jednalo se o vydání snímku, otisku grafického, který by znázornil širšímu publiku, co fotografie objevila. Bylo třeba zjednat kresliče, jenž by celý RZ zřetelně překreslil, rekonstruoval pro autotypickou reprodukci. Práci tuto provedl kreslič map p. Fr. Kasalický (Král. Vinohrady, Tábořská).

Běží tu o pouhé fantasie či o skutečnost?

Na fotografii viděl jsem sám některé figurky, některé P. S. Bouška, některé školní rada F. Nábělek. Kreslič Kasalický jako odborník viděl prý ještě více jednotlivostí, ale šk. rada V. Horák dovolil mu nakreslit jen věci červené (až na malé výjimky).

Dal jsem zhotovit 5 štočků, které v tomto čísle Archy otiskují, a příležitostně 17. července 1915 v Praze navštívil jsem s vikaristou B. Staškem v Museu ředitele Dr. Č. Zírta a požádal jsem o předložení RZ, zda na něm samém něco z kreseb spatřím.

Neviděli jsme však ani lupou ničeho, nanejvýše dvě uši Libušina koně. Tím však není věc odbyta:

Běží o to, zda bývalé červené kresby, nyní setřené, neobjeví se jasnými kresbami, bude-li RZ FOTOGRAFOVÁN PALIMPSESTOVOU METHODOU BEURONSKOU.

A jen toho chceme dosáhnout těmito články a kresbami, které nepředstavují věrnou fotografii RZ, nýbrž REKONSTRUKCI jeho, jak asi původně vypadal a jak jej vidí p. školní rada V. Horák a jeho kreslič.

Dokud nebude zhotovena fotografie beuronská, nemůže nikdo věřit, že případné miniatury byly pouhou fantasií a optickým klamem. A kdyby se po fotografii osvědčili být fantasií, nebudem nic litovat uveřejnění, neboť bude nás blažit vědomí, že jsme otiskli fantasií geniální, že jsme podporovali volnost badání a přispěli k vítězství vědecké pravdy.

Nechť mluví tu dále znění a snímky RZ a p. školní rada V. Horák:

*

1. MÍSTO PŘEDMLUVY.

»Moderní čtenář jest — díky realistickým proudům ve filozofii, literatuře i životě — mimovolným skeptikem vůči všemu, co KRÍŽI CESTU JEHO, ať to idea, člověk nebo kniha. — Vždy chce mít jistotu, že ho autor nenapaluje výmysly a fantaziemi svými. — Chce pravdu vnější i vnitřní« — napsal »— by«. Zkrátka a dobře, »BY« chce, aby lidé přestali konečně mysliti papírovým mozkiem. —

I já jsem ode dávna skeptikem vůči vědeckým autoritám. Proto, chtě prozkoumati Libušin Soud, dal jsem jej se svolením výboru muzejního panem Střemchou ze Smíchova několikrát ofotografovati, mezi jiným str. 4. i červeným filtrem. Přepsal jsem celý RZ několikrát, abych zjistil tvar písma; pracoval v Muzeu několikrát a porovnával originál s fotografií, zaznamenával červená místa a pod. — Při tom musím ochotě úřednictva muzejního nejvřelejší díky vysloviti. Vždyť byli nuceni po celé — pro mne sice zajímavé — pro ně ale zajisté nudné hodiny — nad starou památkou bděti. Této péče o staré památky musí dbáno býti vůči každému. — Jsou podivní patronové i mezi učenci. —

Mé fotografie našly rozšíření a povšimnutí. — Prof. Friedrich též se začal podrobněji zabývati touto starou památkou. Poznal, kde byla mýlka, i přiznal a nezapřel — přiznal řka: TAM NENÍ ŽÁDNÉ V. HANKA FECIT. Tím odstranil hlavní kámen úrazu. — Proto si ho vážím a jej ctím — ač jsme jinak protichůdného náhledu.

Abý znalost této vzácné památky našich praotců unikla v lid, nešetřil jsem nákladu a dal jsem RZ přepsati tak, jak asi původně vypadal — bez nánosu časů a dírek červů. — Práce má bude pobídkou, že se o RZ více starati budeme, že jej od umělců v Beuroně ve všech směrech ofotografovati dáme. — Fotografováním přece památka netrpí.

Kdo má ostrý zrak buď normální nebo krátký, ten větší obrazy najde i na originálu všechny. Zvlášť upozorňuji na obraz: Libušin Soud, na OTA hned na prvním řádku, na skřítku, Veleša i s nápisem bozi věční, Svatováta modří zakrytého, na Zmiji i býčka, Klena, Popelova, slunce nad lvem držícím jehně a j. — Nechci, aby mozek papírově pracoval — kdo může, ať jde do Muzea a se přesvědčí na vlastní oči, že práce má je svědomitá. Fotografických snímků neuveřejňuji: jednak nemám k tomu posud povolení muzejní správy, jednak bude lépe, když umělci Beuronští na neutrální půdě fotografování provedou a tak mé zkoumání potvrdí a — jak doufám — doplní.

2. PÍSMO.

Písmo má charakter písem z 9. století. (Viz Brockhaus, Schrift.) — Odchýlky jsou vždy podmíněny kresbou. Aby ku př. písař naznačil ptáka přidal písmeně I neb prodlouženému I jednoduše křídélka. — Zmijí hlava tvoří a - a aby a bylo přece poznati, přidal jakási ouška. Jest tedy písmo RZ z části písmem obrázkovým.

RZ je psán inkoustem původně tmavočerným. Poněvadž inkoustu bylo přimíseno trochu mědi, vyloučila se měď — což se

stává teprve po sta a sta letech — na povrch jako měděnka i došla písmu kovový nazelenalý lesk (Grünspan). — Nakloníme-li rukopis náš, vidíme, jak se písmo krásně leskne nazelenalým KOVOVÝM leskem. Čím starší rukopis, tím pěknější tato patina věků. Jest tedy RZ přes tisíc let star — dle tvaru písma jedenáct set let. K pohanské době poukazují i výkresy na okrajích.

V Čechách je tuším jen ještě jeden starobylý rukopis, jehož písmo má podobnou patinu — ale i jinak na světě není tak starých rukopisů mnoho.

Všechny PSANÉ písmeny mají jednotejný kovový lesk. Ojedinelé tmavé písmeny bez lesku byly původně červené — dávají výkresy — byly malovány.

3. O KRESBÁCH.

Kresby jsou provedeny barvivem červeným (miniem), kteréžto jsou povahy prchavé, temní během času více méně dle toho, jak bylo vystaveno více neb méně působení světla, vzduchu, vlhka — a dle toho, bylo-li nanešeno barvivo v silnějších neb slabších vrstvách. — Tak jsem u spisovatele Boušky viděl nejedno staro-japonský obraz, na němž červeně původně tatáž nabyla již pět, šest odstínů, od červené do hnědava, žlutava, šedava, o přechodech ani nemluvě. Poněvadž Rukopis Zelenohorský je jedenáct set let starý, musí odstínů červeně býti ještě více. A je jich skutečně velmi mnoho. Někde je červeně ještě dosti zachovalá; avšak uhasíme-li tuto červeně, vidíme, že pod ní je červeně starší, tmavší. Ku př. pod inicialkou D je totéž D ovšem ztemnělé. Zde bylo tedy D, stavší se nejasným, znovu přetaženo červení. Uhasíme-li velké červené J v **Jarožír**, vidíme pod ním opět červené J, ale tak stilizováno, že tvoří nákras (hlavu Jarožíra). V původním textu nebylo u písmen ještě červených stínů a jiných značek v podobě F (tuto značku nazývám zkrátka klíč), a j. — jsou tedy ještě dosti živé. — Hůře je s červenými obrázky; bohužel, a nebo snad bohudík — nenalezl se později nikdo, kdo by je byl přebarvil. Jsou na originálu sice ještě znatelný jako červenavé, červeno-žlutavé — ba až špinavě červeno-šedavé skvrnky — teprv moderní fotografie, vyvolavši jasněji obrysy, ukázala, že jsou to nákrasy. — Proto vše, co bylo dosud psáno o Libušině Soudu — ať pro, ať proti — můžeme směle vymazati rukávem zapomutí.

Vešle ČERVENÝCH byly též nákrasy BÍLÉ (Libuše a její kůň prorocký), ŽLUTÉ (zlaté penízky) a snad i zelené (kde se mluví o dubravinách, o horách zelených) — a tmavé (tuča) — to vše zjistí umělci v Beuroně. — Svatovít měl hlavu bělavou

(stříbrnou?), ale vousy červeno-žluté (zlaté?) — Na originále hlavy té neviděti, poněvadž ji některý nábožný novokřesťan zastřel modrou barvou — ale na fotografii je.

4. KRESBY V TEXTĚ A MEZI ŘÁDKY.

Písař psal tam, kde se o skupinách lidí mluví (sněm, pluky Čechovy) tak, že každá vhodná písmena se stávala hlavou. — Tyto jsem nedal zvlášť kreslit, ale tam, kde písmě, jsou barvy tmavé BEZ KOVOVÉHO LESKU, neb červenavé neb červené a odchýlného tvaru — tam jsem badal ozbrojen lupou — a vyvážil obrázky. — Neb zde bylo užito ÚMYSLNĚ odchýlného tvaru i odchýlné barvy — to nemůže popřítí nikdo. — Takové obrázky jsou od písaře samého, znalého písma latinského tehdejší doby (deváté století). — Hlavu svou zvětčil v C na sloupci čtvrtém.

On tedy skutečně psal (pisati původně malovati) — a psal tak, že i čtení neznalý (těch bylo tehdy moc), jakmile jednou slyšel text, jej dle obrázků opakovati mohl. — Že Vlasta psala dívkám listy, pravil Dalimil. — Že nevypráví nějakou smyšlenku, ukazuje právě náš Rukopis Zelenohorský.

Písař znal i runy, jichž na některých místech použil, aby docílil obrázek. Poněvadž runy německé a slovanské jsou si velmi podobny, nebylo mi možno rozhodnouti, byl-li pisatel původu toho neb onoho. Ale poněvadž Frankové, Švábové, Bavoráci v té době run už neznali, byl to muž se Severu (Sas, Dán) neb severovýchodní Slovan. Latinské písmo by ukazovalo na Sasko. (Mezi Sasy sídlo hojně Slovanů.)

Obrázky mezi řádky, souvisí-li nějak s písmem, tak že písmo uhnulo v tu neb onu stranu, jsou od písaře. On totiž nakresliv obrázek, který zabíhal až k řádku nižšímu, byl nucen písmo pod obrázkem zmenšiti i snížit, jak podrobnosti ukáží. Jiné obrázky, které sice též ilustrují text, byly vmalovány později: jsou drobnější. Jak vidno, jest tu na tisíc podrobností a odchylek - utvořených jednak písařem -- jednak, co se odstínů barev týče - zubem jedenácti století.

Pracoval jsem snažně po dvě leta, a rozluštil, zvláště co se okrajů týče, sotva třetinu. Rukopis náš Zelenohorský — i majíc toto odkrytí a všechny pomůcky moderní vědy po ruce, nemohla by ani celá Akademie, i kdyby pracovala padesát a více let, nápodobiti tak, aby kopie vypadala tak jak originál v r. 1818. vypadal neb dnes vypadá — i kdyby jej měla stále po ruce. — Zdravou mladou vrbu neučiníš nikdy spuchřelou — to může jen čas se svými pomocníky: červíky, povětrím a j. Že roku 1818 o fotografii nebylo ještě ani tušení, je známo.

Nyní proberu kresby v textě i mezi řádky zároveň, aby věc byla přehlednější. Opakuji, že obrázky jsou téměř vesměs červené. Kde je jinak, přidávám **t** (tmavý), neb **b** (bílý), **ž** (žlutý). Barva bílá a žlutá už je sotva k rozeznání.

SLOUPEC I.

Řádek 1. Hned první písmě je runa pro **v**, tvořící vrch čapky, za níž je zatknuto péro (s) a pak odchýlné **a** starého tvaru. — Pod čapkou rázná hlava (však **ot**). — **Ř. 2.** Mezi **mužé** — **pašú** málo znatelná hlava bojovníka; (srv. staroněm. pagat, pagant — a naše píchati — páchati! jako míchati — máchati). — **Řádek 3.** i u — **Mre li glava**: proč velké M? — Je to t. **umrlčí** hlava; **av** je vyzvednuto; pod tím obrázek sličné ženy a rázného muže (Nový **ot** se svou ženou; srv.: At+ila — Atila = otčík). — **Ř. 4.** $\frac{7}{e}$ osnováno jako hlava toho nového Ota — obrázek jde až k ř. 5. — **Ř. 5.:** vladyku ot rođa **vyberúce** ai je obloukovitě sníženo i zmenšeno a nad tím dvě hlavy (vladyka se ženou). — **Ř. 9.** $\frac{8+9}{li}$ t. hl. —

Ř. 10. Iniciálka A. Ve vrchním okénku dvě hl., v dolním hl. lva i lvice (na kopii méně zdařile provedená). Poslední ř. **zlato**: nad trochu stlačeným a ž. penízek; v t. ( ) tři tečky (penízek).

SLOUPEC II.

Řádek 3. rodna **bratři**; nad br dvě hlavy, za **a** a nad t opět dvě hlavy, a konečně tři dvě t. hl. (odchýlné r. Chruďoš a Staglav se ještě milují). **Ř. 4.** $\frac{14+15+16}{a+s+e}$ vadita **se**: a má podobu t. hl., a druhá t. hl. je utvořena v **e**. (Bratři již se hněvají). — **Ř. 5.:** Velké L (hl. Chruďoš). **Ř. 6.** nad **criue** červ. tečky. — Vynýšené **v** na konci, poněvadž písař chtěl začíti Iniciálkou C. — **Ř. 7.** Iniciálka C (= kl) a v ní křičící Chruďoš. — **Crive zlato**: nad **ez** a nad **a** po zlatém ž. penízku. — **Ř. 10.:** nad **n** clenovica zbitky kresby. **Ř. 11.:** Popelova **a** tč (tmavočerv.) má podobu hlavy s jakýmsi liščím(?) ohonem na hlavě. **Ř. 12.:** s Čechovými: t. **o** má nejasnou podobu hlavy Čechovy. — Na konci řádku: **ses** (= se ž =), t. **e** má podobu hl. — **Ř. 13.:** hned první **e** je hl. s pérem (**s**) za čapkou. — **Ř. 14.:** vlasťovica a ř. 15.: **přiletese** — oboje l má křídla (je tedy načrtnuta vlašťovka). — Poslední ř.: **na** okence: a = ○ tvoří okence tmavé, s červ. črtou před ○.

SLOUPEC III.

Ř. 1. $\frac{13}{e}$ — **e** dává pěknou hlavičku; tuto viděti i na Husníkově cinkografii. — Ř. 5. Velké **L** a pod ním dvě drobné hlavičky, jedna ve špičatém klobouce(?) = sestra od Otavy — mluví do ucha druhé sestře. (Jen drobnohledem k rozeznání). — Na Husníkově cinkografii jest druhá sestra dosti jasná. — Nad utr červ. skvrnky (zbytek obrázku, asi jakási jizba). — Ř. 7. Iniciálka **V**. Hoření půle prvního dřívku je bílá, ostatek červ. Pěkná tvář Libuše. Řádek 9. a 10. Na konci **.** a pod tím vyvýšené **a**. Jsou to součástky kresby u Husníka pěkně znatelné; **a** dává pletenec vlasů. — Ř. 11. Začátek: **vypraviti** — **vy** dává ráznou hlavu posla. (U Husn. — aspoň oči a nos zřetelné). — Na konci ř. **u** dává hl. — Ř. 12. jdeže (se) prazvláštní **s** spojené obloukem s **e** a v oblouku hl. Žutoslava. Ř. 13. po **lutobor** hl. Lutobora. Ř. 15. Začátek: orlicu nad **or** červ. črtky (Orlice?) — po **ratibor** — **a** velmi odchýlné -- hl. Ratibora.

SLOUPEC IV.

Ř. 1. začátek: vyvýšené **ut** (Tr+ut), tvoří dolní část obrazu Truta v okrají, + **pogubi san**: mrtvá saň. (Místo chemickou zkouškou z r. 1840, která velmi vysoké stáří inkoustu potvrdila — poškozené.)

Ř. 2. Jarožír. — Když jsme červené **J** zahasili, ukázala se pod ním rázná hlava Jarožira též červená, ovšem ztemněle č.

Ř. 4. **L**; jeho spodní část tvoří přílbu na hlavě Samoroda; před **L** prokmitá hlava Strezibora. (Vynechaná, poněvadž kreslič ji neviděl; u Hus. je.) Ř. 7. Podivné velké **S** a v něm dvě tváře.

Ř. 9. **C** a v něm hlava vousatého mnicha, písaře **RZ** i u **H**.

Ř. 12. na konci hlava ženy přebarveno (kněžna). — Začátek ř. 14. a 15. Iniciálka **D**. Písmě bylo přebarveno, nebo po uhasnutí červ. filtrem prokmitá totéž, ovšem už ztemnělé **D**.

V něm jsou hlavy dvou děv s vysokou pokrývkou na hlavě, bohužel nepřebarvené, málo znatelné. Konec řádku dává celý červený obraz: slavné sněmě. **a s ňú bysta**. **e** t. č: panoš hlídající bílého koně nad **a** (žlab). Ostatek je ohrada čili popraží. — **s** + první dřív od **n** tvoří bránu šikmo žerdí přepaženou. Tak vzniklo okénko **a** v něm jest trojhlava (Svatovit — anebo obecní lid se zde tísňící a přihlédající k soudu.) Druhý dřív od **n** a **u** (toto osnováno jako menší lomené **n**, poněvadž musí býti plot čili ohrada) -- nad tím hlava křičícího Chrudoše ku kněžně zády obráceného; na Husníkově cinkogr. velmi pěkná,

poněvadž tam zmizel tmavý dolík vyvrtný červíkem, což na fotografii se státi nemůže. — Hned vedle Staglav se závitkem na pravé skrání a křídlem na levé, hledí ku kněžně (i u H.) Pak první dířik od b, mající podobu meče s rukojetí vzhůru obrácenou a u něho už nejasná hl. děvy (i u H). Druhý dířik od b (je nutně kratší) a dlouhé i tvoří přední sloupce zlatého stolce. Tak vznikla náhodou jakási projekce, jediná v RZ. — Pak je dlouhé s (třetí sloupec, čtvrtého neviděti.) Okolo něho je boční deska v podobě zlatého kotouče slunečního. Na vrchním málo znatelném oblouku toho s visí t a pod ním nezřetelná písmena, buď a neb e, tvořící plápolající oheň. Na stolci sedí Libuše v bílé říze, proto u H jen trochu oči a ještě méně ústa viděti. — Na hlavě má jakousi korunku. Za Libuši druhá děva buď s jakýmsi závitkem nebo nádobkou (téměř neviditelná i na fotografii, jen na zvětšené je znatelnější). — Prokmitá sice ještě několik hlaviček (leši i vladyky), ale tak nejasně, že jsme je vynechali. — Zajímavo je, že i na fotografii asi pětkrát zvětšené všechny ty hlavičky jsou, že tedy nebyly jen ležabylo nahozeny, nýbrž velmi pečlivě vkresleny.

Ř. 16. Vyučené věštbám vítězovým. Nad tz je ž. slunce (= e); tedy Svaroh i s paprsky okolo (i u H.) Paprsky Svaroha jsou protkány v levo drobným písmem, vepsaným pozdější rukou. Doveďl jsem rozluštití jen u n... lau... ním; tedy Un(is)lav (bogomoc)ným.

SLOUPEC V.

Řádek 1. u jednej sú nad ei dívčí hlava, a v ř. 2. nad ¹ též. Jsou to tedy obě děvy vyučené věštbám vítězovým (božím) jako v D. Pak je za 9. písmenou M (u H velmi nepodařeně), jehož střední dířik je meč ostřím vzhůru. (Meč křivdy kárající); pod mečem vinul se jakýsi nákras (plamen?) — Ř. 3. ⁵ c zkoušeno Cardou r. 1840; zkouška ukázala, že písmo je prastaré. Ř. 4. ¹¹ p je díra v originálu; ale tolik ještě vidno, že tam bylo písmě červené — a sice p, které s vrchnější kresbou dává nádobu s vodou svatocúdnou. — (Že staří Slované užívali při soudech ohně i vody — orďalie — víme ze zápisků nejstarších kronistů německých.) Ř. 7. začíná s M, v něm jsou dvě hlavy (kmet, lech). — Ř. 8. (se) se **bratroma** rozřešite. Nad **bratro** několik hlav prokmitá (i u H) — ale možno bylo jen dvě jasnější vkreslití (kmeti, leši, vladyky); **ma** dává hlavu Chruďoše i Staglava, kde opačně **stín** je tmavý. — Ř. 10. ⁸ o má přívěšek (byla tam kresba). — Mezu tč. tvářičky. — Ř. 11.

věkožizných byly tváře bohů — ale už málo znatelné (u H jich prokmitá šest, po třech na hoře a dole). — Dal jsem vše jen načrtnouti. Od e (mezu) jde obrázek dolů až k s a tvoří tři hl. pod sebou (Triglav). Ř. 15. vladiki též hl., pak pod tím v meziřádcí a v 15. ř. (opět Triglav). —

SLOUPEC VI.

Ř. 2.: Podivné Ký (jakýsi nákres); ř. 14. $\frac{8}{o}$ osudí; ř. 15. pro-
volati — pod a ústa.

SLOUPEC VII.

Ř. 3.: sborem — o t. hl. — oba a jako runa (ve Futharku $\circ = o$). Ř. 4. Klenovica — výrazná hlava Klena; rođa (stara) — a podobné runě a (staré a) a za ním t. hl. Ř. 5. Popelova, jen že — en tvoří velkou hl. Popelova. Podivný úbor hlavy viditelný i u Husníka. — Ř. 6. Pod Popelovem bílá hlava (proto nejasná) — níže hlava koně; Čech na koni; s pleky s Čechovými. (Řada prokmitajících hlav — pleky). Ř. 8.: o dědiny: budeta — hlavy. — Ř. 13.: rukú — ruka v rukavici; tu-rem — za a nad m býčí hlava. Ř. 14. im že dlouhé šikmé i s křídla (ptenec) — zmia — opět šikmé i s křídla (a nad ním několik drobných ptenců) — pak rozevřená tlama zmije, jejíž tělo sestavené s písmen mia se vine na horu k býčku. Ř. 15. na konci hl. ženy (žena vlade). 16. $\frac{9}{u}$ nad ním znak (nos? byl tu asi nakreslen muž).

SLOUPEC VIII.

Ř. 2. dáti pravda vsta Lubuša av dává hlavu prevenca, Lu — Lubuše. Ř. 7. volt● hlava muže. Ř. 8.: rovna Ký a ký tři hl. Ř. 10. ruka — a (ozn. ruku?) vsta — hl. Ratibora. Ř. 13. v něm(cech) hlavy němců (obyvatelů župy Němci v nynějším pruském Slezsku. Nezapomínejme, že Ratibor Krkonošský s nimi sousedil). Konec byl na ř. 17., z něhož zbylo jen ne (žirne vlasti.) — Báseň je tedy celá. Začátek: sněm. je základní zákon dědičný, který je na konci rekapitulován.

OBRAZY NA OKRAJÍCH.

Jsou dvě vložky. Okraje sloupců 1, 2, 3, 4 padají do vnitř. Po-
něvadž však — asi teprv v museu — vložky byly nesouměrně

sešity, zdá se, jako by okrajů neměly — a zdají se užšími. — Na okrajích bylo už za časů pohanských mnoho kresleno a psáno. Poněvadž však jakási milosrdná ruka okraje (teď i střed) hleděla očistiti — staly se bez toho vyprchalé věci ještě nezřetelnějšími. — Razítko pak na dvou místech zakrylo též mnoho.

Vpisovatelé neřbali sloupců, nýbrž použili prázdného místa, jak se jim záhadným zdálo. Proto musíme zde popisovati dle vložek. — Vložka první: líc (sloupec 8-1); rub (sloupec 2-7). Vložka druhá: líc (sloupec 6-3); rub (sloupec 4-5).

VLOŽKA PRVNÍ.

LÍC (8-1).

V r c h n í o k r a j n a d s l o u p c e m 8.: — nemohl jsem nic rozluštiti. Nad sloupcem 1. Řada hlaviček a nad $\frac{8}{u}, \frac{9}{e}, \frac{10}{i}$ připsáno slovo: snem (snēm) — ostatek nečitelný. (Něco viděti i u H.)

D o l n í o k r a j p o d s l o u p c e m 8.: Saň (slovo i nákras) — pak jakési črty (v + runa a ?) ostatek nečitelný. — Pod sl. 1. hlava ženy + tava (Svatava neb Vltava ?) dále slunce mající po jedné straně hlavu jakousi, po druhé hlavu kančí (zlaté prasátko), ostatek nečitelný.

O k r a j v l e v o: klečící mužik (skřítek), pod ním obráceně bozi v. a několik hlav. Ostatek nečitelný.

S t ř e d: Olel lubsa b a nad tím tři hlavy. Poďtrhnuté a má opět tvar runy pro o. Nad b bylo asi vyvýšené u. Nad tím hlava a rut Trut. — Dole hlava ženy s vysokým úborem hlavy; pod ní: bogini, níže živa a ještě níže nákras ptáka (vlaštoky) — za úcesem slovo zrese (žreše ?) V závitku iniciálky A slunce, pod ním lev (srov. rub) držící beránka, jenž skoro celý zakryt razítkem. Ostatek nečitelný.

RUB (2-7).

V r c h n í o k r a j n a d 2.: nerozluštil jsem nic. Nad 7.: (číslem přegledati) hlava a osudí.

D o l n í o k r a j p o d 2 nákras vlašťovice; pod 7 kotouč sluneční, pak hlava; tvář trochu jak ovčí. Ostatek nečitelný.

P r a v ý o k r a j. Hlava s beranými růžky — ostatek nečitelný.

S t ř e d: Bog Svarog, Veles, .. atgost (Ratgost); denice, slunce; slunce nad lvem držícím beránka a nápis: svatým živým bogom . . . . Unislav (prokmítá drobný klečící muž v plášti se složenými rukama.) — Ostatek nečitelný.

VLOŽKA DRUHÁ.

LÍC (3—6).

V r c h n í o k r a j n a ě 6 nerozluštitelný; na ě 3: dvě ženské hlavy (sestry si povídají).

D o l n í o k r a j: nic jsem nerozluštil.

O k r a j v l e v o. Bylo několik obrázků: na fotografii dobře zřetelný jen tvor s rybým tělem. Hlava je utvořena z M, pak je o r + hlavička (asi e) + konec ocasu vybíhajícího ve — v + i + t (Morevit).

S t ř e ě: Od ř. 2. až k poslednímu postava bohyně Zlaté Baby, držící balíček (novorozeně) a sice tak, že levá ruka jde až pod iniciálku V. — Přes balíček čáry dávají Mil a samo je obrázek rodičky s dítětem. — Rodička je vkreslena až za okrajem na místě, jež zbylo mezi okrajem a dolejším V. — U 10. řádku stojí: . . lat. (Zlatá) u ř. 11. bogina a pod tím pomozi. Levá noha vkročuje až na poslední řádek a je od pomozi dolů nahá; ostatek je zakryto řízou, která jsouc na levém rameni připnuta, splývá až dolů. Na dolním lemu byl jakýsi nápis. — Naď Zlatou Babou jedna zřetelnější hlava.

RUB (4—5).

V r c h n í o k r a j n a ě 4 v levém rohu hlava Truta naď červ. ut u zabitě saně (tato v tekstu); naď 5 hlava děví — ostatek nerozluštitelné.

D o l n í o k r a j: nic nerozluštěno.

P r a v ý o k r a j: Svatovít, jehož tři hlavy na originálu nábožná ruka zakryla modří a tak nám je zachránila. V levo naď hlavami a na hrudi po včelce. — U ř. 9. velmi zřetelná postava (i na originálu). Malíř použil vyzvýšeného v v textě tak, že k němu připojil: itez (= vítěz); na předloktí zřetelný nápis: bozi vítěční. Proti postavě jakoby kousek tuří hlavy. — Je to tedy Veles se svým zamilovaným skotem. — Ostatek nečitelné.

S t ř e ě. Zde bylo mnoho věcí, ale nebylo možno nic a nic rozluštit. Zajímavý jakýsi kotouč mezi řádky 2—6. Vprostředku zdá se býti postava metající kopí nebo blesk u ř. 9. je u; mohl by to býti Perun. Poněvaď ale nebylo lze nic na jisto postaviti, bylo nutno všechno vynechati.

B a r v i v o musilo zde býti velmi nestálé, když vše zmizelo — snad barva žlutá. A přece jest okraj nákrasu u ř. 5. tak vtlačen, že buď obrýsy buď písmo protíná až na líc pod nosem Zlaté Baby a tak její obraz ruší. — Možná, že se podaří, písmo to (ač je li to písmo) z líce přečísti.

PŘEPIS R. Z. (Kolmice označují konec veršů.) — Jako ve všech památkách téhož věku starofrancouzských, staroněmeckých o stejném počtu slabik ve verši, přicházejí i v R. Z. ojedinelé kratší verše před pauzou.

Strana 1.

Však ot svej čeledi voje vodí. |
mužě pášú¹⁾, ženy ruby strojá.²⁾ — | i u-
Mreli glava čeledina³⁾, | děti vše
tu zbožém v jedno vladú, | v-
ladýku ot roda⁴⁾ vyberúce | ký p-
lezně dle v sněmy slavy chodí |
chodí s kmeti, s lechy, vladýk-
ami. | — vstachu kmeté, leší | vladý-
ky; | pochvallichu pravdu po zákonu —
Ai, vletavo, če mútšji vod-
u, | če mútšji vodu stre-
bropěnu? — | za tě Ľutá rozv-
lajaše búfa, | sesypavši tu-
ču šira neba, | oplákav⁵⁾ ši gla-
vy gor zelených, vyplákav-
ši⁶⁾ zlatopěskú glinu. | kak-

Strana 2.

o bych jáz vody nemútila, | k-
egdy se vadíta rodna b-
ratry, rodna bratry o dě-
dlny otné? | - vadíta se kru-
to niezu sobú: | Ľutý chrud-
oš na Otavě krivé, | na otavě
Cřivě, zlatonosně; | sfá-
glav chraber na radb-
uzé chladně: | oba bratry ob-
a klenovica, | roda stara
tetvy⁷⁾ popelova, | jenže při-
de s pleky s čechovými | v sež-
e žirné vlasti pres tři reky | — při-
letěše družná vlastovic-
a, priletěše ot otavy krivy; | se-
de na okence rozložito |

Strana 3.

v Ľubušině otně zlatě sědle | —
Sědle otně, světě višegrad-
ě, běduje i naricaje⁸⁾ mutno.
Kdy sě slyše jejú rodna sest-
ra, | rodna sestra v Lubuši-
ně dvoře, | sprosi kněžnu utr⁹⁾
Vyšegradě, na popražiu u-
staviti pravdu | i pogna-
ti bratry jeja oba, | i súditi
ima po zákonu. — | káže kněžna
vypraviti posly | po žutoslav
ot Ľubice belé, | iděže sú dub-
raviny uné,¹⁰⁾ — po Ľutobor s do-
broslavska chlenca, | iděže
orlicu labe pije; | po ratibor
ot gor krekonoší, | iděže tr

Strana 4.

ut pogubi saň Ľutu; | po radov-
an ot kamena mosta, | po Jaro-
žir ot bred vletofěčnych; | po
strezibor ot sazavy Ladny |
po samorod se mše strebro-
nosne, | po vše kmety, lechy i vla-
dyky, | i po chrudoš | po Štaglav
bratry, | rozvaděna o děd-
lny otné. — | Kda se sněchu le-
ší i vladýky | v vyšegradě | prok-
ni stúpi rozenia dle svégo. |
stúpi kněžna v běle stvú-
cí rize, | stúpi na stol oten v
Dslavně sněmě, | a s řú bystě
uvě vėglasně děvě | vy-
učeně vėščbám vítězovym.¹¹⁾

1) staron. pagant = zaslízejí se zbraní (nyní na Moravě: páchatí = dováděti.
2) roboty (= práce) konají. 3) čeled, (staron. chlid — dítě) — členové téhož
rodu; tedy nikoliv služební. 4) ot roda = urozeného, poněvadž k rodu patřil
i lidé poddaní — místo nejasné, snad se má čísti iz roda. 5) tmavý hustý mrak.
6) opláknuvši. 7) rod, dynastie. 8) zdá se, že by se mohlo čísti narikaje; avšak
lid slovenský posud zpívá: a Maria narica. 9) uvnitř. 10) líbezná. 11) vítěz =
sluncebůh čili Svaroh. Slunce pravdu přináší na povrch.

u jednej sú desky pravdodatné | u vterej Meč krivých kárajúcí, | protiv ima plameň pravožvšten, | i pod nima svatocudná voda. | — poče kněžna s otna zlata stola: | Moji kmeté, leší i vladky! — | sě:¹³⁾ bratroma rozrešitě pravdu, | jaže vadíta se o dědiny | o dědiny otné mezu sobv. — | po zákonu věkožizných bogov | budeta im oba v jedno vlásti — | či se rozdělíta rovnú měřú. — | moji kmeté, leší i vladky: | rozřešite moje vypovědi, | budětěli u va s po rozumu! — | Něbudětěl

Strana 6.

u vás po rozumu, | ustavite ima nový nález, | Ký by směřil rozvaděna bratry! — | Kláněchu se leší i vladky, | i počechu ticho govorití, | govorití ticho mezu sobú | i chváliti vypovědi jejé. | Vsta Lutobor s dobroslavska chlemca, | je se tako slovo govorití: | slavna kněžno s otna zlata stola, | vypovědi tvoje rozmyslechom. | — Sebest glasly po narodu svému. | — i sebrastě glasly děvě súdně¹⁴⁾; sberastě je u osudě svatě | i dastě je lechom provolati. — | vsta radovan ot kamena mosta, je se¹⁴⁾

glasly číslem přegledati | i věčinu provolati v národ, | v národ k roz(s)úzeňu na sněm sboren. — | oba rodna bratry klenovicA, | roda stara tetvy popelova, | jENže přide s pleky s čechovými | v sěže žirné vlásti pres tři reky. — smérita se tako o dědiny: | Budeta im oba v jedno vlásti! — | Vstanu chrudoš ot otavy krivy, | žleč se jemu rozli po utrobě; | trasechu se lítostí vši údi; | machnu rukú. — — Zařve jarým turem: | goře¹⁵⁾ ptencem, Imž (sje)¹⁶⁾ zmija vňori,¹⁶⁾ | gofe mužem, imže žena vlade. — | mužu vlásti mužem¹⁷⁾

Strana 8.

zapodobno! — | prevencu dědinu dáti pravdA. — Vsta lubuša s otna zlata stola; vece: kmeté, leší i vladky! | — slyšeste zde poganění moje; | sudte sami po zákonu pravdu! — u nebudu vám súditi svády. | — volte muža mezu sobú rovnA, | Ký by vládl vám po železu.¹⁸⁾ | — dřevcé ruka na vy¹⁹⁾ k vládě slabá. | usta ratibor ot gor krekonoš, je se tako slovo govorití: | Nechvalno nám v němcech²⁰⁾ iskati pravdu; | u nás pravda po zákonu svatu, juže přinesechu otcí naši v sě že [žir] ne [vlásti pres tři reki.]

¹³⁾ sě = tof, toto, o toto jde. — Srv. polské »oto«, ruské »vot«; »vot što.«

¹⁴⁾ dual, jako ruce až po dnes — Sebrasta (aktiv), sebrastě (medium) už v sanskrtě. Toto v praes. a v perfektum medii. ¹⁵⁾ je se = jal se. ¹⁶⁾ skr. ghora — strašný, adv.: velká běda. Ostatně srv. naše hofekuje = běduje ¹⁷⁾ srv. hanácké hōraf = každou díru prohledatí. Vňoral se jim do komory. Imže nebo imž se = vňórá se jim (i. e. do hnízda). ¹⁸⁾ mužem = mužům. ¹⁹⁾ vládl je buď jedna slabika a verš má osm slabik, nebo dvě — pak devět. ²⁰⁾ na vás. ²⁰⁾ Obyvatelé župy Němci (nyní Nlempschi) za Krkonoši byli původně Slované.

Báseň není zlomek, nýbrž ilustrace k z á k l a ð n í m u dědič-nému zákonu. (Prvních devět řádků, označených obvykle slo-
vem: Sněm.) Tento zákon dědičný (buď se o dědictví rozdělití,
buď společně je spravovati) platil za tehdejší doby u Germánů
(proto ty nekonečné půtky v tehdejší německé říši). — V An-
haltsku tu se rozdělili, tu opět vládli společně. Zákon ten platil
ve Skotsku (zřízení klánů) u většiny Slovanů, u Indů až do nej-
novější doby. — Ale v Polsku byla za Mstislava I. už provede-
na nedílnosť. Odtuď síla tehdejšího Polska, jež vládlo i nad
župou Němci. Zákon těchto Němců odmítá Radovan. — Úděly
byly v Polsku opět zavedeny nátlakem císařů německých, k nimž
se mladší synové utíkali. Děliło se v Rusku a j.

NÁČRTEK DĚJIN RUKOPISU ZELENOHORSKÉHO.

Ku konci roku 1817 našel důchodní Jozef Kovář na Zelené
Hoře v Nepomuku v domácím archivě svého pána dva kusy
pergamenu do sebe vložené (dvě vložky). Pergamen je špinavě
plavý, houbovitý a přirozenou patinou starobylosti pokrytý. Pů-
vodně černý inkoust totiž vyloučil během 1100 let nádhernou
zelenavou patinu (obsahoval totiž přísadu mědi). — Obrázky a
některé písmeny jsou psány šušíkem (miniem). Výška vložek je
téměř 16 c, šířka něco přes 21 c. Všech řádků 129. Vložky ne-
byly za stara přeloženy, nýbrž baleny. Proto bylo okrajů a mezi-
sloupcí ku kresbám použito už od prvních majitelů.

Když po staletích vložky přeložili, učinili to tak, že lom jde
středem mezisloupcí. Tím byly strany 1, 2, 3, 4 o půl okraje
zkráceny. Stalo se tak asi až v Praze, když někdo chtěje vložky
v sešitech sešítí, nutně tak musel učiniti, a ne hned vedle textu.
Kovář zanesl rukopis k děkanu Boubelovi v Nepomuku, který
jen slova Radbuza, Mše a pod. dovedl rozluštití. Milý Kovář,
u m y v rukopis, zaslal jej do Muzea v Praze.)

Dobrovský, který až do roku 1824. byl skalopevně přesvědčen,
že v 9. století slovanština neměla dialektů (srv. Sitzungsber. der
kais. Ak. der Wissenschaften: Freisinger Denkmäler 1824), ne-
mohl ovšem pravost R. Z. uznati avšak po r. 1824 už jej
nechal na pokoji. O R. Z. bylo málo dbáno, poněvadž vše
bylo okouzleno básněmi R. K. A přece, i když neznali ještě fo-
tografie, museli by při svědomitém zkoumání zjistiti aspoň ně-
které větší obrázky, zvláště ale nápadný červený Libušin Souď
na 4. straně. Vždyť nyní, kdokoliv s normálním neb krátkozrakým
okem na obraz originálu se podívá, hned zvolá: »To jsou mi-

1) Že to byl Kovář, vypátral Tomek, jakož i uvedené podrobnosti.

niaturky«. -- A právě tento posud dosti zřetelný obrázek byl zneužit k světoznámému bluffu: V. Hanka fecit.

Zeniální Zunkovič první ukázal na tento bluff; on mne, který jsem byl úplně zaujat bádáním o R. K., k tomu přiměl, že jsem svou pozornost věnoval této památce i dopátral se tak skvělých výsledků.

VLOŽKY.

Každá vložka má přirozeně dvě strany -- líc a rub -- a každá strana dva sloupce. Mají tedy obě vložky po čtyřech sloupcích. Abychom se však modernímu zvyku přizpůsobili, označíme sloupce slovy strana.

Kdybychom snímky: líc a rub na sebe přilepili a do sebe vložili, měli bychom normální stránkování: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Z toho soudím (ale je to jen pouhá domněnka), že původně to byl jediný pruh pergamenu, který byl tak sbalen, jak tuto označeno. (Sr. balení, čili snad lépe skládání kapesníků, kdyby se dělalo jen jedním směrem.)

FRANTIŠEK DOHNAL:

POSLEDNÍ VZKAZ.

»A jestli ptát se bude
po tobě přátel kruh?« --

»Pak rci, že v krvi rudé
jim s Bohem dává druh«.

»A s tebou zasnoubená
když ptát se luđe teď?« --

»Zde prsten, v něm dvě jména,
ten dej jí v odprověď«.

»A matička tvá v dále,
když ta se bude ptát?« --

»Och, ten bol nejvíc pálí!
Jak té jen zprávu dát?«

Říc, že jsem padl v boji,
to nelze matičce,

to matičku by moji
v hrob sklálo v kratičce.

Nuž, co jen vzkázat v spěchu?

Ach, rci jí cokoli:
víš, něco pro potěchu,
víš, co tak nebolí.

Rci třeba, že jsem v dále,
teď ať mne nečeká,

že v pochod jsme se dali
a cesta daleká ...

Tak něco řekni jemně
a trochu těchy dej --
však že mne kryje země,
ach, to jí neříkej! ...«

Kazimierz Przerwa - Tetmajer:
Poesie. Přeložil Fr. Kvapil. Sborník Světové Poesie, svazek 122. — Jsou u nás známy velkolepé romány Tetmajerovy (ku př. »Anděl míru«) plné vln, ruchu, života a věení. Poesie Tetmajerova není taková, aspoň ne u výběru, který nám prezentuje v překladu Fr. Kvapil. Zde jsou po většině práce, kterými Tetmajer dobýval půdy a v nichž se teprve hledal. Jsou to klidné a celkem nevýbušné sloky, písně, vzpomínky a nálady, které vyprchají jako slabost za parného dne Nejhezčí drobnůstky v této knize jsou z ovzduší lesa. To pak šumí a řve slokou, rytmem. («Veselý les«, »Začarovaný les«). Lidová je pak črta »Jak Janošík tančil s cisařovnou«, s vůní Slovenska. I některé pohledy do krajín zaujmou čímsi svérázným («V polárním moři«, »Nad polem pustým«, »Zapadlá jezera«), ale je v knize mnoho, co člověk přejde bez zájmu. Jak jinak uměl pro své antologie vybíratí Vrchlický! Překlady pana Kvapila nemají básnického vzletu, opojení. Slova překladu nepřesvědčují, nestruhují: jsou hladká, ale prázdná. V Hánek.

M. Červinka: Vysušený močál.
Román. Vyšlo u J. Ottý v Praze. Básník, tiché pohody, lesů a lučin, našel v tomto románu plně své pole. Soudní život v malém městečku, s okruhem lesů, rybníků, na půdě vysušeného močálu je pozadím idyll, poza-

dím tohoto výstižného románu. Soudce Kotáb vzdá se nadějí na kariéru, na hodnosti, ale přilne vroucí láskou k té půdě močálové, měnivější než příhody v soudním sále, přilne k tomu mlčenlivému lidu, záhadnému v jeho chování. Jen aby ohlušil tajemné hlasy nitra, soudce Kotáb odjíždí po dva-kráte do Prahy, navštívit kamaráda... Není tu téměř děje, zauzlení, tragičnosti. Ale je tu vlahá něha, usměvavé rozplesání básnickovy duše, je to zpěv o tichých srdcích venkovského lidu, hymna na zářivou krásu přírody za všech ročních počasí. Červenka umí oslfe a jasně prokreslovatí své lidi, zná dokonale jejich sny, uhaduje jejich tužby a cítí s nimi. K románu mu netřeba všedních epizod lásky: on okouzluje kresbou lesních scenerií, pohledem na luka s rybníkem. Je málo, příliš málo děl tak hlubokých a citlivých v naší literatuře, jako je »Vysušený močál«. — Viktor Hánek.

Šlechtický titul biskupů. Dekret konsistoriální kongregace, který připomíná konstituci Inocence X., jež zapovídá všem kardinálům na pečeti a odznak připojovatí titul šlechtický a korunu šlechtickou, sděluje, že Benedikt XV. toto ustanovení rozšířil na všechny patriarchy, arcibiskupy, biskupy a residuální a titulární biskupy. Dekretem tímto se tudíž zapovídá na odznaky, nadpisy dekretů atd. připojovatí šlechtický titul a šlechtickou

korunku nebo cokoliv jiného, šlechtiví rodiny naznačujícího. Tím zvyk římské kurie, dle něhož žádný duchovní hodnostář, od chvíle, kdy se stal »monsignorem«, nebývá už označován jako hrabě nebo kníže, rozšířen i na biskupy. Benedikt XV., ode dne, kdy se stal knězem, neuzívá titulu hraběcího, a přeje si, aby tato zásada prováděna byla i ostatními preláty.

Německý historik Karel Lamprecht zemřel. Profesor Karel Lamprecht, známý historik lipské university, zemřel ve věku 60 let. Lamprecht byl předním zástupcem nového směru dějepisného, který pojímá dějiny jako řadu faktů, vyvíjejících se příčinně na základě pevných a určitých zákonů.

Spisovatel P. Rudolf Linhart zemřel. V neděli dne 11. července ve 2^{1/4} hod. odpo. zemřel ve Velké Bystřici u Olomouce po dlouhé, skoro 9měsíční těžké nemoci na tuberkulosu tamní kooperátor, spisovatel dp. Rudolf Linhart a pohřben v Mysločovicích u Holešova. Dp. Rudolf Linhart narodil se 8. prosince 1883 v Lehoticích u Holešova z rodičů rolnických. Obecnou školu vychodil v rodišti, prvních šest tříd gymnasia v k. a. semináři v Kroměříži a poslední dvě třídy na německém gymnasiu tamtéž, kde take s dobrým prospěchem maturoval. Studia bohoslovecká konal v Olomouci a byl 5. července 1907 na kněze vysvěcen. Jako kaplan působil v Horní Hynčíně u Březové, v Jestřebí u Hrubé Vody a ve Velké Bystřici u Olomouce. Zde v listopadu loňského roku ulehl a už nevstal. V nemoci své zesnulý pilně přijímal sv. svátosti. — Literárně činným byl zesnulý od dob studentských. Básně své uveřejňoval pod svým jmé-

nem a pod pseudonymy Ahasver a Em. Smutný. Vycházely v »Obzoru«, »Novém životě«, »Meditacích«, »Novém obzoru«, »Našem domově«, »Našinci« a »Evě«. Básníkem byl R. Linhart rozeným. Vynikal zejména hloubkou citu, propracovaností a vytříbeností formy a krásnou, zvučnou, obrazitou mluvou. Pracoval pomalu, ba mnohdy klopotně, a proto každá jeho báseň měla jádro a vážila. Básně jeho jsou zatíženy chmurnou melancholií, následek to nemoci. Při tom však byl až úzkostlivě autokritický. Odtud také stále otálel s vydáním sbírky znělek, nadepsané »Sloky s hor«. Vedle činnosti básnické lákalo ho i překladatelství. Nadaný linguista ovládal slovinštinu, chorvatštinu, ruštinu, španělštinu, francštinu a částečně polštinu. Poslední dobou chtěl se i anglicky učiti. Ze všech vypočítaných řečí pilně překládal a kromě toho i moderní básníky německé. Knižně vydal překlady Paula Bourgeta »Rozvod«, Fr. X. Meška »Za tichých večerů« a »Svéživotopis sv. Terezie«. Celá řada menších i větších překladů prosy i básní je roztroušena po časopisech. V »Hlasu« vycházel loni překlad dvoudílného románu Fr. S. Finžgara »Pod svobodným sluncem«. V posledních třech letech počal zesnulý pěstovati i literární kritiku. Jeho »Moravica« v »Našinci« budila všeobecnou pozornost a byla nejen spolehlivá co do úsudku, ale i neobyčejně informativní. V »Meditacích« uveřejňoval přehledy z literatury slovinské. Mnoho jiných prací začal, pro jiné měl teprve rozvrhy v mysli, ale nemoc plícní, která pozvolna rdousila, nedovolila, aby od plánů přešel k činům. Hotová práce byla zárukou, že byl by nám R. Linhart po-
dal práce jistě trvalé ceny. Smrt však

překazila vše a my jsme zase o naději chudší. Stihla nás ztráta na poli katolické literatury těžce nahraditelná. Též spolek katol. spisovatelů »Družina literární a umělecká« ztratil v zesnulém svého jednatele, jenž, pokud ho nepovalila nemoc na lože, horlivě se o spolek staral. Stručně jsme se dotkli nejhlavnějších bodů činnosti zesnulého. Jindy a jinde ještě se k ní vrátíme. O. v p.

„**Krůpěje**“ nazývá se nová sbírka Macharova. Jeho zbožňovatel v »Čase« o ní píše: Machar sám v předmluvě spojuje Krůpěje s dřívějšími »Vteřinami« a nazývá je vlastně příležitostnými verši, poznámkami hozenými na okraj dní a toho, co dny přinesly«. Lze si tedy beze všeho představit hned ráz celé sbírky.

Ale Machar může ovšem užít i příkrých slov (Na mrtvém bodu), nikdo se tím již nepohorší. Mezi námi a ním je jako v manželství, kde si žena zvykla častému hubování mužovu: trvá-li muž v něžné laskavosti, začne se žena bát, že se s ním děje něco nebezpečného, a oddechne si blaženě, když muž zase spustí - chvála bohu nic se nezměnilo. Machar to také ví, polevuje v tónu nebo se udobřeně omlouvá: »Ničevó. přátelé! řeči ty proklouzly maně rty mými.« Přesvědčil se (Fragment), že nic neprospěje, známe-li sebe lépe svou mizerií, její příčiny a slabosti své povahy; prostě nemůžeme se předělat, nemůžeme být jiní nežli jsme »lze žalovati na přírodu? či na dějinné zločiny?« A i jinak »Krůpěje« úmyslně ubírají důrazu i platnosti svým výtkám a výsměchům. Zrazují čist různé naše kněze a proroky a vyznávají upřímně: »já, cynik, já jsem jich nečet!«. Odmítají mladší naše lyriky (Wojkowicze, Thee-

ra, Fischera), Sovu v to počítajíc, a chlubí se: »u nichž za živa jsem nikdy za verš prvý nedošel«. Postižení mají se čím utěšit: kdyby byl Machar četl, jakož měl, snad by přeče —

Všude nad příslušnými stranami vznáší se Macharovo zahrazené »do toho vám nic není«, a je významno, že zrovna v této sbírce tolika tajemných básní vyskytují se dvě, ne-li tři, v nichž Machar, pravdivý a poctivě přímý Machar, s obzvláštní důtklivostí vyslovuje pochybnost, smí-li básník o sobě a na sebe říci všecko. Práví: »Ach, všecko říci! Básníka mi ukaž, jenž řekl všecko! Jenž svou duši vysvek, do naha vysvek, aby vidny byly i jizvy, choroby a hanba její. Nu, maskujem se při vši upřímnosti...« Není — tvrdí — volného člověka a není jím ani básník; i on zůstává v područí starých předsudků, jichž »dědictvím nebyla má duše libovolným«, a žádným vyklizením nemůže se jich zhostit, ačkoli pro ně »soudem nelibostným« stíhá jiné. A tedy ? Zprvu to u Machara zaráží. Řekne-li nám někdo, že nevykročí do světa před lidi, dokud se důkladně neprohlédne v zrcadle »kometní jak dáma« a dokud »pro ulici« nenastuduje úsměvu, počneme se bát, že nerozlišíme a že jsme nikdy u něho nikdy nerozlišili, co je koketerie a co skutečnost, a probuzená nedůvěra stíží se dá uchlácholiti: byli jsme šizeni a budeme? A chtělo by se odporovat a porokovat si. Ne tak o tom, smí-li básník mlt v životě něco, s čím si netroufá na veřejnost, jako spíš o tom, smí-li učít zbabělosti, a o tom, směji-li jeho básně obsahovat cokoli, čemu není dost rozumět nebo čemu básník rozumí nutně jinak a lépe než-li kdož ho čtou. Ano, každý přisvědčí: »a máš-li

rány čerstvé, mokvající, pak nevycházej s nimi na ulici, utajuj a nechej si jich pro sebe. Musíš jich však utajovat docela a ne napolo je odestírat hádankami, které matou a kterým nelze přijít na kloub; báseň musí být především jasná a musí podávat vše, čeho k naprostému pochopení třeba. Ale ovšem, — čtenářský rozum je k tomu, aby mudroval a namítal, a básník je k tomu, aby tvořil a jednal po svém: sic volo sic iubeo. Odkakživa básníci při tom podržovali vrch.

Arme Brüder. Mons. Jos Scheicher vydal (u Ad. Bonze, Stuttgart 1913) zajímavou knihu. Líčí neblahý osud kněží, pronásledovaných od vrchností. Bídu velkého katol. filosofa Deutingera, nemilost katol. publicisty Ambr. Optize, ústrky exređemptoristy Heidenreicha, neštěstí lidumilného knížete biskupa Kahna, kverulantsví faráře Palisy. Pro nás zvlášť zajímavá jest apologie slavného katolického spisovatele, faráře frýburského Hansjakoba, kterou později přeložíme, a casus Kohn, který se nás blíže dotýká. Z vylíčení pádu arcibiskupa olomuckého, jež nazývá Theodorem Ukrutným, poznáváme, že Scheicher, neznaje česky, má v něčem nedostatečné informace. Znova se tu ukazuje potřeba, aby někdo z účastníků affairy Kohnovy zavčas zachytil pérem celý průběh významné události. Scheicher napsal svou knihu »Ubozí bratři«, aby bičoval servilismus, byzantinismus a tyranství v církvi, neboť pokládá za potřebu pro blaho a čest církve, aby stav duchovní nebyl bez práva, bez lásky a bez mužných ctností — dole i nahoře. (Cena M 4.)

Dějiny a bibliografie české katolické literatury náboženské od roku 1828 až do nynější doby vydávají ka-

novníci Dr. Jos. Tumpach a Dr. Ant. Podlaha nákladem Dědictví sv. Prokopa. Leží před námi už 3. svazek tohoto imposantního díla (str. 961 až 1440). Mravenčí pile našich neúnavných pracovníků nahrazuje tu práci celé Akademie. Jsou tu zaznamenány nejen samostatné práce, nýbrž i všechny časopisecké práce katol. autorů ze všech oborů theologie, historie, zpěvu, hudby, biografie atd. Dšlo to vhodně doplňuje Slovník bohovědný. Bude ukončeno za rok svazkem čtvrtým. (Svazek 10 K.)

Doslovný překlad Coppéeovy básně »Evangellum« zni:

Za onoho času Ježíš, sám s Petrem,
bloudil
po břehu jezera nedaleko Genesarethu
v hodině, kdy žhavé slunce polední
se vznáší,
když spatřili před chudou chatou
vdovu rybáře v dlouhých závojích
smutku,
jež posadla se smutně na práh,
zdržujíc ve svých očích slzu, jež je rosí,
by kolébala své dítě a předla kužel.
Nedaleko ní, skryti hustými ftkovníky,
Mistr a jeho přítel se dívali, jsouce
nevidění.

Pojednou (= soudain) jeden z těch,
starců, jimž hrob je upraven,
jeden žebrák, nesa nádobu na hlavě,
šel zde náhodou a pravil té, jež předla:
»Ženo, mám donésti tu nádobu plnou
mléka
člověku, bydlícímu v blízké vsi.
Ale, vidíš to, jsem slab a zlomen vě-
kem.

Domy jsou ještě dále než tisíc kroků,
a cítím dobře, že, sám, nedokončím
té práce, za níž se mně má zaplatit
penízek.

Žena se zvedla, aniž řekla slova ;
opustila, bez váhání, svůj kužel lnu
a kolébku z vrby, v níž plakal sirotek,
vzala nádobu a odešla s ubožákem.

A Petr řekl: »Je třeba osvědčovat
pomoc,
Mistře, ale tato žena má velmi málo
rozumu,
opustit tak svého syna, a svůj dům
pro prvního chodce, jenž jde po cestě.
Tomu starému žebráku, nedaleko od-
sud, bez pochyby
nějaký pocestný by byl vzal nádobu
a ji nesl.«

Ale Ježíš odvětil Petrovi: »Opravdu,
má-li chudý soustrast s ještě chudším,
můj Otec bdí nad jeho příblytkem a
chce, by se mu dobře vedlo.
Ta žena dobře učinila, že odešla bez
odkladu.

Když řekl tato slova, Pán se posadil
na starou lávku dřevěnou před chu-
dou chatou;
svýma božskými rukama za minutu
upředel kužel, ukolébá malého.
Potom vstav, dal znamení Petrovi a
odešel.

A když se vrátí k svému bytu vdova,
jíž Bůh své dobroty dal tento důkaz,
nalezne — aniž kdy uhádla, kterým
přítelem —
svůj kužel spfedený a syna uspaného.

Jos. Hanák.

Jan Rokyta: Jadranské dojmy.
Básně. Nákl. J. Ottý v Praze. Cena
2 K. Básník tiché lásky tentokrát se
zatoulal k moři a tam zavlnily nitro
jeho opět verše. Zpívá si neustále
prosté a měkké melodie, známé z knih
»Lilie z Tvých zahrad«, »Viděl jsem duši

ženy« a zvláště snivé a působící v prvé
jeho knize »Když se připozdívá...«
I »Jadranské dojmy« jsou lyrickou
šťastného srdce, a moře, břehy, celý
opojivý Jih je pouze pozadím při
obrázku rodinného štěstí básníkov.
Proto ten klidný a měkký spád veršů,
jednoduchost a vrocnost. Básník vidí
na všem odlesk svých snů, vše má
zjasněno láskou. Ze všad naň zirá
krása a něha; cit se zachvívá jemnými
nárazy poznání, tušení a opojení. Moře
nechává zníti ve svém nitru co šum
škeblí, co rozkošný doprovod k písni
lásky, kterou zpívá své ženě a dítěti.
Vzpomínky světlé a **tolle** radostné zde
nacházejí své místo (Víš, jak jsem zval
Tě?, »Dítě u moře«, »Ostrůvek«) a ke
konci řadí smutný a přece tak vroucí,
tak bolestně krásný zpěv, věnovaný
památku Beneše Knüpfera (»Hrob v
moři«) Zde je skutečně jediný mo-
hutný dojem, který bezprostředně vy-
volalo moře. Podle mého je to nej-
krásnější číslo celé sbírky. A cosl
spodního a tušeného krásnem a zá-
vratí dýše z čísel »Život na dně« a
»Hvězdy na moři«. Jako v ohlasu kni-
hy »Za Kristem« i zde básník zahlédá
kostelík (»Kaple u moře«) a nechává
duši vanout dech nábožného vzrušení.
Nitka, která všechna čísla navazuje
jako korálky, někdy zdá se unikati.
Knížka prostá a vroucí, i přes snahu
dokonalé formálnosti, která často pře-
káží, aby pointa plně vyzněla. Místy
i stejná myšlenka v jiné variaci se
vrací, jako pohled na známá místa,
ale s jiné strany, nežli jsme uvyklí.
— Vzpomínám tak maně na současně
nové vydání knihy Jaroslava Vrchlic-
kého: Rok na jihu — a v duchu srov-
návám těžbu obou: co všechno Vrch-
lický vyzpíval! Co všechno Rokyta
řekl!

Viktor Hánek.

ZA RUDOLFEM LINHARTEM.

Plachý pták z cizích krajův
zabloužil do našich lesů.
Melancholicky zněla jeho píseň,
neb střelu Smrti nosil ve svém srdci.
V soumraku teskně zpíval
a dřív, než slunce polilo hory,
odletěl do své vlasti.

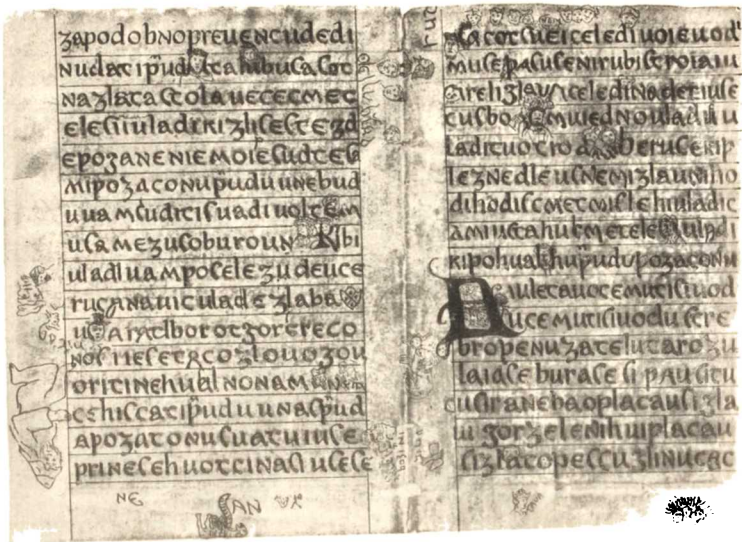
IN MEMORIAM.

Jest tomu 20 let. Dne 20. srpna 1905 sešla se v dřevěném kostelíčku Národopisné výstavy v Praze hrstka katolických literátů a usnesla se vydávat svůj časopis »Kulda«. Na návrh pisatele nazván však »Nový Život« a počal vycházet o Vánocích 1905 v Praze, odtud za 2 měsíce přenesen do Nového Jičína a 1904 do Prostějova. Vycházel 12 let a kol něho a z něho vzrostlo hnutí katolické Moderny české.

Chtěli jsme literaturu živou, stojící na výši doby a čelící všem současným proudům -- a byli jsme kaceřováni a pronásledováni od nekatolíků i katolíků, združených kol »Vlasti«, »Obzoru« a jiných starších směrů.

Z hnutí původně literárního vyvinulo se přirozené hnutí reformní i na poli církevním, sociálním a politickém.

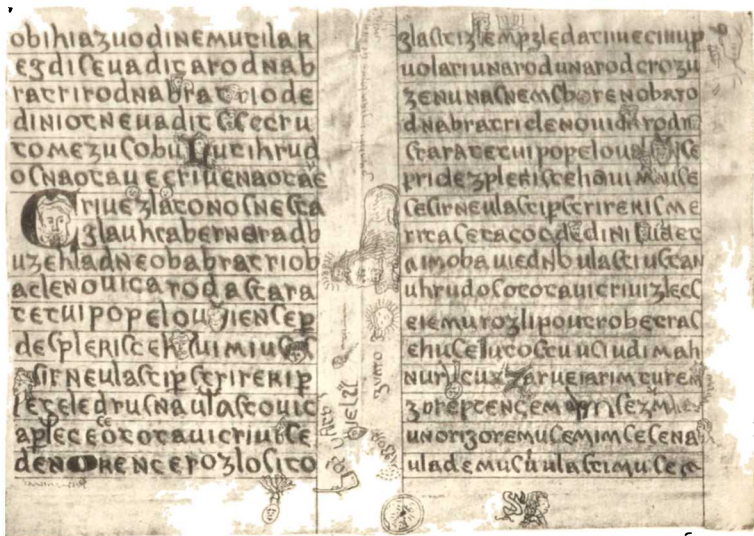
Dostalo se nám během doby satisfakce, že odpůrci naši (i mocní, jako arcibiskup Dr. Th. Kohn) umlčeni a odstraněni, mnozí přešli do našich řad, poznavše, že jsme měli pravdu, že jsme bojovali za svobodu pravou a zdravou. Naši lidé uplatnili se v katolickém ruchu jako pracovníci vysoce cenění, ba nepostrádatelní, a zaujali vynikající místa. Naše literární žeň má čestné místo v literární historii. Co bylo pleva a suchý klest, upadlo s našeho stromu v bouřných jarních větrech. Buďme klidně růst a pracovat dále.

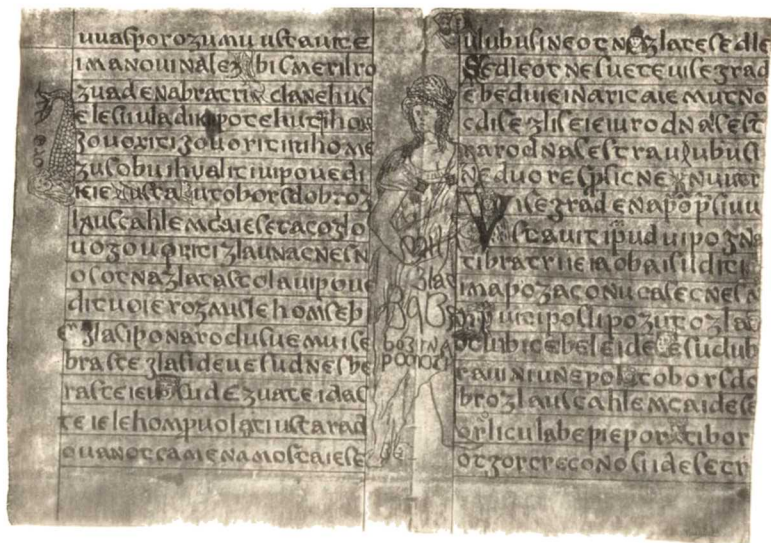

Strana 2.

VLOŽKA I. rub.

Strana 7

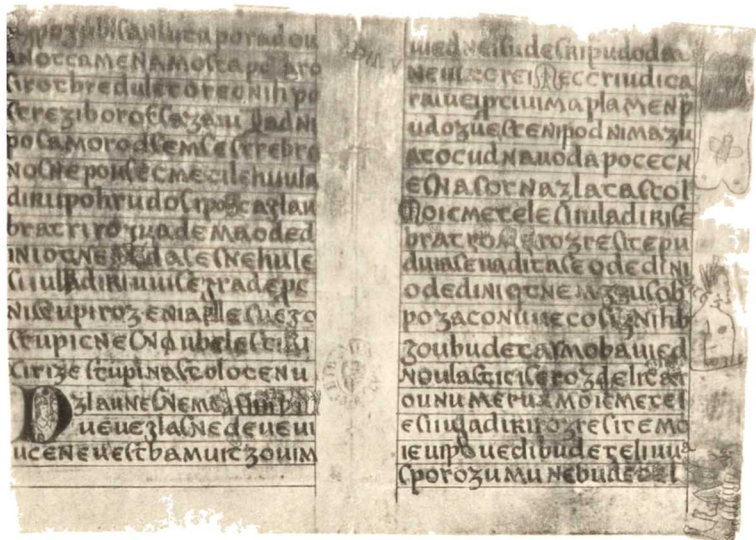

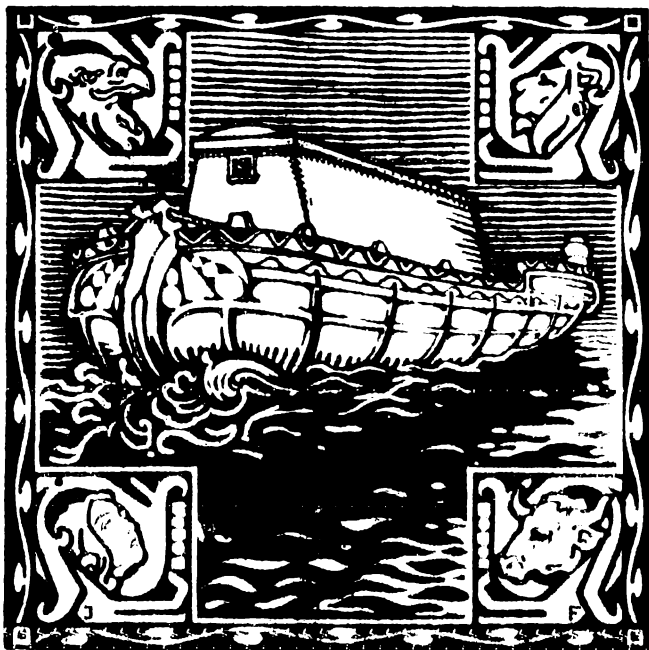
Strana 4

VI. OŽKA II. rub.

Strana 5.

KRESLIL F. KASALICKÝ.

ARCHIV

Vydání
KAREL DOSTÁL LUTINOV
v Praze u Ed. Černého

OBSAH: Čís. 9. a 10. Hřbitovní nápisy. Sbírá K. D. Lutínov. - Modernismus Podává E. - Sv. Konstantin na Bregalnici. Dr. Fr. Příkryl. - Z básní Johannesaf Jørgensena. Z dánštiny přeložil Frant. Dohnal. - Z básní Strižovského. - Gab. Konaj: Ten to stvořil! - Bože, před Tvou velebností. - Sebastián Brunner. Piel. Alois Jašek Studýnský. - Hrabě z Habsburku. Romance Frídřicha Schillera. Přeložil Karel Dostál Lutínov. - Okna: † Fr. Ad. Subert. K jubileu řed. Fr. Slaměňka. Jan Rokyta (Adolf Černý) k jubileu Husovu. Hřbitovní nápisy v Rixdorfu. Zvíkovský Rarášek. V Družině literární a umělecké. Zdarma kostel vymaluje. Fr. Leubner nachází sebe. Zabavené knihy. Jan Voborský. Církevní umělecká a památková rada arcidiecése olomoucké. Studle a texty. Veliké znamení. Umění ve farních tiskopisech.

ROČNÍK III. ŘÍJEN 1915. ČÍSLO 9. a 10.

POZVÁNÍ K PŘEDPLACENÍ.

ARCHA vychází 1. dne každého měsíce. Předplácí se na rok 6 K, na půl roku 3 K, jednotlivá čísla 60 hal.

STUDENTI při hromadném odbírání (aspoň 10 ex.) předplácejí na rok 4 K. Adresa: Revue Archa, Prostějov. — Platí se složenkami Nového Života neb Archy (číslo konta 17.942).

Předplatné a insertné splatno a zavolatelné v Prostějově.

Platíte čekem, račte laskavě ku Svému jménu poznačit, zač platíte: AIII (Archa ročník III.)

CM (obraz sv. Cyrilla a Metoda),
O (Osudy)

Euch. (Eucharistie.) Atd.

Připíšte též číslo, které je na obalu!

Obraz sv. Cyrilla a Metoděje, který vydala revue »Archa« v Prostějově, jest svérázným uměleckým činem. Známý jest ušlechtilý obraz Seitzův těchto našich věrověstů; po něm následoval Hanuš Schwaiger, který je vypožobil archaislicky slohem byzantským, potom přišel Jar. Urban se svým barvitým honosným vyobrazením dvou stojících postav u oltáře. Jen že pojetí celkové nemá hlubšího výrazu a trojbarevný tisk dělá dojem příliš papírový. Pročtější kresby mistra Mlk. Alše jsou drobného formátu. Nádherný obraz Matějkův na Velehradě je trochu barokní a nebyl tisknut. Mistr Jano Köhler (z Nenkovic u Brna) stál před úkolem, podat v živých slovanských barvách representační poprsí obou svatých bratří a spojil v tomto populárním obraze všechny přednosti svých předchůdců. Úkol tento provedl dokonale. Na spídním listu velikosti 80 x 60 cm (papír byl schválně objednan nejlepší vytvořil kamenotiskem,

kteřý sám osobně řídil, ve 12 barvách a zlaté poprsí svatě dvojice. Mezi oba bratry do tmavomodrého pole postavil hnědý byzantský kříž s třemi příčnými břevely a figurální výzdobou. Filosofa Konstantina (sv. Cyrilla) pojal jako slovanského myslitele, s tvářmi osmahlou cestami a vyhublou bdním a myšlením a melancholicky zladěnon strádáním pro velkou myšlenku. Je v ní cosi z typu Dostojevského. Řeholní hnědé roucho dobře sluší k této postavě. V rukou její jest otevřená kniha s miniaturou byzantského Krista, a cyrillským písmem napsán tu začátek Evangelia sv. Jana: Iskoní bě slovo a slovo bě u Boga a Bog bě slovo. Svatý Metoděj vyobrazen jako bělovlasý kmet s dlouhou bradou v ornátě arcibiskupském: V pluviiále s palliem křížkováným. Jeho pohled je přisně vlídný a jeho dlaň žehnající. Na hlavě jeho jest nízká mitra tvaru východního, jakou podnes nosí biskupové řeckokatoličtí. (V mitře takové byl vyfotografován na pf. arcib. hr. Szeptycky, jenž nyní strádá v zajetí ruském.) Svatozáte jsou dekorovány jmény sv. věrověstů a celek orámován Köhlerovým ornamentem. Pod obrazenú čtou se významná slova z officia: »Tito jsou otcové naši«. Celek působí milým, vážným a slovansky živým dojmem. List vyšel i s nápisem polským a cyrillským. Uměl. dílo jest ozdobou chaty i salonu, úřadovny neb spolkové místnosti, sakristie nebo kaple, všude se uplatní, zvláště v rámci světle zlatém. (Lze dostati v admín. »Archy« v Prostějově za 10 K, pro studenty a dělníky větší sleva. List má cenu originálu lithografického. Proveden u L. Klabusaye v Holešově)

Listárna. Prosíme čtenáře, aby si opravili tiskový omyl na poslední straně minulého sešitu, že »Nový Život« založen byl roki 1895, ne 1905.

PROSÍME o laskavé rychlé vyrovnání předplatného.

HŘBITOVNÍ NÁPISY.

Sbírá K. D. LUTINOV.

ĚŘÍTKEM VZDĚLANOSTI A SMÝŠLENÍ OBčanstva bývá hřbitov. Nejen svou úpravou cest, stromořadí, hrobů, pomníků, nýbrž i obsahem nápisů.

Bylo by záslužno sebrati v knížku staročeské nápisy náhrobní, které důšou zbožností, vážností a nepostrádají často duchaplností.

Na hřbitově v Lounech četl jsem na márnici delší říkání, jež začíná:

Trocha prachu, lustrka kostí
zbyla z jejich Slovtvností.

A v kostele lounském je zasazen starý náhrobní kámen s na písem: HODIE MICH, CRAS TIBI

Pravopisná chyba MICH svádí k humoru: Dnes Michl, zítra ty

Již brána hřbitovní často mluví: Židé mívají hebrejský citát z bible, na křesťanských hřbitovech je buď banalita, nic neznamenající »Městský hřbitov« nebo vtip trochu snad nepietní, jako na př. v Brankách POSLEDNÍ ČÍSLO, což poněkud připomíná hospodů: U posledního groše. Jinde mají napsáno: Memento mori: Velmi lapiďarm a křesťanský nápis je nad vchodem hřbitova v Pirané, jehož cypřiše se skály hledí na moře: RESURRECTORIS Těm, kdož vstanou z mrtvých.

Nápisy na našich křížích a pomnících bývají hodně suché anebo bezvýznamně sentimentální. Nenacházíme sice už tolik naivních nesmyslů jako na př. napsala bukovanská obec na kříž za dědinou (»Nákladem tohoto kříže obec Bukovany«), nenacházíme také už groteskně komických rýmovaček, jako:

Už je po všem. Tělo ztuhlý.

ANNA MÄCKER,

číslo 20. Prodej uhlí.

ale nenacházíme také epitafů silných, důmyslných, duchaplných, hluboce náboženských.

A přece krásný hřbitov, k němuž přes to, že je vzdálen města dle hygienických předpisů, putuje obyvatelstvo za osvěžením, může být školou, celou Akademií, nejen výtvarných umění krásou svých pomníků, ale i akademií filosofie hluboce pojatými nápisy.

Dalo by se nasbírat hojně vhodných citátů z básníků celého světa, které by se dobře hodily na kámen hrobní, ale to všechno jsou slova lidská. »Kdo ze země jest, jest ze země a mluví ze země« (Jan 3. 31): Největší útěchy a největšího povznesení poskytné zarmouceným poutníkům přece jen SLOVO BOŽÍ, slovo života věčného, citáty z Bible.

Slovo člověka nemůže dosti potěšiti na takovém místě, kde viděti právě vratkosť, prchavosť a bezmocnosť všeho lidského.

Duchovní správce může leckde mnoho vnuknouti (P. Deutsch v Kokorách animoval farníky, aby dávali na hroby příbuzných sochy jejich svatých patronů) a bude snad možno vyrýti do pomníků některé z následujících slov biblických. Těšilo by mne, kdyby někdo z laskavých čtenářů v této Anthologii pokračoval, zvláště kdyby pro Archu sebral významné hrobní nápisy staročeské.

*

Následující citáty jsou vybrány pouze z prvních 17 kapitol evangelia sv. Jana překladu Dra. J. L. Sýkory. Další knihy biblické poskytly by nepřeborný poklad. Při výběru řídím se heslem: »Christus super omnia« a předpokládám, že na pomnících opakuje se často obraz Krista ukřižovaného, kázícího, žehnajícího atd.

Některé citáty jsou pojaty ovšem jen sensu allegato. Někde mluví Kristus, někde evangelista, někde mrtví.

*

V NĚM BYL ŽIVOT, A ŽIVOT BYL SVĚTLEM LIDÍ,
A SVĚTLO VE TMĚ SVÍTÍ, A TMA HO NEPOJALA.

Jan 1, 4.

Kolik-koli však jej přijali, dal jim zase státi se dítkami Božími,
těm, kteří věří ve jméno jeho.

Jan 1, 12.

Ejhle Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa.

Jan 1, 29.

A já jsem viděl a vydal svědectví, že tento jest Syn Boží.

Jan 1, 34.

Mistře, kde bydlíš? Dí jim: Pojďte a vizte.

Jan 1, 38.

Nalezli jsme toho, o němž psal Mojžíš v zákoně a proroci; jest to Ježíš, syn Josefa z Nazareta. Jan 1, 45.

Větší věci uvidíš nad tyto. Jan 1, 50.

Amen, Amen pravím vám: Uvidíte nebe otevřené a anděly Boží vystupovati a sestupovati na Syna člověka. Jan 1, 51.

Zbořte chrám tento, a ve třech dnech jej vzdělám. Jan 2, 19.

Když tedy vstal z mrtvých, rozpomenuli se učenci jeho, že to pověděl; i uvěřili Písmu a slovu, kteréž byl Ježíš řekl. Jan 2, 22.

Neměl zapotřebí, aby kdo vyřekl mu svědectví o člověku; neboť sám věděl, co jest v člověku. Jan 2, 25.

Mistře, víme, že jsi od Boha vyšel jako učitel; neboť nikdo nemůže činiti těch divů. Jan 3, 2.

Co se narodilo z těla, tělo jest, a co se narodilo z Ducha, duch jest. Jan 3, 6.

Vítr vane, kde chce, a slyšíš jeho hlas, ale nevíš, odkud přichází a kam jde; tak jest to při každém, kdo se narodil z Ducha. Jan 3, 8.

Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný. Jan 3, 14. 15.

Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný. Jan 3, 16.

Bůh neposlal Syna svého na svět, aby soudil svět, nýbrž aby spasen byl svět skrze něho. Jan 3, 17.

Kdo věří v něho, nebývá souzen; kdo však nevěří, již jest odsouzen, poněvadž nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího. Jan 3, 18.

To pak jest soud, že světlo přišlo na svět, a lidé milovali více tmu nežli světlo. Jan 3, 19.

Kdo činí pravdu, jde ke světlu (aby skutkové jeho se zjevili), neboť v Bohu jsou vykonání. Jan 3, 21.

Člověk nemůže nic vzítí, není-li mu dáno s nebe. Jan 3, 27.

Ten, jenž s nebe přichází, jest nađe všechny. Jan 3, 31.

Kdo věří v Syna, má život věčný; (kdo však nevěří v Syna, neužije života, nýbrž hněv Boží zůstává na něm.) Jan 3, 36.

Každý, kdo pije z vody této, žízniiti bude opět; kdo se však napije z vody, kterou já mu dám, nebude žízniiti na věky.

Jan 4, 13.

(Tento nápis hodil by se na studnici neb fontánu s reliefem Kristovým.)

Bůh jest duch, a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti.

Jan 4, 24.

Já mám pokrm k jídlu, o němž vy nevíte.

Jan 4, 32.

A kdo žne, bere odplatu a shromažďuje užitek k životu věčnému, aby se radoval i ten, kdo seje, i ten, kdo žne.

Jan 4, 36.

Věříme nikoli více pro tvoji řeč; neboť sami jsme slyšeli a víme, že tento jest v pravdě spasitelem světa.

Jan 4, 42.

Pane, pojd, prve než umře syn můj. Dí jemu Ježíš: Jdi, syn tvůj živ jest.

Jan 4, 49. 50.

Člověk ten uvěřil slovu, kteréž mu pravil Ježíš, a šel.

Jan 4, 50.

Jak Otec mrtvé křísí a oživuje, tak i Syn, koho chce, oživuje.

Jan 5, 21.

Amen, amen pravím vám: Kdo slyší slovo mé a věří tomu, jenž mne poslal, má život věčný a soudu nepropadá.

Jan 5, 24.

Přešel ze smrti do života.

Jan 5, 24.

Přichází hodina a nyní jest, kdy mrtví uslyší hlas Syna Božího, a ti, kteří ulyší, živi budou.

Jan 5, 25.

Přichází hodina, ve které všichni, kteří ve hrobech jsou, uslyší hlas jeho, a půjdou ti, kteří dobře činili, na vzkříšení života.

Jan 5, 28.

Soud můj jest spravedlivý, neboť nehledám vůle své, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal.

Jan 5, 30.

Pracujte nikoliv o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm, který zůstává k životu věčnému, kterýž vám dá Syn člověka.

Jan 6, 27.

Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nebude lačněti, a kdo věří ve mne, nebude žízniiti nikdy.

Jan 6, 35.

Všecko, co mi dává Otec, přijde ke mně, a toho, kdo ke mně přijde, nevyvrhnu ven.

Jan 6, 37.

Toto pak jest vůle toho, jenž mě poslal (Otce), abych neztratil nic z toho, co mi dal, nýbrž abych to vzkřísil v den poslední.
Jan 6, 39.

To jest vůle Otce mého, který mě poslal, aby každý, kdo vidí Syna a věří v něho, měl život věčný.
Jan 6, 40.

Amen, amen pravím vám: Kdo věří ve mne, má život věčný.
Jan 6, 47.

Já jsem chléb života.
Jan 6, 48.

Já jsem chléb živý, jenž s nebe sestoupil. Buďte-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky.
Jan 6, 51. 52.

Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm.
Jan 6, 57.

Duch jest to, jenž oživuje, tělo nic neprospívá.
Jan 6, 64.

Ty máš slova života věčného.
Jan 6, 69.

Čas můj ještě nepřišel, ale čas váš je vždycky pohotově.
Jan 7, 6.

Žízni-li kdo, pojď ke mně a pij!
Jan 7, 37.

Já jsem světlo světa; kdo mne následuje, nebude choditi ve tmách, nýbrž bude míti světlo života.
Jan 8, 12.

Amen, amen pravím vám: Buďte-li kdo zachovávatí slovo mé, neuzří smrti na věky.
Jan 8, 51.

Musím činiti skutky toho, jenž mne poslal, pokud jest den; přichází noc, kdy nikdo nemůže dělati.
Jan 9, 4.

Já jsem branou. Vejde-li kdo skrze mne, bude zachován.
Jan 10, 9.

Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř dává život za ovce své.
Jan 10, 11.

Mám ještě jiné ovce, kteréž nejsou z tohoto ovčince; i ty musím přivésti, a hlas můj slyšeti budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř.
Jan 10, 16.

Dávám život svůj, abych jej zase ujal.
Jan 10, 17.

Ovce mé slyší hlas můj, a já je znám, a následují mne; a já jim dávám život věčný, a nezhytnou na věky, a nikdo nevytrhne jich z ruky mé.
Jan 10, 27. 28.

Co mi dal Otec můj, to jest větší nađe všecko.
Jan 10, 29.

- Lazar, přítel náš spí, ale jdu, abych jej ze sna probudil. ' Jan 11, 11.
- Vstane zase bratr tvůj. Jan 11, 23.
- Já jsem vzkříšení a život. Jan 11, 25.
- Kdo věří ve mne, byť i umřel, živ bude. Jan 11, 25.
- Mistr jest zde a volá tebe. Jan 11, 28.
- Neřekl-liž jsem tobě, že budeš-li věřiti, uztíš slávu Boží? Jan 11, 40.
- Pane, přejeme si viděti Ježíše. Jan 12, 21.
- Nezemře-li zrno pšeničné, padši do země, zůstává samotno; zemře-li však, přináší mnoho užítku. Jan 12, 24.
- Kdo miluje život svůj, ztratí jej, a kdo nenávidí život svůj na tomto světě, k životu věčnému zachová jej. Jan 12, 25.
- Kde jsem já, tam bude i služebník můj. Jan 12, 26.
- Já budu-li povýšen od země, potáhnu všecko k sobě. Jan 12, 32.
- Dokud máte světlo, věřte ve světlo, abyste byli účastni světla. Jan 12, 36.
- Pane, kam jdeš? — Kam já jdu, nemůžeš nyní za mnou jíti. půjdeš však později. Jan 13, 36.
- Nermutiž se srdce vaše. Věříte v Boha, i ve mne věřte! Jan 14, 1.
- V domě Otce mého jest příbytků mnoho, jdu, abych vám připravil místo. Jan 14, 2.
- Přijdu zase a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já. Jan 14, 3.
- Já jsem cesta a pravda a život; nikdo nepřichází k Otci leč jen skrze mne. Jan 14, 6.
- Pane, ukaž nám Otce, a dostačí nám. Jan 14, 8.
- Budete-li zač prositi mne ve jménu mém, učiním to. Jan 14, 14.
- A já budu prositi Otce, a jiného Utěšitele dá vám. Jan 14, 16.
- Nenechám vás sirotků, přijdu zase k vám. Jan 14, 18.

Ještě maličko, a svět již mě neuvidí; vy však mě uzříte, neboť já jsem živ, i vy živi budete. Jan 14, 19.

Kdo miluje mne, bude milován od Otce mého, i já budu jej milovati a zjevím se mu. Jan 14, 21.

Pokoj svůj zůstavuji vám. Jan 14, 27.

Kdybyste mě milovali, radovali byste se, že jdu k Otcí. Jan 14, 28.

Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti; kdo zůstává ve mně a já v něm, ten přináší ovoce mnoho. Jan 15, 4.

Jako mne miloval Otec, i já jsem miloval vás. Zůstaňte v lásce mé. Jan 15, 9.

Větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za své přátele. Jan 15, 13.

Jest vám užitečno, abych já odešel, neboť neodejdu-li, Utěšitel nepřijde k vám. Jan 16, 7.

Maličko, a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mě, poněvadž jdu k Otcí. Jan 16, 16.

Vy se budete rmoutiti, ale zármutek váš obrátí se v radost. Jan 16, 20.

Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otcí. Jan 16, 28.

Nejsem sám, neboť Otec jest se mnou Jan 16, 32.

NA SVĚTĚ BUDETE MÍTI SOUŽENÍ,

AVŠAK DŮVĚRUJTE.

JÁ JSEM PŘEMOHL SVĚT.

Jan 16, 33.

MODERNISMUS.

Podává E.

NUTÍ MODERNISTICKÉ MÁ SVŮJ PŮVOD v tak zvaném amerikanismu a v moderní francouzské apologetice. K amerikanismu nelze však čítati toliko snahy jisté části amerického kléru, nýbrž též podobné zjevny ve Francii a v Německu. Typem amerikanismu stala se vážená osobnost P. Isaka Tomáše Heckera, nad jehož hrobem provincial jesuitů Campbell když mluvil, se zmínil, že P. Hecker byl duchovním vládcem lidí a že měl zvláštní moc lidí připoutávat na věci Boží. Pestrým byl zajisté život P. Heckera. Pocházel z protestantské rodiny, jež do Ameriky se přistěhovala. Z počátku byl roznašečem metodistického listu, později pekařským pomocníkem a socialistou, jenž nad svou díží čítával spisy Kantovy, konečně stal se konvertitou, redemptoristou a horlivým lidovým missionářem, jenž si předsevzal americké protestanty americkými prostředky do církve katolické přivést. Pius IX. dal mu dovolení, aby založil samostatnou kongregaci zvanou »missijní kněží sv. apoštola Pavla«. Členové této kongregace neskládali slibů a věnovali se pracím missijním mezi lidem podrobeni dozoru jednotlivých biskupů. Ještě dnes jsou kněží toho řádu činnými ve Spojených Státech. P. Hecker přišel později do Říma jako prokurátor biskupa z Columbu při příležitosti vatikánského koncilu a konečně zemřel ve věku 69 let, ukončiv tak plodný život svůj.

Základní rysy amerikanismu vztahují se na demokracii, učení o cnostech a dotýkají se akonfessionalismu a interkonfessionalismu. P. Hecker považoval republikánský státní útvar velmi vhodným pro rozšíření se církve katolické. Zásady o rovnosti, volnosti a bratrství zdály se mu jasně vyřýsovanými v osobě Kristově, jakož nejlepším prostředkem získati si dokonalost křesťanskou naznačoval vnitřní vedení Ducha sv. S tím souvisí Heckerův názor o ceně různých křesťanských cností. Proti passivním ctnostem jako poslušnost a pokora, jak právě v rádech bývají pojímány, stavěl z ohledu na časové poměry osobní zdatnost a pođnikavost, od nichž si mnoho slíboval. Způsob askese, kterou provozovali katolíci v posledních třech stoletích, učinil je dětinskými, nemožnými a málo aktivními. Za vzor světce ve světě žijícího a ve světě působícího stavěl Hecker vždy sv. pěstouna Josefa. Konfessionalismus a akonfessionalismus pojímal tak, že byl toho názoru, aby v každém křesťanském vyznání si byli všichni rovni dle občanských práv a privilegií.

Tato snaha uvésti v souhlas křesťanství a církve s duchem času objevila se též v Evropě, a možno tudíž o jakémsi »amerikanismu evropském«¹ též se zmíniti. Tak Döllinger tvrdil, že úkolem německé theologie jest v jediný celek uvésti veškeré rozdílné konfesse, a také na konferenci v Bonnu vyzýval, aby na základě Písma sv. a nejstarších tří vyznání víry prvních století, staré tradice od vymělkované theologie byly očistěny a velký smír Výchoďu se Západem, katolíků s protestanty se uskutečnil v nově založené Janské církvi. Tendence amerikanismu jeví se též v hnutí zvaném Sillon a v novokřesťanství francouzském, jakož i ve snahách kněží německých, kteří hnutí to nazvali jménem Reformkatolizismus.

Hnutí Sillon (česky brázda) bylo založeno r. 1893. Úkolem jeho bylo sloučiti všechny katolíky francouzské ku společné práci ve službách náboženství a společnosti lidské. Bylo též schváleno Lvem XIII. a Piem X. Brzy však setřelo se sebe veškeren ráz křesťanství, přijalo idey modernistické a bylo konečně Piem X. zrušeno a pouze jednotlivé skupiny, sillons catholiques zvané přiděleny pravomoci diecésních biskupů.

Francouzští Neo-chrétiens měli též chvályhodné snahy. Vznikli v letech devadesátých, a úkolem jich bylo potírati positivismus a materialism. Leč dospěli později k názorům, jež s církví katolickou nelze sloučiti. Německý Reformkatolizismus jest součástíku ideí Heckerových a tak zv. Josefínismu a doby osvícenců. Representanti tohoto hnutí, jako jsou Kraus, Schell, Josef Müller a jiní dosti naznačují, co učení toto hlásá.

I když amerikanismus jest považován za předchůdce modernismu, přece nelze připisovati P. Heckerovi nejhorsích úmyslů. Neboť on, jako kdysi sv. Pavel chtěl býti všem nejlepším zastáncem, tak i P. Hecker chtěl veškeré lidstvo přivésti ku křesťanství. Leč dobrý a čistý úmysl nezaručuje ještě správnost cesty, již se k uskutečnění svých ideálů ubíráme. Ve skutečnosti rýsuji se v amerikanismu zásady, které modernismus při konstrukci svého systému si vzal za základ a dále je rozvinul. Původce a duchovní hlava francouzských modernistů Loisy tvrdil, že modernisté jsou věrní stoupenci amerikanismu.

Bližší zdá se býti modernismu moderní apologetika francouzská. Stoupenci této metody uznávají sice staré metafysické důkazy o božství Kristově, jakož i božskou autoritu jeho církve, tvrdí však, že tyto důkazy nestačí novodobým směrům, ježto moderní lidé nemají smyslu pro spekulativní a theoretické důkazy, nýbrž zabývají se více praktickými zájmy.

Leč novodobý modernismus nemá nic společného s uvedenými systémy. Modernismus dnešní jest filosoficko-theologický system, který si vzal za účel učení církve katolické z kořene vyvrátiti.

Modernismus jest vlastně produkt protestantismu a spočívá na agnosticismu a immanentismu. Podobnou nauku hlásal již Luther. Tento reformátor byl toho názoru, že rozum lidský ztratil veškeru schopnost poznání náboženského následkem hříchu dědičného a že úkolem víry jest rozum zničit. University, na nichž věnovala se největší pozornost intelektualismu, považoval za synagogy zkázy, čtyři fakulty jako předobraz čtyř vojinů, kteří ukřižovali Krista. Spásu možno čekati pouze od pevně vlastní sugesce, že od Krista vykoupeni jsme. V tomto názoru rozvíjelo se učení protestantské po staletí, až konečně tomuto učení vtiskl Kant značku filosofickou, od doby Schleiermacherovy vtiskli mu profesoři značku theologickou, a tak povstala tato zvláštní směs filosofie a křesťanství, jež jmenuje se modernismus. Hlavní podstat této »snůšky všech heresí« byla oznámena dostatečně v encyklice Pascendi.

Kdo jest tedy vlastně modernistou? Správně vytýká tato encyklika každému nelaskavost a opovážlivé posuzování, kdo by modernistou nazval toho, na němž by v ohledu církevním leccos kárati mohl. Encyklika Pascendi poukazuje správně na agnosticismus a immanentismus modernismu a dovozuje, že těmito naukami modernismus odděluje vědu od víry, zatlačuje náboženství na území citu, omezuje na vnitřní život a tím popírá vše, co by rozum ve věcech náboženství chápati mohl, jako jsou rozumové důvody pro jsoucnost Boží nebo zevnější kriteria jako prorocství pro Zjevení Boží nebo zázraky jako důkaz božství Kristova. Nauka modernismu o svátostech jest pochybná. Nejsou svátosti dle modernismu účinným faktorem od Krista ustanoveným, nýbrž pouze zevnější kontrollou, jako též názor, že nábožensko-mravní život jednotlivce není závislým na nadpřirozené milosti a ctnostný život na následování Krista, nýbrž, že tu rozhoduje vnitřní, subjektivní život, neodvislý od učení různých náboženstev. Modernismus učí interkonfessionalismu a dogmatům připisuje ráz symbolický.

Jsou modernisté v tomto smyslu? O tom není pochyby. Loisy sám se chlubí, že mnohé zavržené věty encyklikou Pascendi byly vyňaty z jeho spisů a že vatikánským theologům nikdo tolik látky nepodal k přemýšlení jako on. Němci mají celou řadu takových modernistů. Význační jsou H. Hefele, Schnitzer, Engert, Hugo Koch a celé »Krausovo družstvo«. (Ne Kraus sám!)

Těžko jest stanoviti počet pravých modernistů. Loisy udává, že mezi klérem francouzským jest asi 1500 modernistů. Mnozí byli přesvědčeni, že encyklikou Pascendi byl modernismus zničen, jiní zase tvrdí, že celek modernistů publikací encykliky byl pouze umlčen a že čeká na vhodnější čas. Založen byl též internacionální tajný spolek modernistů a má své zvědy ve všech

seminářích, universitách a ústavech katolických, kde tajně se pracuje na propagandě modernismu. List »Berliner Tagblatt« vypráví o zvoleném organizačním výboru, jenž má své stálé důvěrníky a referenty v různých zemích Německa, Rakouska a Švýcarska a časopis »Das neue Jahrhundert« upozorňuje, že jmenovaný berlínský list své zprávy ze vzduchu nečerpá.

V Ženevě vychází od ledna 1910 časopis »Revue moderniste internationale«, jejímž úkolem jest utvořiti organizační plán, dle něhož by bylo možno všem modernistům své síly prakticky rozvinouti a jich využití. Jednotlivosti plánu znají jen organizatoři, kteří v různých středech propagandy působí. V Neapoli byl založen list »Battaglie de' oggi«, jenž se spolkem »pracujících kněží« k tomu působí, aby kněze apostaty uvolnil. Ve Španělsku jest modernismus v zárodku.

Mocnou baštou modernismu jest Krausovo družstvo v Mnichově. Časopis »Das neue Jahrhundert« prosí o podporu modernistickým kněžím a v každém čísle uvádí velké obnosy, jež docházejí do fondu propagandy. Modernismus jest silně podporován nakladatelstvím Neurry v Paříži a tak zv. »bibliotheque de critique religieuse«.

Učení modernistické jest značně rozšířeno po Evropě jak patrnó z uvedeného a nelze ho podceňovati, jak vidno z dobře připraveného boje Pia X, jehož encyklika zůstane světovým dokumentem neohroženosti, s jakou hájil oltáře, kněze i lid proti útoku pochybnosti a světského ducha.

(Pozn. red. Zůstane navždy ironií osudu, že bludařské hnutí dostalo jméno moderny, ač s českou modernou katolickou nemělo společného programu.)

SV. KONSTANTIN NA BREGALNICI.

DR. FRANTIŠEK PŘIKRYL.

NA SEVERU LAGODINY PŘES ÚRODNÉ ÚDOLÍ JEZERA Dviranského a Buďkovského, ve středu téměř balkánského poloostrova, za Blaguša a Belašica planinou je Pianecko mezi Strumou a Varďarem.

Protéká je Bregalnica vyvírajíc v horách u Petriče a teče 45 km na sever po Carevo selo, odtud na západ 82 km k Ištípu omývající Ovče polje do Varďary pod Velesem. Na jihu Pianecka teče Strumica od Rađoviště, na město Strumici a u Petriče vlévá se do Strumy. Na severu svlažuje kraj Pštinja s Krivou rékou. Zde jsou od nepaměti slavné druhdy doly na železo, stříbro a zlato kolem Kratova a Osogovské planiny. U vsi Grújenci na Kystendilsku (Velbužd, Banja) jsou rozpaďanky zámku »Slavište« a po něm nese posud jméno tento kraj.

Sv. Method v mladosti byl náčelníkem Pianecka se sídlem na zámku ve Strumici (Annus eccl. graeco Slavic. 1863 p. 210). Zbylo z něho něco zdiva s věžemi a baštami.

Sv. Konstantin začal roku 843 konati misie proti Bogumilům (Arianům) kolem Ovče polje na úvodí Bregalnice a Pštinje s několika pomocníky. Vypravili se na to dílo z monastýru na Olympu v Bitinii.) První rok seskupil zde 45.000 lidí z heterodoxie bogumilské na ortodoxii čili katolicismus. (Prolog na sv. Konstantina, rukopis universitní bibliotéky ve Lvově.)

Sv. Konstantin na Olympu bitínským v Mezii s pomocníky převedl potřebné knihy do nářečí Sakulátů, použil řecké majuskule a několika písmen armenských a koptických. Přišel na Bregalnici s hotovou literaturou. Ve čtvrtém století převedl Bogumil, biskup ukrajinský (Skitů) v Tomi písmo sv. do nářečí Ukrajinců pomocí řecké majuskule neústrojně. Z pomocníků sv. Konstantina na Pianecku proslavili se utvrzením díla po dnešní den: Prochor Pštinský, zakladatel monastýru sv. Dimitrie pod Kozjak planinou; Gavril, zakladatel monastýru Lešnovského u Kratova, a Joachim Osogovský. Tento světec bulharské církve vychoval největšího světce jejího Jana Rilského nar. 876 ve vsi Skriniu na Jelešnici, přítoku Strumy protiv Ril planině. Okolní obyvatelé podnes se zovou PIANCI. Jan bydlel z počátku v jeskyni (postnici) pod Vitoší u Perniku na vidlici cest ze Soluně a Drače. Po této činnosti sv. Konstantina je tu hojně nízkých křížů z balvanů vytesaných. Několik za opanování kraje Turky přenesli zbožní lidé zdejší k památnému kostelu sv. Pantélejmona na Bojaně pod Vitoší, kdež jsem je našel neporušené a ozdobené kamenickými okrasami. Jiný hrubotesaný stojí nahnutý stářím na poli u vsi

1) Nyní obývají tyto monastýry Dervišové.

Šijakovci při dráze ze Sofie k Caribrodu. Zdraví svou podobností s moravskými kříži do oken vlaku. Na těchto jest z pokolení uvádáno podání na sv. Cyrilla a Methuda i »četvorice« světců uvedených.

Přes severní Pianeco vedla odbočka římské silnice vojenské »via egnatia« z Říma do Marcianopolu u Varny (Peutingerova mapa). Odbočila od ní, vedoucí z Drače do Soluně, v Bitolji a táhla se na Priljep, přes Babuna planina, na Veles, Ovče polje, úvodím Pštinje a Krive réky, přes Osogovskou planinu, Kystendil (Pautalia, Velbužd, Banja), Pernik, Sofii, Zlaticí, průsmykem Trojanským, Loveč na Osmě, Nikjup na Rusici (Nikopolis ad Haemum v II. stol.), Trnovo, Lěskovec, Šumen, do Marcianopolu na devenském jezeře u Varny.

Podél ní rozloženy jsou památky čelnější sv. Cyrilla a Methuda od Drače až po Varnu ze skutkování jejich 20letého, než přišli k nám. Voje přepršené jako milites auxiliarii, socii amici císařů byzantynských posunovaly se z Ukrajiny a Dobruče, až po Drač, roznášejíce blud Bogumilismu (Arianismu). Zapřel Arius II. článek apošt. vyznání víry i III. Padly sv. svátosti s ústrojí církevním. Původce mezi Slovany tohoto bludu Bogumil byl biskupem v Tomi a pak v Nikopolu na Rusici. Později volili si dĵado a dvanáct starců zde; v Bosně; v Pataře, osadě u Milána; v Albi u Toulous-e v provincii Narbonensi. Tam jim říkali později Bougre, blud z Bulharska (Bu'garska) donešený.

Na Babuna planině a Ovče polju bývala jarní shromáždíště vojsková z Getů (Ukrajinců). Ti, kteří měli středisko u VYSU (Gerrhos Herodota) zvaní: Visigéti, jiní měli středisko v gorodu: Oster na Derně a zvaní: Osterogéti. Na pramenech Donce a Oky zvali se dle pohoří alánského Alány. Voje jejich přivolané z Ukrajiny přinesly Bogumilismus z Dobruče podél Dunaje do severní Italie, jižní Francie a do Španělska.

Práce sv. Konstantina začatá na úvodí Bregalnice s pomocníky, z nichž nejpřednější byl sv. Method, jevila veliké zďary na západ k Jonskému moři se středy v arbanašském Belegradě (Benat) a Ochridě; na východ k černomoří, až do Ukrajiny. Napravil katolické věrovyznání II. článku víry, a k viditelnému znamení III. článku víry na četných místech vystavil obrazy Matky Boží, malovaných dle originálů sv. Lukáše z I. stol., který jich za sedmnáctiletého působení ve Filipi u Kavaly namaloval množství, z nichž 20 se uctívá na sv. hoře Atosu. Dědictví sv. Cyrilla a Methuda pěstoval úsilovně car Simeon v Prieslavě na Kamčii (Tyča), po jeho smrti doznalo rozkvětu v Kyjevě do vpádu Tatarů.

Křesťanská archeologie a národopis revidovaný z pramenů do XII. stol. vnese světlo v teoretických mrakotách dneška na význam trudů sv. Konstantina a Methoda.

Z BÁSNÍ JOHANNESA JØRGENSENA

Z dánštiny přeložil FR. DOHNAL.

PÍSEŇ ŽIVOTA.

(Z knihy »Digte«.)

I.

Je tiché jitro v červenci,
já slyším ptáky pěti,
a v lipách s květy, s pupenci
zřím zlaté listí chvěti.

Zpívají ptáci v korunách,
ten švitoří, ten jáásá,
a z lípy květ na cestu v praň
se u všech větví stíásá.

Jak velké, bílé krůpěje
květ padá zvolna stále —
jak pláč, jenž nemá naděje,
však říne, říne stále.

II.

Nebylo pro nás štěstí víc
než pro ty lípy květné,
a prach náš byl jak lístek jen,
jenž letním větrem sletne

Jak vlákno, které jako člun
se nebes mořem vláčí,
kde není cest a netuší,
co život a smrt značí.

Ach, plakali jsme oba dva
nad padajícím květem —
vždyť cenu jenom pro blázny
má naše pouť zde světem

III.

Nuž, budem sbírat růže,
vít věnce, jak čas stačí,
a líbat krásné ženy
a nedbat těch, kdož pláčí.

Náš člun se zakotvuje
tu mezi samo kvítí
a mezi lesklým listím,
hle, zlatá jabka svítí.

Hleď, letní slunce září
a stříbrem pláň je v moři
a v křoví mezi lesy,
hle, oči lásky hoří.

Tu mlčí hlasy duše
a přísné melodie,
já cítím nyní pouze
svou mladou krev, jak bije.

Tvůj zrak je modrý, drahá,
a zeleň altán háň . . .
Pojď, nechť náš život zmizí
v ty zlaté lesy v dáli . . .

IV.

Slunce mizí, mraky šednou,
zmírá letní den,
mlhou polo neprůhlednou
měsíc svítí matně jen.

Květy vadnou, listí padá,
cítím podzim chvěť,
poslední pták tiká v laďa,
poslední si lámem' květ.

To je podzim v naší duši,
to je noc a žal,
sotva srdce štěstí tuší,
odšumí již štěstí v dál.

Čas se vlní, čas se láme,
život dál jde jen. —
Poslední, co v ztrátu dáme,
je náš vlastní sen.

V.

Tak mizí nám sny všechny,
vše v dál se odechvěje,
a ranní slunce, ranní vzduch
se proudem dále leje.

Ne rozkoš tam, však štěstí,
a žádný jed už více,
a denní práce, denní chléb
růmění naše lice.

Však dřív než život skončí,
a čas než zmizí v hrobě
a zrak náš než se zlomí,
je cestu najít sobě.

A vrchol všeho Bůh sám
nám v úděl bude jednou,
od něhož pryč jsme byli,
když šli jsme cestou bédnou.

Tož cestu, která vede
nás v blaha místa velká,
kde nestrádají duše,
a žádné srdce nelká.

Ach, vem' nás k sobě, otče,
a nauč, uděl radu,
jak vzdělat tvrdou hroudu
a změnit na zahradu.

A když se náš den skončí
a smrt vstříc bude váti,
mzdu dej nám milostivé :
U Tebe přebývatí.

Z BÁSNÍ FR. STŘÍŽOVSKÉHO.

I. JSME SPOUTÁNÍ.

Vám přáno jen zřít do kosmické dílny
skly barevnými vlastní výroby
a vzlétnout, pokud stačí provaz silný,
jímž balon poután v piliř poroby.

A dusnem letních nocí neomylný
my cílíme ten symptom choroby,
jenž u výkřik se ze sna mění kvilný,
kdy touhy požár zžrá útrobny.

Je duše orel připoutaný v skálu,
mu v tepnách bije vznešená krev králů,
jenž k slunci vzhlednuv, po něm zatouží.

V let křídla rozepne a silou vší
se do azuru vznese v touhy bolu,
však řetěz pout jej nazpět strhne dolů — —

II. NÁLADA.

Ticho symfonické podvečerních stínů
hovořilo s lesy hudbou vodopádů
padajících ryčně v bradla horských klínů,
valících se k mořim v dalek věčných hladu.

S běhu do vln zříme zamlženým zrakem
sledující touhou vonnou jejich cestu,
až den zhasne a duch vyrušený ptákem
myšlenek a vizí -- zahleď se k Městu. —

V trosky nad hlavami hořícího vlaku
světél ohňostroj své shůry záře vrhá,
strojvůdce když zlomil v strciji sleďní páku,
pod nohou most nám se propadá a trhá.

Duše rozvíň plachty do měsíčních svitů,
nech se uchvátíti víchrem Eliáše,
odhoď plášť a lehká tichých do blankytů
zaleť, padni k nohám svého Messiáše!

III. CO JE ZEMĚ ?

Země ? — Bolestí vlast, tužeb, nadějí.
Řídké plesy její promítnuté filmy
druhého jsou běhu, po němž kráčeji
na zrcadlo hlubin nadýchnuté jilmý.

Země ? — Okno do hvězd noci říjnové.
Výhled z velehory v safirová plesa.
Stěna neprodyšná tuby kovové
Slabé echo světů tropického lesa.

Země ? — Cella mniší. Ostrov vyhnanců.
Kdykoli jas v teinných mlhách rozkřesají,
olej vylejou vždy z plných kahanců,
dřív jež hasnou, člun než v ruce vyhledají.

Země ? — Malba z venči oken katedrál.
Typů závěj tiskáren. Rub gobelínu,
Ofélia, tichý šlilenec, jenž dal
zrádným vlnám s životem vše květy z klínu.

Země ? -- Ponorka A člověk ? Periskop
čnfcí čelem z vod a poután patou k lodí,
zírající v panorama duchů, dob. —
Ruin fotograf, jenž lidskou krví chodí. —

TEN TO STVOŘIL!

(Pokračování.)

V.

PRO TEN ROK SEŠLO SE VŠECH KRÁSNÝCH PLÁNŮ Martinových. Nejen že vepřika nekoupil, ale ani pole nenajal, ani kravičky neuvázal. Přes celé jaro i léto až do zimy pracoval u seďláka sice pilně, ale bez radosti. Smutná zasněnost hleděla mu z modrých očí a bolest ze smutné tváře. Zdálo se, jakoby to ani nebyl bývalý upřímný, dobrosrdečný, veselý Martin. Marinu mrzela Martinova zádumčivost, snažila se mu vymluvit velikost neštěstí, ubezpečovala, oni že se bez ukradených peněz minou, a zloději že nebudou požehnány, ale Martin se jen tklivě usmíval ani Marině nepřisvědčoval, ani neodporoval.

Tak měsíce smutně se plížily a zima dostavovala se v kraj. Martin na popud Marinin dal se záhy do pletení šlapáků. Krmník musí dostati svého obyvatele, aby nestál na ulici k jejich trápení a k posměchu všech lidí. I pluh, jímž se neoře pole, rozorává srdce majitelů. Vše, co bolí, musí býti tuto zimu zahojeno. Tak Marina rozkládala Martinovi, ale ten slovům jejím naslouchal a nepřidával k nim ani ano, ani ne, jen se usmíval svým smutným úsměvem.

Marina pomáhala v pletení, a tak Martin mohl se v adventě vydati do světa se značnou fúrou. »Hleď býti do vánoc doma« přikazovala Marina »ať o štědrém dnu spolu pod jednou střechou večeříme.« Martin se smutně usmál a odešel, ničeho o návratu neslíviv.

Po odchodu Martinově dala se Marina do pláče, jenž víc a více zmocňoval se jejího nitra, až křečovitě svíral srdce. Co se jen s Martinem stalo? - Přemýšlela. Jaká divná tesknost! Kolik smutku v jeho očích! Jaká zamýšlenost, jež na slovo se nezmůže! Kdyby byl Martin z hněvu nemluvil, snad by si to tak nezabírala, věděla by, že ho to stojí přemáhání, ale tak Martinu bylo to přirozeným truchliti, nemluvit. Snad se zase rozjasní, až pěkné peníze strží a podá je jí, Marině, až napraví chybu před rokem učiněnou, až koupí vepřika a řekne: »To já jsem stvořil!« Tím Marina se do budoucna těšila, malujíc si příští rok růžověji.

Pozvolna se přiloukala poslední neděle adventní. Marina čítala, že Martin se toho dne vrátí, ale přepočítala se. Martin se nevrátil ani v pondělí, ba ani v úterý, jenž předcházal štědrý den. Na štědrý den jej s jistotou vyhlížela, ale zmýlila se. Pláč byl její jediný druh při štědrovečerní hostině, jak děti záhy k spánku

uložila. Když Martin nepřišel ani na Boží narození, ani na Štěpána, Marinin pláč obracel se v hněv. »Lump neřádný« — nadoávala — »po hospodách se potlouká, pije, utrácí. Proto byl doma smutným, že musil dobrotu dělat.« A Marina měla sto chuti, kdyby těch dvou dětí nebylo, rozběhnouti se do kraje, od vesnice k vesnici, v nich od hospody k hospodě, vyhledat Martina, strčit mu jich pár a hnát jej domů jako zlosyna. Ale ani pláč, ani zlost Marinina nebyly magnetem, jenž by do dálky na Martina působil a jej domů přitahoval. Nevracel se, poněvadž měl po hostincích zamluvený večírky na Štěpána, na Sylvestra i na nový rok.

Teprve druhého dne po novém roce Martin přišel domů. Vcházel do světnice nějak loudavě a hle — s novým pytlíkem na zádech.

»Co neseš v tom pytlíku? — spustila řízně Marina.

»Radost, o níž tys mě na celý rok připravila.«

»Tak, ty lumpe? Tvoje radost je v pytlíku, a ne v dětech a ženě?« — ječela Marina, třesouc se spravedlivým hněvem a již skočila po pytlíku, aby obsah jeho zřtila. Ale Martin uchopil pytlík, tiskl jej k srdci, zbledlý a chvějícím se hlasem pravil: »Rozbiješ-li mně i tyto, koupím si jiné; já bez houslí žít nemohu.« Marinou projela vzpomínka na celoroční smutek Martinův a uznala, že Martin promluvil pravdu. Kliďně již se tázala po penězích.

»Nyní mám housle, podruhé budu mít peníze« — odpověděl Martin.

Po té odpovědi Marině zatočila se hlava, a co svět se vůkol ní točil, zdálo se jí, jako ve veliké vodě víry se otvírají, tak že před ní v zemi propast se rozšiřuje, nejprv úzká, pak širší a širší, až domek její stojí na kraji a s kraje řítí se do bezedna s ní, Martinem i dětmi. Marina dala se do pláče, jenž víc a více se jí zmocňoval, až křečovité srdce svíral.

Martin nejprve stál mlčky, zarýtý, ale když pláč Marinou házel, přisedl k ní a těšil: »Neplač, zase bude dobře. Co mám housle, opět budu s chutí pracovat, zase budu veselý a stvořím věci, že se kde kdo podívá.«

V Marině srdce se utišilo, přestala plakati, pohlédla na Martina, v jeho modré oči, v dobrotivou tvář, jež s důvěrou děcka hleděla v život. Ano, to byl Martin, ten starý Martin, jenž na rok Marině se ztratil v smutku a záдумčivosti a nyní se vrací. Marina se usmála, a Martina ten úsměv oblažil, věděl, že znamená smír s houslemi. I vytáhl je z pytlíku, ukazoval Marině, jak se lesknou zlatem a červení, ukazoval četná léta v dřevě, perlefový květ na strunníku. »Ale což je ta zevnější krása proti hlasu, jenž v nich dříme« — končil Martin svůj chvalozpěv na housle

— »zní jako stříbrný zvonek a za rok musí znít jako když zlata ukrajuje.« A Martin brkl prstem v strunu, potáhl kolíky, přitiskl je, opět přebrkl a uchopiv smýčec, spustil:

Novina velmi dobrá
nám zvěstovaná,
že Panna porodila
nám Krista Pána,
a to v městečku Betlémě,
leží tam v chlévě na seně
děťátko,
které se má nazývat Jezulátko.

A přehráv a přezpívav sloku, proplétal ji variacemi, a hned mu struna zajásala zpěvem andělským, hned bručela basem starého pastýře, tu šalmají zněla a zase jako plesná křídlovka hláholila, a Martin zachvácen radostí, hlavou vesele pohazoval, nohou přidupával, a Marina, aby po pláči nedala tak rychle zjevný průchod radosti, odešla do síně oheň rozdělovat, a rovnajíc dříví, tiše připojila se k zpěvu Martinovu:

Na svět přišel v chudobě,
velmi pokorně
Bůh v způsobu člověka
sám, dobrovolně,
aby se to vyplnilo,
co předpověděno bylo,
že přijde,
který pošle hlavu ďábla v své síle.

»Ať si je má«, — šeptala Marina — »když bez nich nemůže býti».

Po třech nedělích vydával se Martin se šlapáky znovu na cesty. Nechal by toho, ujišťoval Marinu, kdyby jen měl čeho se chopiti. Ostatně je to poslední vycházka tuto zimu. Ale housle vezme sebou, pak dřívě prodá, snadněji se protluče a hostinským je vzácnějším. A brzy přinese Marině peněz, že do přehrájí jich ne-sebere. Pak si koupí prasátko, i najmou pole a uvidí se, co do vede stvořit on, Martin.

»Jen se dřívě vraf, než posledně« přikazovala Marina.

»V ostatky uvidíš mě doma« — ujišťoval Martin — a přijav přání, aby dal Pán Bůh štěstí, odešel.

Marina nepřítomnost Martinovu snášela tentokrát klidně. Kojila se nadějí, že Martin přinese spoustu peněz jako prvně, a pak ukáží všem, že krmník nebude nikomu k posměchu. Ač není s výhodou s jara vepřika kupovati, nebudou toho dbáti, však jej nějak užijí. Sedlák slíbil zemáků, travičky Marina nasbírá na polích, vepřík bude se míti dobře, poroste, bude na se bráti. Marina jej občas vypustí z krmníku, aby jej sousedé viděli. Vepřík si bujně poskočí, vesele zachrochtá, jakoby chtěl na sebe upozorniti, a pak výsměch lidí obrátí v zlost a závist. Tak Marina snila za Martinovy nepřítomnosti, chodíc po své práci, buď

sbírajíc po vinohradech suché haluze, jež divoké zimní větry se stromů olámaly, nebo doma muži a dětem oděv strojíc.

A co tak žila ve svých nadějích, přiblížila se sobota před ostatky. Marina světnici vystrojila, lůžka čistými cíchami potáhla, vypranou záclonu na okno zavěsila, Martinka a Marinku do nových kanafasových sukníček oblékla a v radostné, slavnostní náladě Martina vyčkávala. Čekala za dne, ale marně, čekala za noci, ale Martina se nedočkala. A přece slíbil, že do tohoto dne se vrátí. Opět Marinu přepadala zlost, ale přemáhala se. Že rozrušena ulehla, nemohla usnout; duch její celou noc zápasil mezi zlostí a klidem. Všecka nespává, nevyšpalá, vrávoravým krokem ubírala se na ranní, aby v kostele ducha uklidnila. Ale pobyt ve chrámu opak jí přinesl: Kněz na kázání vykládal, kolik to bude v těchto dnech po hospodách hříchů, nestřídmostí, urážek, hádek, kolik neštěstí vzejde z toho v domácnostech. Marina viděla v duchu Martina, jak kdesi v hospodě svou hrou, svým zpěvem hříchy ty podporuje, na ni a na děti nevzpomene, po nich netouží a o ně se nestará. I v chrámu Páně při těch myšlenkách a představách musila se zlobiti i plakati. Tu neděli již Martina nečekala, ale si myslila, že alespoň v pondělí se vrátí, a když ani v pondělí do večera se neobjevil, napadlo jí, že jako před rokem může se mu neštěstí přihoditi, peníze že může pozbytí, a této myšlenky se zbaviti nemohla, ač jí zapuzovala. Namlouvala si, že Martin dojista bude opatrnější, a poučen lonskou škodou, že bude stržené peníze dobře střežiti. Přišlo úterý, a Martina ještě nebylo. Tu již Marinou zlost trhala a kdyby věděla, kde Martin se svými housličkami kousky uvádí, byla by se za ním rozběhla, třeba i přes pole, a ty housle by mu rozbila, že by do soudného dne s jejich třísečkami se neshleďal. Ano, Marina musí tomu nepořádnému jeho životu konec učiniti, dokud je čas, dokud u Martina není všechno ztraceno.

A co takové bouřlivé přeháňky táhly hlavou Marininou, vsouřala se sousedka do světnice tiše jako kolčavka a pozorujíc Marinu, prohodila klidně:

»Můj právě přišel z obecního« a praví, že Martin tam hraje a zpívá, až se hospoda třese, a každého napájá, kdo hrdo má.»

Co sousedka ta slova dořekla, Marina vyběhla z domku, nezbajíc křiku a nářku dětí, a pádila na »obecní«. Že vrchní okna hostinské místnosti byla otevřena, z daleka slyšela houkati basu, výskati housle, vrískati klarinet, juchání a z proudu tonů vynikal Martinův zpěv:

Co by koza netrkala,
když ona rožky má? —
Co by dívka netančila,
když ona nožky má,
když ona nožky má? Hojasa!

Dokončení.

BOŽE, PŘED TVOU VELEBNOSTÍ.

INTROIT.

Bože, před tvou velebností
na kolena padáme,
oheň lásky svou milostí
zapal v srdcích, žádáme :
Bychom tebe milovali
jako v nebi andělé,
oběť bychom čistou vzdali
podle svaté vůle Tvé.

GLORIA.

Sláva, sláva na výsosti!
zazní ze všech cest a měst,
ty jsi, jenž jsi od věčnosti,
láska tvoje jméno jest.
Ke tvé slávě hvězdy svítí,
slunce je tvým oltářem,
vesmír oběť přináší ti,
každitelnicí je zem.

EVANGELIUM.

Boží slovo ukazuje
cestu k věčné kráse nám,
temnost bludů zaplašuje,
otevřít pravdy chrám,
seje lásku k Bohu, k lidem,
dává sílu v úzkosti,
naplňuje duši klidem
nadpozemské milosti.

CREDO.

Jeden Pán je nebe, země,
mocný Bůh náš Hospodin,
aby lidské spasil plémě,
vstoupil na zem jeho Syn,
z Otce zplozen, z Panny zrozen,
z Ducha pravdy počatý,
celý svět, jím vysvobozen,
čeká rajské odplaty.

OBĚTOVÁNÍ.

U oltáře kněz tvůj stojí,
k tobě, Otče, zdvihá dlaň,
světlo mocné lásky svoji
račiž, Bože, vylít naň!
K tobě zdvihá chléb a víno,
jak mu rozkázal tvůj Syn,
obé buďiž proměněno
v čistou oběť našich vin.

SANCTUS.

Svatý, svatý, Bůh náš svatý
světy buďi, shasiná,
všemohoucí, nepojatý,
všeho dějstva příčina.
Před ním anděl čelo sklání,
sklání struny harfy mdlé,
lidská ústa do skonání
nevysloví slávy Tvé!

POZDVIHOVÁNÍ.

Serafíni lásky plní,
sstupte s nebe v pokoře,
nech se vaše hymna zvlní
v chudé chrámu prostoře,
roztupte se beze hrází
stěny úzké svatyně:
Požehnaný, jenžto vchází,
Jemu chvála jedině!

AGNUS.

Ó Ježíši, nejsem hoden,
pod střechu bys vešel mou,
Ty, jenž pro mne byl jsi zboden,
viz mou lítost zkroušenou.
Vejdí, vejdi, buď mi hostem,
věřím, doufám, miluji!
V srdci tichém, zloby prostém
čistý stan ti zbuďuji.

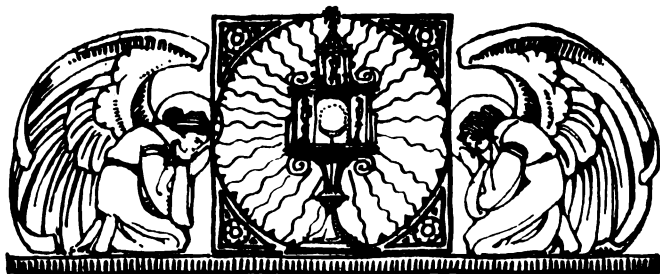
PŘIJÍMÁNÍ.

Chléb tu dýchá, víno žije,
víra chápe zázrak ten,
kněz tě jí a krev tvou pije,
silou tvou je občerstven.
Kéž i já se s tebou spojím,
když ne tělem, duší svou,
srdce tvé buď srdcem mojí
dobrotou a čistotou.

KONEC.

Žehnej, Bože, vlídnou rukou,
žehnej dětem poddaným,
tobě vděčná srdce tlukou
obrozená hoďem tvým.
Potři v duších zlost a pýchu,
v sídlo lásky proměň zem,
žehnej nám, ať prosti hříchu
hloží svět k ráji jdem!

(Pro kancionál Dra. A. Poďlahy přebásnil K. D. Lutinov.)

ŠEBESTIÁN BRUNNER.

(Z knihy: Dra. Jos. Scheichera: Sebastian Brunner. Ein Kapitel aus Österreichs neuester Zeit- und Kirchengeschichte, Vídeň 1888, Woerl.)

DR. JOS. SCHEICHER, PŘEDNÍ KATOLICKÝ PUBLICISTA rakouský, vydal před nějakými 30 roky klasické dílo, životopis svého předchůdce a mistra Šeb. Brunnera. Kniha už stará, ale posud svěží a platná, vysoce významná pro reformní proudy církevní. Pořádáme zde kus kapitoly ukázkou:

»Brunner vstoupil do vídeňského semináře. Provisorium, které sám sobě byl stanovil, přešlo v definitivum, neboť našel tam muže, který byl s to rozuměti jeho toužící duši a dobře, správně ji vésti; byl to spiritual Horny, který pak zemřel r. 1857 co děkan kollegiálního kostela u sv. Petra ve Vídni.

Nebyli tehdy ve Vídni vždy šťastni ve výběru lidí pro důležitá místa, jak alespoň nyní dějiny usuzují. Dle tehdejších názorů usuzovalo se arcif jinak. Jevila se tehdy opravdů ohromná skromnost v požadavcích po každém i po vzdělání. Žádalo se jen dobré smýšlení, což v oné patriarchální době znamenalo chváliti vše, co nahoře se dělo aneb co s vrchními stálo v poměru milosti. Arcif jsou to právě prázdné hlavy, které dovedou nejlépe léztí a se hrbiti: proto není divu, že těm namnoze kvetla pšenice. Budu míti ještě příležitost o tom mluvit.

Spiritual Horny nebyl šplhavcem, který by chtěl službou lidskou doplniti, co by mu scházelo na milosti Boží; nemohl též nikdy dosáhnouti obliby co kazatel. Ale že Bůh sám jej postavil na místo, které zastával až do r. 1847, dokazují výsledky, požehnaný vliv na alumný.

Našemu Brunnerovi byl vůdcem a rádcem ve smyslu zcela eminentním. Nemělf tento mladík snahy a toho pachtění, které konečně studentovi musíme odpustiti, aby zkouškami a při zkouškách excelloval. Chtěl jen rozluštění svých pochybností, základy pro stavbu trvalé náboženské budovy, a uklizení otřesených základů z mláď. Umínil si, že vzdalovati bude od sebe vše belletristické, za to ale že bude studovati taková díla, která by byla s to otevřítí mu brány vědecké theologie.

Horný získal si důvěry mladíkovy hned při prvních exercitiích: otevřel mu své srdce dokořán, boj mezi vírou a bezvěřím. A Horný vedl nyní tento dobré snahy sledující talent právě tak moudře jak láskyplně. Vložil do jeho rukou lekturu, která byla s to ukázati postupně jednu námitku za druhou v její vratkosti a pravdu v celé, unášející kráse.

Není zde mým úkolem jmenovati ony knihy, které konečně i dnes mají své staré přednosti a jsou k užívání. Poukázati chci

jen na Hurterova Innozenze, Möhlerovu Symboliku, dále na Molitora, Dreye, de Maistrea, Günthera a Veitha. Tito mužové vedli a přiměli také Brunnera k lepšímu a důkladnějšímu poznání církevních otců.

Není příliš mnoho těch studujících teologů, kteří by nalézali zálibu v takové lektuře, lépe v takovém studiu, aby tak jen pro sebe otce četli, z nich si výpisky dělali a je studovali, jak to činil Brunner. Většina se spokojí s tím, že studuje zadané, aby, je-li kdo tížádnostivý, dostal »eminenc«. Že profesori nepoznali výborné vlohy Brunnerovy, že jej považovali za prostředního studenta proto, že se ze sešitů neučil doslovně a dobře na paměť, to působí dnes arci komicky. Tragikomické se nám zdají pokusy, které konal jeden profesor, Brunnera i sesměšnit, tím, že vzal jeho písemnou práci pod nůž kritiky.

Ale pro to, co jsme svrchu uvedli, nemůžeme profesorům ničeho vytýkati. Jejich kontakt s žáky je skrovný, jejich úsudek zakládá se na zkouškách. A tu jsou kompilatoři spisů nebo knih více nuceni než příliš slabí, aby považovali nejlepší odříkavače za největší talenty. Nerozpoznání je nezbytné skoro.

Koho by to nenaplnilo vnitřní jakous veselostí, že na univerzitě ve Frýburku během mnoha let »propadl« jeden jediný student u profesora pastorálky. A tento konglomerat stigmatizované neschopnosti se jmenoval - Alban Stolz. Stal se bezprostředním nástupcem onoho profesora, jenž ho nechal padnout a předčil ho dalece v práci i v slávě.

Že tedy Brunner zůstal nepoznán, nesmíme nikomu zazlívati. Že z toho později jistý byrokratický cop chtěl vyvozovat konsekvence, když Brunner už byl světoznám, poznamenávám jen mimochodem. Byrokrati blamovali vždy nesmrtelné naši i každou otčinu.

Celkem vzato vyučovali tehdy na theologické fakultě mužové ne právě nepatrní. Než zdá se, že také laborovali částečně na onen morbus theologicus austriacus, jehož bacill byl vštípen za dob Josefa II., aneb že se aspoň neosmělili míti a vysloviti samostatné myšlenky.

Je přece známo, že theologické ústavy přicházejí jen a pouze v úvahu jako instruktivní ústavy pro mladý klerus.

Tak je tomu ještě i dnes. Že by se udělalo na fakultách místo pro lidi, kteří by mohli žít a se věnovati theologické fakultě jako takové, vůbec, nenapadne nikomu --- vyjma zcela krátkou periodu pro Vídeň. Ať se každý ve své studovně zabývá a trmácí s vědou, pro veřejnost existuje jen tehdy, když má pro mladou, theologii se věnující mládež praktické, vycepané věci ve formě spisů a diktátů.

A pak se ještě divíme, proč němečtí a italští theologové stojí na vyšším stupni než rakouští.

Theologie nebude moci dosíci vůdčí úlohy, dokud jí nepovane příznivější vítr a nezasvitne jasněji slunce. Arcif je dosti lidí, kteří myslí, že pro královnu všech věd není třeba lidské pomoci, kteří se obávají, že by se kandidáti stavu kněžského stali příliš učenými, lidí, jímž i prostřednost ve všem zdá se zlatou. Ne mnoho zkoumat a myslit, nýbrž jen věřit a poctivě jednat.

Neupírám, že většina se s tím spokojí a dobře působí, že nenalézají žádných obtíží věřit a víru v jiných uchovati. Ale poněvadž jsou lidé různí, protože také hloubající a myslící osoby mají nesmrtelné duše a nesmějí být dány na pospas, musejí býti na universitách vychováváni také apologeti, i když se každý studiosus k tomu nehodí. Alespoň příležitost k tomu musí být dána. Mají býti nalezeny a osvětleny bludné cesty falešné vědy aneb zúmýslného svedení na zcestí a musí býti postaráno o praeambula, aby nastávající apoštol lidí mohl se státi vůdcem pochybujících živelů.

Nesnese to každý, řekne-li se mu: Nefilosofujte dlouho, moudlete se jen o milost víry. Mnohý v tom vidí výmluvu, vysvědčení chudoby, a přičítá to theologii, co by se mělo přece přičítati jen lidem. Myslím, že by se mělo vždy přesně rozlišovati mezi theologií-vědou a theologií jako učením spásonosným. Hříšnému člověku přináší tato pokoj, ale duch myslící chce být i onou podporován.

Kéž by profesori a učitelé i vychovatelé zvláště duchovních nikdy nezapomínali na toto dvě. Bylo by to neodpustitelné, kdyby věda část nábožnou ponížovala, ale totéž platí i více versa.

Ve vídeňském alumnátě spojoval tehdy toto obě asi jediný spirituál. Nebyl to tedy nejlepší myslitelný stav, ale přece lepší, než kdyby všichni představení byli dbali jen na odříkávání ze spisů a učebnic a na nábožné klopení zraku. Nezní to právě jako nejlepší vysvědčení, když čteme o jednom představeném ve »Woher, Wohin«, že nebyl spokojen s approbovanými definicemi rozumu, nýbrž stále žádal, aby se bral ohled na dále vyvinutou filosofii. »Může někdo dosíci zlatého řetězu, aniž by měl zlatou vědu«.

Může býti také někdo - to k zmírnění našeho úsudku -- dobrým vychovatelem, aniž by měl odborné vědy. Jen má býti potom tak chytrý a nedávat si před mladými studenty sám rány, nemluvíti do něčeho, k čemu fond mu schází. Moudře mlčet je také věda.

Že tehdy se Josefinismus ještě nepřežil, je každému beztoho známo. Uvažme jen, že to bylo v letech třicátých. Nebylo tehdy sice už Dollinerovo skrachované kanonické právo, ale profesor

Gapp (laik) nevyšinul se ani zdaleka až k výši zdravého církevního smýšlení. Též vysoký klerus rekrutoval se ještě pořád z bývalých kancelářských sil, o kterých se říkávalo při jmenování biskupy, že byli přesazeni z »konceptu« do »expeditu«. Nebude nám to teď nikterak nápadné, že světcí biskup k Brunnerovi a jeho kolegům po přijetí nižších svěcení pronesl slova: Věnovali jste své služby státu a církvi.

Kancelářské pozehnání nemálo hnětlo mladé tyto lidi. Neboť i když nahoře nevanul ještě čerstvější vítr, duch mladých theologů už se slibně a hodně probouzel. Vyrůstali tu lidé, kteří stáli po jednom desetiletí, když revoluce otřásala základy starého Rakouska, stáli na svém místě a ukazovali novou lepší dobu, která začínala.

Jak málo k polepšení přispěla vláda, dokazují mimo mnohé tato fakta. Nejenom že měla theologie z části profesory dubiosní quality, nýbrž i na venek ukazován jakýs despekt před touto fakultou. Nejenom že theologické přednáškové sály mnoho trpěly vnikajícím tam zápachem ze sálů, kde se secírovalo, nýbrž i to jméno za vhodné, že týž sál, kterýž právě opustili dogmatici, okupovaly kandidátky babického kursu.

Mezi posluchači theologie vládla vážná snaha založiti samostatné dobré základy pro budoucnost. Mimochodem řečeno se mi zdá, že taková snaha a takový duch mezi mladým lidem je lepší, než by jako mladí ptáčci jen otvírali zobáček po pokrmu, a ve všem a všudy očekávali rozkaz svých pánů. Kandidáti kněžství, jimž od prvního okamžiku působení tak ohromně důležité věci se svěrují, musí býti už v alumnátě schopni jisté samostatnosti, a v tom směru nesmějí býti udupáváni. Nejsou dle mého mínění nejlepšími představenými ti, kteří při každém nenapůručeném kroku dělají rámus. Konečně stálé poručníkování se nedá úplně provésti, lepší elementy přinášejí stále duchu svému novou stravu, a ty špatnější -- dělají allotria.

Brunnerovi kollegové zabývali se vědeckými studiemi, odebírali pospolu přes 12 novin, theologického, historického a filosofického obsahu. Byli úplně přesvědčeni o pravdě slov Molitorových: »Chceme-li do času zasáhnouti, nesmíme státi za ním, nýbrž nutně nad ním«. Mezi těmito listy byly i takové, které by bylo opatrnické představenstvo semináře sotva připustilo, kdyby bylo o tom tázáno. Na štěstí odebírali je mladí tito lidé jen proto, aby se cvičili v obraně. Scházeli se denně, vyměňovali si navzájem názory, sdělovali si navzájem, jak to či ono heslo vyvrátit, upozorňovali se na objevené perfidie protivníků, zkrátka, cvičili a obrňovali se jako lidé, kteří chtějí kdysi vážně válčiti proti nevěře, bezbožství a nemravnosti.

Nepochybují dost málo, že jen lidé takového zrna mohou v nebezpečných dobách dosáhnout úspěchů. Nepravím, že by představenstva seminářů měla připustit každý druh četby, že by se o ni vůbec neměla starati. Vždyť jsou i lidé, kteří si dovedou víru vyčistit z vlastní duše. Míním jen, že si mají získávat důvěru mladých lidí, a že vlohy, jako ve zmíněném klubu se jevily, nemají zdržovat, policejné trestat, dle všeobecného pravidla dresírovat. Když nám Bůh posílá na vinici lidi plně nadšení, máme zazpívat Tedeum, a ne je dresírovat jako omezenec. Bohužel říkají tomu namnoze zcela nesprávně »zlomit pýchu«.

Bolí mě to vždy v duši, vidím-li mladé kandidáty duchovního stavu, na nichž poznávám na 10 kroků budoucí zcela obchodnické vykonávání úřadu. Jejich řeči točí se kol příjmů, snad též kol piva a partií. Jsou lidmi dobré vůle ve všeobecném smyslu slova. Nebudou mít zvláštních potíží pro velkou přísnost, protože ponechají vše tak, jak to běží. Ale božský Spasitel si vybral ohnivě, příliš ohnivě učeníky, ale žádně vlažné duše. Míním, že by církev měla též Boha prosit, aby daleka zůstala od sluhů jejich vlažnost, řemeslnost v povolání. Víra musí být pojímána s duchem a životem.

Mýlil by se, kdo by z Brunnerovy autobiografie chtěl usuzovat, že alumnové necvičili druhou knězi potřebnou stránku, totiž zbožnost. V pravdě zbožní lidé nemluví o tom, jak už jsem podotkl, rádi, pamětlivi slov Páně: cum oraveris, intra in cubiculum tuum. Ale tu více snad bezúmyslně dává nám častěji jakoby zábleskem cítit, co dalo se v hloubi jeho mladistvé duše.

Od velkých heroův ducha přecházel sám a s ním i ti, kteří byli stejného smýšlení, rád k sv. Otcům, sv. Františku z Assisi atd., neboť zde nalézali teorii a praxi v nejladnějším souladu. Mužové umění a vědy mají snad často pěkná slova, ale jejich neharmonický život odpuzuje. Mladým těmto lidem nešlo též, že veškeren lesk velkých tohoto světa neuspokojuje, ba že často naříkají, že nemají je d i n é spokojené hodiny, co zatím u svatých jevila se sladká blaženost ve spojení s Bohem. Kdo toho si všímá, ten rád se modlí, ten neodcizuje se vnitřnímu životu, ačkoliv ví, že život světského kněze se musí odehrávat v aktivitě a ne jen v zbožném rozjímání.

Do posledního roku theologických studií Brunnerových (1838) padly důležité politicko-náboženské události, a můžeme si myslet, jak působily na naše studiosy. Tehdy považovala to pruská vláda za včasné ignorovat katolickou církev, jak se to dalo v Rakousku. Vypukl spor o smíšených sňatcích. Arcibiskup Kolínský Clemens August byl uvězněn. Ale v Německu povstali též mužové, kteří chtěli bojovat pro svatou věc víry. Görres napsal svého »Athanasia«, nejsilnější to buditeleský hlas století. Ve ví-

deňském alumnátě byl čten s ohromným zápalem, vše projevovale radostí, že přestane konečně hniloba a hřbitovní klid v církvi.

Brunner, který byl už mnoho cestoval, jemuž znalosť řečí, sociální rozhled a bohatství ducha otevřelo, ač byl ještě studentem, brány k veleduchům doby, znal Görresa osobně. Vykládal tedy svým kolegům o něm a popisoval jim tohoto geniálního muže.

Spirituál Horný byl častěji přítomen, když mladí lidé tak bojovně jásalí. Vůbec se zdá, že vlastně duch tohoto muže opravdu rozžehl oheň v srdcích bohoslovců; živil tento oheň a chránil před nevhodným vypuknutím v nepravý čas. Horný četl s nimi nejnovější věci literární; zvláště Hist. pol. listy byly, jak se zdá, předmětem jistých společných večerních konferencí.

Tak přiblížil se konec studií. Horný připravoval ještě kandidáty důkladnými exercitiemi. Navázal na slova Páně k Petrovi: »Když se sstaráš (presbyter), vztáhneš ruce své, a jiný tě opáše, a poveďe, kam ty nechceš«. (Jan XXI. 18.)

Doba byla tím vážnější, poněvadž v alumnátě vypukl tyf, jenž vyžádal si též několik obětí. Kněz musí vésti život obětí; musí přinášeti obětí a sám státi se obětí. Sacerdotium est sacrificium. Brunner tu oběť přinesl. 5 srpna 1838 slavil první mši sv. v Mariacell, se slávou, jaká ve Štýrsku se při tom rozvinuje. Primičiant dostane korunu na hlavu a hůl kvítím zdobenou do rukou. Lehce tu můžeme myslet na ozdobeného obětního beránka.

Nuže, obětní beránku, jdi tedy do praktického kněžského života a uč se rozuměti, co ti řekl tvůj spirituál: »Jiný tě poveďe, kam ty nechceš!« Ach, život v poslušnosti kněžské žádá víc obětí, než se ti zdálo!

Přel. Alois Jašek Studýnský.

HRABĚ Z HABSBURKU.

Romance Fridricha Schillera. Přeložil Karel Dostál Lutínov.

Pln v Cáchách byl staroslavný sál:
Tam v nádheře, v císařském jasu
děl s posvátnou mocí Rudolf král
při korunovačním kvasu.
Stůl pokrýval falckrabě krajů, kde Rýn,
Čech naléval v poháry perlivých vín,
a voličů sedmice skvělá,
jak hvězdy kol slunce staví se v kruh,
kol vladaře světa rozvila ruch
svých čestných úřadů bdělá.

Kol dokola balkony, stožáry,
tam v plesu zřít na hlavě hlavu,
a v pozounů slavnostní fanfáry
se mísí jásání davů.
Vždyť ukončen po dlouhých rozbrojích zas
čas bezvládí, krutosti, strašlivý čas,
a soudce zas na zemi vládne.
Hrot železný nebude slepě už vlást,
už pokojný občan se nebude třást,
že mocnému za kořist padne.

Tu císař pozvedá poháru jas
a s vlídným úsměvem praví:
»Aj, slavnost je skvělá, a vzácný je kvas,
jenž královské srdce mi baví.
Leč pěvec mi schází, jenž přináší ples,
jenž hlaholem sladkým by duši nám vznes
a božsky vznešeným pěním.
Tak od mlada vždycky býval můj zvuk,
a čeho vždy rytíř byl milovník,
i jako císař si cením.«

A ejhle! tu v knížat, dvořanů kruh
kmet v říze jde vážných kroků;
jak stříbro jest jeho kaďeří pruh
už pobílen plností roků:
»Zvuk lahodný zlatých spí ve strunách,
vždy pěvec o lásce do nich sáh',
on Dobra a Krásna dar věstí,
jak srdce si přeje, co mysl ždá;
rci, co se ti císaře hodným zdá,
dnes na výši moci a štěstí?« —

»Já nevelím pěvci v slavný ten den«,
dí císař, směje se mile,

»on většímu pánu je podroben,
on poslouchá rozkazu chvíle.
Jak vichor když zahučí povětrím,
kam, odkud přichází, což já vím,
zdroj z hlubin jak skrytých se valí :
tak z nitra vše pěvcova píseň v noc
a probouzí ztemnělých citů moc,
jež zaklety v ňadrech spalý«.

A pěvec do strun dlaň zabořil hned
a mohutnou píseň z nich zvonil :

»Rek čacký k lovu na koně seď,
by kamzíka plachého honil.
S ním panoš jel, nesa zásobu střel,
on na statném komoni ku předu spěl
a na nivu odbočil z lesa :
Tu zaslechne zvonek v dáli kdes,
to kostelník zvoní, a za ním kněz
jde, tělo Kristovo nesa.

Tu hrabě se k zemi uklonil
a pokorně klobouk sňal s hlavy,
by upřímně křesfanskou vírou ctil,
co spasilo lidstva ďavý.

Leč potok šuměl tu lučinou
a, rozvodněn divokou bystřinou,
se poutníkům do cesty stavil ;
kněz na bok svátost odsunul,
by hbitě si s nohou obuv zul
a na druhý břeh se plavil.

»Co hodláš ?« hrabě se vytasí,
an v údivu zírá na ně.

»Jdu k muži, jenž se smrti zápasí
a po rajske touží manně ;
zde přišel jsem k lávce, a lávka ta tam,
tu bystřina odnesla, Pán Bůh ví, kam,
vír vln jí v bezedno shodil.

Bych donesl spásu žiznivým rtům,
je třeba, bych na vzdory přivalům
bos voděnkou bystrou se brodil.

»Tu na kůň jej vsadil habsburský rek
a podal mu sám uzdu zlatou,
by chorému přinesl svátostný lék
a vykonal povinnost svatou.
Sám pak si na koně panoše seď
a dále stíhal kamzíků sled
a vesele po horách honil . . .
Kněz druhého jitra, v očích jas,

veď hraběti koně za uzdu zas
a se skromným ďíkem se klonil.

»Chraň Bůh! zvolal hrabě v pokoře,
bych užíval k honům ďele,
bych k bojům sedal na oře,
jenž nosil mi Stvořitele!
A nechceš-li přijat jej pro sebe,
buď věnován službě pro nebe!
Vždyť já jsem jej ďaroval tomu,
jenž svěřil mi pozemský statek a čest,
mu patří má duše, má krev i má pěst,
jsem manem jen jeho domu«. —

»Tak nech Vás Bůh, naše všemocná hráz,
jenž k prosbám chudých se sklání,
nech oslaví zde i nahoře Vás,
jak Vy jste ho uctil v tom ďání.
Jste mocný hrabě a známý všem,
váš rytířský mrav zná švýcarská zem;
šest milostných ďcer Vám zkvěťá.
Jen štěstí dej píti Bůh jejich rtům,
šest korun nech přinesou v mocný Váš ďúm
a září na věčná léta!» — —

Skraň v ďumách císař ukláněl,
jak v zašlých dobách když tápe,
a nyní, kdy zpěváků do očí zřel,
slov smysl hluboce chápe:
A náhle poznává knězovu tvář
a ukrývá slzí proudících zář
v nach pláště, jenž v záhybech splývá.
A všecko ďívá se na něho
a poznává hraběte čackého
a o Boží ďobrotě zpívá.

DODATEK: Bedřich Schiller (1759–1805) připojil sám k této básni poznámku: »Tschudi, který nám zachoval tuto anekdotu, vypravuje také, že kněz, jenž měl onu příhodu s hrabětem habsburským, stal se později kaplanem u kurfiřta mohučského a nemálo přispěl k tomu, aby se při nejbližší volbě císaře, která následovala po dlouhém interregnu, myšlenky knížetevolitele obrátily na hraběte z Habsburku — Pro ty, kteří znají dějiny oné doby, podotýkám ještě, že vím velmi dobře, že Čechy svůj arcířřad při Rudolfově korunovací nevykonávaly«. —

Pozoruhodno jest, s jakou pietou píše protestant (a Ne-Rakuřřan) Schiller o katolickém kultu Eucharistie; i jiná jeho díla jsou proďchnuta katolickým duchem.

Und der Graf zur Erde sich neiget hin,
Das Haupt sich mit Demut entblöset,
Zu verehren mit gläubigem Christensinn,
Was alle Menschen erlöset.

† **Fr. Ad. Šubert.** Vysoce významná osobnost odešla z českého života. Výrazná ušlechtilá hlava německého typu. Jeden z těch krásných cizinců, kteří jen krůpěj mají naší krve, ale moře lásky k naší věci a k našemu lidu. Nastoupil dráhu publicisty v redakci Kopalova katolického ›Čecha«, byl prvním nezapomenutelným ředitelem Národního divadla, jež výtečně vypravil na výstavu do Vídně a otevřel svět Smetanově ›Prodané nevěstě«, byl inspirátorem památné Národopisné výstavy, stále plným publicistou, memoaristou i básníkem životných dramát (Jan Vávra). Ku konci byl redaktorem v ›Nár. Politice«. Poněkud záhadným zůstává nám ve vývoji jeho v posledních letech blahosklon k Macharovi. Blížší studia snad zjev ten vysvětlí. Čest budíž jeho paměť!

K jubileu řed. Fr. Slaměníka, uveřejnil prof. Drtina v Přešovském Obzoru: ›Pan ředitel Slaměník dožije se v pondělí sedmdesátky, a řada ctitelů a přátel projeví mu upřímné blahopřání. S uspokojením může pohlížeti na život krásný a šťastný, posvěcený práci, pravdě a lidskosti, české škole a mládeži. Výborný učitel vedl mládež k životu krásnému a ctnostnému. Sám ve ›Vzpomínkách starého učitele«, jež v ›Komenském« uveřejňoval, líčí své bohaté zkušenosti a podává věrný obraz životního svého úsilí. Slaměník záhy upírá zrak k bohatýrské době

českých dějin kulturních, v husitství a českém bratrství, v Husovi, Chelčickém a Komenském nalézá vyvrcholení českého myšlenkového vývoje, živé vzory opravdovosti a mravní čistoty, jež směrodatnými mají zůstávat i době přítomné. V Přeově, jemuž tolik práce a lásky posvětil, zakládá Museum Komenského na oslavu třístých narozenin velikého učitele národů a sám do vinku mu daruje na 5000 knih a je stále jeho duší a hybnou silou. Od r. 1880 vydává časopis ›Komenský«, soustřeďuje kolem něho učitelstvo moravské, píše články o škole a výchově mládeže, jež šťastně ukazují nové dráhy a směry. Učitelstvo moravské slučuje v mohutnou organizaci na podkladě pokrokového idealismu a silnou oporu opatřuje jí v jubilejním fondu podporovacím. Tak v srdcích učitelstva moravského zajistil si paměť vděčnou a trvalou, když dílo své odevzdával v další péči do rukou řed. J. Úlehly. I dnes ve věku vysokém sleduje Slaměník s upřímnou, živou účastí běhy života veřejného, lásku a péči svou stále věnuje české škole a lepší její budoucnosti, a znova z bohatýrské naší minulosti čerpá novou krásnou nadějí, že ›přejde víchřice hněvu a národu se vrátí vláda věcí jeho«. S mladistvou ochotou spěchá do Prahy, aby vyhověl pozvání Jednoty Komenského a přednášel při výroční oslavě narozenin velikého učitele ná-

rodů. Živou účast projevuje při každé akci posvěcené české škole. Slaměnik jest horlivým členem mezinárodní Společnosti Komenského (Comenius-Gesellschaft) v Berlíně. Od jejího založení 1891 zasedá v jejím širším výboru a horlivě přispívá články o věcech českých do jejich »Monatshefte für Kultur u. Geistesleben«. V posledním čísle má článek o dozvucích Husových oslav v národě českém. (Nachklänge zum Husjubilaem). Připomíná Němcům, čím Hus byl Lutherovi a čím stal se všem kulturním národům Evropy i Ameriky, líčí putování do Kosnice, popisuje její památná místa a předvádí cizině významný Šalounův pomník Husův s jeho památně výmluvným okolím. Článek končí projevem lítosti nad tím, že Jednota českobratrská, tento nejkrásnější český květ na ušlechtilém stromě křesťanství, nestala se účastnou práv tolerančního patentu císaře Josefa II. a sbory její nemohly se veřejně ustaviti: v níh byla by zajisté národu českému zkvetla nová střediska pracovitosti, pořádku a mravní čistoty. Článek Slaměníkův je článek jubilejní a svědčí o zlatém srdci a ušlechtilé povaze našeho jubilanta. V roce Husově dožil se své sedmdesátky -- kéž žije mezi námi zdrav a šťasten mnohá léta a dožije se krásné jilířenky lepších dob míru, pravdy, lidskosti a lásky. V Hněvšíně, 28. září 1915. Prof. Frant. Drtina. « Otiskujeme tento článek, abychom upozornili na zásluhy Slaměníkůvy, ač litujeme, že z tábora konservativního zabloudil do nebezpečných vod. Dr. Drtinovi pak se divíme, že ani tyto vážné doby ne naučily ho větší snášenlivosti k církvi katolické a neubraly fanatismu. Kdo může tvrdit, že Jednota Bratrská měla schopnost uvésti pořádek a mravní

čistotu, ten jistě nečetl Křaft umfrající Jednoty od Komenského!

Jan Rokyta (Adolf Černý) k jubileu Husovu uchystal 4 »knihy pozdního Husity«. První z nich vydal 14. května 1915 pod názvem »Zpěvník o Janu Husovi«. Zachycuje s přeněžnou láskou v rhetorických verších různé epizodky ze života Husova a zle se kaří a kasá na jeho nepřátele, jež tituluje lichotivě podle vzoru mistrova: »Plemeno hadí, plemeno ještěřčí, ještěř, syni nefestí a hříchů, nevěstka, antikrist, oči zmije, syni nevěrní, koukol, bodlák, pýr, Pálec Jidáš, zrádný král, chrti, škleb křiví tváře popům, prelátům, plazi hnusní, příšerní a draví, tuční kanovníci, dravé lidské šelmy a pod. Za to mistr Jan kněz holubičí, »co na kom líživo, stejně všem do prachu rve: »Velikým hlasem všecky za pravdou volá (strana 8.) - Však Betlém zůstal, čím jej zbuďoval, jest ryzi, boží pravdy pevný val« (17.) - Jenž učil hledati nás pravdy cestu a nebáti se lidských zlob ni trestů - a za to našel ve plameni skon. (18.) - Vidí, že z nich valný zástup boží na obranu pravdy povstává. (31.) - Jdu přece za svou pravdou, Bůh to ví! (38.) Ejhle, vzdává se bez boje, své pravdy není jist? Řkou: Pravdu znetvořoval a byl lhář. -- Dám za pravdu tam slovu svému znět. (39.) A za pravdu-li shořím na hranici - shořím -- pravda má však neshoří! (40.) - A pravda, pro niž jeho upálili. Děj: Pravdu držím, s pravdou zahynu (49.) - Že sáh' věčném po ovoci, svět mu kacif přezdí. - Jeho pravdy osud zdali s ním též v ocel nespoutali? Osud pravdy mé mne děsí (51.) - Údy zhynou v křeči, ale Pravda nezahyne 53.) - Pravdy mojí neupálí. Žes jal kněze Pravdy věčné. -

Pravdu, která v srdcích dříme. (54).

-- V té *pravdě*, kterou poznat dal (55).

— Ano, *pravdu* praví, *pravda* jest (59).

Než *pravdě* za obět své tělo složil.

A věčně *pravdy* rozesíval zlato (62).

— Z Písma poučen být chtěl, v němž

jeho *pravdy* nepřebíraný poklad (63).[«]

Atd. — Jak vidět, jest v knize Rokytově

nesmírně mnoho *pravdy*. Škoda

jen, že čtenář se nedoví, která to speciální

pravda jest. Zvláště, když se tu

lid vyzývá, aby pro tu *pravdu* trpěl:

Pravdu drž můj lide, zvol raději trní,

než bys opustil ji, než se rozední.

Lež se bude k tobě blížit s usmíváním,

o bratrství mluvit, svaté svornosti —

ty se nedej mýlit tímto lásky zdáním,

pro lži pochvalu se *pravdy* nezhosti.

Raději ať zve tě, plna žluči, octa:

Ejhle kacíř!

Z jejich úst buď pro tě nejmilejší pocta :

Ejhle arcikacíř!

Básník končí nadšenou apotheosou

prachu mistrova :

Dál letí v příští staletí a bude děsit

stále

vás, kteří jste jej zhubili pomocí zrádce

krále

a bude *pravdu* hlásat dál, již chtěli

ste mu vzít!

a ještě po tisíci let ji bojovníky vznítí.

Mistr Jan. On, »betlémský zvon«, mluví

tak úchvatně, že

»po tváři z dívčího oka slza se roní«

ba i »chudého krejčíře bázeň opouští

lichá,

zázračnou posilu čerpá žena z těch

úst«.

Marně arcibiskup dal spálit na vý-

strahu jemu 16. července 1414 knihy

Wiklefovy!

Že chtěl, aby nejen ovce byly bílé,

ale čistých srdcí také pastýři —

překáželi jemu v jeho dobrém díle,

síl mu v cestu kladli na dél, na šíři,

žádali, ať jejich pokloní se síle —

a když nechtěl, dým nad Prahou

zavířil:

Zbyněk biskup Abeceða

spálí knihy aniž věda,

co v nich psáno jest —

ale běda jemu, běda!

Přijde popelečná středa,

pokuta a trest!

Tímto tónem jde celé »dílo« a vy-

stihuje úplně cítění »národa«, resp.

Národních Plachet — které ovšem

nemá nic společného s výzkumy sku-

tečných znalců dějin: Palackého,

Tomka, Lenze, Pekaře, Sedláka, Ky-

bala, Novotného atd. Se slepým fana-

tismem není žádná diskusse možna.

Na obálce je Šalounova hlava, která

silno připomíná bradatého kozla. Má

to býti vtip?

Hřbitovní nápisy v Rixdorfu.

V úvodníku upozorňujeme na staro-

české nápisy náhrobní, Dne 22. 7 1905

byl redaktor t. I. v Rixdorfu, bývalé

osadě vyhnaných čes. bratrů u Berlína.

Pěkteř z nábožných nápisů jsem si

opsal :

I.

Zde odpočívá stánek těla Pavla

Marše. Narozený 1641 D. 8 Aug. v

Čechách ve vsi Čerminy, odebral se

k spasiteli 1712 d 4 Feb. Duše šla

do radosti, tělo zas ožive. Protož

oudové milý, spěte při Spasiteli, při

Beránku svém.

II.

Zde odpočívá stánek těla Johanny

Kristkové, rozená Liškova. Ona byla

narozena v Rixdorfu dne 5. března

1782 ho roku; odebrala se blažená

ke Kristu Pánu dne 16. prosince 1824.

Jejich stáří bylo 42 let, 9 měsíců a 11 dní.

Aj, jak máš líbezná spaní

po těžkostech mnohých;

a jsi ve sladkém spočívání
v rukou Ježíšových.

Ó! jak bude vědět, jak se jí jde,
když tě konečně zblízka spatřuje
tak jak ty ji.

Zvíkovský Rarášek byl zhudeb-
něn Vítězslavem Novákem a dáván
na Nár. divadle v Praze s velkým
úspěchem.

V Družině literární a umělecké
panuje po čas války klid. Za to »Mor.
Kolo spisovatelů« neopočívá, chystá
Almanach a vydává publikace svých
členů a chápe se literatury se stránky
praktické: Členové »Kola« dostali ceny
Mor. zemského výboru (pokud víme,
Dr. Ondř. Přikryl obdržel za pohádku
»Romža a Haná« 500 K) a za sku-
tečné členy »Svatoboru« v Praze byli
přijati členové »Kola«: Dr. O. Přikryl,
Dr. Ferd. Dostál, Vojtěch Martinek a
Stan. Cyliak. — Naše »Družina« by
mohla i v těchto dobách se scházet a
pracovat.

»Zdarma kostel vymaluje«, ta-
kové annonce čteme častěji v našich
listech. Varujeme jak listy tak čtenáře
před takovými nedůstojnými inseráty,
k nimž se pravý umělec nesníží. Jde
o lapání zákazníků, neboť žádný z na-
šich umělců není tak situován, aby
mohl malovat kostely »zdarma«. Malba
kostelů měla by se zadávat prostřed-
nictvím Kř. Akademií.

Fr. Leubner nachází sebe. V 1.
ročníku »Nového Života«, as před 20
lety, napsali jsme, že v Leubnerovi
nám roste »katolický Machar«. Chtěli
jsme tím říci, že má v sobě žilu ma-
charovského stylu, totiž ležerní a při
tom obsažnou dílčí básnickou s re-
alistickou kresbou, vtípem, satírou.
Další vývoj Leubnerův tomu nesvědčil.
Psal hluboce proctěné a promyšlené

verše nezáživné těžkopádnosti a plně
archaismů a hříček zvukových a slov-
ních, které zabíhaly někdy do ne-
chutnosti. Nyní pak konečně uveřej-
ňuje ve vlasti úryvek »Z knihy Můj
kantor Život«, v němž projevuje bás-
nické kvality, jež jsme v něm před
lety rozpoznali jako latentní: Hravou
dovádivost a laškovnost verše i fanta-
sie, jen že tu ještě postrádáme přís-
nější sebekázně a celkové komposice
a umírněnosti, tak že celek dělá ještě
příliš dojem nahodilého pelmelu. Uvá-
díme tu některé zdařilé úryvky:

Kat aby spral mi písničkáfe,
škol slaviky, tmy kalousy,
dle jejichž jenom slabikáfe
mám bručet sobě pod vousy!
Jdu vedle nich, a ihned výtčou
mně krok a hůl a květ a hlas,
jenž nevědomky s rtů mi plyne.
Sám po cestě se toulám jiné
prý obava, kde srazím vaz!
Jak teď na tržišti slova
hlas lákavě mám naladiti
a jaké kvítí v lytku víti
vám vhodný jar mých na obraz.
Slyště, jak púvabný podává obrázek
houslí:

Mne lákal obraz kouzelný:
Dvě prkénka jen, krček dlouhý.
tam hlavička, suk, uzal poulý,
a pod ní pitvor zřetelný
má čtyři černá ouška ploska,
hned na nich navinuty žilky,
prý E A D J vyzvonilky;
hlad, štipní je — jak citelný!
Nebo líceň třpytného Labe:
Hle, po Labi lne třpytná pruha,
kam na druhý mu hledím břeh,
hlad — rozdrobená Boží duha,
af kmit a svit a šleh a žeh;
a po tom zlatém mostu chodí,
kdo chodí, nevím; tetelí
jen pod nimi se vlnky drobné,

kam dušičky jdou něčí hodné,
jichž vrby želí, ševelí — —
a kdyby jenom jenom hlásku!
A kdyby jenom jenom slova,
kam vanou, tanou do zlatova,
by šplounaly, by mlčely . . .

Vítáme Leubnera na této nové cestě,
nové periodě básnického tvoření!

Zabavené knihy. Censura zaba-
vila »Macharovu čítanku« a téhož
sbírku veršů »Krupěje«, Golgotha a
Confiteor I.; Sokolský zpěvník (pro
písň Ještě Srbsko nezníčeňo a po-
dobné); Karasovy povídky »Před
Husem a po Husovi«; hr. Lützova
anglický spis o Čechách; část »Květů«;
místo zastaveného »Času« počal Dr. J.
Herben vydávat belletristickou »No-
vinu«, kterou kdysi vydával Machar a
Šalda.

Jan Voborský uveřejňuje velmi
mnoho básní ve »Vlasti«. Dle roman-
tického, květnatého (ale zvláště v epice
málo reliefního) slohu a verbalistní
sentimentality by se soudilo, že pisa-
telem jest mladík. Ale zatím jest to
starší pan, místořzitelský úředník.
Žije jen pro družstvo »Vlast«, kde jest
jednatelem. Svůj portrét kreslí v básni
»Rosa Thea«:

S balkonem salon. Ve strnulé pýše
záclony modré tam stlumují sluneční
svit. —

Bez poesie všech něžných intimit
vadvoucích růží tu sněžná běl dýše —
jak žezlo zlaté v nich jest Rosa Thea!

Do zahrad okna. Světnice to moje.
Na polích všude je zlatý klas zřít.
Ve ptačin šveholu veršů mých zdroje,
bez těch ml nelze, ach nelze ml žít —
na stolu poměnky, sešity »Vlasti«,
v nich něco drobných veršů mých.
Ty mně snad budou kdys pod hlavu
klásti,

až zemru, jak jsem žil, v podvečer
tich! —

Liberi mei ornamenta mea.

Mateří doušku a »Vlast« af ml dají
pod hlavu v záplavě bílého světla! —
V doušce se vzpomínky na matku tají,
ve »Vlasti« zlatitá prška ml slétla!
do duše, do mysli. Zlatě tam kvetla!
A zatím v smetí kdes už Rosa Thea.
O láskách nepěl jsem, hledal jen září,
z nebes jež vychází a budí očistu
a lidské myšlenky v lilije stváří
a vede v blankyt zas, vede výš ke

Kristu.

Tak jsem psal, venku když chudobek
sníh

v pažitu bělel se, modraly zvonky.
Psal jsem, psal a vždy ve slokách
mých

vadla až uvadla ta Rosa Thea,
nádherné květy dřív, uschlé teď stonky.
Liberi mei ornamenta mea! — —

**Církevní umělecká a památko-
vá rada arcidiecése olomoucké**
za předsednictví preláta Maxe ryl.
Mayera v sezení 21. září 1915 jedno-
myslně navrhla k povolání za členu
K. Dostála Lutinova. Rada tato má
úkolem, zříditi církevní museum sale-
siánské v Olomouci a opatřit soupis
všech uměleckých památek v arcidie-
cési. Oblžná tato práce svěřena
dp. Ant. Zamazalovi, katechetovi v
Mar. Horách.

Studie a texty Dra. Jana Sedláka
dospěly k 3. seš. II. r. Dr. Sedlák
znova usvědčuje Husa, kterak opisoval
spisy Viklefovy a před konclem
zapíral věty, kterým ve svých spisech
skutečně učil. »Studie a texty« vychá-
zejí nákladem Matice Cyr. Met. v Olo-
mouci. Ročník za 10 K. Dr. Sedlák je
učenec ryze katolický a přece se mu
dostává pochvaly od předních histo-
riků českých.

JANO KÖHLER.

VELIKÉ ZNAMENÍ.

K. Dostál Lutínov.

Z Almanachu českoslov. akciové knihtiskárny
v Praze.

Slavné Kříže znamení,
jímž jsme zkázy zbavení,
zaplaň v září nad námi,
nad chrámy a horami,
nade všemi cestami.

Zářný slunka paprsku!
Zaplaň's do tmy okrsku,
z Tebe lidstvu vzešel den,
Tebou člověk obrozen,
Tebou satan poražen.

Strome rajský živých vod,
jaký vzácný neseš plod!
Kde tvůj svatý kmen se vzpjal,
nový život rozkvétal,
člověk k Bohu povzlétal.

Věrověsty přesazen!
v naší vlast ten vzácný kmen:
V jeho větví šumění
cnost a síla pramení,
roste věda, umění.

Rozpiatá Tvá ramena
sílí srdce znavená,
učí snášet bolesti,
přemáhali neřestí,
dobrem kráčet ku štěstí.

Vítězná ty korouhvi,
za Tebou jdem' jako lvi,
pro Krista chcem' bojovat,
hanám světa vzdorovat,
nový ráj si budovat.

Od Gangesu, od Nilu
pojdte čerpat posilu,
lidské plémě různých jmen,
rudé, černé nad eben,
pojdte zlíbat svatý kmen!

Neň jinde spasení
nežli v tomto znamení,
budiž líbán svatý kříž,
budiž vznášen výš a výš,
celý svět buď jeho říš!

Zaplaň v krásě na nebi,
hvězdy nechť Jej velebí,
slunce se Mu ukláněj,
růží sad Mu zaváněj,
može Jemu vyzváněj!

Svatý moste do nebe!
Pospícháme na Tebe,
dej, by nikdo nezhybnul,
kdo se k Tobě přivínil,
by se cíle nemínil!

Zhudebnil Ant. Petzold.

Umění ve farních tiskopisech.

Srovnáme-li staročeské pečeti a razítka se současnými, shledáváme velký

úpadek vkusu; místo umění pouhé řemeslo, ba ani ne řemeslo, které by mělo ráz uněleckého průmyslu, nýbrž

pouhé fabrikáty. Tak jako místo lepaného nádobí starosvětského máme v kostelích namnoze továrnicky tlačené věci, místo vzácných ručně vyšívaných paramentů nevkusné tovární vzorky. Uznává se už všeobecně potřeba nápravy a umění vrací se na přední své místo, do stánků Božích, jak dosvědčila výstava církevního umění ve Vidni, látky Flemmichovy atd. Bylo by záhodno, aby také ve farních tiskopisech zavládly důstojnější formy. Otiskujeme dnes dva návrhy mistra Jana Köhlera. Razítko farního úřadu Povýšení sv kříže a podtiskovou kresbu pro úřední listiny (křestní, úmrtní, oddavkové). S poměrně nevelkým nákladem lze pořídit vkusnou a důstojnou úpravu. Redakce »Archy« jest ochotna dáti interesentům pokynů.

**Umělé a stavební sklenářství v Prostějově.
Vlastní brusárna a leptárna skla.**

Přibor — 1911:
Zlatá medaile a žesný diplom

**Kostel. paramenta, korouhve,
prapory spolk. vlastní výroby**

doporučuje

Fr. Stadník v Olomouci

Stály přísežný soudní znalec pro obor paramentní.

Filialka: České Budějovice Stekupská 10.

**Velký sklad kovového náčiní, kalichů,
oiberlí, lustrů, lamp, svícňů a t. d.**

**Pouze objednávkou u fy. Stadník
podporujete Matci O. M.,**

kteří za rok 1912
odvedeno

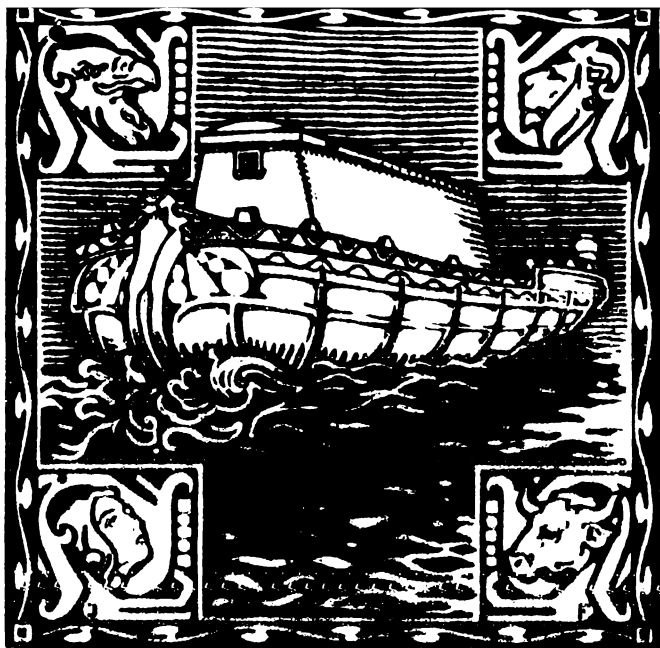
K 1250.— !

Podperujte jediné
svůj závod!

Pište heslo:

„Svůj k svému“ !

ROČNÍK

v oběma
KAREL DOSTÁL (titul)
v Prostějově 1. dne každého měsíce.

OBSAH: Čís. 11 a 12 Te Deum Laudamus z latiny přeložil K. D. I.
- Gab. Ronaj - Ten to sivořil - Benedikt XV. - Válčím na
rodům a jejich hlavám. - Ahasver. Epická básně Josefa Seebera. Překlad
Fr. Valouška. - M. J. Hus Studie J. Köhlera - Joris-Karl Huysmans. Podává
E. - Dr. Fr. Příkrý - Svatý Konstantin a Method v Dalmacii. - Fr. Sifřov-
ský: Otázka matce -- zemi. - K. D. L.: Na památku Ezechiele Ambrose -
Okna Za profesorem Nábělkem. - Novina. - Přízraky a fantasmie. - Podoba
Husova. - Dr. Tom. G. Masaryk - Almanach spolku katol. Studentů. - Koč-
ně českého jazyka. - Pozapomenutá epopeja. - Gymnasium a studium. - Beu-
ronský ústav palimpsestů. - Titul a obsah III. ročníku.

ROČNÍK III. LISTOPAD 1915. ČÍSLO 11. a 12.

Co den po dni vzchází, dobrořečíme Ti.
A Tvé jméno zvelebujem až na věky,
stále na věky věků všech.
Hospodine, račiž po celý den
bez hříchu čisté nás uchovávat.
Smiluj se nad námi Hospodin,
smiluj se nad námi.
Buďiž nad námi, Hospodine, milosrdenství Tvé,
tak staň se nám, jak jsme v Tebe doufali.
V Tebe, Hospodine, jsem doufal:
A nebudu zahanben věky věkův.

(Pod církevní chorální nápěv
dle rozměru ambrosianského chvalozpěvu
z latiny přeložil K. D. L.)

TEN TO STVOŘIL!

(Dokončení.)

A co vběhla do místnosti prachem a kouřem přeplněné a prodrala se zástupem děvčat a bab, spatřila Martina, jak si hlavou vesele pohazuje, až mu kaďeřavé vlasy sem tam poletují, jak si nohou přicupkává a zdravým tělem nadhazuje, jakoby proud písně jím zmítal, a již Marina přiskočila, housle mu vyrvala, do zástupu jimi mrštila a flink flink Martinu již jich nakládala, a Martin, nenačalým příchodem Marininým překvapen a ohromen, držel jako hlušec tetřev, jakoby se nemohl vzpamatovati, a nevzpíral se ani tehdy, když jej Marina vlekla z hospody. A bylo to podívání na Martina a Marínu, jak, nemluvíce k sobě slova, dědinou k domku svému utíkali, jakoby jim půda pod nohama hořela, jen hlavy se jim natřásaly. Marinina zafatá pravice, pevně semknuté rty, jiskry sršící oči nevěstily pro blízkou budoucnost nic dobrého. Ale Martin odběhnuv dále od hospody, taky pevněji stoupal, ba prudké a úsečné úderý jeho podkovek o kamení prozrazovaly myšlenky Martinovy.

Sotva se domácí dvěře zavřely za manžely, houkla Marina:

•Kde máš peníze?•

•Dalas mně jaké?• — odsekl Martin.

Ať si pak Marina křičela jak křičela, z prázdných kapes Martinových nevykřičela než několik šestácků.

A nyní Martin začal: •Tak ty mně před celou hospodou? — Ty jsi má manželka, kteráš mně přísahala poddanost?• A teprve nyní počal Martina bráti čert u vědomí chycené hanby.

Marina vidouc Martina bezpečně padati v chyby mládí, zůstala jak omráčena. Po rozrušení nervů přepadla ji duševní skleslost. Před očima rozevřela se jí opět ona propast, ale tentokráte nikoli při závratí, nýbrž při jasném vědomí. A co plačíc, měla hlavu vloženu v čistých poduškách, vběhl něčí chlapec do světnice s Martinovými houslemi, jež hostinský posílal. Martin dychtivě obhlédl housle a výsledek svého bádání oznámil Marině: •Máš štěstí, že nejsou rozbitý; jinak ještě dnes jsem pletl šlapáky na nové!•

Za měsíc po ostatcích slavili u Vavříků křtinu po třetí. Tentokráte měli opět malého chlapečka, jemuž dali jméno Josef. Ale neradovali se z něho tolik, jako z Martinka a Marinky. Ti se narodili zdraví, silní jako buci, kdežto Josefek byl neduživý a slaboučký. Babička řekla Martinkovi do očí, že on je tím vinen, ale Martin výtku odmítal a vinu svaloval na Marinin vztek. Martina nepohlednost Josefkova mrzela, ale ještě více jej trápilo,

že Marina nemohla k síle přijít, že postonávala, polehávala, až jí babička přinutila úplně ulehnutí a radila zavolat lékaře. Martin byl ovšem ochoten všechny lékaře volat, jen aby měl zachráněnu Marinu. Doktor přijel, pokýval vážně hlavou nad stavem nemocné a prohlásil, že je třeba delšího léčení, a jako babička, tak i on důrazně vytkl Martinovi jeho jednání. Po odchodu doktorově se Martin rozplakal nad Marinou i nad sebou samým. »Marinko« — pronášel k ženě s očima slzami zalitýma — »všecko napravím a stvořím věci, že ti radostí bude srdce skákat«. Opatroval pak Marinu co nejněžněji, modré s nebe byl by jí snesl, jen aby jí co nejdříve s lůžka pozvedl. Po dvou měsících počalo Marině sil přibývat i když mohla i na jarní slunce a po dvoře se pokutávala, tělo nabývalo bývalé pružnosti. S Marinou bylo zase dobře, ale zle bylo s vyplacením lékaře. Nejen že ztenčené úspory na to padly, nýbrž vidělo se potřebno prodati i dvě kozičky.

»Vidíš, Martine, jak hospodaříme od deseti k pěti od té doby co vyděláváš houslemi«.

»Marinko, přísahám ti, že kromě tebe nikomu na ně nezahraju.

— A co kozy, za čtvrt roku máš jiné«.

Martin snažil se upřímně slibu svému dostát. Pracoval pilně u sedláka, spořil a každický výdělek přinášel Marině. Ale ať se snažil jak snažil, úspor nerozmnožil. Všecka jeho mzda sotva stačila k výživě tří dětí a ženy, jež se nemohla od nemocného Josefka hnouti. Pláč hošíkův zněl ve dne v noci z chaloupky. Marně Marina jej konejšila, marně Martin hýčkal, dal-li se chlapec do pláče, nebylo lze jej utišiti. Doktora mu volali, léky kupovali, ale nijak mu nepomohli. Tak uplynul čas od slibu Martinova. Koziček nebylo lze koupiti, ba dalo se předvídati, že nouze na zimu ohrozí chaloupku, bude-li to tak dále pokračovati. Přišla jeseň, a poměry se vskutku nelepšily. Již se počalo zevně jeviti, že s domkem to jde s kopce. Nejdříve to prozrazoval krmník. Kluci z celého okolí nemohli se s krásou jeho smířiti — nepřestávali do něj bušiti kamením, pohazovati blátem. Řimsy na sloupech opadávaly, malba mizela, rozbité tašky k zemi padaly, střecha zela děrami. Marně se Martin rozčiloval, marně hrozil, kluci ve svém díle nedali si překážeti.

Na svátek sv. Martina Pán Bůh s Martina a Mariny část tíže složil. Josefek umřel. Lidé se nadáli, že Martin Pánu Bohu poděkuje, ale podivili se, vidouce jej u hrobečku hojně slzy prolévati a po odchodu knězově volati: »Ach mé děfátko, mé ubohé děfátko, proč nám té Pán Bůh vzal? Můj kvítečku, proč jsi nám k radosti nerozkvetl?»

Hůř bylo po pohřbu, že Martin neměl čím zaplatiti. V zahanbení sliboval, že do Ondřeje vše vyrovná. Jakmile z fary vykročil, jal se hned slib uskutečňovati. U sedláka se zastavil, o dvě kopy

slámy poprosil, aby měl z čeho plésti šlapáky. Ale podivil se, když Marina doma nechtěla ničeho o šlapácích slyšeti: »Do fabriky půjdeš« — rozhodovala — »a hned zítra se u řiditele oznámíš«. Ale ačkoli Martina k takové práci určila, sama odpoledne přivlekla do světnice slámy a dala se do pletení a vybízela i Martina: »Tak si pleť«. — Martin mlčky přisedl a motal. »Vidíš, jak jsi ty divná« — rozprávěl Martin po chvilce řeč — »hned tak a hned naopak«. — Ale Marině nebylo do rozmluvy, jen pletla a pletla. Po týdnu Martin chtěl se dáti na cesty, ale Marina k dalšímu pletení nutila. Uplynulo čtrnáct dní, a v jizbě stál veliký sloup šlapáků. A čím ten sloup výše rostl, tím častěji Martin přistupoval k houslím a přebrnkával.

»Jen brnkej — nevíš, co jsi přísahal?« — připomínala Marina.

»Marinko, pro Boha, rozvaž mě od té přísahy« — prosil Martin úpěnlivě.

»Ani svatý Otec v Římě tě jí nesmí zbavit.«

»Kdybych tam k němu šel, zahrál mu a zazpíval, že mě jí zbaví!«

Martin, co Marina nevěděla, již si i v komoře pytlík vyhledal, vyprášil a očistil. Ale jak ustrnul, když po čtrnácti dnech zmizely šlapáky a s nimi ne jeho housličky, nýbrž Marina.

»Tak dobře«, — bručel doma Martin — — »ukaž nyní ty, co stvoříš.«

A Marina ukázala. Za týden se doma objevila a oznamovala Martinovi, že všechny výlohy pohřební jsou zaplacený, od truhláře, hrobaře, rectora až po faráře.

Po čtrnácti dnech opět zmizela Marina s novou zásobou šlapáků. Ale uplynul týden, a nevracela se. — »Milá dcerko«, pochvaloval si Martin — »nyní víš, že jeden šlapák stačí pánům na celý rok.«

Za deset dní se konečně Marina vrátila. Ale nepřišla sama, přivedla sebou i páru koziček. Martin stál před Marinou zahanben.

Hned po vánocích vyšla se Marina opět do světa. Ale tentokrát neodjížděla s vozem, nýbrž nesla sebou jen menší nůši.

»Vidíš, tvůj obchod slábne« — vytýkal Martin škodolibě. — »Však se ukáže, co stvoříš.«

Po odchodu Marinině přepadla Martina tesknost, jež den ke dni vzrůstala. Stěny světnice hleděly na něj nějak cize, hodiny tikaly smutně, kroky chodců před chalupou zněly dutě, jakoby stoupaly po rakvi. Martin sám si připadal jako duch, šourající se po domě, žvatlání dětí zdálo se mu nemístným. Tesknota se nemensila blížícím se dnem Marinina návratu, nýbrž vzrůstala. Martin se cítil v domku odstrčeným, nepotřebným. Marina začala panovati a jím pohrdla, jím, který všechno stvořil, nač se podívá.

Bylo Sylvestra. Den ten dolehl na Martina dvojnásobným

smutkem. Sem a tam procházel světnicí. V tom pohlédl na housličky, a jak jeho zrak na nich utkvěl, jakoby jiskry se mu v žilách rozdováděly. Prsty se chvěly a srdce svíralo touhou prchnouti z domku a smutek někde vyzpívati, tesknou setřásti. Děti samotných nelze však doma zanechat. Čím by odůvodnil jejich opuštění, svůj odchod?

V tom vešel poštovní posel do světnice a odevzdával Martinovi psaní. Společnost v okresním městě zvala Martina na sylvestrovský večerek. Ano, půjde tam Martin. Přísahal, že nikomu mimo Mariny nezahraje? Tím chtěl jen říci, že peníze lehkomyšlně nerozháže. Ano, znova by na to přísahal. Nyní opět musí dokázati, co doveđe. Marina beztoho již se přesvědčila, že ona nic nestvoří. On, Martin, sám musí se věci chopiti, nemá-li i následující rok státi jeho krmník prázdný na smích všem lidem. Sedlák má malá prasátka. Martin za vyhrané peníze jedno koupí. Marina slíbila, že dnes se vrátí. Jak se zaraďuje, když zítra z rána půjde do krmníka pro dříví a spatří tam to, po čem tak dlouho toužila. Martin zaveď děti souseďce, pak vzal housle, zamkl dům, klíč odevzdal souseďům a odchvátal.

Již dávno si tak Martin v městě vesele nezahrál a nezaspíval, dávno tak hlavou bujně nepohazoval, nohou nepřidupával, vlnami radosti tělem zmítati nenechal jako ten večer. A radost Martinova jako neviditelné fluidum přecházela v celou společnost. Nový rok vítal se jásavým zpěvem, výskáním a jucháním, tancem a bujným veselím. O třech hodinách ráno veselý večerek skončil. Martin svázal peníze v uzlík -- bylo jich mnoho a ubíral se s radostí domů. Nyní opět ukáže i Marině i všem, co stvoří.

Uhřátý bystrou chůzí procházel Martin rodnou vesnicí. U sedláka již svítil. Zastaví se, šťastného nového roku popřeje a koupí prasátko. Vešel do stavení a přednášel, co měl na srdci.

»Co chceš, Martine, s prasátkem, když ti do krmníka teče?«
- odporoval sedlák.

Martin se zarazil a zahanbil. »Asi sedm tašek schází«
zmírňoval nepříznivý úsudek o svém krmníku.

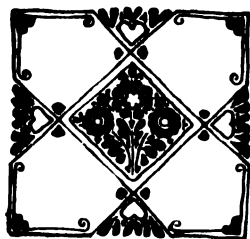
Tak si vem i těch sedm tašek, náhodou je máme a dobře gazďuj« -- napomínala selka.

»Tetičko, teprve uvidíte, co Martin Vavřík stvoří« -- sliboval Martin.

Prosvívalo, když Martin přiběhl k svému domku. Ohlédl se, zdali nikým není viděn, pak vlezl do krmníka, prasátko do slámy uložil, i tašky vsunul do prázdných míst a zjistiv, že nikým není pozorován, vylezl. Sáhl na dveře domku, ale ty zamčeny. Zaklepal, nikdo však neotvíral. Zafukal na okno, ale nikdo se v domku neozýval. Což ještě se Marina nevrátila? Tím lépe, myslí si Martin, alespoň neví, že jsem v městě hrál. Ani u souseďů ještě

nevstávají. Martin jich bouřiti nebude. Až rožnou, vezme od nich klíč a děti uvede domů. Zatím ještě se podívá, jak prasátko si hová. Toť tiše a klidně leželo. Již si i ležisko v slámě zahrálo. Martin na chvílku k němu přiseďne, než u sousedů rozsvítí. V okamžiku na Martina přišly dřímoty, ale byly tak lehounké, že slyšel, kterak Marina ze světa se vrátila a na okno tloukla. Sousedka vyšla a podávala jí klíč. Marina vkročila do domku. Martin to slyší, ale před Marinou přece nevleze z krmníka. Počká, až po chvíli, až Marina zajde k sousedům pro děti, pak rychle vyskočí a vklouzne domů. — —

Když Marina šla do krmníku pro chrástí, našla Martina zmrzlého a po jednom jeho boku prasátko a po druhém housle. »Ach Bože, Bože« — zalkala — »Martine, tys to stvořil!«

VÁLČÍCÍM NÁRODŮM A JEJICH HLAVÁM!

Když jsme beze Své zásluhy byli povoláni, abychom vstoupili na apoštolský trůn po neobyčejně mírném papeži Piu X., jehož svatý a dobročinný život byl zkrácen bolestí nad bratrovražedným bojem, pocítili jsme i My při pohledu na krvavá bojiště muky Otce, který vidí svůj dům hroznou bouří zničený a zpusťšený.

A když jsme vzpomněli s nevýslovnou láskou našich mladých synů, kteří po tisících jsou usmrcováni, naplnila srdce Naše, prodchnuté láskou Kristovou, všecka žalost matek, osiřelých vdov, nevěst a beznadějná starost o dítky, zbavené předčasně výchovy otcovské.

Z naší účasti na strastech četných rodin a z pochopení našich povinností, které nám přísluší v tak smutné době, vzniklo naše pevné rozhodnutí, že věnujeme veškeru Svou činnost a veškeru Svou moc usmíření bojujících národů.

To jsme slíbili též slavně Svému Spasiteli, který cenou své krve vykoupil všecko lidstvo, a o míru a lásce mluvila též Naše první slova, jež jsme pronesli jako nejvyšší duchovní pastýř k národům a jejich vládcům.

Než Naše láskyplná, důtklivá rada, ač tak otcovská a přátelská, nebyla vyslyšena. To stupňovalo Naši bolest, ale nezměnilo našich úmyslů.

Obraceli jsme se proto ustavičně s důvěrou ke Všemohoucímu, v jehož rukou spočívají duch i srdce jak poddaných, tak i králů,

a modlili jsme se k němu za konec strašného krveprolití. Přičinili jsme se, aby všichni věřící se účastnili zároveň Naší vroucí a pokorné modlitby, a chtějíc zvýšiti její účinnost, pečovali jsme, aby byla provázena skutky křesťanské kajcnosti.

Dnes však ve výročí dne, kdy vypukl hrozný konflikt, prýští zvláště z Našeho srdce přání, aby válka brzo skončila. Kéž toto volání přehluší hrozný třesk zbraní a pronikne až k válčícím národům a k jejich hlavám, kéž pohne je všechny bez rozdílu k mírnějšímu a přátelštějšímu smýšlení!

Ve svatém jménu Boha našeho nebeského, Otce a Pána, a pro požehnanou krev Ježíšovu, která byla cenou lidského vykoupení, zapřísaháme Vás, kdož z Boží Prozřetelnosti určení jste k vládě nad válčícími národy, abyste učinili konec strašlivému vraždění, které už po celý rok zneuctívá Evropu.

Je to krev bratrská, která jest prolévána na zemi i na moři! Nejkrásnější kraje Evropy, této zahrady světa, jsou posety mrtvolami a sutinami. Kde nedávno ještě závodily dílny a polní práce na plodných dílech, hřmí nyní strašlivé děla, a ve své zběsilosti neušetří ani vsí ani měst, všude šíříce zpusťování a smrt.

Vy máte před Bohem a před lidmi hroznou zodpovědnost za válku a za mír! Slyšte Naši prosbu, otcovský hlas náměstka věčného a nejvyššího Soudce, jemuž se budete musiti zodpovídat jak za své veřejné kroky, tak za své soukromé jednání!

Hojnost bohatství, kterým Bůh obdařil země Vám podřízené, dovoluje Vám dozajista pokračovat ve válce, ale za jakou cenu! Na to nechť odpoví jak tisíce mladých, lidských životů, které denně uhasínají na bojištích, tak i zříceniny tolika měst, vesnic a pomníků, vytvořených zbožným, uměleckým smyslem a geniem předků. Nedokazují také ony hořké slzy v tichých komůrkách, nebo na stupních oltářů, že cena každodenního boje jest veliká, až příliš veliká?

Nikdo neříkej, že ohromný tento konflikt nemůže býti odstraněn jenom zbraněmi. Odložte úmysl, že zničit chcete jeden druhého!

Pomněte, že národové neumírají, vždyť národové, jsou-li potlačováni, snášejí sice jařmo na ně vložené, ale připravují se na osvobození, přenášejíce z pokolení na pokolení smutné dědictví zášti a pomstychtivosti.

Proč by se tudíž nyní už neměla uvážiti práva, proč ne spravedlivé aspirace národů? Proč by neměla býti ochotně zahájena přímá anebo nepřímá výměna hledisk, aby se oněm právům a aspiracím dle možnosti vyhovělo, a aby se učinil konec strašlivé válce, tak jako se už jindy dělo za podobných okolností?

Požehnan budiž, kdo první pozvedne olivovou ratolest míru a nabídne nepříteli pravici, podáváje mu rozumné podmínky míru.

Rovnováha světová a blahodárný, bezpečný mír spočívá mnohem spíše na vzájemné blahovůli, na úctě k právu a důstojnosti bližního, než na množství vojnů a strašných pevnostech.

Tof Naše provolání k míru, které hlasitě propuká z Naší duše v den výročí války. Zveme všechny přátele míru celého světa, aby nám podali ruku k rychlému ukončení války, která už po celý rok Evropu mění ve velké bojiště.

Kéž milosrdný Ježíš na přímluvu Své bolestné Matky sešle konečně po tak hrozném bouři vlídné a zářivé jitro míru, obraz to Své Božské tváře.

Kéž zazní co nejdříve děkovná hymny Nejvyššímu vládci všech statků za opětné usmíření států.

Kéž se vrátí národové, sbratření v lásce, k pokojnému závodění ve studiích, umění a průmyslu!

Kéž se rozhodnou, až panství práva bude opět obnoveno, že řešení svých sporů nebudou na příště svěřovati ostří meče, ale klidnému zkoumání pravdy a práva. A to bude nejkrásnější a nejslavnější vítězství.

V pevné naději, že se svět bude radovati brzy z žádoucích plodů míru, udělujeme apoštolské požehnání všem těm, kteří s Námi tvoří mystický ovčinec, a prosíme také Pána, aby s námi spojil páskami dokonalé, čínorodé lásky také ty, kdo nepatří k církvi katolické.

V Římě ve Vatikánu, 28. července 1915.

BENEDIKT XV.

AHASVER.

Epická báseň Josefa Seeber-a. Překlad Fr. Valouška.

Zpěv I.

HLAVNÍ MĚSTO SVĚTA.

Den klesá již a mraků plná noc
svá křídla tmavá tiše rozprostírá. —

Kýs pozdní jezdec klna svého koně
v klus marně bodá; příkrým úvalem
krok za krokem se sotva vleče oř,
ač touhou zmírá nedočkavý pán.
Tu cesta neschůdná se rázem přímí,
a jako bleskem náhlým oslepen
svůj zaráží krok běhoun zemdlený.

Však nedbá toho pán, spíš v úžasu
mu radostné se Ach! z úst vyřine,
když u nohou jak přízrak zázračný
zí město veliké, jak v zářném jase
tu nesčíslných sluncí bleskotá
jak v pohádce.

A pohádkou se zdá

i mramorové moře palácův
a stříbrem krytých kopulí a dvoran
a nesčetných řad sloupů stepilých;
však blíže břehů jak by zakotveno
tu stálo velké loďstvo válečné:
čimouď černý z továrních se komínův
až k nebi valí a jak hukot vln
se k jezdcí nese strojův dunění,
hlas práce kovový. A zápach potu
a uhlí s vůní zahrad mísí se,
jež vroubí město věncem umělým.

I opájí se starý tmavý jezdec
tím horkým dechem města světového
a v sedle zvědaje se hrdě dí:
»Jerusaléme, dílo ducha mého,
jak nad vše záříš, dceró Sionská!
Všech zemí knížata ti dary nosí
a k nohám kladou ti své koruny;
tvé lůno přeplněno bohatstvím
a žezlo v ruce tvé. O liže můj,
až do dna pil jsi kalich hořkosti,
jejž tisíce let bolem plnily.

Svou ruku těžkou vložil na tě Pán.
 Byl's vyhnán z domova a bloudil jsi
 tím světem širým jako cizinec,
 však i když vztek a tupá pověra
 tvé syny mučila, a lůza prokletá
 když z kraje do kraje tě honila,
 tys žihadlo vždyž přec jim ukázal!
 tě šlapat mohli, avšak zničit ne:
 neb nenávisť žil jsi jako já
 a na odvetu tichou nadějí.
 Nám klnul ten, jež na kříž hanebný
 jsme přibili a psové křesťanští
 svým Bohem zvou, a kletbou se mi zdálo,
 že umřít nemohli jsme já ni ty,
 ač nad síly jsme lidské trpěli.
 Dnes velebím však já své útrapy,
 neb sladký nám den pomsty nađešel,
 v němž s úroky jim krutě splatíme
 vše, co jsme tisíce let trpěli.
 O běda, běda vám, mí katané:
 Chci na kříž hanby s rozkoší vás vbít
 a tisíc smrtí pro vás vymyslet,
 že Nerona si chválit budete
 i všechny císařské své mučitele,
 neb darmo nežil starý Ahasver,
 jenž srdce svého divou bolestí
 byl měřil lidu svého útrapy!
 Jak těžce po staletí stavěl jsem
 své dílo sladké pomsty s námahou!
 Byť tisíckrát se bylo sřítílo -
 teď pevně stojí jako záznakem
 a na věky: zas lid můj domov má
 i krále svého, svého Mesiáše,
 jenž v bláto pokořil dav nepřátel! ---
 Aj hle! tam nad hradem jak plamen hoří
 znak jeho zlatý: hvězda králova,
 jež jasem svým i slunce bledým činí
 i blesky tisíců lamp Voltových. —
 Smíš se mnou spokojen být, Sótéře!
 Kéž v lásce lid můj mírně ovláďáš
 a věkům útrapy mu nahradíš!«

To pravil jezdec, koně pobodl
 a čerstvou silou hnal se v údolí,
 kdež vívalo jej město obrovské.

Tu čilý život ještě všude proudí
 a z hospůdek zní pustý křik
 a surový zpěv mnohých hýřilů;
 svá doupata hřích, bída opustily
 a bez ostychu bloudí ulicemi;
 jde do paláců zločin s důvěrou
 a kráčí drze jejich síněmi,
 co v temnu ulic lůza lenivá
 všem neřestem se v oběť podává.
 A jezdcí, jenž se v proudy lihu vmísil,
 zní v ucho neobvyklý nesouzvuk
 všech řečí světa; v divné směsici
 zří černou tvář, již opálila poušť,
 hned vedle Mongolův zrak klamu plný,
 tam zas jak úhoř hbitou postavu
 to od Vesuvu vína pěstitele
 a Druza jinde vedle Arnauta
 a obra světlých vlasů, jemuž Hekla
 v zrak plamenem svým kůže svítala,
 a onde muže lící tvrdých zas,
 jenž slýchal bouři proudů Niagary:
 toť tržiště jest světa veškerého,
 všech koncín dálných i všech národův.
 A všechny v jedno pojí, sbratřuje
 znak krvorudé hvězdy na hlavě,
 jež každý nosí: odznak Mesiáše.

Však bez účasti, skoro nepřátelsky
 zří jezdec starý veškerý ten shon,
 a mnohý vida tváře zkornatělé
 a z očí šlehající plameny,
 mu v bázni uhýbá.

V tom lidstva proud

se rázem staví novým přítokem:
 hle — křesfanských to četa otroků
 se v poutech vleče ztrýzněna
 a hnána strážců zlostných zástupem.
 Ráz na ráz bez milosti dopadá
 bič těžký na ramena sehnutá.
 Jich krví čerstvou rudne cesta celá,
 však se rtů nesplyvá sten jediný.
 Tam k zemi padá matka s dítětem,
 jež v pádu pevně tiskne na svou hruď,
 však již již po ní strážce hněvně sahá,
 jí dítě rve — a o zeď tvrdou mrští jím,
 že stříká krev a matka zoufalý

křik vyrazí. Muž pustě zaklne
 a ranou biče matku žene dále!
 Zří případ hrozný jezdec s potěšením
 a jizlivě se jenom usmívá,
 že strom, jež štípil, ovoce již nese.
 Dav lidstva se zas dále klidně valí
 a lehce zapomíná na zjev obvyklý.
 Však stařec jakýs silou obrovskou
 bič vyrve z rukou strážce surového
 a hbitě mrskne ve tvář katanovu,
 že krví nečistou se zalévá.
 I vzkřikne lofr bolestí a hněvem;
 vše zaráží, a lití otrokáři,
 by druhá mstili, starce hledají.
 Však velebně se stařec pozvídá,
 jak slunce září vznešená mu tvář,
 a ohněm nadzemským zrak jeho vzplává,
 jenž v bezmoc vrhá šílenou tu sběř,
 dlaň pozvídá a hlasem hromu volá:
 »Hněv Boží na vás, bídní vrahové!
 O pomstu volá k Bohu vaše zloba
 i svatých krev: On sešle plamen s nebe,
 jenž v neúprosném hněvu stráví vás
 i satana, jenž vaším pánem jest!«
 Tak volá stařec. Tiše stojí dav
 jak vůlí jeho spjat, a ozvěna
 slov jeho mocných ještě doznívá,
 on zmizel však již v pestrém zástupu,
 když nový křik se náhle ozývá,
 křik bojovný, a řady rytířů
 jak silný víchor v těžkém brnění
 tu z předu, z boku náhle vyrážejí.
 Jím z plášťů temných kříže znamení
 jak hvězdy září. Do řad otrokářů
 jak pardál ohebný se vrhají
 a od křeslan je hbitě oddělí,
 a rostou jako divý příval vod
 neb řady mužů z Kadmovy kdys setby.
 V jich pravici se blýská břitký meč
 a v levici se zvedá revolver
 a šíří hrůzu v řadách nepřátel.
 Tu ráz tu blesk, a v prachu svíjí se
 směs otrokářů krví zbrcena
 a klnouc zuřivě. Jak větrem rozváty
 se rozptylují řady diváků. —

V boj marný vrhají se ti, již zbyli,
a plni vzteku v řady rytířů.
V boj marný vrhá se i Ahasver.
»Jest s námi Sótér!« vztekle volají.
Však černých rytířů zeď pevně stojí,
meč jejich rány těžké rozdává
a ústa volají: «Jen v kříži spása nám!»

Krýt ještě třeba útěk křesfanův,
jež pout a strážců náhle zbaveni
a jásajíce v sladké svobodě
v skrýš ulic tmavých hbitě prchají.
Pak povel zní, a kříže rytíři,
jak zjevili se, náhle zase mizí.

Tvář Ahasvera vztekem znetvořena,
a na čele se krvavý znak jeví,
zrak vypouchlý mu strašidelně hoří
a jako bouří rozvlněné moře
se zvedá těžce a zas klesá hruď.
Ať řve a křičí, strážců nezaдрží.
Ti vzorně dále jdou. Jen zvědavců
se líných řady opět vracejí,
však za křesfany nikdo nechce jít.

Pln hněvu dále jede Ahasver.
Kýs mladík z obchodu tu vystupuje
mu v ústrety a plaše pozdravuje.
»Zrak neklamal mne, zdřáv buď, Pane!
Tyš králův vojevůdce vítězný,
jenž naplnil svět velkou slávou svou.
K svým nohám Evropu jsi položil
a způsobil, že s věží velechramův
i s věží měst psů křesfanských
jen hvězda Sótérova slavně září
a hlásá velké tvoje vítězství.

Ty v triumfu bys měl být veden

»Chval konec uschovej si, příteli;
mně protiví se planý vnější lesk!
Jsi Kaleb jistě, jenž mne pozdravil?»

»Jsem Kaleb, zbrojír, pane! I tvůj meč,
jímž vítězils, jest ze skladiště mého.«

»Teď poznávám tě, však se tomu divím,
že právě zde tvou milou vidím tvář;
neb jsem jak beze smyslů ze všeho,
co právě viděl jsem a zakusil!«

»Psů křesfanských tě útěk rozhněval?
Nám ostatním však jest to všedním zjevem;

Ben Isaak ovšem škodu bude mít,
zisk velký ujde mu, neb do Číny
chtěl do dolů je draze zaprodat,
kde vzácní jsou a dobře placeni.«

»Jest lhostejným mi starý lichvář ten,
jenž jako drak svých na pokladech sedí!
Dost otroků si může nakoupit,
až dojde výprava má z Evropy:
ruk jemných sic a líný jest to lid,
a do dolů se sotva hodit bude;
však bič i tam je práci naučí.

Kdo byl však onen stařec, který strážce
s tím vlasem spečeným a rudou bradou
byl porazil a jako jedovatý had
svou hlavu pozvěděl a zasýčel?

Kdo jsou ti lotrové, již beztrestně tu
kříž Kristův, jež jsme rozšlapali v prach,
jak znak svůj nosí ve zločinný boj?«

Blíž přistupuje kupec k Ahasveru
a šeptá: »Věc to, pane, věru divná
a přísně zakázáno mluvit o ní;
však nelze zatajit, co známo všem.
Muž onen starý, který strážce zbil,
se Eliášem zove, prorokem,
a vůdcem jest i kříže rytířů.

Čar mámením a kouzly ďáblouými
lid přestrašil a mnoho bratří tak,
že v Mesiáše věřit přestali
a uvěřili svůdci proroku.

Když nedávno jsem na trh velký šel,
lid jako moře zvlněné tam vřel
a v pestré směsici stál před jevištěm,
dva starci náhle drze vystoupili.
Zrak divně hořel jim a jeden z nich
ty znáš jej -- volal hlasem hromovým,
že proroci jsou, kteří nezemřeli,
tož Eliáš a Henoch, jeho druh;
prý přišli svědčit Bohu křesťanskému
a bojovat až na smrt proti Baalu,
té modle nové, jež se Sótér zove,
a jako Mesiáš chce býti ctěn
ač není nic, leč pravý Antikristus;
a na znamení, že jen pravdu dít,
prý ohnivý blesk padne s jasna nebe.
Tak volal, a lid stál tu ohromen;

v tom z čista jasna zarachotil hrom
a uhořil blesk ve sloup Sótérův,
jenž na náměstí obraz králův nesl :
i pukl sloup a obraz rozbit padl.
My všichni hrůzou velkou onéměli
jak bleskem srazeni, a pochyb rej
se vryl nám do srdce, že nejeden
tu navždy ztratil v krále důvěru —
i v starou vřru otcův. Ostatní
my kouzla poznali a smáli se
jen prorokům, však nechali je jít.
To ten dnes pobil drže kozáka
jenž Kosov zove se a na ránu
vždy bude jistě trpce vzpomínat,
jež tvář mu do krvava zbarvila.
A věz, že jediný den neuplyne,
by lotři ti si kořist nevyrvali
hneď tu hneď tam z ruk našich pochopův.
A marně byli posud honěni.
Až do hor za nimi šli pochopové
i beze strachu branou Hinnomskou,
vsak tu jim kouzly pekel zmizeli.
Lid proto ří, že ve spolku jsou s ďábly,
jíž proti Mesiáši bojují . . . »

» Jak divně zní mi, Kalebe, tvá zpráva
a podivným mi vše tu připadá,
vsak nejvíce, že Teitan, králův rádce
a kancléř, jenž se rád tak chlubívá,
že všechny taje bystře proniká,
té slávy snadné dosáhnouti nechce,
by ěoupě lotřů těchto pronikl
a jal je obratně; -- než ví se ěobře,
že rekem jest jen v boji s ženami
jak biskup kdys a jako kancléř nyní.
Žel - Sótér že tak slepě věří mu!
On velkým se jen zdá a z hlouposti
jen lidské tyje!« ---

» Prosím, pane, mlč!«

tu Kaleb šeptá, náhlým strachem jat.
» Zde kameny i stěny poslouchají;
ba pouhý vánek donese tvá slova,
vsak znetvořena — k sluchu kancléřovu...
Ty ovšem strachu nemáš z hněvu jeho..
hleď, jak nás pozorují... špehoun mnohý
tu slídí, tisíce jich kancléř má!
Je najdeš v paláci i hospůdce,

kde trpělivě v špíně čekají,
až hostům jazyk víno rozváže; --
ba přítel před přítelem jist už není — — «

»Již vidím«, posmívá se Ahasver,
«že ve vlastním jsem cizincem se stal.
A neďoukem člověk zůstane,
byť v práci těžké byl i sešedivěl!
Snad budu muset pilně do tvé školy,
můj bratře, chodívat, než bezpečně
stát budu na půdě té klouzavé.
Však půjdu již! Snad místečko se najde,
kam špěhoun žádňý za mnou nepůjde;
tam veď mne, na mnohé se tázat mám.»

Tvář Kalebova mírně zarďěla se.
Jen chvíli přemýšlí, pak rychle praví:
»To místo znám! Teď právě k Labanovi
jsem jítí chtěl. Znáš, pane, jistě jej
i zbožnost jeho, moudrost velikou,
již čerpá ze studnice svatých knih:
jsou věrni jeho sluhové, a rabbi,
muž šlechetný ti, pane, svěří rád,
co jasný duch i zrak mu zvěstují.»

»Mi bratrem, přítelem byl starý Laban«,
dí Ahasver, »s ním často čítával
jsem v dlouhých nocích knihy posvátné;
on uvítá mne každé chvíle rád.

Již toužím pozdraviti rabbiho
i Sáru, jeho dceru«... s úsměvem
dí Ahasver, co Kaleb zarďívá se
»Kdys důvěrně mi starý sdělil,
že ví, kdo po dítěti jeho touží!«

»A pravdu děl a dceru svou mi slíbil,
však nevím — — «

»Což snad Sára zdráhá se?«

»Ba věru byla vždýcky dívkou hrďou,
a velká krása její lákala
tak mnohého.»

Tu z oka Kalebova
jas vyšlehl. Já nejsem válečník,
a meč jen třímám, když jej prodávám,
však, Pane, kdo by Sáru vzít mi chtěl,
že nejsem sketa, by se přesvědčil!«

A starý směje se. »To slyším rád,
a Sára, moudrá-li jest, jistě též . . .
nuž rychle v před, kde sladké štěstí kyne!«—

STUDIE J. KÖHLERA.

JORIS-KARL HUYSMANS.

PODÁVÁ E.

LÍTOSTÍ PODOTKLI MNOZÍ, ŽE NELZE posledních děl Huysmansových míti v knihovně a to z různých důvodů. Leč neprávem. Kdož podezírají Huysmansa z ironických choutek, přestanou tak smýšleti, jakmile si bedlivě přečtou stránky jeho spisů, z nichž tryská pevná víra.

Vycvičený čtenář pozná hned, zda chyba ve výrazu nebo v myšlence. Ovšem působí vždy obtíže, když romancier se odlišuje od postav, jež vytvořil ve svém díle. Leč u Huysmansa jest prostota formou jeho talentu. Jen jí děkuje za veškeré své přednosti, ona mu přivedla obdiv a vzbudila nepřátelství mnohých. Že bizarnost jeho řeči uvedla ve zmatek tak mnohého čtenáře, není nic divného. Ale ti, kteří vědí, že cesty Boží nebývají vždy klassickými, nenutili se do pláče nad Huysmansem. Neboť kdo popisuje účinky jednotlivých svátostí tak precisně, jak to učinil Huysmans, ten prozrazuje, že je procífoval kleče na obou kolenech jako věřící člověk.

Že Huysmans měl zálibu v ironii jakož i ve vyhledávání intimních zákoutí, dlužno přičítati jeho ponurému mládí. Narodil se 5. února 1848 v Paříži jako syn nizozemského malíře Godfrida Huysmansa. Pokřtěn byl v kostele sv. Severina, jenž se mu stal milým, a později zmiňuje se též o jeho »palmovém krovu, jehož plod skanul k zemi jako krevná krůpěj z rubínové lampy visící před svatostánkem.« Byl chovancem ústavu Hortus jako François Coppée. Smutných časů této doby vzpomíná pořádku. Později oddal se studiu práv, leč brzy je přerušil, aby vstoupil do ministerstva vnitra. V tomto úřadě pobyl 32 let. V předvečer své »Cathedrale« vzdal se svého úřadu. Od r. 1893 byl rytířem čestné legie. Paříže neopustil, leč když cestoval po Německu, Nizozemsku a Belgii. V posledních letech navštívil přemnohé kláštery. Zřídka kdy zůstane Pařížan věren své čtvrti, dokonce i domu, jako věrným zůstal Huysmans. Ubytoval se v ulici Sèvres č. 11. v bývalém premonstratském klášteře. Ve světničce skoro vzdušné nahromaděny jsou spousty rytin, knih a drobnůstek. Tam sepsal většinu svých děl, tam přijímá návštěvy literátů i hodnostářů církevních, tam schází se v neděli jeho přátelé, aby se pobavili jeho hovory prodchnutými humorem a prostotou.

Literární život Huysmansův tvoří tři období. První období spadá do let sedmdesátých minulého století. V té době vystu-

pují v popředí jeho romány »Marthe« »Soeurs Vatarò, En ménage« s novelkou Sac audos, jež zařazena byla do Večerů me-danských. Autor řadí se tu k E. Zolovi, ač ho nenásleduje. Prosyčen jsa naukami tohoto mistra, vykazuje nicméně ostřejší zorný úhel, trpělivější ruku, raffinovanější mluvu. Jeho duševní nálaða jeví se nejlépe ve spise zvaném A vai l' eau. Představte si starého úředníka, jenž proklíná osud, ježto mu lampa čadí, nebo že mu při hostině schází přibor. Jeví se tu celkem cho-robná hra viděti všude chybu, při čemž směšnost vrhá se zálibně na nejmenší výkony životní. První tyto spisy byly mravně i theo-logicky odsouzeny, ač v nich vystupuje nesmírný spisovatelský talent a přečin vždy nejsmutnějšími barvami jest vyličován.

Druhá perioda literární tvorby Huysmansovy začíná dílem A Rebours. Tu pracuje autor promyšleně a soustavně. I když zůstal názor na věci nezměněn, přece duch jest nový. Autor se-třásá se sebe veškeren materialism, jímž protkal svá díla. Od-vahu k tomu čerpal z nenávisťi k světu a z jemného citu pro umění, jehož nikdy neopustil. Poprvé zjevuje se tu idea křesťan-ství, rozšiřujíc obzor autorův a očisťujíc jeho sloh. Nepronásle-ďoval ovšem Huysmans se sektářskou záští ani kněží ani církve leč zůstal lhostejným k oběma. Leč ku podivu jest tato kniha, plná inspirace a zůstane brevífem nervosní doby současné, při čemž stává se východiskem rozvoje katolického. En Route jest výhonem zárodku, jenž uložen byl v knize A Rebours, neboť Durtala možno definovati: »Jeden z těch, kteří se uzdravují do-tekem milosti.«

Dlužno též vzpomenouti knihy Là Bas, jež doplňuje A Rebours a jest předzvěstí En Route. V Là Bas shrnul autor celou serii dokladů satanismu v téže formě, jak prováděn byl v minulosti a provozován jest do dnes. Probírá dobu od XV.—XIX. věku, zalétá k zámku de Tiffauges, jenž byl skrývá Gilles de Rais, pro-niká nejtajnějšími místy, kde dnes slouží se černá mše. Způsob psaní jest tak přesvědčivý, že v autoru tušíme nejen učence zna-lého tajemných tekstů, nýbrž jsme ujištěni, že nám o tom všem vypráví očitý svědek, jenž trpí při tom, co vyličuje způsobem tak hrůzně uchvacujícím. Toto »Peklo« druhého Danta bylo přijato všestranným protestem. Strana svobodomyšlných vytýkala mu klerikalismus, katolíci viděli v tom skandál. Jisto však jest, že touto knihou se Huysmans navždy rozloučil se stranou svobodo-myslných. Autor psal proto tak drasticky toto své dílo, aby od-vrátil přívržence satanismu od tohoto kultu. Nicméně dlužno způsob takového psaní cele zavrhnouti.

Jako řetěz jest sečlánkovan náboženský postup Huysmansův. A Rebours jest prvním článkem tohoto řetězu, Là Bas článkem druhým. Včerejší pozitivista stal se dnes spiritualistou, jenž ne-

spokojuje se s neurčitostí svého nového vyznání, nýbrž proniká dál v úmyslu splynouti s církví. Ještě dlužno vyčkatí krátký čas a Huysmans podlehne vlivu tohoto náboženství, kolem něhož kroužil, jež působilo na citlivou jeho duši svým extatickým uměním, oslnivou září svých legend a čistou prostotou svých světců.

V červenci 1892 oznamovaly listy, že autor díla *La Bas* se rozhodl opustiti svět a státi se trappistou. A zatím bylo pravdou, že Huysmans, uštván svými pochybnostmi, zatoužil po osvobození a vnitřní očištění. Na radu svého přítele kněze rozhodl se pro malý klášter trappistů *de Notre-Dame d' Igny* v území mezi Aisnou a Marnou. Odebral se tam jako „pes bičem hnaný“, prodělal exercitii, vyzpovídal se, přijal sv. přijímání a uskutečniv tuto svou konversi ve věku 45 let, rozhodl se vylíčiti ji v díle *En Route* po svém návratu do Paříže.

Do prodeje dostala se tato kniha v únoru r. 1895. Dílo bylo různě přijato. Svobodomyšlní odpustili neofytu-umělci. Katolíci oprávněně rozhořčení, chtěli roztrhatí stránky, jež je urážely a nechtěli mezi sebe přijati Huysmansa, jež k nim přicházel nepoddajný a mluvil řečí, jež nebyla řečí jejich. Konečně uznali někteří, že kajčníci nebývají stejně modelováni, a tu počal katolický tisk pohostině vystupovati vůči autoru i jeho knize. Byl to abbé Klein, jež první psal příznivě o Huysmansovi: „Jest to vážná konverse, kterou prodělal Durtal. On se modlí, protože Kristus řekl: Modlete se! Lituje svých hříchů, protože Kristus řekl: Čiňte pokání! Zpovídá se a přijímá Tělo Kristovo, protože Pán řekl svým apoštolům, aby odpouštěli hříchy a narízoval, nic neohlížeje se na údiv svých posluchačů: Nebudete-li jísti těla mého a pítí krve mé, nebudete v sobě míti života!“

Na kritice různých listů francouzských při této knize nezáleží. Jedná se o duše, jež dílem *En Route* byly ořeseny a orientovány k Bohu. Správně napsal o něm abbé Augustin, kněz kláštera trappistů *d' Igny*: „Toto dílo prospěje nejvíce těm, kteří málo kdy čtou dobré knihy“. A toto proroctví se splnilo. Vydáním tohoto díla jakoby záchvěv provanul dušemi hříšníků. Mnozí ležící na dně propasti pochopili, že možno ještě z ní ven se dostat, když jim Durtal bratrsky podá ruku. Přemnozí spatřili v jeho konversi zaslíbení vlastní své spásy.

Plynuly měsíce a vzdělaným světem proskakovaly zvěsti, že Huysmans chystá nové dílo *la Cathédrale*. List *Correspondant* uveřejnil v únoru 1898 první kapitolu nového tohoto románu. Dlužno vzpomenouti, že vydání spisu *la Cathédrale* rozpoutalo více hněv veřejnosti, než publikace *En Route*. Mnozí však ujali se opět autora.

Pařížský kněz abbé Broussolle psal v časopisu *Quinzaine* 1. března 1898 následující úvahu o Huysmansovi: „Toto psáno

jest druhým Chateaubriandem, leč opravdověji, prohloubeněji, s delikátní intimností, jest to vydání druhého genia křesťanství, jenž vytryskl tentokráte ne z imaginace básníka, nýbrž zbudován jest duší křesťanského umělce. Dílo toto oslňuje vnitřní svou úpravou, ač nádhěra jeho zevnějšku jest velkolepá! Revue Thomiste v září 1898 začíná taktó: »Romancier si počíná jako theolog, a nikdy nebyl postup milosti v duši Huysmansově popsán s takovou přesností a delikátností«. Román la Cathédrale měl ještě jiný úspěch. Přilákal davы poutníků ku kathedrále de Chartres. Mezi poutníky bylo viděti i presidenta Faura, jenž navštívil kathedrálu ve společnosti své dcery, drže v ruce dílo Huysmansovo la Cathédrale. Vskutku tuto knihu svědomí a krásy slohové dlužno čísti jen v Chartres.

Když Huysmans se odstěhoval do své poustevny, kterou si vystavěl v Ligugé u benediktinského kláštera blíže lesa, oddal se tam svým snům, jež vložil do díla La vie de sainte Lydwine a do knihy L' Oblat. Vydáním díla L' Oblat jest ukončena trilogie. En Route se zabývá mystikou, La Cathédrale uchvacuje symbolikou, L' Oblat popisuje obřady.

Takovým tedy způsobem zjevil světu umělec prostinkou svou víru v božskou Církev a oděl ji v řeč, jež děsila se výšin podobných citů. Kdo byl by řekl, že jednoho dne se přemění naturalism a že v osobě jednoho ze svých nejzarputilejších reprezentantů bude po svém způsobu obraňovati ducha církve?

Huysmans zemřel 12. května 1907 v Paříži příkladnou smrtí pravého katolíka a kajícíka po delší bolestné nemoci, kterou snášel s heroickou trpělivostí.

(Pozn. red. Výstižné dílo o Huysmansovi napsal u nás Fr. Odvalil.)

SVATÝ KONSTANTIN A METHOD V DALMACII.

DR. FRANTIŠEK PŘIKRYL.

Rukopis Vatikánské bibliotéky v Římě č. 7019. nalezený Fr. Palackým (Čas. Musea 1837. III., 363.), jehož text otisknut u Zagrebu 1851 v Arkiv-u za povjestnicu jugoslavensku I, 1. svědčí, že sv. Konstantín po úspěchu na Bregalnici, pozván byl do Duklje dalmatinským králem Buďimírem. Z úvalí Bregalnice do Duklje (rozpaďanky u Poďgorice) na Skoplji, Kačaník, lpek je asi 332 km. Dalmacie byla volné seskupení krajů pod vojvodý a knezi od Valony po Istrii, Savu, Dunaj a Moravu južnou; po Přímorsku, Hercegovině, Bosně, Chorvatsku, starém a novém Srbsku. Rukopis má 1150 číslovaných řádků, sepsán v druhé polovici XII. století svěceníkem nadbiskupie Dukljanské v Baru jako ústní podání otců a dědů jeho bez genealogických a synchronistických tabulek. Hlavní události od r. 378 do 1095 jsou správně podány a doplňují Jordan-a. De rebus geticis z r. 550. Je věrohodný v hlavních událostech a dává jim světlo.

Od řádku 306. praví: »V tom času (od nastoupení vlády Buďimíra 843) byl v městě, jež se zvalo Tesalonika, jeden člověk mnoho učený i mudrc jménem Kostanc i tento muž byl ve všem dobrý a svatého života i v onom městě velkoměšťanem a velmi slovuťný i od dětinstva muž svatý i nadchnutý Duchem svatým. I přijal vladařství i počal královati muž dobrý a spravedlivý jménem Buďimír (Mulimír), kterého byl mezi nimi obrátil řečený Boží sluha i muž. ON KRÁLI BYL UČITELEM A OBA PO MNOHÝ DEN OBÍRALI SE MUDRCTVÍM, JEŽ ROZUMEM SVÝM DOBÝVALI. Pak vzal propuštění i odcestovav navrátil se do Království prosvěceného národa, jehož byl na víru obrátil (z bogumilství) Ten ovládal moudrý a dobrý král Buďimír »Koji po Konstancu biše naučen u viri. I razumivši kralj prišastje Kostanca, by vele vesel, i s podšteniem primi ga, i tada poče Kostanc život i čudesa Jesukarstova pripovidati i napuni i utvarđi kralja u viri JEDINSTVA i Trojstva božanstvenoga.« Ve všem král uvěřil i křestil se se všemi, kteří v državě byli nekřtění. I přebýval blažený muž s králem několik dnů, jehož již utvrđil ve víře i v zákonech Ježíše Krista. Vzal pak propuštění od tváře královny i onoho posvěceného národa a odešel.« Účinky obrácení panujících bogumilů na katolictví popisuje od řádku 380: »I v ten čas bylo učiněno veselí veliké mezi křesťany i všichni oni, kteří byli na tvržích i v městech horských i kteří se tajili nepovíďajíce se křesťany, zjevovali se na oči a odvřh-

nuvše strach všichni, kteří byli prohánění, vrátili se i počali slaviti Jméno Ježíše Krista. I také král nařídil všem, kteří latinsky hovořili, aby se vrátili všichni na místa i napravili města, »koho po poganech (bogumílech) bichu razsuti i požgani.« Dcera krále Buďimíra Miloslava provdala se za Rostislava, krále moravského (846—370) a seznámila jej se sv. Konstantínem a Methodem, kteří schoдили državu otcovu po Mačkovac severně u Prokuplje na Toplici protiv Niši učice a dobře činíce. Kanitz: Königr. Serbien II. 320. nazývá oba sv. bratry ozdoby lidstva.

Od řádku 397—598 vypravuje, kterak Buďimír dal svému království ústavu na Livanském polu. (Livno v Bosně, vede k tomu městu silnice ze Spljetu na Senji přes Dinar planinu.) Prosil papeže i císaře v Konstantinopoli o pomoc a kodifikované právo. Kolem r. 880 za pobytu sv. Methoda v Soluni slaven sněm u přítomnosti posílů z Říma a Cařihradu. Poslům papeže jel vsřífc, přijal je s velikou poctou a uvedl do sněmu, též posly císaře přijal s poctou velikou a uvedl do sněmu. Osm dnů rokovalo se o věcech církevních a čtyři dny o věcech ústavý. Ústava schválena národem, a Buďimír korunován za krále posly papežovými.

Sv. Method nechal zde knihu ústavy Methodios zvanou, již sestrojil ze sbírek císaře Justiniana: Kodex, Institutiones a novelly (528—557) a na řádku 583. praví:

»Da ako tko choće napuno znati naredku ku učiniše, mejaše kuđi postaviše i zemljah imena, vazmi knjige, ke pri Hárvatih ostaše i pri njih se nahode a zovu se Metodios t. j. Kdož však chce úplně poznati zařízení, které učinili, i náměstky, které postavili, i jména zemí, vezmi knihu, která u Chorvatů zůstala a u nich se nachází a zove se Metodios.«

První zmínka o ní je v Allgem. Weltgeschichte, Gebhardi sv. LIII., 118.

Jurisdikci sv. Methoda podléhala větší část balkánského poloostrova jako arcibiskupu srjemskému, sám byl právníkem a vladařem ve Strumici. Jméno Chorvat doneseno sem r. 622. vojenským lidem z obou stran Karpat za císaře Heraklia usazeným v Siseku a starém Zadaru (Velegrad přímořský).

Buďimír živ jsa ještě 14 let zemřel a pohřben byl »u crkvi Blažene Svete Marie u gradu Duklji s velikim poštenijem i plačem svega puka.«

Sv. Method vracel se na Velehrad z pole Livanského starým Srbskem a na úvodí Ibaru zůstala po něm památka na severním svahu Kopaonika u městečka Brusy na pramenu Rasiný »cholm svetog Methoda«. Felix Kanitz, slavný cestovatel (Königr. Serbien, Leipzig 1909 II, 67.) byl na něm 2. července na Sabor-u sv. Methoda. U nízkého kamenného kříže, památky, kde kázal, byl

postaven oltář a po slavné liturgii obdivoval se vděčnosti lidu v krásných krojích zbožně slavícího pamět největších ozdob lidstva sv. Cyrilla a Methoda, který jej pohostil řkouce: »mi smo prosti ljudi.« Sv. Method vrátil se na Takov, Srjem, Salavar na Velehrad. — (Pozn.: Redakce ponechává veškeru zodpovědnost za tyto články autoru.)

11. XI. 1915.

FR. STŘÍŽOVSKÝ:

OTÁZKA MATCE --- ZEMI.

Višel jsem ji letním ránem
letící a šilenou.

Letěla. — Kam? — Za kým cílem?
Kosmu stíny náruč strou
v ústrety jí v klidu svém.

Prchá stále
dál a dále
matka zem.

Tváře šlehá pěna moří,
pralesň se ježí vlas,
v srdci vulkán — láska hoří
letí žilvum na pospas?
V touhy pudu odvěkém?

Prchá stále
dál a dále
matka zem.

Lidských plemen svár a zmatky,
v duších velkých cílů vzmach,
dávných kultur mrtvé statky,
ruin rysy v temnotách
mihají se před zrakem

Prchá stále
dál a dále
matka zem.

Hřbitovy všech generací,
jejich city, tužby, žal --
vše se v ranním šeru ztrácí;
vesmír novým světlem vzplál
hor lem libá žhavým rtem.

Prchá stále
dál a dále
matka zem.

Ruce po ní vzpínám v bolu:

»Kdy se, matko, zastavíš?

V zkázu svou se řitiš dolů,
či snad svému Bohu blíží?

Kde jsi, drahá, domovem?« —

Prchá stále
dál a dále
matka zem.

NA PAMÁTKU EZECHIELA AMBROSE,

ředitele prostějovského kůru, jenž zemřel 31. května 1915, ^{53 let 14 d.} přinášíme jeho podobku a poslední píseň, kterou na smrtelné posteli harmonisoval. Ambros byl po 25 let nositelem a budovatelem hudebního života v Prostějově, na kůře i na podiu dával díla předních mistrů, komponoval příležitostné skladby a harmonisoval lidové zpěvy moravské. K lidové písni kostelní obrátil se až v posledním roce na přání pisatele, jenž dodával hotové nápěvy k harmonisování. O těchto pokusech vyslovili se cyrilské kruhy v Praze a v Olomouci odmítavě. Ambrosova odpověď na takové odmítání bývala: »Od oněch kruhů byla odmítnuta i všeobecně oblíbená píseň »Tisíckrát pozdravujem tebe«. Náhledy jsou různé. Já hledím na melodii neodborníka jako na národní píseň: Neodpovídá to všem předpisům, ale má to v sobě nový nápad a jistou svěžest«.

A my k tomu podotýkáme: Máme všecken respekt před odborníky, ale víme, že bývají někdy moc jednostranní neb jedno-

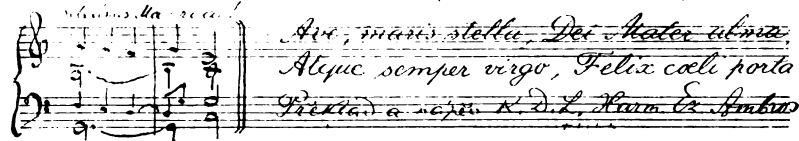
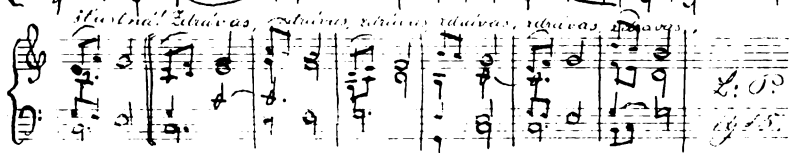
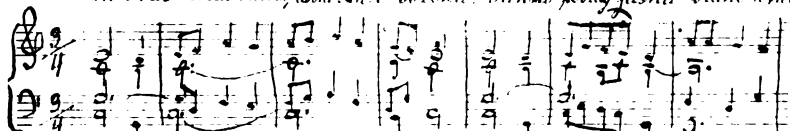
směrní, ba pedantičtí, málo s lidovou duší cítící, a že vývoj umění hrne se často proti jejich velení přes jejich hlavy.

Lid potřebuje nových písní, a nedají-li mu jich odborníci, přijme je od předmodlivačů nebo starších bratrů. Živý strom církve bude tu stále plodit nové listy a květy. Hlavní věc při kostelní písni zůstane vždy, aby budila ušlechtilé city zbožnosti ve zpívajících. Nesnadno táhnouti čáru, co jest církevní a co ne, zvláště když se oni odborníci prou ještě o chorály medicejský a vatikánský, ač oba jistě jsou církevní. Jest ovšem žádoucnó, aby nadaní katoličtí hudebníci spojili se s katolickými básníky a tak společně připravovali doplnění, opravu a sjednocení českého kancionálu.

Bylo by nám zvláště milé, kdyby kněží hudebníci z arcidiecese olomucké s našim listem v tomto směru vstoupili ve spojení a pilně pracovali na roli, která po Ludvíku Hollainovi je téměř docela opuštěna. Pouhé odsuzování (a k tomu bez udání důvodů a poučení) tu nestačí, tu třeba pozitivní práce, k níž zesnulý ředitel Ambros přiložil ruku. Bohužel pozdě. D. L.

AVE, MARIS STELLA!

Udváivas kvědo másto, abá. kate bořoku. Ninnno povidy jasna' bíano kněbo

Za profesorem Nábělkem. Dne 29. října 1915 zemřel v Kroměříži 63 letý upracovaný muž, jenž soustřeďoval v sobě dobré vlastnosti Komenského: Vědce, učitele, hlasatele a mučedníka. Dlouho byl znám jen svým žákům na německém gymnasiu, mezi nimiž byla sta českých seminaristů, kteří jsme septimu a oktávou studovali mimo seminář. Byl znám jako důkladný matematik, fysik, hvězdár a znalec české literatury. Mluvil s úctou o literárním významu Komenského a Husa, ale zároveň rozněcoval vlastenecký cit žáků poukazováním na buditelskou a vědeckou činnost kněžstva. Leckdy v mathematice zabrousil na pole theologické a dokazoval jsoucnost Boží. Zhlídal na žáky jako hrom, ale za téměř přisnými zraky lípyřilo se na každého zlaté srdce, tak že byl ve všeobecné vážnosti. Až na sklonku svého života, když viděl, jak ateismus pochrývá zdraví a kořeny jeho milého národa, vstal na veřejnost jako hlasatel, jako neohrožený prorok. Pořádal přednášky, v nichž dokazoval z počtu pravděpodobnosti jsoucnost Boží, že víra neodporuje vědě, že právě zakladatelé moderní vědy byli lidmi věřícími, že není vůbec možno myšlení bez víry (vědce musí stavět na výzkumech předků, jimž musí věřit), že není možna výchova bez náboženství. Pro přetížení prací nemohl svých přednášek formálně vybrusit,

hojnost myšlenek sváděla jej k roztržiténosti, ale mistra, polyhistora ukázal, jakmile utkal se s protivníkem v debattě. Proto bylo mu malomocně spíláno a odpůrci se mu pak již vyhýbali, neboť málokdo mohl říci jako on: »Když někam jdu, napřed se důkladně okuju!« (Jednu jeho debattu s prof. Fr. otiskl doslovně 1. ročník »Ječmínka« v Prostějově.) Nábělek porážel protivníka pádnými důvody, vědomostmi a někdy i vtipem, ale nikdy neslušností. Byl gentlemanem, jemuž protivníci nespláceli stejnou mincí. Roku 1915, na který se chystaly husitské agitace, byl ochoten konat přednášky každodenně po celé Moravě. Neúmorná byla jeho ple, 30 hodin týdně učil ve škole, přednášel na schůzích, psal díla a mapy a připravil doma 5 svých dětí (3 syny, 2 dcery), sám k universitnímu studiu. Vynikající botanik Dr. Fr. Nábělek jest jeho synem. Nemluvil pouze o výchově, ale ukázal, co dovede ve svém domě pravý pokrokář. Všude nabádal k práci a neohroženosti a varoval katolíky před tupou passivitou heslem, jímž končival své přednášky: Kdybyste všechny zvony uzvonili, všechnu svícenou vodu vykropili, všechny modlitební knihy vymodlili — nebudete-li pro pravdu pracovat a bojovat, nezachráníte dědictví otcův. Tento jeho odkaz katolíkům měl by

být vryt do jeho pomníku. Že mluvil pravdu, držel pravdu, hájil pravdy, byl pronásledován a tupen od protivníků katolického názoru světového, zvláště když byl kandidován proti Masarykovi; ale jeho žáci a posluchači zachovají mu věčnou a věčnou paměť! Nebyl fanatikem ani pobožníčkářem. Nebyl »čestným člověkem«, jenž na všechny strany uhýbá a mlčí, byl to *katolický muž*. Na něm se vyplní slovo Kristovo: Amen pravím vám: Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyzná i já před Otcem svým nebeským. K. D. L.

Novina, kterou Dr. Jan Herben vydává týdně místo zastaveného »Času«, napsala 5. listopadu 1915: »V Kroměříži 29. října zemřel dr. Frant. Nábělek, profesor tamního německého gymnasia, jenž se obíral hvězdářstvím a filosofií. Pocházel z Cetechovic u Zdounek, kdež se nar. 1852. Jeho názory nezaluhovaly by povšimnutí, kdyby s nimi nebyl kočoval po schůzích, aby vášnivě potíral domnělé moderní bezbožectví a všechno, co pokládal za nepřátelské církvi římské. Větším dílem nerozuměl ani svým odpůrcům ani sobě«. Jsme přesvědčeni, že pisatel Dr. Nábělka ani neslyšel, ani neznal. A dle psaní svého o »domnělém bezbožectví« nezná ani Dr. Fr. Krejčího, Dr. Th. Bartoška a j.

Přízraky a fantasie nazývá se nová laciná knihovna pro lid. Vydává Emil Šolc v Karlíně. K detektivkám, indlánkám a krváčkům přistupují »strašáky«. A ani pornografie neschází. Tím smutnější, že má políceno na mládež. Pornografie za války bují. Což nikdo nevystoupí proti těm vědům moderní společnosti? K nim řadí se i Kina, jež možno často nazvat »němým hřichem«. Škoda tolika mladých duší.

Podoba Husova není dosti známá; jen tolik je vědecky zjištěno, že

nevypadal tak, jak jej moderní mistři zpodobňují. Brožíkův vytáhlý elegán se »špicbártem« jest tak jako Šalounův holandský rybář jen delším vývojem nesprávného pozdního německoprotestantského zobrazení. Přímou protivnou je zcela novodobý Liebscherův nasládlý, vousatý pastor na kazatelně. Dle vědeckých výzkumů byl Hus menší, obtlouštěl postavy (rád pil pivu) a měl plnou, oholenou tvář s hrůzkovitým nosem a vysedlou bradou. Přinášíme v tomto čísle od našich kreslířů pokusy: náčrtek A. Theinruniè a studii Jana Köhlera, kteří na přání redakce podali svou představu o Husovi. To však není obraz definitivní a bude ještě následníky korigován, tak jako vůbec celý názor na Husa, který byl národu vemluven, ale neodpovídá pravdě.

Dr. Tom. G. Masaryk byl pro nepřipustné agitace v cizině zbaven své universitní stolicе v Praze a byl povolán na vysokou školu v Londýně, kdež bude učit o věcech slovanských. Přednášky své zahájil řečí o poslání malých národů ve smyslu čtyřdohody.

Almanach spolku katol. akademiků »Moravan« a sdruženého katol. studentstva v Brně mile překvapil veřejnost, jak pěkným obsahem, tak důstojnou úpravou. Jest věnován památce zemřelého předsedy ing. C. Aloise Szymaly a 10 letému trvání spolku. Přináší básně nebožtíkovy, informativní články a skizzy jako: Z mého vojenského alba od F. Pražského, zprávy organizační od Ferd. Ronesa, verše od Švehlové, Blanské, Vřesa, Bílého, hudební skladby od Jana Lace: Animas, Píseň bojovníkova (na slova K. D. Lučinova z »Orlich fanfár«), Vojínovo loučení (na text Jablonského) a pěkné fotografie činovníků. Doporučujeme milou knihu a katol. studentstvo přízni všech, kdož touží po lepší budoucnosti národa. (Cena K 2 50),

K očistě českého jazyka. Pod tímto titulem nakladatelství V Kotrba vydalo »návod, jak správně česky mluvit a psát a uvarovati se kazimluvů a neodůvodněných novot jazykových«. Takový laciný spisek (50 hal.) vykoná prakticky více a rychleji pro očistu jazyka, než Čechova společnost k tomu účelu založená a na vavřinech odpočívající. Ovšem bychom si přáli v tomto návodu leckteré změny a opravy. Předně se nám nezamlouvá, že se autor nepodepsal. Nejpovolnějším k napsání takového dílka zdál by se nám býti P. Alois Hlavinka, jenž je dědicem brusu Bartošova, zajímavé články o českém jazyce uveřejňuje ve »Vychovatelských Listech« a v pracích svých pozitivně dokázal, že umí psát češtinou ryzí a zvučnou. Není pouhým suchým filologem a gramatikářem, ale rozumí také hudbě jazyka, a to váží mnoho. Mnoho ryzího zlata staročeského snesli Winter,

Zíbrt, Prasek, ale nejlepším znalcem ducha jazyka byl Fr. Bartoš, jehožto »Skladba« zůstane zlatou bullou jazyka českého. Dr. Gebauer byl rodem Němec, měl velké znalosti o vývoji jazyka našeho, ale nikdy do něho nevnikl jako náš lidový Bartoš. Proto souhlasíme s autorem brožury, když Gebauerovy reformy neuznává a vidí v ní reformu neživotnou a jen školám vnucenou; ale v některých jednotlivostech dáváme za pravdu Gebauerovi. Práve mu vytýká autor nedůslednost, že v matičním »Brusu jazyka českého« r. 1877 byl pro psaní část, časť, masť, oběť, později však chtěl část, kost atd. Jednou připouští slovo »velký«, jindy žádá jen »velkký« (ó hnidopišství učenecké!) Souhlasíme však s Gebauerem, když proti Brusu hájí »aby ses« (místo nelibozvučného »abys se«). Dobře akcentuje Hlavinka, že jazyk neřídí se pouze pravidly filologickými, nýbrž i hudebními! My jsme rozhodně pro jotiaci konečného t (smřt, ne smrt), poněvadž tvrdě vyslovuje se t na konci jen v Čechách, kde čeština podlehla již mnohým vlivům německým (na př. Čech vyslovuje móře, protože Němec má dlouhé Meer). Správně též autor vytýká Gebauerovi oddělování předložek, na př. po prvé, po druhé, poněvadž jest rozdíl, přijde-li kdo podruhé a přijde-li po druhé (hodině). Nesouhlasíme s autorem, aby se psalo Novákova o osobě vdané i svobodné. Pro vdanou osobu jest odůvodněno psát Nováková (Nováčka) jako se píše paní správcová, profesorová, a ne správcova. Toto dlouhé á značí jakousi identitu, rovnost, stejné postavení s Novákem, kdežto krátké a správně vystihuje příslušnost, náležitost. = Směšným zdá se nám žádati, aby se

psalo čitelný místo vžitého a odůvodněného čitelný. Náleží už jaksí k povolání, že málokterý brusič vyhne se komicností. Přehnáno na př. jest, vyhlášovat za germanismus, užije-li kdo obrazného rčení (tedy metafory) z němčiny. Ovšem doporučuje se užívat trefných obrátů původních. A proč by se nemělo říkat, že práce počíná (bez se)? Zábavno jest, napíše-li brusič, že se nemá říkat: »Nenech si to líbiti«, nýbrž »nedej«. To přece obojí jest germanismus jako věž! Čech přeloží: »Das lass' ich mir gefallen« prostě: To se mi líbí, to si chválím, to je po mé chuti, to je něco na můj zub a pod. Jinak autorovu dobrou vůli doporučujeme nejširší pozorností.

D. L.

Pozapomenutá epopeja. Jako věkovitá báseň pravidelným tempem plyne církevní rok. A tomu, kdo umí čísti tyto krásné rytmy, nebudou leta fádni a nudná, byť je i prožíval v ústraní a byť jich bylo třeba celé sto. Světáckým lidem je sváteční den fádni, není-li právě možná pro nepohodu na výlet anebo nějakou jinou záhavu. Pro ně jest den prázdný a v duši také prázdný. Ale naopak z velké jasnosti světla evangelického těšíme se my křesťané v těch dnech, třeba i pro nepočasi pochmurných. Ba troufal bych si říci, že míra radostivosti životní u jednotlivce a tudíž i u celku společenského jest úměrná míře porozumění pro liturgický cyklus církevního roku. Oživení tohoto vědomí a porozumění jest cílem liturgických snah, o nichž již dříve zde byla řeč. Dnes, kdy jsme blízci rozhraní roku církevního, rád bych upozornil, jakou důležitost v tomto ohledu měl by nástěnný kalendář, jak se patří upravený a vypravený. Většina nástěnných kalendářů sleduje,

třebas zaznamenávala svátky církevní, účely čisté fádni, tak zvaného praktického života. Ale já mám dnes na mysli kalendář takový, jenž by začínal první nedělí adventní a končil posledním týdnem post Pentecosten. Jenž by počítal neděle nejen adventní, nýbrž také neděle po Zjevení, neděle postní, velikonoční i svatoodušní, jenž by označoval starobylé liturgické názvy neděl jako Reminiscere, Oculi, Laetare, Quasimodogeniti, jenž by připomínal vigilie a oktávy jednotlivých slavných svátků, tak aby živě připamatoval nejenom, že jest 27. října, nýbrž že jest vigilie SS. Apoštolů Šimona a Judy, nebo že jest oktáva Posvěcení Chrámu, slovem, aby odpovídal direktáři. Samo sebou se dále rozumí, aby označoval dny postní s rozlišením postu přísného a újmy. Jsem přesvědčen, že by takovýto nástěnný kalendář byl v plném slova smyslu dílo dobré, a prosím těch, kdož tyto řádky čísti budou, aby pro společnou lásku k onomu Jerusalemu, jehož účastenství jest nám vespolné, nepřecházeli přes toto pium desiderium na cestu již sice vyšlapanou, která však zavádí a do Jerusalema nevede. Katolický roční cyklus je dílo monumentální, důmyslné a svrchovaně umělecké, a lidí hodné, aby grafické znázornění jeho prováděli umělci. A. N.

Gymnasium a studium. Skoro všichni, kdo jsme se učili latině, učili jsme se jí v humanistickém gymnasiu z mluvnice a učebnic, kteréž měly věty a příklady své z antické literatury pohanské. Staré římské dějiny, řecká a latinská mythologie, starověká politika a filosofie jsou myšlénkové obory, z nichž jsou přejetý cvičné příklady slovní do běžných školských mluvnic. Starověký racionalismus a naturalismus, res publica vyličovaná jako sum-

mum bonum, humanitářské fráze a pyšná rhetorská posa, ty a takové jsou věci předkládané mládeži v latinských mluvnicích a cvičebnicích. A kdybyste se chtěli přesvědčit o duševních a duchovních výsledcích této výchovy, tož si přečtete, máte-li příležitost, trochu oktavánských českých komposic anebo českých prací maturitních, a shledáte se v nich s tím pohanským naturalismem, jakož i s tím zmateným počínáním, které klade stvoření místo Stvořitele, přírodu místo Boha, člověka na místo Boží, zrovna tak, jak výstižně i výstražně o tom mluví Barbey d' Aurevilly, papež Pius X. svatě paměti i ctihodný kněz Benson. Jsou však též latinské mluvnice jiného druhu, mluvnice církevní latiny, jež berou věty a příklady své z liturgických knih a spisovatelů středověkých, antifony, veršičky a responsoria z breviáře, rituálu, z introitů mešních, z kollekt, z církevních hymnů liturgických, po případě i mimoliturgických. Kdo z takové mluvnice se bude učit, ten pochopí, co to znamená, že aquae gratiae laetificant animam. Mimochodem podotýkám, že slabikářem, z něhož se naučil v Paříži latíně otec naší vlasti, král Karel, bylo Officium parvum beatae Mariae Virginis. Nynější klasické gymnasium je v podstatě produktem doby humanistické. Škola středověká, *studium*, skoro zmizela. Dnes snad jen v některých kláštřích benediktinských dosud se udržuje. Což nemohly by snahy středolatinské a mediaevální vytvořit nový typus střední školy, *studium*? Často se zaměstnávám touto myšlenkou a osnovám si v mysli učebnou osnovu této školy bohda budoucí. Nechť nikdo nepovažuje tento plán za fantastický. Není zapotřebí, aby nová studňa vyrůstala

ve velikém počtu. Stačilo by, když by v každé diecesi bylo jedno studium. I u nás již v některých diecesích jsou biskupská gymnasia. Myslil bych, že by se měla časem přeměnit na studia, a kde žádné diecesní školy není, měla by být zřízena. Nežádá toho nikdo menší než koncil Tridentský. Gymnasia, dokonce už taková, jaká nyní jsou, nemohou vychovati zdatnou mládež posvátnou. Hinc lacrimae. Nebudu ještě tentokrát široce rozváděti, jak si věc podrobněji představuji. Nejsem ani dosti kvalifikován, ani myslím nezasluhuji, abych byl slyšen. Já osobně ovšem nikoliv, ale věc, o kterou jde, pozornosti zasluhuje. Co myslíte, přátelé, nebylo by dobrou školou duchovní a vůbec křesťanské mládeže takové *studium*, v němž by se náboženství učilo ne jako školnímu předmětu, nýbrž prakticky? Na dnešní veřejné škole někdy má člověk ten bolestný dojem, jakoby nedělní služby Boží anebo svatá zpověď a školní výlet byly stejné hodnoty, stejná školní cvičení. Místo nynějších učebnic latinských a řeckých mám na mysli liturgické knihy a středolatinskou literaturu, řecký text Písma svatého a řeckou patristiku, dále základy matematické symboliky s výhledy metafyzickými v duchu školy beuronské, k tomu matematiku akustickou, totiž čistý gregoriánský chorál, místo tělocviku aspoň trochu askese a mystiky. Co myslíte, přátelé? Já myslím, že by to tak bylo dobře. Cisterny už vyschly, nechceme-li zahynout, musíme se vrátit ke starým studnicím vody živé. Aquae gratiae laetificant animam. *A. N.*

Beuronský ústav pallimpsestů.

Nedávno prošla vědeckým světem zpráva o časově důležitém vynálezu mnichů beuronských: umožnění čtení

prvotních míst na palimpsestech. P. Arnošt Vykoukal O. S. B., píše o věci bližší v řádovém časopise, z něhož obsah pro jeho význam přinášíme: Arciopatství beuronské v Sigmaringách vydalo monumentální první svazek in Folio »Spicilegium Palimpsestorum« — další svazky mají následovati.

Ke snadnějšímu pochopení významu vynálezu pro vědecké bádání jest třeba zmíniti se o palimpsestech samotných.

Papír v dnešní své podobě u nás na Západě je poměrně novějšího data. Latinské rukopisy na papíře nalezeny teprve ze 13. století. Užívalo se tedy ku psaní jiné látky — papyrusu svínutého v závitky. Papyrus připravován z rostliny stejnojmenné v Egyptě; se stonku odstraněna zelená kůra, z těla pak nařezány na prst široké, tenké tabulky, jež hned pokládány na vlhký list vedle sebe a klíhovými látkami spojeny. Křížem na první vrstvu tabulek přiklášena druhá řada deštiček, čímž vznikl síťový obraz. Obě takto upravené složky stlačeny do sebe. Více takových pruhů spojeno v jedno dlouhé pásmo, jež se navinovalo na hůlku. Trvanlivostí a nepukavostí papyrusů hledělo se docílití používáním cedrového oleje, hladkostí ploch pak hlažením určitými kaménky. Nesporno, že papyrusový materiál ku psaní dle našich pojmů byl velmi křehký a hrubý.

Kromě papyrusu již v dávnověku užíváno ku psaní pergamentu — zprvu jen k privátním záznamům. Pro trvanlivost svou a pohodlnost psaní počal pergamen ve 2. a 3. století po Kristu vytlačovati papyrus z užívání — ve 4. století po Kristu byl pergamen ve všeobecném užívání.

Všecka významnější literatura opisována z papyrusových závitků do knih pergamenových.

Pergamen připravován z kůží zvířecích, které se kladly nějaký čas do vápna vodou hašeného, čímž se odstranila srst. Po nové lázni vápenné napnuta kůže na dřevěný rám, usušena a uhlazena a »kalcinována«, t. j. tekutinou křídovou natřena. Pergamen byl však drahý. Biblotekář z kláštera sv. Havla v 9. století s pýchou mluví o 356 pergamenových rukopisech klášterní knihovny a tane mu na mysli řada ovcí, beranů, kozlat a telat, která kůži svou musela obětovati!

Z důvodů tedy zcela praktických odstraňováno z rukopisů pergamenových první písmo a psáno na bláně znovu. Takto vzniklé rukopisy nazvány palimpsesty. Slovo původu řeckého: palin = opět, psao = oškrabatí, uhladiti. V latině pojmenovány blány codices rescripti. Odstranění prvního textu stalo se pomocí mycí houby a nožku. Jiný prostředek k odstraňování původních textů popljuje mnich z Teugersee: »Kdo je nucen podruhé psáti na popsaném pergamentu, vloží pergamen na noc do mléka. Potom jej vyjme, posyp moukou a naplní do presu, aby při schnutí se nestáhl. Když pak kaménkem hladícím a křídou se pergamen obdělá, je docela bílý jako dřívě.«

Způsob palimpsestování znali již staří Řekové a Římané; v běžné užívání vešlo však v 5. až 7. století po Kristu. Čištěny pak ony blány, které byly poškozeny, jichž text nebyl více aktuální, či také, jichž text ve více exemplářích existoval. Tím ovšem není vnešena obžaloba na opisovače — z převážné většiny mnichy — kteří palimpsestovali, třeba texty zničené by pro kulturní historii měly veliký význam! Vždyť i my bychom mohli stanout tak jednou před tribunálem bu-

doucností. Kolik u nás zničíme dopisů, rukopisů, jež by také kulturní historik mohl upotřebiti!

Rovněž nesprávně a nespravedlivě palimpsestování kláští za vinu intolerance náboženské; vždyť texty biblické a církevní stihal týž osud odstraňování jako texty světské. V jednom rukopise v Grottaferrata psána Homerova Ilias pokojně na původní text listu sv. Pavla ke Korintským, ve Florencii opsán Sofokles na staré písmo řeckého překladu bible. Často ovšem objemné spisy církevních otců staly se hrotem starých klasiků. Mnoho palimpsestů nalezeno v klášterních knihovnách v Bobbio, Veroně, Fleury, Gorbii atd.; rukopisy v Grottaferrata jsou skorem samé palimpsesty.

Zřejmo, že mnoho neocenitelných textů palimpsestováním ztraceno: pochopitelná pak prosba Řehoře turského († 594.) na konci 10. knihy jeho církevních dějin Franků, »aby nenechali jeho knih zničití nebo znova popsatí«. A přece dnes musíme vděčiti starým opisovačům, že, aniž by chtěli, palimpsestováním nám zachránili od úplné ztráty tak mnohé texty!

Původní písmo totiž nechalo se snadno smýlí a vyškrabatí, ve velikém počtu případů však nikdy nezmizelo beze stopy. Zbytky inkoustu nebo inkoustových kyselin zůstaly v pergameni. Když dnes odpovídajícími chemickými přípravky a roztoky navlhčíme palimpsest, ukáže se jasně starý text a je čitelný vedle textu novějšího. Že čtení palimpsestů je velmi obtížné, svědčí okolnost, že i nejlepší čtenář jejich — na př. Studemund — celé hodiny sedal nad jedinou písmenou. K objevení původních textů nejčastěji užíváno tinktury duběnkové nebo tinktury Giobertovy. První však barví

pergamen tmavošedě, druhá modravě, čímž čtení pro pozdější dobu ztěženo, anebo docela znemožněno. Neopatrným zacházením s reakčními prostředky zničeno již mnoho vzácných rukopisů, a je tedy více než pochopitelná bázeň správců bibliotek půjčovatí rukopisy ke zmiňným procedurám.

Abý se pokračení rukopisů předešlo, zkoušeno, zda by fotografováním nebylo možno původní text palimpsestů uhodnouti. Mnohoslibně započato se systémem Gradenwitz-Pringsheimovým, nepoužito ho však dosud ve větším rozsahu prakticky.

A zde začínají práce mnichů beuronských.

V plném přesvědčení, jak důležité pro vědecké bádání dneška čtení palimpsestů pomocí fotografie, založil arcipat z Berounu, P. I l d e f o n s S c h o b e r O. S. B. na radu věci znalých mnichů institut palimpsestů. Aniž bylo šetřeno materiálního nákladu, zařízena vlastní laboratoř arcipatství, jejíž technické vedení svěřeno P. Notkerovi Langensteinovi. Čtení a vědecké zpracování palimpsestů vedou P. Anselm Mauser a P. Eman. Munding. Použitím dosavadních výsledků vynalezen v Beuron speciální, na differencování barev spočívající způsob fotografie palimpsestů, jejíž výsledky uloženy v prvním dílu uveřejněného »Spicilegium Palimpsestorum«.

Středověcí mniši, podporování moderními pokroky, vykonali opět dílo, které je jejich slávou a apologií církve, jejíž jsou syny. Věda historická atd. nemůže se vyhnouti novému mnišskému vynálezu. «Reakcionáři» pomáhají vítězně vůz vědy táhnouti století, které se zove rádo »pokrokovým«.

**Umělé a stavební sklenářství v Prostějově.
Vlastní brusírna a leptárna skla.**

Píbor — 1911:
Zlatá medaile a čestný diplom

**Kostel. paramenta, korouhve,
prapory spolk. vlastní výroby**

deperuóuje

Fr. Stadník v Olomouci

Stálý přiležitý soudní znalec pro obor paramentalní.

Právníka: České Budějovice Biskupská 10.

**Velký sklad kovového nádobí, kalichů,
oiborů, lustrů, lamp, svícňů a t. d.**

**Pouze objednávkou u fy. Stadník
podporujete Matici O. M.,**

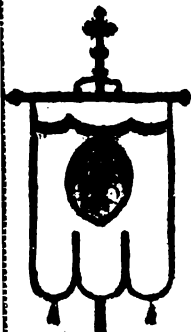
ktoré za rok 1912
odvedeno

K 1250.— !

Podporujte jedině
svůj závod!

Příště buďte:

„Svůj k svému“!

Tiskem Václava Horáka v Prostějově. — Za redakci odpovídá Karel Dostál